MINISTERUL EDUCAŢIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLŢI

TRADIŢIE ŞI INOVARE ÎN CERCETAREA ŞTIINŢIFICĂ

Ediţia a III-a

Materialele *COLLOQUIA PROFESSORUM*
din 12 octombrie 2012

Bălţi, 2014

CZU: 378.4(478)(063)(082)=135.1=161.1
T 80

Colegiul de redacţie:
Valentina PRIȚCAN, doctor în psihologie, conferențiar universitar, prorector pentru activitate științifică și relații internaționale
Svetlana STANȚERU, lector superior universitar
Elena SIROTA, doctor în filologie, conferențiar universitar
Ana MUNTEAN, lector superior universitar
Oxana NICULICA, lector universitar, metodist

Coperta: **Silvia CIOBANU**, bibliotecar, grad de calificare superior

Corector: **Liliana EVDOCHIMOV**, master în filologie

Tehnoredactare: **Liliana EVDOCHIMOV**, master în filologie

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Tradiţie şi inovare în cercetarea ştiinţifică”, colloquia professorum (3; 2014; Bălţi). Tradiţie şi inovare în cercetarea ştiinţifică, Ed. a 3-a: Materialele colloquia professorum din 12 oct. 2012 / colegiul de red.: Valentina Priţcan [et al.]. – Bălţi: Presa universitară bălţeană, 2014 (Tipogr. Univ. de Stat „Alecu Russo” din Bălţi). – 268 p.

Antetit.: Univ. de Stat „Alecu Russo” din Bălţi. – Texte: lb. rom., rusă.

– 100 ex.

ISBN 978-9975-50-135-4.

378.4(478)(063)(082)=135.1=161.1

Responsabilitatea pentru conţinutul şi corectitudinea articolelor revine autorilor.

ISBN 978-9975-50-135-4.

SUMAR

Secțiunea *ȘTIINȚE SOCIOUMANE*

Anna AMOAŞII. *Manualul şcolar de Limba şi literatura română, sursă de bază şi instrument util de formare a competenţelor elevilor* 6
Daniela CAZACU. *Identificarea nivelului de stres ocupaţional în mediul medical* 12
Eugeniu PLOHOTNIUC, Viorica EFREMOV. *Constituirea şi evoluţia studiilor la masterat în ţările Uniunii Europene* 17
Gheorghe APOSTOL. *Utilizarea mijloacelor audio-vizuale în predarea-învățarea geografiei* 22
Inga BACIU. *Specificul deformării profesionale la colaboratorii din domeniul judiciar* 28
Лариса ПОДГОРОДЕЦКАЯ. *Сказкотерапия как метод психокоррекции в работе практического психолога* 31
Lidia PĂDUREAC. *Fişe tematice la disciplinele socioumane* 34
Ludmila GAVAZĂ. *Modalităţi de formare şi dezvoltare a competenţelor de comunicare în cadrul lecţiilor de limbă engleză* 41
Ludmila PELEVANIUC. *Managementul culturii în contextul educaţiei preşcolare* 44
Luminița SECRIERU. *Impactul dimensiunii culturale asupra supunerii fără presiune* 50
Marina CUŞNIRIUC. *Jocul didactic – metodă de eficientizare a procesului de cunoaştere la lecţiile de fizică* 58
Mircea PETIC. *Unele aspecte metodologice ale predării limbajelor de programare* 62
Наталия ГУЦУ. *Профилактическая работа школьного психолога с детьми в период адаптации к гимназическому обучению* 66
Nina SACALIUC. *Parteneriatul educaţional şcoală – familie în educarea toleranţei la şcolarii mici* 69
Olesea SKUTNIȚKI. *Componentele formării profesionale a profesorului de informatică* 73
Silvia BRICEAG. *Funcţia performanţială a empatiei în relaţia medic-pacient* 76
Silvia BRICEAG. *Mediul didactic – generator de stres. Explorarea vulnerabilităţii personale a angajaţilor la situaţii suprasolicitante sau de criză de la locul de muncă* 82
Svetlana STANȚIERU, Aurelia CODREANU. *Adjective cromatice de origine franceză în limba română* 87
Татьяна ПАНКО. *Диагностика сформированности толерантности младших школьников* 97
Valeriu CABAC. *Noțiunea de competență: clarificări conceptuale* 101
Вячеслав ДОЛГОВ. *Языковая реализация концепта юродивый в российской печатной прессе* 106
Viorica POPA. *Asociațiile în limbă* 111

BIBLIOTECA ŞTIINŢIFICĂ

SECŢIUNEA: *MANAGEMENTUL PARTICIPATIV. DIMENSIUNI NOI DE FORMARE A COMPETENŢELOR TEHNOLOGICE*

Elena HARCONIŢA. *Performanţa instituţiei – rezultatul eficienţei angajaţilor* 118

Igor AFATIN, Tatiana PRIAN. *Statistica BŞ USARB: program informatizat de evidenţă* 123

Lina MIHALUŢA, **Elena STRATAN**. *Proiectul Anului:* ***Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizatori***. *Blogul Filialei BIN – Biblioteci de învăţământ din Nord a ABRM* 135

Lina MIHALUŢA. *Lucrările universitarilor bălţeni în Biblioteca deschisă* ***Open Library*** 144

Silvia CIOBANU. *Produsul ştiinţific al cadrelor didactice şi al bibliotecarilor de la Universitatea din Bălţi pe* ***Calameo*** 148

Elena HARCONIŢA. *Revista electronică a bibliotecilor universitare din R. Moldova BIBLIOUNIVERSITAS@ ABRM.md.* 154

SECŢIUNEA: *OPORTUNITĂŢI ŞI SERVICII MODERNIZATE PENTRU UTILIZATORI*

Elena SCURTU, **Ana NAGHERNEAC**. *Comunicarea ştiinţifică în mediul universitar: Profesori* 156

Adela CUCU. *Utilizarea revistelor de ştiinţă şi cultură filologică din colecţia sălii de lectură* ***Ştiinţe Filologice*** 163

Adela CUCU, Ludmila RĂILEANU. *Cunoaşterea literaturii române din R. Moldova de studenţii bălţeni* 171

Valentina TOPALO. *Baze de date internaţionale accesibile în Biblioteca universitară* 175

Tatiana POGREBNEAC. *AUF propune noi spaţii ştiinţifice şi culturale* . . . 186

Elena ŢURCAN, Ariadna MUSTEAŢĂ, Igor AFATIN. *Baza de date Opere muzicale în MP3: dezvoltare, oportunităţi pentru utilizatori, facilităţi pentru bibliotecari* 189

SECŢIUNEA: *DEZVOLTAREA COLECŢIILOR ŞI ORGANIZAREA INFORMAŢIILOR*

Elena HARCONIŢA, Snejana ZADAINOVA. *Particularităţile de dezvoltare a resurselor informaţionale în 20 de ani de independenţă a R. Moldova 1991-2011* 194

Elena CRISTIAN, Svetlana CECAN. *Depozit legal* ***Universitaria*** *– fond intangibil în patrimoniul universitar* 208

Dorina COSUMOV, Marina MAGHER, Gherda PALII. *Sintagma Mit şi Poezie în colecţia Bibliotecii* 216

Taisia ACULOVA, Natalia CULICOV. *Fişarea analitică în catalogul electronic: experienţe bălţene* 220

Irina ZALÎGAEV. *Experienţe de catalogare a publicaţiilor în serie de tip Anale* 221

Secţiunea *ŞTIINŢE EXACTE ŞI ECONOMICE*

Adela GOREA. *Unele aspecte ale arborilor de tip B* 228
Doina VORNICES-BOIARSCHI. *Prezentul şi viitorul pieţei hîrtiilor de valoare din Republica Moldova* 232
Lilia DUMBRAVANU. *Imperfecţiunea pieţei de capital şi a investiţiilor în exploataţiile agricole* 237
Marcela DEMIAN. *Perfecţionarea modului de calcul şi a contabilităţii datoriilor faţă de personal privind retribuirea muncii* 240
Mircea PETIC. *Tendinţe actuale în procesarea limbajului natural pentru limba română* 245
Natalia BRANAŞCO. *Implicaţiile remitenţelor în creşterea economică din Republica Moldova* 250
Nicoleta BLEANDURĂ, Natalia COJOCARI. *Dezvoltarea competenţelor de colaborare ale studenţilor utilizînd instrumentele Web 2.0* 254
Rodica SLUTU. *Utilizarea marketingului intern în scopul orientării întreprinderii către client* 259
Валерий ГАЛИЦ. *Active Directory – механизм логического структурирования компьютерной сети предприятия* 265

SECȚIUNEA *ȘTIINȚE SOCIOUMANE*

MANUALUL ŞCOLAR DE LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ, SURSĂ DE BAZĂ ŞI INSTRUMENT UTIL DE FORMARE A COMPETENŢELOR ELEVILOR

Anna AMOAŞII, *profesor de limba şi literatura română, grad did. sup., Colegiul Pedagogic „Ion Creangă" din Bălţi*

Summary: *Reform of the educational system in the Republic of Moldova implements student-centered learning. This concept includes students' activity which leads to responsibility and intellectual progress. Thus, teachers become guides of teaching approach using new textbooks of Romanian language and literature designed to change the vision of effective work. The Romanian language and literature textbooks for X-th and XII-th form help students to read, to write and to communicate efficiently, because these include efficacious headings and exercises in order to evaluate the students' knowledge. Touching upon the working tasks we can find out that the efficient use of textbooks develop different skills: listening, speaking, reading and writing. Summarizing the assertion, the Romanian language and literature teachers must realize the usefulness of these school books, as they are responsible for teaching students.*

Key-words: *manual, curriculum, acquisition, transmitter, explicit teaching approach, learning skills, sub-skills, evaluation, manager, self-assessment, perception, metatext, performance, reproduction, self-taught, independent study.*

> *„Un manual şcolar este o uşă care vă aşteaptă s-o deschideţi. Dincolo de ea sunt promisiuni şi certitudini. Dacă aţi deschis-o, păşiţi cu încredere mai departe, fără să uitaţi că fiecare pas în plus în cunoaştere presupune, în acelaşi timp, efort şi bucurie."*
>
> *C. Crăciun*

Schimbările conceptuale ale sistemului educaţional din Republica Moldova orientează actualul profesor de Limba şi literatura română, şi nu doar, în organizarea şi desfăşurarea demersului didactic, spre implementarea învăţării centrate pe elev, fapt care permite conştientizarea rolului profesorului de a administra procesul de învăţare a elevilor pe care îi are în grijă.

Învăţarea centrată pe cel ce învaţă porneşte de la ideea că elevul nu trebuie să reproducă, ci să fie responsabil de propria dezvoltare, atât din punct de vedere social, cât şi profesional. Rolul profesorului implică analiza fiecărei situaţii de învăţare, organizarea actului educaţional şi adaptarea lui la specificul elevului, evaluarea personală şi colectivă a întregului proces.

Sistemul educaţional contemporan este orientat spre o educaţie intelectuală diferenţiată, care se constituie ca un învăţământ pe măsura elevilor, ceea ce conduce la formarea capacităţilor de autoinstruire şi organizarea nevoii de învăţare continuă.

Astfel, profesorul nu transmite cunoştinţe, ci organizează, îndrumă activitatea de învăţare, asistă la formarea de competenţe, asigură adaptarea elevilor la situaţii noi.

Din acest punct de vedere, în ultimul timp, consider oportună cercetarea temei *„Manualul şcolar de Limba şi literatura română, sursă de bază şi instrument util de formare a competenţelor elevilor"*.

De fapt, manualul şcolar – recomandat de către ministerul de resort – reprezintă un document oficial de politică a educaţiei, care asigură concretizarea programei şcolare într-o formă care vizează prezentarea cunoştinţelor şi capacităţilor la nivel

sistemic, prin diferite unităţi didactice, operaţionalizabile, în special, din perspectiva elevului: capitole, subcapitole, grupuri de lecţii, secvenţe de învăţare. Într-un fel, acesta este văzut ca şi un document curricular, care concretizează programa unui obiect de învăţământ pentru o anumită clasă.

Pentru elevi, acesta trebuie să fie un instrument de informare şi de lucru. În cheia conceptului contemporan al educaţiei, manualul trebuie să fie o carte a elevului, şi nu a profesorului, de aceea trebuie să fie elaborat astfel încât să poată fi folosit ca instrument de autodidaxie, ca o carte exclusiv pentru studiu independent.

Un manual şcolar bun trebuie să cumuleze următoarele funcţii:

- de transmitere a cunoştinţelor;
- de formare a capacităţilor şi competenţelor;
- de consolidare a achiziţiilor (cunoştinţe, priceperi şi deprinderi);
- de evaluare a achiziţiilor;
- de referinţă (de organizare şi sistematizare a achiziţiilor);
- de educaţie socială şi culturală.

Caracterul integrator al tuturor acestor funcţii determină caracterul optim al unui adevărat manual şcolar.

Dacă avem în vedere manualele secolului trecut, le vom considera bune, doar că ar avea nevoie de o restructurare completă din perspectiva formarii competenţelor, a principiilor sociale – democraţie şi transparenţă – manifestate şi în cadrul demersului didactic explicit.

Analiza comparativă determină:

Manualul tradiţional	**Manualul modern**
Operează o selecţie rigidă a conţinuturilor din care rezultă un ansamblu fix de informaţii vizând o tratare amplă, de tip academic.	Operează o selecţie permisivă din care rezultă un ansamblu variabil de informaţii, în care profesorul şi elevul au spaţiu de creaţie.
Informaţiile sunt prezentate ca interpretare standardizată, închisă, universal valabilă şi autosuficientă. Informaţiile constituie un scop în sine.	Informaţiile sunt prezentate astfel, încât permit interpretări alternative şi deschise. Informaţiile constituie un mijloc pentru formarea unor competenţe, valori, atitudini.
Oferă un mod de învăţare care presupune memorarea şi reproducerea.	Oferă un mod de învăţare care presupune înţelegerea şi explicarea.
Reprezintă un mod de formare a unei cunoaşteri de tip ideologic.	Reprezintă un mecanism de stimulare a gândirii critice.

Utilizând manualul modern, profesorul renunţă la rolul său de emiţător de informaţii, şi-l asumă pe cel de moderator şi facilitator al învăţării. Cadrul didactic trebuie să susţină şi să administreze procesul de învăţare al fiecărui elev şi să maximizeze învăţarea pe plan individual. În această cheie, sunt elaborate manualele actuale de Limba şi literatura română.

Este absolut normal pentru un licean al mileniului III să ştie la ce trebuie să ajungă în studiul unei unităţi de conţinut, din debutul modulului fiindu-i indicate competenţele, sub-competenţele ca un motto educaţional.

Asta face, în cazul unui elev responsabil şi dornic de a face carte, ca acesta, într-adevăr, să devină subiect al învăţării, care, datorită structurii optime a manualului, să-şi poată determina itinerariul propriu pentru propria sa formare. Elevul devine responsabil de ceea ce învaţă, implicând, evident, un mai mare efort din partea aces-

tuia, pentru că începe să gândească, să-şi pună întrebări, să caute răspunsuri, deşi lucrul acesta, deseori, nu le prea reuşeşte, dar contează, pentru început, însăşi intenţia. El este propriul administrator al învăţării, autoevaluarea având un rol important în dezvoltarea personală.

Din acest punct de vedere, manualul îi oferă tânărului perspectiva respectivă – oportunitate indiscutabilă – or, componentele manualului, formulele latineşti sau în limba română, îl orientează/ghidează pe calea formării şi evaluării de competenţe.

Astfel, subiectul educaţional, din debutul manualului, este familiarizat cu unele secrete de lucru cu cartea, or, ulterior cuprinsului, manualul de clasa a XI-a dă explicarea formulelor-titlu distinctive de lectură, receptare, predare, învăţare, evaluare:

Ab initio	Fii motivat din start! *activităţi de evocare, actualizare, introducere în temă*
Scripta manent	Descoperă valoarea textului literar! *cercetarea textului literar de referinţă*
Sapere aude	Îndrăzneşte să cunoşti! *obiectivele şi conţinuturile noi de învăţat*
Labor omnia vincit	Învaţă elaborând, construind! *activităţi de învăţare şi consolidare prin elaborări*
Ars collaborandi	Colaborând, producem, inventăm! *lucru în echipe*
Pro domo	Învaţă învăţând! *activităţi pentru elaborare individuală acasă, la bibliotecă*
Lego, ergo sum	Citesc, deci exist! *texte pentru lectură şi meditaţie*
Logos	Consultă dicţionarul! *informaţie necesară pentru descifrarea textelor*
Nota bene	Reţine esenţialul! *repere de actualizare a cunoştinţelor, de recapitulare şi evaluare*
Ex cathedra	Află opinia specialistului! *explicarea ştiinţifică a noţiunilor;* *prezentarea punctelor de vedere teoretice la temă*

În manualul de clasa a XII-a, acestea sunt altele:

Pre-text:	Activităţi de accedere în lumea creaţiei scriitorului, valorificând caracteristici şi dominante specifice individualităţii creatoare.
Plăcerea textului:	Descoperirea şi negocierea sensurilor operei, în baza lecturii şi interpretării unor texte literare reprezentative pentru creaţia scriitorului.
Metatextul cititorului:	Redactarea, orală şi scrisă, a diverselor tipuri de compoziţii şcolare despre valoarea operei scriitorului.
Metatextul criticului:	Documentarea cu puncte de vedere consacrate, în raport cu diverse aspecte ale creaţiei scriitorului, şi integrarea acestora în propriul demers interpretativ.
Scriitorul-opera-cititorul	Verifică-ţi performanţele! *evaluarea achiziţiilor şcolare*

Ars collaborandi	Colaborând, producem, inventăm! *lucru în echipe*
Ars discendi	Învaţă învăţând! *activităţi pentru elaborare individuală acasă, la bibliotecă*
Lego, ergo sum	Citesc, deci exist! *texte pentru lectură şi reflecţie*

Aceste formule-titlu structurează, logic şi coerent, demersul didactic explicit, care, însă, cu succes, datorită aceleiaşi structurări, poate deveni unul autodidact. De fapt, acesta presupune elemente definitorii pentru organizarea studiului conform componentelor ERR (evocare, realizarea sensului, reflecţie).

Astfel, elevul, eventual, ar putea să-şi formeze competenţe lectorale, de analiză a textului literar/metaliterar, de redactare a textului propriu (literar/nonliterar/metaliterar).

De exemplu, intrarea în lumea creaţiei lui Mihai Eminescu, în clasa a XII-a, (Pre-text) sa va face prin intermediul unui citat semnificativ din propriile lui cugetări filozofice: „Cugetătorii gândesc spiritul lumii. Ei nu pot fi văzuţi şi înţeleşi decât de cei care pot să urce o clipă spre dânşii.” Acest motto, explicat fiind, constituie puntea de trecere de la cunoştinţele dobândite în clasa a XI-a, prin actualizare, spre unitatea didactică „Mihai Eminescu, un creator de valoare naţională şi universală”, or, în clasa anterioară, acesta a fost studiat ca şi reprezentant esenţial al romantismului românesc şi universal.

Pre-textul însă nu e doar ca un moment introductiv în temă, acesta presupunând deja sarcini ce solicită formare de competenţe. Exerciţiul nr. 2, pag. 41, solicită: „Documentează-te din diferite surse şi elaborează, în baza informaţiei actualizate, un referat despre personalitatea şi aportul lui Mihai Eminescu în dezvoltarea modernă a literaturii române”, astfel vizând formarea, dar şi consolidarea, unor competenţe şi sub-competenţe dictate de Curriculum. Acest exerciţiu presupune:

1. Utilizarea surselor lexicografice, enciclopedice, literare şi metaliterare de documentare în domeniul filologiei moderne.

4. Uzul diverselor strategii de lectură şi elaborare a textului.

4.2. Elaborarea textelor în parametrii indicaţi.

5. Aplicarea normei ortografice, ortoepice, semantice, gramaticale, de punctuaţie, stilistice a limbii române literare în diverse situaţii de comunicare orală şi scrisă.

5.1. Respectarea normei limbii literare în orice text scris sau rostit.

9. Producerea personalizată a actelor de vorbire, a textelor argumentative, reflexive şi metaliterare.

11. Folosirea tehnologiilor informaţionale pentru documentare, exersare şi producere de text.

14.1. Exprimarea opiniei argumentate, în variantă scrisă şi orală, cu limite de întindere stabilite, în legătură cu personalităţile literare.

Un alt exerciţiu, se bazează pe metoda „ştiu-vreau să ştiu-am învăţat”, care însă e personalizată creativ, şi nu presupune doar cunoştinţe, ci şi competenţe:

3. Citeşte fragmentul în care Mihai Cimpoi, un eminescolog consacrat, prezintă personalitatea poetului. Selectează şi ierarhizează ideile ce te-au interesat în două categorii:

cele pe care poţi la moment să le dezvolţi şi să le susţii prin exemple;	cele despre care e necesar să te informezi, extinzându-ţi lecturile.

Astfel, elevul, volens-nolens, constată care e starea de lucruri la momentul respectiv: ce cunoaşte, dar şi asupra a ce mai e nevoie de studiu.

E clar că elevul trebuie să dea dovadă chiar de atitudine autocritică, apreciindu-şi singur competenţele: e în stare să dezvolte şi să susţină prin exemple ideile esenţiale ale fragmentului de text sau nu? El trebuie să fie sincer şi să-şi recunoască sieşi: „Aceste idei ale lui Mihai Cimpoi despre personalitatea lui Mihai Eminescu le pot dezvolta şi nici susţine prin exemple, şi o fac, iar celelalte – nu, deci trebuie să mă documentez suplimentar!”. Iar dacă ar face-o, ar fi extraordinar, or, asta l-ar arăta cu adevărat interesat de propria creştere intelectuală. Elevul conştient şi străduitor nu va evita să se informeze despre unele momente necunoscute sau neclare, astfel extinzându-şi lecturile şi consolidându-şi competenţele lectorale, de redactare, de argumentare, de exemplificare şi nu numai.

O altă formulă-titlu – **Plăcerea textului** – îi sugerează autodidactului: „Dialoghează şi descoperă sensurile operei!”, punându-i la dispoziţie poezia eminesciană „Numai poetul” pentru plăcerea lecturii, dar şi motivându-l în aceasta prin cerinţa exerciţiului: „Citeşte textul poeziei şi precizează ce gânduri, stări, reprezentări ţi-a provocat lectura”. În acest fel, citirea textului presupune nu doar delectare, ci şi formarea unor competenţe analitice, de argumentare şi susţinere a ideilor, a părerilor proprii.

Atitudine creatoare solicită şi schema dată la text, care îl pune pe elev în situaţia de a analiza, de a demonstra, de a conclude asupra celor două dimensiuni:

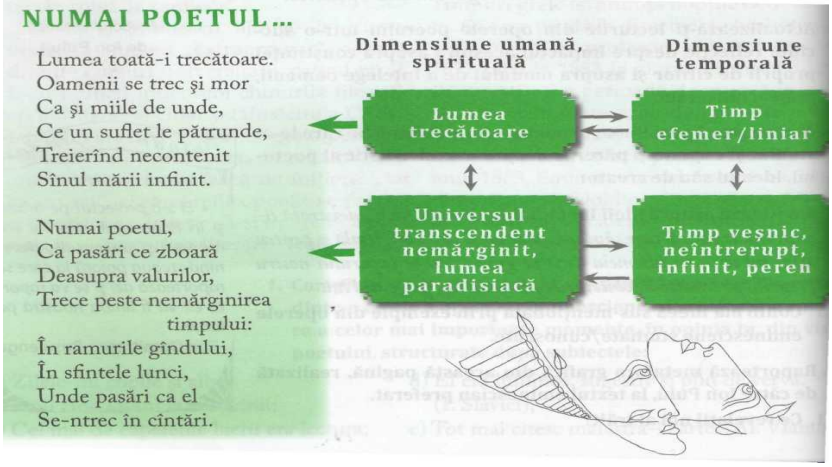

Ca şi cea din exerciţiul următor:

5. Interpretează, în baza schemei, semnificaţia construirii textului poeziei pe structura unei antiteze:

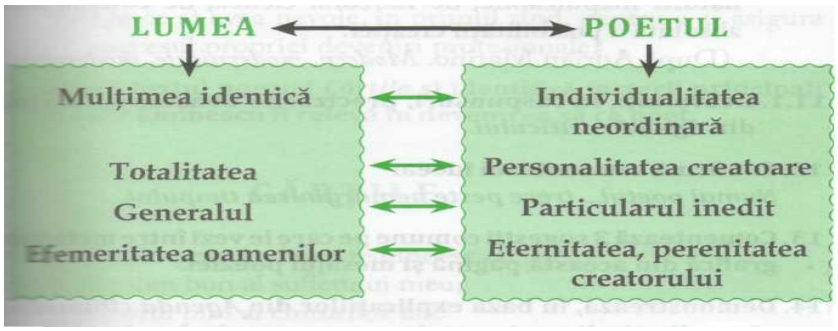

Evident, subiectul demersului didactic explicit trebuie nu doar să-şi actualizeze noţiunea de „antiteză”, ci şi să conştientizeze de ce poetul şi lumea sunt într-o asemenea relaţie – de antonimie contextuală, filozofică – or, în realitate, dicţionarul de antonime nu le presupune ca şi antonime! E o situaţie de problemă pe care instruitul o poate rezolva doar axându-şi activitatea pe conceptele eminesciene despre omul de geniu, care e superior lumii ordinare, dar care şi rămâne neînţeles de aceasta:

„Ci eu în lumea mea rămân

Nemuritor şi rece…”, activitate intelectuală pe care o va putea realiza doar mizând pe propriile competenţe ce presupun abilităţi de analiză, comparare, identificare de similitudini şi deosebiri, concludere etc. În final, analistul începător ar putea ajunge chiar la unele concluzii îndrăzneţe: poetul se ridică deasupra timpului prin creaţia sa!

Aici constatăm că, de fapt, **plăcerea textului** s-a metamorfozat în **plăcerea analizei textului,** ceea ce face din elev un cititor ideal, cu atitudini creatoare.

Metatextul criticului îl îndeamnă: consultă opinia specialistului! Şi aceasta nu numai pentru a se informa, or, primul exerciţiu de pe pagină 87 propune următoarea condiţie:

1. Reflectează asupra ideii lui D. Vatamaniuc de a aprecia personalitatea lui Eminescu în funcţie de timpul receptării: alaltăieri, ieri şi azi, formulând propriul punct de vedere: ce este pentru tine Eminescu azi?

Astfel, constatăm că elevului nu-i este suficient să cunoască părerea criticului despre poet, el este pus în situaţia de a aprecia personal această personalitate, ba chiar ţinând cont de timpul receptării. E opţiunea lui: să-l mitizeze/remitizeze/demitizeze pe Eminescu, în dependenţă de părerea sa proprie.

Metatextul cititorului, evident, îl plasează pe elev în ipostaza de creator de texte critice, sugerându-i: redactează-ţi propriul text despre valoarea operei. De fapt, autorii manualului îi propun şi pista de pornire, un citat de la Edgar Papu: ”Eminescu trebuie cunoscut întocmai cum este: ca un mare şi inconfundabil poet al omenirii”. Discursul este un unul structurat pe unităţi, care, în final, trebuie să scoată în evidenţă valoarea propriului argument. Şi acest exerciţiu de scriere şi prezentare a discursului vine să formeze şi să performeze aceleaşi competenţe şi sub-competenţe enumerate anterior.

Formula-titlu **scriitorul-opera-cititorul** vine să propună o evaluare sumativă a competenţelor elevului. Aceasta este structurată pe nivele de competenţă:

C – Înţelegere şi identificare

B – Modelare şi aplicare

A – Imaginaţie şi creativitate

După cum şi este normal într-un sistem educaţional bazat pe competenţa celui ce învaţă, cantitatea de puncte descreşte de la itemuri ce presupun nivelul A spre cei de la nivelul B şi, respectiv, spre nivelul C.

Compartimentul evaluare sumativă scoate în evidenţă întregul sistem de competenţe şi sub-competenţe, doar că elevul nu va fi în stare să-şi evalueze singur proba dată de evaluare, aceasta neavând o matrice de specificaţie sau un barem de corectare şi notare. Respectiv, această sarcină rămâne la discreţia şi responsabilitatea cadrului didactic, deşi ar fi fost bine dacă elevul ar fi putut face şi acest lucru: să-şi autoaprecieze nivelul de posedare al anumitor competenţe, cel puţin elevul de clasa a XII-a, care, ajungând la examenul de bacalaureat, dacă nu este de acord cu punctajul

dat, poate să-şi conteste rezultatul. Pentru aceasta însă el trebuie învăţat să-şi autoevalueze obiectiv competenţele, ceea ce nu este presupus şi de secvenţa evaluare sumativă a manualului.

Totuşi, cu aceste obiecţii, constat că manualele actuale de limba şi literatura română se axează în totalitate pe formare şi performare de competenţe, având ca subiect elevul dornic de a-şi trasa singur calea de creştere intelectuală, or, aceste manuale sunt cu adevărat cărţi pentru elevi, profesorului revenindu-i rolul de ghid, de manager al demersului didactic explicit.

În final, îmi exprim speranţa ca aceste manuale să-şi găsească adevăratul elev dornic de a deveni performant în domeniul limbii şi al literaturii române.

Referinţe bibliografice

1. Bernaz, N., Dandara, O. ş.a. *Curriculum de liceu. Recomandări practice pentru predare-învăţare-evaluare*, Chişinău, Cartier, 2001, 168 pag.
2. Cartaleanu, T., Cosovan, O. *Formare de competenţe prin strategii interactive*, Chişinău, Centrul Educaţional Pro Didactica, 2008, 204 pag.
3. Cartaleanu, T., Cosovan, O. *Predarea limbii în viziunea curriculumului de liceu. Ghid pentru profesori*, Chişinău, Cartier, 2001, 152 pag.
4. Cristei, T., Cartaleanu, T. ş.a. *Limba şi literatura română. Manual pentru clasa a X-a*, Chişinău, Cartier, 2012.
5. Cristei, T., Cartaleanu, T. ş.a. *Limba şi literatura română. Manual pentru clasa a XI-a*, Chişinău, Cartier, 2010.
6. Cristei, T., Cartaleanu, T. ş.a. *Limba şi literatura română. Manual pentru clasa a XII-a*, Chişinău, Cartier, 2011.
7. *Limba şi literatura română. Curriculum pentru clasele a X-a – a XII-a*, Chişinău, Ştiinţa, 2010, 44 pag.
8. *Limba şi literatura română. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală*, Chişinău, Cartier, 2010, 124 pag.

IDENTIFICAREA NIVELULUI DE STRES OCUPAŢIONAL ÎN MEDIUL MEDICAL

Daniela CAZACU, *lector universitar,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *This article describes the results of experimental investigation on stress factors at work in the medical environment, as well as the results obtained from the application of the complex test to determine the extent of stress to health care professionals. The data obtained on examining the medical staff of the Department of surgery lead to the conclusion that, both doctors and nurses (which is important), are exposed to significant stress agents that leave a mark on their personality, character, mood, physical and mental health, productivity, and work capacity.*

Key-words: *stress, occupational stress, medical environment, signs of stress, symptoms of stress.*

Stresul reprezintă o reacţie individuală, precum şi rezultatul interacţiunii dintre exigenţele mediului, pe de o parte, şi resursele, capacităţile şi posibilităţile individului, pe de altă parte [3].

Stresul profesional sau stresul ocupaţional se caracterizează ca o stare intensă şi neplăcută care, pe termen lung, are efecte negative asupra sănătăţii, performanţelor şi productivităţii.

Stresul la locul de muncă apare atunci cînd exigenţele profesionale depăşesc resursele de care dispune fiinţa umană. Stresul nu este numai rezultatul unor evenimente majore negative, ci, de asemene,a al unor tensiuni şi presiuni zilnice prin care trece oricare lucrător medical [4].

Cine sînt ei, medicii? De ce sînt expuşi unor stresuri zilnice cu diferită intensitate? Medicii sînt cei care zi de zi lucrează cu şi pentru oameni, pentru sănătatea lor şi pentru bunăstarea fiecărui pacient în parte.

Care ar fi cauzele apariţiei stresului profesional la personalul medical? Printre cele mai frecvente cauze putem regăsi: intensitatea şi durata muncii fizice şi intelectuale; factorii de mediu (temperatura, lumina, zgomotul); factorii de natură psihică (responsabilităţi, griji, conflicte); monotonia sau rutina muncii; boli şi dureri.

Printre simptomele cele mai frecvente ale stresului profesional în mediul medical, putem menţiona următoarele stări structurate în următoarele unităţi:

- ✓ *Simptome fizice:* cefalee, hipertensiune, stare de oboseală, lipsa relaxării, transpiraţie excesivă, palpitaţii.
- ✓ *Simptome ce ţin de sfera intelectuală:* tulburări de memorie, incapacitate de concentrare, tulburări ale somnului, stare de îngrijorare, lipsă de ordine în gîndire.
- ✓ *Simptome ce ţin de sfera emotivă:* nervozitate şi iritabilitate, anxietate, sentiment de insecuritate, proastă dispoziţie, mai puţină satisfacţie în viaţă, lipsa motivaţiei subestimare, pierderea încrederii în sine, lipsa satisfacţiei în muncă.
- ✓ *Schimbări comportamentale:* nelinişte, agitaţie, sociabilitate redusă, consum mai mare de ţigarete, productivitate redusă, insomnie [3].

În cercetarea noastră, am pornit de la identificarea problemei care conduce la apariţia stresului la locul de muncă în mediul medical. La prima etapă, am iniţiat discuţiile de grup dintre managerii instituţiei, angajaţi reprezentaţi de medici şi asistente medicale care au furnizat informaţii destul de utile cu referinţă la factorii de stres şi a condiţiilor ce determină stresul la locul de muncă.

Metodele de colectare a informaţiilor au fost selectate astfel încît să reflecte situaţia reală asupra nivelului de stres la locul de muncă, condiţiile de muncă din cadrul instituţiei, satisfacţia şi sănătatea. O sursa importantă de informaţie, pentru a stabili prezenţa sau absenţa stresului profesional, s-a dovedit a fi şi examinarea următoarelor compartimente: rata îmbolnăvirilor, performanţa, absenteismul ş.a.

La etapa dată s-au aplicat următoarele instrumente de diagnosticare: observarea pasivă, care a durat 3 zile, discuţii informale, un inventar al factorilor de stres, baterii de teste referitoare la stresul profesional [3].

Observaţia pasivă. Acest instrument a avut ca scop realizarea unei imagini cît se poate de reale asupra mediului cercetat. Observarea s-a realizat în instituţii medicale pe o perioadă de 3 zile, a fost o observare simplă, directă, care a cuprins ziua întreagă de lucru a personalului.

Discuţiile informale. Scopul acestor discuţii a rezidat în elaborarea unui inventar al factorilor de stres, ca mai apoi acesta să fie aplicat angajaţilor şi să constituie un suport pentru diferenţierea nivelurilor de stres prezente la angajaţii cercetaţi. Discuţiile propriu-zise s-au desfăşurat în grupuri mici a cîte 3-4 lucrători medicali şi au vizat, în special, problemele, dificultăţile şi nemulţumirile cu care se confruntă în fiecare zi.

Inventar al factorilor de stres în mediul medical

Test complex pentru determinarea nivelului stresului conform următorilor parametri: lipsa de îngrijorare privind propria sănătate, nivelul de energie, stare de spirit

deprimată sau veselă, satisfacţie şi interes faţă de propria viaţă, relaxare sau încordare-anxietate, control şi stabilitate emoţională.

Interviul clinic

Investigaţia lotului a fost transversală, aplicîndu-se participanţilor o singură dată o baterie de teste, iar participarea a fost voluntară. La fel, au fost colectate informaţii referitor la îmbolnăviri, accidente la locul de muncă, erori în activitatea profesională, absenteizm ş.a.

Eşantioane:

La investigaţie au participat medicii din Centrul Consultativ SCMB, medicii Spitalului Clinic Municipal Bălţi, secţia chirurgie, asistentele medicale din Centrul Consultativ SCMB, asistentele medicale ale Spitalului Clinic Municipal Bălţi, secţia chirurgie.

Aplicînd instrumentele preconizate pentru determinarea factorilor de stres la locul de muncă în mediul medical (în dependenţă de secţia în care lucrează personalul), am obţinut următoarele rezultate comune atît pentru medicii şi asistentele din Centrul Consultativ SCMB, cît şi pentru medicii şi asistentele Spitalului Clinic.

Poziţia № 1	Poziţia №2	Poziţia №3	Poziţia №4	Poziţia №5
Agenţi stresori cu referinţă la programul de muncă în cadrul instituţiei medicale	Agenţi stresori cu referinţă la proiectarea locului de muncă	Agenţi stresori cu referinţă la decizie şi control în cadrul instituţiei medicale	Agenţi stresori cu referinţă la carieră	Agenţi stresori cu referinţă la stilul de conducere din instituţia medicală

Examinînd tabelul de mai sus, observăm că pe prima poziţie se află agenţii stresori cu referinţă la programul de muncă în cadrul instituţiei medicale cu următorii agenţi stresori: program de lucru inflexibil, apariţia imprevizibilă a unei suprasolicitări în cadrul instituţiei, realizarea lucrului neplanificat, realizarea lucrului suplimentar în afara orelor de lucru (în special la medicii şi asistentele medicale din Centrul Consultativ).

Pe poziţia doi se află agenţii stresori cu referinţă la proiectarea locului de muncă. Aici putem identifica astfel de agenţi precum: riscuri sporite de îmbolnăviri la locul de muncă, lipsa controlului asupra ritmului de muncă, ritm supraîncărcat de muncă, sarcini de muncă repetitive, în special în cabinetele medicilor din policlinică.

Pe poziţia 3 se află agenţii stresori cu referinţă la decizie şi control în cadrul instituţiei medicale, ceea ce denotă prezenţa unor aşa dificultăţi care au condus la stres precum: slaba participare la luarea deciziilor în colectiv, lipsa controlului asupra propriei munci, lipsa de comunicare, conflicte interpersonale atît pe verticală, cît şi pe orizontală, relaţii frustrante la locul de muncă.

Pe poziţia a patra se află agenţii stresori cu referinţă la carieră, cu următorii agenţi stresori: lipsa recunoaşterii din partea pacienţilor, a direcţiei, incertitudine în evoluţia carierei.

Pe poziţia a cincea se află agenţii stresori cu referinţă la stilul de conducere din instituţia medicală cu următorii agenţi stresori: nivelul înalt de responsabilitate la locul de muncă şi slaba comunicare cu direcţia instituţiei medicale.

Aplicînd testul complex pentru determinarea nivelului stresului conform următorilor parametri: lipsa de îngrijorare privind propria sănătate, nivelul de energie, stare de spirit deprimată sau veselă, satisfacţie şi interes faţă de propria viaţă, relaxare sau încordare-anxietate, control şi stabilitate emoţională, am obţinut următoarele date:

Evaluarea rezultatelor personalului medical
*din Spitalul Clinic Municipal Bălţi – **medicii** şi **asistentele** din secţia chirurgie*

Evaluare	Scoruri	% medicii din secţia chirurgie	% asistente din secţia chirurgie
Stare bună	81-100	10%	18%
Stare satisfăcătoare	71-80	8%	10%
Zona de stres	56-70	60%	52%
Zona de distres	41-55	15%	14%
Distres semnificativ	26-40	6%	5%
Distres sever	0-25	1%	1%

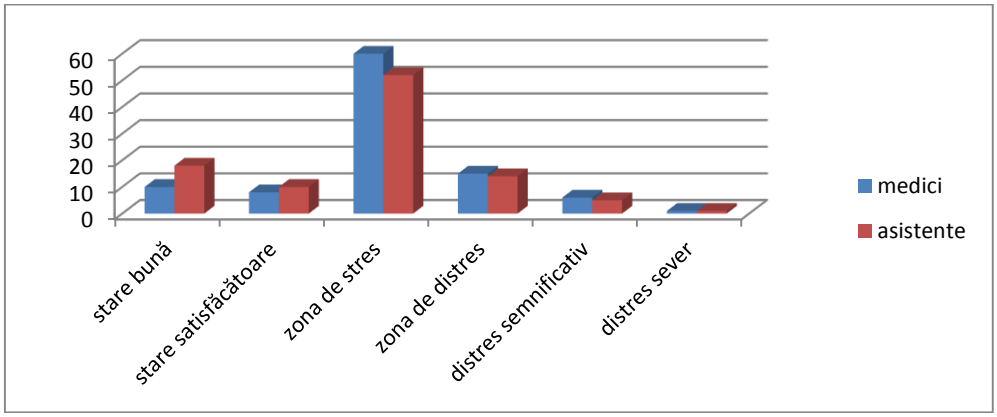

*Evaluarea rezultatelor personalului medical – **medicii** şi **asistentele** din*
Centrul Consultativ al Spitalului Clinic Municipal Bălţi

Evaluare	Scoruri	% medicii din secţia chirurgie	% asistente din secţia chirurgie
Stare bună	81-100	30%	48%
Stare satisfăcătoare	71-80	20%	16%
Zona de stres	56-70	32%	25%
Zona de distres	41-55	10%	6%
Distres semnificativ	26-40	7%	5%
Distres sever	0-25	1%	0%

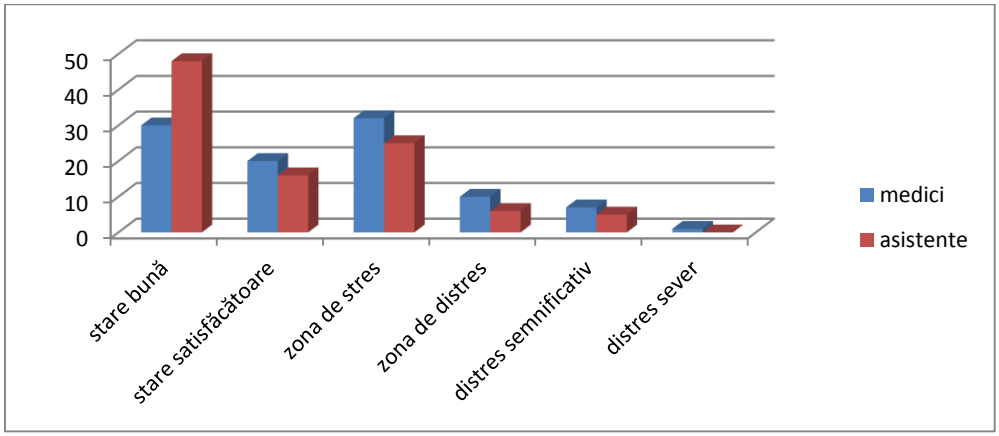

Concluzionînd asupra datelor obţinute de pe urma examinării personalului medical din secţia chirurgie, atît medicii, cît şi asistentele medicale (prevalează medicii) putem spune că aceştia sînt supuşi unor agenţi stresori semnificativi, care lasă amprenta atît asupra personalităţii, caracterului, dispoziţiei, cît şi asupra sănătăţii fizice şi psihice, productivităţii, capacităţii de muncă.

Personalul medical ce activează în secţia de chirurgie este supus unor stresuri mai frecvente pe măsură ce lucrul exercitat de ei este şi mai responsabil, şi mai periculos. Aceştia au demonstrat punctaj minimal, în special la parametri precum: nivel de energie, îngrijorare privind propria viaţă şi sănătate, anxietate, instabilitate-labilitate emoţională.

Personalul medical ce activează în Centrul Consultativ a acumulat punctaj mai satisfăcător în ceea ce ţine de prezenţa stresului, acumulînd un procentaj mai ridicat în categoriile de evaluare precum: stare bună, stare satisfăcătoare, presupunînd că unul din motivele centrale ar fi regimul de lucru stabil, lucrul cu pacientul prin tratamente medicamentoase şi nu prin intervenţii chirurgicale, posibilitate de comunicare cu colectivul ş.a.

În baza interviului clinic realizat, putem alcătui un profil al lucrătorului medical (atît din centrul consultativ, cît şi din secţia chirurgie) în situaţie de stres.

Acuza:

Simptome fizice: palpitaţii, tensiune musculară, transpiraţie, diaree.

Simptome psihice: anxietate, depresie, irascibilitate, incapacitate de concentrare, nervozitate.

Modificări comportamentale: exagerarea consumului de tutun, tulburări ale somnului, apetit alimentar neregulat.

Observăm deci că oricît de puternică ar fi intensitatea stresului prin care trece într-un moment al vieţii persoana, simptomele simţite de aceasta sînt aproximativ aceleaşi pentru ambele categorii de medici şi asistente medicale, doar că au o diferenţă semnificativă la nivelul intensitate şi durată. Profesia de medic face parte din categoria profesiilor nobile, ea necesită multă străduinţă, implicare fizică şi afectivă maximala, capacitate de muncă deosebită, responsabilitate sporită. Toate aceste calităţi pot scădea din intensitate în timp ce persoana suferă de anumite stresuri, de aceea alegerea optimală ar fi – profilaxia stresului.

Notă: Articol realizat în cadrul proiectului instituţional de cercetare nr. 2.2. **cifrul 11.817.08.67A *Cercetarea şi elaborarea mecanismelor de fortificare a sănătăţii angajaţilor prin suprimarea stresului organizaţional*.**

Referinţe bibliografice

1. BĂBĂLĂU, V. Sănătatea lucrătorilor în relaţie cu factorii de risc din mediul de muncă, In: *Securitatea şi igiena muncii.* 2009, nr 5-6, pp. 18-24.
2. BRICEAG, Silvia. Mai puţin stres în activitatea profesională şi mai multă sănătate. In: *Calitatea educaţiei: teorii, principii, realizări*: Materialele Conf. şt. Int., 30-31 oct. 2008. Chişinău, 2008, vol. 2, pp. 164-168.
3. BRICEAG, S. (coord.) Managementul stresului ocupaţional în mediul educaţional: (suport teoretico-aplicativ pentru psihologi/cadre didactice). Acad. de Şt. a Rep. Moldova, Univ. de Stat „A. Russo", Bălţi, Lab. Stres-control. Bălţi, 2008. 290 p. ISBN 978-9975-931-25-0.
4. BRICEAG, S. Suprimarea stresului prin ameliorarea stilului de viaţă. In: *Dezvoltarea umană: Impactul proceselor de transformare a societăţii moldave*. Chişinău, 2007, pp. 419-421.
5. COSMAN, Doina. Psihologie medicală. Iaşi: Polirom, 2010. 462 p. ISBN 978-973-46-1735-7.

6. CUZNEŢOV, S. Impactul factorilor de mediu social asupra sănătăţii psihice a populaţiei. In: *Columna*. 1994, nr. 12, pp. 35-36.
7. IAMANDESCU, I.-B. Psihologie medicală. Ed. a 2-a. Bucureşti: Ed. Infomedica, 1997. 386 p.
8. Stil sănătos de viaţă profesională. Disponibil: www.cpe.ro/managementul_diferentelor

CONSTITUIREA ŞI EVOLUŢIA STUDIILOR LA MASTERAT ÎN ŢĂRILE UNIUNII EUROPENE

Eugeniu PLOHOTNIUC, *dr., conf. univ.,*
Viorica EFREMOV, *masterandă,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *The article presents the stages of development of master's degree studies in the European Union and formulates some steps to prepare specialists by providing theoretical knowledge and empirical skills that would facilitate adaptation and orientation on national and international labor market.*

Key-words: *Bologna Process, the European system of higher education, commitment to the Bologna process, university degree cycles, educational systems.*

La 18 septembrie 1998, rectorii universităţilor europene, reuniţi la Bologna cu ocazia împlinirii a 900 de ani de la întemeierea celei mai vechi universităţi, cu patru ani înainte de desfiinţarea frontierelor ce despărţeau ţările Comunităţii Europene şi în perspectiva unei colaborări lărgite între toate popoarele Europei, au convenit să adopte Magna Charta Universitatum. Prin acest document internaţional s-a urmărit de a apropia sistemele educaţionale europene prin echivalarea diplomelor naţionale, stimularea mobilităţilor de cercetare, libertatea cercetării şi sporirea iniţiativelor ştiinţifice comune, aplicarea principiului inseparabilităţii în activitatea educaţională şi ştiinţifică etc. (Procesul Bologna: Experienţă naţională şi internaţională: Culegere de documente şi materiale, 2007).

La 25 mai 1998, la Sorbona a fost adoptată Declaraţia comună privind armonizarea structurii sistemului european de învăţământ superior, semnată de patru miniştri în funcţiune, responsabili de învăţământul superior din Germania, Franţa, Italia şi Marea Britanie. Documentul în cauză prevedea implementarea unui spaţiu european deschis al învăţământului superior prin mobilităţi academice, colaborări interuniversitare mai strînse şi aplicarea „creditelor" în universităţile celor 4 state prin sistemul ECTS (Procesul Bologna: Experienţă naţională şi internaţională: Culegere de documente şi materiale, 2007).

La 19 iunie 1999, a fost semnată Declaraţia Bologna de către miniştrii educaţiei din 29 ţări europene cu ocazia organizării Conferinţei Confederaţiei Rectorilor din Uniunea Europeană. La această reuniune a fost pus în prim plan rolul central al universităţilor în dezvoltarea dimensiunilor culturale europene. În vederea realizării acestui scop, au fost impuse următoarele obiective:

1. Adoptarea unui sistem de diplome uşor de comparat şi de recunoscut prin implementarea ideii de completare a diplomei, în vederea promovării puterii de angajare a cetăţenilor Europei şi competitivităţii internaţionale a sistemului educaţional superior.
2. Adoptarea unui sistem bazat în mod esenţial pe două cicluri. Diploma primită după absolvirea primului ciclu va fi relevantă pentru piaţa de muncă europeană la nivel de calificare. Al doilea ciclu ar trebui să ducă spre diploma de master.

3. Stabilirea unui sistem de credite, ca o manieră oportună de a promova ideea de mobilitate pe toate continentele.
4. Promovarea mobilităţii, prin depăşirea obstacolelor către exerciţiul efectiv al circulaţiei libere (Procesul Bologna: Experienţă naţională şi internaţională: Culegere de documente şi materiale, 2007).

La doi ani după semnarea Declaraţiei Bologna, pe data de 19 mai 2001 miniştrii responsabili de învăţământul superior din 32 state europene s-au reunit la Praga pentru a evalua rezultatele implementării procesului de la Bologna şi de a stabili noi direcţii şi priorităţi în acest domeniu.

La această reuniune s-a decis să fie continuată reforma în educaţie conform angajamentelor procesului de la Bologna şi să fie intensificate activităţile pe următoarele direcţii:

1. adoptarea unui sistem de diplome uşor de citit şi de comparat;
2. adoptarea unui sistem bazat pe două cicluri de studii;
3. stabilirea unui sistem de credite;
4. promovarea mobilităţii;
5. promovarea cooperării pentru asigurarea calităţii;
6. promovarea dimensiunii europene în învăţământul superior;
7. învăţarea pe tot parcursul vieţii (educaţia permanentă);
8. promovarea activităţii ariei de învăţământ superior european (Procesul Bologna: Experienţă naţională şi internaţională: Culegere de documente şi materiale, 2007).

La 19 septembrie 2003, miniştrii responsabili de învăţământul superior din 33 de ţări ale Europei s-au întîlnit la Berlin cu scopul de a analiza progresele obţinute în domeniu şi de a stabili priorităţile şi noile obiective pentru anii următori în vederea accelerării formării Spaţiului European al Învăţământului Superior. În cadrul reuniunii s-a convenit de a continua reformele în direcţiile de activitate asumate la Conferinţa de la Praga şi de a implementa unele condiţii concrete, precum:

1. asigurarea calităţii, care pînă în 2005 trebuia să includă definirea responsabilităţilor organelor şi instituţiilor implicate; evaluarea programelor sau instituţiilor, inclusiv evaluarea internă, analiza externă, participarea studenţilor şi publicarea rezultatelor; un sistem de acreditare, certificare sau proceduri comparabile; participarea internaţională, cooperarea şi organizarea reţelelor informaţionale universitare;
2. implementarea unui sistem bazat pe două cicluri. Titlurile din primul şi al doilea ciclu trebuie să aibă orientări şi profiluri diferite cu scopul de a se adapta diverselor necesităţi individuale de muncă şi de pe piaţa muncii. Titlurile primului ciclu ar trebui, în definiţia Convenţiei de la Lisabona, să ofere acces la programele celui de-al doilea ciclu. Titlurile ciclului al doilea trebuie să ofere acces la studiile de doctorat;
3. promovarea mobilităţii studenţilor, a personalului academic şi administrativ în baza susţinerii financiare din partea programelor Uniunii Europene;
4. implementarea sistemului de credite ECTS în vederea facilitării mobilităţii studenţilor şi în dezvoltarea curriculumului internaţional;
5. recunoaşterea titlurilor în baza Convenţiei de la Lisabona a membrilor procesului Bologna;
6. promovarea dimensiunii europene în învăţământul superior conform angajamentelor formulate la Conferinţa de la Praga;

7. promovarea caracterului atractiv al Spaţiului European al Învăţământului Superior prin dezvoltarea programelor de burse pentru studenţii din ţările lumii a treia;
8. Spaţiul European al Învăţământului Superior şi Spaţiul European al Cercetării – doi piloni ai societăţii bazate pe cunoştinţe (Procesul Bologna: Experienţă naţională şi internaţională: Culegere de documente şi materiale, 2007).

La Conferinţa de la Bergen din 19-20 mai 2005, au fost salutaţi noi membri la Procesul Bologna, printre care menţionăm: Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova şi Ucraina.

De asemenea, a fost creat un grup de implementare pentru extinderea membrilor Procesul Bologna (reprezentanţi a 45 de ţări) şi procesului de inventariere a reformelor realizate (Procesul Bologna: Experienţă naţională şi internaţională: Culegere de documente şi materiale, 2007).

La conferinţa de la Bergen s-a constatat un progres remarcabil în trei domenii prioritare: sistemul pe cicluri, asigurarea calităţii şi recunoaşterea diplomelor şi a perioadelor de studii.

Tot la Bergen a fost adoptat cadrul general al calificărilor SEÎS, care cuprinde trei cicluri de studii universitare – licenţă, masterat şi doctorat (Cabac V. 2005).

Actualmente, Procesul Bologna – după o lungă perioadă de implementare ale unor regulamente cantitative şi calitative – este definitivat drept un angajament de a asigura un cadru comun pentru învăţământul superior din Europa. Sub aspect etnic, acest proces nu presupune uniformizarea învăţământului superior din diverse ţări, ci armonizarea sa, după următoarele principii (Макарова, М.Н., 2007):

1. structură în trei trepte: a. treapta de studii universitare de licenţă de 3-4 ani; b. treapta de studii universitare de masterat de 1-2 ani; studii de doctorat de 3-4 ani;
2. un sistem comun de credite de studiu transferabile (ECTS) de echivalare a studiilor, care să permită o cît mai largă mobilitate a studenţilor;
3. un supliment de diplomă care să permită compararea diplomelor pentru a favoriza integrarea cetăţenilor Europei pe piaţa muncii şi de a îmbunătăţi competitivitatea învăţământului superior european pe plan mondial;
4. recunoaşterea mutuală a diplomelor de studii;
5. crearea spaţiului european al învăţământului superior şi al cercetării;
6. mobilitatea studenţilor (inclusiv masteranzilor), profesorilor şi cercetătorilor, fapt care are menirea de a consolida formarea profesională pe parcursul întregii vieţi;
7. sporirea gradului de angajare în cîmpul muncii (sporirea acestuia odată cu sporirea calităţii studiilor şi pertinenţei diplomelor).

Autonomia şi asigurarea calităţii (ţările semnatare au creat agenţii pentru evaluarea externă a calităţii studiilor şi examinează acum posibilitatea standardizării principiilor de evaluare; cu deosebită acuitate se pune problema acreditării studiilor doctorale) (Mobility and international openneess [on-line], Disponibil pe Internet: http://www.Eurashe.eu.).

La faza actuală, putem menţiona că instituţiile de învăţămînt superior din statele UE au cunoscut evoluţii foarte diverse în dependenţă de ţară, conjunctura politică, voinţa pentru reforme, dinamica aplicării, gradul de aderare la comunitatea universitară (profesori, studenţi) etc.

Cele mai reuşite sisteme educaţionale care au structurat studiile universitare conform procesului de la Bologna sînt Germania şi Franţa. Aceste state au pledat

pentru convergenţă educaţională şi armonizare, adică au propus o structură comună de învăţămînt superior pe două cicluri şi implementarea ştiinţei şi învăţămîntului de comun acord pe tot spaţiul european (Mobility and international openness. Disponibil pe Internet:http://www.Eurashe.eu.).

Astfel, în Germania deja în 1998 are loc structurarea studiilor universitare pe două cicluri (Bachelor – BA) şi Master (MA). Această reformă este tributară politicii landurilor.

Însă, în cursul implementării procesului de la Bologna s-a evidenţiat faptul că universităţile mai recente sînt mai receptive decît cele tradiţionale.

În Franţa, procesul de la Bologna a debutat în 2002 şi a parcurs o perioadă de 3 ani de tranziţie (prin păstrarea diplomelor intermediare DEUG, DESS, DEA pînă la expirarea cererii de formare), iar trecerea completă la sistemul licenţă-masterat-doctorat (LMD) pe întreg teritoriul Franţei s-a realizat în anul 2005.

Este necesar de menţionat că sistemul LMD a avut un impact pozitiv asupra formării profesionale a studenţilor şi masteranzilor în cadrul centrelor universitare printre care menţionăm:

1. *contractualizarea* – instituţia şi ministerul educaţiei şi ştiinţei încheie un contract de colaborare. Contractul se reînnoieşte o dată la 4 ani. Iniţiativa de a propune noi formări la noi specializări vine din parte universităţii. Ministerul acordă sau nu abilitarea pentru respectivele propuneri. Contractul determină şi finanţarea universităţii pe următorii patru ani;
2. *dezvoltarea* parteneriatului între universităţi (80% din universităţile franceze au omologat ciclurile lor de studii, 66 din 85 universităţi franceze au efectuat trecerea la LMD);
3. *impulsionarea* mobilităţilor studenţeşti şi profesorale (eliberarea diplomelor duble, co-diplomarea);
4. *transparenţa* ofertei curriculare de formare şi atractivitatea acesteia;
5. *flexibilizarea* cursurilor (trasee specifice pentru studenţi, masteranzi şi doctoranzi);

S-a convenit unanim ca achiziţionarea cunoştinţelor fundamentale (ciclul I licenţă) să însume 180 credite ECTS şi să asigure pluridisciplinaritatea, inserţia profesională şi nu în ultimul rînd – continuarea studiilor prin master. Scopul ciclului II de master (120 credite ECTS) constă în transmiterea de competenţe specifice ale universităţii, orientarea spre profesionalizare şi cercetare, inserţie europeană şi internaţională în cîmpul muncii.

Spre deosebire de sistemul educaţional francez, în Italia tranziţia la sistemul LMD s-a realizat în 4 ani, deoarece procentajul reuşitei era unul din cele mai slabe din Europa.

Implementarea prevederilor procesului de la Bologna a început în anul 2001 şi a cuprins peste 33 universităţi şi institute politehnice.

Ciclul II de masterat (Magistralis, Post-Lauréa) a preconizat sistemul de 60 ECTS (Post-Lauréa) şi 120 credite ECTS (Post-Lauréa spécialistica) pe parcursul a 2 ani de studii. Sistemul educaţional italian a dat prioritate orientării (inserţiei) profesionale.

Este necesar de menţionat că masteranzii (inclusiv, la specialitatea Informatica) studiază 66 % cursuri obligatorii şi 34% – cursuri opţionale din numărul de credite acumulate, fapt care le permite să-şi poată să aleagă traseu propriu de formare.

Actualmente, în cele 52 universităţi italiene sînt propuse 3200 de cursuri obligatorii şi opţionale pentru studii de master. De asemenea, este relevant de menţionat

că sistemul educaţional italian pledează pentru „internaţionalizarea cursurilor”, fapt care prevede eliberarea diplomelor duble sau co-diplomarea.

În Olanda, sistemul Bachelor-Master a fost introdus în 2002 odată cu un sistem de acreditare a calităţii studiilor universitare şi s-a finalizat în anul 2004. Un an de studii universitare echivalează cu 60 credite ECTS (1680 ore). Legea învăţământului stipulează că orice bachelor trebuie să permită continuarea studiilor prin master, dar strict conform direcţiei alese.

Spre deosebire de sistemele de educaţie francez, italian şi olandez, învăţământul norvegian şi suedez erau iniţial foarte apropiate valorilor propuse de Procesul de la Bologna, fapt care a facilitat implementarea sistemului PB deja în anul academic 2003-2004. În acest context este necesar de menţionat că aderarea rapidă la procesul de la Bologna a constituit un proces multaşteptat în spaţiul european (2/3 din instituţiile vizate au sensibilizat rapid esenţa Procesului de la Bologna), însă nu toate universităţile europene erau pregătite pentru efectuarea reformei sau au aprobat principiile propuse.

Au existat, însă, şi critici adresate Procesului de la Bologna de către unele universităţi (în special, instituţiile de învăţământ austriece, spaniole şi portugheze), fapt care a tergiversat implementarea Procesului de la Bologna pînă în anul 2006, iar în cazul Spaniei şi Portugaliei – pînă în anul 2010 (Болонский процесс: региональный ответ на глобальные проблемы. Высшее образование сегодня. 2007. № 10.).

Unele din problemele relevante în aceste cazuri au fost: descentralizarea sistemului educaţional, revizuirea programelor de studii (doar 20% din disciplinele curriculare erau la libera decizie a universităţilor) şi nu în ultimul rînd – schimbarea mentalităţii la profesori şi studenţi (masteranzi). La fel ca şi în cazul Germaniei, universităţile mai recente sînt mai receptive decît cele tradiţionale.

Ca şi în cazul sistemelor de educaţie menţionate mai sus, sistemul educaţional austriac, spaniol şi portughez (maestrado) au instituit două tipuri de master: ciclul II de Master de 60 credite şi de 120 credite ECTS. Sistemul de evaluare a studiilor universitare pedagogice a fost extins pentru toate domeniile, iar Agenţiile Naţionale de Evaluare sînt afiliate la ENQA (European Network for Quality Assurance) (EUA Bologna Handbook: Making Bologna Work, Apărută în Berlin; Ed. Josef Raabe, 2006).

Ziua de 19 mai 2005 semnifică momentul intrării oficiale a sistemului de învăţământ superior din Republica Moldova într-un proiect paneuropean unic – edificarea spaţiului educaţional unic.

Pentru Republica Moldova este relevant de a cunoaşte unul din obiectivele procesului de la Bologna care prevede *suprimarea frontierelor dintre diferite sisteme de învăţământ superior, transformarea Europei în cea mai competitivă şi dinamică economie, bazată pe cunoaştere, capabilă să producă o creştere economică substanţială şi o mai mare coeziune socială* (Cabac V. 2005).

Reieşind din cele menţionate mai sus, constatăm că menirea ciclului II de masterat trebuie să fie axată pe pregătirea specialiştilor în domeniu prin oferirea de cunoştinţe/competenţe teoretice şi empirice care ar facilita adaptarea şi orientarea pe piaţa naţională şi internaţională a muncii.

În opinia noastră, acest obiectiv poate fi soluţionat prin realizarea următoarelor activităţi:

1. revizuirea şi perfectarea programelor de studii la ciclul II de masterat;
2. predarea cursurilor solicitate de angajatori (cum ar fi cazul SRL Draxelmaer);

3. omogenizarea/convergenţa programelor de studii naţionale cu cele din universităţile occidentale;
4. stimularea studenţilor/masteranzilor de a participa în proiecte educaţionale care prevăd mobilităţi (de ex, Erasmus, Tempus Socrates, Leonardo da Vinci etc.);
5. recunoaşterea diplomelor de magistru obţinute în co-tutelă;
6. recunoaşterea stagiilor semestriale în baza sistemului de credite ECTS;
7. asigurarea calităţii în învăţământul superior şi consolidarea structurilor menite să asigure calitatea;
8. dezvoltarea la ciclul II de masterat a procesului de perfecţionare şi a cercetării;
9. integrarea noilor tehnologii ca obiect de studiu la ciclul I şi II de învăţământ superior şi, în special, instituirea unei diplome europene pentru competenţe de bază în tehnologia informaţiei.

De asemenea, menţionăm, în mod special, că Republica Moldova a fost impusă, fără a avea o pregătire necesară, în termene restrînse să organizeze studiile în două cicluri, avînd nişte clarităţi numai pentru primul ciclu (studiile superioare de licenţă), iar cît priveşte ciclul II – lucrurile se lămuresc abia acum.

Este evident că din start la elaborarea planurilor de învăţământ şi ulterior a curriculelor la unităţile de curs au fost comise greşeli, lacune care urmează a fi depăşite. Îndeosebi, aceste lucruri se observă mai pronunţat astăzi, la etapa elaborării planurilor de învăţământ pentru ciclul II (studii superioare de masterat).

Referinţe bibliografice

1. Procesul Bologna: Experienţă naţională şi internaţională: Culegere de documente şi materiale /Univ.de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălţi; elab.: Simion Caisîn, Elena Muraru, Nicolae Andronachi, Valeriu Cabac, Andrei Popa. Chişinău: ISIC, 2007, 236 p.
2. Cabac, V. Procesul de la Bologna: ecuaţie cu mai multe variabile. În: Buletinul rectoratului, 2005, nr. 9-10. p. 3-16.
3. Макарова, М.Н.; Соломенников, В.С. Болонский процесс: мнения и ожидания. В: СОЦИС. М.: № 6(278), 2007, с. 106-109.
4. Mobility and international openneess [on-line] [citat 1 mai 2012] Disponibil pe Internet:http://www.Eurashe.eu.
5. Mobility and international openneess [on-line] [citat 1 mai 2012] Disponibil pe Internet:http://www.Eurashe.eu.
6. Болонский процесс: региональный ответ на глобальные проблемы. Высшее образование сегодня. 2007. № 10. с. 16-20.
7. EUA Bologna Handbook: Making Bologna Work, Apărută în Berlin; Ed. Josef Raabe, 2006, 285 p. ISBN 3-8183-0209-X.

UTILIZAREA MIJLOACELOR AUDIO-VIZUALE ÎN PREDAREA-ÎNVĂŢAREA GEOGRAFIEI

Gheorghe APOSTOL, *profesor de geografie, grad did. II, Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din Bălţi*

Summary: *The usage of audio – visual means contribute to an active learning and to the forming of the geographical thinking; the forming of pupils' intellectual abilities, the development of psychical/mental capacities and features, such as: motivation through stimulating the cognitive reasons or the forming of affective features which lead to cognitive satisfaction, the joy of solving the learning situations, the attraction for geography.*

Teachers' continuous development in the problem of using the audio – visual means is necessary and should start in the initial stage of their formation in higher education, as for children – even in the primary stage cycle.

Key-words: *geography, use, audio-visual aids, lesson, advantages/disadvantages.*

Principiul intuitiv constituie un principiu de bază al învăţării, indiferent de treptele de învăţământ, pornindu-se de la ideea că elevii trebuie să aibă un suport perceptibil şi observabil după care să-şi formeze reprezentarea corectă, durabilă a obiectelor şi fenomenelor din natură.

Elevii nu ştiu să observe, ei trebuie dirijaţi să desprindă din obiecte şi fenomene esenţialul, dar şi particularul acestora sau specific lor. Nu este suficient să primeşti, să mânuieşti, să guşti, să pipăi, să cântăreşti pentru a obţine o cunoştinţă ştiinţifică, ci trebuie să fie sesizate relaţiile cauzale, problematizate care au condus la această stare. [Tomescu 1998: 25]. Pentru a efectua aceste acțiuni corect este nevoie de un șir de mijloace de învățământ care facilitează munca profesorului și înțelegerea copilului.

Mijloacele audio-vizuale cuprind ansamblul de materiale pe care s-a stocat informaţia şi echipamentele tehnice care redau imagini şi sunete pentru o recepționare colectivă sau individuală, pe cale vizuală, auditivă sau pe ambele concomitent. [Dulamă 2007 : 257].

Se ştie prea bine că informaţia prezentată în format audio-vizual are un procent înalt de însuşire şi memorizare decât celelalte tipuri. Cunoaşterea umană se fundamentează pe aserţiunea lui Locke: „nimic nu există în intelect dacă mai întâi nu ar exista în simţuri". Psihologia contemporană acreditează teza conform căreia cunoaşterea se produce pe traiectul inductiv, de la concret spre abstract, dar şi pe cel deductiv, de la abstract la concret. Cunoaşterea intuitivă se efectuează direct, prin intermediul analizatorilor, asupra obiectelor şi fenomenelor. Intuiţia se clădeşte pe un suport concret, dar care nu întotdeauna este palpabil în sens fizic. Pe baza materialului audio-vizual, elevul ajunge la abstractizări. Gândirea abstractă este mai mobilă, mai independentă şi mai operantă pentru clase variate de fenomene, dar pentru a gândi abstract, elevii trebuie să fi trecut treapta operării directe cu obiecte sau cu imagini ale acestora.

Prezentarea materialului intuitiv nu este un scop în sine, ci un mijloc de învăţare eficientă, organizată, dirijată, sistematică, activă, corelată cu interesele şi trebuinţele elevului. Elevii nu ştiu să observe, ei sunt învăţaţi să vadă şi să desprindă din obiecte şi fenomene esenţialul, dar şi specificul, particularul. Nu este suficient să priveşti, să mânuieşti, să guşti, să pipăi, să cântăreşti obiectele pentru a obţine cunoştinţe ştiinţifice despre realitate, ci este necesar să sesizezi esenţialul. Obiectele nu-i instruiesc singure pe elev, ci profesorul instruieşte cu ajutorul acestora, prin orientarea gândirii şi interpretării.

În categoria mijloacelor audio-vizuale intră următoarele categorii [Dulamă 2007, p. 257].

Mijloacele audio-vizuale	Mijloace tehnice de transmitere şi receptare vizuală	Retroproiectorul pentru folii transparente; Epiproiectorul pentru materiale cu suport opac, fotografii, scheme, desene; Epidiascopul pentru epiproiecţie şi diaproiecţie; Proiectorul pentru diapozitive şi diafilme; Aspectarul, aspectomatul şi diastarul pentru diapozitive; Aparatul de filmat pentru filme mute,: Cineproiectorul; Documatorul pentru citit microfilme.

	Mijloace tehnice de transmitere şi receptare auditivă	Radioul pentru emisiuni în direct; Picupul pentru înregistrări pe discuri; Casetofonul pentru casetele audio; Magnetofonul *pentru* benzi magnetice.
	Mijloace tehnice audiovizuale	Proiectorul pentru filme; Videocasetofonul; Televizorul pentru emisiuni, filme; Camera video pentru înregistrări video; Computerele pentru multimedia, Internet etc.; CD-player; DVD-player; Simulatoare.

Din categoriile date de mijloace audio-vizuale cele mai eficiente la lecţiile de geografie ar fi filmele. Utilizarea filmelor în activitatea didactică oferă o mulţime de avantaje deoarece:

1. permit cunoaşterea unor spaţii terestre îndepărtate, inaccesibile în condiţii obişnuite (continente, ţări, munţi, etc.) sau a unor corpuri cosmice;
2. prezintă fapte şi evenimente petrecute cu mult timp în urmă (formarea munţilor);
3. prezintă desfăşurarea proceselor naturale şi componentele mediului în mişcare, fiind una dintre cele mai eficiente posibilităţi de explicare a unor cunoştinţe abstracte, a unor legi, a cauzelor care determină apariţia unor fenomene (teoria tectonicii globale). Prin utilizarea unor procedee de accelerare fenomenele care se produc lent sunt condensate (mişcările orogenetice, epirogenetice, evoluţia mediului pe Terra), iar prin procedeele de încetinire a mişcării, fenomenele care se produc rapid sunt „încetinite", cum sunt cutremurele, fapt ce facilitează înţelegerea;
4. permit cunoaşterea unor fenomene periculoase (erupţii vulcanice, inundaţii, avalanşe, prăbuşiri), a unor procese ireversibile, efemere, costisitoare sau imposibil de provocat în laborator;
5. prezintă corpuri de dimensiuni foarte mari ca, de exemplu, Soarele, sau foarte mici.

Filmele integrate în produse multimedia oferă noi avantaje:

1. prin butonul „stop" sau „pauză" se poate opri derularea filmului la o anumită imagine pentru a fi observată mai bine;
2. prin butonul „play" se porneşte derularea filmului;
3. prin sistemul de săgeţi (dreapta, stânga) filmul este derulat mai rapid la o altă secvenţă situată spre începutul sau spre finalul filmului;
4. filmele documentare sunt îmbunătăţite prin:
   4.1 introducerea unor linii pentru a marca falii, căi de comunicaţie, limite administrative;
   4.2 introducerea unor denumiri proprii pentru a marca localizarea unor oraşe, unităţi de relief, unităţi hidrografice etc.;
   4.3 introducerea unui text peste imagine pentru a clarifica mesajul filmului,
5. filmele de animaţie prezintă aspecte care nu pot fi observate de către om în natură (de exemplu, interiorul Pământului).

Filmele integrate în produse multimedia prezintă şi unele dezavantaje*:*

A. Filmele sunt proiectate doar pe o parte din ecran (circa un sfert din ecran), fapt ce împiedică vizionarea lor de la distanţă mare şi de către grupuri mari de elevi (de exemplu, o clasă de elevi);
B. Autorii filmelor prezintă uneori informaţii prea puţine pentru ca elevii să înţeleagă fenomenul din punct de vedere ştiinţific. Profesorului, în funcţie de nivelul său de competenţă, îi revine rolul de a completa informaţiile şi de a clarifica

conţinutul prezentat pentru ca elevii să nu rămână doar la cunoaşterea aspectelor vizibile, ci şi a cauzelor şi condiţiilor;

C. Multe filme au sonorul în limba engleză/rusă şi nu toţi elevii şi profesorii cunosc aceste limbi.

După scopul vizat de film există:

a. *Filmul-motivaţie* urmăreşte stimularea interesului elevilor pentru studiu, declanşarea trebuinţelor de cunoaştere şi acţiune.
b. *Filmul-lecţie* prezintă fenomenele, procesele şi evenimentele în ordinea impusă de lecţie şi este structurat pe logica internă a acesteia, însă fără a se substitui lecţiei.
c. *Filmul problemă* tratează doar o problemă din lecţie care nu poate fi înţeleasă decât utilizându-se posibilităţile de investigare şi de redare a fenomenelor lumii materiale. Fimul-problemă nu are introducere şi încheiere. El este integrat în momentul impus de succesiunea problemelor care alcătuiesc lecţia, nu înaintea acestora, pentru că n-ar fi înţeles şi nici după ce problema respectiva a fost discutată pentru că şi-ar pierde valoarea informaţională.
d. *Filmul-sinteză* se integrează numai la sfârşitul unui capitol sau temă după ce s-a parcurs problematica structurată în film, acesta având rol de recapitulare şi de fixare.

Pentru a creşte eficienţa activităţii , profesorul trebuie să se documenteze asupra surselor în care poate găsi filme didactice şi filme documentare (biblioteci, librării, internet etc.).

Este nevoie ca profesorul să vizioneze filmele disponibile pentru a cunoaşte:

- tema şi conţinutul filmului;
- categoria (didactic, documentar, artistic, reportaj);
- calitatea şi gradul de accesibilitate;
- durata;
- limba în care este realizat comentariul.

Pentru a forma o bancă de date, profesorul va întocmi lista filmelor vizionate în care, alături de informaţiile menţionate anterior, va specifica subiectul lecţiei şi la ce clasă poate fi utilizat alături de unele indicaţii metodice. Filmele preluate din televiziune au avantajul că sunt titrate. Filmele preluate din reţeaua Internet sunt, de obicei, în limba engleză.

În momentul în care profesorul îşi propune să utilizeze un film într-o lecţie, el va parcurge următorii paşi:

Pasul 1: Alege competenţele ce vor fi atinse prin vizionarea filmului de către elevi.

Pasul 2: Vizionează filmul pentru:

- a stabili corelaţia între conţinutul filmului, obiectivele/subcompetenţele şi conţinutul lecţiei;
- a nota sau a memora principalele probleme şi succesiunea cadrelor;
- a stabili momentele în care se va întrerupe proiecţia pentru explicaţii sau discuţii cu elevii;
- a stabili dacă se renunţă la comentariul existent pentru a-l înlocui cu explicaţiile proprii;
- a alege metodele şi tehnicile care vor fi folosite: observarea, explicarea, conversaţia euristică.

Pasul 3: Proiectează mintal sau elaborează în scris comentariul care va fi realizat în timpul proiecţiei. Dacă se renunţă la comentariul original al filmului, profesorul poate înregistra un alt comentariu, poate comenta în timpul vizionării, în funcţie de întrebările şi răspunsurile elevilor.
Pasul 4: Alege momentul din lecţie în care va fi vizionat filmul.
Pasul 5: Stabileşte durata vizionării (maximum 10-15 minute). Este preferabilă prezentarea unor filme scurte sau fragmentarea filmului în secvenţe mici în alternanţă cu discuţii cu elevii.
Pasul 6: Verifică tehnica, în special dacă nu este utilizată frecvent: dacă există placă de sunet şi boxe şi acestea funcţionează optim; dacă există software necesar pentru instalarea filmului de pe CD sau DVD.
Pasul 7: Face o probă a tehnicii în condiţiile din timpul lecţiei pentru a avea siguranţa că totul va decurge normal.
Pasul 8: Filmul sau secvenţa care va fi utilizată va fi proiectată de mai multe ori pentru a observa toate detaliile care pot fi valorificate în lecţie, pentru a sesiza anumite lacune, pentru a face corelaţiile necesare cu cunoştinţele anterioare ale elevilor etc.
Pentru a integra eficient un film într-o lecţie, profesorul va respecta câteva reguli:

a. Filmul va fi vizionat într-un moment optim din lecţie:
   - nu se începe lecţia direct cu proiecţia filmului pentru a ajunge timpul;
   - nu va fi oferit ca o recompensă la încheierea lecţiei când elevii constată doar veridicitatea informaţiilor expuse de profesor.

     Se evită explicarea secvenţei de către profesor, preferându-se formularea unor întrebări destinate elevilor pentru a identifica, a înţelege, a explica ceea ce au văzut. Pe baza imaginilor se deduce „faţa ascunsă" a proceselor.
b. Dacă se utilizează comentariul original al filmului, profesorul nu va explica pe parcursul vizionării, deoarece elevii nu pot urmări simultan două comentarii, plus să observe şi imaginile.
c. Profesorul poate face doar unele observaţii laconice în timpul proiecţiei, să anticipeze un moment important sau să dirijeze acel crescendo emoţional propriu anumitor filme. Unele filme au elemente stimulative în conţinutul lor menite să orienteze atenţia, să-i implice pe elevi în acţiune, să-i determine să compare, să analizeze sau să sintetizeze observaţiile prilejuite de imaginile din film. În unele filme se formulează întrebări al căror răspuns urmează să fie dat imediat după oprirea proiecţiei sau la sfârşit, după reluarea întrebărilor.

Valorificarea filmelor şi emisiunilor de la televiziune

Televiziunea este o sursă excelentă de informare şi un factor educaţional. Prin calitatea şi atractivitatea emisiunilor, ea reprezintă un mijloc atractiv pentru elevi, un factor care concurează şcoala adesea mai puţin atractivă. Orientarea elevilor spre vizionarea anumitor filme sau emisiuni este susţinută prin câteva argumente:

- cei informaţi se adaptează mai uşor la situaţii noi şi au mai multe şanse în viaţă;
- o informaţie constituie o sursă de idei, o cale de urmat, un răspuns la o problemă.

Un profesor competent care îşi propune ca obiectiv să-i determine pe elevi să se informeze permanent va găsi strategiile adecvate. Pentru a schimba atitudinea elevilor faţă de şcoală şi pentru a-i determina să selecteze în mod inteligent filmele şi emisiunile de la televiziune, profesorul va discuta cu elevii. Intervenţiile pedagogice privind valorificarea emisiunilor de la televiziune sunt orientate spre mai multe direcţii:

- identificarea emisiunilor preferate de către elevi;
- vizionarea emisiunilor preferate de către elevi;
- discuţii cu elevii despre emisiunile lor preferate (De ce le preferă?);
- discuţii cu elevii despre emisiunile preferate ale profesorului (De ce le preferăm.?);
- propunerea vizionării anumitor emisiuni (filme documentare, ştiri, reportaje) şi discutarea conţinutului după vizionare;
- propunerea unor teme de efectuat care au ca suport o anumită emisiune.

Conţinutul filmelor artistice ar trebui valorificat cu prudenţă, deoarece nu toate exemplele şi explicaţiile oferite sunt corecte din punct de vedere ştiinţific. Prin, evaluarea mesajelor transmise în unele scene din filme, elevii vor învăţa să gândească critic şi să valorifice experienţele altor persoane pentru a se adapta la mediu.

- Elevii nu obişnuiesc să urmărească buletinele meteorologice de la televiziune sau cele din ziare, prin urmare, ei pleacă de acasă fără umbrele atunci când se prognozează ploaie sau se îmbracă inadecvat. Pentru a conştientiza elevii de utilitatea unor informaţii oferite în mass-media, se poate propune următoarea situaţie de învăţare.

Situaţie de învăţare pe baza unei emisiuni vizionate la televiziune:

Obiectiv operaţional: Pe parcursul situaţiei de învăţare elevii vor fi capabili să verifice corectitudinea prognozei meteorologice în interval de o săptămână oferită de un anumit canal de televiziune.

Sarcini de lucru*:* Formaţi grupuri de câte patru elevi. Fiecare grup va monitoriza emisiunile meteorologice prezentate de către un canal de televiziune (se specifică un canal pentru fiecare grup) timp de o săptămână. Veţi lua notiţe de:

- O emisiune în fiecare zi şi veţi urmări dacă prognoza efectuată se confirmă sau nu pentru localitatea de domiciliu. Săptămâna viitoare vom compara prognozele date de fiecare canal de televiziune pentru a le identifica pe cele mai corecte.

Utilizarea mijloacelor audio-vizuale contribuie la o învăţare activă şi de aici la formarea gândirii geografice şi la formarea capacităţilor intelectuale ale elevilor, la dezvoltarea capacităţilor şi trăsăturilor psihice cum sunt: *motivaţia,* prin stimularea motivelor cognitive (curiozitatea de a descoperi, de a înţelege, de a şti) sau formarea de *trăsături afective*, care vizează satisfacţia cognitivă, bucuria redescoperirii adevărului, speranţa rezolvării situaţiilor de învăţare, atracţia pentru geografie.

Eficienţa mijloacelor de învăţământ, depinde nu numai de calitatea lor, ci, în primul rând, de modul cum sunt integrate în lecţie.

Perfecţionarea continuă a cadrelor didactice în problematica utilizării mijloacelor audio-vizuale, este necesară şi trebuie să înceapă cu etapa iniţială din perioada formării acestora în învăţământul superior, iar la copii chiar din ciclul învăţământului primar.

Referinţe bibliografice

1. Tomescu, Viorica, *Metodica predării geografiei în gimnaziu şi liceu,* Tipografia Universităţii din Craiova, 1998.
2. Maria Eliza, Dulamă, *Modele, strategii şi tehnici didactice activizante*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2002.
3. Maria Eliza, Dulamă; Serafima, Roşcovan, *Didactica geografiei*, BONS OFFICES, Chişinău, 2007.

SPECIFICUL DEFORMĂRII PROFESIONALE LA COLABORATORII DIN DOMENIUL JUDICIAR

Inga BACIU, *lector universitar,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *Professional deformation may be manifested in all professions, the most vulnerable, however, are the representatives working in the "man-man" field (teachers, psychologists, doctors, lawyers, etc.). So, the lawyers' specific professional activities include negative factors influencing the collaborators' personality. The lack of adequate psychological stability and value can cause professional deformation. In this context, the investigation of professional deformation of judiciary officers is a current problem, the solution is important from both theoretical and practical perspectives.*

Key-words: *professional activities, judicial sphere, professional deformation, jurists, levels of professional deformation, causes of professional deformation.*

După cum se cunoaşte activitatea profesională îşi lasă amprenta asupra caracterului persoanei. Aceste modificări specifice ale personalităţii se datorează conţinutului şi condiţiilor activităţii, care dezvoltându-se treptat, se cristalizează, în final luând forma unor caracteristici psihologice stabile ale personalităţii. În acest sens, profesarea îndelungată a unei activităţi poate conduce la deformarea profesională a lucrătorului.

Dicţionarul Explicativ al limbii române (DEX 1998: 178) prezintă deformarea profesională drept „folosirea mecanică în viaţa de toate zilele a cunoştinţelor şi a deprinderilor căpătate prin exercitarea profesiunii sale". De asemenea, explică această noţiune prin „deprinderea căpătată prin exercitarea unei profesiuni, folosite abuziv".

Deformarea profesională se poate manifesta la reprezentanţii tuturor profesiilor, cei mai vulnerabili fiind persoanele care activează în sfera „om-om" (pedagogi, psihologi, medici, jurişti etc.).

În acest context, E.F. Zeer, menţiona (Зеер 1997: 149): „deformarea profesională reprezintă modificările acumulate în structura activităţii şi personalităţii, care manifestă un impact negativ asupra productivităţii muncii, interacţiunilor cu ceilalţi participanţi la proces, precum şi asupra dezvoltării personalităţii nemijlocit.

Autorul A.M. Stolerenco, (Столяренко 2001: 283), referindu-se la deformarea profesională a colaboratorilor din domeniul judiciar, susţinea că aceasta reprezintă „rezultatul alterării calităţilor profesionale a persoanei sub incidenţa factorilor de mediu negativi. Altfel spus, specificul activităţii de muncă condiţionează formarea stereotipului comportamental."

Deformării profesionale sunt expuşi practic toţi colaboratorii domeniului judiciar, indiferent de specializare. Astfel, confruntându-se frecvent în activitate cu lumea interlopă şi cu diverse tipuri de infracţiuni (furt, tâlhării, violuri, omoruri), colaboratorul trebuie să rămână persoana fidelă principiilor general umane, fapt care nu poate fi mereu asigurat. După o anumită perioadă de timp, specialistul se obişnuieşte cu particularităţile activităţii sale, devenind uneori indiferent, superficial sau din contra: nerăbdător, iritat, ostil, dur. Specialistul, deformându-se, se abate de la cerinţele şi exigenţele activităţii sale profesionale.

În acest context, investigarea deformării profesionale a colaboratorilor din domeniul judiciar constituie o problemă actuală, soluţionarea căreia prezintă importanţă atât din punct de vedere teoretic, cât şi practic.

După cum susţin specialiştii, una din cauzele frecvente a deformării profesionale se regăseşte în specificul activităţii precum şi a mediului apropiat cu care inte-

racţionează colaboratorul. O altă cauză poate constitui specializarea în cadrul profesiei, care nu doar contribuie la perfecţionare, dar în acelaşi timp, formează anumite deprinderi, stereotipuri în gândire şi comunicare.

În literatura de specialitate, (Буданов 1992: 89), sunt evidenţiaţi trei grupe de factori care conduc la apariţia deformării profesionale. Aceştia sunt:

A) Factorii ce poartă amprenta specificului de activitate – reglementarea activităţii prin norma de drept conduce la formalizarea în relaţii; responsabilitatea crescută vizavi de rezultatele activităţii; contactele cu persoanele care încalcă norma juridică poate contribui la însuşirea unor elemente a subculturii criminale, exemple ar fi: însuşirea jargonului, poreclelor etc.;
B) Factorii de natură personală – necorespunderea dintre nivelul de aspiraţii şi capacităţi; pregătirea profesională insuficientă; particularităţile individuale care condiţionează: dezadaptarea psihologică, manifestarea agresivităţii şi a violenţei în relaţionarea cu alte persoane;
C) Factorii de natură social-psihologică – stilul de conducere neadecvat, impactul nefavorabil al persoanelor din mediul apropiat în afara serviciului.

În sistemul indicatorilor de bază a deformării profesionale se poate de menţiona:

a) Atitudinea preconceputâ faţă de obiectul muncii manifestată prin: tendinţa de acuzare, prezumţia vinovăţiei, exagerarea eficienţei normelor de drept represive, bariere psihologice în comunicare;
b) Interpretarea subiectivă a comportamentului care nu încalcă normele juridice. Aceasta poate condiţiona: depăşirea atribuţiilor de serviciu, relaţii interpersonale şablonate, utilizarea unor metode şi procedee interzise în activitatea profesională;
c) Abrutizarea profesională a personalităţii, care se poate manifesta în: ore petrecute la serviciu în afara unor cauze serioase, interesul stabil faţă de chestiunile de serviciu în timpul zilelor de odihnă sau a concediului;
d) Schimbări în concepţia Eului, indicatori fiind: autoapreciere profesională înaltă, subaprecierea colegilor de la serviciu, atitudine sfidătoare, dispreţuitoare, desconsiderare faţă de reprezentanţii altor profesii, reacţii dureroase la critică, centrarea pe propria experienţă;

Analizând specificul deformării profesionale, se poate de menţionat că, în contextul evoluţiei sale, aceasta, se manifestă la trei nivele de bază:

1. Nivel *iniţial* – se caracterizează prin survenirea unor modificări neînsemnate şi puţin vizibile la nivelul personalităţii. De regulă, nu produce impact negativ evident asupra activităţii profesionale;
2. Nivel *mediu* – se caracterizează prin modificări cantitativ-calitative evidente. Survin transformări a celor mai importante calităţi profesionale. Spre exemplu, calitatea de a fi atent a ofiţerului de urmărire penală se poate transforma în suspiciozitate înaltă, încrederea – în supraapreciere, autocontrolul şi calmul – în indiferenţă şi superficialitate, perseverenţa – în pedantism etc. Se pierde încrederea în sinceritatea cetăţenilor, precum şi a necesităţii de a manifesta în activitatea profesională a empatiei şi a coretrăririi. De asemenea, scade autocritica, iar stilul de comunicare şi de comportament se transpune atât de mult, astfel încât persoana este colaborator al domeniului judiciar în orice situaţie de viaţa în afara serviciului (secretizarea inutilă a unor informaţii, fixarea unor caracteristici neimportante în memorie, în lipsă de necesitate, utilizarea unor numere de articole din diverse coduri în cadrul comunicării interpersonale etc.);

3. Nivel *aprofundat* – modificările survenite se reflectă asupra întregii personalităţi, aceasta din urmă devenind dependentă de activitatea profesională. Colaboratorul se autoapreciază ca un profesional neîntrecut, în mod orgolios şi arogant priveşte opiniile altora care nu coincid cu poziţia sa, acceptă cu dificultate critica. Se pot actualiza şi cristaliza calităţile sociale negative precum: duritatea, cinismul, sarcasmul, răzbunarea. În privinţa eficienţei activităţii de muncă se poate de menţiona apariţia unor insuccese şi căderi legate de slăbirea nivelului de autocontrol, de încrederea exagerată în forţele proprii şi rezolvarea problemelor în baza stereotipului stabilit.

Autorul E.F. Zeer, (Зеер 1997: 158), oferă o altă clasificare a nivelelor deformării profesionale:

1. Deformare profesională generală, în special tipică colaboratorilor domeniului judiciar. Ex: dezvoltarea sindromului „percepţiei asociale", atunci când orice persoană este percepută ca un potenţial infractor;
2. Deformare profesională specifică, care se profilează în procesul specializării. Ex: La ofiţerii de urmărire penală se dezvoltă suspiciozitatea şi agresivitatea, la avocaţi – şiretlenia, iar la procurori – învinuirea;
3. Deformare profesional-tipologică, condiţionată de impactul particularităţilor individual-tipologice ale persoanei asupra activităţii profesionale. Ex: deformarea apare pe fonul dezvoltării unor aptitudini (organizatorice, comunicative, intelectuale) ce condiţionează complexe de superioritate, narcisism, etc.

În pofida tuturor formelor şi modelelor prezentate cu privire la problema abordată, totuşi evitarea apariţiei şi manifestării deformării profesionale este posibilă. În special, acest lucru se evidenţiază la persoanele cu capacităţi înalte ale reflexiei şi a abilităţilor de a aprecia obiectiv propria personalitate. De asemenea se recomandă de a avea anumite interese şi hobby în afara serviciului, comunicarea cu persoane din alte domenii profesionale. Este importantă capacitatea de „a abandona" la serviciu problemele existente şi centrarea pe familie şi rude, pe organizarea eficientă a timpului de odihnă. Toate acestea pot fi asigurate prin prezenţa unui nivel de autoapreciere adecvat, poziţiei active în raport cu propria personalitate, sistemul valoric şi creşterea profesională.

Astfel, specificul activităţii profesionale al juriştilor include în sine elemente negative de influenţă asupra personalităţii colaboratorilor. În absenţa unui nivel adecvat al stabilităţii psihologice şi valorice acesta poate să condiţioneze deformarea profesională.

Profilaxia deformării profesionale mai include în cadrul activităţilor de prevenţie, orientarea spre micşorarea potenţialului de dezvoltare a premiselor de apariţie şi manifestare a deformării. În şirul activităţilor de profilaxie pot fi incluse:

- Dezvoltarea imunităţii profesionale şi a culturii în activitatea de muncă la colaboratorii domeniului judiciar;
- Perfecţionarea stilurilor de conducere şi a metodelor de lucru cu personalul;
- Stabilirea unui climat moral-psihologic optim în cadrul colectivului de muncă;

Referinţe bibliografice

1. *Dicţionarul Explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
2. Буданов А. В. *Педагогика личной профессиональной безопасности сотрудников ОВД*, Москва, 1992.
3. Зеер Э. Ф. *Психология профессий*, Екатеринбург, 1997.
4. Столяренко А. М. *Прикладная юридическая психология*, Москва, 2001.

СКАЗКОТЕРАПИЯ КАК МЕТОД ПСИХОКОРЕКЦИИ В РАБОТЕ ПРАКТИЧЕСКОГО ПСИХОЛОГА

Лариса ПОДГОРОДЕЦКАЯ, *ст. преподаватель,*
Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *Psychological correction of young learners is more successfully fulfilled by means of tale therapy. The given article presents different types of work with tales such as: composing tales, confectioning of dolls and others.*

Key-words: *tale therapy, psychological correction, counselling, composing tales, confectioning of dolls.*

Сказкотерапия является эффективной методикой оказания психологической помощи детям и взрослым. Возможно ее использование по отношению к клиентам любого возраста. Дошкольный возраст – вершина сказочного мышления. Дошкольники воспринимают сказку как реальность, идентифицируя себя с героями. Именно поэтому данный метод является наиболее успешным по отношению к детям, наряду с игротерапией.

Термин сказкотерапия появился несколько десятилетий назад. Сказкотерапия – это комплексный метод, базирующийся на игротерапии, арттерапии и проективной психодиагностике. Имеется ряд научно-прикладных исследований в данной области. Сказку используют и педагоги, и врачи, и психологи. Каждый специалист находит в сказке тот ресурс, который помогает ему решать его профессиональные задачи. Один из самых авторитетных психологов в этой области Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева определяет сказкотерапию как способ передачи знаний о духовном пути и социальной реализации человека, как воспитательную систему, соответствующую духовной природе человека [3].

Сказкотерапевты выделяют в качестве предмета сказкотерапии «процесс воспитания Внутреннего Ребенка, развития души, повышение уровня осознанности событий, приобретение знаний о законах жизни и способах социального проявления созидательной творческой силы». Психотерапевт Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева подчеркивает, что «сказкотерапия – это еще и процесс «вспоминания» и возвращения подростку и взрослому гармоничного мироощущения» [2].

Сказка представляет широкие возможности для работы психолога:

1. Сказку можно использовать как метафору.

2. По мотивам сказки можно рисовать.

3. Обсуждение поведения и мотивов действий персонажа.

4. Можно проигрывать отдельные эпизоды сказки.

5. Использование сказки как притчи-нравоучения.

6. Творческая работа по мотивам сказки (дописывание, переписывание, работа со сказкой) [5].

Разработанный Т. Д. Зинкевич-Евстигнеевой курс сказкотерапии включает разнообразные приемы и формы работы, которые позволяют развивать творческое мышление и воображение, память и внимание, координацию движений и восприимчивость, адекватную самооценку и положительные способы общения. Сказку можно анализировать, сочинять, переписывать, рассказывать, рисовать, драматизировать.

Основные приемы работы со сказкой:

1. Анализ сказок. Цель такой работы осознать и интерпретировать то, что стоит за каждой сказочной ситуацией, сюжетной линией, поведением сказочных героев.

Как правило, для анализа выбирается известная сказка. При этом ребенку предлагается ответить на ряд вопросов: «Как ты думаешь, о чем эта сказка?»; «Кто из героев больше нравится, за что и почему?»; «Почему герой поступил так, а не иначе?»; «Что произошло бы с героями сказки, если бы они эти поступки не совершили?»; «Что было бы, если бы в сказке были одни хорошие или плохие герои?», а также на другие вопросы.

Данная форма работы может применяться, начиная с пятилетнего возраста и на последующих возрастных этапах.

2. Рассказывание сказок. Данный прием, наряду с развитием фантазии и воображения, помогает развитию способности стать на позицию другого. Упражнение состоит в том, что ребенку или группе детей предлагается рассказать сказку от другого лица. Можно предложить ребенку рассказать сказку от имени других действующих лиц, участвующих или не участвующих в сказке. Например, как сказку о трех поросятах рассказал бы волк или сказку о сестрице Алёнушке и братце Иванушке рассказала бы Баба-Яга.

3. Переписывание сказок. Когда ребенку, подростку или взрослому чем-то не нравится сюжет сказки, поворот событий и ситуаций, конец сказки, то используют переписывание и дописывание народных и авторских сказок. Этот прием имеет диагностический и психокоррекционный смысл. Клиент, переписывая сказку или меняя ее конец, выбирает наиболее соответствующий его внутреннему психологическому состоянию поворот событий и находит выход из конфликтных ситуаций. Это помогает клиенту снять эмоциональное напряжение.

4. Постановка сказок с помощью кукол. Кукла помогает ребенку идентифицировать себя с героями сказок. Это способствует коррекции своих движений и действий, делает поведение куклы более выразительным. Ставя сказку с помощью кукол, ребенок ярче проявляет свои эмоции, которые в обычной жизни сдерживает.

5. Сочинение сказок. Традиционно сочинению сказок помогают карты Проппа. Содержание и последовательность этих карт следующая:

1. Жил-был…
2. Но однажды…
3. Кто-то помешал или навредил…
4. Встреча с волшебником…
5. Испытание героев…
6. Волшебные вещи…
7. Встреча со злом…
8. Битва с врагами…
9. Победа над злом…
10. Счастливый конец.

Таким образом сказка в образной форме повествует об основных этапах становления и развития личности.

В процессе подготовки студентов-психологов к психокоррекционной работе следует уделить значительное внимание сказкотерапевтическому методу

коррекции. В предыдущей нашей работе отражен определенный опыт в области обучения студентов сказкотерапевтическим методам.

- На первом этапе работы мы знакомим студентов с теоретическими основами сказкотерапии. В этот блок входят понятие сказкотерапии, задачи и пути использования сказкотерапии, знакомство с основными типами сказок и жанрами сказкотерапии.
- На втором этапе обучения учим студентов самостоятельному написанию сказок свободной тематики.
- На третьем этапе обучаем студентов анализировать авторские сказки испытуемых разных возрастов.
- На последнем этапе студенты сочиняют психотерапевтические сказки, направленные на решение конкретных психологических проблем.

Психокоррекция тесно связана с игровой терапией. Игротерапия – метод психотерапевтического воздействия с использованием игры. Игра оказывает всестороннее влияние на развитие личности. Игра носит двуплановый характер: с одной стороны, это реальная деятельность, а с другой – носит условный характер, что позволяет отвлечься от реальной ситуации. Общими показаниями к проведению игротерапи, по мнению А. А. Осиповой, являются социальный инфантилизм, замкнутость, необщительность, фобические реакции, сверхконформность и сверхпослушание, нарушения поведения и вредные привычки, неадекватная полоролевая идентификация у мальчиков, агрессивность. [5]

Соединение игротерапии и сказкотерапии как нельзя лучше соответствует психологическим особенностям детей. В игру традиционно включены игрушки. Кукла – неотъемлемая часть игры. Куклотерапию рассматривают как частный метод арттерапии. Куклотерапия основана на процессах идентификации ребенка с любимым героем мультфильма, сказки и с любимой игрушкой. В качестве основного приема коррекционного воздействия используется кукла как промежуточный объект взаимодействия ребенка и взрослого (психолога, воспитателя, родителя) [5].

Процесс куклотерапии включает два элемента: изготовление кукол и использование кукол для отражения значимых эмоциональных состояний. Процесс изготовления кукол носит творческий, релаксационный, т. е. психотерапевтический характер. Увлекаясь процессом вырезания или раскрашивания, шитья или лепки, дети становятся более спокойным, уравновешенными. Дети развивают мелкую моторику рук, концентрируют внимание, тренируют творческое воображение.

В куклотерапии используются разные варианты кукол. Студентам на практических занятиях предлагается изготовить разнообразные куклы. Это могут быть куклы-перчатки, марионетки, объемные куклы, бумажные и т.д. Широко используется прием утилизации ненужных вещей: бутылочек, коробочек, оберточной бумаги и прочего. Это могут быть куклы из природного материала и овощей. Сочетание сказкотерапии, игротерапии и куклотерапии открывает более широкие возможности для коррекционной работы психолога в детском возрасте.

Специалист в области сказкотерапии должен бать хорошо подготовлен к анализу и написанию разных видов психологических и педагогических сказок.

Психолог должен владеть мастерством интерпретации сказок, изготовления кукол, элементами игротерапии. Наш опыт показал, что в теоретические и практические занятия по курсам психодиагностики и психокоррекции следует включать элементы сказкотерапии.

Литература

1. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по креативной терапии. – СПб.: Речь, 2001. – 296 с.
2. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Путешествие в страну сказок. – СПб.: Речь, 2001. – 320 с.
3. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по сказкотерапии. СПб.: Речь, 2000. – 290 с.
4. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Путешествие в страну сказок. СПб.: Речь, 2001. – 320 с.
5. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: ТЦ «Сфера», 2000. – 512 с.

FIŞE TEMATICE LA DISCIPLINELE SOCIO-UMANE

Lidia PĂDUREAC, *dr., conf. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *The transformations in society create new situation in different fields, the educational system inclusive. The higher education as an integral part of this system is meant to be continuously modernized in order to ensure an effective education.*

The accumulation of past superimposed on modern informational stress require the identification of an efficient way of selection and assimilation of necessary volume of theoretical knowledge and practical competency within the socio-humanistic disciplines. Therein, within the university courses can be used different methods of activity. One of the most efficient methods could be the ***Thematic lists*** *– the way of systematization, processing, analysis, synthesis and evaluation of information. On condition that each studied theme is accompanied by such a list, the student will be able to form a complex vision about studied discipline in order to position himself easily in his thematic content.*

Key-words: *modernization, systematization, informational data, output, thematic list, competence.*

Transformările din societate creează situaţii noi în diverse domenii, inclusiv în sistemul educaţional. Învăţământul superior ca parte componentă a acestui sistem are menirea de a se moderniza continuu în vederea asigurării unei instruiri eficiente a viitorilor specialişti. Instruirea este un proces complex şi nu poate include doar latura educaţiei intelectuale sau doar aspectul instructiv. În opinia Elenei Joiţă „procesul de învăţământ este un sistem de acţiuni şi este firesc să-l putem analiza şi din perspectiva praxiologică a eficienţei efortului depus, a antrenării adecvate a elementelor sale, care să conducă la rezultate de calitate, conform obiectivelor performante" (Joiţă 1998, 13). Parcurgerea unui traseu este de neconceput fără conştientizarea scopului şi a consecinţelor finale. În timpul studiilor, studentul acumulează cunoştinţe, abilităţi, competenţe, care îi vor fi necesare şi utile în viitoarea profesie. Realizarea procesului de instruire necesită activism, motivaţie, responsabilitate din partea celor implicaţi. Conţinutul disciplinelor reprezintă veriga de legătură dintre scopul instruirii şi rezultatul final. Atingerea finalităţilor este posibilă prin conlucrarea dintre profesor şi student, în contextul în care se urmăreşte „realizarea unui învăţământ centrat pe student, orientat spre dobîndirea finalităţilor de studiu şi formarea competenţelor prevăzute de Cadrul Naţional al Calificărilor pe cicluri şi pe domenii generale de studiu". Im-

plementarea spiritului european în Republica Moldova a schimbat accentele procesului educaţional şi învăţământul axat pe student a devenit unul din principalele repere „care jalonează reforma învăţământului superior european". Studentul este considerat partener al cadrului didactic în constituirea cunoaşterii şi este parte activă în realizarea activităţilor instructiv-educative, în evaluarea calitativă şi în conturarea propriului traseu academic (Eţco 2011, 105). Munca cadrelor didactice devine şi mai complexă, întrucît profesorului îi revine rolul de a selecta, combina, utiliza metode şi strategii didactice în vederea asigurării mediului favorabil pentru desfăşurarea procesului de predare-învăţare-evaluare. După cum afirmă şi Maria Giurgea, „rolul profesorului se face evident prin mai multe funcţii: să asigure un ecou veridic a cunoştinţelor predate, să ajute la transformarea lor în priceperi şi deprinderi, să creeze condiţii optime, ca printr-un proces de investigaţie să acumuleze o nouă experienţă cognitivă, să dea direcţie dezvoltării capacităţilor intelectuale prin adeziunea acestora la actul instructiv care este un proces complex de întipărire, reţinere şi prelucrare a cunoştinţelor, de sistematizare şi aplicare creatoare a acestora" (Giurgea 1970, 46). Concomitent, la orice acţiune a profesorului este necesară reacţia studentului şi vice-versa, asigurîndu-se continuitatea şi eficienţa procesului.

Disciplinele socio-umane conţin o bază informaţională imensă, care deseori derutează studentul. În acest context, se impune prioritatea unei sistematizări corecte a conţinutului. În dependenţă de specificul disciplinei, profesorii propun diverse modalităţi de promovare a orelor. Acumulările trecutului suprapuse stresului informaţional contemporan impun identificarea unor modalităţi eficiente de selectare şi asimilare a volumului necesar de cunoştinţe teoretice şi de competenţe practice. Prin orele de contact direct a profesorului şi studentului se realizează doar o parte din aceste sarcini, din care cauză este imperativă ghidarea de către profesor a lucrului independent realizat de student. În acest sens, pot fi utilizate diverse metode de evaluare, însă una din cele mai eficiente ar fi ***Fişele tematice*** – modalitate de sistematizare, prelucrare, analiză, sinteză şi evaluare a informaţiei. Dacă fiecare temă studiată va fi însoţită de o astfel de fişă, studentul va fi capabil să-şi formeze o viziune complexă despre disciplina studiată, orientîndu-se uşor în conţinutul său tematic. Profesorul elaborează algoritmul de studiere a temei, iar studentul are posibilitatea de a parcurge traseul individual, ghidîndu-se de reperele propuse (bibliografie selectivă, fragmente documentare), cunoscînd anticipat care sînt finalităţile temei propuse.

Este adevărat că profesorii urmăresc să pună accent pe gîndirea studenţilor, pe implicarea lor în realizarea de proiecte, pe rezolvarea problemelor care au tangenţă cu viaţa practică, pe investigaţia ştiinţifică şi învăţarea unor noi tehnici de cercetare, stimulînd gîndirea, imaginaţia, creativitatea şi originalitatea celui educat şi înlăturînd astfel lipsa de motivare şi formalismul ambilor agenţi educativi (Eţco 2011, 106). Predarea-învăţarea-evaluarea poate avea şi un caracter sincronic, dacă între profesorul care doreşte să ajute studentul să-şi formeze atitudini, să cunoască informaţia, să ştie să o utilizeze şi studentul care participă la proces se stabileşte o relaţie de conlucrare şi parteneriat. Această relaţie se poate manifesta şi în cadrul prelegerilor, şi în cadrul seminarelor. Urmează doar ca ambele activităţi să fie promovate în aşa mod, încît studentul să fie nu obiect, ci subiect al procesului, iar munca sa individuală să fie continuă pentru atingerea finalităţilor disciplinei studiate. Este util a se înţelege că „a preda nu este sinonim cu a spune, eventual, a dicta şi a cere lecţia viitoare

restituirea verbală a celor spuse" (Ionescu 2009, 61), deoarece reproducerea informaţiei nu creează competenţe şi nu permite studentului să avanseze calitativ. Cu siguranţă, profesorul pune accentul pe aspectul cantitativ şi calitativ al informaţiei, deoarece în lipsa acestuia el nu va putea dezvolta celelalte abilităţi la studenţi – nu poţi analiza, sintetiza, abstractiza, rezolva situaţii noi, explica cauzalităţi, relaţii de interdependenţă, dacă nu cunoşti cantitatea necesară de informaţii. Conform opiniei lui Constantin Moise, „punctul de plecare al constituirii conţinutului învăţămîntului este informaţia, ea fiind elementul care se poate conserva şi transmite cel mai uşor. Informaţia porneşte de la formele ei cele mai simple (concrete), respectiv reprezentări, şi continuă cu forme crescînd abstracte şi complexe, de felul noţiunilor, judecăţilor, teoriilor, principiilor, concepţiilor" (Moise 1996, 71). În Republica Moldova, învăţămîntul superior se confruntă cu reformarea lentă a nivelului premărgător – liceal şi a celui posterior – angajarea în cîmpul muncii. Nivelul de pregătire teoretică a liceenilor este insuficient pentru a fi dezvoltat ulterior eficient şi avansat în instituţiile superioare de învăţămînt, din care cauză în Universităţi profesorii sînt nevoiţi deseori să acopere şi golul informaţional pe discipline din nivelul liceal. (Concomitent, motivaţia studenţilor de a-şi aprofunda cunoştinţele într-un anumit domeniu este stînjenită de faptul că prea puţini absolvenţi se angajează la serviciu conform specialităţii.) Sîntem absolut de acord cu afirmaţia lui Ion Negreţ-Dobridor, conform căruia „calitatea unei învăţări noi depinde de calitatea învăţărilor anterioare şi de nivelul motivaţional" (Negreţ-Dobridor 2005, 214).

Modernizarea învăţămîntului evident că nu neglijează partea de conţinut informaţional al disciplinelor, însă stimulează structurarea eficientă a informaţiilor. Astfel, informaţiile sînt transmise prin mesajul profesorului sau dobîndite de sine stător de student. Totuşi, „conturarea unei viziuni de ansamblu asupra realităţii nu este posibilă decît prin articularea cunoştinţelor asimilate într-un sistem unitar logic" (Dinulescu 2007, 49). Prelegerile, seminarele, lucrul independent al studentului trebuie să formeze o structură comună în vederea atingerii finalităţilor cursului studiat. Faptul ce şi cum prezintă profesorul – informaţia, orientează discuţiile, argumentează ştiinţific afirmaţiile, explică fenomenele, construieşte împreună cu studentul structura orei – determină, în mare parte gradul de eficacitate a procesului de instruire. În acest context, un rol important îl are şi capacitatea ambilor părţi de a asculta. „Studiile demonstrează că ascultarea este cel mai frecvent tip de comunicare în cadrul învăţămîntului" (Cozărescu 2003, 40), fapt ce obligă profesorul să-şi pregătească iscusit cursul atît sub aspect teoretic cît sub aspect practic. „Mesajul pedagogic, elaborat de către profesor, presupune selecţionare informaţiilor cu valoare formativă optimă" (Roată 2012, 29). Studentul va reuşi să însuşească datele, să dobîndească gîndirea şi capacitatea intelectuală necesare înţelegerii şi explicării ştiinţifice a fenomenelor şi proceselor, să opereze cu noţiunile şi conceptele fundamentale pentru a elabora raţionamente şi judecăţi, să fie în măsură de a se folosi de deprinderile de muncă independentă pentru a selecta din diverse surse esenţialul (Roată 2012, 39). Principalul obstacol în studierea unei discipline este mesajul supraîncărcat, asimilarea căruia necesită eforturi importante.

Această modalitate de predare-învăţare reprezintă o sinteză dintre lucrul individual al studentului şi cel de contact auditorial, poate fi practicată atît la seminare cît şi la prelegeri. Ţinînd cont de faptul că „prelegerea este forma de expunere comple-

xă, cu un caracter abstract şi un nivel ştiinţific înalt, care oferă posibilitatea comunicării unui volum mai mare de informaţii într-o unitate de timp, folosind descrierea şi explicaţia, îmbinate cu diferite modalităţi demonstrativ-intuitive, specifice predării fiecărei discipline de învăţămînt" (Eţco 2007, 22). Fişele tematice pot fi parcurse împreună cu studenţii şi în cadrul acestui gen de activitate. În acest caz profesorul singur va selecta informaţia şi o va structura (exemplu: Fişa 1). Fişa va fi prezentată pe secvenţe (recomandabil în format electronic) cu explicaţiile, argumentele şi discuţiile de rigoare. La sfîrşitul orei profesorul propune subiectele pentru evaluare la tema studiată. Astfel, studentul are posibilitatea nu doar de a asimila cunoştinţele din cadrul orei, dar şi a cerceta sine-stătător. Prin fiecare oră se realizează o parte a din finalităţile generale ale disciplinei, deoarece subiectele propuse pentru evaluarea curentă sînt parte componentă a chestionarului pentru evaluarea finală. Pas cu pas, studentul împreună cu profesorul, prin efort comun, realizează programul, evitînd stresul excesiv din perioada sesiunii. Avînd o structură specifică elaborată anticipat de profesor, fişele pot stimula lucrul studenţilor şi în cadrul seminarului, care este „o formă de activitate didactică cu caracter teoretico-aplicativ, prin care studenţii ghidaţi de profesor îşi precizează, extind şi consolidează cunoştinţele obţinute la curs, prin studiul individual, formîndu-şi, dezvoltîndu-şi anumite competenţe profesionale şi de cunoaştere" (Eţco 2007, 25). În acest caz, profesorul propune doar schema de structurare a informaţiei, studentul, urmînd prin efort individual să o completeze (exemplu: Fişa 2). Competenţa este considerată acea capacitate intelectuală care dispune de posibilităţi multiple de transfer sau de aplicabilitate în operarea cu conţinuturi diverse (Cirghit 1993, 39). O parte componentă a Fişei poate fi destinată noţiunilor-cheie din temă, întrucît cunoaşterea acestora şi utilizarea lor în contexte noi demonstrează faptul că studentul a înţeles conţinutul mesajului. Cu atît mai mult, că „stabilirea ideilor, a noţiunilor se face printr-un proces de abstractizare şi generalizare. În acest caz este nevoie de o selecţie şi sistematizare a reprezentărilor după un anumit punct de vedere, abstractizarea fiind o operaţie prin care se pun în evidenţă însuşirile esenţiale, neglijînd pe celelalte, iar generalizarea reprezentînd un proces de ridicare la o concluzie, la o imagine unitară pe baza însuşirilor comune constante, ale unui grup de obiecte" (Giurgea 1970, 58). De obicei, seminarele se promovează la subiectele care necesită o conştientizare mai profundă (Флиер 2010, 9). Prin utilizarea unor metode, profesorul poate contribui la dezvoltarea independenţei în gîndire şi acţiune (Roată 2012, 26).

Fişa reprezintă un tabel format din două părţi de bază:

I parte – Sinteze, informaţia succintă la tema propusă sistematizată şi structurată pentru studiere în patru componente: 1 – Noţiuni-cheie; 2 – compartimentele temei; 3 – cronologie, fragment de crestomaţie (după caz); 4 – surse bibliografice selective;

II parte – Evaluare, subiecte pentru evaluare.

Prin utilizarea acestei strategii studenţii îşi vor dezvolta următoarele competenţe:

- analiza informaţiei din surse diferite la acelaşi subiect;
- utilizarea limbajului adecvat disciplinei, prin selectarea noţiunilor-cheie;
- compararea fenomenelor, proceselor din perioade şi spaţii diferite;
- identificarea şi comentarea argumentată a relaţiilor de interdependenţă şi cauzalitate;
- conceperea sistemică a conţinutului disciplinei.

Practicare fişelor tematice în cadrul orelor poate fi motivată prin următoarele avantaje:

- selectarea şi sistematizarea corectă a informaţiei pentru disciplina studiată;
- selectarea conţinutului general de cel particular;
- implicarea studentului în munca individuală, ghidată de profesor;
- continuitatea procesului de predare-învăţare-evaluare;

concomitent se va ţine cont de riscuri:

- refuzul studentului de a lucra individual;
- mesajul voluminos al disciplinei;
- aplicarea acestei strategii la o singură disciplină.

Ţinînd cont de faptul că „în procesul de formare a personalităţii trebuie să existe o unitate între teorie şi practică" (Нечаев 2010, 315) fişele tematice de la prelegeri pot fi completate cu cele de la seminare, la sfîrşitul cursului studentul obţinînd un tip de „manual" propriu în baza căruia se va pregăti pentru evaluarea finală. Utilizarea Fişelor tematice nu exclude, ba chiar, necesită implementarea şi a altor metode, strategii de învăţare în vederea obţinerii unui rezultat pe măsura aşteptărilor. Astfel, într-o formă sistemică conţinutul tematic va fi nu doar asimilat, dar şi prelucrat, dezvoltînd la studenţi competenţe de analiză, sinteză, comparaţie. Fişele tematice permit studentului să selecteze esenţialul din temă şi să-şi evalueze legătura dintre cunoştinţele, abilităţile de gîndire şi de comunicare. Lectura, scrierea, vorbirea, comunicarea, analiza documentelor stimulează o gîndire flexibilă şi reflexivă.

Deseori studenţii prezintă un volum mare de informaţii, selectate din diverse surse, însă la finele orei nu sînt în stare să generalizeze detaliile şi să formuleze concluzii argumentate. Fişele tematice au menirea să devină un sprijin în calea obţinerii unor rezultate vizibile, ele permit studentului să muncească individual, fiind ghidat de profesor.

Referinţe bibliografice

1. Cerghit, Ion, Radu, Ion, *Didactica*, Bucureşti, Editura didactică şi pedagogică R.A., 1993.
2. Cozărescu, Mihaela, Cace, Corina, Ştefan, Laura, *Comunicare didactică*, Bucureşti, Editura ASE, 2003.
3. Dinulescu, Constanţiu, *Didactica istoriei*, Craiova, Editura Universitaria, 2007.
4. Eţco, Constantin, Davidescu-Creangă, Elena, *Didactica universitară. Ghid metodologic pentru profesorii universitari*, partea a II, Chişinău, 2011.
5. Giurgea, Maria, *Didactica generală*, Bucureşti, Centrul de multiplicare al Universităţii din Bucureşti, 1970.
6. Ionescu, Miron, Bocoş, Muşata, (coordonatori) *Tratat de didactică modernă*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2009.
7. Joiţă, Elena, *Eficienţa instruirii*, Bucureşti,Editura Didactică şi pedagogică R.A., 1998.
8. Moise, Constantin, *Concepte didactice fundamentale*, Iaşi, Editura Acarom, 1996.
9. Negreţ-Dobridor, Ion, *Didactica nova sau arta de a a-i învăţa pe toţi (aproape) totul*, Bucureşti, Editura Aramis, 2005.
10. Roată, Alice Ionela, *Didactica istoriei*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2012.
11. Нечаев Н.Н., (редактор)*Психолого-педагогическая компетентность. Модельное учебное пособие*, Москва, ИПК МГЛУ «Рема», 2010.
12. Флиер А. Я.,Полетаева М. А., *Общекультурная компетентность. Учебно-методический комплекс*, Москва, ИПК МГЛУ «Рема», 2010.

Fişa 1

I. SINTEZE

Tema: Structuri sociale în epoca antică

Categorie socială – grup de persoane care au aceleaşi drepturi şi obligaţii (acelaşi statut).

Factorii ce au determinat apariţia categoriilor sociale:

1. Diferenţierea de avere
2. Trecerea de la economia de consum la economia de producere
3. Organizarea politică şi religioasă a comunităţii umane.

Orientul antic:

***Egipt*:** Orice persoană, care cunoştea a scrie şi citi putea ocupa funcţii în stat

Pătura privilegiată (are mai multe drepturi şi mai puţine obligaţii)	Pătura de mijloc	Pătura de jos
Aristocraţia: laică, religioasă, militară (faraonul, marii proprietari)	Agricultori, meşteşugari, negustori (mici proprietari, membrii liberi ai obştilor săteşti)	Sclavi – persoane dependente. Aparţineau statului, templelor, persoanelor particulare. După provenienţă erau: ereditari, cumpăraţi, prizonieri de război.

Babilon

Oameni cu drepturi depline (persoane care aveau pământ)	Oameni cu drepturi limitate	Oameni fără drepturi
1. Aristocraţia: laică, religioasă, militară 2. Avilum – agricultori, meşteşugari, negustori	Muşkenum – liberi personal, dependenţi parţial economic, deoarece erau consideraţi deţinători ai pământurilor statului	1.Străinii – nu aveau dreptul să cumpere pământ (în cazuri excepţionale, regele le oferea temporar un lot, pe perioada în care prestau statului un anumit serviciu, devenind oameni cu drepturi) 2.Sclavii: prizonieri, ereditari, cumpăraţi, datornici (cel mult pe 3 ani)

India

Societatea era împărţită în varne – categorii sociale închise, apartenenţa la care era ereditară şi nu se putea schimba pe parcursul vieţii

brahmani	kşatria	vaişa	şudra
Preoţii – cei mai privilegiaţi	militari	Agricultori, meşteşugari, negustori (persoane libere)	Persoane care trebuiau să deservească celelalte varne

În afara structurii de varnă erau: dasa – sclavi şi parias – intangibili.

Lumea greco-romană

Atena

eupatrizi	demos	meteci	sclavi
Aristocraţie gentilică	popor	Oameni liberi personal, dependenţi economic, locuiau în teritoriile din jurul Atenei	Persoane absolut dependente, apreciate de stăpîni în calitate de obiecte

Conform principiului democratic, toţi cetăţenii (bărbaţi) Atenei aveau acces la putere.

Sparta

Spartiaţi (spartani)	perieci	hiloţi
Aristocraţia militară şi cetăţenii ce deţineau proprietate funciară în Sparta	Oameni liberi personal, dependenţi economic, locuiau în teritoriile din jurul Spartei	Sclavi, oficial erau deţinuţi în proprietate colectivă de stat

Roma

patricieni	plebei	sclavi
Aristocraţie gentilică	Oameni liberi, fără acces la adunarea populară	Persoane absolut dependente, apreciate de stăpîni în calitate de obiecte

Spaţiul Carpato-Danubiano-Pontic (geto-daci)

sacerdoţi	Tarabostes (pileati)	comati
Slujitorii cultului	aristocraţia	Oameni liberi (agricultori, meşteşugari)

II. EVALUARE

1. Expune trăsăturile generale ale structurii sociale în epoca antică
2. Explică proveniența aristocraţiei în epoca antică
3. Explică cauzele luptei dintre patricieni şi plebei în Roma Antică
4. Formulează cîte un enunţ, utilizînd cuvintele: varnă, aristocraţie laică, liber personal, dependent economic.
5. Stabileşte interdependenţa dintre structurile sociale şi revoltele din epoca antică.
6. Prezintă schematic structura socială în Babilon.
7. Compară structurile sociale din Orient cu cele din lumea greco-romană.
8. Comentează fraza: „Tarabostes şi comati la geto-daci respectau cu stricteţe belegines, de aceea se vedeau egali în faţa lui Zamolxis”

Fişa 2

I. SINTEZE

Tema: Civilizaţiile Orientului antic

Civilizaţiile Orientului antic – (Africa de Nord-Est, coasta de răsărit a Mesopotamiei, platoul Asiei Mici, Iranul, Asia Centrală, teritoriile dintre Ind şi Gange, cîmpia Chinei centrale) fluviale, formează „semiluna fertilă”

Noţiuni-cheie:

Civilizaţie –

Nomă –

Regat –

Stat centralizat –

Caracteristicile unei civilizaţii antice:

- Mod de viaţă sedentar;
- Existenţa statului;
- Cunoaşterea scrisului.

EGIPT (Chemet) – valea rîului Nil.

*(*caracteristici specifice)

MESOPOTAMIA – teritoriul dintre rîurile Tigru şi Eufrat. Oraşe-state – Regat – Imperiu –
INDIA – civilizaţia s-a constituit în văile rîurilor Ind şi Gange. Civilizaţia Harappa – Civilizaţia Hindus –
CHINA – valea rîurilor Yantzî şi Huanghe. Populaţia – proto-sino-tibetană. Trăsături specifice:

Rolul civilizaţiilor antice în istorie:
(argumente)

II.EVALUARE

Stabileşte relaţia de cauzalitate dintre condiţiile geografice şi ocupaţiile în Orientul antic.

Compară civilizaţiile orientale antice

Trăsături comune	Trăsături specifice

Explică evoluţia unor oraşe-state spre regat apoi spre imperiu.

Analizează informaţia:

„În scurt timp faraonul Amenofis al IV-lea şi-a dat seama că este supravegheat de sacerdoţi. Pentru a centraliza puterea faraonul a declarat zeitatea supremă – Aton-Ra, realizînd prima revoluţie religioasă în istorie.”

a)Defineşte noţiunile: revoluţie, centralizarea puterii, sacerdoţi, faraon;

b)Comentează reforma religioasă a lui Amenofis;

c)Explică cauzele conflictelor dintre sacerdoţi şi faraon;

d)Argumentează impactul civilizaţiei egiptene asupra istoriei universale.

MODALITĂŢI DE FORMARE ŞI DEZVOLTARE A COMPETENŢELOR DE COMUNICARE ÎN CADRUL LECŢIILOR DE LIMBĂ ENGLEZĂ

Ludmila GAVAZĂ, *profesor de limba engleză, grad didactic II,*
Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din Bălţi,
Liceul Teoretic Regional „Ion Creangă” din Bălţi

Summary: *The article focuses on the method of „project” which appeared in the domain of education in the 20th century due to the necessity of flexibility and social relevance of the curriculum. The method is worth applying because it demands from the pupil to get involved in a series of activities and to realize them through research, investigation, cooperation and, to use in practice all skills obtained not only in one school subject studying. All these are more centered on the pupils' work giving the teacher the role of a monitor/ manager in guiding them to achieve the set objectives and the final product.*

Key-words: *project, research, investigation, cooperation, management, evaluation.*

„ A învăţa un copil, nu înseamnă să-i dăm adevărul nostru, ci să-I dezvoltăm propria gîndire, să-l ajutăm să înţeleagă cu gîndirea lui lumea”
(I. Cerghit)

Metodele activ-participative sînt cele mai în măsură să solicite, dar să şi valorifice maximal şi pe multiple planuri potenţialul uman de cunoaştere, de simţire cu

care un elev sau altul vine la şcoală. Specific acestor metode este faptul că pot stimula şi dezvolta învăţarea prin cooperare, lucrul în perechi sau grupe mici de elevi, dezvoltînd astfel comunicarea, relaţionarea, colaborarea şi sprijinul reciproc pentru rezolvarea unor probleme sau pentru explorarea unor teme noi, care duc la cunoaşterea dintre elevi şi acceptarea reciprocă. Una dintre metodele moderne de învăţare a limbii engleze este metoda proiectului – *project work*, metodă care poate fi folosită în orice stadiu de învăţare a limbii engleze.

Proiectul este o activitate de lucru mai amplă, care permite o apreciere complexă şi nuanţată învăţării, oferind astfel identificarea unor calităţi individuale ale elevilor, fiind şi o formă de evaluare puternic motivantă pentru ei. Această metodă implică un volum de muncă sporit, care se realizează atît prin activitatea de clasă cît şi în afara clasei. Proiectul este recomandat în evaluări de tip sumativ şi formativ. Avînd o desfăşurare pe durate mai mari de timp, în procesul de evaluare şi de autoevaluare pot fi luate în consideraţie atît produsul final, dar şi desfăşurarea, adică procesul învăţării, cel care a condus la obţinerea rezultatului.

Activitatea de realizare a proiectului poate fi **individuala** sau de grup, iar evaluarea se poate raporta la munca unui elev sau a întregului grup de lucru.

(I)Fiind o formă de evaluare complexă, proiectul permite aprecierea unor capacităţi şi cunoştinţe superioare, astfel fiind o modalitate de lucru, în deosebi, cu elevii dotaţi;

(a) Permite însuşirea unor metode de investigaţie ştiinţifică (căutarea şi utilizarea bibliografiei necesare, a unor aparate de lucru şi a altor lucrări de documentare)

(b) **Găsirea** unor soluţii de rezolvare originale şi aplicarea lor la un cîmp mai variat de experienţe;

(c) Organizarea şi sintetizarea materialului selectat conform conţinutului;

(d) Generalizarea problemei;

(e) Prezentarea şi argumentarea concluziilor;

(f) Capacitatea de a observa şi de a alege metodele de lucru;

(g) Capacitatea de a măsura şi de a compara rezultatele;

(h) Capacitatea de a manevra informaţia şi de a aplica competenţele proprii etc.

(II) Etapele pe care trebuie să le urmeze o astfel de activitate sînt următoarele:

a. ***Alegerea temei şi planificarea activităţii*** – profesorul trebuie să ia iniţiativă, să rămînă flexibil la receptivitatea grupului la prezentarea noii teme pe care o vor avea de realizat elevii. El va decide durata de desfăşurare a proiectului de la minim o oră pînă la două săptămîni. Expunerea subiectului trebuie să cuprindă toate datele necesare şi toate criteriile implicate;

b. ***Colectarea datelor şi stocarea acestora*** – cînd toate datele şi informaţiile au fost adunate, profesorul trebuie să găsească o modalitate de a stoca şi salva numai informaţia necesară şi de asemenea să le ofere elevilor informaţii cît mai atractive şi adecvate nevoilor limbii.

c. ***Alegerea materialelor, echipamentelor şi surselor de informare ce vor fi folosite în realizarea proiectului*** – în funcţie de natura proiectului se vor alege echipamentele şi materialele necesare. Dacă procesul de colectare a datelor se realizează în afara sălii de clasă, atunci vor avea nevoie de un casetofon, cameră video, dosare, creioane colorate etc.

d. ***Stabilirea obiectivelor proiectului;***

e. ***Formarea grupurilor de lucru şi distribuirea responsabilităţilor în cadrul grupului*** – profesorul împarte clasa în mai multe grupuri, fiecărui grup fiindu-i repartizată o temă din subiectul propus sau toate grupurile pot avea aceeaşi temă. Grupurile nu pot exista şi nici nu pot funcţiona eficient dacă elevii nu au şi nu folosesc anumite deprinderi sociale.

f. ***Cercetarea propriu-zisă*** – grupul trebuie să fie responsabil de atingerea scopului propus.

g. ***Procesarea în grup*** – elevii au nevoie de momente pentru a vedea cît de bine şi-au atins scopurile şi cît de eficient au fost în grup. Profesorul monitorizează în permanenţă activitatea de învăţare a grupurilor oferindu-le *feedbackul*, corectîndu-le eventualele confuzii sau răspunsuri incomplete.

h. ***Prezentarea rezultatelor cercetării şi/sau a materialelor*** – create de către un reprezentant al grupului sau de întreg grupul de lucru;

i. ***Evaluarea (cercetării de ansamblu, modului de lucru, produsului final).*** Pe toată durata proiectului, profesorul trebuie să asiste elevul/grupul de elevi încurajîndu-i să discute dificultăţile, aspectele care îi nemulţumesc sau pe care le consideră ei insuficient realizate; profesorul poate recurge la un test cu itemi obiectivi şi subiectivi care să dea posibilitate elevilor să reflecteze asupra produselor obţinute.

(III) Aprecierea poate fi analitică, bazată pe criterii bine stabilite sau globală/ logitică.

Pentru a asigura o apreciere cît mai corectă, cadrul didactic va stabili, în prealabil, împreună cu elevii implicaţi în realizarea proiectului, strategia de evaluare a produsului finit:

- **proiectul** este ***„ceva”,*** nu este despre ***„ceva”,***
- produsul finit realizat creează elevului sentimentul utilităţii a ceea ce produce;

Ca activitate crosscurriculară, proiectul încurajează cel mai bine abordarea integrată a învăţării, oferind elevilor posibilitatea de a aplica cunoştinţele şi tehnicile de lucru dobîndite la alte discipline şcolare. Fiind o activitate centrată pe elev, proiectul îi permite de a asambla într-o viziune personală competenţele dezvoltate la întrebarea esenţială: – ***„Ce pot face cu ceea ce am învăţat?”***

Proiectul, metodă alternativă a învăţării şi evaluării, prezintă multe avantaje:

- ✓ pune subiectul într-o situaţie autentică de cercetare şi acţiune;
- ✓ cultivă încrederea în forţele proprii;
- ✓ stimulează creativitatea, gîndirea proiectivă şi rezolvarea sarcinii în mod individual sau de grup autotestînd capacităţile cognitive, sociale şi practice;
- ✓ oferă şansa de a analiza în ce măsură elevul foloseşte toate acestea în atingerea finalităţii;
- ✓ facilitează achiziţionarea unor metode de muncă specifice şi tehnici de elaborare şi de execuţie a unei lucrări ştiinţifice;
- ✓ abordarea interdisciplinară, integrarea cunoştinţelor, a capacităţilor, deprinderilor şi atitudinilor/valorilor, promovarea dezvoltării globale a personalităţii;
- ✓ libertatea de selectare a temelor şi mijloacelor de realizare stimulează responsabilitatea elevului;
- ✓ evaluarea elevilor are loc în timpul desfăşurării procesului de învăţare;
- ✓ elevii sînt implicaţi în situaţii reale de viaţă, promovînd învăţarea prin contactul direct cu lucrurile, trecînd de la *„a învăţa despre”* la *„a şti cum să”;*

- ✓ proiectul încurajează autoevaluarea, gîndirea şi nu memorarea sau recunoaşterea simplă a unei informaţii.

Limite:

- ✓ Minimalizează rolul profesorului

În concluzie, folosind această metodă de evaluare interdisciplinară, am pus elevul să caute, să sintetizeze, să solicite, să compare şi nu în ultimul rînd, să-şi scoată din *„cutiuţele”* minţii lor cunoştinţele, indiferent la ce disciplină au fost dobîndite.

Referinţe bibliografice

1. Amabile T. *Creativitatea ca mod de viaţă, (Ghid pentru profesori şi părinţi)*, Editura Ştiinţifică şi Tehnică, Bucureşti, 1997.
2. Harmer J. *The Practical English Language Teaching*, Longman, New York, 1991.
3. Oprea L. *Metode alternative de predare*, Bucureşti, 2002.
4. Stanciu M. *Reforma Cunoştinţelor Învăţămîntului.* Cadrul metodologic, Iaşi Polirom, 1995, pag. 165.
5. Stoica A. *Creativitatea Elevilor – Posibilităţi de cunoaştere şi educaţie*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
6. Ulrich C. *Managementul clasei – învăţare prin cooperare*, Corint, Bucureşti, 2000, pag. 56-70.

MANAGEMENTUL CULTURII ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PREȘCOLARE

Ludmila PELEVANIUC, *lect. univ., drd.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Summary: *Managerial culture is one of the most evident dimensions of human culture. One of the important indices of the society is its state since the progress of the humanity is determined by the role of culture in vital activity of a society as well as activity in managerial and pedagogical spheres.*

Key-words: *managerial culture, managerial communication, managerial skills.*

La etapa actuală, cînd întreaga republică se află în plină reformă, cînd societatea depune eforturi de trecere de la modelele excesiv centralizate la cele democratice, activ-participative, noi asistăm, pentru un timp încă nedeterminat, la o transformare culturală, tot mai frecvent vehiculînd noţiunea de cultură managerială. Factorul activ în producerea culturii manageriale îl constituie, în mare parte, conducătorii.

O adevărată cultură managerială se poate dezvolta doar atunci cînd evoluează logica managerului, gîndirea lui. A schimba această cultură, supunînd-o principiilor logicii, înseamnă a crea condiţii noi, ce ar permite managerilor să înveţe a gîndi critic.

Luînd în consideraţie actualitatea culturii manageriale şi a activităţii manageriale, în educaţia preşcolară, un conducător eficient trebuie să posede un stil organizatoric adecvat ce presupune: iscusinţa de a forma clar scopurile şi pe baza lor problemele corespunzătoare; alegerea metodelor, formelor şi a mijloacelor de activitate; planificarea procesului educaţional şi realizarea lui la timp.

În funcție cum managerii sînt structurați mintal și educați personal și profesional și managementul lor va fi unul individual. Autoritatea unui manager și atribuțiile acestuia nu se vor valida fără o cunoaştere teoretică şi practică a domeniului, fără asimilarea reală a științei conducerii.

Începînd cu anii 90 ai secolului trecut, se acordă o atenţie sporită problemelor dirijării instituţiilor preşcolare. Însă de menţionat faptul că problemele în cauză sînt examinate privind de la teoria dirijării şi nu la experienţa pedagogică înaintată, cum s-a procedat anterior.

T. S. Komarova demonstrează necesitatea folosirii juste a termenului „administrarea instituţiei preşcolare", ajungînd la concluzia că în procesul activităţii sale managerul instituţiei preşcolare îndeplineşte toate funcţiile de dirijare (Комарова: 1981). Lucrările acestei autoare au contribuit la cercetarea mai profundă a activităţii managerului instituţiei preşcolare.

Printre tezele mai importante expuse în ele sînt:

(1) Perfecţionarea dirijării instituţiei preşcolare este o problemă actuală, ce necesită o atenţie deosebită din partea ştiinţei pedagogice.
(2) Dirijarea instituţiei preşcolare asigură o activitate planificată, sistematică, raţională şi efectivă a tuturor subdiviziunilor acesteia, de aceea o importanţă deosebită are planificarea.
(3) Dirijarea poate fi eficace numai în cazul în care sistemul de dirijare va dispune de informaţii suficiente în desfăşurarea procesului educativ.

În instituţia de învăţămînt succesul activităţii educaţionale depinde de unitatea acţiunilor întregului colectiv pedagogic.

Cercetătorul B. Rebus este de părerea că dificultăţile ce apar în managementul instituţiei sînt condiţionate de faptul că mulţi pedagogi nu ştiu că succesul activităţilor depinde de acţiunea orientată spre un anumit scop, unii dintre ei considerînd că succesul şi insuccesul depind de activitatea lor profesională şi nu de eforturile tuturor colegilor (Ребус: 1990).

Deci, managerul trebuie să găsească metode pentru a uni colectivul, a direcţiona activitatea lui în vederea atingerii scopurilor trasate. Dar pedagogii au nevoie de înţelegere şi sprijin din partea managerului, altfel efortul de a uni colectivul va fi minim.

Managerul instituţiei preşcolare nu are posibilitatea de a stimula activitatea colectivului de pedagogi, folosind recompense materiale. De aceea, pentru un manager este foarte important să posede capacitatea de a-i stimula moral pe subalterni, prin diferite mecanisme social-psihologice, exemplul personal, autoritatea morală, capacitatea de convingere.

Specific colectivului de pedagogi este şi *modul de comunicare.*

Managerul instituţiei conduce un colectiv competent, format din persoane de diferite vîrste, care se deosebesc prin trăsăturile social-psihologice, prin caracterul relaţiilor funcţionale cu managerul instituţiei. De aici reiese importanţa capacităţii de comunicare cu persoane provenind din diverse medii psihosociale.

Specificul activităţii pedagogice constă şi în caracterul creativ al acesteia, fapt ce îngreunează uneori aprecierea obiectivă a ei. Considerăm că instituţiei îi este caracteristică o anumită încordare a ritmului vieţii, unde pot să apară schimbări neaşteptate, unele situaţii de stres, ceea ce necesită din partea managerilor şi capacitatea de orientare în situaţii dificile, flexibilitatea în gîndire şi stăpînire de sine. Managerii trebuie să acorde o deosebită atenţie formării poziţiei active de viaţă a tinerilor pedagogi. Un rol important îl are în conducerea eficientă a cadrelor didactice tinere, iscusinţa de a-i convinge să-şi dezvolte capacităţile, să dobîndească un nivel optim de satisfacţie personală. Managerul trebuie să ţină cont de particularităţile de funcţi-

onare a colectivului pedagogic, de condiţiile desfăşurării unei activităţi manageriale eficiente şi de obiectivele activităţii didactice.

Eficienţa activităţii pedagogice a pedagogilor debutanţi depinde de experienţa profesională şi de priceperea de a acţiona independent. În instituţiile preşcolare eficienţa managerială este în funcţie de sistemul de conducere existent, cu funcţii bine determinate pentru fiecare categorie de pedagogi.

Cercetătorii B. Rebus şi R. Şakurov menţionează problemele specifice ce apar în colectivele mari şi mici, constatînd faptul că este mai dificil de realizat funcţiile social-psihologice orientate spre asigurarea grupului, menţinerea la subalterni a unei bune dispoziţii de lucru, dacă grupurile de pedagogi sînt conduse de manageri autoritari. Dificultăţile în conducerea grupurilor sînt de ordin psihosocial, deoarece sarcinile operative exprimă mai mult partea formală a activităţii managerului, luarea deciziei, planificarea, controlul. Cauza este că în procesul de pregătire a pedagogilor pentru conducerea instituţiilor cea mai mare atenţie se acordă studierii bazei operative şi mai puţină soluţionării problemelor social-psihologice.

Una dintre cele mai complicate sarcini social-psihologice a managerilor este *organizarea* şi *menţinerea procesului instructiv-educativ*. Aceasta presupune asigurarea disciplinei, coordonarea activităţii pedagogice, luarea deciziilor şi atingerea scopurilor propuse.

O însemnătate deosebită în formarea culturii manageriale în educaţia preşcolară are şi pregătirea teoretică. Efectul ei ar fi mai valoros, dacă managerii ar studia şi aspectele social-psihologice ale conducerii colectivelor de pedagogi. Trebuie să se ţină cont de motivele de bază ale acestei necesităţi, ce diferă de la generaţie la generaţie, valorile apreciate de pedagogi, de problemele ce apar în rezolvarea unor sarcini manageriale specifice.

La etapa actuală trebuie luate în considerare, în special la selectarea şi repartizarea cadrelor, următoarele momente:

(a) nivelul profesional al lucrătorului;
(b) experienţa de muncă cu copiii;
(c) interesele;
(d) simpatiile şi alte particularităţi individuale.

Principalele tendinţe în activitatea managerului sînt formarea unui colectiv stabil, atmosfera culturală şi intelectuală în colectiv, relaţiile emoţional-pozitive între colectiv şi manager şi între membrii colectivului, odihna în comun a lucrătorilor instituţiilor preşcolare, evidenţa şi studierea opiniei publice, formarea relaţiilor interpersonale, aprofundarea colegialităţii, organizarea informării tuturor membrilor colectivului ţinînd cont de rolul lor la soluţionarea problemelor ce stau în faţa instituţiilor preşcolare, publicitatea în activitatea administraţiei şi a organizaţiilor obşteşti.

Potrivit relatărilor lui Ş. Iosifescu, modulele comportamentale pot releva, de asemenea, competenţele profunde ale culturii manageriale (Iosifescu: 2000). De exemplu, modul, în care este salutat managerul cînd intră în birou (cu zîmbet şi cu un salut colegial sau cu ridicarea în picioare, înclinarea capului şi cu un salut formal de tipul „să trăiţi") indică stilul managerial dominant-participativ sau autoritar şi, în consecinţă, modul în care „conducerea" şi „colectivul" se percep reciproc.

Prin urmare, managerul trebuie să aibă o cultură înaltă, să-şi asume responsabilitatea faţă de activitatea instituţiei şi să poată asigura îndeplinirea obiectivelor proiectate:

(1) Răspunde de organizarea şi coordonarea întregii activităţi din instituţia preşcolară, de procesul educaţional, de activitatea întregului personal angajat, de activitatea cu părinţii, de păstrarea, gestionarea şi îmbogăţirea patrimoniului.
(2) Colaborează permanent şi consultă Consiliul de Administraţie, astfel încît deciziile luate de consiliu sau de director să reflecte obiectivitate instituţiei, să asigure realizarea lor conform legislaţiei în vigoare.
(3) În proiectarea şi realizarea activităţilor educaţionale cu copii, la nivelul fiecărei grupe, managerul urmăreşte dacă se respectă modul în care se realizează cerinţele programatice, dacă se folosesc corect metodele, mijloacele şi resursele materiale.
(4) Este responsabil de faptul dacă evaluările iniţiale şi finale ale progreselor în educarea copiilor sînt obiective şi indică just eforturile educatoarelor.
(5) Asigură elaborarea fişei psihopedagogice a copiilor din grupele pregătitoare şi urmăreşte dacă datele înregistrate sînt corecte şi obiective.
(6) Colaborează cu persoanele juridice şi fizice interesate de educaţia preşcolară, iar în realizarea deciziilor Consiliului de Administraţie sau ale sale respectă legislaţia în vigoare.
(7) Numeşte comisia de recepţie a alimentelor şi a materialelor.
(8) Asigură efectuarea inventarierilor, respectînd dispoziţiile legislaţiei în vigoare.
(9) Stabileşte atribuţiile personalului tehnico-administrativ prin întocmirea fişei postului şi controlează îndeplinirea lor.
(10) Întocmeşte caracteristicile personalului administrativ în vederea acordării gradelor de salarizare.
(11) Organizează licitaţii pentru reparaţii curente şi capitale ale imobilului din unitatea pe care o conduce.

Obiectivele ce stau în faţa managerului instituţiei preşcolare la etapa actuală sînt numeroase şi complicate. Realizarea lor necesită operativitate şi atitudine serioasă atît din partea conducătorului, cît şi din cea a membrilor colectivului.

Contribuţia managerului în creşterea eficienţei unităţii de învăţămînt este indiscutabilă. Atît în condiţiile unor schimbări substanţiale sociale, cît şi educaţionale, rolul managerului, autoritatea decizională a lui în domeniul resurselor umane, curricular, financiar, în colaborare cu comunitatea, a dezvoltării şcolii este foarte important.

De aceea, în continuare vom accentua unele aspecte ce ţin de cultura managerială:

Managerul lider. Ştiinţa conducerii are menirea de a zămisli idei de perspectivă şi de a motiva oamenii în realizarea programului propus.

Oamenii nu doresc să fie administraţi! Ei vor să fie conduşi şi acest lucru poate să îl facă numai „managerul lider”.

Iată cîteva reflecţii asupra poziţiei care lucrează:

(a) a şti să facă o treabă bună este satisfacţia muncii;
(b) a arăta altora cum să faci bine o treabă este satisfacţia profesorului;
(c) a te asigura că munca este bine făcută de alţii este satisfacţia managerului;
(d) a-i inspira pe alţii să facă o treabă bună este satisfacţia liderului.

Ştiinţa de a conduce nu este un club exclusivist din care fac parte numai cei care „s-au născut cu ea în sînge”.

Trăsăturile specifice ale conducătorului, acea materie primă care constituie arte de a conduce, pot fi cultivate.

Deşi s-a constatat în urma unor studii, că pentru a deveni manager este nevoie să posezi nişte calităţi înnăscute (doar 100% din oameni au capacitatea de a fi manager) totuşi aceasta nu este suficient.

Pentru ca să lucrezi manager conducător, trebuie să ai o pregătire profesională specială. Ea ar completa capacităţile native ale managerului.

Din convingerea acestor două elemente poate apărea tipul ideal de conducător, care poate îmbina mai multe tipuri de conducere, în funcţie de situaţie şi pentru a genera un comportament managerial adecvat şi performant.

Sînt două căi principale de perfecţionare:

(1) Prima ar fi organizarea unor stagii de perfecţionare la toate nivelurile, la care managerul ar avea posibilitatea să-şi dezvolte profesionalismul.

(2) A doua cale de perfecţionare a managerului ar fi autoinstruirea. Este o cale productivă, dar care la moment este la fel de dificilă.

Dacă la aceasta se adaugă şi ştiinţa de a face, nimic nu stă în calea celui care doreşte să devină un adevărat conducător, nu numai bun administrator.

Deci, ştiinţa conducerii se cultivă, nu se descoperă.

În ce priveşte *liderul înnăscut*, acesta va ieşi în faţă oricum; pentru a rămîne, însă, la conducere trebuie ca el să-şi dezvolte trăsăturile naturale.

În continuare vom reflecta asupra categoriei de conducător căruia considerăm că îi aparţine acum. Analizînd calităţile care aparţin fiecărei categorii, vom putea decide asupra direcţiei dezvoltării ca lider.

Liderul total:

(a) s-a născut cu calităţi de conducător;
(b) a văzut cum se modelează capacitatea de a conduce pe tot parcursul vieţii;
(c) s-a instruit, învăţînd lucruri noi despre ştiinţa conducerii;
(d) are autodisciplină necesară pentru a deveni un mare conducător.

Trei dintre cele patru sînt dobîndite.

Liderul format:

(a) a văzut cum se modelează capacitatea de a conduce în cea mai mare parte a vieţii;
(b) a învăţat ştiinţa conducerii prin instruire;
(c) are autodisciplină necesară pentru a deveni un mare conducător.

Toate cele trei calităţi sînt dobîndite.

Liderul latent:

(a) a văzut de curînd cum se modelează capacitatea de a conduce;
(b) învaţă să fie lider, instruindu-se în această privinţă;
(c) are disciplină necesară pentru a deveni un bun conducător.

Toate cele trei calităţi sînt dobîndite.

Liderul limitat:

(a) are puţine contacte sau nici unul cu liderii;
(b) are puţine contacte sau nici unul cu instruirea în ştiinţa conducerii;
(c) doreşte să devină lider.

Toate cele trei calităţi pot fi dobîndite.

Calităţile unui manager ce dispune de cultura managerială se apreciază a fi:

A. Charisma: impact şi prezenţa personală, elasticitate, adaptibilitate în circumstanţe schimbătoare sau la idei noi, energie, vigoare şi perseverenţă, încrederea în sine, entuziasm, abilitate intelectuală, integritate, angajare.

B. *Stimularea intelectuală:* îndrumă în mod profesional pe cei care lucrează cu el, aplică lucrurile bune din alte sectoare şi organizaţii.
C. *Flexibilitatea:* stabileşte priorităţi şi îşi administrează timpul în mod eficient, lucrează sub permisiune şi se încadrează în termene, se automotivează, atinge ţinte profesionale solicitante, îşi asumă responsabilitatea propriei dezvoltări personale.
D. *Judecata:* adună şi cîntăreşte probe, face aprecieri şi ia decizii; analizează, înţelege şi interpretează informaţii şi date relevante; găseşte soluţii şi identifică oportunităţi într-un mod creativ şi cu imaginaţie; dovedeşte o bună judecată.
E. *Abilitatea de a conduce şi planifica direcţia strategică şi dezvoltarea instituţiei preşcolare.* Managerii dezvoltă o viziune strategică a organizaţiei, analizează şi planifică nevoile şi dezvoltarea viitoare a acesteia, în context local, naţional şi internaţional.

Savanţii care cercetează problema în cauză pun accent pe profesionalism. Se subliniază că un profesionalist, un conducător dotat trebuie să fie înzestrat în primul rînd cu calităţi moral-spirituale.

Ca puncte esenţiale ale culturii manageriale am putea menţiona:

(1) O anumită abilitate în abordarea relaţiilor umane, cu scopul creşterii nivelului de motivaţie a personalului. Managerul trebuie să posede o astfel de manieră de conducere, încît personalul să se simtă părtaş, la activitatea unor grupuri eficiente, să le facă plăcere să lucreze şi să trăiască satisfacţia împlinirii în urma muncii efectuate.
(2) Managerul trebuie să conştientizeze faptul că el deţine acest post datorită existenţei organizaţiei, existenţei unui personal pe care-l conduce.

Un mijloc eficient de motivare a personalului este şi comunicarea. Funcţia managerială a cadrelor de conducere reiese din comunicare care reprezintă ansamblul de mijloace şi metode prin intermediul cărora se realizează colaborarea managerului cu subalternii.

Un manager, mai mult ca oricînd, trebuie să dispună de o cultură a comunicării pentru a forma un climat adecvat activităţii colectivului.

Managerul eficient trebuie să fie în permanent contact cu cadrele instituţiei preşcolare, să fie capabil să diferenţieze în orice moment necesităţile de comunicare ale acestora, să formuleze şi să transmită mesaje în funcţie de caracteristicile lor şi să urmărească reacţia la primirea fiecăruia dintre mesaje.

În cultura comunicării îşi găsesc exprimare particularităţile individuale ale managerului, nivelul dezvoltării sale creatoare, tradiţiile ce s-au stabilit în colectiv.

Pentru a colabora cu subalternii, a le trezi interesul pentru acţiuni ce ar schimba idealul şi comportarea lor, managerul trebuie să organizeze interacţiunea pe baze democratice, pe dialog, pe respect şi exigenţă, pe responsabilitate.

Arta de a comunica este arta de a spune adevărul, astfel riscăm să pierdem încrederea care ne-a fost acordată.

Managerul ar trebui să-şi antreneze atitudinea de a fi asertiv. Pentru aceasta are nevoie de timp şi de antrenament, dar aceasta îl va ajuta să se înscrie într-un registru atitudinal şi comportamental adecvat: să fii cinstit, sincer, cordial, sociabil.

Fiecare manager are o reprezentare primară referitor la necesitatea conturării unui stil managerial propriu, la obiectivele şi componentele acestuia, la unele modele teoretice sau practice.

Nu există două colective la fel după nivelul de dezvoltare a particularităţilor psihologice ale cadrelor didactice. Unii pedagogi pot fi organizaţi, disciplinaţi, cinstiţi. Alţii au un caracter neadecvat, încălcînd chiar normele comportamentale.

Pentru a nu permite această stare de lucruri este nevoie de un sistem managerial corect, de un stil managerial flexibil şi de o cultură înaltă.

Astfel, managerul instituţiei preşcolare înfăptuieşte conducerea instituţiei efectiv, foloseşte statutul organizaţiei date şi poartă responsabilitate de stat şi societate în limita împuternicirilor sale.

Deci, managementul instituţiei preşcolare constituie la etapa actuală o activitate tot mai complexă, care vizează problemele privind activitatea educaţională, socilitînd de la managerii instituţiilor preşcolare să se adapteze continuu la cerinţele managementului modern.

Referinţe bibliografice

1. Iosifescu, Şerban, Bundea, P., *Manual de management educaţional pentru directorii de unităţi şcolare,* Bucureşti, Editura Pro Gnosis, 2000.
2. Mândâcanu, Virgil, *Etica şi arta comportamentului civilizat,* Chişinău, Editura Sirius, 2001.
3. Noveanu, Eugen, *Competenţele educaţionale în şcoala de mîine: tendinţe de scientizare în domeniul obiectivelor.* În: Tehnologii educaţionale moderne. P.I. Modelul pedagogului / Coord. V. Mândâcanu, Chişinău, 1994.
4. Radu, Nicolae, *Dirijarea comportamentului uman,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1994.
5. Ralea, Mihai, *Explicarea omului*, Bucureşti, Editura Minevra, 1996.
6. Stog, Larisa, Caluschi, Mariana, *Psihologia managerială,* Chişinău, Editura Cartier, 2002.
7. Комарова, Татьяна, *Основы управления дошкольным учреждением*//Социально-педагогические проблемы организации и управления в системе дошкольного воспитания, Москва, 1981.
8. Крылова, Наталья, *Формирование культуры будущего специалиста*, Москва, 1990.
9. Ребус, Борис, *Психологические основы управления школой*, Ставрополь, 1990.
10. Шакуров, Р. Х., *Социально-педагогические основы управления: руководитель и педагогический коллектив*, Москва, Просвещение, 1990.
11. Taylor, C. W., *Creativity. Progress and Potential,* New York, McGraw Hill, 1964.

IMPACTUL DIMENSIUNII CULTURALE ASUPRA SUPUNERII FĂRĂ PRESIUNE

Luminiţa SECRIERU, *dr., lect. superior univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălţi

Summary: *The first study of the given article presents the results of comparison of cultural dimensions Individualism-Collectivity (IND/COL) in Romania and Moldova. IND/COL were assessed with the Individualism-Collectivism questionnaire, created by Triandis (1995). The questionnaire – consisting of 32 items, 16 of which evaluate the IND scale and 16 evaluate the COL scale – has been distributed among 342 students: 181 students from Romania and 161 students from the Republic of Moldova. The results demonstate that Romanian students proved to be more individualistic than those from Moldova. In the second study of the article we have compared the effectiveness of the technique of "submission without pressure" in a culture which is considered collectivistic and in a culture considered individualistic. The analyses have proved that the technique appears effective only within the individualistic culture (Romania).*

Key-words: *cultural context; individualism-collectivity; presentation.*

Termenul de supunere fără presiune a apărut pentru prima dată în 1966, odată cu primele cercetări realizate de către Freedman şi Fraser. De atunci, au fost realizate un număr foarte mare de studii experimentale (Cialdini, 1993; Guéguen, 2011; Joule & Beauvois, 2002; Pratkanis, 2007). Paradigma „*supunerea fără presiune"* are ca obiectiv de a studia un anumit număr de procedee sau tehnici, ce favorizează realizarea unui comportament pe care subiectul nu l-ar fi emis în mod spontan, oferindu-i, în acelaşi timp, sentimentul că acest comportament a fost realizat liber.

Tehnica „Sînteţi liber să..." propusă de Guéguen şi Pascual (2000) este una dintre cele mai recente tehnici de supunere fără presiune. În unul din primele cercetări axat pe evocarea libertăţii, un complice oprea indivizi de pe stradă şi le cerea nişte bani pentru a-şi cumpăra un bilet la autobuz. Cu jumate din subiecţi, el adăuga, înainte ca ei să aibă timp să răspundă: „*sînteţi liber să acceptaţi sau să refuzaţi...*". Rezultatele au arătat că, nu numai că numărul persoanelor care dau curs cererii este cu mult superior în condiţia de evocare semantică a libertăţii, dar aceste persoane au tendinţa de a fi mai generoase. Simpla referire semantică la libertate poate deci favoriza supunerea indivizilor la diverse tipuri de solicitări cum ar fi: oferirea de bani, completarea unui chestionar, vizita unui site web (Guéguen, Pascual, 2000, Guéguen, Pascual & Dagot, 2001; Guéguen, Pascual, Jacob & Morineau, 2002; Pascual & Guéguen, 2002).

Pentru a explica acest efect, două teorii pot fi puse în faţă: teoria angajamentului (Kiesler & Sakumura, 1966; Kiesler, 1971) şi teoria reactanţei psihologice (Brehm, 1966; Miron & Brehm, 2006).

Conform lui Kiesler, sentimentul libertăţii asociat unui comportament emis de o persoană reprezintă una dintre condiţiile ce favorizează angajamentul, deci şi probabilitatea ca un individ să emită comportamentul dorit de cineva. Studiile arată că angajamentul este un puternic factor de influenţare a comportamentului şi că trebuie să-i activăm permanent subiectului sentimentul că e liber. Conform lui Joule şi Beauvois, simpla referire semantică la libertate este o condiţie suficientă pentru influenţarea acţiunilor noastre. Contextul de libertate produs de expresia „sînteţi liber să..." angajează mai mult subiecţii în comportamentul altruist aşteptat (Joule & Beauvois, 1998).

Dar teoria reactanţei psihologice (Brehm, 1966) poate de asemenea explica efectul produs de tehnica „Sînteţi liber să…". Această teorie arată că o ameninţare sau o pierdere de libertate îl motivează pe individ să-şi reconstruiască această libertate. Astfel, atunci cînd un individ X solicită ajutorul unui individ Y, este probabil că în majoritatea cazurilor Y este susceptibil să simtă reactanţă pentru că X tentează a „dicta" lui Y un comportament a efectua. Prin urmare are loc o restricţie de libertate. În acest stadiu pentru a recupera libertatea lui, Y ar tinde să respingă cererea lui X. Dacă X îmbunătăţeşte cererea sa cu expresia „sînteţi liber să…", este probabil ca, coeficientul de reactanţă a lui Y să se reducă semnificativ, ceea ce ar duce la o acceptare mai probabilă a cererii.

Prin analogie, în cadrul tehnicii „Sînteţi liber să…", vom susţine reflecţia ţinînd cont de cele două procese explicative sugerate de teoria angajamentului şi teoria reactanţei, pe care le vom examina în funcţie de dimensiunea culturală Individualism/Colectivism. De fapt, această tehnică „Sînteţi liber să…" a fost studiată doar în cultura „individualistă" (Franţa) şi unele elemente ne-au făcut să credem că această tehnică va avea o mai mică eficacitate în culturile „colectiviste".

Conform literaturii, atributul central al individualismului îl constituie faptul că indivizii sînt independenți unii de ceilalți. În descrierea conceptuală a acestei dimensiuni culturale, Hofstede accentuează prevalența drepturilor asupra obligațiilor, preocuparea față de propria persoană, autonomia personală și autorealizarea. Prin urmare, construirea identității personale are ca punct de plecare, meritele, atributele și realizările personale. Conform lui Triandis (1988) esența colectivismului este reprezentată de relația de dependență a individului față de grupul de apartenență, este vorba despre o relație stabilă, în care obiectivele și interesele personale se subordonează celor de grup. Individul nu poate să abandoneze sau nu abandonează foarte ușor *in-grupul*, chiar și atunci cînd costurile ce decurg din această apartenență la grup sînt mai mari decît beneficiile.

Pe baza acestor definiții, putem considera că semnificația libertății „individuale" este relativă și că aceasta variază în funcție de contextul cultural. Astfel, pe baza clasamentelor anuale realizate de *Freedom House* în lume, țările cele mai libere sînt majoritatea țărilor individualiste. Acest clasament este în special bazat pe un indice de libertăți civile măsurat pentru fiecare țară. Consecința acestor cîtorva considerente ar putea fi, faptul că, tehnica „Sînteți liber să…" este mai puțin pertinentă în culturile colectiviste. Această ipoteză ar părea avea sens, din punct de vedere teoretic, dacă observăm studiile privind relațiile dintre teoria angajamentului și reactanței în culturile colectiviste și individualiste.

1) Teoria angajamentului și individualism/colectivismul

Potrivit lui Joule și Beauvois (1998), angajamentul corespunde, într-o situație dată, condițiilor în care realizarea unui act nu poate fi atribuită decît celui care l-a realizat. Această definiție este în esență fondată pe baza lucrărilor derivate din culturile individualiste. Cu toate acestea, este posibil ca în culturile colectiviste, interdependența dintre indivizi, condițiile în care realizarea unui act nu poate fi atribuită decît celui care l-a realizat sînt greu apreciate de individ. Kim și Sherman (2007) au arătat că expresia unei alegeri conducea studenții americani (cultură individualistă) să fie ulterior mai învestiți în alegerea lor decît studenții originari din Asia de est (cultură colectivistă). Această observație sugerează că teoria angajamentului, și în același timp, tehnica „Sînteți liber să…", poate fi mai puțin eficientă în culturile colectiviste comparativ cu culturile individualiste. Toate aceste argumente ne-au făcut să credem că tehnica „Sînteți liber să…" poate fi mai eficace în culturile individualiste decît în culturile colectiviste.

2) Teoria reactanței psihologice și individualism/colectivismul

Teoria reactanței psihologice este în general prezentată ca universală în domeniul psihologiei sociale. Totuși, importanța libertății individuale în această teorie sugerează că ar putea fi limitată la valorile individualiste. Deși puține studii au fost efectuate pe această temă, folosind o metodă clasică din teoria reactanței (Brehm, 1966), Savani, Markus și Conner (2008), au observat mai multă reactanță la studenții Nord Americani (individualiști) comparativ cu studenții Indieni (colectiviști). În același mod, Jonas, Graupmann, Kayser, Zanna, Traut-Mattausch și Frey (2009), au arătat că subiecții din culturile individualiste (studenții din Europa de Vest) simțeau mai mult reactanță atunci cînd libertatea lor individuală era amenințată, comparativ cu subiecții din culturile colectiviste (studenții din Asia de Est). Dacă, așa cum am văzut mai devreme, inducerea unui sentiment de libertate generat de tehnica „Sînteți liber

să…" permite o diminuare a reactanţei la indivizi, este posibil ca sa nu fie cazul în culturile colectiviste unde reactanţa este mai dificil de observat. Astfel, tehnica nu va fi eficientă în culturile colectiviste întrucît ea va fi eficientă în culturile individualiste unde indivizii sînt mai mult susceptibili de a simţi reactanţă în viaţa lor cotidiană.

I. Studiul: Contextul cultural

Iniţial, am verificat cîteva rezultate care au fost obţinute în domeniul psihologiei culturale. Mai concret, am măsurat scorurile individualism/colectivism în două ţări: România şi Republica Moldova.

În literatură aceste două ţări au fost considerate colectiviste (cf. Hofstede, Hofstede & Minkov, 2010). În ceea ce priveşte România, spre deosebire de Moldova, s-ar pare că nu mai e cazul astăzi, cu influenţa unor parametri cum ar fi: evoluţiile tehnologice, economice sau politice. Gradul de individualism a unei ţări poate varia în timp. Spre exemplu, Mexica iniţial clasată printre ţările colectiviste de Hofstede (1980) a fost ulterior clasată printre ţările individualiste de către Fernandez, Carlson, Stepina, & Nicholson (1997). Autorii explică această transformare prin dezvoltarea economică a acestei ţări între cele două măsuri.

De aici rezultă ipoteza că subiecţii români prezintă scoruri mai mari la individualism decît subiecţii din Moldova.

Subiecţi

În total 342 studenţi în ciclul I licenţă (181 studenţi români şi 161 studenţi moldoveni) au participat la studiu. Primul eşantion sînt studenţii de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi/România şi cel de-al doilea eşantion sînt studenţii de la Universitatea „Alecu Russo" din Bălţi/Moldova.

Metodologie

În acest studiu ne-am interesat de atitudinile care diferenţiază indivizii individualişti de indivizii colectivişti. Am utilizat chestionarul elaborat de Triandis în anul 1995 care urmăreşte evaluarea dimensiunii individualism-colectivism a identităţii. Această latură cunoaşte patru dimensiuni: individualism orizontal (rezultă din combinaţia dintre self-ul independent şi cel identic), individualism vertical (rezultă din combinaţia dintre self-ul independent şi cel diferit), colectivism orizontal (rezultat al combinaţiei: self interdependent şi identic), colectivism vertical (rezultat al combinaţiei: self interdependent şi diferit). Instrumentul conţine 32 de itemi, care reprezintă afirmaţii ce trebuie evaluate cu ajutorul unei scale Likert de 9 puncte, unde 1 înseamnă „dezacordul total", iar 9 „acordul total". Scorurile la cele 4 dimensiuni au fost calculate în funcţie de mediile celor 8 itemi incluşi în fiecare dimensiune (nu înainte de a inversa itemii necesari).

În ceea ce priveşte calitatea psihometrică a chestionarului, am verificat coeficientul alpha de Cronbach care afişează o valoare de 0.67, pentru scala *individualism* (IND), şi pentru scala *collectivism* (COL), alpha de Cronbach are o valoare de 0.78.

Procedura

În ambele ţări am adoptat aceleaşi condiţii de administrare a chestionarului Individualism/Colectivism: colectiv, în timpul orelor de curs, apelîndu-se la participarea voluntară, precum şi la opinia sinceră a participanţilor, căror le-au fost garantate anonimatul şi confidenţialitatea.

În vederea prelucrării datelor obţinute de participanţi, am utilizat programul de prelucrare statistică SPSS13.01 for Windows în care au fost introduse cotele bru-

te pentru a fi analizate şi pentru a obţine output-urile corespunzătoare. Metoda de prelucrare statistic utilizată în vederea verificării ipotezei propuse este: ANOVA; *testul t independent* de comparare a diferenţelor dintre două medii.

Rezultate

Pentru a vedea efectul principal al variabilei independente, am aplicat analiza de varianţă (*one-way ANOVA unifactorial*), iar rezultatele semnificative au fost sintetizate în tabelul următor:

Tabel 1: *Rezultatele obținute de către subiecții din cele două țări privind evaluarea dimensiunii individualism-colectivism (IND/COL) a identității*

	România		R. Moldova		*ANOVA*		
	M	*SD*	*M*	*SD*	*F*	*df*	*p*
IND	7.02	.89	6.51	.96	26.18	1	.000
COL	6.18	1.14	7.32	.76	115.1	1	.000

Rezultatele au arătat un efect al contextului cultural. Studenţii români (*M*=7.02) revelă un scor al individualismului semnificativ mai mare decît studenţii din Republica Moldova (*M*=6.51). De asemenea, studenţii moldoveni (*M*=7.32) revelă un scor al colectivismului semnificativ mai mare decît studenţii români (*M*=6.18). Aceste rezultate semnificative au confirmat ipoteza noastră.

Rezultatele privind distincția Orizontal/Vertical sînt prezentate în tabelul 2.

Tabel 2: *Diferențele obținute de către subiecții din cele două țări privind orientarea culturală (OVIC).*

	Roumanie		Moldavie		*Independent Samples T-Test*		
	M	*SD*	*M*	*SD*	*t*	*df*	*p*
IO[1]	7.51	0.88	7.06	1.03	-4.30	340	.000
IV[2]	6.54	1.24	5.95	1.28	-4.25	340	.000
CO[3]	6.80	1.34	7.43	0.95	4.95	340	.000
CV[4]	5.56	0.92	7.22	1.27	13.50	340	.000

Aceste rezultate demonstrează un efect al orientării culturale. Studenţii români au prezentat un scor semnificativ mai mare la indicele Individualismul Orizontal (IO), decît studenţii moldoveni: M=7.51, SD=0.88 *vs.* M=7.06, SD=1.03. De asemenea, ei au prezentat un scor semnificativ mai mare şi la indicele Individualismul Vertical (IV*)*: M=6.54, SD=1.24 *vs.* M=5.95, SD=1.28. Pornind de la aceste rezultate am avansat ideea că studenţii români pun accentul mai mult pe Eul independent decît interdependent, dar ei insistă de asemenea pe egalitate, fără dorinţa de a se diferenția.

La studenţii moldoveni, rezultatele au arătat că armonia şi comportamentul prosocial sînt importante. Aceasta demonstrează rezultatele *testului T* pentru subscala Colectivismul Orizontal: $t(340)=4.95$, $p<0.0001$. Studenţii din Moldova au aprobat mai mult declarațiile: *Fericirea mea depinde foarte mult de fericirea celor din jurul meu; Este important pentru mine să mențin armonia în grupul meu; Îmi place să împărtășesc bucurii/lucruri mărunte cu vecinii mei; Dacă o rudă se află în dificultăți finan-*

[1]Individualism Orizontal
[2] Individualism Vertical
[3] Colectivism Orizontal
[4] Colectivism Vertical

ciare, aş ajuta-o cu toate posibilităţile mele. De asemenea relaţiile, sacrificiul şi integritatea familială, sînt cele mai importante pentru studenţii din Moldova. Aceasta demonstrează rezultatele subscalei Colectivismul Vertical: - $t(340)= 13.50$, $p<0.0001$.

Concluzii:

Deşi ambele ţări, România şi Moldova, au trecut printr-un regim de dictatură care a condus prin mecanisme ideologice, politice, culturale, sociale, la structurarea unei mentalităţi colective, ele se diferenţiază în ceea ce priveşte gradul în care au adoptat normele unui model de viaţă mai individualist.

Republica Moldova este considerată în literatură o ţară cu o cultură colectivistă (cf. Hofstede & Minkov, 2010). Ea a trecut la o nouă cultură doar declarativ sau instituţional, dar nu şi prin asumare. Cei mai mulţi se simt bine în cultura colectivistă, nivelatoare, a tuturor. Mai comodă şi lipsită de riscuri şi care nu cere iniţiative personale. După ce am trăit în colectivism 70 de ani simţim încă nevoia unui tată puternic, care să-şi asume răspunderea, să dirijeze şi să distribuie beneficii. Unui om crescut în asemenea stil îi vine greu să salte, deodată, la stilul individualist.

În ceea ce priveşte România, de la clasificarea ei printre ţările colectiviste (de către Hofstede, 1980), această ţară a cunoscut cel puţin două evenimente importante: 1) sfîrşitul dictaturei comuniste în 1989 şi bascularea spre o democraţie; şi 2 /intrarea în UE în 2007. Or, individualismul este îndeosebi prezent în ţările democratice şi UE este prin esenţă compusă din culturi individualiste. România a trecut deci de la o orientare colectivistă la o orientare individualistă. În plus analiza raporturilor anuale *Freedom House* din 1972 pînă în 1990 indică că România era clasată printre ţările non libere, apoi printre ţările parţial libere pînă în 1995, şi printre ţările libere pînă astăzi.

II. Studiul: Efectul tehnicii „Sînteţi liber să…" în culturile clasificate ca fiind individualiste sau colectiviste.

Moldova fiind o ţară cu orientare colectivistă şi România fiind o ţară cu orientare individualistă am formulat ipoteza conform căreia tehnica „Sînteţi liber să… " va fi eficace doar în România.

În acest studiu, am verificat efectul simplu al evocării semantice a libertăţii în cazul unei interacţiuni prin mail în aceste două ţări. Obiectivul era de a vedea dacă putem creşte traficul pe un site, conţinînd un mesaj evocînd libertatea subiectului comparativ cu un mesaj care nu conţinea această evocare a libertăţii.

Subiecţi

În total 222 subiecţi (114 studenţi moldoveni şi 108 studenţi români) au participat la acest studiu. Sînt aceeaşi subiecţi din primul studiu (din cei 342 subiecţi, 120 au fost eliminaţi pentru că adresele lor mail erau invalide în momentul studiului: fie destinaţia nu era cunoscută de server, fie subiecţii nu au dat adresa lor mail corectă, etc.).

Procedura

Un site a fost construit pentru realizarea acestui studiu. Site-ul se numea „Stop violenţei" (adresa site http://stopviolentei.do.am) şi prezenta direct pe prima pagină fotografii ale copiilor victime ale abuzurilor fizice, sexuale, emoţionale, precum şi un text de sensibilizare. Prin intermediul unui program de gestionare a mesajelor electronice, am expediat un mesaj la cei 222 de studenţi (români şi moldoveni) ale căror adrese au fost luate în momentul completării chestionarului Individualism/Colectivism (Triandis, 1995), pe parcursul primului studiu. Acest mesaj conţinea urmă-

torul text: „*Acordați-le 5 minute din timpul dumneavostră copiilor victime abuzului fizic, sexual, emoțional și apăsați pe…*”. Sub acest text figura o pagină HTML ce conținea un buton de 1x7 centimentri, purtînd un mesaj specific pentru fiecare grup: „*Apăsați aici*” pentru primul grup, și „*Sînteți liber să apăsați aici*” pentru cel de-al doilea grup (același mesaj era expediat pentru subiecții din România și pentru cei din Moldova). Butonul permitea accesarea sit-ului conceput în acest scop. El era compus dintr-o singură pagină, iar în partea de jos subiecții erau invitați să semneze o petiție împotriva violenței. Subiecții trebuiau să completeze un formular ce cuprindea numele, prenumele și adresa de e-mail. Concretizarea acordului se realiza printr-un buton de trimitere a semnăturii. După ce subiecții primeau mailul, 72 de ore erau lăsate pentru accesul la site și semnarea petiției.

Rezultatele:

Comportamentul subiecților a fost măsurat prin două variabile dependente: 1/numărul subiecților care au accesat site-ul după primirea mailului; 2/numărul subiecților care au completat și trimis formularul de petiție prezent pe site. Rezultatele obținute sînt prezente în tabelul 3.

Pentru a verifica ipotezele am utilizat ca metode statistice testul χ^2 (*Goodness of fit Chi-Square Test).* Am apelat la acest procedeu de prelucrare statistică (semnificația diferenței între frecvențe după criteriul χ^2) fiind vorba de date neparametrice, cu răspunsuri dihotomice.

Tabel 3: *Procentele de vizitatori ai site-ului și de semnatări ai petiției în cele două condiții experimentale (în România, n=108)*

	Mesajul de pe buton			
VD	„**Apăsați aici**”	„**Sînteți liber să apăsați aici**”	Testul χ^2 (*Goodness of fit Chi-Square Test*	
Procentul de vizitatori ai site-ului	50% (27/54)	72.2% (39/54)	χ^2=5.61	p=0.02
Procentul de semnatări ai petiției	14.8% (4/27)	35.9% (14/39)	χ^2=3.58	p<0.05

Tabel 4: *Procentele de vizitatori ai site-ului și de semnatări ai petiției în cele două condiții experimentale (în Moldova, n=114)*

	Mesajul de pe buton		Testul χ^2 (*Goodness of fit Chi-Square Test*	
VD	„**Apăsați aici**”	„**Sînteți liber să apăsați aici**”	χ^2	p
Procentul de vizitatori ai site-ului	29.8% (17/57)	42,1% (24/57)	1.87	*ns*
Procentul de semnatări ai petiției	17.6% (3/17)	41.6% (10/24)	2.65	*ns*

Analiza statistică confirmă faptul că în România tipul de mesaj utilizat are în general efect asupra internauților, iar compararea celor două condiții, arată că grupul „*Sînteți liber să apăsați aici*” (72,2%) prezintă un procent de vizite statistic superior celui din grupul „*Apăsați aici*” (50%), (χ^2 = 5.61, p = .02). Aceasta confirmă deci eficacitatea pe care o are evocarea libertății asupra comportamentului subiecților ro-

mâni. Și, în ceea ce privește procentul de semnatări ai petiției, rezultatele arată un efect semnificativ între cele două condiții experimentale (35.9% *vs*. 14.8%), ($\chi^2 = 3.58$, $p < .05$).

Tabelul 4 prezintă rezultatele obținute de către studenții din R. Moldova. Aceste rezultate indică faptul că, în ceea ce privește coeficientul de vizitatori ai site-ului (1VD) nici o diferență semnificativă nu apare între cele două grupe ($\chi^2 = 1.87$, *ns);* la fel nici o diferență semnificativă nu a apărut nici pentru cea dea 2 variabilă dependentă: coeficientul de semnatări ai petiției ($\chi^2 = 2.65$, *ns*). Toate aceste rezultate ne demonstrează eficacitatea acestei tehnici doar în România.

Concluzii:

Majoritatea cercetărilor asupra strategiilor de supunere fără presiune sînt de origine nord-americană. Ne-am întrebat dacă aceste tehnici sînt valide și în alte contexte culturale. Am presupus în cel de-al doilea studiu că tehnica „Sînteți liber să… ” va fi eficace în contextul cultural „individualist”. Într-adevar, în acest tip de context cultural, sentimentul de libertate individuală este mai mult susceptibil să constituie o aspirație majoră la indivizi. Și invers, în culturile colectiviste, unde indivizii sînt mai mult interdependenți reciproc, conceptul de libertate individuală are puțină valoare socială, chiar de sens, ceea ce face tehnica „sînteți liber să…” ineficace. Aceasta sugerează rezultatul obținut în contextul cultural colectivist. Rezultatele au arătat un efect semnificativ al acestei tehnici doar în contextul cultural individualist. Am văzut în partea teoretică că teoria angajamentului și teoria reactanței psihologice sînt invocate pentru a explica efectele tehnicii „sînteți liber să…” (Guéguen, Pascual & Dagot, 2004).

Referințe bibliografice

1. Brehm, J.W. (1966). *A theory of psychological reactance*. New York: Academic Press.
2. Freedman, J.L. & Fraser, S.C. (1966). Compliance without pressure: the foot-in-the-door technique. *Journal of Personality and Social Psychology, 4*(2), 195-202.
3. Guéguen, N. (2011). *Psychologie de la manipulation et de la soumission*. Paris, Dunod.
4. Guéguen, N., Pascual, A. & Dagot, L. (2004). Se soumettre en toute liberté: la technique du "vous êtes libre de...". *Perspectives Cognitives et Conduites Sociales, Volume 9, chapitre 14*, 365-384.
5. Guéguen, N. & Pascual, A. (2000). Evocation of freedom and compliance: the «but you are free of...» technique. *Current Research in Social Psychology, 5*(18), 264-270.
6. Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures et organisations: Comprendre nos programmations mentales*. Paris: Pearson Education.
7. Joule, R.V. & Beauvois, J.L. (1998). *La soumission librement consentie*. Paris, Presses Universitaires de France.
8. Joule, R.V. & Beauvois, J.L. (2002). *Petit traité de manipulation à l'usage des honnêtes gens*. Grenoble, Presses Universitaires de Grenoble.
9. Kiesler, C.A. (1971). *The Psychology of commitment*. New York, Academic Press.
10. Kiesler, C.A. & Sakumura, J. (1966). A test of a model for commitment. *Journal of Personality and Social Psychology, 3*(3), 349-353.
11. Kleinke, C. (1977). Compliance to requests made by gazing and touching experimenters in field settings. *Journal of Experimental Social Psychology, 13*, 218-223.
12. Markus, H.R. & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and Motivation. *Psychological Review 98,* 224-253.
13. Neculau, A. (1989). L'institution de la coopération dans le village roumain traditionnel. Une lecture psychosociologique. *Revue Roumaine des Science Sociales – Série de Psychologie*, 33 (2), 105-120.

14. Neculau, A. & Sirota, A. (2010). *Indivizi și societăți sechestrate. Abordare psihosociologică*. Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
15. Oyserman, D., Coon, M. H., et Kemmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: evaluation of theoretical assuptions and meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 128, 3-72.
16. Pascual, A. & Guéguen, N. (2002). La technique du “vous êtes libre de...”: induction d’un sentiment de liberté et soumission à une requête ou le paradoxe d’une liberté manipulatrice. *Revue Internationale de Psychologie Sociale, 15*(1), 51-80.
17. Guéguen, N. & Pascual, A. (2005). Improving the response rate to a street survey: an evaluation of the «but you are free to accept or to refuse» technique. *The Psychological Record,* 55, 297-303.
18. Triandis, H.C. (1989). The self and social behavior in different cultural contexts. *Psychological Review, 96*, 269-289.
19. Triandis, H.C. (2001). Individualism-collectivism and personality. *Journal of Personality,* 69(6), 907-924.
20. Triandis, H. C. (1994). Recherches récentes sur l’individualisme et le collectivisme. Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale, 23, 14-27.

JOCUL DIDACTIC – METODĂ DE EFICIENTIZARE A PROCESULUI DE CUNOAŞTERE LA LECŢIILE DE FIZICĂ

Marina CUŞNIRIUC, *profesor de fizică, grad did. II, Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din Bălți*

Summary: *The didactic game facilitates the process of assimilation, fixing and consolidation of knowledge, promotes the development and formation of balanced cognitive structures. In Physics the didactic game is an activity that allows combining different types of tasks in a uniform formula. The learner processes the information building his own knowledge. The pupil becomes an active participant in solving problems, applying in new, different and varied situations the previously assimilated information and "getting" in this way new knowledge and learning experience.*

Key-words: *physics, didactic game, physics game, measurement unit, physics riddles, physicists.*

Jocul didactic, la lecţiile de fizică, reprezintă un ansamblu de acţiuni şi operaţii efectuate în situaţii concrete, care au ca scop dezvoltarea intelectuală a elevilor în procesul de cunoaştere ştiinţifică. Cercetătorii în domeniu consideră că jocul didactic are un rol decisiv în formarea/dezvoltarea personalităţii elevului, care începe în preşcolaritate şi continuă pe parcursul întregii vieţi (Oprea 2008: 115). Această metodă interactivă plasează subiectul educat în centrul demersurilor, astfel încît el însuşi să îşi formeze cunoştinţele, priceperile şi deprinderile scontate (Botgros 2010: 83). Obiectivul respectiv orientează spre teoria constructivistă a învăţării, care presupune implicarea plenară a elevilor în elaborarea propriei cunoaşteri ştiinţifice. Ideea centrală a constructivismului rezidă în următorul fapt: cunoaşterea umană se construieşte printr-un proces creator, iar cei ce învaţă îşi edifică o nouă cunoaştere pe temeliile achiziţiilor anterioare (Oprea 2008: 115). Un factor important în acest context este ca informaţiile asimilate să fie integrate în cunoştinţe, iar cunoştinţele – integrate şi relaţionate în scheme cognitive care dau sens cunoaşterii. Anume aceste integrări succesive constituie etapele cunoaşterii şi permit a evita acumulările de informaţii ştiinţifice, inutile elevului.

Utilizarea jocului didactic în procesul de predare-învăţare a fizicii sporeşte interesul de cunoaştere şi stimulează motivaţia pentru studiu. El imprimă activităţii didactice un caracter dinamic şi atrăgător, fortificînd energiile intelectuale ale elevilor. Prezentăm o serie de jocuri didactice care au demonstrat valenţe formative deosebite în dezvoltarea elevilor de la treapta gimnazială.

I. Ceasornicul mărimilor fizice

Acest joc didactic poate fi aplicat, de exemplu, la tema *Densitatea substanţelor,* în cadrul căreia se studiază trei mărimi fizice: densitatea – ρ, volumul – V şi masa – m. Se va utiliza o planşă pe care este reprezentat cadranul unui ceasornic. Pe cele cinci ace ale ceasornicului sînt indicate caracteristicile mărimii fizice (fig.1). Cadranul ceasornicului este împărţit în 15 secţiuni, fiecare conţinînd caracteristici ale mărimilor fizice: simbolul, unitatea de măsură în Sistemul Internaţional (SI), formula de calcul şi instrumentul de măsurare.

Regulile jocului. Elevii determină caracteristicile unei anumite mărimi fizice conform următorului algoritm:

1. denumirea;
2. simbolul;
3. unitatea de măsură în SI;
4. instrumental de măsură;
5. formula de calcul.

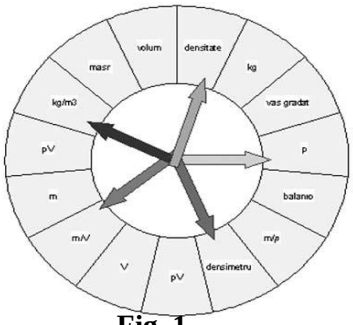

Fig. 1

Pentru a determina caracteristicile unei mărimi fizice, elevul trebuie să aranjeze corespunzător acele ceasornicului. Atunci cînd tema presupune învăţarea a 4-5 mărimi fizice, ceasornicul poate fi completat.

II. Găseşte figura geometrică

Acest joc didactic este binevenit la învăţarea multiplilor şi submultiplilor unităţii de măsură în SI ai unei mărimi fizice. El presupune folosirea unui tabel în care se înscriu multiplii şi submultiplii unităţii de măsură în SI ai respectivei mărimi fizice, în cazul nostru ai *forţei*.

Tabelul 1

10 cN	800 MN	8 10^{-5} cN	***Start*** ***8000 N***	8 10^{7} μN	8 10^{2} kN	80 N
$80 \cdot 10^{2}$mN	$8 \cdot 10^{8}$ cN	$8 \cdot 10^{-2}$ kN	$80 \cdot 10^{3}$ N	0.8 kN	$8 \cdot 10^{6}$ N	$8 \cdot 10^{5}$ daN
$8 \cdot 10^{4}$ nN	**8 kN**	$8 \cdot 10^{5}$ dN	80 hN	8 daN	**$8 \cdot 10^{-3}$ MN**	$8 \cdot 10^{5}$ μN
$8 \cdot 10^{2}$ kN	80 mN	$8 \cdot 10^{6}$ nN	$8 \cdot 10^{8}$ dN	$8 \cdot 10^{6}$ MN	$8 \cdot 10^{9}$ nN	$8 \cdot 10^{-4}$ kN
8 cN	**8 hN**	$8 \cdot 10^{-3}$ cN	$8 \cdot 10^{10}$ nN	$8 \cdot 10^{2}$ kN	**$8 \cdot 10^{6}$ mN**	$8 \cdot 10^{5}$ hN
80 MN	800 kN	$8 \cdot 10^{2}$ MN	$8 \cdot 10^{8}$ μN	$8 \cdot 10^{3}$ MN	$8 \cdot 10^{4}$ mN	$8 \cdot 10^{3}$ cN
$8 \cdot 10^{-8}$ kN	$8 \cdot 10^{4}$ daN	$8 \cdot 10^{5}$ kN	**$8 \cdot 10^{2}$ daN**	$8 \cdot 10^{2}$ dN	$8 \cdot 10^{8}$ nN	$8 \cdot 10^{2}$ mN
$8 \cdot 10^{-8}$ kN	80 cN	80 μN	$8 \cdot 10^{3}$ cN	8 nN	$8 \cdot 10^{3}$ kN	$8 \cdot 10^{6}$ cN

Regulile jocului. Elevul trebuie să determine căsuţele cu unităţile de măsură identice cu cea din căsuţa ***Start***. Căsuţă identificată corect se colorează. În rezultat, prin unirea căsuţelor colorate printr-o linie, se va obţine o figură geometrică.

III. Ghicitori fizice

1. La încălzire – corpul creşte:
Volumul lui se măreşte.
Fenomenul, ştie fiecare,
Se numeşte ... (*dilatare*).

2. Cînd corpul forma îşi păstrează,
Volumul lui nu variază,
De e copac sau de e zid,
Noi zicem că e corp... (*rigid*).

3. Nu are nici volum şi nici culoare,
Se poate aduna prin comprimare,
Ocupă repede întregul vas,
În fizică îi spunem... (*gaz*).

4. În el, lichidul se dilată,
Temperatura ne arată.
Nu e magnet şi nu e metru,
Ci e un... (*termometru*).

5. El densitatea ne arată
La apă, la petrol, la lapte.
E frate cu termometrul,
Şi îl numim noi... (*densimetru)*

6. El e făcut din sarcini pozitive,
În jurul cărora se mişcă negative.
Indivizibil îl numeşte orice om,
Căci Democrit l-a botezat... (*atom*).

7. El formă proprie nu are,
Aceasta i se schimbă prin turnare.
Volumul el şi-l tot păstrează
Şi-uşor de tot se colorează.(*lichid*)

8. E instrument de măsurare
Şi e bazat pe deformare.
Nu-i metronom, nici nu e metru,
El este un... (*dinamometru*).

9. Cînd lichidul se transformă în vapori,
Moleculele i se ridică pîn´ la nori.
Fenomenul îl cunoaşte fiecare,
Se numeşte el... (*evaporare).*

10. Orice corp din apă îl ridică,
Dacă greutatea lui e mică.
Toţi o simt, dar nimeni nu o vede
Şi i se spune forţa lui... (*Arhimede*).

11. O lumină orbitoare,
Ce pe cerul înnorat apare.
Nu-i minune, nu-i mister,
Este un simplu... (*fulger*).

12. Un miracol în natură,
Cînd Luna Soarele îl fură.
Cînd de lumină ducem lipsă
Ne este clar că e... (*eclipsă*).

13. Poate fi magnetizată,
Cînd de magnet e contactată.
Cu toţii o cunoaşteţi, sper,
Substanţa se numeşte... (*fier*).

14. De alte roci se deosebeşte,
Căci fierul de el se lipeşte
Are poli, dar nu-i planetă.
Dragi elevi, ăsta-i... (*magnet*).

15. În el căldura degajată
În lucru se transformă de îndată.
Este un dispozitiv puternic
Şi se numeşte... *(motor termic).*

16. Cu el prezicem vremea de afară,
Căci presiunea atmosferică o măsoară.
De variază ea chiar cu un milimetru,
Aceasta ne-o arată... (*barometrul*)

17. O mişcare ordonată
De particule-ncărcate.
Răspunde, într-un moment,
Doar la numele... (*curent*).

19. Că e potenţială sau cinetică,
Interioară, nucleară, electrică,
Preferă, lumea ştie,
Să i se spună... (*energie*).

20. Vei face o activitate,
De ai aşa proprietate.
Nu e nevoie de magie,
Dacă posezi tu... (*energie*).

21. Dacă poziţia în timp e neschimbată,
Corpul e în stare de... (*repaus*).
Dacă poziţia în timp e schimbătoare,
Corpul e în stare de... (*mişcare*).

IV. Ghicitori în imagini

Mai jos sînt reprezentate două şiruri cu diferite imagini. Pentru a determina denumirea a două unităţi de măsură studiate la capitolul *Fenomene electrice* (cl.VIII), elevii trebuie să găsească răspunsul corect la ghicitorile ascunse în imagini.

Regulile jocului. Prima literă din denumirea primului obiect din imagine reprezintă prima literă din denumirea unităţii de măsură care trebuie stabilită. A doua literă din denumirea celui de-al doilea obiect din imagine este a doua literă din denumirea unităţii de măsură etc. (Răspunsuri: 1. *Volt*; 2. *Amper*).

1. Volt

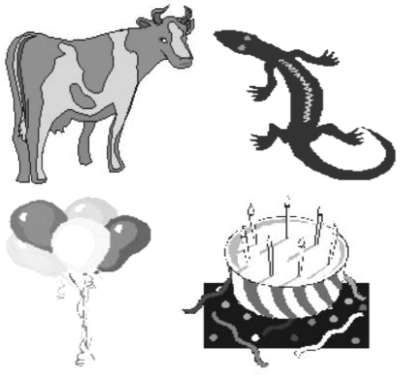

2. Amper

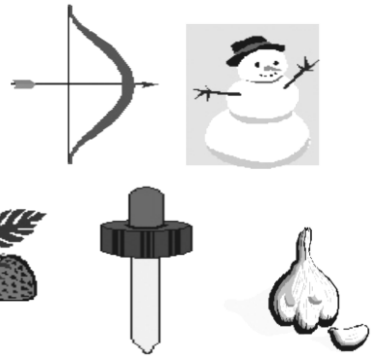

V. Sistemul internaţional al unităţilor de măsură

Acest joc didactic are ca scop studierea unităţilor de măsură ale mărimilor fizice fundamentale în Sistemul Internaţional şi se desfăşoară cu participarea unui moderator care va monitoriza activitatea individuală a elevilor. Planşa de pe masa de joc are următorul aspect:

Tabelul 2

SISTEMUL INTERNAŢIONAL AL UNITĂŢILOR DE MĂSURĂ			
Denumirea mărimii fizice	***Simbolul mărimii fizice***	***Denumirea unităţii de măsură***	***Simbolul unităţii de măsură***
Lungimea			
	t		
		kilogram	
			K
Cantitatea de substanţă			
	I		
		candelă	

De asemenea, se foloseşte o fişă în care se înscriu celelalte caracteristici ale mărimilor fizice.

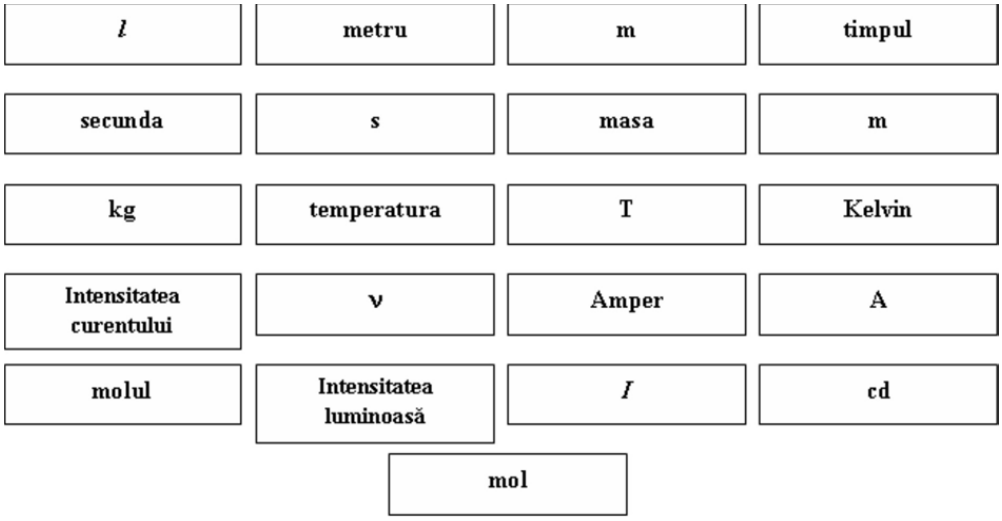

Elevii completează tabelul *Sistemul Internaţional al unităţilor de măsură*. Jocul poate fi desfăşurat individual sau în grup (în formă de competiţie).

Jocul didactic devine o metodă sigură de modelare intelectuală a celui educat; în cadrul lui, elevul îşi dezvoltă reflexivitatea şi învaţă să îşi autoevalueze parcursul cognitiv, acţiunile şi operaţiile realizate. Eficacitatea jocurilor didactice aplicate la lecţiile de fizică este condiţionată de modul de organizare şi de derulare a acestora, de concordanţa elementelor constituente. Această metodă poate fi utilizată la diferite etape ale lecţiei, în scopul consolidării, precizării şi chiar verificării cunoştinţelor, punînd în valoare capacităţile elevilor.

Referinţe bibliografice

1. Botgros, I., Franţuzan, L.; Guţuleac, D., *Metode de eficientizare a procesului de cunoaştere la lecţiile de fizică,* în *Didactica Pro...*, nr. 2 (60), pp. 39-43, 2010.
2. Dascăl, A., *Jocul – mijloc eficient de dezvoltare intelectuală a preşcolarilor*, în *Materialele Conferinţei Internaţionale: Modernizarea Standardelor şi Curricula educaţionale – deschidere spre o personalitate integrală,* IŞE, Chişinău, 2009.
3. Oprea C.-L., *Strategii didactice interactive,* Ed. Didactică şi Pedagogică, R.A., Bucureşti, 2008.

UNELE ASPECTE METODOLOGICE ALE PREDĂRII LIMBAJELOR DE PROGRAMARE

Mircea PETIC, *dr., lector sup. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi, Republica Moldova

Summary: *The article presents some ideas that can constitute the foundations for developing a methodology for teaching different programming languages both at the university and in high schools. It treats aspects of presentation of material related to programming languages, as well as possible skills improvement and self-improvement of students who wish to study programming languages. Issues related to the presentation of software development environment tools to write a good program code have been discussed as well as how to test students' written programs.*

Key-words: *methodology, teaching, programming language, software development environment.*

Cercetătorii Hayes şi Bloom afirmă că durează aproape zece ani pentru a căpăta competenţă în oricare dintr-o largă varietate de domenii fără excepţie, incluzînd şi programarea. Una din sarcinile de bază ale studentului de la specialităţile legate de programare este studierea limbajelor de programare. Importanţa studierii limbajului de programare reiese imediat din principala funcţie a lui, cea de mijloc de interacţiune practică dintre om şi calculator. În acest sens, este important de a alege metodologia corectă de predare a limbajelor de programare (Masalagiu&Asiminoaiei, 2004).

Cea mai firească metodologie de predare a unui limbaj de programare este utilizarea multiplelor exemple concrete de rezolvare a unor probleme, urmînd a se intra ulterior în detalii privind elementele de limbaj utilizate în diversele implementări. Totuşi această metodă poate fi utilizată mai ales în cazul unor studenţi neiniţiaţi în tehnologia programării, deoarece ar putea apărea plictiseala din cauza teoretizării excesive.

O altă abordare constă în orientarea pe instrucţiuni în cazul predării unui limbaj de programare. În acest caz metoda este adoptată de către cei care consideră că limbajul este o mulţime de instrucţiuni şi care predau aceste elemente într-o ordine oarecare, stabilită pe baza unor considerente particulare. În acest sens este vorba de instrucţiunile alternative (if, case/switch), structurile repetitive (for, foreach, while, repeat/dowhile, loop).

Dacă se consideră că importanţa majoră o deţine conceptul de bază al limbajului de programare atunci se va preda după acest concept, apoi se va dezvolta prezentarea pe baza conceptelor derivate. Această orientare seamănă cu cea orientată pe probleme, dar în continuu ţine cont de puncte de vedere generale. Elementele de limbaj sau de mediu se vor introduce pe parcurs, în funcţie de cerinţele dirijate de conceptul prezentat (Maxim&Moroşan, 2007).

Din alt punct de vedere un limbaj de programare poate fi privit ca ceva indivizibil în care primează logica, filosolia lui şi elementele sale sînt introduse pe parcursul prezentării pe baza acestei filosofii. O asemenea abordare contrazice regula de bază în predarea informaticii, şi anume: se porneşte de la probleme concrete. Dar în cazul unui aşa limbaj de programare Java este important să fie introdus conceptul de Maşină Virtuală Java. În acest sens este important să se pornească de la faptul că una dintre cerinţele care au stat la baza creării limbajului Java a fost aceea de a obţine un limbaj portabil. Aceasta ar însemna că un program scris pe un anumit calculator, pe care rulează un anumit sistem de operare, să poată rula fără modificări şi pe un alt calculator, pe care rulează alt sistem de operare. De exemplu, să se poată scrie un program care să fie rulat pe Windows şi pe Linux.

Indiferent de abordarea concretă, cel mai important este în programare să programezi. În acest sens materialul teoretic trece pe planul doi, dacă nu se face accentul pe lucrul practic. Contează comunicarea între studenţi de orice fel: citirea programelor unul altuia, analizarea şi discutarea lor. În acest sens proiectele de programare în grup fiind unul din cele mai eficiente metode de învăţare. Deoarece fiind cel mai bun într-un grup îi poţi învăţa pe alţii şi dacă eşti mai slab poţi învăţa de la cei mai buni. Numărul membrilor unui grup poate varia de la 2 la 10, dar cele mai potrivite grupuri sînt cele formate din 4-6 membri. O altă particularitate este ca în general să fie sarcini bine definite pentru fiecare membru a grupului. Totuşi se impută pe bună dreptate acestei munci în grup o eficienţă scăzută. Diversificarea sarcinilor grupurilor şi împărţirea sarcinilor între membrii grupurilor atenuează această deficienţă.

Dacă prin activitatea de grup se intenționează dobîndirea de noi cunoștințe prin lucrul cu manualul, documentația sau prin testarea unor produse soft, pentru profesor este obligatoriu de a organiza dezbateri finale, care să stabilească dacă membrii grupurilor și-au însușit corect noțiunile și și-au format deprinderi corecte. Este la fel interesant de a incita și de a coordona discuțiile între grupuri în direcția obținerii concluziilor care se impun. Astfel cînd unul sau mai multe grupuri găsește o soluție, acestea vor fi discutate și analizate succesiv sau în paralel. Scopul acestei discuții este de a reliefa corectitudinea rezolvării, determinarea celei mai eficiente și mai elegante soluții și de a descoperi eventualele erori (Maxim&Moroșan, 2007).

Un alt aspect important este particularitatea limbajului de programare ales pentru îndeplinirea sarcinilor concrete date de o problemă complexă. În acest sens este important de a ține cont de acest lucru, deoarece fiece limbaj de programare are menirea pentru a rezolva anumite probleme. Așa cum numărul limbajelor de programare este mare, o clasificare a lor ar fi utilă. O încercare de clasificare a limbajelor în baza unor criterii:

1. După nivelul de apropiere al acestora de limbajul natural
   - Limbaje de nivel scăzut: limbajul de asamblare
   - Limbaje de nivel mediu: C, C++
   - Limbaje de nivel înalt: Java, PHP, Prolog, Pascal, Python, etc.
2. După modul de „traducere”
   - Limbaje compilate: C, C++, Pascal;
   - Limbaje interpretate: PHP, Prolog, Matlab
3. După scopul pentru care au fost proiectate
   - Limbaje de uz general: C, C++, Pascal
   - Limbaje specializate: Prolog, SQL.
4. După modul de restricționare
   - Limbaje tipizate: Java, C, C++, Pascal
   - Limbaje netipizate: PHP

Iată de ce este necesar în cadrul instruirii de a selecta anume sarcinile care ar evidenția caracteristicile specifice ale unui anumit limbaj de programare.

Referindu-ne la predarea limbajelor de programare nu trebuie să uităm de mediul de dezvoltare specific pentru că cunoașterea posibilităților lui asigură celui care învață limbajul de programare concret la unelte concrete la scrierea unui cod de program bun. Prin mediu de dezvoltare (engl. software development enviroment, sau integrated development enviroment) este un set de programe care ajută programatorul în scrierea programelor. Un mediu de dezvoltare combină toți pașii necesari creării unui program într-un singur soft, care, de regulă, oferă o interfață cu utilizatorul grafică și prietenoasă. Principalele componente ale unui mediu de dezvoltare sînt editorul de cod sursă și depanatorul. Mediile de dezvoltare apelează compilatoarele sau interpretoare, care pot veni în același pachet cu mediul însuși, sau pot fi instalate separat de către programator. Printre facilitățile prezente în mediile de dezvoltare mai sofisticate se numără: exploratoare de cod sursă, sisteme de control al versiunilor, designere de interfețe grafice, sau unelte de ingineria programării (ex. generarea de diagrame UML). De obicei un mediu de dezvoltare este specific unui anumit limbaj de programare, însă există la ora actuală și medii de dezvoltare care pot lucra cu mai multe limbaje, de ex. Eclipse sau Microsoft Visual Studio. Acest aspect este

important prin prisma procesului de interoperabilitatea limbajelor de programare şi etapă importante în obţinerea de aplicaţii de calitate (Camerzan&Vascan, 2010).

Nu trebuie să fie dat uitării nici specificul de testare a programelor, care presupune eliminarea erorilor. Modul lor de eliminare poate fi realizat în mod diferit. Astfel pentru a vedea dacă programul funcţionează corect acesta trebuie executat cu anumite seturi de date numite teste. În acest sens dacă a fost dată pe acasă sau chiar şi în timpul orelor o problemă pentru a fi programată, pentru a se convinge profesorul de modul corect de rezolvare el recurge la alcătuirea unor teste concrete. Iată de ce aşa cum profesorul fizic nu reuşeşte sa verifice concomitent la toţi studenţi programele scrise, şi în aceste condiţii poate recurge la serviciu de poştă electronică pentru a transmite fişierele sursă a programelor ca în afara orelor de curs să fie verificate, aşa cum în timpul orelor verificarea durează mult. În plus trimiterea programelor prin email sau alte utilitare în timp real precum Yahoo Messenger sau Skype permite chiar economisirea timpului şi oferirea unui răspuns rapid în cazul unei probleme apărute la scrierea codului programului pentru a fi prezentat la ore de laborator. Dincolo de asta obţinerea fişierelor sursă de cod a programelor care trebuie scrise oferă profesorului o posibilitate de orientare personală la eventuala analiză la lecţie şi elaborarea sarcinilor ulterioare pentru corectarea greşelilor [4].

Totuşi această abordare de verificare programelor poate fi îmbunătăţită. În acest sens folosirea evaluatorilor automaţi este utilă, deoarece permite verificarea în timp rapid a mai multor aplicaţii, folosind mai multe mulţimi de teste. Evaluatorii automaţi reprezintă programe externe pentru verificarea răspunsurilor. În cazul programelor scrise care trebuie verificate evaluatorul le prelucrează în modul următor. Textul iniţial este compilat în modul stabilit. Dacă în cazul compilării apar erori de compilare, verificarea soluţiei se termină la această etapă cu mesajul de eroare la compilare („Compilation error”). De menţionat că în cazul evaluatorilor timpul de compilare este limitat. Dacă compilarea programului a necesitat mai mult timp, decît timpul stabilit pentru îndeplinire, la fel va fi semnalată o stare de eroare de compilare. În cazul în care compilarea programului s-a terminat cu succes, fişierul executabil este transmis la testare. Există un număr de teste pregătite din timp. Pot fi setate la evaluator mai multe variante: să fie testat programul pentru toate testele, pentru o parte din ele, sau doar pînă la testul care nu a fost corect.

În afară de faptul dacă un test a fost trecut sau nu, mai sînt şi alte rezultate de execuţie a programului care la prima vedere, doar parcurgînd cu ochiul şi văzînd codul programului este imposibil de observat. Astfel evaluatorul permite de a stabili:

- Erorile de compilare
- Erori de executare
- Depăşirea timpului de execuţie
- Formatul greşit a datelor rezultat
- Răspuns greşit
- Eroarea sistemului de testare
- Depăşirea limitei de memorie

Folosirea evaluatorului nu doar economiseşte timpul pentru profesor şi student pentru a stabili erorile în execuţia programului, dar şi disciplinează studentul pentru ca să se înveţe să realizeze programele în strictă legitate cu normele stabilite de problema concretă. În acest sens programul nu poate evalua greşit programul scris şi

dat spre testare. Evaluatorii pot fi scrişi şi găsiţi pentru diferite limbaje de programare, de la Pascal şi C/C++ pînă la Java. Aceasta permite chiar lucrul individual în afara orelor de curs şi fără a intervenţia profesorului.

În concluzie, procesul de predare a limbajelor de programare este unul interesant care merită să fie studiat. Predarea nu poate fi indivizibilă cu procesul permanent de învăţare de sine stătătoare, de lucrul individual, iată de ce sînt importante sarcinile continue care ar incita studentul de a munci şi de a-şi perfecţiona capacităţile de programare. Ţinînd cont de particularităţile concrete a limbajului de programare care este predat trebuie aleasă o metodologie bine gîndită, care poate fi pusă în practică şi care ar putea avea succes. O abordare adecvată situaţiei concrete procesului de predare a unui anumit limbaj contribuie la formarea competenţelor practice în găsirea soluţiei potrivite în procesul de programare.

Referinţe bibliografice

1. C. Masalagiu, I. Asiminoaei. Didactica predării informaticii, Editura Polirom, 2004.
2. Maxim, C. Moroşan, Informatică. Didactica specialităţii. Iaşi, 2007
3. Camerzan, T. Vascan, Didactica informaticii: Suport didactic, Editura „Elena-V.I", Chişinău, 2010, 200 p.
4. M. Petic. E-learning în şcoală: domenii şi căi de realizare. Experienţa LT „Ion Creangă", Bălţi. În: Materialele Conferinţei Ştiinţifico-Practice „Promovarea tehnologiilor informaţionale şi comunicaţionale în educaţie. 26-27 iunie 2009, Chişinău, 2009, pp. 50-58.

ПРОФИЛАКТИЧЕСКАЯ РАБОТА ШКОЛЬНОГО ПСИХОЛОГА С ДЕТЬМИ В ПЕРИОД АДАПТАЦИИ К ГИМНАЗИЧЕСКОМУ ОБУЧЕНИЮ

Наталия ГУЦУ, *преподаватель,*
Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *Psycho prophylaxis is one of a school psychologist's main activities. Any of the transitional periods in a pupil's life are important stages of age development. That is why the work of a psychologist is essential in preventing possible complications during the period of adaptation to study in a gymnasium.*

Key-words: *Psycho prophylaxis, school psychologist, stages of age development, adaptation, personal position.*

Психологическая профилактика является одним из основных видов деятельности школьного психолога. Учёные и практики, имеющие отношение к школьной психологической службе, признают и понимают важность работы психолога по предупреждению возможного неблагополучия в психическом и личностном развитии учащихся, по созданию благоприятных психологических условий для этого развития.

В современной школе существует много проблем с отдельными учениками, с целыми классами, с некоторыми учителями. Педагогический коллектив ждёт от психолога быстрого включения в решение имеющихся проблем, не понимая, почему он, психолог, говорит о трудностях, которые могут ещё только возникнуть. Психологическая неготовность педагогов к пониманию необходимости психопрофилактической работы осложняет её проведение. Эффективность работы психолога определяется его умением обеспечивать нормальный ход психического развития ребёнка, и поэтому он должен осуществлять свою

деятельность, исходя, прежде всего, из интересов школьника, обеспечивая возможность развития его личности. Поэтому помимо включение в решения повседневных проблем для психолога очень важно уметь прогнозировать вероятность их появления и проводить соответствующую работу по их предупреждению. Профилактическая деятельность психолога начинается тогда, когда ещё нет сложностей в работе с ребёнком, классом и пр., но он предупреждает эти ситуации как возможные. Хозяином положения становится психолог, так как инициатива полностью исходит от него. Он самостоятельно предусматривает на основе своих знаний и опыта то, о чем можно предупредить, что можно изменить, посоветовать, чтобы создать благоприятные условия для обучения и воспитания школьников, что вытекает из его знаний и опыта. [1].

Дубровина И. В. выделяет следующее содержание психопрофилактической работы психолога в школе:

1. Психологи следят за соблюдением в школе психологических условий обучения и воспитания, необходимых для нормального психического развития и формирования личности учащихся на каждом возрастном этапе;
2. Создание благоприятного психологического климата в школе, как базовое условие развития;
3. Предупреждение возможных осложнений в связи с переходом учащихся на следующую возрастную ступень [3].

Любые переходные периоды являются очень ответственными этапами возрастного развития. Они создают много специфических проблем, которые требуют внимания не только психолога, но и педагогов, родителей. На данных этапах развития, по мнению Л. С. Выготского, ребёнок становится трудновоспитуемым из-за того, что изменение педагогической системы, применяемой к ребёнку, не поспевает за быстрыми изменениями его личности.

Особое значение приобретает работа психолога в период поступления ребёнка в школу и при переходе учащихся из начальной школы в среднюю. Переходы детей из детского сада в школу, из начального в среднее звено школы традиционно считаются педагогически сложными школьными проблемами, а периоды адаптации в 1 классе, 5 классе являются труднейшими периодами школьного обучения. Под школьной адаптацией понимается умение ребёнка приспосабливаться к новой системе социальных условий, новым отношениям и требованиям, видам деятельности, режиму жизнедеятельности. Адаптированный ребёнок – это ребёнок, который может раскрыть свой интеллектуальный и личностный потенциал в новой для него ситуации развития.

Пятый класс является переломным этапом в жизни и развитии детей. От одного учителя ученик попадает сразу ко многим, каждый из которых предъявляет ему особые требования. Усложняется содержание учебных предметов. Меняются методы преподавания. От детей требуется большая самостоятельность. Растёт значение отношений со сверстниками. Система обучения предъявляет высокие требования к интеллектуальному, личностному, волевому развитию, к уровню деятельности, объему, качеству знаний. Новая позиция связана с перестройкой отношений детей к обучению, роли ученика, урокам, учителю. Дети начинают задумываться и осознавать свои интересы, возможности, у них начинает формироваться устойчивая самооценка. Успеш-

ность продвижения школьников зависит от их способностей успешно адаптироваться к изменениям условий обучения.

Однако, как считают О. Н. Истратова и Т. В. Эксакусто для определения возможных путей и средств решения проблем «переходного периода» необходимо определить, какие психологические новообразования младшего школьника обеспечат успешную адаптацию к системе обучения в гимназии, создавая также перспективы дальнейшие личностного развития.

Школьникам в возрасте 10-12 лет, который совпадает с периодом перехода из младшей школы в гимназию, в психолого-педагогической литературе приписывают черты или десятилетних детей или двенадцатилетних подростков. Часто психологический возраст этой группы детей определяется принадлежностью к определённому социальному институту – это начальная школа или гимназия.

Г. А. Цукерман справедливо отмечает, что возраст 10-12 лет оказался «ничьей землёй» в возрастной психологии. Школьника, стоящего на пороге средней школы, характеризуют определенные психологические особенности. Данный возрастной период сенситивен к развитию познавательных процессов, специальных способноснтей, идеалов, различных форм общения, самопознания. В процессе учебной деятельности перестраиваются психические процессы. В когнитивном плане отмечается переход от стадий конкретных операций к стадиям формальных операций, которые характеризуются преобладанием гипотетико-дедуктивного подхода в решении задач. Мышление становится рефлексивным, что влияет и на личностные преобразования школьника. У него формируются свои представления о школьных способностях, о физических и личностных характеристиках, определяющих популярность среди сверстников. Идентификация со сверстниками, зарождения чувства взрослости приводят к так называемому психологическому экспериментированию с собственной идентичностью, что позволяет предположить, что именно такое экспериментирование является ведущей деятельностью в предподростковом возрасте [2].

Этот возрастной период характеризуется и особой эмоциональностью. Сильные переживания вызывают не только успехи в учёбе, отношение с учителем, но и сфера изаимоотношений со сверстниками, которая может стать причиной конфликтного поведения. В этом возрасте преобладают ситуативно – обусловленные эмоции, наиболее низкая самооценка. Однако, исследования, анализируемые Г. А. Цукерманом, показали, что явление дезадаптации при переходе в среднюю школу связано у учащихся не психофизиологическими факторами, а с социально-психологическими.

Анализ психологической литературы в сфере школьной психологической службы дает возможность выделить общие показатели психологической готовности учащихся к переходу из начальной школы в гимназию:

- Сформированость основных компонентов учебной деятельности.
- Новообразования младшего школьного возраста – произвольность, рефлексия, мышление в понятиях.
- Качественно, более «взрослый» тип взаимоотношений с учителями и одноклассниками.
- Характер переживания детьми собственной деятельности, поведения, взаимоотношений.

При планировании профилактической работы, по мнению целого ряда авторов, необходимо опираться на такие сильные стороны ученика как произвольность, осознанность своих собственных изменений, интеллектуализация всех психических процессов, рефлексия. Но самое важное психологическое новообразование этого возраста – это «чувство взрослости», которое является результатом осознания ребёнком своих изменений, развитие рефлексии в сфере самопознания. Это новообразование, по мнению О. Н. Истратовой и Т. В. Эксакусто проявляется в следующем:

- Новая личностная позиция по отношению к учебной деятельности, которая выражается в тенденции ученика стать субъектом собственной учебной деятельности.
- Новая личностная позиция по отношению к школе, которая проявляется в осознании школьника как субъекта внутришкольных отношений.
- Новая личностная позиция по отношению к сверстникам, которая проявляется в формировании устойчивых эмоциональных связях со сверстниками, основанная на его социальной зрелости, конструктивности во взаимоотношений[2].

В ходе профилактической деятельности психолог проводит работу по развитию навыков общения, повышению уровня социальной зрелости способствуя формированию выше названных позиций. Адаптация к гимназии будет успешной, если в реальном психолого-педагогическом статусе ученика 4-го класса будут развиваться черты пятиклассника.

Литература

1. Битянова М. Р. Организация психологической работы в школе. – М.: Генезис, 2000. – 298 с.
2. Истратова О. Н., Эксакусто Т. В. Справочник психолога средней школы. – Ростов н/Д: Феникс, 2008.-510 с.
3. Рабочая книга школьного психолога / Под ред. И. В.Дубровиной. – М.: Просвещение, 1991. – 303 с.
4. Цукерман Г. А Десяти – двенадцатилетние школьники: «ничья земля» в возрастной психологии. / Вопросы психологии. 1998, №3, с. 17-23.

PARTENERIATUL EDUCAŢIONAL ŞCOALĂ – FAMILIE ÎN EDUCAREA TOLERANŢEI LA ŞCOLARII MICI

Nina SACALIUC, *dr., conf. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Summary: *In the given article is addressed the determination of pedagogical problem of the culture of tolerance formation in family and for family, namely through the educational partnership because the child's personality development depends largely on the cooperation of a set of family factors, school and community.*

Key-words: *tolerance, intolerance, educational partnership, cooperation, family factors.*

Familia reprezintă cea mai importantă verigă de transmitere a valorilor şi a normelor culturale din generaţie în generaţie. Ea este într-adevăr o realitate persistentă şi structurală de o importanţă majoră, care plăsmuieşte şi stabilizează din punct de vedere psihosocial personalitatea umană.

Familia a avut întotdeauna o influenţă decisivă asupra educaţiei. Ea este capabilă să reacţioneze şi să contribuie la dezvoltarea societăţii, anume ei îi datorăm virtuţile neamului; în familie se consolidează relaţiile între generaţii, care sînt de o importanţă deosebită pentru societatea umană.

Concepţia dezvoltării învăţămîntului în Republica Moldova revendică o educaţie cu caracter prospectiv, sistemic, formativ şi dinamic, centrat pe valorile general-umane şi cele naţionale. în acest context, educaţia pentru familie, redescoperirea şi redefinirea rolului familiei în viaţa omului, a calităţii de familist şi părinte competent şi eficient cer o tratare responsabilă, ca o adevărată profesie ce trebuie învăţată.

Pentru ca familia să-şi exercite eficient funcţia educativă, ea trebuie să dispună de o anumită cultură de un nivel intelectual adecvat, valori morale, etice şi un cadru economic decent de viaţă.

Conceptul de educaţie pentru familie constituie o etapă calitativ nouă în evoluţia conceptelor din domeniul ştiinţelor educaţiei, a reprezentărilor şi judecăţilor cu privire la demersul educaţional ce vizează formarea şi dezvoltarea personalităţii în vederea realizării rolurilor familiale deschiderea acestuia prin imperativele lumii contemporane.

Toleranţa reprezintă norma stabilităţii psihologice a individului ce îi permite acestuia să supravieţuiască în condiţiile complexe şi variate ale comunităţii umane, iar formarea toleranţei trebuie începută de la o vîrstă fragedă în procesul vieţii cotidiene în cadrul familiei (Skvorţov L. V.).

Cultura toleranţei este utilizată atunci cînd se utilizează toleranţa ca valoare etică, care reperează pe umanism. Ea a fost convenţional disociată într-un ansamblu de elemente constitutive ce se manifestă ca trăsături de personalitate. Formarea acestor trăsături depinde de mai mulţi factori: biologic, mediul socio-cultural, educaţie etc.

Comportamentul tolerant al individului poate fi obţinut în baza educaţiei morale a acestuia şi, anume, în baza formării unităţii dintre conştiinţă şi conduita morală ce se formează în cadrul familiei.

Cultura toleranţei, pe care trebuie s-o posede fiecare membru al familiei, presupune simţul măsurii în respectarea normelor morale, incluse într-un cod etic familial.

Educaţia pentru toleranţă constituie o dimensiune specifică noilor conţinuturi pedagogice lansate la nivel de UNESCO în calitate de răspunsuri la problematica lumii contemporane.

E o problemă globală, ce necesită să fie studiată, analizată, abordată din diferite aspecte şi rezolvată începînd din cea mai fragedă vîrstă.

De toleranţă avem nevoie ca de aer la fiecare pas, în orice colţ al pămîntului, căci nu există pace cu adevărat atît timp, cît viaţa unui singur om se află în pericol. De toleranţă avem nevoie în familie, în colectivul în care activăm, în societate.

De la cea mai fragedă vîrstă, oricare ar fi contextul vieţii lor, copiii sînt supuşi unor influenţe multiple. Este necesar ca familia să fie larg deschisă influenţelor exterioare. Educaţia familială cu toate că este atît de universală şi de neînlocuit, nu asigură singură, pe deplin, toate condiţiile pentru dezvoltarea armonioasă a personalităţii copilului; nu dezvoltă la el un comportament uman adecvat situaţiilor ce apar în viaţa cotidiană.

Cercetările contemporane ne permit să constatăm că Republica Moldova are nevoie de o instituţie care ar îmbina cercetarea ştiinţifică a familiei cu activitatea de implementare a normelor moral-etice şi juridice educative cu privire la viaţa familiei.

Toleranţa înseamnă acceptare, atitudine îngăduitoare, indulgenţă, totodată, principiul toleranţei implică anumită inegalitate, o atitudine de superioritate a celui tolerant faţă de cel tolerat, şi, implicit, de supunere şi acceptare a situaţiei de inferioritate de către cel tolerat.

Toleranţa îşi are, însă, limitele sale, nu putem tolera atitudini care încalcă drepturi umane fundamentale, demnitatea umană.

Pentru a înţelege termenul de *toleranţă,* îl putem depista în şirul sinonimic: indulgenţă, îngăduinţă, răbdare, blîndeţe, îndurare, iertare, predispoziţie pentru dialog, pentru înţelegerea unui alt punct de vedere etc.

Verbul *a tolera* (tolerare) incumbă şi sensurile de a accepta, a concepe, a consimţi, a suferi, a suporta şi chiar a înghiţi (exemplu, în expresia „Nu pot tolera una ca asta") *(Dicţionarul spiritului tolerant:* 1977).

În continuare vom tălmăci conceptul *intoleranţei.* Vorbind de intoleranţă atunci cînd un grup se consideră pe sine sau consideră credinţele sale ori modul său de viaţă superior celorlalţi. Ea poate antrena o gamă întreagă de consecinţe, de la simpla lipsă de politeţe sau ignorarea celuilalt pînă la sisteme sociale elaborate – cum ar fi cel de apartheid – sau pînă la nimicirea deliberată a unui popor prin genocid. Toate aceste acte au la origine refuzul de a recunoaşte valoarea fundamentală a persoanei umane. În consecinţă, obiectivul primordial al educaţiei pentru toleranţă este de a recunoaşte şi a respecta demnitatea şi integritatea tuturor fiinţelor umane. Această valoare constituie esenţa însăşi a tuturor teoriilor şi normelor internaţionale referitoare la drepturile omului. Ea este principala motivaţie a eforturilor îndreptate spre instaurarea păcii, sursa de inspiraţie a formelor democratice de guvernare şi antiteza intoleranţei.

Netoleranţa este neputinţa de a suporta ca cineva să fie, să simtă sau să gîndească altfel de cum ne place nouă de obicei, de cum sîntem, simţim şi gîndim noi.

Netoleranţa este o stare de suflet alcătuită din tot ce este mai josnic în om. Ea presupune brutalitate de sentiment şi inferioritate de gîndire. Netoleranţa este ură şi lipsă de simpatie intelectuală. Netoleranţa este strîns legată de pornirea bestială de agresiune. Netoleranţa este atitudinea gorilei feroce, care a parvenit să vorbească.

După cum s-a menţionat, toleranţa reprezintă norma stabilităţii psihologice a individului ce îi permite acestuia să supravieţuiască în condiţiile complexe şi variate ale comunităţii umane, iar formarea toleranţei trebuie începută de la o vîrstă fragedă în procesul vieţii cotidiene în cadrul familiei (Skvorţov L. V.).

În această ordine de idei, se pune accent pe conceptul de cultura toleranţei şi următoarele fenomene familiale: toleranţa familială, toleranţă parentală, toleranţă fraternă, toleranţă maternă şi paternă.

Cultura toleranţei este utilizată atunci cînd se analizează toleranţa ca valoare etică, care reperează pe umanism. Ea a fost convenţional disociată într-un ansamblu de elemente constitutive ce se manifestă ca trăsături de personalitate. Formarea acestor trăsături depinde de mai mulţi factori: biologic, mediul socio-cultural, educaţie, condiţii economice şi, neapărat, tendinţă de autoperfecţiune a omului.

Comportamentul tolerant al individului poate fi obţinut în baza educaţiei morale a acestuia şi, anume, în baza formării unităţii dintre conştiinţă şi conduita morală ce se formează în cadrul familiei.

Cultura toleranţei, pe care trebuie s-o posede fiecare membru al familiei, presupune simţul măsurii în respectarea normelor morale, incluse într-un cod etic familial (Kuzneţov: 2004).

Timp de veacuri în Istoria omenirii s-au format două ramuri de educaţie a generaţiei în creştere: educaţia familială şi socială.

Evident că educaţia pentru familie nu se poate reduce numai la acţiunile, procesele şi influenţele intrafamiliale, ci necesită acumulări noi din exterior pentru îmbogăţirea etnosului pedagogic familial. Dezvoltarea personalităţii copilului este înţeleasă de cercetători ca rezultat al interconexiunii unui ansamblu de factori familiali, şcolari şi comunitari. Modele conceptuale care articulează influenţele exercitate de diferiţi factori asupra copilului sînt numeroase.

În ceea ce priveşte educaţia pentru familie realizată în cadrul şcolii, aici au fost determinate acţiunile învăţătorului din treapta învăţămîntului primar, profesorilor şi diriginţilor care lucrează cu elevii şi familia.

Deci, familia contemporană nu poate să educe copilul izolat de celelalte instituţii educative: copilul vizitează instituţia preşcolară, apoi şcoala, se ocupă de diverse cercuri ţinînd cont de înclinaţiile sale etc.

Prin urmare, pedagogul este nu numai educator al copiilor, ci şi educator al părinţilor. Iată de ce el trebuie să fie la curent cu problemele pedagogiei familiale.

Cea mai de seamă problemă în munca cu părinţii este apropierea individuală de fiecare familie, îndeosebi de cele care au dificultăţi în educaţia copiilor. Cu cît mai eficient desfăşoară munca în această direcţie şcoala, cu atît ea se bucură de o mai mare importanţă în faţa părinţilor.

După cum s-a menţionat mai sus, o formă importantă de muncă a şcolii cu familia este acordarea de *ajutor familiilor referitor la problemele educaţiei.*

Este important să li se atragă părinţilor atenţia asupra faptului că în procesul educării toleranţei la copii un rol deosebit îl are atitudinea părinţilor faţă de propriile concepţii în acest domeniu. A. S. Makarenko a subliniat că părinţii trebuie să trăiască „...o viaţă cu adevărat umană" şi că atitudinea lor „faţă de îndatoririle familiale şi cotidiene, faţă de semeni constituie un factor educaţional de cea mai mare însemnătate" (Makarenko: 1976).

Învăţătorul trebuie să ştie că atmosfera afectivă generală din sînul familiei este influenţată puternic de caracterul relaţiilor reciproce dintre membrii ei şi, în primul rînd, de cele existente între părinţi. în cazul în care relaţiile reciproce din familie sînt pozitive, pedagogul se va interesa în mod special de măsura în care copilul contribuie la rezolvarea sarcinilor ce stau în faţa membrilor ei. Iar dacă aceste relaţii poartă un caracter negativ, pedagogul va dezvălui părinţilor dauna imensă pe care o aduc dezvoltării copilului neînţelegerile (conflictele, certurile) dintre ei: într-o astfel de familie dispoziţia generală a descendenţilor este proastă, capacitatea lor de muncă e cu mult sub nivelul mediu, iar relaţiile lor cu alţi copii sînt dificile.

După cum menţionează Ciofu C, este foarte important să fie clarificată poziţia reală a părinţilor în domeniul educaţiei, poziţie care, de obicei, corespunde scării de valori morale adoptate ei (Ciofu: 1998).

E de datoria învăţătorului să afle în ce măsură astfel de calităţi umane, cum ar fi sensibilitatea faţă de trăirile afective ale semenilor, capacitatea de a-i compătimi pe cei loviţi de vreo nenorocire trec în ochii părinţilor drept trăsături valoroase din punct de vedere social-uman. Precum şi ce loc ocupă ele în scara de valori adoptată de membrii familiei. învăţătorul trebuie să cunoască reprezentările părinţilor cu privire la calităţile umane pe care aceştia doresc să le vadă întruchipate de către copilul lor într-un viitor apropiat.

Nu este mai puţin importantă, pentru desfăşurarea cu succes a parteneriatului cu părinţii, preocuparea lui constantă de a cunoaşte amănunţit bagajul experienţei practice al copilului (în sensul larg al noţiunii) acumulat de el în condiţiile vieţii de familie.

Orientînd părinţii spre aspectul uman-afectiv al educaţiei, pedagogul va avea grijă nu numai să-i povăţuiască, dar şi să-i ajute să găsească pentru copilul lor în familie o ocupaţie, care ar constitui pentru el un bun prilej de manifestare practică a grijii faţă de alte persoane (bunica, tatăl bolnav, sora mai mare etc.). „O afecţiune adevărată va apare doar în inima aceluia care va trăi efectiv sentimentul grijii pentru soarta altui om, scria V. A. Suhomlinski. Este foarte important ca fiecare copil să aibă un prieten, căruia să-i poarte de grijă" (Suhomlinschi: 1981).

Prin urmare, capacitatea familiei de a recepta, a prelucra, a transforma şi a transmite semnificaţiile evenimentelor şi a fenomenelor actualizate în experienţa cotidiană a membrilor săi plasează familia într-o situaţie deosebită de actor-subiect al cunoaşterii şi practicii şi, totodată, de agent-obiect, supus acţiunilor şi intervenţiilor din exterior, inclusiv celor cu caracter educativ şi partenerial.

Referinţe bibliografice

1. Bunescu, Gh., Alecu, G., Râdea, D. *Educaţia părinţilor. Strategii şi programe,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1997.
2. Ciofu, C. *Interacţiunea părinţi-copii,* Bucureşti, Editura medicală AMALTEA, 1998.
3. *Dicţionarul spiritului tolerant,* Bucureşti, Editura Evenimentul, 1977.
4. *Educaţia pentru toleranţă* (noţiuni). În: Didactica Pro... buletin de teorie şi practică educaţională, 2004, nr. 4 (26), p. 66-68
5. Kuzneţov, L. *Curriculum. Educaţia pentru familie,* Chişinău, Museum, 2004.
6. Makarenko, A. S. *Educaţia în familie,* Chişinău, Ştiinţa, 1976.
7. Reardon, B. *Toleranţa – calea spre pace,* Chişinău, Editura ARC, 2004.
8. Suhomlinschi, V. A. *Pedagogia pentru părinţi,* Chişinău, Lumina, 1981.

COMPONENTELE FORMĂRII PROFESIONALE A PROFESORULUI DE INFORMATICĂ

Olesea SKUTNIŢKI, *lector universitar,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *The article is devoted to the problem of determining the components of the professional training of computer science teachers. The system of the professional training of computer science teachers as a competent professional should be designed and implemented as a system open for continuous improvement. The system should boost the teachers' orientation towards the dynamically changing reality, its ongoing and continuous development.*

Key-words: *teaching profession, training, information competence, disciplinary competence, psycho-pedagogical competence, teaching competence.*

„Să-i ajutăm pe profesori să dezvolte o înţelegere a responsabilităţii profesionale pe care o au pentru a angaja fiecare elev într-un proces de învăţare cu semnificaţie personală"
Charlot Danielon

Profesia didactică are o dimensiune umană extrem de puternică, fapt care presupune nu doar cunoştinţe şi competenţe, ci şi atitudini, valori, adică o conştiinţă profesională.

De aceea, se simte nevoia de profesionalizare a activităţii didactice. Aceasta nu se reduce la formarea sistematică şi temeinică a unor competenţe descrise de stan-

dardele profesionale, ci presupune o utilizare euristică şi creativă a acestora în situaţii şi contexte educaţionale care cer acest lucru.

Orientarea procesului de formare spre pregătirea unui profesor care va avea un comportament profesionist într-o situaţie standard lasă locul unei alte orientări, care vizează pregătirea unui specialist care va acţiona competent în situaţii necunoscute. Adică procesul de formare urmăreşte trecerea de la modelul profesorului executant la modelul profesorului profesionist.

Deosebit de importantă este această orientare în cazul pregătirii profesorilor de informatică, deoarece informatica şi tehnologia informaţiei şi a comunicaţiilor reprezintă domenii cu cele mai înalte ritmuri de dezvoltare.

Abordarea prin competenţe a formării profesorilor este o modalitate inovatoare de a reorienta procesul de formare de la pregătirea cadrelor didactice care „ştiu că" la pregătirea cadrelor didactice care „ştiu cum" şi care permite de a depăşi orientarea tradiţională cognitivă a învăţământului superior, a descrie dintr-o perspectivă nouă conţinutul formării, metodele şi tehnologiile utilizate (Lupu, Negara 2010).

E.I. Kuznețov, analizînd caracteristica profesorului de informatică, evidenţiază trei funcţii ale acestuia: profesor la disciplina „informatica", organizator al implementării tehnologiilor informaţionale în învăţămînt, organizator al utilizării tehnologiilor informaţionale cu scopul dirijării (Абдуразаков şi a. 1993).

În structura competenţelor profesorului contemporan de informatică un rol deosebit le revine competenţelor legate cu informaţia, procese şi tehnologii informaţionale.

Competenţa informaţională presupune capacitatea de:

- orientare în avalanşa informaţională;
- lucru cu diferite surse informaţionale;
- căutare şi selectare a informaţiei necesare utilizînd diverse mijloace tehnice;
- clasificare, analiză, sinteză a informaţiei;
- soluţionare reală şi efectivă a problemelor apărute utilizînd cunoştinţele acumulate.

TI-competenţa reprezintă capacitatea de utilizare competentă şi creativă a tehnologiilor informaţionale în activităţile cotidiene, profesionale, de învăţare. Cu toate acestea, în ciuda globalizării informatizării învăţământului, rolul profesorului de informatică nu se limitează doar la utilizarea tehnologiilor informaţionale în activitatea sa didactică (Пименова 2011).

În condiţiile necesităţii dezvoltării diferitelor aspecte ale formării profesionale a profesorului de informatică, devine actuală cercetarea competenţelor sale profesionale, disciplinare, psiho-pedagogice şi didactice.

Componenta profesională, fiind baza pregătirii specialistului de a activa în domeniul învăţământului, este caracterizată de creativitatea activităţii şi tendinţa profesorului spre autoinstruire continue.

Componenta psiho-pedagogică caracterizează motivarea activităţii, stabilitatea şi adîncimea intereselor cognitive, sistemul de valori, convingeri şi o gîndire pedagogică nouă.

Componenta disciplinară reprezintă un sistem de cunoştinţe ştiinţifice şi abilităţi practice ce asigură pregătirea profesorului către activitatea practică.

Componenta didactică ocupă un loc de frunte în pregătirea profesorului către activitatea profesională integrînd cunoştinţe şi abilităţi ştiinţifice speciale, psihologice,

pedagogice şi manifestă caracter aplicativ evident. Competenţa didactică reprezintă un sistem de cunoştinţe şi capacităţi de organizare a procesului de predare a informaticii.

Competenţele unui profesor, în particular, al unui profesor de informatică, pot fi studiate numai în situaţii, în contexte concrete, ceea ce face extrem de dificilă reperarea lor. Se poate afirma că competenţele didactice ale profesorului sînt acele competenţe care conduc la o învăţare eficientă a elevilor, adică conduc la răspândirea optimală a cunoştinţelor informatice.

În calitate de exemplu pot fi prezentate următoarele competenţe didactice:

- a concepe, a planifica şi a organiza predarea/învăţarea unor conţinuturi informatice;
- a repera şi a analiza dificultăţile de învăţare individuale ale elevilor;
- a utiliza posibilităţile reţelei locale de calculatoare pentru crearea situaţiilor de învăţare (Cabac 2008).

Ţinînd cont de specificul activităţii profesorului de informatică pot fi evidenţiate următoarele componente de bază ale competenţei profesionale a profesorului de informatică: motivaţională, axiologică, personalizată, componenta de conţinut şi operaţională.

Componenta motivaţională caracterizează motivarea pozitivă a activităţii pedagogului. Aceasta permite de a determina cît de conştientizate sînt obiectivele activităţii sale.

Componenta axiologică a competenţei profesionale a viitorului profesor de informatică asigură organizarea activităţii acestuia în conformitate cu progresul ştiinţific. Studentul instituţiei de învăţămînt cu aspect pedagogic se pregăteşte să realizeze procesul de instruire împreună cu cel instruit.

Componenta personalizată reflectă originalitatea şi individualitatea specialistului prin stilul organizării activităţii acestuia. În realizarea acesteia un rol deosebit revine activităţii practice, de proiectare, şi organizare.

Componenta de conţinut şi operaţională a viitorului profesor de informatică se construieşte în baza activităţii disciplinare în sistemul „profesor-informaţia-elev” (Абдуразаков şi a. 1993).

La etapa actuală a dezvoltării societăţii sistemul de învăţămînt este privit ca piaţa serviciilor educaţionale, ce permite obţinerea învăţămîntului alternativ, învăţămînt la domiciliu, individualizarea învăţămîntului, utilizarea celor mai noi tehnologii informaţionale ce asigură motivarea pozitivă, achiziţionarea cunoştinţelor şi capacităţilor de utilizator în cadrul procesului de învăţămînt.

Aceste direcţii de dezvoltare a sistemului de învăţămînt pot fi realizate prin utilizarea de: tehnologiilor didactice flexibile, structuri diferite de organizare a procesului de învăţare, abordări noi a sistemului lecţie-clasă, personalizare a sarcinilor, organizare a mediului educaţional pe baza de tehnologii informaţionale, etc.

Ca urmare a implementării tehnologiilor informaţionale în sistemul de învăţămînt apare necesitatea modificării mijloacelor, metodelor şi formelor de învăţămînt. Asigurarea instituţiilor de învăţămînt cu calculatoare şi soft educaţional nu reprezintă însă un garant de atingere a calităţii noi a învăţămîntului.

Referinţe bibliografice
1. Cabac, V. Formarea competenţelor didactice la viitorii profesori de informatică. În: ROMAI Educational Journal, 2008, nr. 3. p. 48-50.
2. Lupu, I., Negara C. Profesionalizarea formării iniţiale a profesorilor de informatică prin strategii interactive. Bălţi: Presa bălţeană, 2010. 158 p. ISBN 978-9975-50-045-6
3. Абдуразаков М.М., Буняев М.М., Кузнецов Э.И., Матросов В.Л. Методическая система подготовки учителя информатики. Сбор. Ст. „Научные труды МПГУ". Серия: Естественные науки. – М.: Прометей, 1993. - С. 3-13.; 0,46 п.л. (авт. вклад 60%)
4. А. Н. Пименова Профессиональная компетентность учителя информатики [online] [citat 20 mai 2012], disponibil pe Internet: < gupenza.ru/mni/content/files/2011_1_ Pimenova.pdf>

FUNCŢIA PERFORMANŢIALĂ A EMPATIEI ÎN RELAŢIA MEDIC-PACIENT

Silvia BRICEAG, *dr., conf. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *This article presents the data of the experimental investigation on performed function of empathy in the doctor-patient relationship. The investigation results highlight the fact that there is a correlation between empathy of the doctor and doctor-patient relationship. Doctors with a higher degree of empathy are more attractive, their relationship with their patients being qualified as closer.*

Key-words: *doctor-patient relationship, professional skills, communicability, empathy.*

Ca persoană, medicul poate avea o multitudine de trăsături de personalitate comune cu bolnavii pe care îi tratează, dar ca medic, depozitor al unei ştiinţe însărcinată cu vindecarea bolii, el exercită o funcţie socială a cărei îndeplinire pretinde satisfacerea unor exigenţe formulate şi instituite de către societate. De altfel, medicina este considerată nu numai o ştiinţă ci şi o instituţie în interiorul societăţii însărcinată cu vindecarea bolnavilor. Din păcate acest deziderat al vindecării, uneori o veritabilă salvare din ghearele morţii, nu poate fi întotdeauna îndeplinit, motiv pentru care medicul are deseori sarcini „defensive" încercînd şi reuşind, în cazul cuplării calităţilor intelectuale cu cele relaţionale**,** să însoţească bolnavul pe drumul greu al bolii acestuia, eliminîndu-i suferinţele (Marcus 1997: 132).

Actualmente, asistăm la o dihotomizare a medicinii curative în 2 grupuri: cea a medicilor de familie şi cea a specialiştilor.

Sondajele psiho-sociologice efectuate în urmă cu două decenii au stabilit că în rîndul marelui public există două imagini corespunzătoare acestor două categorii de medici: imaginea doctorului care îngrijeşte (acesta fiind medicul de familie) şi imaginea doctorului care vindecă (putînd face chiar minuni), adică medicul specialist (Stoetzel 1979).

Dacă privim de pe poziția bolnavului, ce calități ne-am dori sa posede medicul nostru?

Acelaşi Stoetzel a efectuat o analiză a expectanţelor bolnavului şi a ajuns la concluzia că ele pot fi grupate astfel:

- *însuşiri intelectuale*: exactitatea diagnosticului, cunoştinţe profesionale, diagnostic instantaneu („fler");
- *însuşiri morale*: activităţi profesionale, abnegaţie, dezinteres material;

- *calităţi relaţionale*: sinceritate, cordialitate, autoritate, timp acordat bolnavului.

Nietzsche considera calităţile ideale ale medicului ca fiind o întrupare într-un singur individ a unor însuşiri specifice mai multor profesii: fineţea de observaţie a unui detectiv, elemente de orator, supleţe de diplomat, şi energia vitală de luptător (Athanasiu 1998).

Şirul acestor calităţi ar putea fi completat, în opinia noastră, cu încă una foarte importantă cum ar fi gîndirea pozitivă.

Melloni consideră că trăsături ideale ale medicului sînt următoarele: eficienţa în îngrijirea patologiei curente, apelul la specialist numai în probleme care îl depăşesc, cunoaşterea propriilor limite, capacitatea de a armoniza tratamentele mai multor specialişti consultanţi **(**Marcus 1997: 133).

Parsons, era de părerea că un medic trebuie neapărat să prezinte următoarele trăsături definitorii pentru statutul său social:

✓ *Competenţă tehnică*

Aceasta trebuie probată prin examene şi concursuri foarte riguroase dar şi ritualizate, astfel încît instituţia medicală să poată aduce garanţii bolnavilor, neştiutori prin definiţie.

„Titlul" este o condiţie sine qua non şi – fără a-l poseda – nici un om, oricît de înzestrat ar fi cu calităţi de terapeut nu are dreptul de a acorda asistenţă medicală (Marcus 1997: 133).

În zilele noastre, competenţa tehnică rezidă şi în volumul sporit de informaţii de specialitate pe care un medic este obligat să îl acumuleze.

✓ *Universalism*

Toţi oamenii bolnavi trebuie să aibă aceleaşi drepturi de a fi îngrijiţi de către medic, indiferent de poziţia lor socială.

✓ *Specificitatea funcţională*

Medicul acţionează asupra corpului cu diferite mijloace (injecţii, sonde etc.) sau asupra sufletului (confidenţele).

Aceasta înseamnă că dreptul medicului asupra intimităţii unei persoane nu trebuie să depăşească limitele domeniului medical (Marcus 1997: 135). Tot aici putem atribui şi obligaţiunea medicului de a păstra taina medicala (secretul profesional).

✓ *Neutralitatea afectivă*

Dacă este adevărat că se nasc relaţii de prietenie între medic şi bolnav, că medicul este asemuit cu un „frate", „un prieten" sau chiar „părinte" al bolnavului, tot atît de adevărat este că există anumite limite, care îl împiedică pe medic să se apropie prea mult de bolnav şi să devină intim cu acesta, relaţie care ar impieta asupra bunului mers al sarcinii sale profesionale. Doctorul asistă la spectacole dramatice, dar el nu trebuie să fie bulversat de ele.

✓ *Dezinteresul şi altruismul*

Consideram că în această ordine de idei se înscrie foarte reuşit şi *empatia*. Aşa cum spune literatura de specialitate, empatia e un proces cognitiv şi afectiv de mare fineţe care ne permite să aflăm ce gîndeşte şi ce simte celălalt. Sau mai degrabă să gîndim şi să simţim ce gîndeşte şi simte celălalt. Ea porneşte de la conştientizarea de sine şi continuă cu observarea celuilalt. De altfel, această observare ar trebui să fie regula de bază în orice tip de relaţionare umană.

Teoreticienii au stabilit că empatia îndeplineşte cinci funcţii principale în viaţa unui om: *funcţia* cognitivă – se referă la cunoaşterea interlocutorului din punct de vedere al sentimentelor trăite de acesta; *funcţia* anticipativă – ajută la realizarea unor predicţii despre comportamentul interlocutorului ceea ce îi permite persoanei empatice să adopte o anumită strategie comportamentală; *funcţia de* comunicare – empatia este o formă de comunicare implicită; *funcţia de* contagiune afectivă – empatia are loc în urma identificării eu-lui propriu cu eu-l interlocutorului ceea ce antrenează împrumutarea stării persoanei care face obiectul empatiei de către cea care empatizează; *funcţia* performanţială – prin intermediul empatiei reuşim să convingem oameni şi chiar grupuri să efectueze diverse activităţi (Tudose 2007 : 146-147)

În opinia noastră, empatia are o pondere semnificativă în activitatea medicului, în construirea şi menţinerea unor relaţii optime cu pacienţii. Din aceste considerente am realizat o cercetare experimentală, care a avut drept obiectiv evaluarea nivelului capacităţii empatice, comunicabilităţii lucrătorilor medicali şi observarea unor aspecte ale relaţiei medic –pacient, percepute de pacienţi şi medici, a conexiunii dintre capacitatea empatică a cadrelor medicale şi relaţia medic –pacient.

La experiment au participat 11 medici de la SCM din Bălţi, precum şi pacienţii acestora.

Tehnicile de investigaţie au fost următoarele:

A) pentru medici:

- ✓ Chestionarul de măsurare a empatiei emoţionale, elaborat de A. Mehrabian şi N. Epstein.
- ✓ Testul de Intuiţie şi Empatie al lui R. Dymond (adaptat de S. Marcus).
- ✓ Testul de *comunicabilitate* după L. D. Stolearenco.
- ✓ Chestionarul de măsurare a capacităţii de a asculta.
- ✓ Chestionarul menit să surprindă unele aspecte ale relaţiei medic-pacient

B) pentru pacienţi:

- ✓ Testul de Intuiţie şi Empatie al lui R. Dymond (adaptat de S. Marcus).
- ✓ Un chestionar elaborat pentru mediul didactic (D. Vrabie, E. Truţă) şi adaptat pentru cel medical. Prima parte a chestionarului are scopul de a depista cum se simte pacientul în secţie; a doua parte - de a stabili cum sînt apreciaţi pacienţii şi cît de apropiaţi sînt de medicii lor;
- ✓ Chestionarul de sesizare a preferinţelor pacienţilor în ceea ce priveşte medicii; calităţile pe care ar trebui să le posede un medic ideal.

Interpretarea rezultatelor:

Capacitatea empatică emoţională şi predictivă: conform Chestionarului de măsurare a empatiei emoţionale al lui A. Mehrabian şi N. Epstein şi Testului de Intuiţie şi Empatie al lui R. Dymond (adaptat de S. Marcus) mai mult de jumătate din medici manifestă un nivel scăzut al empatiei (vezi diagrama nr 1, 2). Acest moment poate fi explicat prin faptul că majoritatea medicilor chestionaţi au acumulat într-o măsură mai mică cunoştinţe din domeniul empatiei, deoarece subiectul în cauză nu este abordat la cursurile de perfecţionare, precum şi din lipsă de literatură, de materiale ce ţin de problema în discuţie. De asemenea, însăşi necunoaşterea noţiunii de empatie, a căilor, metodelor de formare şi dezvoltare a capacităţii empatice reduce posibilităţile medicului de a o cultiva şi perfecţiona.

Diagrama nr. 1. *Nivelul empatiei emoţionale la medici*

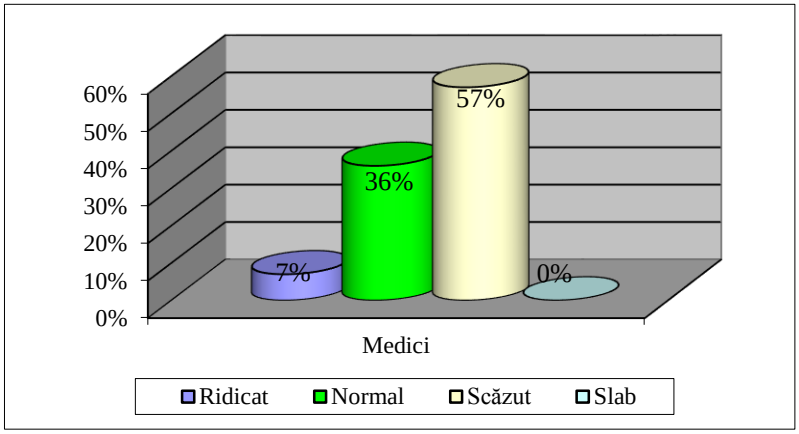

Diagrama nr. 2. *Nivelul intuiţiei si empatiei (R. Dymond, adaptat de S. Marcus)*

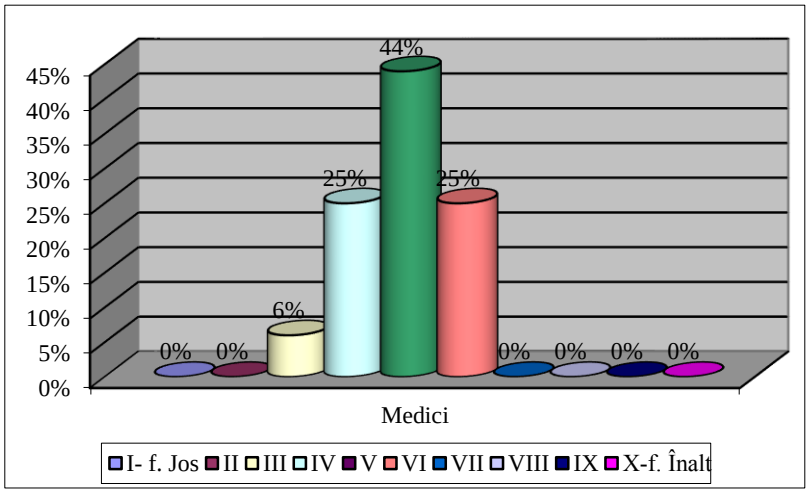

Diagrama nr. 3. *Nivelul de comunicabilitate la medici*

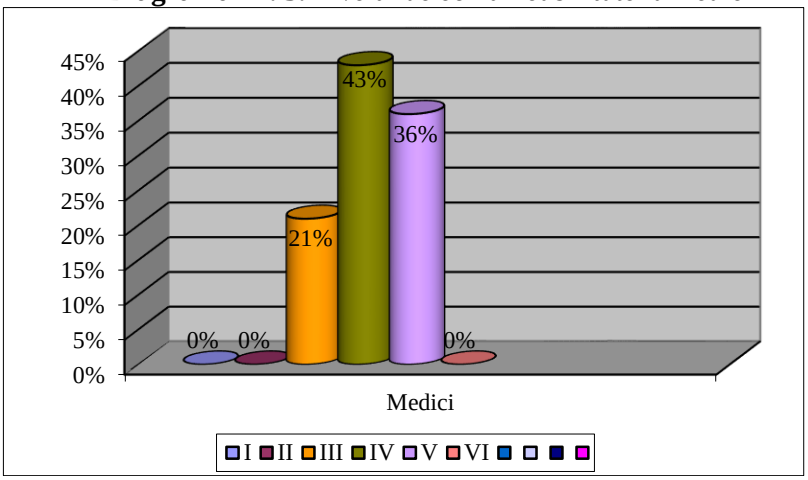

Nivelul de comunicabilitate a fost diagnosticat prin intermediul Testului de comunicabilitate (după L. D. Stolearenco), rezultatele fiind reflectate în diagrama ce urmează. Deci ce tablou se conturează referitor la nivelul de comunicabilitate – majoritatea medicilor au o comunicabilitate normală cu tendinţa spre o comunicare puţin exagerată.

Diagrama nr. 4. *Nivelul de ascultare la medici*

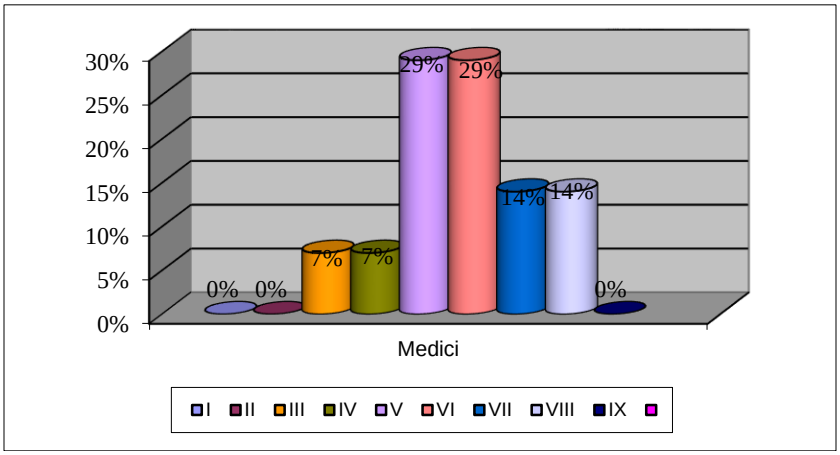

Aplicînd *Chestionarul de măsurare a capacităţii de a asculta am obţinut următoarele:* majoritatea medicilor au o capacitate de ascultare dezvoltată la nivel mediu şi mai sus de nivelul mediu.

În urma cercetării teoretice şi experimentale efectuate, interpretării şi analizei rezultatelor obţinute, putem afirma următoarele:

- mai mult de jumătate din medici incluşi în experiment manifestă un nivel scăzut al empatiei;
- comunicabilitatea normal dezvoltată cu tendinţa spre o comunicare puţin exagerată nu asigură o capacitate empatică performantă, dar comunicabilitatea normală este o condiţie necesară pentru a o perfecţiona;
- facultatea de a asculta este, de asemenea, o condiţie obligatorie pentru formarea capacităţii empatice.

În continuare prezentăm datele obţinute de la aplicarea Chestionarului menit să surprindă unele aspecte ale relaţiei medic –pacient care vine ca un factor suplimentar de confirmarea datelor obţinute de pe urma aplicării testelor profesionale. Este important să menţionăm că medicii nu au sesizat pe deplin ce gîndesc şi simt pacienţii. De asemenea, rezultatele relevă că:

- medicii cu un nivel ridicat al capacităţii empatice se clasează în categoria celor preferaţi, pacienţii calificînd relaţiile cu ei ca fiind mai apropiate;
- medicii au prejudecăţi faţă de pacienţi ceea ce confirmă încă o dată nivelul scăzut al empatiei medicilor;
- medicii consideră că au relaţii mai apropiate cu pacienţii;
- medicii nu au sesizat că un număr impunător de pacienţi se simt supraapreciaţi, considerînd că ei se cred subapreciaţi.

Rezultatele investigaţiei scot în evidenţă faptul că există o corelaţie între empatia medicului şi relaţia medic-pacient Medicii cu un grad mai înalt de empatie sînt preferaţi celorlalţi, raporturile cu ei fiind calificate de pacienţi mai apropiate.

Din cele menţionate mai sus, conchidem:

- majoritatea medicilor au un nivel scăzut al capacităţii empatice. Ei nu sesizează pe deplin ce gîndesc, simt, cred pacienţii lor. Din această cauză relaţia medic-pacient are de suferit;
- pregătirea iniţială cît şi continuă a cadrelor medicale necesită un curs de formare a capacităţii empatice. Acest curs urmează să includă cunoaşterea noţiunii de empatie, a căilor şi metodelor de formare şi dezvoltare a capacităţii empatice, ceea ce ar contribui la cultivarea şi perfecţionarea ei de către cadru medical

Acum la final, aşa cum au făcut-o probabil şi pînă la noi, ne întrebăm: Este bine oare să fii empatic? În principiu, credem că da, pentru că asta demonstrează că te cunoşti foarte bine pe tine, îi cunoşti foarte bine şi pe ceilalţi, ai capacitatea de a „intra în pielea lor" şi te comporţi în consecinţă.

Este rău oare să fii empatic? În principiu credem că da, pentru că te sincronizezi cu viaţa altcuiva, nu poţi afla ce simte şi gîndeşte celălalt dacă îţi păstrezi starea ta din acel moment. Or, alterarea stării tale aduce de regulă multă tristeţe în viaţa unui om, pentru că cel mai frecvent eşti empatic cu oameni care au necazuri sau mici probleme. Plus, dramele celorlalţi devin propriile tale drame şi nu poţi să stai liniştit pînă nu le rezolvi. Simţi că e de datoria ta să faci asta. E o lege nescrisă a firii de empatic.

Şi dacă eşti supra empatic? Ce facem cu plusempatia? Am întîlnit un mesaj similar şi era vorba despre o altă societate decît cea în care trăim, existăm noi, dar am înţeles că se potriveşte de minune şi societăţii noastre. Acolo se zicea că „ea, Empatia, lipseşte în modul cel mai barbar. Apare senzaţia uneori că putem trece liniştiţi pe lîngă oameni măcelăriţi la propriu fără să avem o reacţie de empatie, ci doar una de teamă. Şi mai cred că empatia ar fi soluţia la multe din micile sau marile acte de ne-civilizaţie la care asistăm în fiecare zi. Sînt convins că, dacă ne-am pune pentru o secundă în pielea celuilalt, viaţa noastră ar deveni mai lipsită de stresuri inutile. De exemplu, oamenii nu ar mai muri pe treceri de pietoni dacă şoferii ar respecta semnele de circulaţie după ce s-au pus în pielea pietonilor şi au realizat pericolele. Sau oamenii şi-ar respecta cuvîntul dat după ce au făcut un mic exerciţiu de imaginaţie şi au înţeles care sînt efectele încălcării unor acorduri". (M. Maliţa)

Dar „…dacă nu poţi să îmbraci într-o căldură emotivă relaţiile şi dialogul cu un tînăr, nu ai de ce să te faci dascăl", spunea cu mulţi ani în urmă distinsul profesor (şi fost ministru al educaţiei) Mircea Maliţa (România). Noi parafrazînd putem zice astfel: Dar „…dacă nu poţi să îmbraci într-o căldură emotivă relaţiile şi dialogul cu bolnavul, nu ai de ce să te faci doctor".

Meseria de medic este o mare şi frumoasă profesiune care nu seamănă cu nici o alta, o meserie aspră şi plăcută, umilă şi mîndră, exigentă şi liberă, o meserie în care mediocritatea nu este permisă, unde pregătirea excepţională este abia satisfăcătoare, o meserie care epuizează şi înviorează, care te dispersează şi exaltă, o meserie în care „a şti" nu înseamnă nimic fără emoţie, în care dragostea e sterilă fără forţa spirituală; o meserie cînd apăsătoare, implacabilă, ingrată dar şi plină de farmec...

Cred că cel mai important lucru în comunicarea cu pacienţii este cunoaşterea limbajului de iubire a Omului. Mesajele pe care le transmitem înainte de a spune ceva sînt esenţiale …

Vorba poetului … Unde dragoste nu e, nimic nu e …

Referinţe bibliografice

1. Athanasiu, A. *Tratat de psihologie medicală*. Bucureşti: Ed. Oscar Print, 1998, 130 p.
2. Marcus, S. *Ambivalenţa empatiei: Psihologie generală*. **În:** *Psihologia*, 1993, nr. 2, p. 4-5.
3. Marcus, S. *Empatie şi personalitate*. Bucureşti: Editura Atos, 1997, 146 p.
4. Stoetzel Jean. *Psicologia social.* Valencia: Editorial Marfil, 1979, 280 p.
5. Tudose, F. *Calităţi terapeutice esenţiale: respectul, autenticitatea, empatia*. **În:** *Fundamente în psihologia medicală. Psihologie clinică şi medicală în practica psihologului.* Bucureşti, 2007, p. 138-140.
6. Tudose, F. *Modele ale relaţiei medic-pacient*. **În:** *Fundamente în psihologia medicală. Psihologie clinică şi medicală în practica psihologului.* Bucureşti, 2007, p. 146-147.

MEDIUL DIDACTIC – GENERATOR DE STRES. EXPLORAREA VULNERABILITĂŢII PERSONALE A ANGAJAŢILOR LA SITUAŢII SUPRASOLICITANTE SAU DE CRIZĂ DE LA LOCUL DE MUNCĂ

Silvia BRICEAG, *dr., conf. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *This article describes the experimental investigation results on vulnerability of the teaching environment at tense situations or being due to crisis at work. Analyzing in details the obtained results we can state the presence of a strong disagreement with most of items of the questionnaire (Stress Vulnerability Self-Test; Lifestyle Questionnaire) which is an indicator of a big risk of physical and emotional health, as a result of lack of protection factor and healthy lifestyle of teachers.*

Key-words: *stress, vulnerability, teaching environment, lifestyle.*

„Singura măsura a lucrurilor
este importanţa pe care noi le-o dăm."
Eugene Melchior

Formula vulnerabilităţii ar fi următoarea: Vulnerabilitatea psihică = *date de personalitate+ reacţia la stres a individului.*

În literatura de specialitate găsim menţionate următoarele cauze ale apariţiei vulnerabilităţii la stres: individul este surprins de anumite evenimente; un răspuns favorabil avînd consecinţe importante pentru individ, în timp ce eşecul are un efect nociv permanent pentru acesta; supraîncărcarea prin sarcini multiple; criza de timp; perceperea de către subiect a unei ameninţări reale sau imaginare; izolare sau sentimentul restrîngerii libertăţii ca şi a contactului social; apariţia unui obstacol (barieră fizică sau psihologică) în calea activităţii sale, resimţită ca un sentiment de frustrare; presiunea grupului social (favorabilă excesiv sau nefavorabilă) generatoare a temerii de eşec sau de dezaprobare; perturbări de către agenţii fizici (termici, zgomot, vibraţii etc.), chimici sau biologici (boli somatice) care scad rezistenţa adaptativă a organismului (inclusiv în sfera proceselor psihice) (Cosman 2010).

Scopul acestei investigaţii rezidă în cercetarea vulnerabilităţii angajaţilor din mediul didactic la situaţii suprasolicitante sau de criză la locul de muncă. Pentru a realiza cercetarea respectivă ne-am propus următoarele obiective:

- Evaluarea sănătăţii fizice a angajaţilor;
- Evaluarea sănătăţii emoţionale a angajaţilor.

Colecţia de itemi din acest chestionar a fost construită prin analiza şi selecţia de itemi din chestionare de evaluare a stilului de viaţă. (www.cpe.ro/managementul_diferentelor)

Intervievaţii au fost rugaţi să răspundă la întrebările chestionarului. Ei trebuiau să aleagă una din variantele „dezacord total", „dezacord", „acord", „acord total" în legătură cu afirmaţiile propuse.

Pentru a facilita analiza calitativă a răspunsurilor acumulate am grupat intervievaţii în modul următor: a) conform criteriului „gen" (masculin/feminin); b) conform criteriului „vîrstă"; c) conform criteriului „tipul de muncă"(intelectuală sau fizică):

În continuare vom încerca să prezentăm cele mai semnificative date, obținute de pe urma analizei răspunsurilor celor intervievați.

1. *Mănînc cel puţin o masă caldă pe zi.*

Sinteze: În general, în marea majoritate, respondenţii au afirmat că mănîncă cel puţin o dată pe zi o masă caldă; Femeile iau o masă caldă pe zi mai des decît bărbaţii, deoarece ele sînt cele care o prepară; Tinerii mai rar recurg la o masă caldă pe zi, în comparaţie cu cei mai în vîrstă, care, dîndu-şi seama de efectele regimului alimentar nesănătos asupra sănătăţii ce apare cu vîrsta, recurg mai des la cel puţin o masă caldă pe zi; Persoanele care muncesc fizic recurg mai des la o masă caldă pe zi decît cei care muncesc intelectual. Acest fapt se explică prin luarea frecventă a gustărilor, precum şi consumul frecvent de cafea/ceai în birouri, ceea ce atenuează senzaţia foamei.

2. *Dorm 7-8 ore pe noapte.*

Sinteze: În general, participanţii la sondaj au afirmat că dorm mai puţin de 7-8 ore de somn pe noapte; Bărbaţii dorm mai puţin decît femeile; Tinerii dorm mai mult decît cei mai în vîrstă. Aceasta însă înseamnă nu atît faptul că ei dedică mai mult timp somnului, ci că au nevoie de mai mult timp pentru somn; Persoanele care lucrează intelectual au parte de mai puţin somn în timpul nopţii decît persoanele care lucrează fizic. Aceasta se explică prin faptul că munca fizică se termină odată cu sfîrşitul zilei de lucru, iar cea intelectuală poate să mai continue şi acasă. Plus la aceasta, starea psihică a celor care muncesc intelectual este mai des afectată decît starea psihică a celor care muncesc fizic.

3. *Ofer şi primesc afecţiune în mod regulat.*

Sinteze: Vorbind la general, respondenţii, în marea lor majoritate, nu simt că oferă şi primesc afecţiune în mod regulat; Bărbaţii oferă şi primesc mai puţină afecţiune decît femeile; Atît tinerii, cît şi cei mai în vîrstă, oferă şi primesc afecţiune în mod egal. Aceasta se explică prin faptul că nevoia de afecţiune (necesitatea de apreciere necondiţionată) este prezentă la toate vîrstele; Persoanele care muncesc intelectual, necătînd la insuficienţa de timp, oferă şi primesc mai multă afecţiune decît cei care lucrează fizic.

4. *Am cel puţin o persoană apropiată pe care mă pot baza (şi care este în proximitatea mea fizică 25 km distanţă).*

Sinteze: În mare parte intervievaţii au afirmat că au în apropierea lor o persoană pe care se pot baza; Femeile au afirmat mai sigur că există în viaţa lor o persoană în care pot să aibă încredere, incluzînd în categoria „persoanelor de încredere" mama, sora, prietenele etc.; Tinerii au afirmat că există în proximitatea lor persoane pe care se pot baza, în comparaţie cu cei mai în vîrstă; Cei care muncesc intelectual au aceeaşi părere despre existenţa persoanelor de încredere ca şi cei care muncesc fizic.

5. *Practic exerciţiul fizic de intensitate moderată-crescută cel puţin de 2 ori pe săptămînă.*

Sinteze: Marea majoritate referindu-se la exerciţiul fizic au menţionat: menaj, mers pe jos, grădinărit sau chiar munca fizică la serviciu, care substituie activitatea

sportivă; În acest context, bărbaţii depun mai mult efort fizic totuşi, decît femeile; Vîrstnicii depun mult mai puţin efort fizic decît cei tineri, explicaţia fiind faptul că odată cu vîrsta persoanele devin mai inerte în mişcare; Persoanele care muncesc intelectual depun foarte puţin efort fizic.

6. *Fumez mai puţin de jumătate de pachet de ţigări pe zi (au participat la sondaj doar fumătorii – 16 persoane)*

Sinteze: În sondajul dat doar bărbaţii sînt fumători; Fumează în egală măsură şi tinerii, şi vîrstnicii (3/3); Fumează mai des cei care muncesc fizic decît cei care muncesc intelectual(4/2).

7. *Beau mai puţin de 5 pahare de alcool pe săptămînă.*

Sinteze: În general, intervievaţii au răspuns că beau mai puţin de 5 pahare de alcool pe săptămînă; Bărbaţii, însă, recurg mai des la consumul de alcool decît femeile, deoarece ei îl văd ca un antidepresant eficient; Tinerii folosesc mai des alcool decît vîrstnicii. Cei de la urma motivînd , ca nu le mai permite starea de sănătate; Persoanele care muncesc fizic recurg mai des la consumul de alcool decît cele care muncesc intelectual.

8. *Am o greutate adecvată înălţimii şi vîrstei mele.*

Sinteze: Mai mulţi dintre respondenţi sînt de părerea că nu au o greutate adecvată înălţimii şi vîrstei; Femeile sînt mult mai nemulţumite de masa lor corporală comparativ cu bărbaţii; Vîrstnicii sînt mai nemulţumiţi de masa lor corporală decît cei tineri; Cei care muncesc intelectual sînt mai nemulţumiţi de masa lor corporală decît cei care muncesc fizic.

9. *Venitul meu lunar îmi acoperă cheltuielile de bază.*

Sinteze: În general, angajaţii nu sînt mulţumiţi de salariile lor; Femeile sînt şi mai nemulţumite de salariile lor comparativ cu bărbaţii; Vîrstnicii sînt mai nemulţumiţi de venitul lor lunar decît cei tineri; Şi cei care muncesc intelectual, şi cei care muncesc fizic, în egală măsură, nu sînt mulţumiţi de salariile pe care le primesc.

10. *Primesc suport moral din partea credinţelor şi a practicilor religioase*

Sinteze: Mai puţini respondenţi au afirmat că primesc suport moral din partea credinţelor şi a practicilor religioase; Bărbaţii se arată a fi mai sceptici decît femeile; Vîrstnicii apelează mai des la religie decît tinerii, aceasta explicîndu-se prin faptul că şi experienţa credinţei vine odată cu vîrsta; Scepticismul le este caracteristic mai mult intelectualilor, cei care muncesc fizic apelînd mai des la credinţa în Dumnezeu; Aceasta se explică prin faptul că intelectualii au mai multă încredere în ştiinţă decît în divinitate şi consideră că pot explica uşor multe fenomene. În acelaşi timp, cei care au afirmat că „cred" din rîndurile intelectualilor, au spus-o cu mai multă fermitate decît cei care muncesc fizic.

11. *Particip regulat la activităţi sociale sau de socializare.*

Sinteze: Aproape toţi intervievaţii se manifestă foarte pasiv în activităţile sociale; Bărbaţii, şi mai puţin decît femeile, sînt cointeresaţi în activităţi sociale. Ei cel mai des afirmă în acest context că nu văd sensul în activităţi de aşa gen; Vîrstnicii se arată absolut indiferenţi faţă de activităţile sociale, pasivitatea fiind caracteristică de fapt vîrstei lor; Cei care muncesc fizic se arată a fi total pasivi în manifestarea activismului social comparativ cu cei care muncesc intelectual.

12. *Am o reţea de prieteni sau cunoştinţe.*

Sinteze: În general, intervievaţii au răspuns că au o reţea de cunoştinţe şi prieteni; Bărbaţii, totuşi, se arată a fi mai sociabili în contextul dat decît femeile, asta

pentru că unele femei se limitează doar la relaţiile cu familia; Cei tineri au răspuns mai ferm în privinţa existenţei unor prieteni în viaţa lor comparativ cu vîrstnicii, aceasta explicîndu-se prin faptul că necesitatea de a comunica cu prietenii suportă o diminuare odată cu înaintarea în vîrstă; Persoanele care muncesc fizic au mai mulţi prieteni decît cei care muncesc intelectual.

13. Am unul sau mai mulţi prieteni cu care pot împărtăşi problemele personale.

Sinteze: Multe persoane participante la studiu au afirmat că au cel puţin un prieten cu care pot împărtăşi lucruri personale, însă numărul celor care nu au fost de acord cu ideea dată este la fel considerabil; Bărbaţii, mai puţin decît femeile, încredinţează secretele lor prietenilor, aceasta pentru că prietenii, în viziunea lor, sînt pentru distracţii. În schimb, femeile sînt mai deschise şi mai încrezute faţă de prietenele lor; Tinerii manifestă mai multă încredere faţă de prietenii lor în comparaţie cu vîrstnicii; Cei care lucrează fizic încredinţează mai des secretele lor prietenilor decît cei care muncesc intelectual.

14. Pot vorbi deschis despre emoţiile mele.

Sinteze: Majoritatea respondenţilor au afirmat că nu pot vorbi deschis despre emoţiile sale; Bărbaţii, şi mai mult decît femeile, întîmpină dificultăţi în exteriorizarea emoţiilor; Tinerii sînt mai deschişi în exprimarea emoţiilor decît vîrstnicii; Cei care muncesc intelectual întîmpină mai multe dificultăţi în exprimarea emoţiilor decît cei care muncesc fizic;

15. Discut cu persoanele cu care locuiesc despre lucruri administrative (bani, treburi gospodăreşti).

Sinteze: În general, persoanele intervievate au afirmat că discută cu persoanele cu care locuiesc despre lucruri administrative; Femeile, însă, mai mult se implică în discutarea chestiunilor administrative decît bărbaţii; Persoanele tinere, mai puţin decît vîrstnicii discută cu cei cu care locuiesc despre lucruri administrative; Cei care muncesc fizic mai des discută cu persoanele cu care locuiesc despre lucruri administrative.

16. Mă implic în activităţi care îmi fac plăcere sau de relaxare cel puţin o dată pe săptămînă.

Sinteze: Mai mulţi dintre respondenţi au afirmat că au foarte puţin timp pentru activităţi de relaxare; Bărbaţii, însă, mai rar decît femeile, îşi refuză astfel de activităţi; Categoria de respondenţi tineri mai des îşi permit activităţi care le provoacă plăcere decît vîrstnicii; Cei care muncesc intelectual, mai rar îşi permit activităţi de relaxare.

17. Îmi pot organiza eficient timpul.

Sinteze: Răspunsurile intervievaţilor sau împărţit 50/50%. Bărbaţii îşi organizează mai eficient timpul decît femeile; Vîrstnicii îşi organizează mai bine timpul decît cei tineri; Cei care muncesc intelectual stau mai prost cu managementul timpului decît cei care muncesc fizic şi asta pentru că ei îşi prelungesc activitatea profesională în afara orelor de muncă, cheltuindu-şi din timpul personal.

18. Beau mai puţin de 3 cafele sau băuturi cofeinizante pe zi.

Sinteze: În general, intervievaţii au răspuns că beau mai mult de 3 cafele pe zi; Femeile folosesc şi mai multă cafea decît bărbaţii; Vîrstnicii folosesc mai puţină cafea decît cei tineri, motivînd prin faptul că nu le permite sănătatea; Cei care muncesc intelectual beau mai multă cafea decît cei care muncesc fizic.

19. Fac pauze în timpul zilei.

Sinteze: În general, marea majoritate a respondenţilor a afirmat că nu pot face pauze în timpul zilei; Femeile totuşi mai des decît bărbaţii fac pauze în timpul zilei; Tinerii fac mai des pauze în timpul zilei decît vîrstnicii; Cei care muncesc intelectual fac mai rar pauze în timpul lucrului decît cei care muncesc fizic.

Concluzii sumative

- ✓ Persoanele care lucrează fizic practică mai mult exerciţiul fizic.
- ✓ Bărbaţii oferă şi primesc mai puţină afecţiune decît femeile;
- ✓ Majoritatea respondenţilor au afirmat că greutatea lor nu corespunde cu înălţimea si vîrsta pe care o au;
- ✓ O mică parte din respondenţi au afirmat că participă regulat la activităţi de socializare;
- ✓ Femeile îşi rezervează mai puţin timp pentru relaxare;
- ✓ O mică parte din respondenţi au afirmat că venitul lor lunar acoperă cheltuielile de bază;
- ✓ Bărbaţii mai uşor planifică eficient timpul;
- ✓ Femeile mai rar se implică în activităţi care le provoacă plăcere;
- ✓ Persoanele care muncesc intelectual se implică mai rar în activităţi de relaxare;
- ✓ Toţi respondenţii au afirmat că în timpul zilei cu greu fac o mică pauză;
- ✓ Nu fiecare respondent are o persoană pe care se poate baza în caz de dificultăţi;
- ✓ Cei care muncesc intelectual, beau mai multă cafea decît cei care muncesc fizic;
- ✓ Putini respondenţi afirmă că primesc suport spiritual şi moral din partea credinţelor şi practicilor religioase;
- ✓ Aproape toţi respondenţii servesc pe zi cel puţin o masă caldă;
- ✓ Respondenţii care muncesc intelectual dorm mai puţin decît cei care lucrează fizic;
- ✓ Majoritatea respondenţilor au menţionat faptul că servesc mai puţin de cinci pahare de băuturi alcoolice pe săptămînă.

Deci ce am observat ?

Analizînd minuţios rezultatele obţinute constatăm prezenţa unui dezacord puternic cu cei mai mulţi dintre itemii listaţi mai sus, moment care reprezintă indicatorul unui risc crescut privind sănătatea fizică şi emoţională, ca urmare a lipsei factorilor de protecţie şi a stilului de viaţă mai puţin sănătos.

Ideal ar fi ca condiţiile mediului de muncă, atît cele fizice, cît şi climatul psihologic, să fie benefice pentru individ, astfel încît prin activitatea de muncă el săşi realizeze necesitatea de autoactualizare, dar nu să se simtă forţat şi presat de situaţie. Pe lîngă aceasta, ameliorarea problemei presupune şi aprecierea muncii angajaţilor, motivarea lor (inclusiv) materială, ceea ce lipseşte mult în sistemul educaţional.

Din răspunsurile intervievaţilor reiese existenţa unui risc evident privind sănătatea fizică şi emoţională şi, respectiv, a unui set mediu de factori de protecţie.

Pentru cei mai mulţi dintre noi, **a fi sănătos** înseamnă a nu fi bolnav, a nu avea o boală sau o dizabilitate, însă conform definiţiei Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii, (1949) a fi sănătos mai înseamnă şi binele psihic, social.

Întrebarea este avem noi oare această noţiune de „sănătate” bine definită? Nu putem spune că nu! Dar cît de adecvat demonstrăm aceasta? Cum ne alimentăm? Cum ne petrecem timpul? Cum relaţionăm?

Zilnic, sîntem asaltaţi de evenimente cu coloratură diferită care ne cer să negociem, să luăm decizii, să facem compromisuri… Încercăm să le răspundem cît mai adecvat în raport cu cerinţele sociale şi cît mai apropiat de propria noastră fire pentru a nu ne crea disconfort, astfel organizîndu-ne un **stil de viaţă** care ne determină o anumită calitate a vieţii, o anumită percepţie subiectivă a poziţiei ocupate de noi în lume în raport cu standardele şi expectanţele de ordin personal. Trebuie să recunoaştem că viaţa noastră e de cele mai multe ori stresantă şi nu ne permite să ne organizăm şi să conştientizăm ceea ce facem pentru noi pentru a fi mai sănătoşi, pentru a avea un stil de viaţă sănătos. În mai multe studii privind activitatea cadrelor didactice este menţionat caracterul stresogen al acesteia. Dacă la multe profesiuni putem constata prezenţa a numeroşi stresori (caracteristici ale mediului care cauzează stres) acuţi, în munca profesorilor şi educatorilor evenimentele stresogene nu au o intensitate atît de mare, ele sînt însă permanent prezente, moment care asigură cronicizarea stresului profesional.

Referinţe bibliografice

1. BRICEAG, S. Mediul didactic-generator de stresuri psihice. În: *Simpozion ştiinţific internaţional ,,Problematica educaţiei în mileniul 3-naţional, regional, european Chişinău, 2-3 noiembrie*, 2006. Chişinău, 2006, p. 45-55
2. COSMAN, Doina. Psihologie medicală. Iaşi: Polirom, 2010. 462 p. ISBN 978-973-46-1735-7.
3. IAMANDESCU, I.-B. Psihologie medicală. Ed. a 2-a. Bucureşti: Editura Infomedica, 1997. 386 p.
4. POPESCU, OCTAVIAN. Dreptul la sănătate din perspectiva globală şi naţională. In: *Drepturile omului = Human Rights Droits de l'Homme.* 2005, anul XV, nr. 2, pp. 74-77.
5. Stil sănătos de viaţă profesională [on-line] [citat 26 aug. 2012]. Disponibil: www.cpe.ro/managementul_diferentelor

Notă: Articol elaborat în cadrul proiectului instituţional de cercetare nr. 2.2. cifrul 11.817.08.67A *Cercetarea şi elaborarea mecanismelor de fortificare a sănătăţii angajaţilor prin suprimarea stresului organizaţional.*

ADJECTIVE CROMATICE DE ORIGINE FRANCEZĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Svetlana STANŢIERU, *lector superior universitar,*
Aurelia BÎRSANU, *lector superior universitar,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Résumé: *Cet article se focalise sur l'étude du lexique chromatique d'origine française de la langue roumaine. La terminologie chromatique est encadrée, du point de vue grammatical, dans la classe des adjectifs, classe composée des adjectifs flexibles ou variables: brun, ivoriu, violaceu etc. et des adjectifs inflexibles ou invariables: maro, bordo, lila, gri, oliv etc. Les adjectifs chromatiques à étymon français se constituent en roumain surtout des adjectifs néologiques, utilisés souvent par les écrivains roumains dans leurs oeuvres.*

Mots-clés: *lexique chromatique, classe des adjectifs, adjectifs flexibles, adjectifs inflexibles, étymon français.*

Limba este definită de reputatul lingvist Eugeniu Coşeriu ca sistem în mişcare, care se construieşte şi reconstruieşte fără încetare (Coşeriu 1997: 236-237). Cu alte cuvinte, ea se modifică în timp, relevîndu-se drept „sursă de informaţie pentru înţelegerea evoluţiei istorice a comunităţii care o foloseşte" (Guţu Romalo 2005: 9).

Se ştie că, de-a lungul veacurilor, popoarele au avut diverse relaţii între ele: economice, politice, culturale, influenţîndu-se, astfel, reciproc. În această ordine de idei, multiplele contacte cu diverse popoare şi limbi atestă prezenţa unui impunător număr de cuvinte de origine franceză, ponderea lor fiind semnificativă şi în lexicul cromatic românesc[5]. Or acesta, vast şi multidimensional, permite să pătrundem într-o „lume fascinantă şi complexă", impresionînd pe oricine: scriitori, plasticieni, regizori, psihologi, sociologi, oameni de ştiinţă, designeri, lexicografi etc.

Pornind de la interpretările acestora, „cromatica dă naştere la abordări noi", reunind „sisteme de date, de standarde" (Pitiriciu 2010: 136), creîndu-se varii cîmpuri lexico-semantice şi derivative. În acest context, reputata lingvistă Angela Bidu-Vrănceanu, cercetînd domeniul în cauză, opinează că „numele de culori dintr-o limbă, în ansamblul lor, pot fi considerate un cîmp (lexico-semantic), suprapus sau nu unei paradigme, divizate în subparadigme" (Bidu-Vrănceanu 1992: 281).

Astfel, termenii moşteniţi de limba română din limba latină din cîmpul lexico-semantic al culorilor: *alb, negru, roşu, galben, albastru, verde, vînăt* s-au îmbogăţit în urma contactelor dintre limbi cu termeni, simpli sau compuşi, în prezent cunoscîndu-se nenumărate amestecuri cromatice sau varii nuanţe, redate de aceştia, în special din limba franceză[6]: *bej, bleu, vernil, ciclamen-roz, roz-oranj, gri-indigo, kaki-vernil, opac, glauc, fosforescent* etc. Prin urmare, un număr neînsemnat de termeni din fondul vechi sporeşte considerabil actualmente prin variate neologisme „de circulaţie mai largă sau mai restrînsă".

Terminologia cromatică este încadrată din punct de vedere gramatical în clasa adjectivului, constituit, fireşte, din adjective flexibile sau variabile şi adjective neflexibile sau invariabile.

În subsidiar, vom menţiona că termenii cromatici de origine franceză nu se reduc la clasa adjectivelor. Întîlnim, bunăoară, în lexicul românesc şi alte clase de cuvinte ce au etimon francez:

a) substantive: *gamă, colorit, cromatică, culoare, nuanţă, tentă, paloare, paletă, reflex, irizare, striaţie* etc.;

b) verbe: *a azura, a bruna, a carmina, a colora, a coloria, a estompa, a păli, a grizona, a opaliza, a iriza* etc.;

c) adjective care nu intră în categoria celor cromatice, dar care fac parte din cîmpul lexico-semantic al noţiunii de *culoare*: *flotant, obscur, strident, striat, şanjant, electric, tern, pastelat, incandescent, iridiscent, incolor, omnicolor* etc.

---

[5]Ţinem să menţionăm că unul dintre savanţii moderni care a fost preocupat de terminologia cromatică este francezul Michel Pastoureau, care, începînd cu anii '80, se dedică mai ales istoriei culorilor, devenind unul dintre cei mai importanţi specialişti pe plan internaţional în acest domeniu (A se vedea, în acest sens: Michel Pastoureau, *Albastru. Istoria unei culori*, Chişinău, Editura Cartier, 2006; Michel Pastoureau, *Negru. Istoria unei culori*, Chişinău, Editura Cartier, 2012).

[6]În susţinerea ipotezei date, punctăm opinia cercetătorului Marius Sala, care afirmă că: „Româna le-a împrumutat din franceză pe *brun, gri, bleu, azur*, iar din franceză am luat pe *bordo* „roşu închis" <fr. *bordeaux* „idem" de la numele vinului din regiunea Bordeaux, *maro* <fr. *marron* „castană", *roz* <fr. *rose* „trandafir", *oranj* <fr. *orange* „portocală", *lila* <fr. *lilas* „liliac". *Mov* şi *violet* vin din franceză unde sînt moştenite din latină (<lat. *malva, viola*). (Sala 2006: 16).

În studiul dat, vom supune analizei, dar şi unei clasificări, adjective cromatice din limba română cu etimon francez[7]. Astfel, numeroase lexeme din terminologia cromatică de origine franceză constituie clasa adjectivelor variabile: *brun, brunet, cinabarin, ebenin, ecarlat, flavescent, fov, glauc, ivoriu, murin, turchin, violaceu, violet*. Dovada utilizării lor frecvente o constituie atestarea acestora în creaţia scriitorilor români. De exemplu:

brun, -ă, -i, -e: „Era un tînăr înalt, *brun*, cu capul gol şi cu ochelari de soare." (Mircea Eliade); „Pe femeia aceasta o vedea prima oară: voluptoasă şi *brună*, cu buzele albite de soare." (Daniela Zeca); „Aur pe stilou, aur în dragonii pijamalei roşii şi Baby cu păr brun şi ochi *bruni*, mică, singură, izolată, visătoare, graţioasă, necunoscută." (Ionel Teodoreanu); „Pe lume nu mai există nimic, în afară de doi ochi verzi, care trimit un torent de lumină verde, de un glas aspru şi răspicat, torent şi el, care porneşte de la catedră şi inundă sala, de mişcările mîinilor lui *brune* uscate." (Lucia Demetrius);

violet, -ă, -i, -e: „Masa era acoperită de o faţă subţire de culoare *violet*, contrastînd cu serviciul de porţelan verde palid." (Marta Cozmin); „Era înveşmîntată într-o rochie *violetă*, iar pe umeri purta o pelerină amplă, neagră, lungă pînă la pămînt." (Mircea Berindei); „Soarele creştea din pete / Şi din valuri *violete* / Peste pacea dimprejur." (Nicolae Labiş); „Boierul avea o fată şi copilei îi zicea Alba. Ea avea obrazul de culoarea luminoasă a fagurelui de albine, ochii *violeţi* ca doi stropi de scrobeală sau două nestemate nesfîrşit de viorii." (Adrian Maniu) etc.

Clasa adjectivelor cromatice invariabile în limba română se constituie, în special, din adjective neologice: *bej, bleu, bleumarin, bordo, carmin, ciclamen, citron, coniac, corai, crem, cyan, ebenin, ecru, fov, frez, fucsia, fumé, grej, grena, gri, indigo, ivoar, izabelle, kaki, lila, maro, mov, ocru, oliv, oranj, pepit, roz, turcoaz, vermillon, vernil* etc., de asemenea utilizate din plin de către scriitorii români în opera lor:

Cf.: „Am mai avut puterea s-o strecor, intuindu-i valoarea de document inaugural a ceea ce stătea să vină, între coperţile *bej* ale unui dosar recuperat, pe care scria, nu ştiu de ce, «Roumanie»." (Gabriel Liiceanu); „Este înalt, cu adevărat înalt, cu o siluetă impecabilă, îmbrăcat neglijent-şic, cu jeanşi negri şi un chandail *bleu*, cu mocasini italieneşti." (Gabriel Liiceanu); „Am condus cu ochii mijiţi în fundul unui Logan *bleumarin*." (Bogdan Hrib); „A fost condus de doi inşi în uniforme de camuflaj pe cîteva coridoare lungi şi înguste, cu preşuri groase pe podele, de culoare *bordo*, dungate pe la margini cu verde." (Vlad Grecu); „Tîrziu din adîncuri – săgeată *carmin* – / se rupe o pasăre-n slavă. / Ai, iat-o cum zboară c-un ram de măslin – / speranţă suavă." (Andrei Ţurcanu); „<…> iar în centrul / pînzei tale cu boabe de rouă iradiai ca roza / mistică, aşa încît flăcări *citron* mi-au lins / faţa şi am plecat desfigurat, tăiat pînă la / os, şi zîmbetul tău avea gratii, gratii ca la menajerie…" (Mircea Cărtărescu); „Să-i ofere totuşi ceva, un şantung nuanţa *coniac*." (Stelian Tănase); „Azi după ce mi-am luat nişte solduri de la Lanvin – o ţesătură de in în culoare naturală, lucrată cu arabescuri bleu-pal şi negru, şi un jersey de lînă pe acelaşi fond de nisip cu romburi *corai* – l-am întîlnit pe Jacquot." (Cella Serghi); „Lăsă în priză doar o veioză acoperită cu un abajur din hîrtie ceruită de culoare *crem*, din alte vremuri." (Corin Braga); „Vergina îl strînge pe amantu-i mai tare / La

[7]A se vedea *Anexa*.

sînu-i de crin. / Şi faţa-şi ascunde l-a lui sărutare / În păr *ebenin*." (Mihai Eminescu); „Dar figurile îşi păstrau, închise aceeaşi taină. Şi doamna cu crosa albă, la braţ cu domnul în haine de *soie-écrue* (mătase *ecru*) şi cu ţigară de foi; şi soldatul bleg, gonind cu o tunică ofiţerească pe mînă; şi fetiţa cu cutia de pălării; şi tînărul care-şi pipăia batista în buzunarul de la piept; toţi nu arătau nimic din ceea ce lacom cerea să le scînteie în ochi." (Cezar Petrescu); „subţiri la trup iernatici / lujeri *fov*/ îmi împleteau / vertebrele într-un poem hindus / singurătatea mării îmi arunca / -n alcov / urme lăsate-n unde de Isus" (Nicolae Leahu); „Ei, bine, ieri după-amiază eram chiar călugăriţă: costum negru Gucci, ciorapi nici măcar *fumé*, ci negru opac, geantă şi pantofi negri..." (Daniela Zeca); „Am trecut de nimfa de tuci fără s-o privesc, luîndu-mă după zgomotele pe care le auzeam undeva în faţă, în întunericul catifelat cu *grena* al serii." (Mircea Cărtărescu); „Îi plac spriţul şi femeia vopsită. Are o colecţie întreagă: roşii, galbene şi, mai cu seamă, *indigo*." (Rodica Ojog-Braşoveanu); „Sînt iar îndrăgostit. e-un curcubeu / (…) / muiat în şinele albăstrii, aurii şi *vernil* de tramvai / şi în sarafanul femeii care erai / dac-au ajuns chiar şi pizzeriile să se intereseze / de tine!" (Mircea Cărtărescu) etc.

Structura fonetică a adjectivelor cromatice invariabile este variată, unele sînt monosilabice (*bej, bleu, bric, crem, gri, mov, roz*), altele plurisilabice (*carmelit, corai, oliv, oranj, pepit, turcoaz, vernil*).

Dumitru Irimia mai evidenţiază o caracteristică a adjectivelor cromatice neologice: faptul de a fi „inversabile" (Irimia 2000: 85). Astfel, tot mai mulţi „condeieri" preferă să utilizeze în operele lor adjective cromatice neologice de tipul:

„Păstrată între pagini de carte, ca un *edel- / weiß*, cadra străbunicii, cu tente *crème* sau *beurre*, / e opera, semnată pe verso, a lui Medl, – / acesta fi'nd artistul héliominiateur / ce-ai imortalizat-o, pe la o mie-opt sute / optzeci..." (Şerban Foarţă); „Caut cele mai sobre haine, nişte blugi negri şi o cămaşă *bej*. Sacou *kaki*." (Bogdan Hrib); „Dincolo de draperiile grele de catifea *oliv* aşteaptă bunica Elvira cu o prietenă de-a ei cu părul mov." (Simona Popescu); „– *S*-ul buclei sale / cu, prinse-n şnur *lila*, scrisori / vechi, – nu făr' de velinuri scumpe; / vechi nufăr de velinuri scumpe / cuprinse-n şnur *lila*: scrisori." (Şerban Foarţă); „uite năframe plutind în fiori / trandafirie căderea de stea la Rimbaud / lascivul frunziş se aşterne şi rîde / şi galben şi *mov* şi *maro*" (Nicolae Leahu); „Şi după ce s-ar scuza ruşinat că la dînsu-i deranj, / Vorbindu-nencet despre fluturi şi sfintele taine, / Castane prăjite ne-ar da şi pilaf de gutuie *oranj* / Şi piersice-ar şterge, la urmă, de praf cu vechi perii de haine." (Emil Brumaru) etc.

Observăm că unele adjective cromatice invariabile prezintă finale cu vocale accentuate: *bordo, fumé, grena, indigo, kaki, lila, maro*.

În *Gramatica limbii române (GALR)* se constată însă că unele dintre adjectivele invariabile, în special nume de culori, „tind să se adapteze, în limba vorbită, la diferite forme flexionare. De pildă: *kaki* este folosit şi ca adjectiv cu trei forme flexionare: *veston kakiu, manta kakie, pantaloni kakii*, pe cînd *bleumarin, mov* şi *roz* (*fustă bleumarină, rochie movă, faţă roză, feţe roze*) tind să se adapteze la adjectivele variabile cu patru forme flexionare" (Gramatica Academiei 2005: 152-153). Pe de o parte, acest fapt pare forţat, însă, pînă la urmă, ştim că uzul este cel care impune / păstrează / încetăţeneşte o formă sau alta.

Aşadar, multe adjective cromatice de origine franceză, pătrunzînd în limba română s-au adaptat, încadrîndu-se în categoria adjectivelor cu **patru forme** (*alezan,*

brunet, carmin, ebenin, ignicolor, ecarlat, havan, fov, glauc etc.) şi cu **trei forme** (*ceruleu, ivoriu, pomaceu, rozaceu, violaceu, vermeliu* etc.).

Cf.: „Desigur vreun Făt-Frumos, cu ochi albaştri ca cerul lunii de mai, cu bucle aurii ca spicul de grîu şi cu buzele *carmine*, Făt-Frumos ce o alintă seducător de dulce." (Ştefan Petică); „În mintea ta se perindau zeci de degradeuri, de nuanţe discrete sau culori tiranice, calme sau stridente, stinse sau *fove*, obositoare şi adormitoare." (Simona Popescu); „Părul ei auriu era ca o superbă mantie regală ţesută din raze, iar ochii ei *glauci* erau ca adîncul fluviilor ce visează tremurătoare în pacea serii." (Ştefan Petică); „Dar dadaia, care ştia secrete vechi, apăruse cu o tavă plină de struguri negri şi blonzi, care înconjurau un vast morman de prune brumării şi miez de nucă *ivorie*." (Ionel Teodoreanu); „îmi citesc poemele / refugiindu-se în nimbul unui fonem / cînd nu ne mai rămîne nimic din celălalt / zîmbim în poze sau tăcem aceleaşi imagini / e un tragic joc de-a înşelarea metafizicii / e o iubire cu verbe fără însuşiri / e o pajişte zburătoare *violacee*" (Nicolae Leahu) etc.

O altă clasificare a adjectivelor cromatice cu etimon francez ar putea fi făcută în baza criteriului de formare/ structural, pornind tocmai de la constituenţi, menţionînd în acest sens că delimităm un constituent de bază (pe primul loc în structura dată) şi, respectiv, un constituent secundar (pe al doilea loc). Aşadar, delimităm:

1. Denumiri ale culorilor/ nuanţelor în care ambii constituenţi provin din limba franceză: *blond-platinat, bleu-gri, bleu-mov, oranj-teracot, roz-bleu, gri-crem, roz-bombon, blond-mov, crem-oliv, roz-gri, gri-roz, mov-roz* etc.

Cf.: „…Unchiul întîrziase cîteva minute cu el, ca să-i arate cît de strălucitori erau trandafirii sădiţi anul trecut – acum în momentul exuberanţei lor maxime: – „Ăsta, *oranj-teracot* e Bettina; acesta e Crimson, celălalt Super-Star." (Constantin Ciopraga); „…cerul *bleu-mov* spre dreapta, liliachiu spre stînga, îşi adună culorile fără nume pe parbrizul taxiului." (Mihai Zamfir); „…o bombardau cu plicuri felurite *roz bleu* cu stemă timbrate …" (Stelian Tănase); „Pantofii pocneau într-un ritm calm şi regulat pe pardoseala din marmura *gri-crem* a marelui salon de meditaţie, ajutînd, cu monotonia lor, la completarea climatului de pace, necesar omului politic." (Lorian Carsochie); „Lipseau doar flăcările din cămin, rafturile lungi cu vase de aramă şi un prunc *roz-bombon* care trage pisica de coadă." (Rodica Ojog-Braşoveanu) etc.

2. Denumiri ale culorilor/ nuanţelor în care ambii constituenţi provin din limba franceză şi îşi păstrează forma: *bleu-ciel, bleu-gris, gris-perle, gris souris, gris-argent, bleu-vert, gris-vert* etc.

Cf.: „Miţi poartă întotdeauna o funtă *bleu-ciel* la zgardă; iar Piţi una roşie." (Cezar Petrescu); „Să mergem la peruşele *bleu-gris* / cele ce nu ştiu să (ne) dea bonjur…" (Şerban Foarţă); „Se uită în oglindă, o oglindă înaltă pînă la plafon, cu o ramă neagră de abanos, cu sidef incrustat în măsuţa toaletei şi împrejurul sertarelor; ape roz, ape *bleu-vert* făcea sideful în penumbra camerei, o lumină ştearsă, uşor gălbuie intra prin ferestre." (Gabriela Adameşteanu); „Avea o rochie *gris-perle*, şi lui Gheorghe Vasile i se păru foarte elegantă..." (Mircea Eliade); „M-am îmbrăcat în rochia *gris souris*." (Ioana Pîrvulescu); „La şase m-am sculat, m-am bărbierit cu grijă şi m-am spălat, mi-am pus o cămaşă albă, o cravată albastră şi un costum *gris-argent* de gabardină, că doar mă duceam propriu-zis la un examen." (Grigore Băjenaru); „Peste vreo săptămînă, în rochia ei de mătase *gris-vert*, pe o crinolină atenuată, cu dantele în profuziune şi în cap cu o pălărie delicioasă, «fason Împărăteasa Eugenia»,

cu pene de struţ albe, cari se adaptau minunat la coafura în bucle a părului ei negru, Smaragdiţa, veselă şi zburdalnică, făcu irupţiune în apartamentul Nataliţei." (Constantin Stere) etc.

3. Denumiri ale culorilor/ nuanţelor în care constituentul de bază este de origine română, iar cel secundar de origine franceză: *alb-bej, alb-crem, alb-gri, alb-roz, albastru-azur, albastru-indigo, cafeniu-roz, galben-oranj, galben-citron, roşu-carmin, roşu-cardinal, roşu-maron, verde-gri, verde-jad, verde maron, verde-oliv, verde-petrol* etc.

Cf.: „Să nu uit panseluţele, cu petale moi ca o piele întoarsă, *albastre-indigo*, cu stropi galbeni, maro, cu intarsii portocalii, aurii, mărginite de cărămiziu, cele de culoarea coniacului sau a lichiorului de coniac." (Simona Popescu); „…păsările care ne vizitează numai în iernile grele. Vin din Nord, la sfîrşitul toamnei, pleacă în martie. Brîul şi bărbia negre, creştetul *roşu-carmin*, pete închise de-a lungul rahisului." (Fănuş Neagu); „La început ochiul îl cuprindea fără dificultate era numai o bilă colorată în *roşu-cardinal*, apoi treptat culorile s-au aprins, s-au intensificat, pînă la pierderea nuanţei, într-o lumină universală." (Ana Blandiana); „Lumina reflectă apoasă, aluminizată, cerul, umbrele *verzi maron* ale copacilor prăfuiţi, se întinde apoi peste rambleu, îngroaşă aerul." (Stelian Tănase); „Lîngă foişor, în pictură se înălţă, *verde-oliv*, un chiparos." (Mircea Cărtărescu); „...şoferul, cu obrazul galben de praf, ocolea tancurile, se auzea huruitul lor şi duduitul motoarelor, un ofiţer blond în uniformă neagră, aşezat pe turelă, îi privea nepăsător, apoi totul rămînea în urmă şi maşina intra într-un sat pustiit, în care nu se vedeau decît oameni în uniformă *verde-gri*..." (Petru Dumitriu); „Nişte rafturi cu sticle şi borcănaşe colorate, *verde-petrol* şi albastru şi altele transparente, pline cu tot felul de prafuri şi pastile." (Ioana Pîrvulescu) etc.

4. Denumiri ale culorilor/ nuanţelor în care constituentul de bază să fie de origine franceză, iar cel secundar de origine română: *bleu-verde, ocru-roşiatic, maro-roşcat, indigo-negru, gri-verzui, gri-cenuşiu* etc.

Cf.: „Dacă Ţanţu Mazuru ar fi venit la Unchiul într-un costum alb, probabil că figura lui ar fi părut mai puţin spînatică, dar aşa, în costum gri cadrilat, cu cămaşă *bleu-verde*, cu capul ras, el îşi accentua trăsăturile sufleteşti spongioase." (Constantin Ciopraga); „A spus-o simplu, privindu-mă pentru prima oară drept în ochi. Văd că sînt *gri-verzui*, prea mari pentru faţa mică şi osoasă şi cu prea multă disperare în ei." (Mihai Zamfir); „Unchiul şi Haritopol îmi apărură atunci, ca şi cum i-aş fi privit printr-o sticlă colorată, *ocru-roşiatică*, de culoarea frunzelor moarte." (Constantin Ciopraga); „Încerc să-mi văd în oglindă amigdalele mărite şi roşii, dar nu văd decît limba nesuferită care, ridicată pe cerul gurii, ascunde nişte vene scîrboase, *indigo-negre*, brăzdînd o carne pielos-roşiatică." (Simona Popescu) etc.

5. Denumiri ale culorilor/ nuanţelor în care constituenţii provin din limba franceză, fiind denumiri de minerale, dar şi de culori: *ametist, antracit, diamant, rubin, smarald, topaz, turcoaz* etc.

Cf. : „În unduire chiparoşii / Tiveau un cer *de ametist* / Cu frunzele de toamnă roşii / Din cel mai pur şi fin batist." (Agnesa Roşca); „Ciudat şi inexplicabil se închidea, tindea spre nuanţa *antracitului* şi, prin contrast, ochii verzi explodau de lumină." (Radu Tudoran); „zveltă ca o pipetă / trece pe bicicletă / fata cu şosete *de diamant*. / ea are părul *de diamant* / şi faţa *de diamant* / şi fustă de verde brocart." (Mircea Cărtărescu); „*Smaraldul* mării răpitoare / E jocul vecinic de colori / În verdea flacără

de soare / De lîngă ţărmii ninşi de flori.” (Alexandru Macedonski); „Petele rumene din obrajii unei fetiţe zugrăvite, probabil în acuarelă, deveniseră, în ulei, prin neînţelegerea procesului real de difuziune a luminii, nişte lacuri *de rubin* fără nicio legătură cu restul, dar de o ţesătură coloristică nu lipsită de graţie.” (George Călinescu); „Avea un chip fără seamăn, nişte ochi *de topaz*, fără vină, fără umbră, o culoare cum nu se mai găseşte pe chip omenesc de străvezie şi luminoasă ce era.” (Lucia Demetrius) etc.

6. Denumiri ale culorilor/nuanţelor în care constituentul de bază să fie de origine română, iar cel secundar, exprimat prin termeni care au rolul de a nuanţa: *pal, fad, mat, sidefiu, electric, intens, metalic*, să fie exprimat prin termeni de origine franceză: *albastru-electric, albastru metalic, galben-fad, albastru mat, albastru intens* etc.

Cf.: „...pe-acest ortep, această cîrpă de bucătărie, completai în gînd, contemplîndu-i barba pătrată şi rară şi *galbenă-fadă*, de care cu drag l-aş fi luat să-l scutur puţin, ca pe-un popă beat.” (Gib I. Mihăescu); „Copilăreşte fudulă de locul înalt pe care şi l-a ales în trăsură, se detaşa roză pe *albastrul mat* al cerului de dimineaţă.” (Garabet Ibrăileanu); „Vedeam numerele tramvaielor (mare minune), pînă atunci trebuia să întreb ca şi cînd n-aş fi ştiut să citesc: „ce tramvai e ăla care vine?”, adîncimea bulevardelor, cerul limpede şi înalt, de un *albastru metalic*, numerele străzilor...” (Marin Preda); „Pereţii sînt zugrăviţi cu *albastru intens*, ca apa mării, iar plafonul cu bleu, aidoma cerului.” (Mihail Drumeş)

7. Denumiri ale culorilor/ nuanţelor în care constituentul de bază să fie de origine franceză, iar cel secundar de origine română, exprimat prin participii: *deschis, închis, şters, aprins, spălăcit, stins* etc.

Cf.: „Noica Dan, băiat de moşier şi unul din cei mai bogaţi elevi din clasă, îşi pusese tocmai astăzi un palton nou, o frumuseţe, un *bleumarin deschis*, cu nasturi mari şi negri de os.” (Grigore Băjenaru); „Venise îmbrăcat într-un costum de soie-*écrue deschis* şi Felix fusese izbit, de la început, de lărgimea hainei şi de ridicola dimensiune a canotierei de paie, care abia îi cuprindea părul.” (George Călinescu); „Toţi ştiu că în curînd vor fi mutaţi de acolo, că vor dispărea pentru totdeauna căsuţele lor gri sau *maro-închis*, împreună cu grădinile de zarzavat şi bolţile de viţă, unde atîrnă, copţi, ciorchini negri.” (Mihai Zamfir); „Poienile cu fîneţe coapte, de-un *roz stins*, ne înveleau, ne mîngîiau braţele şi picioarele, auriul aspru al lanurilor de grîu în care ne ascundeam se lipea de piele.” (Simona Popescu); „Barba lată, cît o pătură, îi acoperea tot pieptul scofîlcit şi numai la umeri se vedea înfloritura brodată cu albastru-violet pe cantul vestei, de la care atîrnau mînecile largi ale cămăşii, de un *ocru spălăcit*, învelindu-i braţele descărnate.” (Vlad Grecu) etc.

8. Denumiri ale culorilor/ nuanţelor în care atît constituentul de bază – nume de culoare, cît şi constituentul secundar – determinativ, de tipul: *fad, fosforescent, iridiscent, flamboiant, transparent, mat, pal, striat, opac, metalic, electric, criant* etc. să fie de origine franceză:

Cf.: „Îmi dădui seama cu stupoare – mărturisi el – că şi haina acestuia devenise din gri, cum fusese la început, altfel, de un *bleu intens*, ca acela al uniformelor marinarilor.” (Constantin Ciopraga); „Poate ai dori să mă vezi îmbrăcată în haine liliachii, cu cingătoare verde, pălărie roz şi ciorapi *bleu-pal*...” (Cezar Petrescu); „Seară de vară sau de primăvară. Un *bleu pal*, nori albi dauriţi de un soare invizibil. Mici păsări care ciripesc dulce.” (Jeni Acterian); „Un aer călduţ, parfumat,/ sub cerul de-

un *pal ivoriu*,/ în vale pîrîul umflat/ aleargă sălbatec şi viu." (Magda Isanos); „Cuvintele mă refuzau ori se desfăceau în silabe nearticulate întinzîndu-se ca guma arabică şi sfîrşeam prin a le scuipa în valurile de un *verde metalic*, urmărindu-le cum plutesc şi se destramă treptat." (A. E. Baconsky); „Îşi dăduse seama într-o după-masă, pe la sfîrşitul lunii februarie, cînd îi văzu maşina la un colţ de stradă. Nu zărise decît capota, dar o recunoscuse imediat. *Gri-metalic*." (Irina Egli) etc.

Sintetizînd cele afirmate mai sus, constatăm că este un adevăr deja faptul că istoria cuvintelor constituie, de facto, un crîmpei din biografia lexicală a unui popor. Mai mult, această „biografie" reflectă, de iure, fără omisiuni, relaţiile istorice – politice, economice, sociale, culturale – dintre popoare şi, implicit, limbi. Sistemul lexical sau vocabularul românesc, plătind tribut acestui adevăr, şi-a completat tezaurul lexical cu adjectivele date, utilizate atît de frecvent de autorii români, pentru a da o anumită savoare şi un suflu diafan operelor lor.

În opinia noastră, cercetarea adjectivelor cromatice de origine franceză este necesară pentru cunoaşterea şi asimilarea etimologiei lexicului românesc. Nu putem afirma că procesul de apariţie şi „adopţie" a adjectivelor cromatice de origine franceză relevă faptul că limba română ar fi avut un număr mai mic de termeni pentru culori, ci, dimpotrivă, certifică implicita „conexiune" multidimensională care a generat acest fenomen.

Conchidem că lexicul cromatic românesc se îmbogăţeşte permanent cu termeni noi, în special cu etimon francez, amplificînd astfel latinitatea limbii române.

Referinţe bibliografice

1. Bidu-Vrănceanu, Angela, *Numele de culori – semantică, lingvistică, semiotică* (I), în *Studii şi cercetări lingvistice*, 1992, nr. 3, p. 279-290.
2. Coşeriu, Eugeniu, *Sincronie, diacronie şi istorie*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997.
3. *Gramatica limbii române*, *I, Cuvîntul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.
4. Guţu Romalo, Valeria, *Aspecte ale evoluţiei limbii române*, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional, 2005.
5. Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Iaşi, Editura Polirom, 2000.
6. Pitiriciu, Silvia, *Din terminologia cromatică: albastru în limba română*, în *Buletin de lingvistică*, 2010, nr. 11, p. 136-143.
7. Sala, Marius, *Istoria cuvintelor*, în *Saeculum*, 2006, nr. 3, p. 16.

Literatura artistică din care au fost excerptate exemplele

1. Acterian, Jeni, *Jurnalul unei fiinţe greu de mulţumit 1932-1949*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991.
2. Adameşteanu, Gabriela, *Dimineaţa pierdută*, Iaşi, Editura Polirom, 2003.
3. Baconsky, A. E. *Biserica neagră*, în *Scrieri*, II, *Proze*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1990.
4. Băjenaru, Grigore, *Cişmigiu & comp. Bună dimineaţa, băieţi!*, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2009.
5. Berindei, Mircea, *Paravanul veneţian: portrete şi amintiri*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2004.
6. Blandiana, Ana, *Cele patru anotimpuri; Proiecte de trecut*, Bucureşti, Editura Art, 2011.
7. Braga, Corin, *Noctambulii*, Cluj, Editura Dacia, 1992.
8. Brumaru, Emil, *Opera poetică*, vol. 1, Chişinău, Editura Cartier, 2005.
9. Carsochie, Lorian, *Nesfîrşitul anotimp al florilor*, Iaşi, Editura Timpul, 2004.

10. Călinescu, George, *Enigma Otiliei*, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2010.
11. Cărtărescu, Mircea, *Dragostea*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1994.
12. Cărtărescu, Mircea, *Travesti*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2002.
13. Cărtărescu, Mircea, *Orbitor*, I, Bucureşti, Editura Humanitas, 2007.
14. Cărtărescu, Mircea, *O seară la operă*, Chişinău, Editura Ştiinţa, 2009.
15. Ciopraga, Constantin, *Nisipul*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1989.
16. Cozmin, Marta, *Primăvara la Zürich*, Bucureşti, Editura Vitruviu, 2001.
17. Demetrius, Lucia, *Album de familie*, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1967.
18. Demetrius, Lucia, *Te iubesc, viaţă!*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1984.
19. Drumeş, Mihail, *Elevul Dima dintr-a şaptea*, Bucureşti, Editura Art, 2009.
20. Dumitriu, Petru, *Cronică de familie*, II, Bucureşti, Editura Litera, 2009.
21. Egli, Irina, *Pământ pustiu*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2007.
22. Eliade, Mircea, *Noaptea de Sînziene*, II, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2010.
23. Eliade, Mircea, *Domnişoara Christina. Şarpele*, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2011.
24. Eminescu, Mihai, *Poezii*, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2010.
25. Foarţă, Şerban, *Nu ştiu alţii cum sînt*…, Chişinău, Editura Cartier, 2009.
26. Foarţă, Şerban, *Amor amoris*, Bucureşti, Editura Paralela 45, 2010.
27. Grecu, Vlad, *Unde-s zeii popoarelor învinse*, Chişinău, Editura Arc, 2010.
28. Ibrăileanu, Garabet, *Adela*, Bucureşti, Editura Litera, 2009.
29. Isanos, Magda, *Cîntarea munţilor*, Bucureşti, Editura Minerva, 1988.
30. Labiş, Nicolae, *Albatrosul ucis*, Galaţi, Editura Porto-Franco, 1993.
31. Leahu, Nicolae, *Personajul din poezie*, Chişinău, Editura Cartier, 1997.
32. Leahu, Nicolae, *Aia*, Chişinău, Editura Cartier, 2010.
33. Liiceanu, Gabriel, *uşa interzisă*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2010.
34. Macedonski, Alexandru, *Excelsior*, Chişinău, Editura Prut Internaţional, 2003.
35. Maniu, Adrian, *Jupînul care făcea aur*, Bucureşti, Editura Minerva, 1979.
36. Mihăescu, Gib I., *Nuvele*, Bucureşti, Editura Minerva, 1979.
37. Neagu, Fănuş, *Frumoşii nebuni ai marilor oraşe*, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2011.
38. Ojog-Braşoveanu, Rodica, *Cianură pentru un surîs; Bună seara, Melania*!, Bucureşti, Editura Adevărul Holding, 2009.
39. Petică, Ştefan, *Scrieri*, vol. I, Bucureşti, Editura Minerva, 1970.
40. Petrescu, Cezar, *Greta Garbo*, Craiova, Editura Crisadi, 1992.
41. Petrescu, Cezar, *Întunecare*, I, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2010.
42. Pîrvulescu, Ioana, *Viaţa începe vineri*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2009.
43. Popescu, Simona, *Exuvii*, Iaşi, Editura Polirom, 2011.
44. Preda, Marin, *Viaţa ca o pradă*, Bucureşti, Editura Curtea Veche Publishing, 2010.
45. Roşca, Agnesa, *Corabia de dor*, Chişinău, Editura Cartea Moldovei, 2008.
46. Serghi, Cella, *Cartea Mironei*, Bucureşti, Editura Litera Internaţional, 2009.
47. Stere, Constantin, *În preajma revoluţiei*, vol. 1-2, Chişinău, Editura Hyperion, 1990.
48. Tănase, Stelian, *Playback*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1995.
49. Tănase, Stelian, *Corpuri de iluminat*, Iaşi, Editura Polirom, 2004.
50. Teodoreanu, Ionel, *Lorelei*, Bucureşti, Editura Minerva, 1991.
51. Teodoreanu, Ionel, *Arca lui Noe*, Bucureşti, Editura Albatros, 1991.
52. Tudoran, Radu, *Fiul risipitor*, Bucureşti, Editura Art, 2010.
53. Ţurcanu, Andrei, *Plînsul centaurului*, Chişinău, Editura Cartier, 2008.
54. Zamfir, Mihai, *Acasă*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1992.
55. Zeca, Daniela, *Istoria romanţată a unui safari*, Iaşi, Editura Polirom, 2009.

ANEXĂ

Adjective cromatice cu etimon francez

ADJECTIVE INVARIABILE	ADJECTIVE VARIABILE	
	4 terminaţii	3 terminaţii
Acaju	Alezan	Ceruleu
Ametist	Amarant	Ivoriu
Antracit	Amiantin	Pomaceu
Antracoid	Azurescent	Poraceu
Beige	Blafard	Rozaceu
Bej	Blond	Rozeu
Betterave	Blondin	Vermeliu
Beure	Bronzat	Violaceu
Bistru	Brun	
Bleu	Brunet	
Bleumarine	Cadaveric	
Bordo	Carminat	
Bric	Cinabarin	
Cacao	Coralin	
Cafea	Diamantin	
Carmelit	Ebenin	
Carmin	Eburneu	
Celadon	Ecarlat	
Ciclamen	Fov	
Ciocolată	Glauc	
Citron	Grizonant	
Coniac	Ignicolor	
Corai	Lilial	
Crem	Livid	
Cyan	Marmoreean	
Frez	Murin	
Grej	Marin	
Grena	Perlat	
Gri	Rubescent	
Griş	Rubicond	
Havan	Rubiginos	
Indigo	Sangvin	
Iris	Sangvinolent	
Ivoar	Smaragdin	
Izabel	Şaten	
Jad	Turchin	
Kaki	Ultraviolet	
Lapis	Violet	
Lapislazuli	Virescent	
Lavand		
Lazulit		
Lila		
Magenta		
Mahon		
Malahit		
Maro		

Mov Ocru Oliv Oranj Petrol Sable Sepia Şamoa Tabac Topaz Turcoaz Ultramarin Vermillon Vernil		

ДИАГНОСТИКА СФОРМИРОВАННОСТИ ТОЛЕРАНТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Татьяна ПАНКО, *преподаватель,*
Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *The article examines the problem of inter-ethnic tolerance among juniors. The components and levels of tolerance maturity are defined in this article. There are given examples of tests to determine the level of inter-ethnic tolerance maturity and the results of initial experiment.*

Key-words: *inter-ethnic tolerance, culture of interethnic communication, young learner.*

Актуальность исследования проблемы толерантности обусловлена процессами гуманизации и демократизации, которые активно развиваются в республике Молдова.

Большинство исследователей подчёркивает, что толерантность – это не просто терпимость к различиям, к другим людям, к отличающимся мнениям, взглядам, а это, прежде всего, умение быть терпимым, сохраняя собственные ценности и индивидуальность, а также способность иметь права и свободы, не нарушая права и свободы других, признавая возможность и право быть «Другим». Методологические основы изучения толерантности были представлены ещё в концепции Л. С. Выготского, в трудах А. Н. Леонтьева.

Проблемы толерантности и культуры межнационального общения рассматриваются в различных аспектах и зарубежными авторами: Р.Ф. Бенедикт, Э. Богардус, А. Кардинер, Р. Линтон, П. К. Мертон, Л. Гутман и др.

Не смотря на такой интерес учёных к данной проблематике, нет единства взглядов на феноменологию толерантности, на особенности её воспитания в разные возрастные периоды. В научной литературе лишь исследуются вопросы психического развития личности ребёнка и её социализации, однако возможности соотнесения отношений в обществе и воспитание толерантности у детей младшего школьного возраста посредством педагогического общения остаются малоизученными, изобилуют нерешёнными задачами и требуют более глубокого анализа.

Толерантность у младших школьников следует рассматривать как качество гуманной личности. Особая роль в этом принадлежит школе, как одно-

му из важнейших институтов социализации, приобщающих подрастающее поколение к культурным и общечеловеческим ценностям.

В целях выявления уровня сформированности толерантности у младших школьников в теоретическом лицее имени Штефана чел Маре мною был проведён констатирующий эксперимент, в ходе которого были намечены следующие задачи:

1. Разработать критерии, определяющие уровень сформированности толерантности у младших школьников.
2. Провести диагностику уровней сформированности толерантности у младших школьников.
3. Подобрать психолого-педагогический инструментарий для диагностирования уровня сформированности межэтнической толерантности у учащихся начальных классов.

В экспериментальной работе приняли участие в качестве испытуемых, учащиеся 1-4 классов (82 человека) и учителя начальных классов.

При диагностике уровня толерантности у младших школьников были использованы следующие методы и методики: наблюдение – как один из основных методов; а также тестирование, анкетирование; беседы с педагогами, детьми и их родителями; опросники; социометрия; метод моделирования.

Разрабатывая диагностические методики, мы опирались на выделенные нами в результате анализа научной литературы структурные компоненты межэтнической толерантности, на основе которых были определены показатели её сформированности у младших школьников.

Когнитивный компонент характеризует уровень информированности младших школьников о многонациональном составе человеческого сообщества, о самых общих национальных ценностях, наиболее ярко проявляющихся культурных феноменах (традициях, обрядах, обычаях, религиозных праздниках и т.п.) разных народов, степень осознания школьниками сходства и различий между своей и другими национальными культурами. Показателями уровня сформированности этого компонента выступают широта и соответствие действительности названных представлений и знаний детей.

Эмоциональный компонент отражает наличие интереса к знаниям о других национальностях, особенностях их культуры, к народным обычаям и традициям, способствующим формированию межэтнической толерантности, эмпатией к людям различных этнических групп, способность и желание к общению, совместной социальной деятельности с ними, умение оценивать людей, прежде всего, с позиций общечеловеческих ценностей; к употреблению позитивной лексики в сфере межэтнических отношений.

Деятельностный компонент отражает уровень реального проявления толерантности при межэтническом взаимодействии; умение включаться в мультикультурную деятельность, выраженное проявление уважения и терпимости к людям разных этнических групп или отсутствие негативного отношения к ним, умение сознательно регулировать свое поведение в зависимости от ситуаций межэтнического взаимодействия.

Для каждого показателя были разработаны критерии с целью определения 3 уровней сформированности толерантности у учащихся начальных классов (высокого, среднего, низкого).

Низкий уровень: слабо выражена отзывчивость, сострадание, сочувствие к нуждам представителей других национальностей, сопереживание, проявление гуманной позиции ситуативны. Гуманное поведение ребенка регулируется в основном требованиями старших и другими внешними стимулами и побудителями. Наблюдается проявление резкости в обращении к своим товарищам, особенно другой национальности.

Средний уровень: характерно устойчивое положительное поведение. Проявление отзывчивости, сострадания, сочувствия; сопереживание нуждам представителей других национальностей скорее частое, чем редкое.

Высокий уровень: устойчивый и положительный опыт нравственного поведения, ярко выражена отзывчивость, сострадание, сопереживание, сочувствие представителям других национальностей.

Экспериментальные данные показали, что большинство младших школьников в начале опытно-экспериментальной работы по формированию эмоционального компонента межэтнической толерантности относятся к низкому и среднему уровню, причем результаты контрольной и экспериментальной группы существенно не отличаются друг от друга. Дети, характеризующиеся низким и средним уровнем толерантности, имеют либо отрицательное эмоциональное отношение к людям другой национальности, либо остаются равнодушными и не проявляют интереса к представителям других этнических групп, их ценностям, что и проявляется в процессе общения младших школьников.

Выявление сформированности деятельностного компонента межэтнической толерантности проводилось на основе определения уровня отношения детей в ходе целенаправленного наблюдения, проводимого классным руководителем и нами. В основе организованного наблюдения лежит адаптированная нами методика М.И.Шиловой. Цель данной методики – выявление отношения ребенка к коллективу, к сверстникам своей и другой национальности, выступающего показателем его нравственной воспитанности.

Для проверки результатов наблюдения и выявления уровня сформированности деятельностного компонента межэтнической толерантности у младших школьников нами был разработан тест, в основу которого было положено решение младшими школьниками проблемных ситуаций, связанных с темой нашего исследования.

Пример заданий для школьников.

Карточка 1. «В кинотеатре»

Задание: Представь, что ты оказался в кинотеатре. Часть мест уже занята другими детьми. Обозначь крестиком место, где сядешь ты, почему ты выбрал именно это место? (Детям предлагаются карточки с именами одноклассников разной национальности).

<table>
<tr><td colspan="8">гагауз</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td>болгарин</td><td colspan="2">русский</td><td colspan="2">немец</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td>еврей</td><td></td><td colspan="3">китаец русский</td></tr>
<tr><td>1</td><td>цыган</td><td>3</td><td>русский</td><td>5</td><td>6</td><td>украинец</td><td>8</td></tr>
</table>

Карточка 2. «В путешествие»

Задание: Представь себе, что у тебя есть возможность поехать в интересное путешествие и взять с собой еще одного человека. Кого бы из этих детей ты взял(а) с собой? Почему? (Перед ребенком раскладывались рисунки детей в национальных костюмах).

Карточка 3. «В поезде»

Задание: Представь, что ты поехал в путешествие на поезде. В вагончиках с тобой поехали ребята разных национальностей. Если ты хочешь кого-то высадить, то укажи номер вагончика. Если оставляешь всех, то не указывай ничего. (Детям предлагается рисунок поезда с проставленными номерами вагонов, в каждом из которых нарисованы дети в национальных костюмах).

При выполнении данного задания нас интересовал мотив выбора места: будет ли значимо для ребенка, что его соседом является представитель другой национальности. Анализ ответов показал, что 40 % школьников экспериментальной группы и 53,3 % – контрольной при выборе места не обратили внимания на национальную принадлежность соседа, а руководствовались другими мотивами («здесь лучше видно», «хочу сидеть в первом ряду» и т. п.), что свидетельствует о высоком уровне проявления межэтнической толерантности. Однако 23,3 % учащихся экспериментальной группы и 16,7 % учащихся контрольной группы ориентировались при выборе места именно на национальность соседа: «сяду здесь, так как не хочу быть рядом с немцем» (Саша И.); Витя К. выбрал место рядом с Ваней именно потому, что «он ведь тоже русский».

Ниже приведены обобщенные данные об уровнях сформированности межэтнической толерантности младших школьников (Табл. 1).

Таблица 1

Уровни сформированности межэтнической толерантности младших школьников к началу опытно-экспериментальной работы

Уровни межэтнической толерантности	***Контрольная группа***	***Экспериментальная группа***
Высокий уровень	23,3	20,0
Средний уровень	40	36,7
Низкий уровень	36,7	43,3

Вывод:

Анализ полученных данных, представленных в таблице, позволил сделать вывод о том, что высокий уровень проявления межэтнической толерантности в экспериментальной группе характерен для 20,0 % учащихся, средний – для 36,7 % и низкий – для 43,3 %. В контрольной группе высокий уровень выявлен у 23,3 % учащихся, средний – у 40 %, низкий – у 36,7 %. В целом показатели сформированности межэтнической толерантности в обеих группах в начале ОЭР оказались приблизительно одинаковыми и недостаточно высокими. Это позволяет предположить, что необходима специальная работа по повышению уровня межэтнической толерантности младших школьников, которая должна строиться с учетом определенных педагогических условий.

Библиография
1. МИКЛЯЕВА, А. В. РУМЯНЦЕВА, П. В. «Школьная толерантность» СПб, Речь, 2007г. 248 стр.
2. АККЕЕВА, С. И. «Межнациональная толерантность в воспитании молодёжи» Москва, РАО, 1999г. 267 стр.
3. ФОПЕЛЬ, К. «Сплочённость и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения» Перевод с нем., Москва, 2003г., 336 стр.

NOȚIUNEA DE COMPETENȚĂ: CLARIFICĂRI CONCEPTUALE

Valeriu CABAC, *dr., conf. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Summary: *The paper proposes an explicit variant of the competence concept based on the semantic analysis of the English terms “competence” and “competency”. Two aspects of the competence are defined: the static aspect, used mostly in the working environment, and the dynamic aspect, often used in the education milieu. We propose to use two distinct names for those two aspects: competence as character and competence as result (“competence” and “competency”)*

Key-words: *competence, performance, qualification, competence as character, competence as result, Department of Mathematics and Computer Science.*

Studierea publicațiilor referitoare la paradigmele instruirii/formării atestă o atenție în creștere a cercetătorilor din domeniul didacticii față de conceptul de competență. Numai în anul 2012 au apărut un șir de publicații referitoare la tematica competențelor în învățământ [1], [2], [3], [4]. În multe sisteme de învățământ (Belgia francofonă, Elveția, Canada și a.) abordarea prin competențe în învățământ este legalizată prin documente de politică de stat. În Republica Moldova, Ministerul Educației, prin adoptarea curriculei modernizate, a „oficializat” abordarea prin competențe în învățământul preuniversitar. În învățământul universitar autohton, abordarea prin competențe este declarată demult drept abordarea de bază a formării, deși de la nivelul declarațiilor până la nivelul de implementare a acestei abordări încă nu s-a ajuns. În opinia noastră, cauzele trecerii dificile de la declarații la implementare sunt multiple. Sistemul de învățământ din Republica Moldova abia după anul 1995 a trecut de la modelul învățământului centrat pe conținuturi la modelul centrat pe obiective. Spre anul 2010 majoritatea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și cel universitar s-a descurcat cu noțiunea de obiectiv (formularea corectă a obiectivelor, proiectarea conform obiectivelor, evaluarea atingerii obiectivelor). Trecerea la abordarea prin competențe s-a dovedit a fi dificilă, atât datorită gradului de noutate a conceptului de competență, cât și caracterului difuz al acestui concept.

În lucrare se propune o variantă explicativă a conceptului de competență, bazată pe rezultatele unor investigații... lingvistice.

1. Apariția conceptului de competență

Interesul pentru conceptul de competenţă a apărut aproape cu 50 de ani în urmă. Preluată, ca şi abordarea prin obiective, din sfera producţiei, abordarea prin competenţe (APC) îşi propune ca cunoştinţele să fie achiziţionate paralel cu formarea deprinderilor de utilizare a acestor cunoştinţe. Altfel spus, APC presupune formarea unui specialist care, pe lângă posedarea unui bagaj de cunoştinţe, este capabil să le utilizeze în diverse situaţii. În învăţământ, APC este o materializare a principiului pedagogic

fundamental „a învăţa făcând” (*engl. learning by doing*) (J. Piaget, J. Dewey). APC poate fi privită drept o tentativă de a alinia învăţământul profesional la cerinţele pieţei muncii [5].

Majoritatea cercetătorilor consideră că noţiunea de competenţă a apărut iniţial în lingvistică, fiind introdusă la mijlocul anilor '60 a secolului XX de către Noam Chomsky. În opinia acestui autor, rapiditatea extremă de achiziţie de către copil a principalelor structuri lingvistice nu poate fi explicată în termeni de învăţare şi întărire; această rapiditate, afirmă N. Chomsky, se explică prin faptul că orice fiinţă umană dispune de o capacitate înnăscută care îi permite să înveţe orice limbă şi să producă fraze corecte din punct de vedere gramatical. Această capacitate înnăscută N. Chomsky a numit-o *competenţă lingvistică* [6]. N. Chomsky delimitează *competenţa* (cunoaşterea limbajului de către vorbitor/ascultător) şi *performanţă* (utilizarea limbajului în situaţii concrete).

În lumea muncii noţiunea de competenţă a apărut în opoziţie cu noţiunea de calificare (diplomă). Pe parcursul a mai mulţi ani ocuparea unui post în sfera producţiei era condiţionată de posesia unei calificări. Atât timp cât tehnologiile de lucru evoluau lent şi cerinţele faţă de ocuparea postului de muncă nu se schimbau, calificarea (diploma) era considerată drept o dovadă suficientă pentru angajator. Starea de lucruri a început să se schimbe după cel de al doilea război mondial. Angajatorii au sesizat prezenţa unui ecart dintre formarea profesională sancţionată prin diplomă şi exigenţele reale ale postului de muncă. Acest ecart avea tendinţa să crească odată cu creşterea vitezei de schimbare a tehnologiilor.

S-a convenit ca, paralel cu calificarea, să fie valorizate calităţile particulare, care au fost formate la individ fie în rezultatul formării, fie în rezultatul experienţei, şi care îi permit de a realiza mai eficient obligaţiile profesionale. Acest ansamblu de capacităţi particulare a primit denumirea de *competenţă* [7].

În pofida vârstei sale apreciabile, noţiunea de competenţă rămâne o noţiune „nomadă”, având numeroase definiţii. Cercetătorii Dan Potolea şi Steliana Toma remarcă: „Achiziţiile de până acum atestă progrese ce-i conferă [competenţei – V. C.] o anumită consistenţă conceptuală, dar şi menţinerea unei evidente fragilităţi, însuşi modelul conceptual al competenţei aflându-se, în prezent, sub semnul întrebării” [8].

Se pare că caracterul difuz al conceptului de competenţă este determinat de caracterul reducţionist al definiţiilor acesteia. De exemplu, în definiţia „Competenţa este o calitate, abilitate, capacitate sau deprindere, care este dezvoltată de şi aparţine studentului” [9] competenţa este redusă la o simplă deprindere. Chiar şi în reprezentările cotidiene noţiunea de competenţă se asociază cu o activitate reuşită în situaţii complexe sau imprevizibile. În alte cazuri, definiţia competenţei este prea largă: „capacitatea de a face ceva” [10]. Evident că astfel de definiţii nu contribuie la clarificarea conceptului.

Cauza principală în lipsa unei definiţii general acceptate a noţiunii de competenţă constă în *complexitatea* acestei noţiuni. Competenţa se deosebeşte radical de alte achiziţii ale educaţilor; ea nu poate fi analizată din perspectiva reprezentărilor tradiţionale despre procesul de instruire/formare (în special, din perspectiva pedagogiei prin obiective). Ignorarea acestei complexităţi conduce la oscilaţii cu amplitudine mare în tentativele de a defini competenţa. Frecvente sunt definiţiile care reduc competenţa la nişte comportamente observabile. În ultimul caz, noţiunea de competenţă

este uşor asimilabilă de către noţiunea de obiectiv operaţional. Referindu-se la fundamentul epistemologic al noţiunii, mai mulţi cercetători menţionează că noţiunea de competenţă poate fi definită atât în paradigma behavioristă, cât şi în cea constructivistă. În paradigma behavioristă competenţa este privită drept un set de comportamente considerate ca necesare (de exemplu, pentru ocuparea unui post de muncă). A dezvolta competenţa, în acest caz, înseamnă a forma aceste comportamente. În paradigma constructivistă competenţa este percepută drept o calitate a persoanei, plasate într-o situaţie complexă, de a mobiliza diverse resurse şi a acţiona în baza lor în vederea tratării cu succes a situaţiei. A dezvolta competenţa, în paradigma constructivistă, înseamnă a forma această calitate. Există numeroase exemple, când autorii curriculumului se poziţionează pe paradigma constructivistă, însă competenţele le definesc în paradigma behavioristă (a se vedea pentru detalii [11]). Contextele culturale diferite influenţează, de asemenea, conceperea/înţelegerea noţiunii de competenţă.

2. Despre definiţia conceptului „competenţă”

Analiza publicaţiilor referitoare la competenţă (numărul acestor publicaţii este impresionant) permite de a identifica două modele de definiţii *principial diferite* ale conceptului „competenţă”: ca ansamblu integrat de resurse şi ca rezultatul punerii în aplicare/mobilizării acestor resurse. Care din aceste definiţii este corectă? Sau sunt corecte ambele?

Pentru a răspunde la aceste întrebări vom face o incursiune în semantica limbii engleze (anume de acolo majoritatea cercetătorilor au preluat denumirea conceptului respectiv).

În limba engleză există două substantive care coincid parţial după formă: *competency* şi *competence*. În limba română ambele substantive se traduc drept „competenţă”. Menţionăm că în multe limbi de circulaţie internaţională pentru noţiunea de competenţă există un singur termen: compétence (limba franceză), Kompetenz (limba germană), competenza (limba italiană), competencia (limba spaniolă), kompetencja (limba poloneză), ehliyet (limba turcă). În acelaşi timp, în limba rusă există, doi termeni: компетентность – competency şi компетенция – competence (exemplele au fost extrase din sursa [12]).

Dicţionarele oferă următoarele semnificaţii pentru termenii „competency” şi „competence”:

Competency (substantiv). a) Stare sau calitate de a fi calificat la un nivel adecvat sau superior acestuia; abilitate. b) un sistem de aptitudini, cunoştinţe şi abilităţi.

Competence (substantiv). Calitatea de a avea o pregătire fizică şi intelectuală adecvată sau superioară acesteia.

Conform dicţionarelor, ambele substantive au semnificaţii asemănătoare. Probabil, acest fapt a condus la situaţii când în literatura de specialitate (pedagogică) noţiunile „competence” şi „competency” sunt confundate. Analiza atentă a literaturii ne înclină să afirmăm că majoritatea cercetătorilor disting aceste noţiuni. Prima noţiune (competence) reprezintă baza *statică* a competenţei (ceea ce face posibilă competenţa – potenţialul persoanei), iar cea de a doua (competency) – partea *dinamică* a competenţei (ceea ce se construieşte la realizarea potenţialului). Astfel, competenţa apare drept un veritabil „Ianus cu două feţe” (Ianus bifrons), ca stare şi ca proces (fig. 1).

Prin urmare, competenţa poate fi definită drept „*ansamblu de cunoştinţe, capacităţi şi atitudini, care permite exercitarea cum se cuvine a unui rol, a unei funcţii*

sau a unei activităţi" (dispoziţie) [13], dar şi drept "*rezultatul punerii în aplicare de către o persoană plasată în situaţie, într-un context determinat, a unui ansamblu diversificat, dar coordonat de resurse; această punere în aplicare se sprijină pe selectarea, mobilizarea şi organizarea acestor resurse şi pe acţiunile pertinente, care îi permit persoanei să trateze reuşit această situaţie*" (rezultat) [14].

Dispoziţie (semnificaţiile: „corespund", „mă potrivesc")

Rezultat (semnificaţiile: „reuşesc", „ating")

Fig. 1. Competenţa – Ianus bifrons.

Aducem încă câteva definiţii ale noţiunii de competenţă privită drept proces: competenţa se sprijină pe mobilizarea, integrarea, punerea în aplicare a unei diversităţi de resurse (interne şi externe) <. . .>. Această mobilizare de resurse se realizează într-o situaţie dată, cu scopul de a *acţiona* (evidenţierea ne aparţine – V. C.): competenţa este, în mod necesar *situată* (evidenţierea ne aparţine – V. C.); pentru aceasta, ea este exersată într-o diversitate de situaţii, prin procese de *adaptare* (evidenţierea ne aparţine – V. C.) şi nu numai de reproducere a mecanismelor. <. . .> este dificil de a defini noţiunea de competenţă independent de mediul de învăţare şi a situaţiilor prevăzute pentru evaluare [15]; competenţa este mobilizarea sau activarea multiplelor resurse într-o situaţie şi într-un context dat [16].

Rămâne să numim cumva cele două „ipostaze" ale competenţei. O variantă posibilă ar fi „competenţă-dipoziţie"–pentru *competence* şi „competenţă-rezultat" – pentru *competency*. La studierea literaturii de specialitate în limba engleză cercetătorii trebuie să fie atenţi la transcrierea noţiunilor respective (competence – competences (la plural) şi competency – competencies (la plural)).

Apariţia a două definiţii a ceea ce în mod curent este numită competenţă, necesită de a indica domeniile în care „lucrează" o definiţie sau alta. Tina Teodorescu [17] sugerează următoarele recomandări: competenţele-dispoziţii (competences) pot fi utilizate în domeniul managementului resurselor umane la selectare şi angajare (în baza unui dosar). Competenţele-rezultate (competencies) sunt utilizate în domeniul *formării* (la proiectare) şi la angajare (în baza unor probe).

Posibil cea mai explicită şi coerentă definiţie a competenţei-rezultat aparţine cercetătorului canadian, profesorului univ. Philippe Jonnaert. În opinia acestui cercetător, şase elemente constituie zona semantică a noţiunii de competenţă [18]:

(1) o competenţă este întotdeauna asociată cu o *situaţie*; această situaţie face parte dintr-o *familie de situaţii*; contextul în care sunt plasate situaţia şi familia de situaţii permite persoanei să atribuie un sens situaţiei; contextul, familia de situa-

ţii şi situaţiile sunt organizate logic într-o relaţie de incluziune ierarhică: contextul include familia de situaţii, iar ultima include situaţiile; deoarece acest raport este ierarhic, el nu poate fi inversat;

(2) *bagajul/câmpul experimental* de care dispune persoana sau grupul de persoane implicat în tratarea situaţiei este *determinant* pentru dezvoltarea competenţei; acest bagaj experimental conţine *cunoştinţele* persoanei;

(3) dezvoltarea competenţei se sprijină pe mobilizarea şi coordonarea de către persoană/grup de persoane a unei diversităţi de *resurse*: resurse proprii ale persoanei (din bagajul experimental anterior), resurse specifice anumitor circumstanţe ale situaţiei şi contextului şi resurse externe persoanei, situaţiei şi contextului ei;

(4) o competenţă este, de fapt, *construită* doar în cazul *tratării cu succes/tratării complete* a situaţiei şi acceptării sociale a acestui tratament;

(5) competenţa este *rezultatul* unui proces temporal, complex, dinamic, dialectic şi constructiv de tratare a situaţiei; competenţa nu este acest proces; procesul constă în tratarea situaţiei de către o persoană/grup de persoane; persoana/grupul de persoane pot fi declarate competente doar după tratarea situaţiei şi numai în cazul când tratarea este declarată/recunoscută drept una reuşită şi socialmente acceptabilă; anume pe parcursul tratării competenţa se dezvoltă progresiv în *situaţie* şi prin *acţiuni*;

(6) o competenţă nu este predictibilă şi, prin urmare, nu poate fi definită *a priori*; competenţa depinde de acţiunile persoanei/grupului de persoane, de cunoştinţele lor, de modul în care ei au perceput situaţia, de ceea ce ei îşi imaginează că pot face în această situaţie, de resursele de care ele dispun, de constrângerile şi obstacolele întâlnite în tratarea situaţiei, de bagajul lor experimental etc.; o competenţă se încadrează în segmentul temporal al construcţiei sale, al adaptărilor şi viabilităţii sale; o competenţă este întotdeauna *rezultatul unui proces temporal, complex, dinamic, dialectic şi constructiv de tratare a situaţiei.*

Referinţe bibliografice

1. Illeris, K. (ed.) International Perspectives on Competence Development. Developing skills and capabilities. New York, NY: Routledge, 2012. 228 p.
2. Ardelean, A.: Mândruț, O. (coord.). Didactica formării competențelor. Arad: „Vasile Goldiș" University Press, 2012. 215 p.
3. Mândruț, O.; Catană, L.; Mândruț. M. Instruirea centrată pe competențe. Arad: „Vasile Goldiș" University Press, 2012. 146 p.
4. Mândruț, O. Instruirea centrată pe competențe la geografie în învățământul preuniversitar. Arad: „Vasile Goldiș" University Press, 2012. 118 p.
5. Рыбакова А. А. Сущность понятий «компетенция» и «компетентность»: от количественного измерения к качественному наполнению. În: Вестник Ставропольского гос. университета. Философские науки. № 61, 2009.
6. Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge: The MIT Press. 1965. 251 p.
7. Cabac, V. Noţiunea de competenţă în cursul universitar „Didactica informaticii"(I). În: Artă şi educaţie artistică, nr 2. (5), 2007.
8. Potolea, D.; Toma, S. Conceptualizarea „competenţei": concept şi implicaţii pentru programele de formare a adulţilor. În: A III-a Conferinţă Naţională de educaţie a adulţilor. 19-20 martie 2010. Timişoara.
9. Van der Krogtm T.; Reichard, C. Competences and Learning Outcomes V3. [online]. Disponibil pe Internet: http://www.eapaa.org/index.php?option=com_content&view=article&id=35&Itemid=33. (vizitat 16.08.2012).

10. OCDE. Société du savoir et gestion des connaissances. Enseignement et compétences. Paris: OCDE, 2000. p. 15.
11. Jonnaert, Ph. La thèse socioconstructiviste dans les programmes d'études au Québec: un trompe-l'œil épistémologique. Revue canadienne de l'enseignement des sciences, des mathématiques et des technologies, 1 (2), 2001.
12. Webster's Online Dictionary. [online]. Disponibil pe Internet: http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Competency. (vizitat 25. 08. 2012).
13. D'Hainaut, L. Des fins aux objectifs de l'education. Paris: Nathan; Bruxelles: Labor, 1985.
14. Jonnaert, Ph.; Barrette, J.; Boufrahi, S.; Masciotra, D. Contribution critique au développement de programmes d'études: compétences, constructivisme et interdisciplinarité. În: Revue des sciences de l'éducation, 3 (30), 2005.
15. Inspection Générale de l'Éducation Nationale (IGEN). Les livrets de compétences: nouveaux outils pour l'évaluation des acquis. Rapport n. 2007-048. Paris: IGEN, 2007.
16. Le Boterf, G. De la compétence, essai sur un attracteur étrange. Paris: Editions d'organisations, 1995. 175 p.
17. Teodorescu, T. Competence versus competency. What is the Difference? În: Performance Improvement, vol. 45, n^0 10, Nov/Dec. 2006.
18. Jonnaert, Ph. Sur quels objets évaluer des compétences? În: Education&Formation, N^0 e-296, Decembre 2011. [online]. Disponibil pe Internet: http://www.cudc.uqam.ca/publication/ref/15evaluation. pdf. (vizitat 17.08.2012).

ЯЗЫКОВАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА *ЮРОДИВЫЙ* В РОССИЙСКОЙ ПЕЧАТНОЙ ПРЕССЕ

Вячеслав ДОЛГОВ, *старший преподаватель*,
Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *The present article focuses on analyzing the means of linguistic presentation of the concept "yurodivii" in the Russian print media. The analysis resulted in identifying new segments of the concept meaning which complete the core and the periphery zone.*

Key-words: *cultural linguistics, "yurodivii", concept, conceptual features, the core, the periphery.*

Понятие «концепт», активно используемое в современной лингвистике, имеет многообразные дефиниции, что обусловлено неоднозначностью, семантической многоплановостью и глубиной определяемого явления. В рамках лингвокультурологии оно также получает самые различные наименования: «экзистенциальные смыслы», «предельные понятия», «культурные концепты» и пр. Так, например, по мнению С. Г. Воркачева, лингвокультурный концепт является семантическим образованием высокой степени абстрактности и представляет собой продукт абстрагирования семантических признаков, принадлежащих определенному множеству значимых языковых единиц (Воркачев 2002). Исследователь В. А. Маслова трактует культурные концепты как имена абстрактных понятий, в которых культурная информация прикрепляется к понятийному ядру (Маслова 2001: 48). Согласно В. И. Карасику и Г. Г. Слышкину, лингвокультурный концепт представляет собой условную ментальную единицу, направленную на комплексное изучение языка, сознания и культуры (Карасик и др. 2001: 75-80).

Смысловые слои концепта могут быть выявлены через анализ языковых средств его реализации. Однако, несмотря на то, что концепты вербализуются,

«…языковые средства своими значениями передают лишь часть концепта, что подтверждается существованием многочисленных синонимов, разных дефиниций, определений и текстовых описаний одного и того же концепта» (Болдырев 2004: 40). Анализ лексического значения номинанта концепта *юродивый* позволяет выявить особенности его содержания. Значение слова, по верному замечанию Н. Н. Болдырева, выполняет «функцию общей репрезентации концепта в системе языка за счет описания его наиболее характерных, существенных признаков, т.е. определенной, наиболее репрезентативной части концепта» (Болдырев 2000: 13).

Современная трактовка лексического значения базируется на представлении о нем как о сложной многокомпонентной структуре, состоящей из более мелких, чем само значение, единиц, называемых семантическими компонентами (семами). Такого понимания структуры значения придерживаются Л. В. Щерба, В. Г. Гак, Ю. Д. Апресян и др.

Изучение понятийных признаков (вслед за З. Д. Поповой и И. А. Стерниным) производится через вычленение и описание сем, находящихся в составе семем. Анализ от семантики слова к содержанию концепта позволяет через изучение сем вычленить концептуальные признаки, образующие содержательное его наполнение.

Практика лексикографических описаний показывает, что толковые словари исходят из имеющихся на сегодняшний день и зафиксированных контекстов употребления слова. Описание содержания концепта *юродивый* с использованием словарей позволяет вычленять, прежде всего, его ядерные признаки. Специфика исследуемого концепта определяется тем, что зарождался он и первоначально функционировал в церковно-религиозной культуре, со временем, за счет выхода феномена за пределы установленных рамок, номинант концепта детерминологизировался, следовательно, расширилось и изменилось его содержание.

В данной статье предпринята попытка описания функционирования концепта *юродивый* в обыденном дискурсе. Материалом исследования послужили образцы печатных изданий России. На наш взгляд, газетный дискурс отражает живые языковые процессы, поэтому позволяет выявить некоторые ключевые знания рядовых носителей языка о данном феномене.

К ядерным признакам следует отнести:

нарушение принятых в социуме норм:

Эта привычка итальянская: в Риме все тебя знают, здороваются, и ты им улыбаешься, улыбаешься, улыбаешься. Приехала я к сыну в Минск, зашла в магазин и улыбаюсь. А наши граждане на меня с сочувствием смотрят: юродивая, что ли? (Савоничева Е. Полузащитник «Локомотива» Сергей Гуренко: В «Рубин» не отпустила жена // Советский спорт, 2008.08.05)*;*

нарушение этических норм:

Ведь и юродивые кощунствовали, но у них была совсем другая цель, нежели у воинствующих безбожников (Коновалов Валерий. Седьмое доказательство, или Зачем ангелам нужны люди // Труд-7, 2005.06.02).

Надобно пояснить, что юродивые нарочно совершают «неприличия и неистовства», чтобы казаться великими грешниками, умерщвляя тем самым

свои дух и гордость: безгрешен лишь Господь, а мы – грязь под ногами его (Елена Колядина. Юродивый Толя материт бесов и молится за русский десант // Комсомольская правда, 2002.03.30);

физические отклонения:

Для съемок инопланетной цивилизации, описанной в романе, требовались люди, будто сошедшие с картин Босха. Юродивые, с различными отклонениями, с необычными внешними данными, чересчур высокие, например. Уж где их только не искали! И нашли (Елена Васильева, Елена Северная. Как обычному петербуржцу сняться в кино // Комсомольская правда, 2008.06.06);

нищий, бескорыстный:

«Москва живет, сводя концы с концами, а провинция живет нищей, там работают юродивые!» – продолжал свой монолог глава МХТ. «Юродивые? Юродивые по Швейцариям не ездят», – не удержался от укола Путин, который, судя по всему, в бескорыстие не верит (Екатерина Григорьева. Деньги получат сильнейшие // Известия, 2007.12.24).

Рядом с модными бутиками выпрашивают милостыню юродивые и нищие. За фасадами ультрасовременных зданий в узеньких переулочках теснятся обветшалые хибары (Привалов Дмитрий. Далянь – город близкий // Труд-7, 2005.10.07);

спаситель:

Светлые юродивые несут спасение. Темные – бич России (Анна Орлова. Евгений Миронов уничтожил всю свою родню // Комсомольская правда, 2005.10.15);

ветхость одежды, ее отсутствие или недостаток (не мешающий переносить лютые холода):

Тут же снял всю одежду и вышел из келии. Однако мороз скоро убедил Иоанна, что он еще не ангел. Но брат пустил его в келию не сразу, заставив глубоко раскаяться и впредь соизмерять намерения с возможностями. А вот русский святой Максим юродивый, московский чудотворец, в похожих ситуациях никогда не отступал от своих достаточно жестких намерений. Практически раздетым он ходил по столице и зимой, и летом (Коновалов Валерий. 21.11 - 27.11.2005 Г. // Труд-7, 2005.11.17).

И вот результат: царская шуба весит всего 8 килограммов, хотя на ней разместили пять тысяч «драгоценных» камней (в постановке 1948 года она весила в три раза больше). Одежду для юродивых и нищих обработали специальным сложным веществом на основе рыбьих костей, и она вмиг обрела заношенный вид. (Оксана Фоминова. «Бориса Годунова» посвятили Борису Ельцину // Комсомольская правда, 2007.04.26);

напускная дурь:

В литературе неоднократно отмечались черты юродства в духовном облике М. П. Мусоргского, Ф. М. Достоевского, В. Хлебникова, А. М. Ремизова. Есенин, если верить Мариенгофу, говорил ему следующее: «А еще очень невредно прикинуться дурачком. Шибко у нас дурачка любят» (Шубникова-Гусева Наталья. Мы не знаем Есенина // Труд-7, 2005.12.27).

Но самое необъяснимое, на взгляд обычного человека, – это добровольный отказ юродивого от здравого ума. Он старается быть дурачком в глазах обывателей. «Какой блаженный? Псих натуральный!» (Елена Колядина. Юроди-

вый Толя материт бесов и молится за русский десант // Комсомольская правда, 2002.03.30).

Когда приехал в Америку, мне сразу же сказали: «Ни в коем случае не ходи в Гарлем, обязательно что-нибудь случится». А я не послушался и пошел. Ну, и встретил здоровенного детину, у которого нос шире лица. Так я взял и прикинулся этаким юродивым. И все обошлось (Агишева Гузель. Кто России друг? // Труд-7, 2007.05.15);

провидец, пророк:

Еще одно предание рассказывает: когда Ильич уже работал в Москве, мать видного коммуниста все равно ездила по выходным в православный храм соседнего Днепропетровска. И на паперти юродивый бросил ей в лицо: «Скажи своему, если не обидит Церкви, править будет долго» (Ильченко Сергей. Почему Брежнева народ помнит? // Труд-7, 2006.12.19).

«Герметизм – наука, изучающая явления, связанные с людьми, получающими информацию из Космоса и общающимися с высшим разумом. Таких людей называли пророками, а на Руси они часто маскировались под юродивых. Теперь же их называют ясновидящими или контактерами» (Светлана Кузина. Потомки атлантов живут среди нас // Комсомольская правда, 2006.12.11);

носитель истины:

Правду о призрачности мира несли «святые дураки», юродивые на площадях и в церквах в непотребных одеждах… (Гареев Зуфар. Виктор Ерофеев: Когда-нибудь я увижу настоящую Россию // Труд-7, 2006.11.09).

А главное им дозволено то, что другим опасно: говорить правду. А в дурачков юродивые играют именно для того, чтобы их никто не гнал. Что, мол, с такого возьмешь? (Лескова Наталия. Юродивый из Звенигородских лесов // Труд-7, 2005.07.20).

Там рано утром местный юродивый бегал по дворам и рассказывал, что ночью в небе трупы летали. Над ним, естественно, смеялись. А когда совсем рассвело, стали находить эти трупы. В одном дворе прямо в навозную кучу упали два кресла с пристегнутыми пассажирами, очевидно, мама и дочь (Ольга Чепурная. С неба упали два кресла с пристегнутыми пассажирами // Комсомольская правда, 2004.08.26);

чистый душой, беззлобный:

«У юродивых в огороде всегда все прекрасно растет, потому что у них душа беззлобная» (Голованов Василий. Тайны Зеленого царства // Труд-7, 2006.07.08);

скрыто умный, мудрый:

Любимый герой русских сказок – Иван-дурак похож на юродивого тем, что он – самый умный из сказочных героев, а также тем, что его мудрость скрыта. Таким был и Есенин (Шубникова-Гусева Наталья. Мы не знаем Есенина // Труд-7, 2005.12.27).

Юродивый – это всегда тайна. Под маской убожества и безумия скрывались зачастую необычайная мудрость и святость, ослепительное прозрение и бесстрашие (Коновалов Валерий. 15.08 - 21.08.2005 Г. // Труд-7, 2005.08.11);

бесстрашие:

Так, псковский юродивый Николай осмелился бесстрашно приблизиться к самому Ивану Грозному и, не стесняясь в выражениях, покритиковать за опричнину (Лескова Наталия. Юродивый из Звенигородских лесов // Труд-7, 2005.07.20);

бесстрастие:
Прадедов его томили крепостным правом, дедов изводили раскулачиванием и колхозным крепостничеством, на нем же вся сила их мужского рода иссякла. Дмитрий даже в женихи не рвется. Взор светлый, лицо улыбчивое, но безжеланное. Не юродивый ведь, а жизнь постная, выморочная (Федосов Александр. Нахлебники // Труд-7, 2001.09.25);
интеллектуальная неразвитость:
Юродивый, придурок и просто дурак, он ввинтится в Петербург по самую сердцевину, митрополитов выстроит, аристократических баб взбодрит, утешит меланхольного царя, императрицу Александру Федоровну возьмет за нежное, материнское место (Распутин // Труд-7, 2000.08.15);
доброта:
Зачем выводить юродивого князя, который своей бесконечной добротой тоже провоцирует людей на столкновение, ту же Настасью Филипповну и Аглаю? (Лебедина Любовь. Сергей Тарамев: Я испытал переселение чужой души // Труд-7, 2000.08.09).
К периферии можно отнести следующие признаки:
непосредственность, наивность, детскость:
В начале работы я думала, что Дотти придуривается юродивой, хотя в глубине души страдает. Но она непосредственна до абсурда (Анжелика Заозерская. Юлия Пересильд: «В Техасе наших персонажей называют «белый мусор» // Труд-7, 2010.12.20). *Сергей Дрейден играет пронзительно, он не то юродивый, не то большой ребенок, который верит в чудо и наивно полагает, что безумный мир может стать чуточку лучше* (Ариуна Богдан. Борьба за мировое добро // РБК Daily, 2009.09.17);
безобидность:
В августе прошлого года они забили до смерти душевнобольного Диму Антагузина, 25-летнего безобидного юродивого. Пытались «расколоть» на кражу мобильника (Ирина Тумакова (Санкт-Петербург). У офицеров отобрали «крышу» // Известия, 2010.08.30);
потенциальная жертва мошенников:
В новой версии папу-инженера заменили на папу-бизнесмена, фамилии Комаровский и Грушко – на Комаров и Глушко, а определение «юродивая» – на «лохушка» (Алиса Курманаева. Фу, молодежь! // РБК Daily, 2008.05.20);
шут, лицедей:
Не то юродивый, не то домашний шут, то он ворон гоняет, то разыгрывает вместе с Лизой представление с танцами и пением… И все это задорно, с огоньком и в общем тоне пошло (Анастасия Плешакова. Миллион терзаний или паноптикум // Комсомольская правда, 2007.12.12).
Кто такой Мамонов: настоящий юродивый или первый на Руси лицедей? (Марина Ахмедова, Петр Мамонов. Петеньке стыдно // «Русский репортер», № 22 (200), 9 июня 2011);
асоциальный образ жизни, бомж, маргинал:
Можно только сказать, что он добровольно «принял на себя личину юродивого» – то есть стал бомжом. И что жил святой в Москве, на улице Варварке, под открытым небом, ни крыши над головой, ни одежды не имел – зимой и

летом он ходил почти голым, питался чем Бог пошлет и усердно молился (Галина Пилявская. Плох бомж, не мечтающий стать блаженным // Комсомольская правда, 2005.11.21).
Куда он попадает – другой вопрос. Может, в национальную элиту. Или в гнилую интеллигенцию. Или в юродивые. Но с народом он распрощался, это точно. (Денис Драгунский. Народная дурь // «Частный корреспондент», 2010).

Сопоставление выявленных понятийных признаков с признаками ядерной зоны концепта *юродивый,* описанной с использованием данных лексикографии, позволит обнаружить несовпадение его содержания в церковно-религиозном и обыденном дискурсах, а также разную оценку одного и того же признака. К примеру, безумие юродивого в религиозно-церковном дискурсе получает положительную оценку, в обыденном – отрицательную. Описанные периферийные признаки, на наш взгляд, следует отнести к ближней периферии, дальнюю формируют варианты реализации данного концепта в идиостилях поэтов и писателей, а также единичные случаи приращения смысла.

Литература

1. Болдырев, Николай, *Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии,* Тамбов, 2000.
2. Болдырев, Николай, *Концептуальное пространство когнитивной лингвистики* в *Вопросы когнитивной лингвистики,* 2004, №1, с. 18-36.
3. Воркачев, Сергей, *Методологические основания лингвоконцептологии* в *Аспекты метакоммуникативной деятельности*, выпуск 3, Воронеж, 2002.
4. Карасик, Владимир, и др., *Лингвокультурный концепт как единица исследования* в *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*, сборник научных трудов под редакцией И. А. Стернина, Воронеж, 2001.
5. Маслова, Валентина, *Лингвокультурология,* Москва, издательство Академия, 2001.

ASOCIAȚIILE ÎN LIMBĂ

Viorica POPA, *dr., conf. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți

Summary: *The theory of associations has known a great development. The variety of terms that are used in order to present the associations of language (the analogy, the etymology, the assimilation etc.) has generated the issue of the dictionaries that deal with these phenomena. The article presents the similarities and the differences between several types of dictionaries, which were /will be elaborated on the basis of the associative relation (**Analogical Dictionary and Thesaurus – Associative Dictionary of Romanian language**).*

Key-words: *association, associative relation, analogy, analogical dictionary and thesaurus, associative dictionary of Romanian language.*

Studierea faptelor lingvistice a preocupat şi, indiscutabil, va preocupa omenirea, întrucît limba, după cum menționa J. Mill, este unul dintre mijloacele principale ale gîndirii[8], care implică formarea opiniilor despre lucruri şi fenomene, ce pretind a avea valoare generală, şi care fixează regulile generale. Logicianul remarca legea relaționării fenomenelor consecutive, notînd că „fiecare fenomen stabileşte legături cu

[8]În această ordine de idei, remarcăm şi părerea profesorului D. Irimia care menționa că „gîndirea stimulează limba. Limba organizează gîndirea" (Irimia 2011: 361).

unele fenomene, în acelaşi timp ce l-au precedat pe cel dintîi sau îl vor urma" (*apud* Березин 1976: 219).

În cercetarea ştiinţifică, dar şi în viaţa cotidiană, omul deseori recurge la asemenea prelucrări de informaţii, prin intermediul cărora el clasifică, reduce fenomenele la mai multe arii (domenii) lexicale. Iată cîteva scheme ale clasificării sau selectării informaţiei semantice:

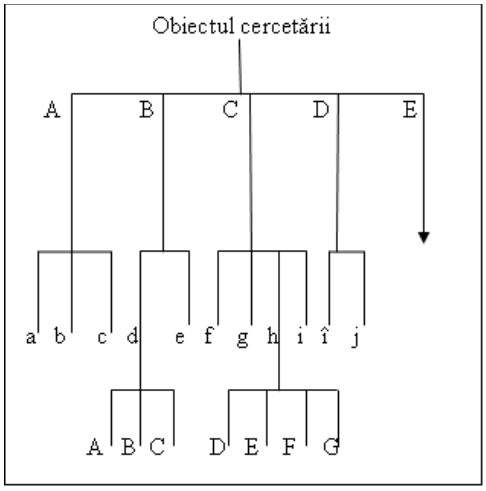

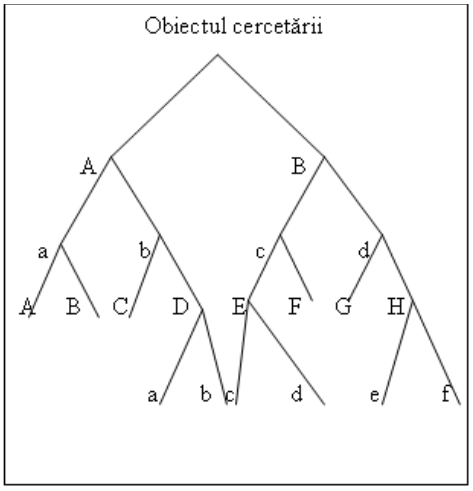

(*apud* Степанов 1966: 126)

E lesne de observat că schema a II-a este o extindere a schemei I, aplicată fiind la clasificările dihotomice, schemă care permite urmărirea diverselor fapte lingvistice.

Teoria asociaţiilor lingvistice a cunoscut o amplă dezvoltare şi aprofundare. Părerile nu sînt întotdeauna tranşante şi prin acest fapt se argumentează multitudinea de termeni cu care se operează atunci cînd se vorbeşte despre asociaţii: analogie, etimologie, asimilare etc.

Ne vom referi la cîteva dintre acestea. Aristotel, printre primii, în baza asocianismului[9], clasifică asociaţiile în asociaţii prin contiguitate în timp şi spaţiu, prin asemănare, prin contrast.

Lingviştii vor examina fenomenul, considerînd că acestea sînt foarte importante pentru înţelegerea atît a fenomenelor psihice, cît şi a celor lingvistice. N. Kruşevskij[10], în acest sens, evidenţia că legile asociative transformă masa vocabularului într-o unitate indisolubilă, asigură existenţa limbii (*apud* Березин 1976: 226). De asemenea, lingvistul rus, înaintea lui F. de Saussure, remarca două tipuri de asociaţii prin asemănare/analogie şi prin contiguitate:

- asociaţia prin *asemănare* are loc atunci cînd un cuvînt este reprodus din memorie fie prin asemănare, fie prin comparare;

[9]În gîndirea filosofică, asocianismul se reflectă în cîteva legi: legea contiguităţii (referitoare la contiguitatea în timp, la evenimente care s-au petrecut simultan sau succesiv în experienţa subiectului şi care determină formarea unei asociaţii), legea asemănării (asemănările dintre lucruri, fenomene, idei generează asociaţii), legea contrastului (gîndirea unui lucru determină, prin asociaţie, evocarea a ceea ce este opus, contractant), legea frecvenţei (se asociază idei mai des evocate) etc.

[10]B. de Courtenay susţinea că meritul lui N. Kruşevskij constă în aplicarea asociaţiilor în explicarea faptelor lingvistice.

- asociația prin *contiguitate* are loc atunci cînd grupuri de cuvinte pot fi aranjate pe o linie în baza identității sensurilor cuvintelor[11].

Se pare, în aceeași perioadă, K. Apel va constata mai multe tipuri de asociații în limbă.

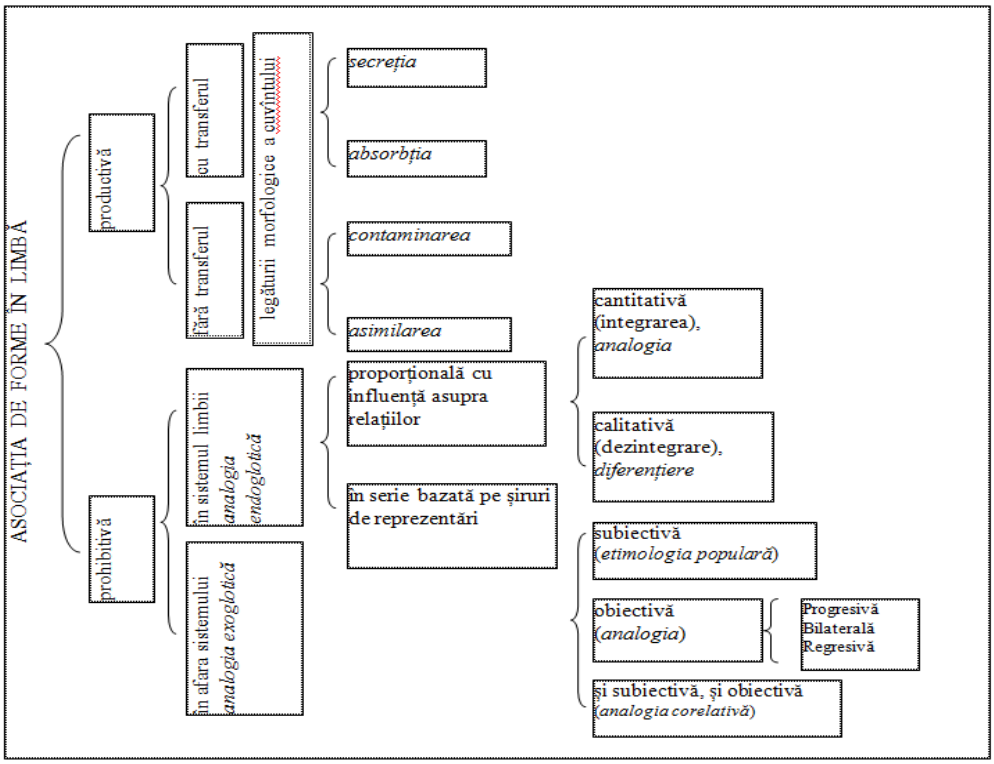

(*apud* Березин 1976: 325)

Fenomenele evidențiate de lingvistul școlii din Kazan au la bază asociația, fapt ușor de demonstrat prin simpla enumerare a cîtorva definiții ale fenomenelor: analogia, etimologia populară, contaminarea etc.

Analogia „constă în faptul că raportează cazul îndoielnic la unul asemănător, care nu ridică discuții și că dovedește ceea ce e incert prin ceea ce este cert" (Quintilianus 1974: I, 72); „reprezintă o asociere mentală de forme, dictată de o asociere a unor idei reprezentate" (Saussure 2004: 161); „este o asimilare condiționată de influența pe care o exercită unul asupra altuia, într-un fel sau altul productiv (îmbinare de cuvinte, schimbare fonetică)" (Ахманова 1968: 45); „este o asemănare parțială (de formă sau de conținut) a două elemente de limbă, care determină modificarea unuia dintre ele sub influența celuilalt" (DTL 1998: 24).

Asimilarea este considerată un „accident fonetic foarte răspîndit, prin care se desemnează schimbarea uneia sau a mai multora dintre caracteristicile articulatorii ale unui sunet sub influența altui sunet asemănător, aflat în vecinătate" (DȘL 2001:

[11]Aceste relații între cuvinte, F. de Saussure le va numi raporturi sintagmatice și paradigmatice.

75); „adaptare a unor sunete, schimbarea unor sunete prin influenţă reciprocă” (Ахманова 1968: 57).

Etimologia populară este „procesul prin care un cuvînt se găseşte legat în conştiinţa subiectului vorbitor de alte cuvinte care par apte să-i furnizeze o explicaţie” (Марузо 1960: 78); „modificare fonetică produsă sub influenţa unui cuvînt, de obicei vechi (sau mai vechi, mai răspîndit şi deci, mai cunoscut (cu care seamănă foarte bine, ca sunete…” (Iordan 1944: 40); „fenomenul prin care subiectul vorbitor, bazîndu-se pe o serie de asemănări sau asocieri superficiale alătură în mod spontan o formă lexicală (cuvînt) de o alta cu care nu este legată genetic” [DŞL 2001: 204].

Contaminarea este descrisă drept o „acţiune analogică exercitată de unul sau mai multe sunete asupra sunetelor din alt cuvînt; rezultatul combinării fonetice a două cuvinte diferite care aparţin aceluiaşi cîmp semantic” (DŞL 2001: 138).

În urma analizei articolelor lexicografice, observăm că sintetizînd asociaţiile în limbă, K. Apel, de fapt, a alcătuit cîmpul conceptual al noţiunii de asociaţie în lingvistică.

În acest sens, ni se pare elocvent să aducem în discuţie şi tendinţa lingviştilor contemporani de a sistematiza fenomenele pe domenii lexicale reprezentative, înregistrate în diverse tipuri de dicţionare. Astfel, constatăm dicţionare etimologice, analogice şi, mai nou, asociative. Dicţionarele, de obicei, bazate pe un singur fenomen interpretează fapte dintr-o perspectivă, de exemplu, originea/proveniența cuvîntului, şi/sau o singură relaţie, de exemplu, de sinonimie, antonimie, paronimie etc. Să se observe articolele lexicografice prezentate în *Dicţionarul analogic şi de sinonime*, care înregistrează grupuri analogice, ce reunesc mai multe categorii de cuvinte, aflate în relaţie de sinonimie, altfel zis un dicţionar de sinonime cu o structură diferită de cea a cunoscutelor dicţionare de sinonime:

Artist

Subst. Artist, om de artă, creator. Scriitor, scriitoraş (dim. depr.), artist al cuvîntului, maestru al cuvîntului, condeier (rar), literat, prozator; romancier; dramaturg; poet. Muzician, compozitor; muzicant, virtuoz, cîntăreţ. Pictor, artist plastic; grafician; gravor; ilustrator; portretist, caricaturist. Sculptor, artist plastic etc.

Adj. Artistic, de artă; poetic, pictural, plastic, grafic; sculptural; muzical; coregrafic.

Vb. A crea, a măiesti (rar); a scrie, a compune, a versifica (rar); a picta, a desena, a grava etc. (DASLR 1978: 23-34);

Carte

Subst. Carte, cărticică (dim.), cărticică, căţulie, cărţişoară (rar), cărţoi, (augm., rar), volum, tom. Tratat, monografie. Publicaţie, tipăritură, scriere, promtuar, abecedar, bucoavnă (înv.), breviar, almanah; anale; crestomaţie, antologie, florilegiu, culegere, opere alese, selecţiune etc.

Adj. De carte. Monografic. Antologic. Enciclopedic. Bibliografic. Bibliofil.

Vb. A scrie o carte, a redacta, a tipări (a scoate, a edita, a publica) o carte. A întocmi o antologie. A citi o carte, a lectura (rar), a răsfoi o carte etc. (*idem* 50).

Păstor

Subst. Păstor, păstorel (dim.), păstoraş (rar), cioban, ciobănaş (dim.), ciobănel, păcurar, mocan, ţuţuian (reg.), oier, cîrlănar, berbecar, baci, scutar, urdar, strungar,

mînător. Căprar (rar). Boar, văcar, viţel, bivolar. Păstorie, păstorit, ciobănie, bacit, oierie. Văcărie etc.

Adj. Păstoresc, pastoral, ciobănesc, mocănesc etc.

Vb. A păstori, a ciobăni, a păcurări (înv. şi reg.), a paşte (oile), a păzi, a mulge; a tunde etc.

Adv. Ciobăneşte, păcurăreşte (înv. şi reg.) (*idem* 203).

Seară

Subst. Seară, amurg, amurgit (pop.), amurgire, sfîrşitul zilei, crepuscul, chindie, vecernie; apus, asfinţit, asfinţita soarelui (rar), scăpătat, soare-apune etc.

Adj. De seară, de înserat (rar), din amurg; crepuscular; seral; vesperal (livr.).

Vb. A (se) însera, a se face seară, a se lăsa seară, a se întuneca, a (se) înnegura, a intra murga în sat, a da în amurg, a (se) înmurgi (rar) etc.

Adv. Seara, către (spre, înspre, pe) seară, pe înserate, în faptul serii, în fapt de seară, în amurg, în amurg de seară, în (pe la) amurgit etc. (*idem* 235).

Teatru

Subst. Teatru, artă teatrală, artă dramatică, scenă, dramaturgie. Teatru antic, teatru clasic; teatru modern. Teatru dramatic; Teatru de operă, operă; teatru de balet, balet; teatru de operetă, operetă; teatru liric; teatru de păpuşi. Spectacol, reprezentaţie; revistă; premieră, avanpremieră. Repetiţie. Sală de teatru; parter; stal; lojă; avanlojă; balcon; galerie etc.

Adj. Teatral, de teatru, dramatic, scenic.

Vb. A pune în scenă, a regiza; a dramatiza. A da (a prezenta) un spectacol; a avea o premieră (*idem* 254).

Dicţionarele asociative înregistrează în articolele sale lexicografice:

- tipurile de relaţii ce le poate stabili o entitate, atît la nivelul limbii, cît şi la nivelul psihic, altfel zis, dicţionarul asociativ ne permite să observăm modul de gîndire a unei naţiuni[12];
- ariile (domeniile) lexicale cu care stabileşte legături entitatea lingvistică (cuvîntul);
- relaţiile în funcţie de conţinut, formă, conţinut şi formă, adică de sinonimie, omonimie, paronimie, antonimie.

Demonstrăm primele rezultate ale unui experiment asociativ realizat cu vorbitori de limbă română.

De exemplu:

Artist: talentat – 1/2; 2/1; 3/1; deştept – 2/2; om – 1/2; actor – 1/1; 2/3; 3/3, teatru – 1/3; 2/3; 3/1; veselie – 1/1; 2/2; muzică – 1/5; scenă – 1/4, 2/3;3/1; cîntăreţ – 1/5; 2/1; dansator – 1/2; 2/1; creaţie – 1/4; 3/1; cîntec – 1/3; 2/2; alte cuvinte asociate: personalitate, circ, jonglor, flori, renumit, bogat, portativ, refren, stea, emoţii, ingeniozitate, replică, luptă, existenţă, piesă, premii, apreciere, muncă, faimă, microfon, înţelept, văzut, viaţă, talent, expoziţie, caiet, star, vedetă etc.[13]

---

[12]Cf. (Черкасова 2008: 5).

[13]Să se compare: Meşter – voinic – 1/1, 2/4; Manole – 1/9, 2/2; creaţie – 1/8, 2/4, 3/1, sculptor – 1/1, 2/2; mănăstire – 1/2, 2/4,3/1; viitor – 1/1, 2/2, 3/2; case – 1/2, 2/2, zidire – 1/3, 2/2, 3/1; jertfă – 1/4, 2/5, 3/2, iscusit – 1/2, 2/3, muncă – 1/3, 2/2, 3/2; făuritor – 2/2, 3/1; capodoperă – 1/3, 3/2; zidar – 1/3; zid – 1/3; lucru – 1/3, 2/1, 3/1; artă – 1/1, 3/2; biserică –

Carte: exerciţii – 2/1, 3/2; chin – 2/1, 3/2; elev – 1/1, 2/1, 3/2; lecţii – 1/1, 2/2, cunoştinţe – 1/9, 2/3, 3/1; texte – 2/2, 3/1; deşteaptă – 1/2, înţeleaptă – 1/1; 2/2; foi – 1/1; 2/2; poezii – 1/1, 2/1, 3/2, scriitor – 1/2; emoţii – 3/2; litere – 1/2, 2/1; copertă – 1/2, 3/4, înţelepciune – 1/2, 2/2, 3/2; învăţămînt – 1/3, 2/1, 3/1; file – 1/1; 2/2, 3/1; miros 2/2, cititor – 3/2; cuvinte – 2/2 3/2; alte cuvinte asociate: şcoală, manual, mare, cîntec, plăcere, pagini, viaţă, pîine, Biblie, meditaţie, titlu etc.

Păstor: tradiţie – 1/7, 2/3, 4/2; istorie – 1/3, 2/2; oi – 1/28, 2/14, 3/3; deal – 1/5; 2/2, 3/6; cîmp – 1/2, 2/2, 3/3; toiag – 1/4, 2/3, 3/2; soare – 1/2; stînă – 1/2, 2/4, 3/5; iarbă – 1/2, 2/1, 3/6; cîine – 1/1, 2/3, 3/2; român – 1/2; munte – 1/1, 2/2, cioban – 1/6, 2/2, 3/1; alte cuvinte asociate: mioriţa, baci, doină, fluier, turmă, ţăran, suliţă, caş, lapte, legendă etc.

Seară: romantism – 1/5, 2/2,3/2; libertate – 3/2, lună – 1/8, 2/2, 3/5; liliac – 2/2; dragoste – 2/2, 3/3, noapte – 1/3, 2/3, 3/2, stele – 1/2, 2/5, 3/4; tîrziu – 1/1, 2/1, 3/2; întuneric – 1/5, 2/3, 3/1; plimbare – 1/3, 2/2, 3/4; întîlnire – 1/2, 3/1; iubire – 2/1, 3/2; frumuseţe – 1/1, 2/3, 3/1; linişte – 1/2, 2/2, 3/4; alte cuvinte asociate: apus, meditaţie, beznă, curăţenie, greieri, intimitate, mister, cină, somn, lecţii, dor, vuiet, fum, rugăciune, haos, caldă, tăcere, univers etc.

Teatru: întuneric – 1/1, 2/2, 3/1; artist – 1/5, 2/2, 3/1, actor – 1/16, 2/6, 3/4,; scenă – 1/8, 2/7, 3/4,; act – 2/3, 3/2; spectacol – 1/2, 2/5, 3/2, spectatori – 1/2, 3/2, interesant – 1/2, 2/1; frumos, 3/2; cîntec – 2/2, 3/4; frumos – 2/4, 3/2; cîntec – 2/2, 3/4, scenarii – 2/2, 3/2; cortină – 2/1, 3/3; flori – 2/1, 3/2; viaţă – 3/2; aplauze – 3/4; alte cuvinte asociate: scaune, drama, masca, adevăr, veselie, dans, cîntăreţ, poezie, operă, costume, Bălţi, mare, rotund, oameni etc.[14].

Intenţia cercetării noastre are ca scop final elaborarea unui *Dicţionar asociativ al limbii române* şi a unei variante online a dicţionarului (o variantă de probă poate fi vizualizată pe adresa: http://ready.hostmd.biz/anchete/).

Am putea fi criticaţi pentru intenţia de a merge pe urme oarecum bătătorite, de aceea propunem şi cîteva elemente inovatoare pe care le urmăreşte un eventual *Dicţionar asociativ al limbii române* comparativ cu, cel puţin, *Dicţionarul analogic şi de sinonime,* pe care l-am citat mai sus:

– şi într-un caz şi în altul se insistă/ar trebui să se insiste asupra cuvintelor ce aparţin vocabularului activ al limbii române: *Dicţionarul analogic şi de sinonime* ţine cont de acest fapt, dar ne întrebăm dacă vocabularul activ al limbii române îl constituie doar cuvinte, la nivel morfologic, substantive (căci doar cuvinte din această clasă morfologică sînt înregistrate în DASLR);

– pentru a putea cu adevărat observa cum stau lucrurile în conştiinţa vorbitorilor de limbă română şi cum, într-adevăr, „vocabularul este constituit din concepte şi grupuri de concepte redate prin cuvinte şi expresii care se continuă şi se prelungesc unele pe altele, se intersectează şi se suprapun alcătuind un caleidoscop ce-şi schimbă imaginea în funcţie de cuvîntul pe care îl alegem ca nucleu mental-lingvistic”, după cum notează autorii *Dicţionarului analogic şi de sinonime*, nu este suficient să

2/2; Mesia – 1/1, 2/2, 3/1; creator – 1/6, 2/2; clădiri – 1/2; harnic – 1/3; sacrificiu – 1/2, 2/3, 3/1; a făuri – 1/3; alte cuvinte asociate: actor, constructor, tîmplar, instrumente, unelte, frumos, responsabilitate, suprem, talent, meserie.

[14]Cf. (Popa *et alii* 2011: 70-76).

observăm doar grupurile conceptuale, dar şi noţiunile ce uneori derivă unul din altul. De exemplu, pentru a observa ce reprezintă *dorul* în concepţia românului, lexemul *dorinţă*, credem, nu este de ajuns, la fel, stau lucrurile şi dacă am vorbi de termenii de rudenie (ariile lexicale vor fi, evident diferite atunci cînd vom spune rudenie/rudenie convenţională/rudenie de sînge în linie colaterală/rudenie de sînge în linie dreaptă/rudenie prin încuscrire (alianţă) (DASLR 1978: 228-230), pe de o parte, şi mamă/tată/soră/frate etc., pe de altă parte.

Referinţe bibliografice

1. Bidu-Vrănceanu, Angela; Călărăşu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaş, Mihaela; Pană Dindelegan, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira, 2001 [DŞL];
2. Bucă, Marin; Evseev, Ivan; Király, Francisc; Crăşoveanu, Dumitru; Vasiluţă, Livia. *Dicţionar analogic şi de sinonime al limbii române*, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1978 [DASLR];
3. Constantinescu-Dobridor, Gheorghe. *Dicţionar de termeni lingvistici*, Bucureşti, Editura Teora, 1998 [DTL];
4. Irimia, Dumitru. *Curs de lingvistică generală*, Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza”, 2011;
5. Iordan, Iorgu. *Stilistica limbii române*, Bucureşti, Editura Institutului de Lingvistică Română, 1944;
6. Popa, Viorica; Sainenco, Ala. *Structurile asociative: abordare didactică şi experiment asociativ* in Noua revistă Filologică, Bălţi, 2011, nr. 1-2 (3-4);
7. Saussure, Ferdinand de *Scrieri de lingvistică generală*, Iaşi, Editura Polirom, 2004;
8. Quintilianus, Fabius M. *Arta oratorică*, vol. I, Bucureşti, Editura Minerva, 1974;
9. Ахманова, О. С. *Словарь лингвистических терминов*, Москва, Издательство «Советская энциклопедия», 1968;
10. Березин, Ф. М. *Русское языкознание конца XIX – начала XX в.*, Москва, Издательство «Наука», 1976;
11. Марузо, Ж. *Словарь лингвистических терминов,* Москва, Издательство Иностранной литературы, 1960;
12. Степанов, Ю. С. *Основы языкознания*, Москва, Издательство «Просвещение», 1966;
13. Черкасова, Г. А. *Русский сопоставительный ассоциативный словарь*, Москва, Издательство РАН, 2008.

„BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ CONTEMPORANĂ: SPAŢII REALE ŞI VIRTUALE”

SECŢIUNEA *MANAGEMENTUL PARTICIPATIV. DIMENSIUNI NOI DE FORMARE A COMPETENŢELOR TEHNOLOGICE*

PERFORMANŢA INSTITUŢIEI – REZULTATUL EFICIENŢEI ANGAJAŢILOR

Elena HARCONIŢA, *directorul BŞ USARB*

Abstract: *Balti University Library personnel management requires a sustainable partnership and a collaborative atmosphere between employees and management. Librarians participate in classes for professional development, at the national and international professional meetings: conferences, colloquia, congresses, self-guided improvement - all these contribute to career development and professional specialization. All the changes, restructuring is realized with the people, that is why, they should be always motivated, supported, trained, explained, defend and protected, because they are the people who ensure good work and success of the institution.*

Key-words: *personnel management, creativity, innovation, image.*

„Firma are două – şi numai două – funcţiuni de bază: marketingul şi inovarea.

Numai marketingul şi inovarea produc rezultate – toate celelalte sunt costuri, susţine Peter Drucker, cel mai mare pedagog şi autor de cărţi în domeniul managementului.

Aceste afirmări se referă şi la instituţia bibliotecară, date fiind problemele actuale cu care se confruntă:

- Creşterea concurenţei în condiţia fenomenului de globalizare, ceea ce a necesitat orientarea şi prezenţa Bibliotecii acolo unde este potenţialul utilizator;
- Creşterea exigenţelor utilizatorilor, ceea ce influenţează instituţia să se centreze pe crearea şi oferirea de plus – valoare: inovare, estetică, diversitate şi calitate;
- Progresul tehnico-ştiinţific;
- Dezvoltarea societăţii informaţionale, care a transformat informaţia în resursă strategică;

În aceste condiţii poţi avea clădiri minunate, dotări excelente, colecţii bogate şi variate, dar dacă nu există capitalul uman adecvat nu se realizează nimic.

Sugestive în acest sens sînt cuvintele directorului executiv de la Coca – Cola „Chiar dacă toate fabricile şi dotările noastre ar arde din temelii peste noapte, n-ar reuşi să afecteze prea mult valoarea companiei: toată această valoare se află, de fapt, în fondul comercial asigurat de francizele mărcii noastre şi tezaurul colectiv de cunoştinţe din companie”.

Marca, buna imagine a Bibliotecii universitare din Bălţi a fost creată de pre-

decesorii noştri, iar fără specialiştii de azi: competenţi, harnici şi doritori de a-şi perfecţiona mereu cunoştinţele, de a îmbunătăţi serviciile şi de a crea noi produse – totul este înzădar.

„Bine că Dumneavoastră aveţi cadre tinere care posedă computerul şi le puteti da orice sarcini, dar ce să facem noi cînd în majoritatea bibliotecilor şcolare personalul se află la o vîrstă înaintată şi nu mai vrea să înveţe nimic. Şi nici computere nu sînt aşa precum aveţi aici", se confesa mai ieri o colegă din mediul bibliotecilor şcolare.

Deci dintr-o parte se vede o mare bunăstare în Casa noastră Albă, condiţii de invidiat, studenţi care ne vizitează frecvent, multe şi diverse cărţi, computere performante, bibliotecare tinere şi deştepte!

Dar numai pe interior se cunoaşte cum au fost obţinute toate aceste bunuri, ori nici cînd oamenii bibliotecii nu s-au oprit odată porniţi la drum acum 67 de ani în urmă.

Temelia managementului Bibliotecii de învăţămînt superior din Bălţi a fost pusă în anul 1962, cînd s-au înfiinţat secţiile şi au fost „ademeniţi" (astăzi se foloseşte termenul recrutare) cei mai buni specialişti din urbă pentru slujba în Biblioteca Institutului Pedagogic „Alecu Russo".

Într-un termen foarte scurt despre Biblioteca a aflat tot spaţiul ex-sovietic.

Experienţa ei de muncă este recomandată altor biblioteci, aici se organizează conferinţe internaţionale şi şedinţe ale Consiliului Bibliotecar din R.Moldova şi u.r.s.s.; cele mai înalte distincţii de nivel naţional şi unional îi găsesc pe bibliotecarii de aici, care se trudeau din greu, fără computere, fără Internet, fără reţele de socializare. Nu în fiecare secţie erau maşini de dactilografiat.

Bibliotecarii de atunci însă:

- reuşeau să achiziţioneze şi să prelucreze cîte 50 – 70 000 documente pe an;
- să promoveze cunoştinţele bibliotecar – bibliografice studenţilor din anul I şi 3, actualul curs de Cultură a Informaţiei;
- să creeze un sistem bine stabilit de informare – cataloagele pe care le actualizăm şi le folosim şi azi;
- să concureze cu cititorii Bibliotecii în lecturile celor mai bune creaţii literare;
- să ghideze lectura a mii de studenţi din toţi anii de studii, să creeze noi forme şi metode de lucru;
- să le analizeze, sintetizîndu-le pe cele mai pozitive şi eficiente.

În structura Bibliotecii era integrată subdiviziunea de Informaţie Tehnico-Ştiinţifică şi numai cei mai buni bibliotecari puteau să ajungă să lucreze acolo.

Era foarte dificil să te angajezi la Biblioteca Institutului, prioritatea o aveau specialiştii în domeniu, dată fiind existenţa Facultăţii de Biblioteconomie şi Bibliografie la Universitatea din Chişinău, apoi specialitatea de Biblioteconomie şi Asistenţă Informţională în cadrul Facultăţii de Jurnalism şi Ştiinţele Comunicării la aceeşi universitate.

Odată angajat, viitorul bibliotecar trebuia să se instruiască cu multă seriozitate şi responsabilitate pentru ca peste ani de muncă intensă să poată promova la o altă treptă profesională.

Puţinii bibliotecari din acea perioadă, care mai sîntem – 26 % (de vîrsta peste 50), ne amintim de spiritul tenace şi stilul, uneori foarte autoritar şi dur de conducere al doamnei Faina Tlehuci, directoarea de 4 decenii a acestei Biblioteci.

Dumneaei, prin propriul exemplu, a ştiut cum să motiveze şi să ghideze colegii în aşa fel ca să ajungă una din primele Biblioteci, Instituţie de muncă excelentă într-o perioadă foarte dificilă şi ideologizată.

Managementul personalului, în anii primului deceniu al Mileniului 3, presupune deja parteneriatul şi o atmosferă colaborativă dintre angajaţi şi administraţie, ceea ce, la fel, poate fi considerată ca o motivare benefică de lucru.

Participarea bibliotecarilor la orele de profesionalizare de nivel local, la întruniri profesionale naţionale şi internaţionale: conferinţe, colocvii, simpozioane, congrese, autoperfecţionarea prin lecturile în domeniu – toate acestea contribuie la dezvoltarea carierei pe orizontală şi la specializarea profesională.

Un deosebit rol îl are creativitatea bibliotecară ca o modalitate internă de stimulare. Anume creativitatea şi inventivitatea au devenit factorii ce cu adevărat stimulează socializarea profesională şi măreşte responsabilitatea bibliotecarului.

În Biblioteca noastră este încetăţenită tradiţia de-a implica toţi angajaţii în diverse activităţi, echipe şi grupuri de lucru cu aprofundare într - un anumit sector şi proces.

Cumularea sarcinilor şi proceselor, la fel are impact pozitiv asupa stabilităţii şi perfecţionării cadrelor.

Motivarea personalului, (60 % - persoane cu vîrsta între 30 - 50 de ani, 12 % tinerii – pînă la 30 de ani) de a-şi onora funcţiile în condiţiile actuale sînt:

- Importanţa socială a profesiei;
- Legislaţia, actele normative şi standardele care reglementează activitatea bibliotecară;
- Stimularea materială (suplimentul, premiile, adaosurile, gradul de calificare, vechimea în muncă) şi morală: diplome, menţiuni, mulţumiri, nominalizări în rapoarte, cărţi, publicaţii periodice;
- Crearea condiţiilor confortabile de muncă, tehnologizarea, accesul liber la resursele informaţionale şi comunicaţionale;
- Ne dorim şi crearea sălilor de menaj şi a sălilor de sport multifuncţionale.

Toate schimbările, restructurările, remodelările, informatizarea în orice structură se realizează cu oamenii, de aceea ei trebuie mereu motivaţi, susţinuţi, învăţaţi, explicaţi, influenţaţi, uneori avertizaţi, dar întotdeauna ocrotiţi şi apăraţi căci ei sînt oamenii care asigură bunul mers al activităţii şi succesul instituţiei.

Astăzi statisticile bibliotecare nu ne demonstrează mari diferenţe de intrări şi împrumuturi dintre perioadele obişnuite şi sesiuni de examene.

Nici pentru obţinerea unei diplome de master nu mai este nevoie de bibliotecă, de colecţiile ei, de bibliotecarii care să le ofere cele mai relevante surse de informare şi documentare, fie în format tipărit, fie electronic.

Cu regret, nici cadrele didactice nu prea vor să ne recunoască în calitate de aliaţi

în procesul de instruire şi cercetare, sînt alţi concurenţi care vor să ne depăşească.

Iată de ce odată cu schimbările din învăţămînt a fost necesar să se schimbe şi Biblioteca, şi Bibliotecarul.

Deschiderea accesului la raft în sălile de lectură pentru a oferi cît mai bune condiţii de muncă de sine stătătoare conform Procesului de la Bologna. Orele de contact direct cu profesorul trebuie să continue în sălile de lectură, dar din nou eşec.

Aplicarea unor strategii mai dinamice şi mai agresive, publicitatea – influenţarea opiniei studenţilor şi profesorilor, comunicrea personală, mesaje cu conţinut bibliotecar prin e-mail-uri personale şi la catedre, relaţiile publice – promovarea ati-tudinii pozitive faţă de bibliotecă în mediul academic, în comunitatea profesională, prin siteuri, bloguri şi pe reţelele de socializare – iată instrumentele actuale ale bibliotecarului.

Dinamismul sporit, abordarea proactivă, opusă celei tradiţionale, sînt absolut necesare în condiţiile în care informaţiile pot fi găsite nu numai la Bibliotecă.

Din şirul de activităţi propuse printre cele mai importante obiective ale anului 2012, doar cîteva au fost integrate în Planul comun pe Universitate: Proiectul „*Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizator*", Blogul Filialei BIN, editarea revistei *BiblioUniversitas@abrm.md*, contorizarea serviciilor electronice; crearea noii versiuni a programului de *Evidenţă statistică a principalilor indicatori de activitate - ProgStats.*

Ce trebuie să realizăm cu toţii pentru a nu pierde din imagine şi pentru a rămîne întotdeuna locul de întîlnire a cititorilor cu cele mai strălucite personalităţi ale umanităţii, cu cele mai avansate descoperiri ale civilizaţiei, cu cele mai celebre creaţii literare şi de artă; cu cei mai buni bibliotecari şi cu cei mai buni prieteni:

- Să utilizăm în continuare mediile electronice pentru diseminarea informaţiilor referitoare la Bibliotecă: web, bloguri, reţele...
- Să expediem Buletinele informative de Achiziţii recente; materialele promoţionale, tutorialele, mostrele de redactare a referinţelor bibliografice şi de întocmire a bibliografiilor*,* tot felul de informaţii prin e-mail, ceea ce poate contribui la îmbunătăţirea comunicării bibliotecii cu utilizatorii.
- Să furnizăm accesul la distanţă la colecţii şi servicii: catalog, bibliotecă digitală, expoziţii virtuale, reviste locale, reviste naţionale şi străine, referinţe on-line.
- Să continuăm achiziţia (oneroasă şi gratuită) bazelor de date pentru suplimentarea ofertei informaţionale.
- Să stimulăm feedback-ul cu utilizatorii: formulare de comandă a documentelor pentru achiziţii; difuzare selectivă a informaţiei; opinii şi propuneri de îmbunătăţire a activităţii.
- Să prezentăm cît mai amplu Biblioteca în mediul Internet, contribuind esenţial la creşterea prestigiului ei.
- Să relaţionăm incontinuu cu structurile şi organizaţiile naţionale şi internaţionale pentru creşterea fluxului informaţional.

- Să ogranizăm cît mai multe şi incitante expoziţii/ manifestări culturale pentru atragerea studenţilor la Bibliotecă.
- Să păstrăm şi să multiplicăm colecţiile tradiţionale – fundamentul netăgăduit al instruirii şi cercetării de calitate.

„Atitudinea personalului, cunoştinţele şi profesionalizarea lor, modul de organizare a spaţiilor, instrumentele şi campaniile de promovare, calitatea documentelor de prezentare participă în mod egal la succesul Bibliotecii. În societatea dinamică în care trăim, marketingul este o necesitate, iar ignorarea lui – un lux. O imagine bună a bibliotecii se proiectează asupra autorităţii finanţatoare, care este stimulată, astfel, să acorde o mai mare atenţie acestei instituţii. Nu în ultimul rînd, o imagine bună a bibliotecii este un atu important în momentul în care se încearcă obţinerea unor fonduri extrabugetare. Cel mai important beneficiu se va regăsi, însă, în modul de receptare a locului şi rolului bibliotecii universitare în procesul de învăţămînt şi de cercetare.” (Mircea Regneală)

STATISTICA BŞ USARB: PROGRAM INFORMATIZAT DE STATISTICĂ

Igor AFATIN, *director-adjunct Informatizare*
Tatiana PRIAN, *bibliotecar principal*

Abstract: *A library analysis activity cannot be achieved without statistical data. Development of a database allows them to store and centralize. Further prosessing of the final rezults demonstrate how effectively the readers are used library services.*

Key-words: *computerisation of information management, applied program, statistical indicators.*

Gestiunea colecţiilor de date este una din cele mai importante probleme care se rezolvă astăzi cu ajutorul calculatoarelor existente. Automatizarea activităţilor de bibliotecă a avut ca efect schimbarea modului de înregistrare şi stocare a datelor. Aceste colecţii de date pot fi memorate în diferite fişiere, sau în baze de date care sînt gestionate de Sistemele de Gestiune a Bazelor de Date (SGBD), cu ajutorul limbajelor de programare.

Conceperea programelor de prelucrare automată a datelor este activitatea prin care o problemă este definită, detaliată şi transformată într-un proiect pe baza căruia se poate elabora un program exploatabil pe calculator. Proiectarea unei baze de date consta din proiectarea schemei conceptuale (logice) si fizice a acesteia, astfel încît sa raspundă cerinţelor utilizatorilor pentru un anumit set de aplicaţii. În general, se consideră că proiectarea unei baze de date se poate diviza în urmatoarele faze:

- Colectarea şi analiza cerinţelor;
- Proiectarea conceptuala a bazei de date;
- Alegerea unui SGBD;
- Proiectarea logică a bazei de date;
- Proiectarea fizică a bazei de date.

O **bază de date** este un ansamblu structurat de date evolutive, organizate pentru a fi prelucrate de programe informatice. Bazele de date sînt fişiere stocate pe suporturi magnetice, împreună cu aplicaţiile care le exploatează (utilizează).

Aplicaţia ***Microsoft ACCESS*** este unul dintre cele mai actuale sisteme de gestiune a bazelor de date raţionale, care face parte din suita de programe Microsoft Office. **Bazele de date relaţionale** sînt, de fapt, nişte tabele cu relaţii între ele, avînd o redundanţă minimă şi controlată. Un alt sistem raţional de gestiune folosit este ***PostgreSQL,*** sub o licentă „open source". Noţiunea de „open source" presupune acces liber la codul sursă, astfel încît utilizatorul să-l poată consulta şi modifica dupa propria dorinţă. Atît ***PostgreSQL*** cît şi **Access** sînt compatibile *SQL* = S(tructured) Q(uery) L(anguage) - limbaj structurat de interogare (a bazelor de date), standard care precizează sintaxa instrucţiunilor prin care se pot executa operaţiuni asupra datelor dintr-o bază de date.

Automatizarea s-a impus şi asupra unui important instrument de management

cum ar fi statistica. Pentru o prelucrare şi colectare mai rapidă a datelor statistice a fost elaborat un program în baza MS ACCESS cu aplicarea tabelelor externe a bazelor de date PostgreSQL ce se găsesc pe server şi utilizarea datelor utilizator din BD TinREAD.

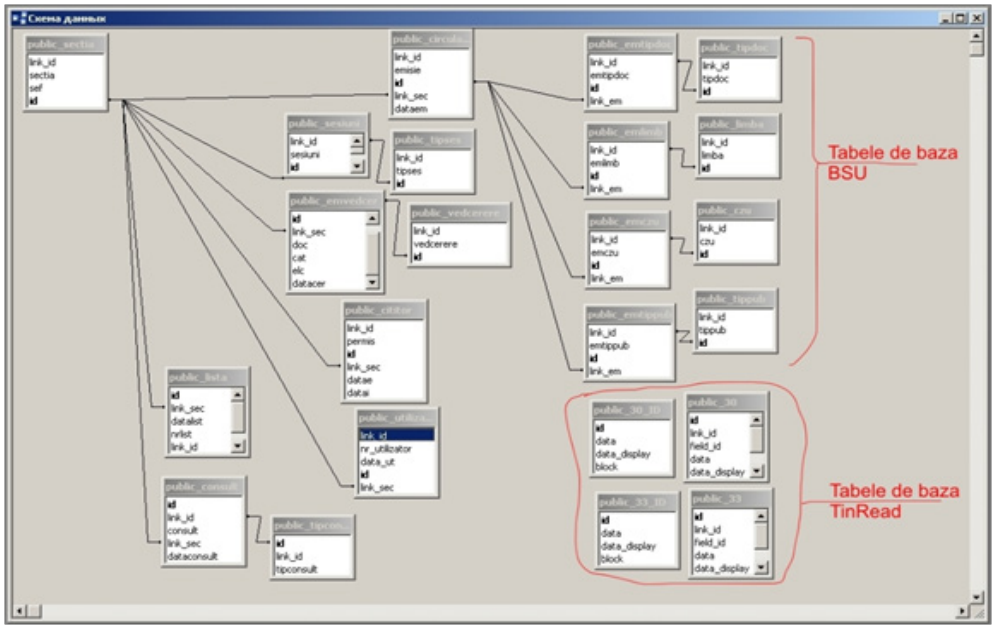

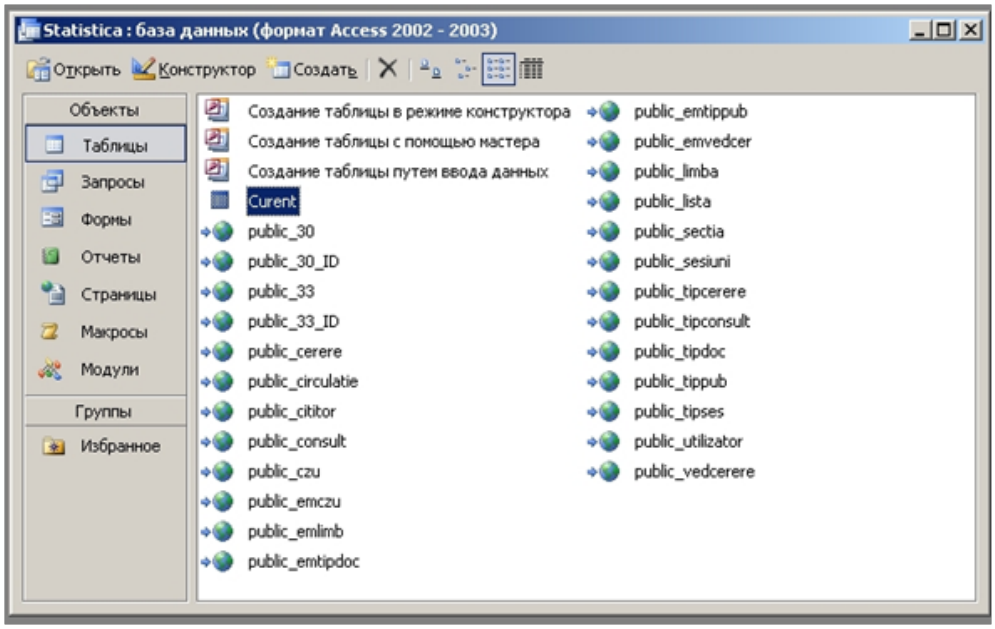

Tabelele sînt legate la MS Access cu ajutorul ODBC driverului. ODBC (Open Database Connectivity) este o tehnologie, un protocol, utilizat pentru a transfera date dintr-un tip de bază de date (*o sursă de date*) la alt tip - baza de date Microsoft Access la o sursă de date externă. În concepţia raţională o BD este formată dintr-o colecţie de relaţii (tabele, fişiere de date). Tabela este obiectul cel mai important al unei baze de date, în care se pastrează toate informaţiile din aceasta. *Relatiile* sînt al doilea obiect, care împreună cu tabelele defineşte structura (schema) unei baze de date. Ele au rolul de a permite accesarea mai multor tabele în acelaşi timp. *Relaţiile* se realizează între doua cîmpuri care aparţin la doua tabele sau cereri. Pentru ca o relaţie să fie logică, este necesar, ca în cele două tabele, cîmpurile, între care se stabileşte relaţia, să se refere la aceleaşi date. Între tabele sînt stabilite relaţii şi constrînjeri de integritate.

Pentru a putea fi sistematizate într-o unitate au fost efectuate un şir de SQL interogări la tabelele bazelor de date. Interogările asigură conectarea la informaţiile din tabelele de date, în scopul utilizării selective, raţionale, distribuite, eficiente şi securizate a datelor. Interogarea bazei de date permite, în principiu, extragerea şi afişarea unor informaţii din înregistrările uneia sau mai multor tabele; înregistrări care verifică anumite condiţii, care sînt grupate în funcţie de anumite criterii sau sînt ordonate crescător sau descrescător.

Termenul „*interogare*" este sensul principal al cuvîntului englezesc „*Query*". În bazele de date relaţionale acest termen are un sens mai larg. Acest termen se referă, pe lîngă interogările de extragere (selecţie) şi la aşa-zisele interogări de acţiune (de creare, de ştergere sau actualizare) pentru tabelele şi elementele lor constitutive. Lucrul cu interogările este posibil prin implementarea limbajului SQL într-un SGBD. Interogările sînt, în ultimă instanţă, comenzi ale unui limbaj simplu, structurat de manevrare a informaţiilor din tabelele unei baze de date relaţionale. Rezultatul execuţiei unei cereri (interogări), în majoritatea limbajelor, se numeşte vedere, deoarece este un cadru în care sînt accesibile anumite părţi ale informaţiilor din

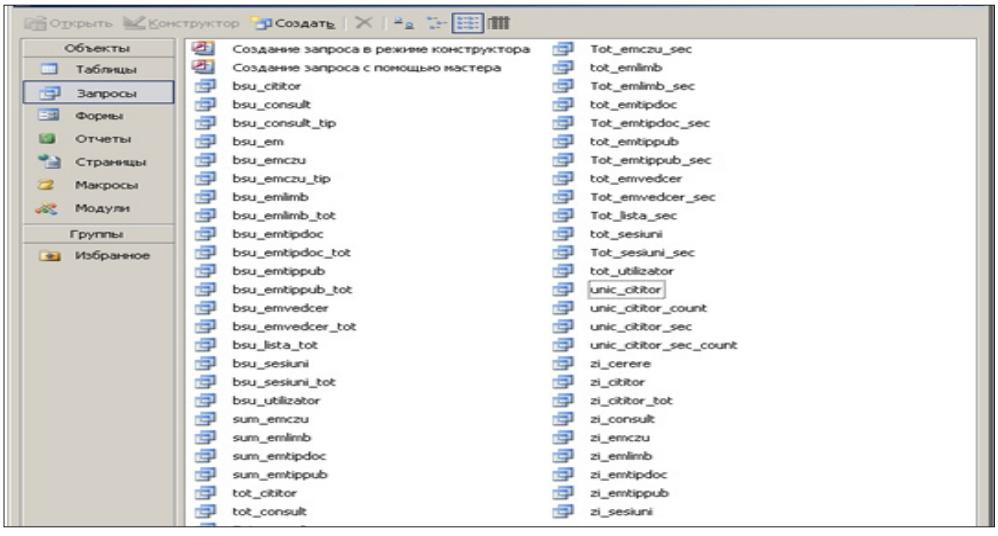

baza de date.

Pentru introducerea cu siguranţă a informaţiilor în tabelele bazelor de date şi vizualizarea datelor s-a recurs la crearea şi utilizarea *formularelor* (în limba engleză: forms).

Majoritatea formularelor sînt legate de unul sau mai multe tabele şi interogări dintr-o bază de date. Un formular legat de date memorează sau regăseşte informaţii din sursa de înregistrări de bază.

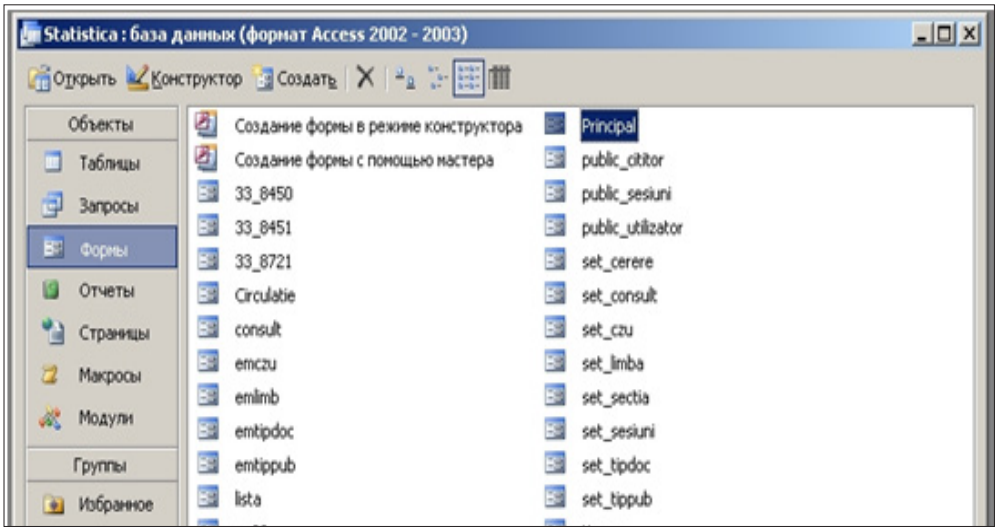

Deoarece baza de date trebuie să poată gestiona un număr mare de articole, la proiectarea formularelor trebuie să se găsească soluţii pentru întreţinerea datelor în siguranţă, introducerea eficientă de date, posibilitatea de regăsire a articolelor, în scopul modificării, asigurarea concordanţei datelor introduse cu datele existente, verificarea şi partajarea accesului utilizatorilor la bazele de date, vizualizarea rapidă a

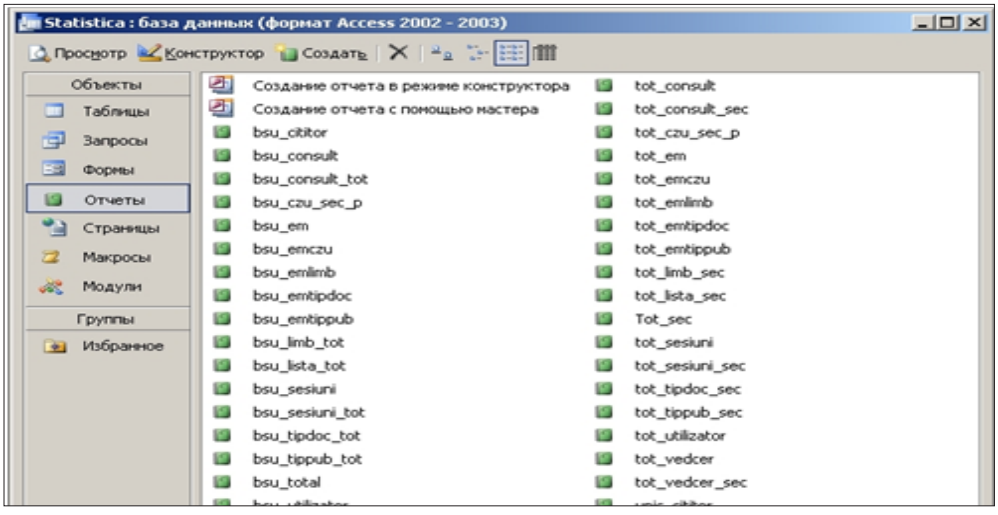

valorilor introduse şi apoi tipărirea lor.

Rapoartele subordonate, create, permit sumarea şi calcularea datelor statistice. Datele cu care lucrează formularul sau raportul sînt constituite în sursa de înregistrări a formularului în cîmpurile din tabelele şi interogările pe care aceasta se bazează. Crearea acestora necesită activităţi complexe de analiză, proiectare şi programare a sistemelor, care consumă cea mai mare parte din bugetul de timp. Evident, formularele şi rapoartele reprezintă o formă elegantă de introducere şi respectiv afişare a datelor care se bazează în principal pe structura bazei de date.

Analiza rezultatului activităţii unei biblioteci nu poate fi realizată fără date statistice, statistica fiind un important instrument de management.

În acest sens managementul informatizării Bibliotecii Ştiinţifice Universitare a evoluat cu elaborarea unui nou Program aplicativ de evidenţă care permite colectarea / procesarea electronică a indicatorilor statistici: utilizatori, intrări, împrumut de documente, sesiuni internet, EBSCO, OPAC, asistenţă informaţională, rapoarte.

Formularul principal pentru introducerea şi vizualizarea datelor conţine 6 file:

Inregistrare utilizator
Înregistrare GRUP
Împrumut documente
Sesiuni
Asistenţa INFO
Rapoarte

Adăugarea de file într-un formular îl fac mai organizat şi mai uşor de utilizat, în special, dacă formularul conţine mai multe controale. Controalele sînt obiecte care afişează date, efectuează acţiuni şi permit vizualizarea şi lucrul cu informaţii care îmbunătăţesc interfaţa utilizator.

In panoul de sus al formularului principal sînt expuse cîmpurile: Data curentă şi Subdiviziunea - cîmp de validare ce permite selectarea oficiului cu vizualizarea automată a bibliotecarului-şef.

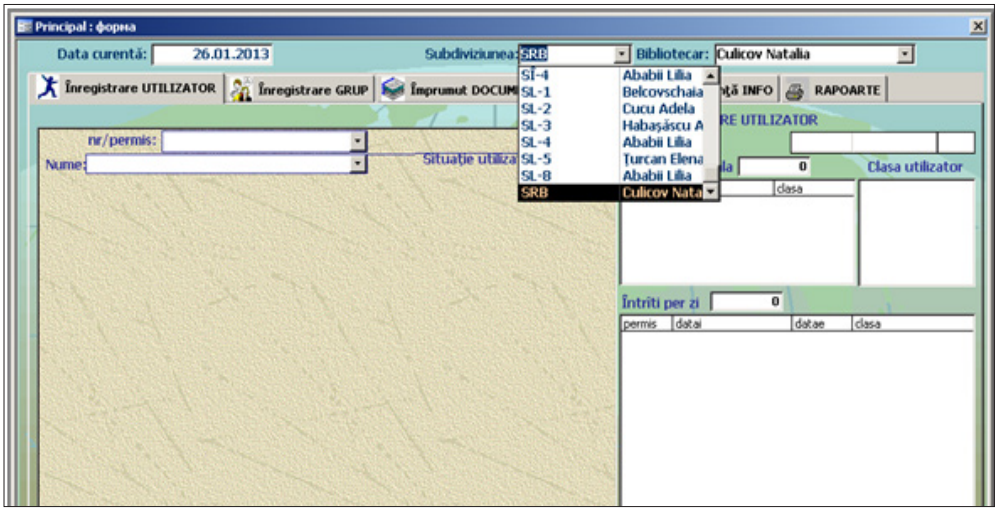

► **Înregistrare UTILIZATOR** include funcţia de selectare a datelor utilizatorului după nr./permis de intrare şi Nume utilizator. În partea de dreapta sînt afişate datele statistice de deservire: data/ora intrare – data/ora ieşire pentru fiecare utilizator în parte.

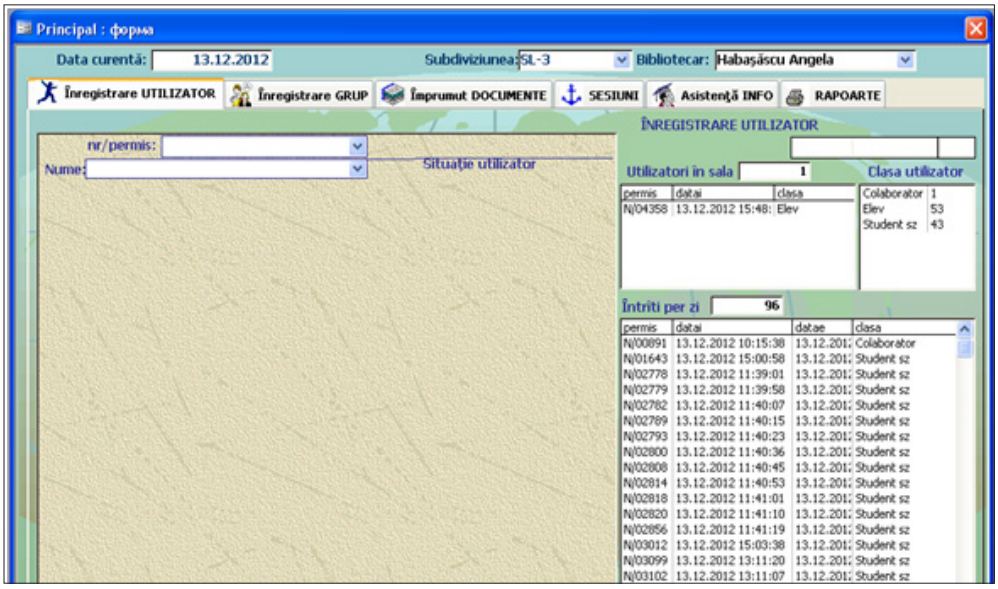

La întroducerea nr./permis se vizualizează situaţia restanţier şi simultan se în-registrează data/ora intrare în fereastra Utilizatori în sală. La iesire permisul este scanat - datele se trec automat în ferestra Întrări per zi. Informaţia introdusă permite de a stoca datele despre utilizatorii aflaţi în sală şi intrările pentru fiecare subdiviziune.

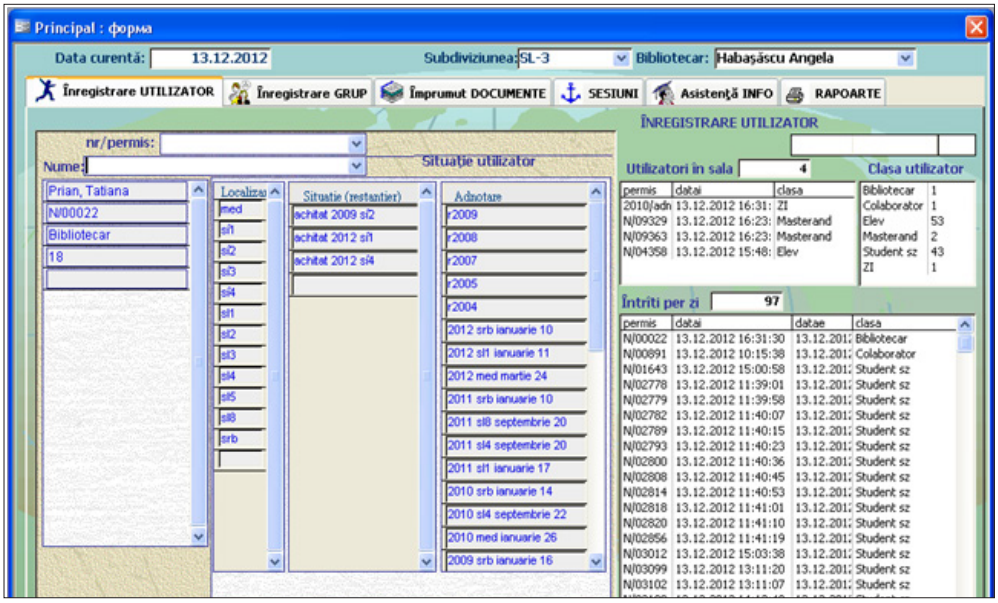

►**Înregistrare GRUP** permite inregistrarea unui grup de utilizatori la ora curentă. Forma de vizualizare pentru aceasta se prezintă ca formular cu elemente multiple - continuu (formular care afişează pe ecran mai multe înregistrări). În panoul de jos sînt cumulate datele pe zi.

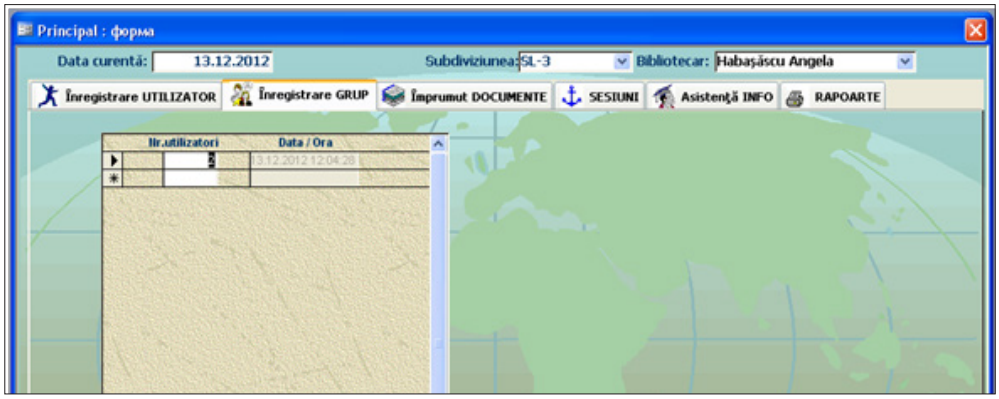

►**Împrumut DOCUMENTE** – cantitatea de documente împrumutate se înscrie în cîmpul principal, ca ulterior documentele să fie repartizate în subformulare după: Categorie, CZU, Limbă, Gen şi Tip document. Subformularele sînt eficiente mai ales pentru prezentarea datelor care au o relaţie unu-la-mai-mulţi. Subformularele conţin cîte două cîmpuri: de validare şi de inregistrare. Totalurile afişate indică împrumutul de documente per zi după repartizare şi Totalul împrumuturilor.

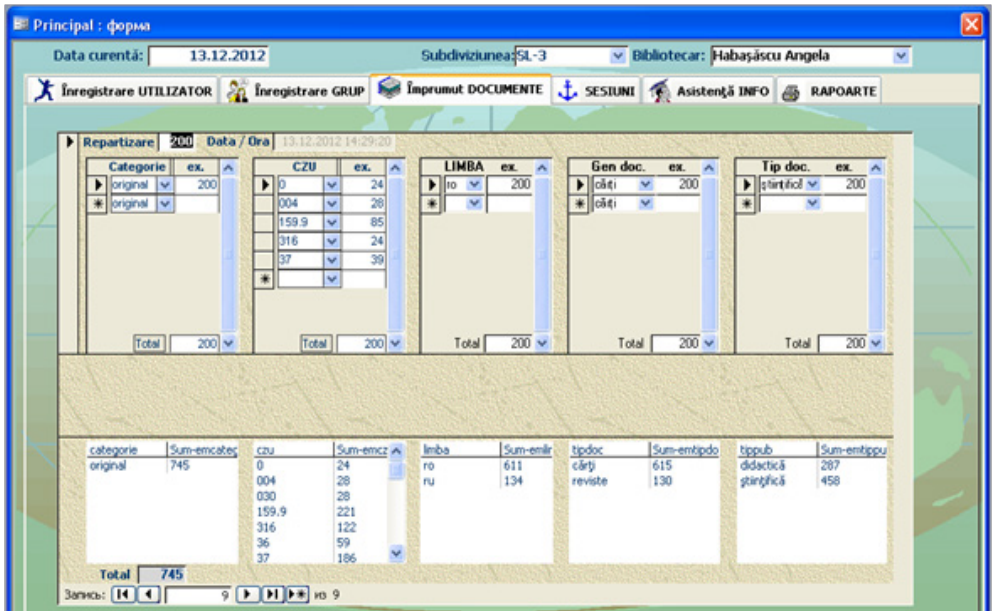

► **Sesiuni** creat pentru evidenţa accesării diferitor baze de date şi sesiuni multimedia. Tipul sesiunii poate fi selectat din cîmpul de validare. Forma de redare a informaţiei este ca formular unic.

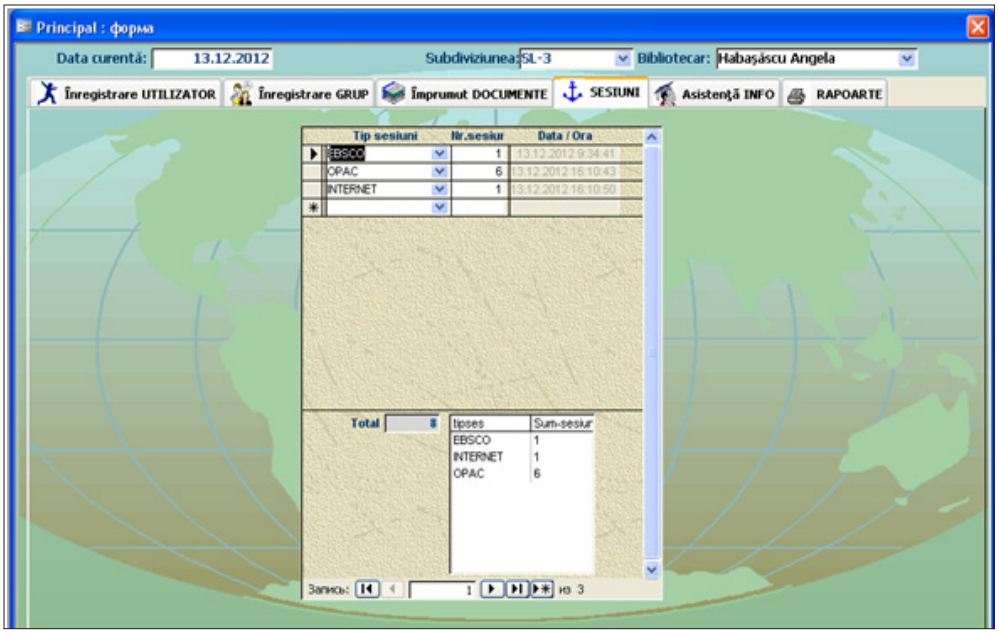

► **Asistenţa Informaţională** conţine - Cereri de informare, Liste tematice şi Consultaţiile oferite per zi ce apar cumulativ în panoul de jos. Tipuri de cereri şi Tipuri consultaţii sînt cîmpuri de validare.

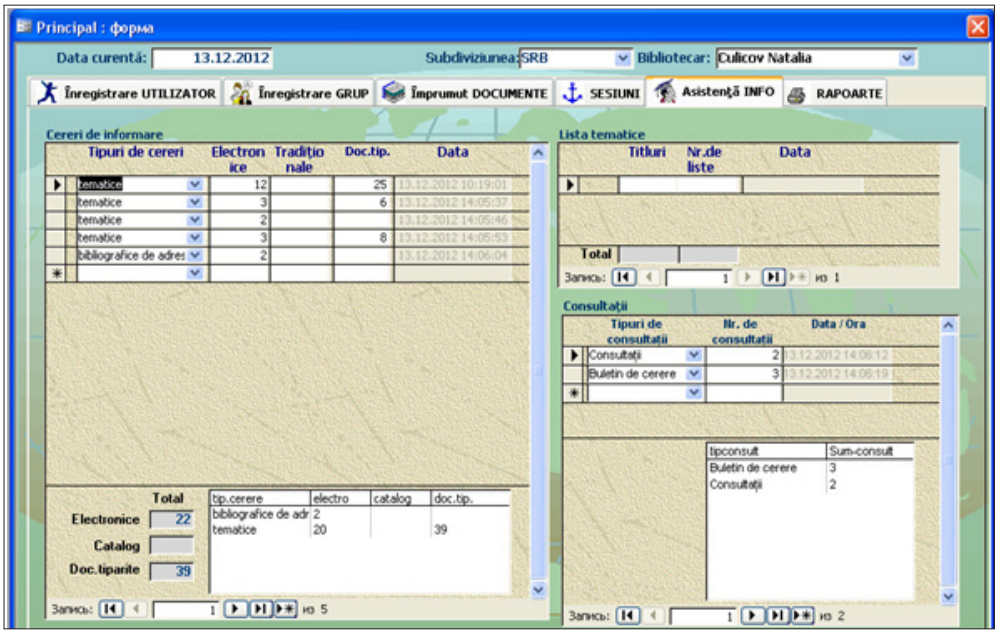

► **Rapoarte** - pot fi descărcate două tipuri de rapoarte pe Subdivizuini şi integral pe Bibliotecă indicînd parametrii de timp.

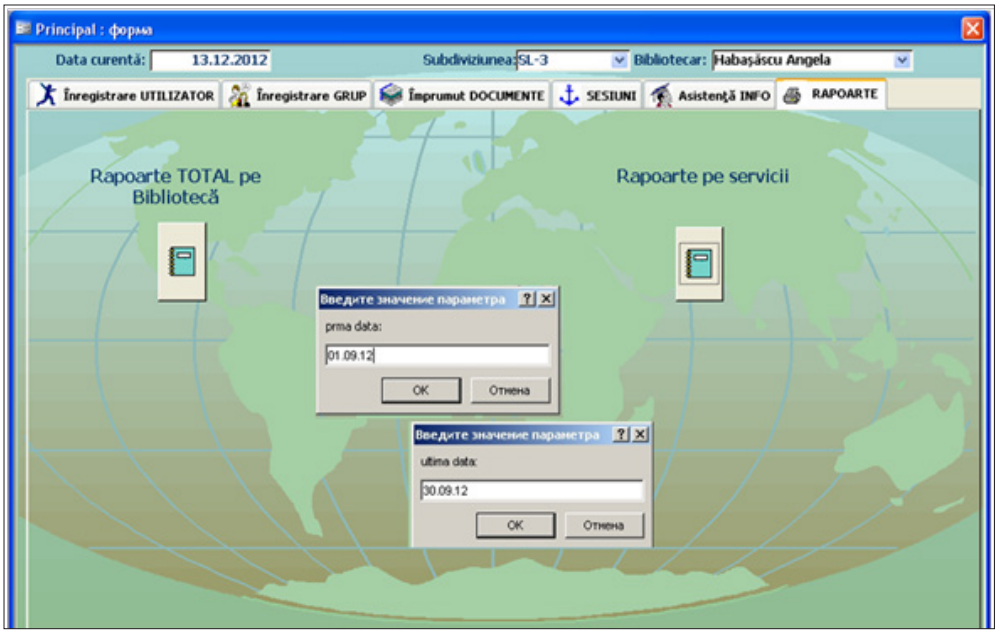

Atunci, cînd se proiectează o aplicaţie de baze de date, toţi parametrii acesteia, toate tabele şi obiectele componente, sînt, funcţie de liste finale necesare, ce constituie finalitatea aplicaţiei.

Rapoartele sau situaţiile finale reprezintă forme mai accesibile de prezentare a informaţiilor din bazele de date, conţinutul lor fiind vizualizat pe ecran sau listat la imprimantă.

Deoarece o proiectare corectă şi corespunzătoare este esenţială pentru atingerea scopurilor utilizării unei baze de date, investiţia în timpul necesar învăţării principiilor unei bune proiectări este esenţială.

Referinţe bibliografice:

1. **Manifestul IFLA pentru statistică de bibliotecă**. [citat la 29.01.2013]. Disponibil pe internet: http://www.ifla.org/files/assets/statistics-and-evaluation/publications/library-statistics-manifesto-en.pdf.
2. ***BOLDEA, Maria; BOLDEA, Costin Radu.*** Access 2007. [citat la 24.01.2013]. Disponibil: http://www.feaa.uvt.ro/ro/component/attachments/download/22.html.
3. **CICHERNEA, Virgil.** Baze de date : Sistemul ACCESS. Ed. a 3-a. Bucureşti : Pro Universitaria , 2007. 313 p. : tab. ISBN 978-973-129-042-3. [citat la 22.01.2013].
4. **DOROS, Ioan.** Sisteme de Gestiune a Bazelor de Date. [online] [citat la 27.01.2013]. Disponibil pe Internet: http://ru.scribd.com/doc/57156922/Doros-Ioan-Sisteme-de-Gestiune-a-Bazelor-de-Date

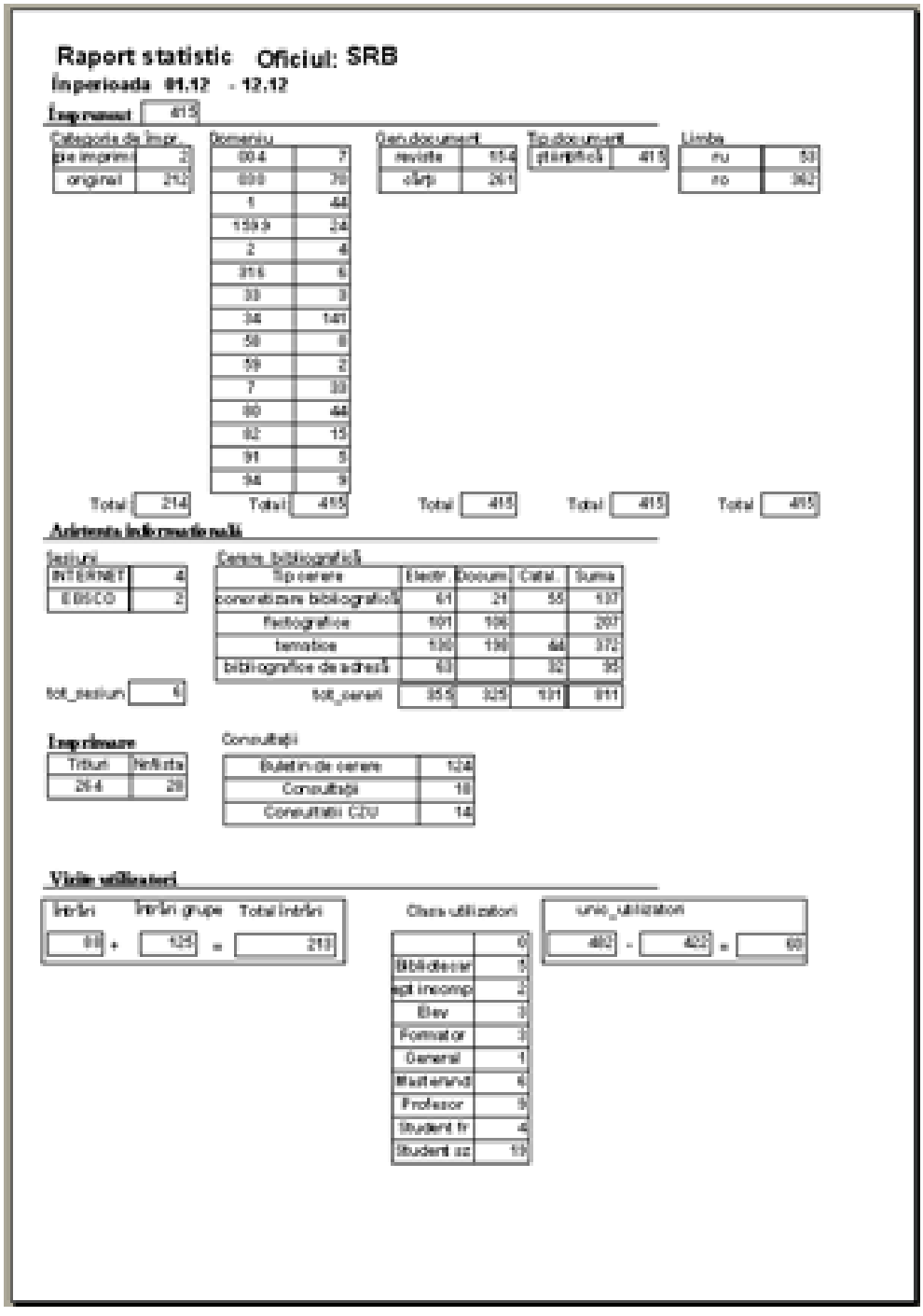

Raport statistic Oficiul: SRB

În perioada 01.12 - 12.12

Împrumut 415

Categorie de împr.

pe imprimi	2
original	212

Domeniu

004	7
030	70
1	44
1599	24
2	4
316	6
33	3
34	141
58	8
59	2
7	33
80	44
82	15
91	5
94	9

Gen document

reviste	154
cărți	261

Tip document

științifică	415

Limba

ru	53
ro	362

Total 214 Total 415 Total 415 Total 415 Total 415

Asistenta informațională

Sesiuni

INTERNET	4
EBSCO	2

tot_sesiuni 6

Cerere bibliografică

Tip cerere	Electr.	Docum.	Catal.	Suma
concretizare bibliografică	61	21	55	137
factografice	101	106		207
tematice	130	136	44	372
bibliografice de adresă	63		32	95
tot_cereri	355	325	131	811

Împrimare

Tituri	Nr.lista
264	28

Consultații

Buletin de cerere	124
Consultații	18
Consultații CZU	14

Vizite utilizatori

Intrări		Intrări grupe		Total intrări
88	+	125	=	213

Clasa utilizatori

	0
Bibliotecar	5
ept incomp	2
Elev	3
Formator	3
General	1
Masterand	6
Profesor	9
Student fr	4
Student sz	19

unic_utilizatori

482	-	422	=	60

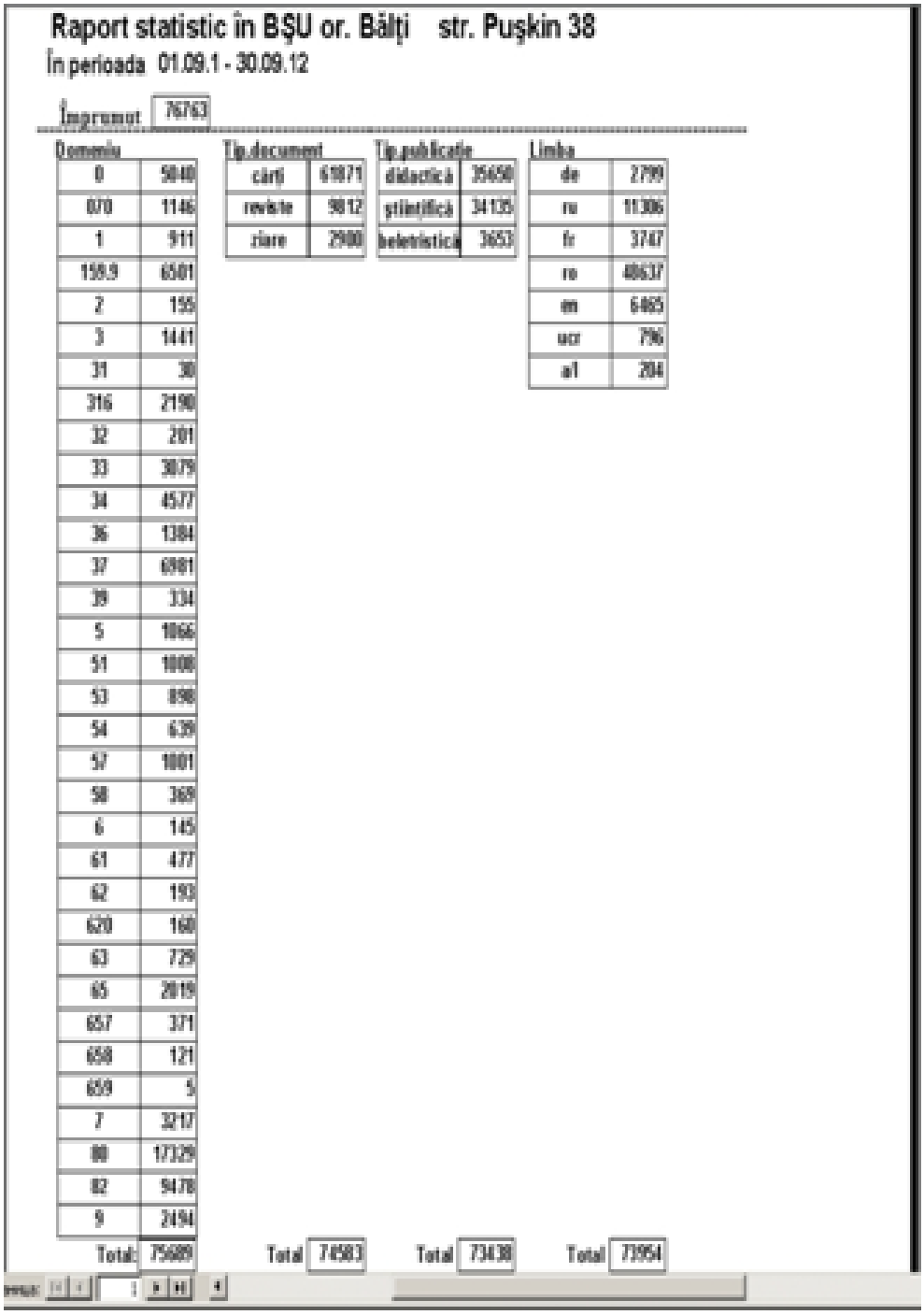

Raport statistic în BŞU or. Bălţi str. Puşkin 38

În perioada 01.09.1 - 30.09.12

Împrumut 76763

Domeniu	
0	5040
070	1146
1	911
159.9	6501
2	155
3	1441
31	30
316	2190
32	201
33	3879
34	4577
36	1384
37	6981
39	334
5	1866
51	1808
53	898
54	639
57	1801
58	369
6	145
61	477
62	193
620	160
63	729
65	2819
657	371
658	121
659	5
7	3217
80	17329
82	9478
9	2494
Total:	75689

Tip.document	
cărţi	61871
reviste	9812
ziare	2900
Total	74583

Tip.publicaţie	
didactică	35650
ştiinţifică	34135
beletristică	3653
Total	73438

Limba	
de	2799
ru	11306
fr	3747
ro	49637
en	6485
ucr	796
al	204
Total	73954

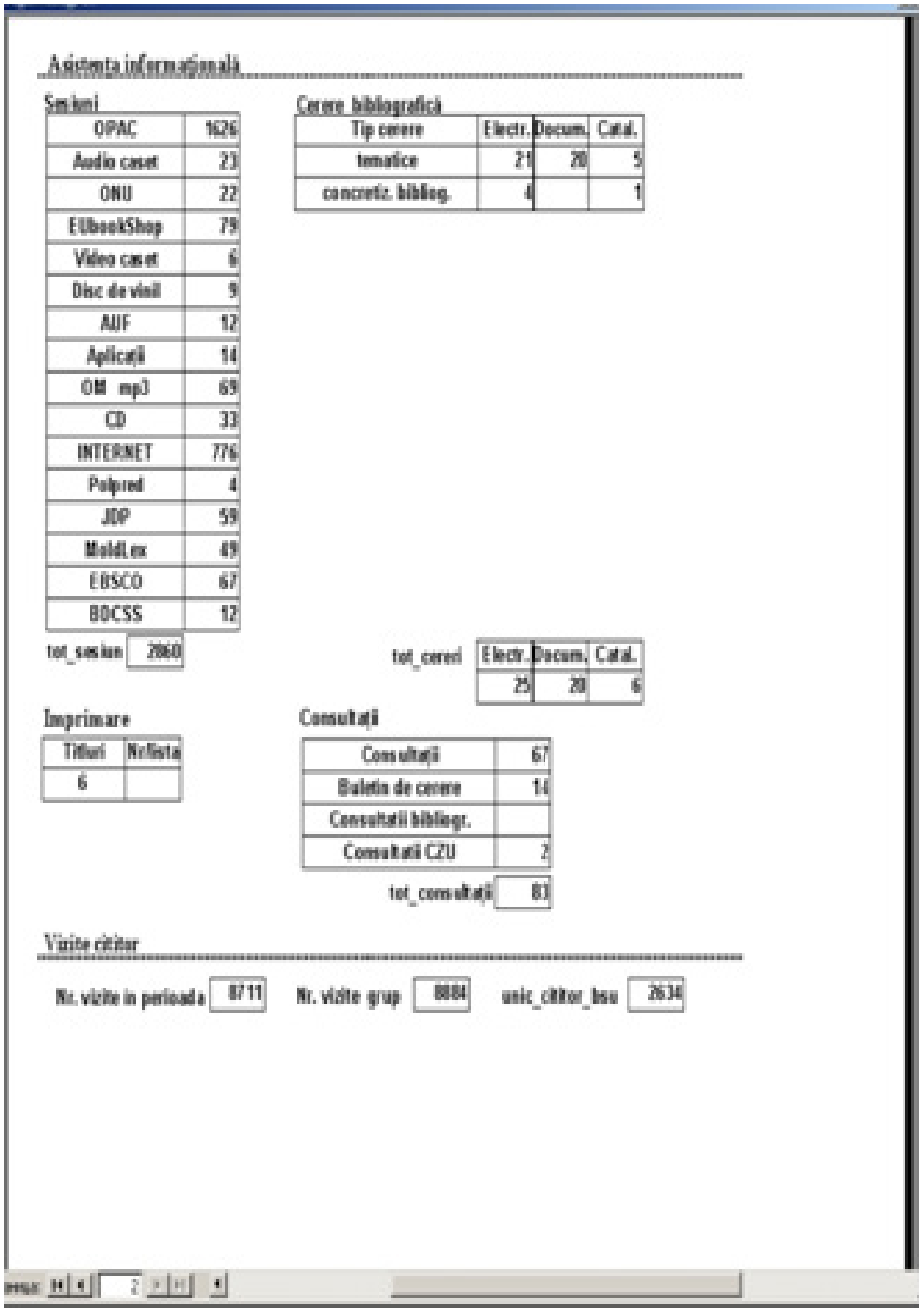

Asistenta informationala

Semne

OPAC	1626
Audio caset	23
ONU	22
EUbookShop	79
Video caset	6
Disc de vinil	9
AUF	12
Aplicatii	14
OM mp3	69
CD	33
INTERNET	776
Polpred	4
JDP	59
MoldLex	49
EBSCO	67
BDCSS	12

tot_semne 2860

Cerere bibliografică

Tip cerere	Electr.	Docum.	Catal.
tematice	21	20	5
concretiz. bibliog.	4		1

tot_cereri

Electr.	Docum.	Catal.
25	20	6

Imprimare

Titluri	Nr.file
6	

Consultatii

Consultatii	67
Buletin de cerere	14
Consultatii bibliogr.	
Consultatii CZU	2

tot_consultatii 83

Vizite cititor

Nr. vizite in perioada 8711 Nr. vizite grup 8884 unic_cititor_bsu 2634

PROIECTUL ANULUI: PRIN BLOGURILE BIBLIOTECII MAI APROAPE DE UTILIZATOR. BLOGUL FILIALEI BIN - BIBLIOTECI DE ÎNVĂŢĂMÎNT DIN NORD A ABRM

Lina MIHALUŢA, *director-adjunct BŞ USARB*
Elena STRATAN, *şef serviciu Cercetare. Asistenţă de specialitate*

Abstract: *In the Library was initiated the project Closer to the Users through Library Blogs, in order to develop virtual dialogue Librarian-User, Library – Faculty. 7 blogs were created by reading rooms/loans which are posted daily information about collections, new acquisitions, exhibitions, useful electronic resources etc. It was also created the blog of Northern Education Llibraries-Balti Branch of Librarians Association of Republic of Moldova. The total display of page - 1 383.*

Key-words: *electronic services, information, on-line communication, virtual dialog, user 2.0.*

Ce este un blog?

Blog este prescurtarea de la **weblog**, ce inseamna **jurnal pe Internet**, este o **pagina web** bazată pe articole periodice în ordine cronologică, actualizate zilnic. Conform sursei din Wikipedia în anul 2005 existau **8 milioane** de blog-uri. În 2006 – **27 milioane**. În iulie 2011 numărul de blog-uri la nivel global a ajuns la **164 de milioane**. Din acestea, **29 %** erau din Uniunea Europeană şi **49 %** din SUA.

Scopul proiectului *Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizator:*

- Utilizarea mai relevantă a **instrumentelor de comunicare** oferite de Internet.
- Amplificarea dialogului virtual **Bibliotecar - Utilizator, Biblioteca – Facultate**.
- Partajarea conţinuturilor educaţionale în regim non-stop.
- Studierea necesităţilor consumatorului şi extinderea implicită a ofertelor.

Obiectivul general:

- Crearea / întreţinerea blogurilor în **Punctele de servire** ale Bibliotecii: 12 săli de lectură/4 săli de împrumut

Echipa de implementare:

- **Administrator de proiect**: E. Harconiţa, director; **coordonator**: L. Mihaluţa, dir.adjunct; R**esponsabil**: E. Stratan, şef serviciu Cercetare. Asistenţă de specialitate
- **Realizator**i: bibliotecarii-responsabili de activitatea sălilor de lectură / împrumut

Design/Tabloul de bord

- Proiectul a demarat cu organizarea cursurilor de instruire a bibliotecarilor implicaţi în proiect: traininguri, aplicaţii la posturile de lucru, consultaţii etc.;
- Elaborarea tutorialului ***Editarea informaţiilor pe blog;***
- Crearea blogurilor;
- Monitorizarea conţinuturilor/postărilor.

Elaborarea tutorialului *Editarea informațiilor pe blog*

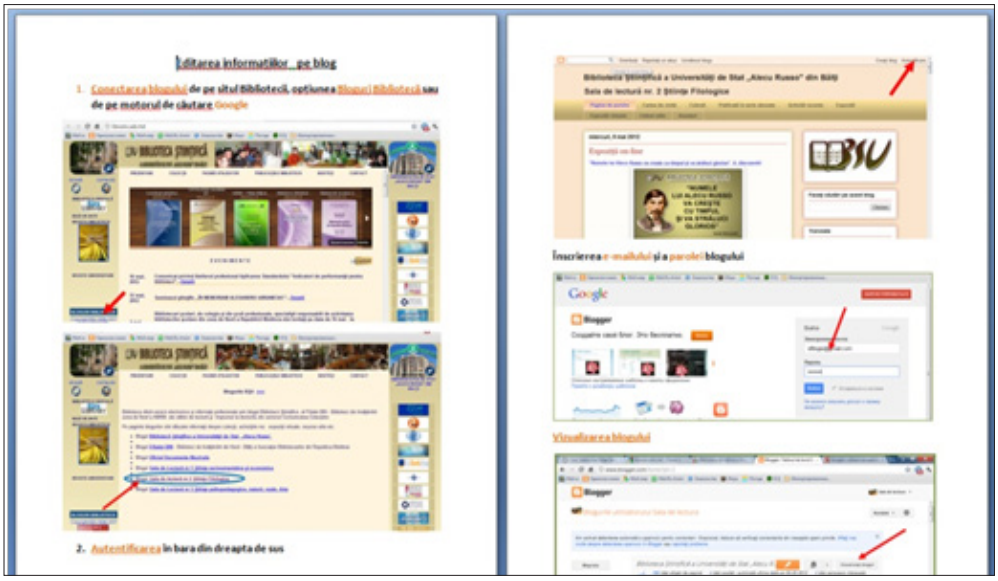

Crearea blogurilor

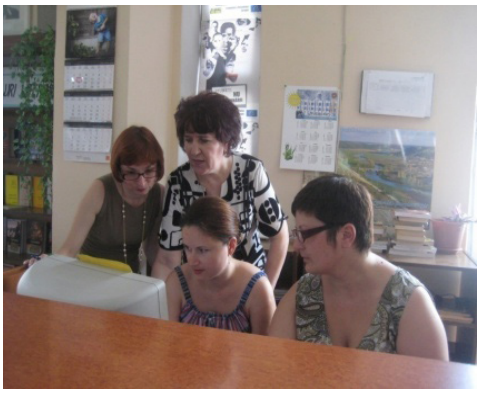

Monitorizarea conținuturilor / postărilor pe blog

- ►Crearea Mapei *Bloguri* în Intranet
- ►Elaborarea mostrelor/modelelor de postări, teme
- ►Ce postăm pe blogul subdiviziunii?

Publicitate

- ► Conecarea la blogurile Bibliotecii de pe site http://libruniv.usb.md meniul BLOGURI BIBLIOTECĂ http://libruniv.usb.md/blog/blog.htm
- ► Elaborare Flyere, avize pe site, la catedrele USARB

Accesare bloguri

Publicitate: Flyere

Blogurile Bibliotecii: Servicii electronice şi informaţii profesionale

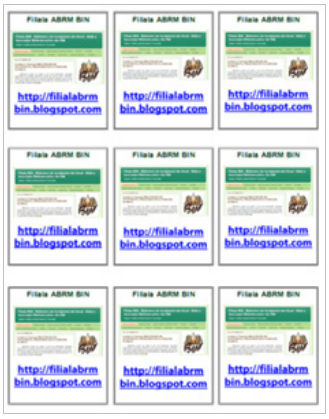

Flyer: Filiala BIN- Biblioteci de învăţământ din Nord ABRM

În cadrul Bibliotecii au fost create 7 bloguri:

- Blogul Bibliotecii Ştinţifice a Universităţii de Stat „Alecu Russo”
  Blogul Filialei BIN - Biblioteci de învăţământ din Nord - Bălţi a ABRM
- *Bloguri ale sălilor de lectură şi împrumut din serviciul Comunicarea Colecţiilor*
- Blogul Oficiului Documente Muzicale
- Blogul Sălii de Lectură nr 1 Ştiinţe socioumanistice şi economice
- Blogul Sălii de lectură nr 2 Ştiinţe Filologice
- Blogul Sălii de Lectură nr 3 Ştiinţe psihopedagogice, naturii, reale. Arte

- Blogul Oficiului Documente în Limbi Străine

Pe paginile blogurilor sînt difuzate informaţii despre *colecţii, achiziţiile noi, expoziţii virtuale, resurse electronice utile* etc.

Blogul **Bibliotecii Ştinţifice a Universităţii de Stat „Alecu Russo**”

Blogul Filialei BIN - Biblioteci de învăţământ din Nord - Bălţi a Asociaţiei Bibliotecarilor din Republica Moldova

Blogul Oficiului Documente Muzicale

Blogul Sălii de Lectură nr 1 Ştiinţe socioumanistice şi economice

Blogul Sala de lectură nr 2 Ştiinţe Filologice

Blogul Sala de Lectură nr 3 *Ştiinţe psihopedagogice, naturii, reale. Arte*

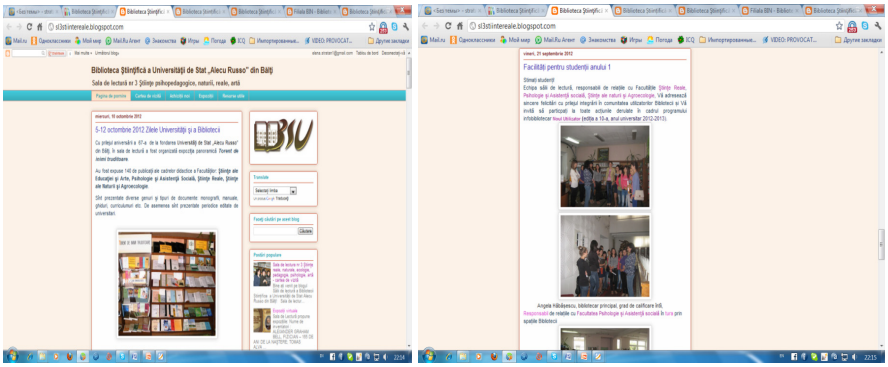

Blogul Oficiul Documente în Limbi Străine

Statistici de la Blogger:

Blogul Filialei BIN

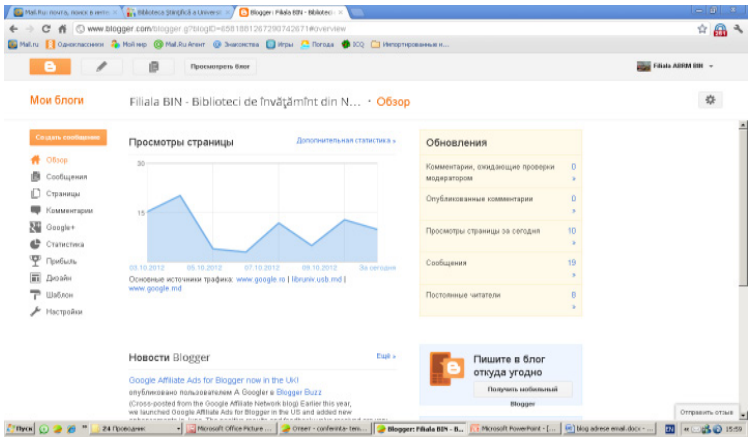

- Afişări de pagină astăzi -**11**
- Afişări de pagină ieri- **13**
- Afişări de pagină luna trecută- **332**
- Istoricul general al afişărilor de pagină - **1.383**

Postări: top vizualizări

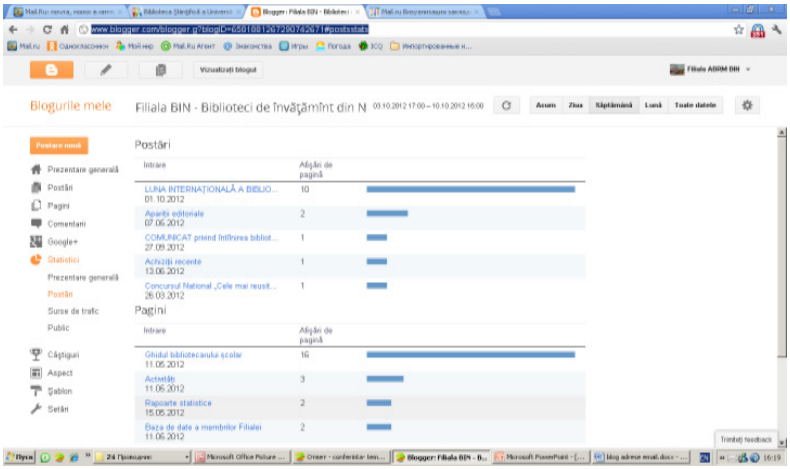

Surse de trafic - Site-uri de referinţă - Căutaţi cuvinte cheie

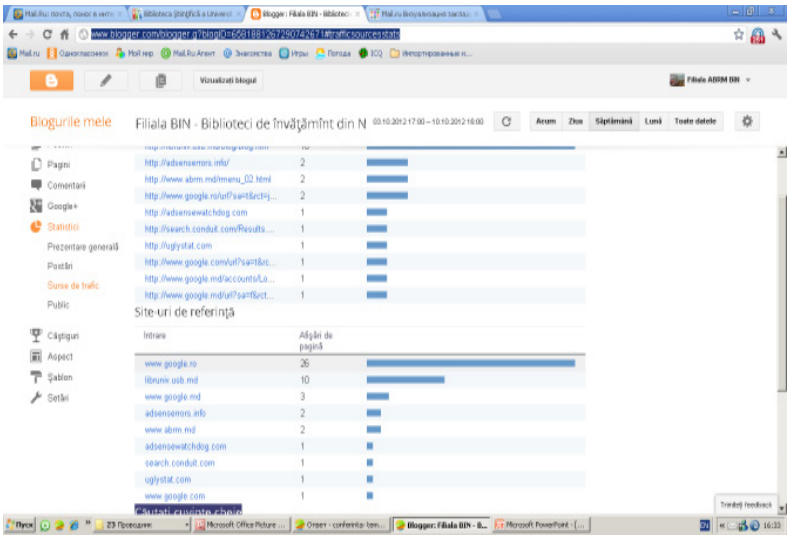

Public: Afişări de pagină după ţară

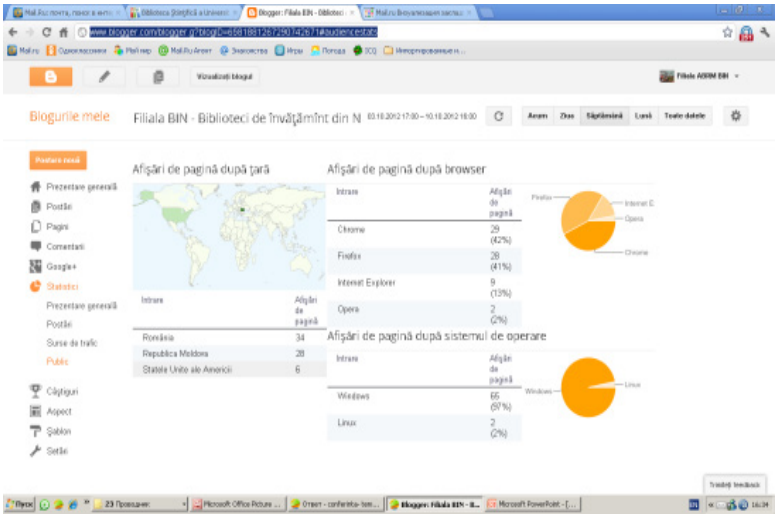

Afişări de pagină după sistemul de operare

- Windows - 65 (97%)
- Linux - 2 (2%)

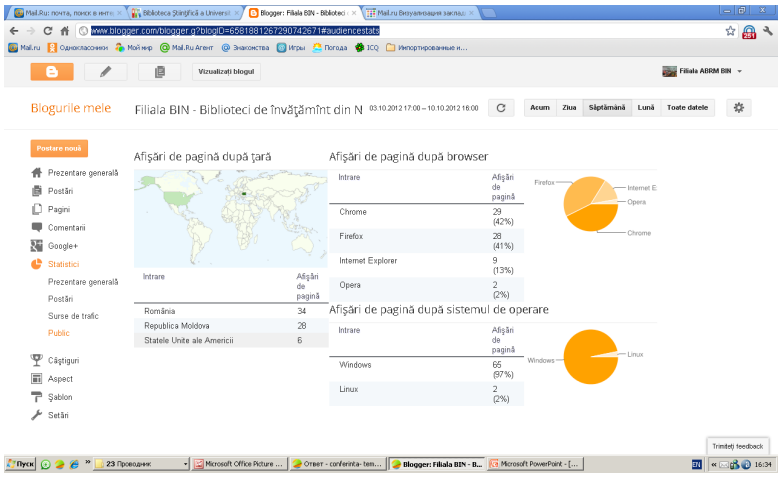

Afişări de pagină după browser

- Chrome - 29 (42%)
- Firefox - 28 (41%)
- Internet Explorer - 9 (13%)
- Opera - 2 (2%)

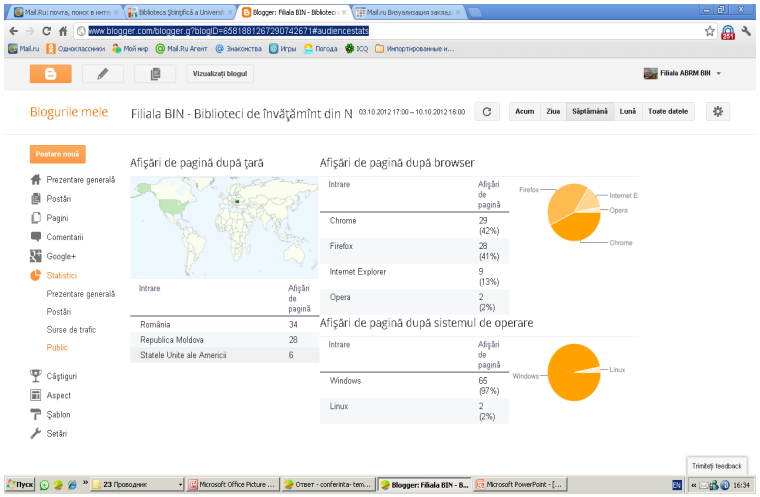

Total postări pe blogurile subdiviziunilor: 83

- SL1 – 12
- SL2 - 21
- SL3 - 19
- ODM – 16
- ODLS – 15

Totalul afişărilor de pagină/hits pe blogurile subdiviziunilor: 3 830 hits

LUCRĂRILE UNIVERSITARILOR BĂLŢENI ÎN BIBLIOTECA DESCHISĂ *OPEN LIBRARY*

Lina MIHALUŢA

Abstract: *The authors reported about the online facilities of publishing, reading and sharing University Library works (monographs, bibliographies, guides, dictionaries, etc..) in the Open Library. Starting with the first May, 2012, in the Open Library were recorded 30 documents. Publication in these catalogs increases visibility of scientific product of teacers and librarians.*

Key-words: *Open Library, Internet Archive, monographs, bibliographies, guides, dictionaries, encyclopedias.*

Sloganul: O pagină de web pentru fiecare carte

Biblioteca deschisă Open Library este un Proiect on-line, de Internet Archive non-profit, iniţiat în anul 2007 de Aaron Swartz, finantat în parte de un grant de la Biblioteca de Stat din California şi Fundaţia Kahle / Austin. Proiectul este acum condus de George Oates. Scopul catalogului este să creeze "o pagina web pentru fiecare carte publicată vreodată". Înregistrarea este gratuită. Dispune de peste 20 mln de înregistrări on-line în acces liber, oferă acces la 1,7 milioane de versiuni scanate ale cărţilor, şi link-ul la surse externe, cum ar fi WorldCat şi Amazon, peste 1 mln. de cărţi electronice, publicate începînd cu anul 1008 şi 2020. Cataloagele de bibliotecă care au fost deja încărcate includ: Biblioteca Publica din San Francisco, Biblioteca Congresului, Universitatea Harvard a lui Hollis catalog, Bibliotecă Universităţii din Carolina de Nord.

Înregistrarea lucrărilor profesorilor universitari şi ale Bibliotecii Şriinţifice

Scop:

Popularizarea/promovarea vizibilităţii produsului ştiinţific al cadrelor didactice şi bibliotecare prin extinderea / explorarea şi împrumutul / consultarea la distanţă - nivel internaţional. Informarea comunităţii ştiinţifice şi profesionale asupra produsului ştiinţific a universitarilor de la Bălţi.

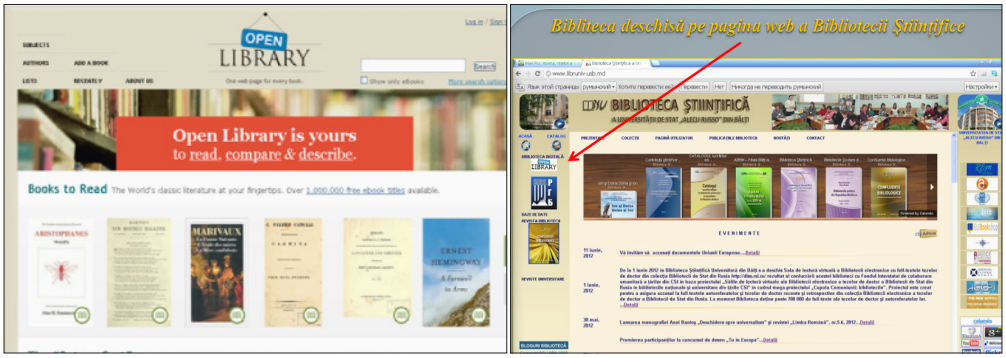

Organizare:

- înregistrarea, începînd cu 01 mai 2012, a documentelor în Biblioteca Open Library: toate lucrările editate de Biblioteca Ştiinţifică (monografii, bibliografii, ghiduri, dicţionare etc.)
- înregistrarea selectivă a publicaţiilor ştiinţifice a cadrelor didactice din Biblioteca Digilală.
- înregistrarea selectivă a publicaţiilor cadrelor didactice din colecţia *Depozit Obligatoriu Universitaria* editate între anii 2007 – 2012
- selectarea publicaţiilor cadrelor didactice din colecţia *Depozit Obligatoriu Universitaria,* editate între anii 2007 – 2012 (monografii, tratate, materialele conferinţelor, culegeri, enciclopedii, dicţionare etc.).

Impact

Baza de date Open Library va deveni un mijloc important de promovare a rezultatelor activităţii de cercetare şi inovare a cadrelor didactice şi a bibliotecarilor universitari.

Etapele de plasare a unui document în catalogul *Open Library*

- Înregistrare
- Accesare profil
- Descrierea profilului
- Înregistrarea unui document nou:
  - descrierea bibliografică
  - adăugarea imaginii coperţii
  - adăugarea adresei electronice a documentului
  - adăugarea documentului în listă
- Vizualizarea listei documentelor înregistrate

Înregistrarea pe pagina Biblioteca deschisă *Sign Up (înregistrare)*

Completarea formularului cu următoarele date:

- nume
- prenume
- nume de utilizator
- parola, adresa e-mail
- tastare Sign Up (înregistrare):

Înregistrarea unui document nou: Tastare ADD A BOOCK (adaugă o carte)

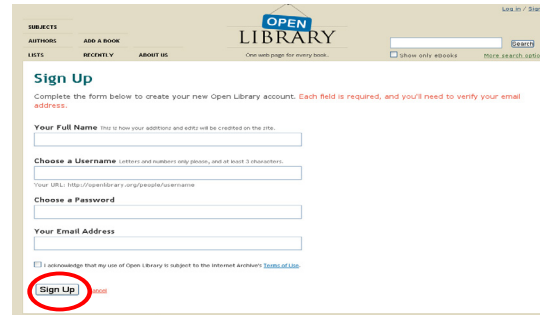

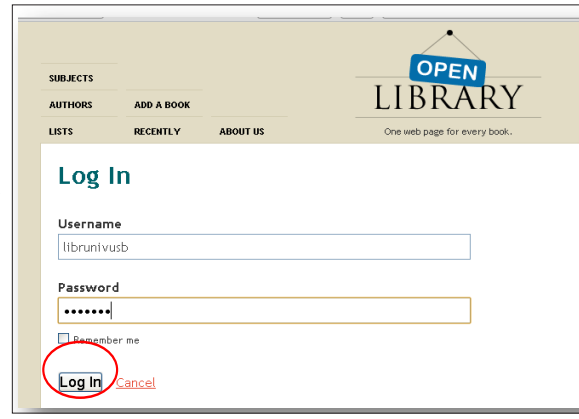

Expunerea în *Open Library*

Vizualizarea/descărcarea documentului

Căutarea informaţiei în Biblioteca deschisă

subiecte **autori** **bara de căutare**

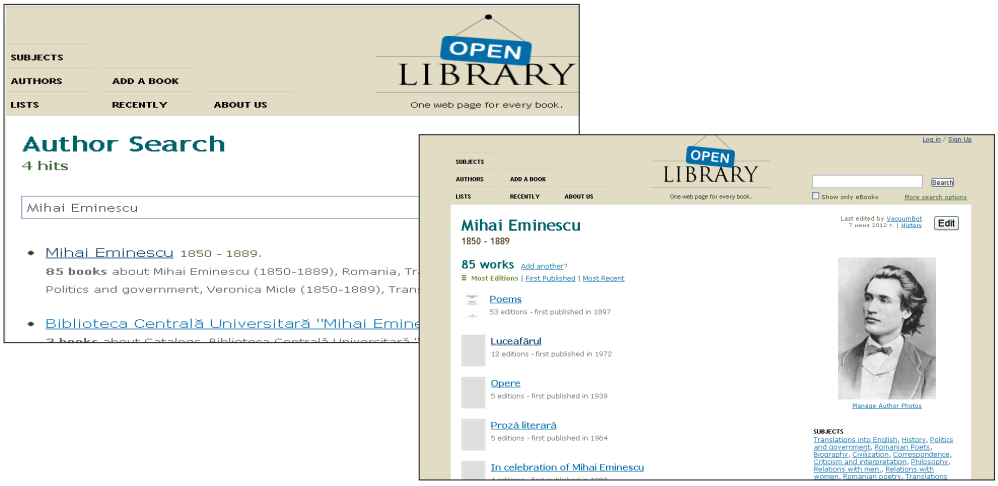

Biblioteca Ştiinţifică în *Open Library – 30 documente*

PRODUSUL ŞTIINŢIFIC AL CADRELOR DIDACTICE ŞI AL BIBLIOTECARILOR DE LA UNIVERSITATEA DIN BĂLŢI PE CALAMEO

Silvia CIOBANU, *şef Centrul Marketing. Activitate editorială*

Abstract: *Calaméo offers unmatched comfort to read documents. The publications are available in an optimal form with vast possibilities of customisation (images and background music, interactive links, etc). Calaméo displays publications for people who want to read them, for all audiences from the Internet safely.*

Key-words: *international platforme, on-line communication, electronic services, scientific products.*

Calaméo – este un serviciu/platformă privată de postare şi răspîndire virtuală a publicaţiilor unei organizaţii sau persoane particulare, care oferă servicii atît gratis cît şi contracost (cu mai multe posibilităţi de operaţionare virtuală cum este PREMIUM sau PLATINUM) şi care apără drepturile de autor, dacă cel din urmă doreşte (Calaméo – («Nou») o abreviere a cuvîntului francez "calame" (peniţă), cu un sufix adăugat "neo").

Calaméo oferă un confort de neegalat pentru a citi documentele. Publicaţiile sînt servite într-o formă optimă de graţie, vaste posibilităţi de personalizare (imagini de fundal, muzica de fundal, link-uri interactive, etc). Calaméo face posibilă, în condiţii de siguranţă, afişarea publicaţiilor pentru acei oameni pe care doriţi să le citească sau pentru tot publicul din Internet.

Dintr-un fişier PDF, se pot crea reviste, broşuri, cataloage, rapoarte, prezentări şi multe altele ...

Avantajele publicării on-line:

- Economii de costuri şi de timp;
- Mijloace inovatoare, originale şi incitante de comunicare, care provoacă imediat interesul cititorului;
- Rapoarte de cititori, statistici ... şi alte oportunităţi de e-marketing pentru a determina eficacitatea publicaţiilor;
- Acces uşor de stocare de fişiere disponibile pe Internet la orice moment;
- Abilitatea de a crea o agenţie de ştiri de pe Internet;
- Livrarea imediată a materialelor editate.

Primii paşi. Cu ce începem?

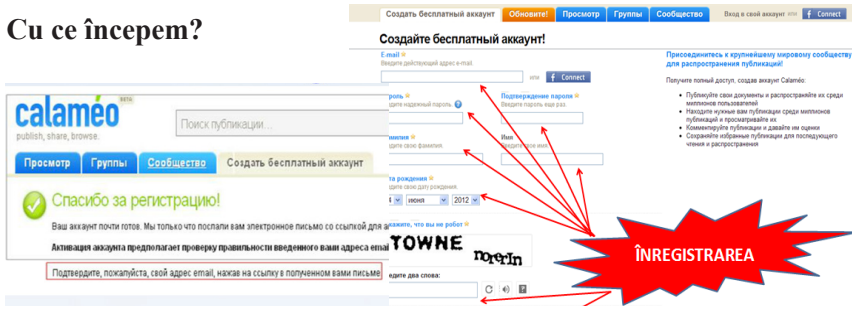

CREAREA PUBLICAŢIEI

Ce putem posta în Calameo:

- **Calameo permite publicarea informaţiilor în formă de: carte, broşură, revistă, album, prezentare...**

Se încarcă lucrări în diferite formate: doc, docx, rtf, pdf, txt, odp, otp, sxi, sti, ods, ots, sxc, stc, odt, ott, sxw, stw, ppt, pps, pptx, xls, xlsx.

Introducerea datelor despre publicaţie şi a posibilităţilor de accesare a lucrării:

Încărcarea publicaţiei pe Calameo, titlul;

Genul publicaţiei, regimul de postare (public sau particular), descrierea lucrării

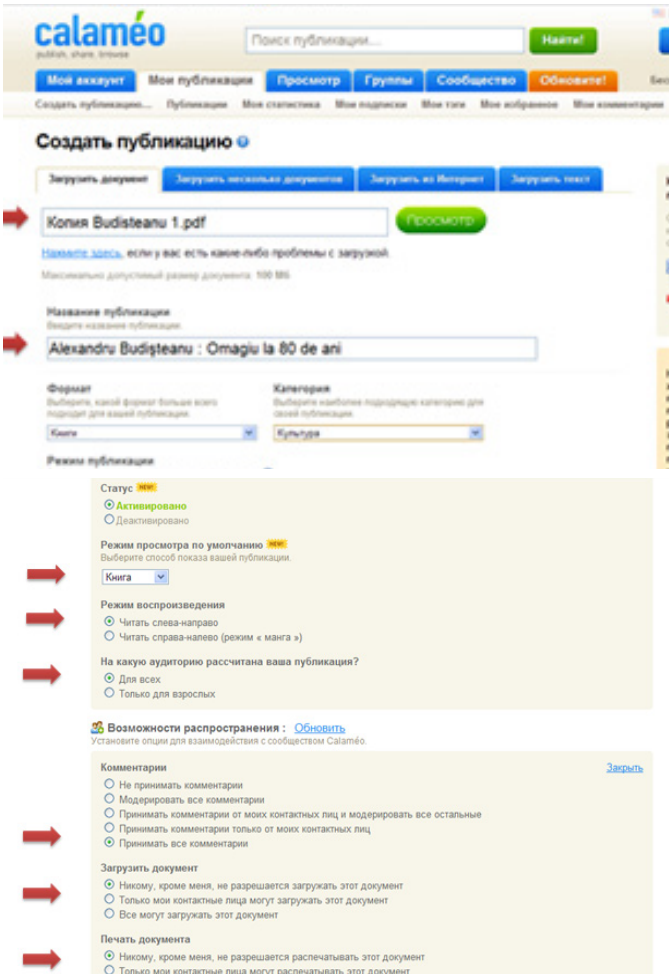

Regimul de vizualizare (carte, revistă, slyde), de citire, auditoriul, postarea comentariilor, posibilitatea de printare

Licența publicației, accesul la publicație și posibilitatea de a folosi miniCalameo

Personalizarea publicației, alegerea fundalului, melodiei;

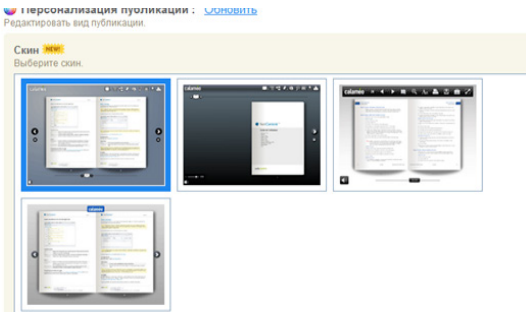

Descărcarea documentului în Calameo

Convertirea documentului

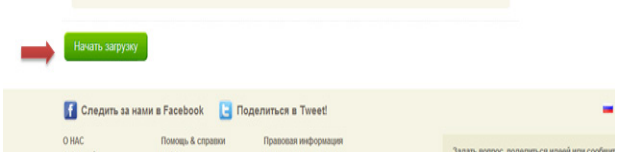

Interfaţa contului Bibliotecii Ştiinţifice

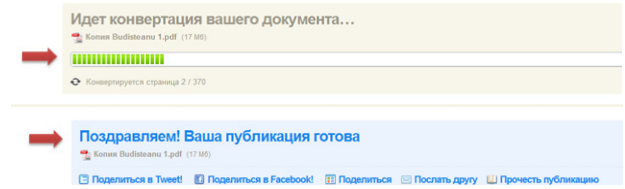

Publicaţiile:

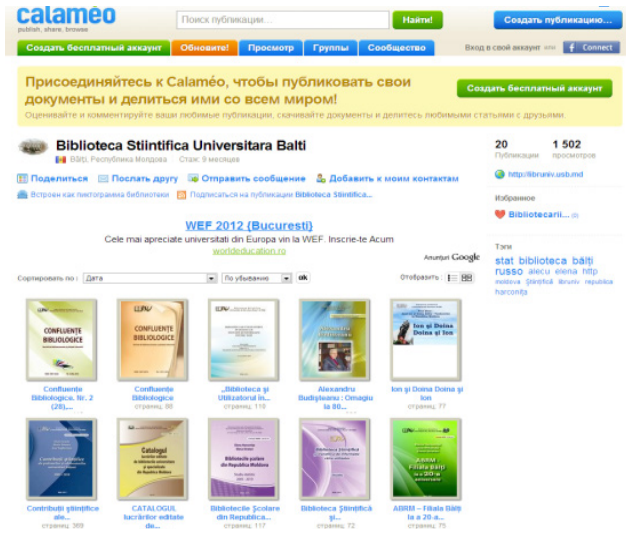

Informaţii despre publicaţiile contului

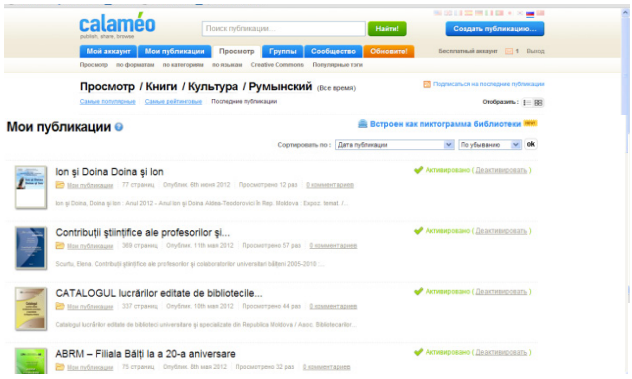

Răsfoirea publicaţiei

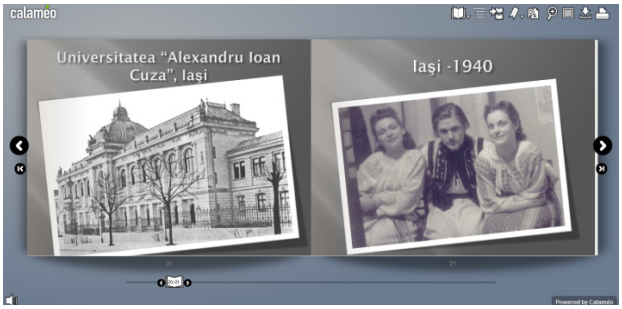

Personalizarea miniCalameo

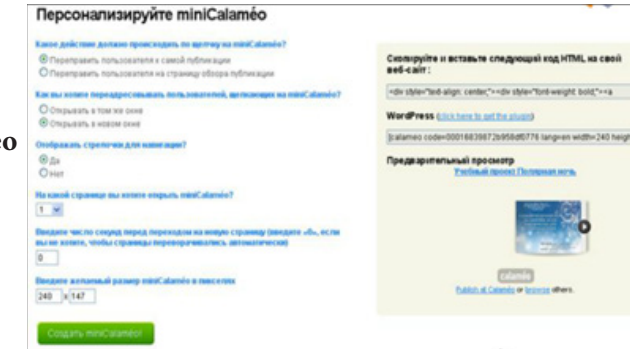

Statistica contului:

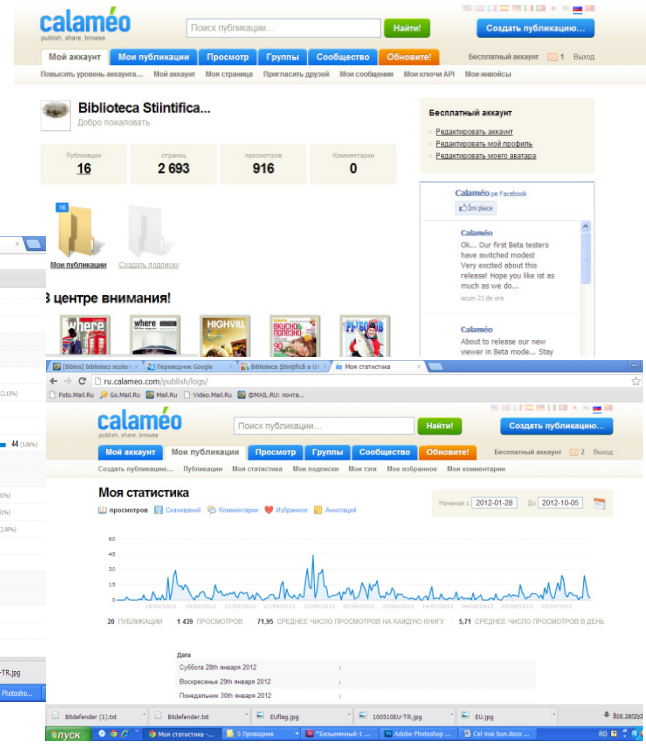

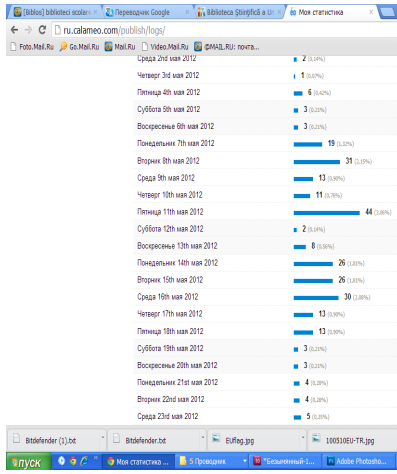

Postarea pe syte-ul Bibliotecii

Apartenenţa de diferite grupe şi formarea noilor în Calameo

La moment avem postate 20 de publicaţii în 1502 vizualizări. În mediu fiecare lucrare a fost accesată de 71 de ori. În fiecare zi – 5-6 vizualizări. Statistica dovedeşte că postarea lucrărilor Bibliotecii în Calameo este de succes, mai ales că miniCalameo este afişată pe interfaţa paginii web a Bibliotecii noastre. Datorită platformei Calameo atragem noi utilizatori, promovăm colecţia Bibliotecii, sîntem văzuţi şi citiţi la nivel internaţional.

REVISTA ELECTRONICĂ A BIBLIOTECILOR UNIVERSITARE DIN R. MOLDOVA ***BIBLIOUNIVERSITAS@ ABRM.md***

Elena HARCONIŢA

Abstract: *The section „University Libraries" of Librarians Association of the Republic of Moldova has launched Bibliouniversitas @ ABRM.md e-magazine.It is for librarians, specialists, managers in the field of Library Science, teachers, students of Library Science, Informational Assistance, Archival Science faculty, all types of libraries. The magazine is edited by the Balti University Scientific Library.*

Keywords: *academic libraries, library science, professional communication, on-line services.*

La Conferinţa Aniversară a ABRM (20 de ani de la constituirea ABRM) „Biblioteca mai mult decît biblioteca: Integrare, Inovare şi Informaţie pentru toţi”, care s-a desfăşurat pe 16-18 noiembrie 2011 a fost iniţiată revista electronică de teorie şi practică a bibliotecilor universitare din R. Moldova BIBLIOUNIVERSITAS @ ABRM.md.

Bibliouniversitas@ABRM.md http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/buniv.html este o revistă electronică, cu apariţie bianuală, disponibilă on-line la adresa www.abrm.md/ şi http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/buniv.html, editată de Secţiunea „Biblioteci universitare” a Asociaţiei Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Ea este destinată bibliotecarilor, specialiştilor în informare şi documentare, managerilor din domeniul biblioteconomic, profesorilor, studenţilor de la specialitatea Biblioteconomie şi Asistenţă informaţională, Arhivistică, tuturor tipurilor de biblioteci.

Revista este un spaţiu de comunicare profesională, care publică articole originale cu teme de interes din biblioteconomie şi ştiinţa informării privind aspecte teoretice şi practice. Rubricile revistei evidenţiază interesele şi preocupările bibliotecilor universitare cît şi a intregului Sistem Naţional de Biblioteci din Republica Moldova.

Colegiul de redacţie este format din specialişti ai domeniului, teoreticieni şi practicieni recunoscuţi din R. Moldova şi România.

Fondator: Asociaţia Bibliotecarilor din Republica Moldova, secţiunea „Biblioteci universitare”.

Comitetul onorific: Dr. Lidia KULIKOVSKI, Dr. prof. univ., Mircea REGNEALĂ, România.

Colegiul de redacţie: Elena HARCONIŢA, Liubovi KARNAEVA, Ludmila COSTIN, Dr. Silvia GHINCULOV, Ecaterina ZASMENCO, Rodica AVASILOAIE, Zinaida SOCHIRCĂ, Zinaida STRATAN, Lina MIHALUŢA, Igor AFATIN, Elena STRATAN, Valentina TOPALO.

Design / machetare: Silvia CIOBANU

Tehnoredactare: Tatiana PRIAN, Svetlana ŞIŞCANU.

Contact, coordonator: Elena HARCONIŢA, Director Biblioteca Stiintifica a US „Alecu Russo" str. Puskin,38, Balti, MD 3121 R. Moldova tel/fax: (0231)52445 e-mail: elena.harconita@mail.ru, libruniv@usb.md web: http://libruniv.usb.md

SECŢIUNEA OPORTUNITĂŢI ŞI SERVICII MODERNIZATE PENTRU UTILIZATORI

COMUNICAREA ŞTIINŢIFICĂ ÎN MEDIUL UNIVERSITAR: Profesori

Elena SCURTU, *şef serviciul Informare. Documentare bibliografică*
Anna NAGHERNEAC, *bibliotecar principal serviciul Informare. Documentare bibliografică*

Abstrat: *The study presents the results of a survey conducted by the University Library on the basis of scientific research users (teachers) on the science communication in the academic environment; the digital culture; some of the obstacles that appear in the publication of articles in foreign journals.*

The results of the questionnaire shows a clear picture of teachers'views on the communication in science (documentation, their own research) and communication about science (communication of results); improving the quality of information services rendered by the library: modernization, access to foreign literature; information skills training courses, access to specialized international magazines.

Key-words: *survey; scientific communication; dissemination of scientific results; electronic information; archiving scientific ideas.*

Ancorată în era informaţională cu tehnologii şi inovaţii, Biblioteca îşi păstrează funcţia de stocare a informaţiei. Este funcţia de bază a Bibliotecii care va persista în pofida profeţiilor de dispariţie a ei, de înlocuire a cărţii tradiţionale cu cea electronică. Viitorul Bibliotecii depinde de capacitatea ei de a se adapta la evoluţia societăţii, de modul în care răspunde provocărilor timpului.

Nu există o instituţie informaţională mai puternică decît Biblioteca, care depozitează şi pune în circulaţie informaţia. Bibliotecile participă de rînd cu cercetătorii, asociaţii ştiinţifice la o muniacre ştiinţifică mai eficientă, mai cuprinzătoare.

Bibliotecile oferă utilizatorului posibilitatea de a obţine informaţie în format tradiţional şi electronic despre documentele din colecţia bibliotecii şi despre cele exterioare necesare în cercetări ştiinţifice ulterioare. Bibliotecile, pe de o parte, contribuie la procesul de cercetare, pe de altă parte – la transmiterea rezultatelor cercetărilor.

Necesităţile informaţionale şi culturale ale membrilor societăţii devin mai ample şi mai dinamice. Studierea lor se efectuează prin mai multe metode şi forme. Una din ele este sondajul, un instrument important pentru elaborarea deciziilor manageriale orientate spre dezvoltarea continuă a serviciilor şi produselor.

Eşantionul participării l-au constituit 33 de profesori de toate vîrstele (11 bărbaţi şi 22 femei), vechime în muncă diferită (începînd cu 6 ani şi terminînd cu 50) şi domenii de cercetare variate. Majoritatea subiecţilor deţin grade ştiinţifice.

Comunicarea ştiinţifică este interpretată ca un complex de activităţi cu două dimensiuni: comunicare în ştiinţă **(documentarea, cercetarea propriu zisă)** şi comunicarea despre ştiinţă **(comunicarea rezultatelor).**

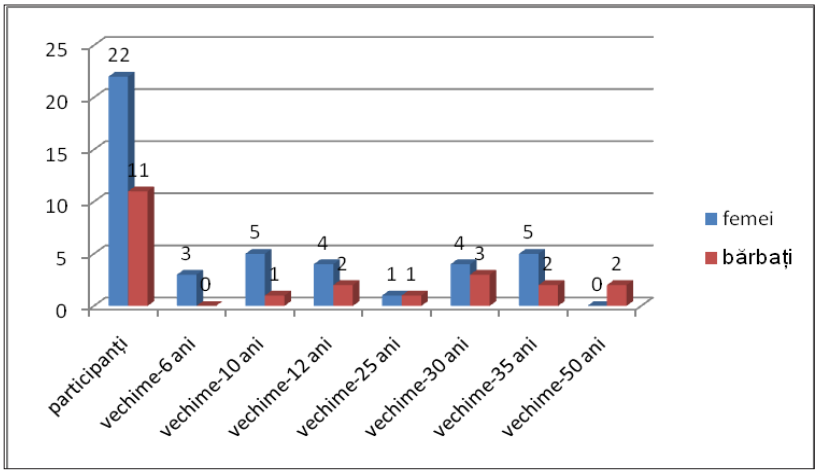

Diverse sînt sursele în care profesorii îşi publică rezultatele cercetărilor efectuate, primatul în comunicarea ştiinţifică revenind revistelor ştiinţifice ce realizează funcţiile:

- **de actualizare a cercetării;**
- **de promovare a autorilor;**
- **de arhivare a ideilor ştiinţifice.**

Sondajul prezent ne-a permis să aflăm că 33 din profesorii interogaţi preferă să-şi publice articole în reviste ştiinţifice de specialitate (24 anual, 8 trimestrial şi 1 profesor – în fiecare lună). 20 din profesori dau preferinţă revistelor ştiinţifice naţionale şi numai 13 - celor internaţionale. Credem că răspunsul este dependent de informarea insuficientă a profesorilor despre apariţia revistelor în alte ţări şi de posibilităţile lor reduse de publicare (majoritatea îşi publică articolele în reviste naţionale, cunosc mai bine conţinutul lor, preţul pentru publicare este mai redus).

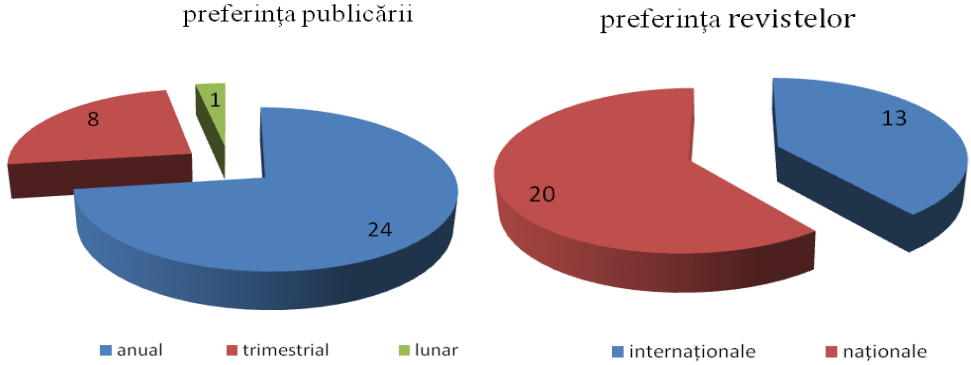

Diseminarea rezultatelor ştiinţifice la nivel internaţional atestă o performanţă ştiinţifică personală şi instituţională. Cercetătorii se confruntă cu mai multe obstacole în publicarea articolelor în reviste străine. Criteriul cel mai important în selecţia materialului pentru publicare în reviste de nivel internaţional este momentul inovativ al cercetării (rezultate originale), corelaţia rezultatelor obţinute cu ipotezele ştiinţifice

deja existente. Din obstacolele menţionate de profesorii noştri: ce ţin de traducere – 15, financiare – 16, administrative – 4, de acces – 7.

Revistele ştiinţifice în care profesorii îşi publică articolele trebuie să fie disponibile pentru tot personalul Universităţii, pentru studenţii care se interesează de rezultatele ştiinţifice obţinute (cercetări din acelaşi domeniu). Biblioteca este acea instituţie care arhivează, concentrează revistele în colecţia sa, elaborează criterii de regăsire a articoleleor profesorilor (informaţie despre publicaţii în Fişierul de autoritate, în bibliografii tradiţionale, la expoziţi) asigurîndu-le, în felul acesta, disponibilitatea. 23 din profesorii chestionaţi sînt satisfăcuţi de disponibilitatea revistelor, 8 exprimă nesatisfacere. Considerăm că una din cauze ce trezeşte nemulţumirea profesorilor este lipsa unor reviste în format tradiţional în Bibliotecă. În aşa situaţii Biblioteca trebuie să pună la dispoziţia utilizatorului versiunea electronică a revistei sau să multiplice textele articoleleor din exemplarele de autor (cea ce şi se face). Activitatea trebuie efectuată în colaborare cu profesorii.

Informaţia electronică folosită în cercetare (%)

Toţi profesorii interogaţi utilizează informaţii în format electronic (100 %), 27 (80 %) din ei nu au nevoie de intermediari în accesarea resurselor electronice şi numai 6 solicită consultaţii.

Informaţiile electronice ştiinţifice, pas cu pas, îşi fac loc în munca de cercetare a profesorilor universitari bălţeni.

Este o concluzie confirmată şi de răspunsurile profesorilor: în munca de cercetare ştiinţifică a 2 profesori informaţia electronică deţine – 90%, a 4 profesori - 80 %, a 5 profesori – 70 %, a 4 – 60 %., a 5 profesori – 20 %; şi numai a 2 profesori – 10 %.

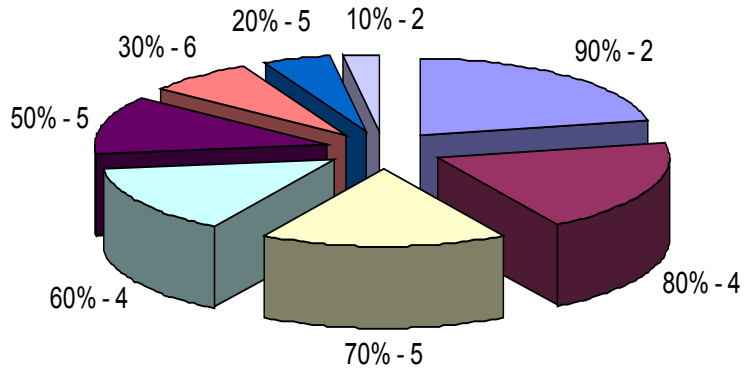

Cîteva opţiuni ale chestionarului au scos în evidenţă nivelul culturii digitale a profesorilor.

Răspunsurile atestă că numai opt profesori interogaţi şi-au creat o pagină Web individuală, 25 nu au o aşa pagină. 20 de profesori nu deţin experienţa publicării articolelor în reviste ştiinţifice electronice şi numai 13 posedă o aşa experienţă. Şi capacităţile profesorilor de adaptare la oportunităţile emergente oferite de Internet

sunt diferite: capacităţi foarte înalte posedă 6 profesori, înalte – 14 profesori, suficiente – 10 profesori şi scăzute – 3. Este evident că profesorii trebuie să-şi desăvîrşească în continuare competenţele informaţionale, să-şi formeze o „cultură a mobilităţii", să se antreneze mai rapid în schimbările produse de civilizaţia electronică.

Preferinţele resurselor informaţonale

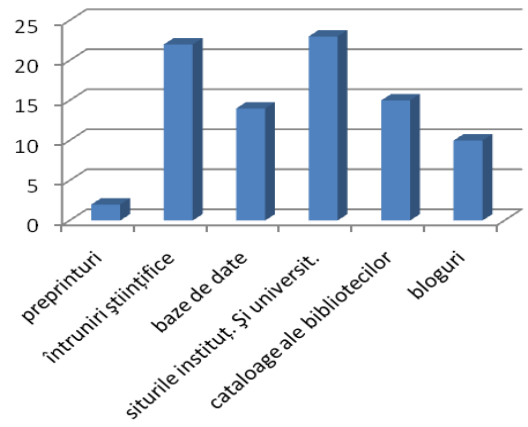

Variate sunt resursele on-line preferate şi utilizate de respondenţi: pentru preprinturi optează 2 profesori, pentru materialele întrunirilor ştiinţifice – 22 profesori, pentru bazele de date – 14 profesori, pentru situ-rile instituţiilor ştiinţifice şi ale universităţilor – 23 profesori, pentru cataloagele bibliotecilor – 15 profesori, contacte cu colegii prin bloguri – 10 profesori.

Metode de selectare a informaţiei

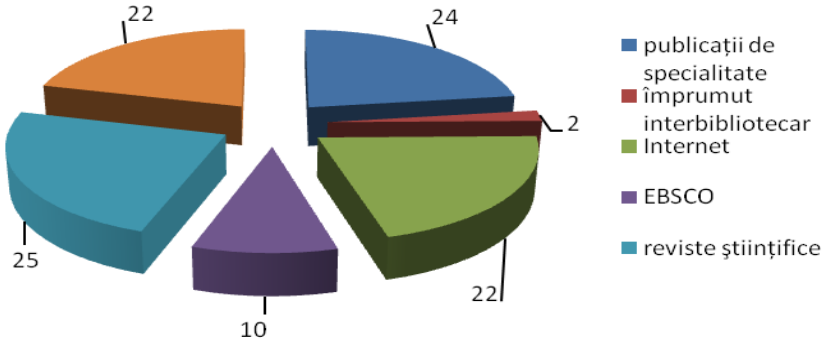

Profesorii Universităţii bălţene s-au manifestat din plin şi la opţiunea metodelor de selectare a informaţiei.

24 profesori utilizează publicaţii de specialitate disponibile în bibliotecă, **2** comandă literatură prin împrumutul interbibliotecar, **22** caută informaţie în Internet, **10**

profesori utilizează baza de date **EBSCO**, **25** caută informaţie în reviste ştiinţifice cu acces deschis, **22** achiziţionează literatură de specialitate. Răspunsurile la ultimele opţiuni demonstrează competenţe informaţionale complexe în selectarea şi utilizarea informaţiei. Concluzionăm că Biblioteca rămîne a fi locul preferat în realizarea muncii de cercetare ştiinţifică.

În comunicare profesorii Universităţii utilizează la maximum email-urile: pentru comunicare în Moldova – 30 profesori, cu ţări vecine – 23 profesori, cu ţări îndepărtate - 16 profesori. Şi formele inovatoare de comunicare ştiinţifică sînt aplicate de profesorii chestionaţi: 9 profesori au indicat arhivele instituţiilor ştiinţifice şi ale universităţilor, 10 – blogurile, 9 - forumurile on-line, 17 profesori nu aplică forme inovatoare de comunicare în reţea. Finanţarea cercetărilor ştiinţifice pe bază de proiecte influenţează calitatea lor, rezultatele cărora au un impact pozitiv asupra societăţii, asupra mediului ambiant. Participarea la proiecte se soldează cu efecte şi la adaptarea cercetătorilor la noile tehnologii informaţionale. 12 profesori interogaţi evaluează la maximum influenţa participării la proiecte asupra asimilării noilor tehnologii, 20 – influenţează parţial şi 2 – suficient.

Sondajul a iniţiat o discuţie asupra bazei de date *Science Citation Index* şi accesarea ei de profesorii Universităţilor din Moldova. Numai 8 profesori de la Universitatea „A. Russo”studiază reviste ştiinţifice prin intermediul acestei baze de date.

O importanţă deosebită în promovarea rezultatelor cercetărilor ştiinţifice o are comunicarea ştiinţifică directă, care se realizează la întruniri ştiinţifice. Aici se oferă posibilităţi de interacţiune dintre autori şi auditoriu, de promovare a rezultatelor cercetărilor ştiinţifice şi de evaluare pe loc a valorii lor. Pentru 28 de profesori universitari bălţeni participarea la foruri ştiinţifice este foarte importantă, pentru 4 - importantă şi doar unu nu pune preţ pe o aşa comunicare.

Două opţiuni ale chestionarului au intenţionat să pună în lumină problema motivării în desfăşurarea creativă a cercetării. Primatul deţine motivaţia materială (majoritatea profesorilor); vocaţia, chemarea interioară deţine locul doi (12 profesori), formare profesională continuă – 8 profesori.

Direcţii de colaborare cu biblioteca

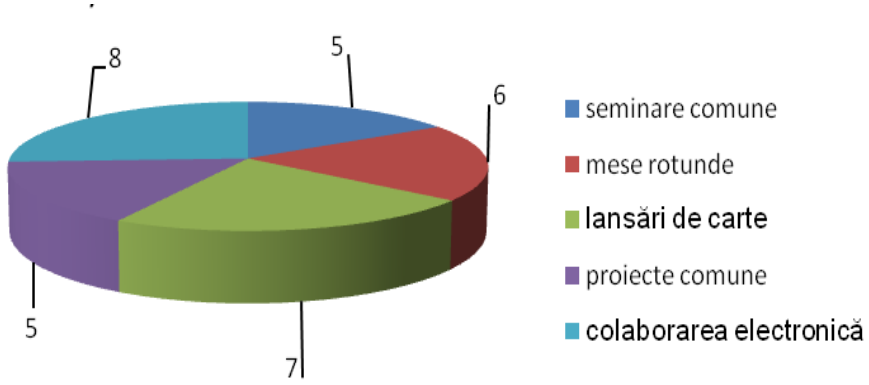

Menţionam la începutul comunicării că biblioteca pe de o parte contribuie la desfăşurarea cercetărilor ştiinţifice, iar pe de altă parte comunică utilizatorilor rezultatele cercetărilor, generînd noi teritorii de cercetare. Este un proces continuu de dezvoltare şi progres. Biblioteca deţine importanţa maximă în procesul de cercetare.

Care sînt direcţiile de colaborare dintre bibliotecă şi oamenii de ştiinţă în viziunea profesorilor: seminare comune (5 profesori), mese rotunde (6 profesori), lansări de carte (7 profesori), proiecte comune (5 profesori), colaborare electronică (8 profesori).

Sugestii şi recomandări

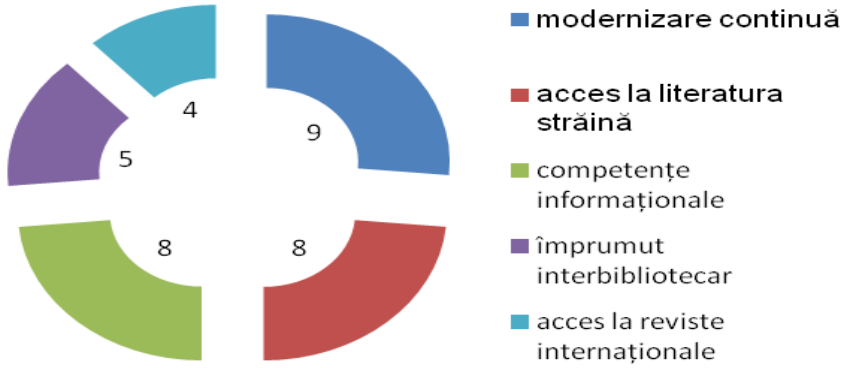

Profesorii universitari bălţeni şi-au expus şi unele sugestii şi recomandări orientate spre îmbunătăţirea calităţii serviciilor informaţionale prestate de bibliotecă: modernizare continuă (9 profesori), acces la literatura străină (8 profesori), cursuri pentru formarea competenţelor informaţionale (8 profesori), împrumut interbibliotecar perfect (5 profesori), acces la reviste internaţionale de specialitate (4 profesori).

Concluzii:

Analiza datelor de sondaj ne-a orientat spre conturarea următoarelor concluzii:

- profesorii universitari bălţeni (cu excepţia unora) sînt în pas cu schimbările produse de tehnologiile informaţionale, posedă competenţe şi deprinderi adecvate în utilizarea instrumentelor digitale;
- în viziunea profesorilor biblioteca rămîne a fi cea mai importantă instituţie care asigură accesul la informaţie;
- în instituţiile superioare unde promovarea proceselor didactic şi de cercetare este condiţionată de noutate şi creativitate, bibliotecile sînt solicitate şi frecventate;
- convieţuirea paşnică a resurselor tradiţionale cu cele electronice într-o bibliotecă, inclusiv şi universitară, va avea un impact avantajos asupra comunicăriii ştiinţifice.

Ca derivată a concluziilor urmează a fi formulate obiectivele realizarea cărora va permite bibliotecilor (într-o măsură oarecare) să ţină piept provocărilor timpului.

Obiective

Este necesar ca:

- biblioteca universitară să ajute utilizatorul în administrarea celor mai variate şi calitative resurse electronice, în selectarea informaţiei relevante;
- bibliotecile universitare să-şi diversifice serviciile electronice;
- bibliotecile să fie în schimbare continuă, să se adapteze noilor schimbări cu rapiditate;
- bibliotecile să-şi extindă prezenţa în mediul on-line;
- bibliotecile să studieze prin diferite forme cauzele ocolirii bibliotecii de către utilizatori;
- angajaţii bibliotecii să fie antrenaţi într-un proces neîntrerupt de obţinere a noi cunoştinţe şi abilităţi profesionale;
- angajaţii bibliotecii (din cei mai competenţi) să se implice în formarea competenţelor informaţionale ale utilizatorilor;
- angajaţii bibliotecii să antreneze utilizatorii în schimb de opinii vis-a-vis de activitatea bibliotecii.

UTILIZAREA REVISTELOR DE ŞTIINŢĂ ŞI CULTURĂ FILOLOGICĂ DIN COLECŢIA SĂLII DE LECTURĂ *ŞTIINŢE FILOLOGICE*

Adela CUCU, *bibliotecar principal serviciul Comunicarea Colecţiilor*

Abstract: *The article reflects the development, requirement and use of science journals collection and philological culture in Philology Sciences Reading Room. Some aspects are analysed with regard to the importance of traditional serial publications in the educational process and research for students and teachers, the results of polls conducted is talking about.*

Key-words: *collection, subscriptions, periodicals, magazines, users, use, loan, questionnaire.*

Publicaţiile periodice sînt cea mai importantă sursă de informare şi prin caracterul actual al informaţiilor conţinute, sînt deosebit de utile în cadrul comunităţilor ştiinţifice. Avînd în vedere importanţa publicaţiilor seriale managementul colecţiilor de periodice trebuie să ţină cont de necesităţile de informare, documentare, studiu şi cercetare ale actualilor şi potenţialilor utilizatori. În condiţiile finanţării limitate la achiziţiile de carte prezenţa publicaţiilor seriale capătă o însemnătate deosebită. Astfel, o bibliotecă universitară trebuie să deţină un spectru larg de publicaţii periodice care să acopere toate zonele de interes ale utilizatorilor, pornind de la presă de interes general şi pînă la reviste de specialitate, cu conţinut informaţional specific anumitor domenii.

La dezvoltarea fondului de publicaţii periodice influenţează mai mulţi factori printre care: preţurile la publicaţiile periodice, noi titluri de publicaţii periodice, apariţia revistelor electronice, dinamica utilizării etc. Astfel, la etapa actuală din diversitatea şi varietatea publicaţiilor periodice care apar este necesar de a stabili, care din ele reflectează într-o măsură sau alta interesele utilizatorilor Bibliotecii noastre. Deaceea este oportun de a analiza şi valorifica utilizarea publicaţiilor seriale cu scopul de a rectifica anual repertoriul de abonamente la reviste şi ziare, care vor satisface necesităţile utilizatorilor şi să îndreptăţească cheltuielile. Analiza fondului de publicaţii periodice, analiza intereselor utilizatorilor ne permit să facem concluzii că dacă în viitor vom reuşi să menţinem abonamentele şi să păstrăm „nucleul" celor mai solicitate reviste, la acelaş nivel, vom putea satisface solicitările utilizatorilor şi vom păstra toate categoriile de utilizatori: studenţi, profesori, masteranzi, doctoranzi.

Scopul prezentei cercetări este prezentarea unei colecţii de reviste adecvate sus-ţinerii programelor de învăţămînt şi cercetare prin:

- Stabilirea corespunderii colecţiei existente cu necesităţile de informare şi documentare ale utilizatorilor;
- Stabilirea eficienţei utilizării acestei colecţii şi a preferinţelor utilizatorilor;
- Determinarea titlurilor ce sînt necesare pentru a fi abonate;
- Depistarea revistelor care sînt mai puţin solicitate pentru a le intensifica promovarea.

Obiectul cercetării: Colecţia de reviste din fondul de publicaţii periodice al sălii de lectură Ştiinţe Filologice.

Obiectivul lucrării: cercetarea colecţiei disponibile şi utilizarea de către utilizatori.

Caracteristica fondului de publicaţii periodice a sălii de lectură Ştiinţe Filologice

Fondul de publicaţii periodice a sălii de lectură creşte în fiecare an datorită, fie adăugării la diferitele titluri a numerelor din anul care s-a scurs, fie apariţiei de titluri noi achiziţionate sau primite prin donaţie. Pentru a prezenta aceste acumulări anuale, subliniem doar că, în anul 2011 au fost notate în documentele de evidenţă ale sălii 63 de titluri de reviste în 494 exemplare iar, în total, în acces deschis sînt puse la dispoziţia utilizatorilor peste 230 titluri de reviste şi ziare naţionale, din România, Federaţia Rusă şi Ucraina. Completată prin donaţii şi achiziţii această colecţie de periodice acoperă o însemnată perioadă de timp începînd cu anii 1950 a sec. XX şi pînă în prezent.

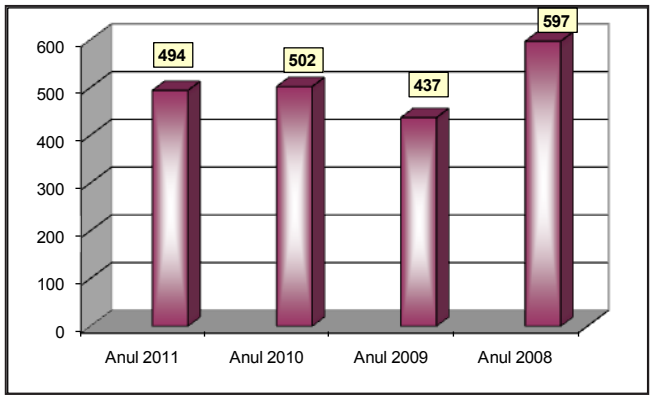

Dinamica achiziţiilor (nr. exemplare) revistelor în anii 2011-2008

Nucleul fondului de publicaţii periodice a sălii de lectură Ştiinţe Filologice îl constituie revistele de ştiinţă literară şi lingvistică, colecţia căreia s-a acumulat de zeci de ani, reviste care sînt deţinute în colecţia Bibliotecii din momentul fondării şi pînă astăzi cît şi publicaţiile periodice ale Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova, Academiei Române, Academiei de Ştiinţă din Federaţia Rusă, Academiei Naţionale de Ştiinţe a Ucrainei precum şi anuarele/analele universităţilor şi ale instituţiilor de cercetări, care sînt foarte activ utilizate ca surse de informare ştiinţifică de către studenţi şi profesori.

Reviste academice: Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară (Ch.), Philologia (Ch.), Limba română (Bucureşti), Studii şi cercetări lingvistice (Bucureşti), Revista de etnografie şi folclor (Bucureşti), Вопросы языкознания, Русская речь, Русская литература, Слово і час.

Analele Universităţii de Stat din Moldova. Ser. ştiinţe filologice, Analele Universităţii din Bucureşti, „Al. I. Cuza" din Iaşi, din Craiova, din Timişoara, „Ştefan cel Mare" din Suceava, „Dunărea de Jos" din Galaţi, Вестник Московского университета. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация: науч. журн., Вестник Московского университета. Сер. 9. Филология: науч. журн., Вісник Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка. Українознавство, Мовознавство, Науковий вісник Чернівецького Університету. Слов`янська філологія, Наукові записки Національного університета „Киево-Могилянськой Академіи", Филологічні науки etc.

Colecţia de reviste în limba română include şi valoroase reviste fondate de autori, scriitori consacraţi: ***Convorbiri literare*** - revistă fondată de societatea Junimea din Iaşi (1 marte, 1867), ***Dacia literară*** - revistă fondată la Iaşi în 1840 de Mihai Kogălniceanu, ***Familia*** - revistă de cultură, fondator Iosiv Vulcan în 1865, ***Manuscriptum*** - revistă Trimestrială ed. de Muzeul Naţional al literaturii române, director fondator D. Panaitescu – Perpessicius, ***Viaţa Românească*** - revistă întemeiată la Iaşi în martie 1906, de un grup de intelectuali în frunte cu Constantin Stere şi Garabet Ibrăileanu, ***Vatra*** - directori fondatori: Ioan Slavici, I. L. Caragiale, George Coşbuc, ***Literatorul*** - revistă fondată la 1880 de Al. Macedonski / Serie nouă fondată la 1991 de Marin Sorescu, ***Viaţa Basarabiei*** - publicaţie fondată în anul 1932, condusă de Pan Halippa şi Nicolae Costenco. În aceste reviste se pot găsi proza şi poezia contemporană, critică şi bibliografii, publicistica, opera şi moştenirea literară a clasicilor români. Titlurile amintite reprezintă cea mai valoroasă parte din fondul deţinut.

La dezvoltarea colecţiei de reviste urmărim două obiective – introducerea revistelor noi cu teme relevante şi probleme ştiinţifice şi eliminarea din colecţie a revistelor cu o circulaţie mică, nesolicitate, pe care le transmitem în Serviciul Dezvoltarea şi Organizarea Colecţiilor. Odată cu deficitul de resurse financiare la abonamente se iscă şi necesitatea de a face o analiză obiectivă a fiecărei reviste în baza unor criterii bine determinate. Din multiplile criterii trebuie menţionate două de bază: solicitarea şi citarea revistei în bibliografiile cursurilor universitare.

Astfel din titlurile noi de reviste au fost adăugate:

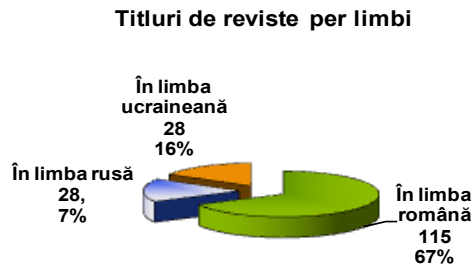

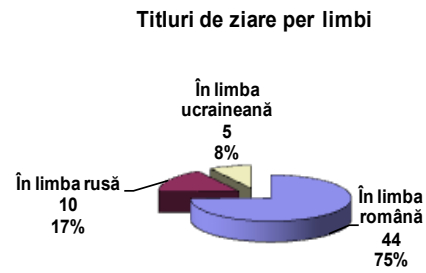

În anul 2011 - 4: Cenaclu de la Păltiniş, Hiperion, Plumb, Transilvania.

În anul 2010 - 8: Cultura, Memoria etnologică, Noua Revistă Filologică, Philologica Jassyensia, Philologia, Revista la plic, Sintagmele, Septentrion literar.

Publicaţiile periodice a sălii de lectură Ştiinţe Filologice sînt utilizate de toate

categoriile de utilizatori ai Bibliotecii: în ajutorul procesului de studiu, informare, pentru cercetare, autoinstruire şi lectură pentru suflet. Cea mai activă categorie de utilizatori a colecţiei de reviste sînt masteranzii, doctoranzii, studenţii, şi mai puţin profesorii.

Despre valoarea informativă şi ştiinţifică a revistelor ne vorbeşte şi gradul de solicitare şi utilizare:

- **cele mai solicitate**: *Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară, Limba română (Ch.), Studii şi cercetări lingvistice, Limbă şi literatură, Limba şi literatura română, Analele Universităţilor, Contrafort, Semn, Convorbiri literare, Noua Revistă Filologică, Вопросы языкознания, Вопросы литературы, Русская речь, Русская литература, Филологические науки, Русский язык в школе, Литература в школе, Слово і час, Дивослово, Київ.*
- **solicitate:** Limba română (Bucureşti), Basarabia, Dacia literară, Familia, Lettre internationale, Literatorul, Luceafărul, Secolul XX, XXI, Sud-Est, Viaţa Basarabiei, Viaţa Românească, Vatra, Revista de etnografie şi folclor, Вестник Московского университета: Лингвистика и межкультурная коммуникация, Вестник Московского университета: Филология, Новый мир, Звезда, Иностранная литература, Литературная учеба, Новое литературное обо-зрение, Дніпро, Українська мова і література в школі, Українська мова і література, Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах .
- **mai puţin solicitate (**deşi conţin informaţii utile): Clipa, Cuvântul, Revista 22, Roua stelară, Роман-журнал, Роман-газета, Зарубежный роман, Русский мир, Всесвіт, Початкова школа etc. (Aceste reviste sînt intens promovate prin expunerea lor la diferite expoziţii).

În urma cercetărilor, analizelor efectuate am constatat că numărul revistelor, *foarte solicitate* şi *solicitate* constituie **60-70%** din fondul de publicaţii periodice (anii 1990-2011). Aceste reviste oferă **70-80%** din informaţiile necesare utilizatorilor. Aceasta o aflăm din comunicarea nemijlocită cu utilizatorii şi din programele de cercetare a necesităţilor de informare şi instruire ale utilizatorilor: sondaje, anchete tematice (*Cititorul şi Presa, Publicaţiile în serie în procesul de studii şi cercetare* etc.) efectuate în Bibliotecă.

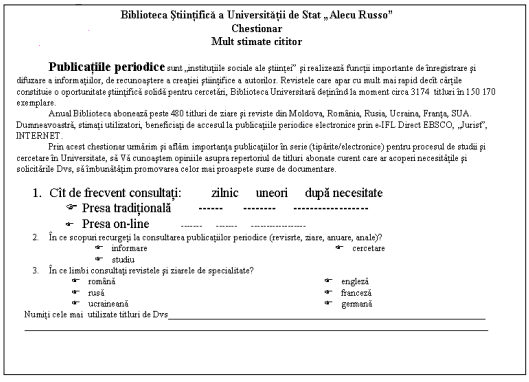

Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo"
Chestionar
Mult stimate cititor

Publicaţiile periodice sunt „instituţiile sociale ale ştiinţei" şi realizează funcţii importante de înregistrare şi difuzare a informaţiilor, de recunoaştere a creaţiei ştiinţifice a autorilor. Revistele care apar cu mult mai rapid decît cărţile constituie o oportunitate ştiinţifică solidă pentru cercetări, Biblioteca Universitară deţinînd la moment circa 3174 titluri în 150 170 exemplare.

Anual Biblioteca abonează peste 480 titluri de ziare şi reviste din Moldova, România, Rusia, Ucraina, Franţa, SUA. Dumneavoastră, stimaţi utilizatori, beneficiaţi de accesul la publicaţiile periodice electronice prin e-IFL Direct EBSCO, „Jurist", INTERNET.

Prin acest chestionar urmărim şi aflăm importanţa publicaţiilor în serie (tipărite/electronice) pentru procesul de studii şi cercetare în Universitate, să Vă cunoaştem opiniile asupra repertoriul de titluri abonate curent care ar acoperi necesităţile şi solicitările Dvs, să îmbunătăţim promovarea celor mai proaspete surse de documentare.

1. Cît de frecvent consultaţi: zilnic uneori după necesitate
   - Presa tradiţională ------ -------- ----------
   - Presa on-line ------ ------ ----------
2. În ce scopuri recurgeţi la consultarea publicaţiilor periodice (revistre, ziare, anuare, anale)?
   - informare
   - cercetare
   - studiu
3. În ce limbi consultaţi revistele şi ziarele de specialitate?
   - română
   - engleză
   - rusă
   - franceză
   - ucraineană
   - germană

Numiţi cele mai utilizate titluri de Dvs._____

_____

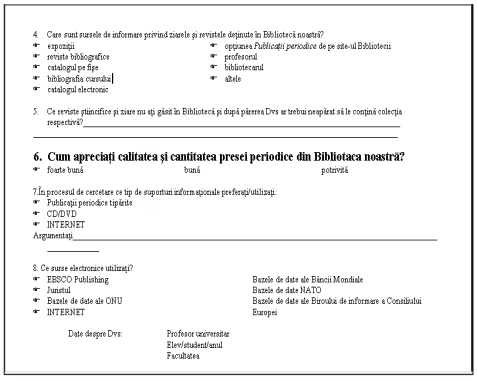

4. Care sunt sursele de informare privind ziarele şi revistele deţinute în Biblioteca noastră?
   - expoziţii
   - opiniea *Publicatii periodice* de pe site-ul Bibliotecii
   - reviste bibliografice
   - profesorul
   - catalogul pe fişe
   - bibliotecarul
   - bibliografia curentă
   - altele
   - catalogul electronic
5. Ce reviste ştiinţifice şi ziare nu aţi găsit în Biblioteca şi după părerea Dvs ar trebui neapărat să le conţină colecţia respectivă?_____

_____

6. Cum apreciaţi calitatea presei periodice din Bibliotaca noastră?
   - foarte bună
   - bună
   - potrivită

7. În procesul de cercetare ce tip de suporturi informaţionale preferaţi/utilizaţi:
   - Publicaţii periodice tipărite
   - CD/DVD
   - INTERNET

Argumentaţi_____

_____

8. Ce surse electronice utilizaţi?
   - EBSCO Publishing
   - Juristul
   - Bazele de date ale ONU
   - INTERNET
   - Bazele de date ale Băncii Mondiale
   - Bazele de date NATO
   - Bazele de date ale Biroului de informare a Consiliului Europei

Date despre Dvs: Profesor universitar
Elev/student/anul
Facultatea

Mai jos vom prezenta cîteva răspunsuri selectate din chestionarul *Publicaţiile în serie în procesul de studii şi cercetare* pentru studenţi şi cadrele didactice (realizat în Bibliotecă în anul 2010): *presa tradiţională este consultată zilnic de* **37%** din numărul utilizatorilor chestionaţi**, 30%** o consultă după necesitate. Referitor la *calitatea şi cantitatea presei periodice din Biblioteca noastră* cei cestionaţi au răspuns în felul următor**: 48%** - consideră că este foarte bună şi aduc următoarele argumente: *colecţia de publicaţii periodice conţine multe titluri interesante, în care sînt de găsit materiale necesare unui viitor specialist în domeniu, ele acoperă în mare măsură necesităţile solicitate, Biblioteca dispune de toate titlurile necesare pentru studiu şi cercetare***, 42%** - bună şi numai **10%** la sută o consideră potrivită. **97** la sută din cei chestionaţi au răspuns că sînt satisfăcuţi de numărul, varietatea şi valoarea publicaţiilor periodice, că au găsit întotdeauna tot ce au căutat; şi doar **3** la sută n-au dorit să răspundă.

Utilizatorii Bibliotecii recurg la consultarea publicaţiilor periodice (reviste, ziare, anuare, anale) în mai multe scopuri*: informare şi studiu, informare şi cercetare, informare / studiu / cercetare, numai cercetare*

Tabelul care urmeaza ilustrează comparativ utilizarea revistelor în diferite scopuri. Unele din aceste reviste sînt utilizate numai pentru informare şi studiu, unele sînt utilizate respectiv numai pentru cercetarea ştiinţifică.

Titlurile de reviste cel mai frecvent utilizate în procesul de studiu şi informare (seminare, referate)	Titlurile de reviste frecvent utilizate pentru cercerate (teze de an, licenţă, master etc.)
• Limba română (Ch.), Caiete critice, Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară, Limbă şi literatură, Limba şi literatura română, Metaliteratură, Semn, Clipa, Contrafort, Dacia literară,	• Analele Ştiinţifice..., Academica, Basarabia, Convorbiri literare, Jurnalul literar, Lettre internationale, Literatorul, Manuscriptum, Philologia, Revista de istorie şi teorie literară, Romanoslavica, Secolul 20, 21, Studii şi cercetări lingvistice.
• Русский язык в школе , Литература в школе, Иностранная литература, Русская речь. • Дивослово, Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.	• Вестник Московского университета: Филология, Лингвистика и межкультурная коммуникация, Вопросы литературы, Вопросы языкознания, Литературная учеба, Новое литературное обозрение, Филологические науки, Русская речь, • Київ, Мовознавство, Слово і час.

Colecţia de reviste a sălii constituie **48 %** din numărul total de documente existente (19 839) la data de 01.01.2012.

Împrumutul publicaţiilor periodice în anul 2011 - aproximativ **24%** din împrumutul total al sălii de lectură. 24% : 48 % = 0,5. Coeficientul normativ este «1», ce arată intensitatea utilizării acestui compartiment al fondului.

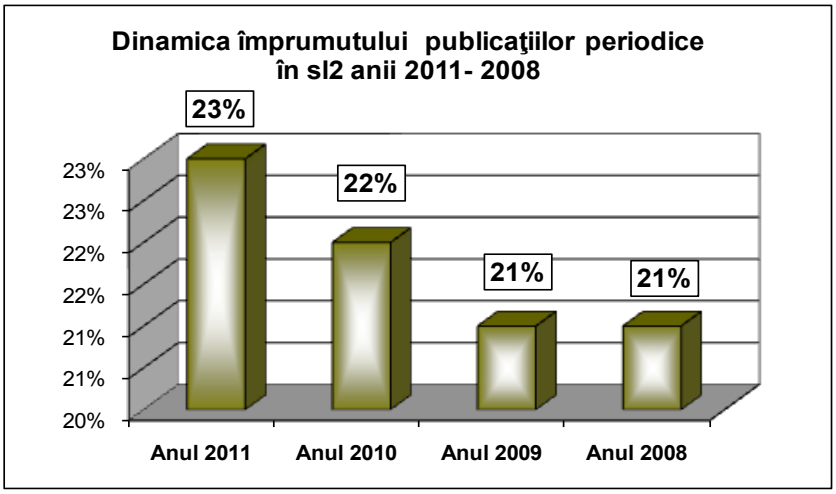

Coeficientul mediu al împrumutului publicaţiilor periodice este de (1+1+1) = **3.**

Solicitările / utilizările publicaţiilor periodice după dinamică diferă puţin de la an la an.

Circulaţia publicaţiilor periodice în 2011 constituie **29,1.**

O evidenţă selectivă în 2011 a fost efectuată şi în scopul obţinerii datelor mai complete despre numărul împrumuturilor din fondul de reviste al sălii şi a utilizării acestor documente.

Evidenţa împrumutului în condiţiile accesului deschis în sala de lectură: algoritmul efectuării evidenţei selective a publicaţiilor periodice s-a efectuat după literatura metodică.

Au fost cercetate trei perioade ale anului de studiu cu intensităţi diferite de utilizăre a revistelor.

Perioada	Luna	Data
I perioadă Mai puţin intensivă	ianuarie	16-21
II perioadă Intensivă	martie	13-18
III perioadă Foarte Intensivă	octombrie	24-31

A fost scos în evidenţă coeficientul fiecărei perioade.

I perioadă (ianuarie) *În a treia săptămână au fost împrumutate 1001 ex. reviste; numărul intrărilor - 1341 1001/1341=0,7.* Coeficientul perioadei - 1.

II perioadă (martie) *În a doua săptămână au fost împrumutate - 1641 ex. reviste;*

numărul intrărilor – 1809 1641/1809=0,9. Coeficientul perioadei -1

III perioadă (octombrie) *În a patra săptămână au fost împrumutate - 2085 ex. reviste; numărul intrărilor - 2109 2085/2109=1.* Coeficientul perioadei -1.

În aceste trei luni (ianuarie – perioadă puţin intensivă, martie - intensivă, octombrie – foarte intensivă) s-au împrumutat 17 460 exemplare reviste. Cele mai utilizate sînt următoarele titluri:

Limba română (ed. Ch.) împrumutate 1622 ex. (9,3%)
Limba şi literatura română împr. 1520 ex. (9%)
Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară împr. 1444 ex. (8,3%)
Филологические науки împr. 1418 ex. (8%)
Semn împr. 1047ex. (6%)
Convorbiri literare împr. 988 ex. (5,6%)
Русский язык в школе împr. 965 ex. (5,5%)
Studii şi cercetări lingvistice împr. 945 ex. (5,4%)
Дивослово împr. 868 ex. (5%)
Viaţa Românească împr. 860 ex. (5%)
Литература в школе împr. 822 ex. (4,7%)
Sud-Est împr.766 ex. (4,4%)
Вопросы языкознания împr. 655 ex. (3,7%)
Слово і час împr. 520 ex. (3%)
Basarabia împr. 322 ex. (1,8%)

Alte titluri împrumutate *- 2698 ex. (15,4%)..*

Raport statistic 2011

Ianuarie *Martie* *Octombrie*

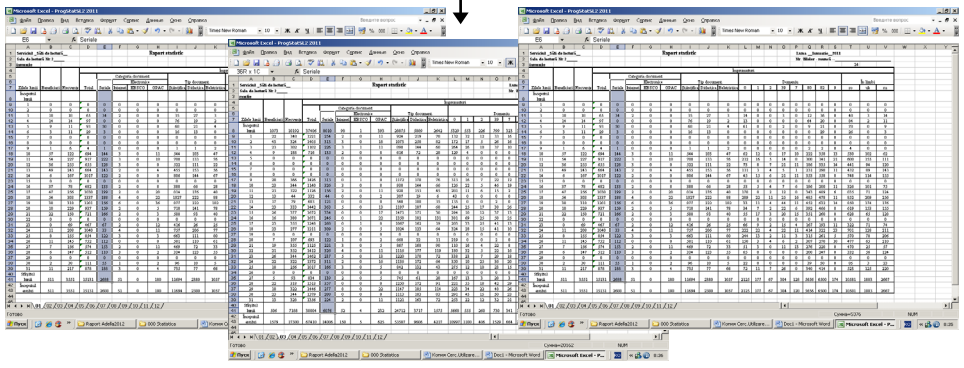

Titlurile de reviste cel mai frecvent utilizate în diferite perioade ale anului puţin diferă. Desigur, că cele mai utilizate rămîn a fi publicaţiile indicate în bibliografiile seminarelor.

Revistele care sînt deţinute într-un singur exemplar nu se împrumută la domiciliu, ci doar la sala de lectură, sau articolele necesare pot fi xerocopiate ori scanate contra cost. Unele reviste deţinute în cîte două sau mai multe exemplare pot fi împrumutate la domiciliu pe un termen de la 1 pînă 5 zile.

Pentru comoditate în căutare publicaţiile periodice în sală sînt aranjate în ordinea alfabetic – direct cronologică, în cadrul fiecărei limbi.

Toată informaţia despre colecţiile publicaţiilor seriale poate fi aflată prin intermediul diferitelor instrumente de informare, tradiţionale şi automatizate: catalogul on-line al bibliotecii, catalogul alfabetic tradiţional, rubrica Revista şi Ziare abonate în anul... de pe site-ul Bibliotecii.

Promovarea: pentru a obţine o circulaţie mai bună a publicaţiilor periodice în bibliotecă se organizează un şir de activităţi de popularizare a acestor surse: expoziţii ale publicaţiilor periodice *Achiziţii noi*, expoziţii de aniversare a unei reviste, sînt organizate reviste bibliografice - informative pentru studenţi şi profesori, sînt organizate lunare de popularizare a publicaţiilor peroodice, expoziţii on-line etc.. **(ex.: Publicalii Periodice din colecţia Bibliotecii** http://libruniv.usb.md/Expo/tematice/periodice.pdf)

Concluzii:

Cercetarea este o contribuţie la cunoaşterea unor realităţi pe care sîntem obligaţi să le analizăm cu minuţiozitate şi pentru a promova pe viitor o strategie în privinţa consolidării poziţiei publicaţiilor periodice în Bibliotecă**.**

Dezvoltarea eficientă a colecţiilor de publicaţii periodice tipărite cît şi on-line (astăzi din ce în ce mai multe periodice sînt disponibile şi/numai în format electronic) vor permite bibliotecarilor să răspundă efectiv solicitărilor utilizatorilor.

Sursele care au servit drept suport pentru studiu au fost: colecţiile de reviste deţinute în sala de lectură în limba română, rusă, ucraineană, sondajele, statistica *ProgStatSL2 2011*, raportul de activitate al sl2, literatura de specialitate.

Referinţe bibliografice:

1. MORARU, Violeta. Publicaţiile periodice – surse importante de informaţii pentru utlizatori. In: *Axis Libri.* 2009, nr. 2, pp. 16-17.
2. УВАРОВА, Т. Статистика знает все. Для чего она нужна?. В: *Независимый библиотечный адвокат*. 2004, nr. 2, pp. 14-22.

CUNOAŞTEREA LITERATURII ROMÂNE DIN REPUBLICA MOLDOVA CĂTRE STUDENŢII BĂLŢENI

Adela CUCU
Ludmila RĂILEANU, *şef serviciul Comunicarea Colecţiilor*

Abstract: *The article describes the results of a study made in the University Library on the interests of users knowledge of Basarabian literature. The results of the analysis of the questionnaire demonstrates a clear view on literature in the Republic of Moldova, which allowed the formulation of certain findings and conclusions.*

Key-words: *questionnaire, Bassarabian literature, writers, works, characters.*

Literatura, deşi privită conform unor definiţii ca artă a cuvîntului, nu poate fi tratată din perspectiva strict artistică, fără a lua în consideraţie condiţiile şi realităţile istorice, sociale, politice din care este alimentată. Un exemplu relevant în acest sens este literatura română din Basarabia. Impactul pe care l-a avut asupra ei schema ideologică impusă de realismul socialist a fost adînc şi dramatic. Însă, chiar şi în aceste împrejurări, scriitorii basarabeni au reuşit să creeze opere de o valoare incontestabile, care pot fi integrate în contextul global al literaturii române.

Criticul şi istoricul literar *Mihai Cimpoi* menţionează în a sa „Istorie deschisă...” că „Ar fi lipsită de orice raţionament învinuirea de colaboraţionism adusă unui sau altui poet, prozator, dramaturg sau critic din moment ce întreaga literatură a fost supusă ideologizării totale, devierile de la linia dogmatică fiind promt şi aspru sancţionate.” Este adevărat că nu avem dreptul să-i învinuim pe autorii care au plătit tribut timpului, dar nici să-i aşezăm alături de cei care au dat literaturii noastre o operă cu adevărat valoroasă, tot nu este corect.

Şi în acest context, în Biblioteca universitară a fost realizat un studiu şi analizate unele aspecte ce ţin de cunoaşterea literaturii române din Republica Moldova de către studenţii universităţii bălţene.

În chestionar au fost incluse 9 întrebări deschise cu formă liberă de expimare la care cei 50 de utilizatori - studenţi din anul de studiu II şi III de la Facultăţile Filologie; Limbi şi Literaturi Străine şi Ştiinţe ale Educaţiei şi Arte au fost rugaţi să răspundă sincer şi obiectiv la întrebările propuse.

La prima întrebare esenţială în sondaj: „*Care sunt cei mai importanţi scriitori în literatura noastră?*", cel mai mare număr de respondenţi 43 (86%) au declarat că, în categoria scriitorilor importanţi din literatura noastră se încadrează: *Grigore Vieru* (menţionat de 31 ori) şi *Ion Druţă* (27) urmaţi de: *Aureliu Busuioc (17), Dumitru Matcovschi (12), Spiridon Vangheli (12), Nicolae Dabija (8), Leonida Lari (5), Iulian Filip (3), Emilian Galaicu-Păun (2), Li-viu Damian (2), Mihai Cimpoi, Vladimir Beşleagă, Maria Şleahtiţchi, Anatol Moraru;* 7 - respondenţi au menţionat aşa scriitori şi poeţi ca: *Mihai Eminescu, Ion Creangă, Lucian Blaga, Alecu Russo, Marin Preda ş.a.*; 5 - n-au răspuns.

O altă tentativă, dar deocamdată timidă, au făcut-o respondenţii noştri şi la întrebarea: „*Cine a dat literaturii basarabene o operă cu adevărat valoroasă, cunoscută*

şi apreciată la nivel mondial?" Astfel, la această întrebare numai 38(67%) dintre respondenţi au oferit opţiunile lor de răspuns.

19 (38%) dintre ei, consideră că *Ion Druţă* este scriitorul ce a dat literaturii basarabene o operă cu adevărat valoroasă, cunoscută şi apreciată la nivel mondial (sunt menţionate şi următoarele opere: *Biserica albă, Povara bunătăţii noastre*).

15 (30%) sînt de părerea că opera lui *Grigore Vieru* este cu adevărat redutabilă *(avînd cele mai frumoase poezii).*

Sînt menţionaţi că au opere importante şi următorii scriitori: *Spiridon Vangheli (6), Dumitru Matcovschi (3), Mihai Cimpoi (3), Nicolae Dabija, Vasile Romanciuc, Aureliu Busuioc, Vladimir Beşleagă, Emilian Galaicu-Păun, Arcadie Suceveanu.*

Nehotărîţi au fost doar 12 respondenţi.

La următoarea întrebare, am cerut studenţilor-respondenţi să numească: *"Care este cel mai citit poet, prozator, dramaturg, eseist, critic literar din ţara noastră ?*". Opiniile s-au împărţit în felul următor: 24 (48%) dintre ei, susţin că cel mai citit poet din ţara noastră este *Grigore Vieru*. Alte opinii: *Dumitru Matcovschi (3), Iulian Filip (2), Emilian Galaicu-Păun (1).* 16 (32%) studenţi sînt de parerea că cel mai citit prozator este *Ion Druţă*; *6 susţin că este Spiridon Vanghel; 2 - Aureliu Busuioc.* Cel mai citit critic literar este considerat *Mihai Cimpoi* (susţin 7 din cei 50 utilizatori). Cu regret, nu a fost menţionat nici un dramaturg şi nici un eseist basarabean.

Numai 24 (48%) din studenţii chestionaţi cunosc şi au ştiut să răspundă la întrebarea: *„Ce scriitorii basarabeni au fost / sunt traduşi în diferite limbi"?* Au fost numiţi : *Spiridon Vangheli* - 13 răspunsuri; *Ion Druţă* – 13; *Grigore Vieru* - 11; *Arcadie Suceveanu – 2; Ion Hadîrcă - 2; Nicolae Dabija – 2; Emilian Galaicu-Păun, Mihai Cimpoi, Maria Şleahtiţchi.* N- au putut răspunde la această întrebare 26(52%) de respondenţi.

Din următoarea întrebare: „*Care este scriitorul Dvs preferat din literatura română din Moldova?"*, am aflat pe care dintre scriitori basarabeni îi preferă studenţii noştri. Analiza chestionarelor a arătat că scriitorul menţionat de cele mai multe ori în calitate de *„autor preferat"* este *Ion Druţă,* consemnat de către 21 din cei chestionaţi *(*42% din total). Printre prozatorii preferaţi sunt numiţi şi: *Aureliu Busuioc (4), Spiridon Vangheli (4), Ana Lupan, Arcadie Suceveanu, Anatol Moraru, Vlad Ioviţă. Grigore Vieru* este poetul preferat pentru *11(22%)* dintre respondenţi. Unii preferă să citească şi poeziile *Leonidei Lari* şi a lui *Ion Vatamanu. 8 (16%)* din respondenţi nu pot spune cine-i preferatul dintre scriitorii noştri, din motivul că nu au lecturat suficient ca să ajungă la un răspuns.

Dintre cei 50 de respondenţi-studenţi numai *32 (64%)* au dorit să răspundă la întrebarea: *„Care sînt personajele preferate?"*: *Onache Cărăbuş (*din *Povara bunătăţii noastre,* prin statornicia sa faţă de soarta ce i-a pregătit-o viaţa*)* este personajul preferat pentru *14* respondenţi; *Nuţa (*din *Povara bunătăţii noastre*, pentru că trăieşte intens menirea femeii pe pămînt) au menţionat-o 8 dintre cei chestionaţi. Personajele principale din „*Frunze de dor", Rusanda şi Gheorghe, „ambii la vîrsta îmbobocirii dragostei",* i-au impresionat pe 19 respondenţi. Mai sînt menţionate şi alte personaje:

Guguţă (6), Samariteanca (3) Horia (3), Domnica, Mătuşa Ruţa, Viorica Vrabie, Moş Mihai, Badea Ion.

Desigur, aşa cum era de aşteptat, cei mai mulţi dintre respondenţi au numit scriitorii, care fac parte din programa de studiu.

Întrebarea: „*Numiţi cîţiva poeţi, prozatori basarabeni tineri"* ne-a ajutat să identificăm cunoaşterea de către studenţii noştri a poeţilor şi prozatorilor basarabeni sus-numiţi.

Este regretabil faptul că, din cele 50 de chestionare propuse, numai 22 (44%) au răspuns la această întrebare. Utilizatorii noştri probabil, nu-i cunosc şi nu-i citesc. Poate că acest lucru se datorează faptului că, în această epocă domină alte interese decît lectura şi majoritatea tinerilor nu sînt familiarizaţi cu literatura contemporană. Totuşi, unii respondenţi, au fost mai cunoscători şi au numit următorii autori: *Lucia Ţurcanu (7), Andrian Ciubotaru (5), Iuliana Armaşu, Oleg Carp, Diana Vrabie*. Sînt consideraţi de unii dintre cei chestionaţi ca poeţi şi prozatori tineri şi Leonida Lari, Maria Curtescu, Emilian Galaicu-Păun, Maria Şleahtiţchi, Nicolae Leahu, M. V. Ciobanu. Nu au putut da un răspuns 28 (56%) de utilizatori.

36 (72%) dintre respondenţi au răspuns că sînt necesare: "*lansările de carte, întîlnirile cu scriitorii, organizate în Facultate şi la Biblioteca universităţii ?",* unii susţin că au participat la cîte 4, 5, şi chiar 6 lansări/întîlniri cu scriitorii, au numit şi autori pe care i-au reţinut de la aceste întruniri. Astfel, 16 studenţi au participat la lansările de carte ale lui *Nicolae Leahu; 15 - Anatol Moraru; 12- Emilian Galaicu-Păun; 7 - Gheorghe Calamanciuc; 5 - Iulian Filip; 4 - Maria Şleahtiţchi; 3 - Vladimir Beşleagă; 2 - Maria Curtescu; 2- Ana Bantoş; Diana Vrabie; Cassian Maria Spiridon.* Statistica sondajului demonstrează că procentul celor care participă activ la lansările de carte, întîlnirile cu scriitorii, organizate la Facultate şi la Biblioteca Universităţii este relativ bun. Nu doresc şi nu participă la aceste întîlniri - 14 utilizatori din cei chestionaţi : 8 dintre ei au menţionat că nu au timp liber; unii nu sînt anunţaţi din timp; alţii la moment au *„motive personale*", sau, consideră că: *"nu este atît de important pentru mine"*.

La ultima întrebare: *„Cunoaşteţi scriitorii–cadre didactice la Universitatea de Stat „A. Russo" din Bălţi ?"* majoritatea absolută *43 (86%) au răspuns cu: „da"* pe care i-au şi numit:

35 îl cunosc pe Nicolae Leahu ca scriitor – cadru didactic; 29 - Anatol Moraru; 27 - Maria Curtescu; 19 - Maria Şleahtiţchi; 9 - Diana Vrabie; 5 - Valentina Enciu. Nu cunosc *scriitorii – cadre didactice* de la Universitatea de Stat „A. Russo" din Bălţi numai 7 respondenţi.

Desigur, pentru o constatare serioasă numărul respondenţilor este mic, dar imaginea lecturii studenţilor bălţeni a literaturii basarabene este reflectată.

Rezultatele acestui minisondaj, chiar şi aşa aproximative cum sînt, demonstrează, că puţin se citeşte în şcoală şi universitate, şi în particular; nu se citeşte nici din curiozitate, nici din plăcere; poate doar din obligaţie (de către unii studenţi).

Şi chiar atunci lectura, rămâne la nivelul bibliografiei şcolare şi universitare

obligatorii, sfera de interes nedepăşind această limită cînd respondenţii, nu pot enunţa cîteva titluri ale unor mari scriitori basarabeni, sau să numească o operă din literatura basarabeană. Ba mai mult, cîţi dintre respondenţi pot da cîteva nume de poeţi, prozatori din literară tînără basarabeană?

Prin urmare, sarcina bibliotecarilor – rămîne de ai ajuta pe tinerii utilizatori să-şi aprofundeze cunoştinţele de literatură. Şi aici, rolul important al bibliotecii, este de a acorda informaţii prin, „*organizarea unor expoziţii interactive ale literaturii contemporane basarabene”*.

Referinţe bibliografice:

1. CIMPOI, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Bucureşti: Ed. Fund. Culturale Române, 2002.

BAZE DE DATE INTERNAŢIONALE ACCESIBILE ÎN BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

Valentina TOPALO, *şef Centrul Manifestări culturale, şef CD al ONU*

Absract: *The University Library is situated at the forefront of research, supporting investigation projects and university curricula. In the autumn of 2012 through the Consortium's REM (Electronic Resources for Moldova) library has offered free access to 30 databases of EBSCO Publishing Company resources. The library director rethink and organized the content management activities, offering annual educational and scientific programs about new products and services, access to electronic periodicals that can be used not only from REM, but also United Nations and the European Union databases.*

The article described the digital library of electronic theses and dissertations in the Russian State Library. Digital Dissertations Library contains full texts of doctoral and postdoctoral dissertation synopses and dissertations defended in Russia and USSR in all academic fields. Electronic catalogue provides lists of dissertations in many different fields.

Key-words: *management, research, Electronic Resources for Moldova, EBSCO, data-bases, electronic library, full-text, virtual reading room, dissertations.*

În mileniul în care ne aflăm, comunicarea interactivă, informaţia şi circulaţia acesteia s-a dezvoltat fabulos, paralel cu noile tehnologii informaţionale, bazele de date fiind o sursă utilă de informare. Esenţa serviciilor bibliotecare, transmiterea informaţiei relevante nu s-a modificat, ci instrumentele şi metodele s-au schimbat. Instrumentele noi cu care se lucrează azi sînt bazele de date, gestionate de bibliotecari,organizînd informaţia utilă şi de calitate. La stabilirea prestaţiei Bibliotecii Ştiinţifice, în Raportul de activitate, anii 2001-2011 se evidenţiază factori moderni cum ar fi numărul ***bazelor de date achiziţionate / donaţii*** , numărul împrumuturilor.

Începînd cu anul 2001, Biblioteca ca instituţie de informare, caracterizată de cuvîntul cheie ”***orientată spre utilizator***” este dependentă de colaborarea cu alte Biblioteci, instituţii internaţionale, Agenţii. Pe lîngă potenţialul clasic al personalului bibliotecii au mai apărut funcţii noi - programatorii, operatorii, administratorii de reţele şi baze de date. Personalul de conducere se completează cu specialişti în domeniul informatizării, ceea ce a influenţat obiectivele şi volumul de muncă la nivel management în primul rind. Schimbările şi consecinţele lor au necesitat o reaşezare fundamentală a muncii în bibliotecă. Sarcini/servicii principale: catalog online, folosit în regim gratis, acces la toate bazele de date internaţionale şi acest lucru din orice loc din universitate, comunicare electronică, bibliotecă-utilizator, document - delivery în regim cerere-ofertă, întocmirea unui nou concept de statistici pentru procese interne de Bibliotecă, alcătuirea de statistici cuprinzătoare despre tendinţe relevante pentru intrări, împrumuturi de baze de date.

În Republică este constituit Consorţiul EIFL Direct (Resurse electronice în Direct, apoi transformat în Resurse Electronice pentru Moldova- REM). Cu timpul noi

baze de date au modernizat oferta de informaţie şi au uşurat accesul la informaţie. În acest context Biblioteca a întreprins acţiuni concrete pentru a integra aceste baze de date în oferta existentă de informaţii. De 13 ani utilizatorii Bibliotecii universitare de la Bălţi beneficiază de posibilităţi de documentare prin folosirea bazelor de date interne şi externe. Pentru acest lucru se urmăreşte în mod sistematic constituirea în Mediatecă a unui fond de baze de date interne pe suport CD-Rom/DVD-Rom, iar prin intermediul serviciului Comunicarea Colecţiilor, Centrelor de Informare, Punctelor de Informare, utilizatorii au acces la baze de date externe. Cantitatea bazelor de date internaţionale la care au acces utilizatorii a crescut de la 6 baze de date în 2011 la 46 în anul 2012.

Accesul cît mai larg la cunoaştere şi autoformare este o transformare profundă a profesiei aleasă. Conducerea Bibliotecii a regîndirt şi organizat conţinutul activităţilor manageriale, oferind utilzatorilor programe educativ-ştiinţifice anuale despre produse şi servicii noi, despre acces la publicaţii periodice electronice care pot fi utilizate din AUF, Eui, REM, ONU, EuBookshop ş.a. Numai în 2012, cei peste 500 de participanţi de la 8 facultăţi, au fost principalii actori ai prezentărilor, seminariilor, şedinţelor de catedre, cu prezentări ample de baze de date, care s-au regăsit în tematica generală a manifestărilor ştiinţifice şi culturale. Au fost grupate sub generice pentru diverse preocupări ştiinţifice. Programele s-au desfăşurat cu interes şi intensitate.

Construcţia paginii web a Bibliotecii Ştiinţifice implică o relaţionare la cunoaştere, aducînd mai multă flexibilitate, oferind acces direct la revistele electronice aflate în acces deschis. Conform cercertărilor din alte ţări, a rezultat că ***cercetătorii îl consideră pe bibliotecar Mediatori care le comunică lucrările cerute, ori Consilier utili la primele niveluri ale cercetării, la care se recurge pentru informaţii bibliografice sau pentru unele îndrumări în consultarea cataloagelor, paginii WEB, bazelor de date, invitaţie la explorarea şi valorificarea acestora”***. Biblioteca se situază în avangarda cercetării, susţinînd cercetările universitare. S-a extins considerabil gama de ofertă ştiinţifică. Nu multe baze de date se pot menţine pe o durată mare, ele izbutesc să asigure o continuitate de un an. Altele sînt deschise

pentru două sau de trei-patru luni. Se progresează în cunoaştere, beneficiind de ceea ce poate da mai bun bazele de date. Sînt instrumente uşor de accesat, Bazele de date evoluează repede, utilizatorii au de însuşit un volum de informaţii, ceea ce determină o nevoie de selecţie, învaţă să caute, să utilizeze cu maximă eficienţă informaţia. Pentru aceasta utilizatorii sînt ghidaţi de către bibliotecari, care le semnalează, le rezumă, promovează în mod sistematic şi ritmic posibilităţile de accesare, perioadele de accesare şi parola de accesare. Şi aceasta se oferă pornind de la pagina web ***libruniv.usb.md***. propunînd resursele informaţionale pentru utilizatori, disponibile în Consorţiumul REM. Prin intermediul **Consorţiului REM (Resurse Electronice pentru Moldova) Biblioteca oferă acces gratuit la resursele Companiei Editoriale EBSCO Publishing** după cum urmeauă**: BioONE** *http://www.bioone.org* - baze de date cu full-texte la cercetări ştiinţifice actuale din domeniul ştiinţelor biologice, ecologice şi al mediului înconjurător; **Cambridge Journals** *http://www.journals.* **cambridge.org –** acces la textul integral din reviste ştiinţifice de cercetare în format on-line din peste 270 de reviste academice peer-review şi peste 5 000 000 de articole la domeniile: agricultură, drept, economie, grupate în 32 de discipline. Publică în colaborare cu peste 100 de societăţi profesionale şi academice. Abonamentul oferă acces la textul integral la 239 de reviste on-line din care 115 reviste sînt cotate ISI. **IOP Science http://iopscience.iop.org -** acces la 45 de reviste de înaltă valoare, publicate la editura IOP, cuprinzînd o gamă largă de domenii ştiinţifice şi inginereşti. Căutare rapidă în 150 000 de articole editate în perioada anilor 2001 - 2011. **New England Journal of Medicine (NEJM)** *http://www.eifl.net/new-england-journal-of-medicine* **-** revistă saptămînală medicală generală care publică rezultatele noi de cercetare medicală, articole de revizuire, rapoarte de caz, şi de opinie editoriale pe o varietate largă de subiecte de importanţă pentru ştiinţă biomedicală şi practica clinic; **OECD-iLib-rary** *http://www.eifl.net/oecd-ilibrary*,include informaţii cu privire la subiecte cum ar fi: agricultură & alimentaţie, mediu, educaţie, ocuparea forţei de muncă, probleme sociale, migraţie, sănătate, energie, energie nucleară, transport, finanţe etc; **Oxford English Dictionary** *http://www.eifl.net/oxford-english-dictionary-online* - unul dintre cele mai bogate dicţionare on-line, care include informaţii referitoare la evoluţia limbii engleze timp de 1 500 ani – istoria, analiza etimologică, neologisme, împrumuturi din alte limbi, pronunţia, exerciţii, materiale instructive, circa 2,5 mln. de citate din literatura universală în limba engleză, din literatura clasică, din periodice, filme şi chiar cărţi de bucătărie etc; **Oxford Reference** *http://www.eifl.net/oxford-reference-online* - o culegere a 125 de subiecte academice de bază, dicţionare, citate, informaţii. Conţinutul complet se lansează de trei ori pe an cu noi titluri şi ediţii actualizate; **Royal Society Journals and Archive** *http://royalsocietypublishing.org* - oferă o gamă largă de servicii şi facilităţi, inclusiv acces la reviste ştiinţifice full-text din biologie, matematică, inginerie, medicină, fizică.

Tot prin Consorţiumul EIFL.net *http://www.eifl.net* s-au oferit gratuit bazele de date:

Integrum World Wide pe **perioada 10 septembrie - 10 decembrie 2012.** Cea mai mare colecţie electronică, arhivă cu informaţii despre Rusia şi ţările CSI. Anual

se completează cu cca 40 000 de documente noi. Conţine peste 400 mln. documente, full-texte a 5 000 ziare şi reviste, full-texte ale lucrărilor clasicilor ruşi etc. Pentru navigare în bazele de date **Integrum World Wide** accesaţi linkul *http://aclient.integrum.ru/gate/?name=ScientificLibrary*. Manual: *http://integrumworld.com/doc/manual.ppt,* Video manual online: http://integrumworld.com/doc/videomanual/eng*;*

IOP Publishing *http://ioppublishing.org* oferă o gamă variată de reviste, ziare, site-uri web şi servicii care permit cercetătorilor şi instituţiilor de cercetare o navigare cît se poate de accesibilă şi rapidă. Activitatea IOP Publishing datează din anul 1874. Esenţa programului de publicare este seria "Journals of Physics" care acoperă toate subdisciplinele fizicii: 22 de reviste on-line cu textul integral de la numărul curent şi arhivă, începînd din anul 2000.

GALE *http://www.gale.cengage.com/about* este parte componentă din Cengage Learning, cea mai mare bază de date din lume a publicaţiilor ştiinţifice şi educaţionale pentru biblioteci, şcoli şi business. Este bine cunoscută prin articolele full-text din reviste şi ziare. Gale conţine mai mult de 600 baze de date online;

Biography in Context *http://www.eifl.net/biography-context* oferă un milion de intrări biografice despre istoria şi geografia personalităţilor. Conţine 600 000 de biografii ale 525 000 de personalităţi; 170 de titluri de referinţe premiate; 50 000 de biografii noi sau actualizate anual, ţinînd cont de premii şi evenimente; material de referinţă, informaţii periodice şi conţinut multimedia; sute de pagini la subiectul artizanat care acoperă cerinţele de cel mai mare interes; **Global Issues in Context** permite utilizatorilor de a înţelege problemele, sursele lumii de astăzi dintr-o perspectivă globală. **Global Issues in Context** http://www.eifl.net/global-issues-context sprijină cercetarea într-o mare varietate de domenii, inclusiv sociologie, evenimente curente, educaţie civică, politică, ştiinţă, economie, studii culturale / religioase, studii despre femei, drepturile omului, etc.

GREENR (Global Reference on the Environment, Energy, and Natural Re-sources = Referinţe globale cu privire la mediu, energie, şi Resurse Naturale http://www.eifl.net/greenr -o resursă online care oferă utilizatorilor conţinut de autoritate ale organizaţiilor şi portalurile diferitor ţări privind dezvoltarea tehnologiilor emer-gentice, ecologice studierea durabilităţii mediului înconjurător; **GREENR** este o parte importantă a unei noi generaţii de soluţii de la Gale.

World History in Context *http://www.eifl.net/world-history-context* este o colecţie online care spre deosebire de alte surse ce propun doar informaţii periodice sau bibliografice. World History in Context oferă studenţilor şi cercetătorilor acces la o colecţie largă de analiză ştiinţifică şi reviste full-text, lucrări de referinţă şi documente primare legate de istorie , de la antichitate până în prezent, inclusiv: mai mult de 2 000 de articole de referinţă din istorie şi enciclopedii extrem de apreciate; articole selectate din mai mult de 125 de titluri de referinţă noi indisponibile anterior; 315 articole din revistele **Journal of World History, History Review and The Historian; m**ai mult de 600 de hărţi, atlase istorice şi alte imagini selectate; 1 760 documente importante de la Primary Source Microfilm; selecţii video şi audio de actualităţi din arhiva NPR. ;

Platforma AGORA *http://www.aginternetwork.org***,** Fondul Naţiunilor Unite

pentru Agricultură şi Alimentaţie (FAO), împreună cu alţi mari editori, oferă ţărilor în curs de dezvoltare acces la colectia bibliotecii digitale din domeniile: produse alimentare, agricultură, mediul înconjurător şi ştiinţe sociale. AGORA oferă o colecţie de 3 000 de reviste în 106 ţări. Scopul: informarea studenţilor, profesorilor şi cercetătorilor în domeniul ştiinţelor agricole**;**

eBook Academic Subscription Collection http://www.eifl.net/e-book-subcription - o colecţie de cărţi electronice şi audio-cărţi multidisciplinare ştiinţifice. Conţine mai mult de 94 400 de titluri din domeniile: *artă; afaceri şi economie; educaţie; limbi străine; critică literară; medicină; filosofie; poezie; ştiinţe politice; religie; ştiinţe sociale; tehnologie şi inginerie etc***;**

Biography in Context http://www.eifl.net/biography-context oferă sprijin de cercetare remarcabil, cu aproape un milion de intrări biografice care acoperă istoria şi geografia personalităţilor. Aici găsiţi: 600 000 de biografii a 525 000 de personalităţi; 170 de titluri de referinţă; 50 000 de biografii actualizate anual, ţinînd cont de premii şi evenimente; material de referinţă, informaţii periodice şi conţinut multimedia.

General OneFile http://www.eifl.net/general-onefile bazat pe platforma premiată GalePowerSearch. Conţine mai mult de 12 000 de titluri din ultimii 30 de ani. Oferă aproximativ 80 mln. de documente (zilnic actualizate) cu o singură interogare de căutare. Conţine: mai mult de 7 800 de titluri full-text şi 3 600 reviste de referinţă, sute de ziare; mai mult de 500 de ghiduri de călătorie, inclusiv sute de titluri Fodor; o colecţie completă de programe naţionale de Radio Public din 1990 şi pînă în prezent, inclusiv transcrieri căutate; full textul ziarului New York Times din 1985, pînă în prezent, actualizat zilnic; capacitatea de a traduce articole în 11 limbi diferite; mai mult de 4 000 de full-text de titluri recomandate de Bowker „Magazines for Libraries"; acces la o gamă largă de colecţii suplimentare noi create pentru a satisface cerinţele curricular;

DOAJ http://www.doaj.org- Directoriu revistelor cu Acces Deschis (8 233 de reviste academice din 121 de ţări şi publicate în 50 de limbi). DOAJ înlesneşte accesul liber la publicaţii periodice din diverse domenii academice. La dispoziţia cititorilor sînt puse publicaţii ce acoperă toate domeniile de cercetare academică.

Republica Moldova are înregistrate trei reviste OA http://eifloamoldova.wordpress.com/reviste-acces-deschis/: Computer Science Journal of Moldova (23.01.2009); Matematica. Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei (24.02.2011); Limbaj şi Context (17.01.2012). În DOAJ este indexată revista bălţeană ***Glotodidactica*** (20.11.2012) (întîia fiind Limbaj şi Context) care conţine articole cu rezumate în limbile engleză, franceză, română, rusă. Acestea permit accesul utilizatorilor naţionali şi străini la rezultatele cercetării în Universitatea de Stat *„Alecu Russo"* din Bălţi, precum şi schimbul cu articole, baze de date specializate similare din străinătate.

Toamna anului 2012 a mai numărat şi alte baze de date, precum : **World Bank e-Library** *www.*elibrary.worldbank.org - biblioteca electronică a Băncii Mondiale propune accesul on-line la o colecţie de circa 6 000 de cărţi, reviste, rapoarte etc. eLibrary este conceput pentru a satisface nevoile comunităţii academice. **EUBookshop www.**bookshop.eu **–** librărie virtuală care oferă acces la 700 000 de publicaţii oficiale

ale Uniunii Europene. Aceste publicaţii se pot descărca în format PDF sau selecta literatura care ar putea prezenta interes pentru utilizator, expediind-o Coordonatorului Centrului de Informare al Uniunii Europene al Bibliotecii Ştiinţifice versiunea electronică a listei titlurilor selectate prin e-mailul valeandrew@gmail.com; **Baza de date a ONU http://www.un.org/en/databases** cuprinde aproximativ toate tipurile de documente ONU, date, publicităţii, incepînd cu mijlocul anilor 1990. Categoriile de documente incluse sînt: Rezoluţii incepand cu anul 1946 (Consiliu de Securitate,

Adunarea Generala, Consiliul Economic si Social, Consiliul de Încredere) Documente selectate ale Consiliului de Securitate şi ale Adunării Generale începînd cu anul 1985, Propuneri de rezoluţii, Inregistrări ale întîlnirilor (PVs si SPs), Rapoarte Documente administrative (ST/AI-, ST/C/-, St/SGB/-), Sentinţe ale Tribunalului Administrativ.

J. Potocnic, comisarul Uniunii Europene pentru cercetare, arată într-o cuvîntare (speech nr. 790/05) că «***platformele au început să joace un rol semnificativ de influenţare a programelor de cercetare naţionale şi regionale"***. Biblioteca Ştiinţifică crează condiţii pentru ca universitarii să fie informaţi, documentaţi ca să pornească sa facă o cercetare, îmbunătăţind palmaresul de baze de date pentru promovare cercetării şi inovării. Efectul urmărit constă în atragerea spre cercetare, inovare, să participe un număr mai mare la cercetare, spriginite jeneros de autorităţile instituţiei pentru cercetare ştiinţifică.

De la 1 iunie 2012 în Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo" din Bălţi s-a deschis **Sala de lectură virtuală a Bibliotecii electronice cu full-textele tezelor de doctor din colecţia Bibliotecii de Stat din Rusia**, rezultat al conlucrării acestei biblioteci cu Fondul Interstatal de colaborare umanitară a ţărilor din CSI în baza proiectului **„Sălile de lectură virtuale ale Bibliotecii electronice a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia în bibliotecile naţionale şi universitare din ţările CSI"** în cadrul mega-proiectului „Cupola Comuniunii: bibliotecile".

Proiectul este creat pentru a asigura accesul la full-textele autoreferatelor şi tezelor de doctor recente şi retrospective din colecţia Bibliotecii electronice a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia. La moment Biblioteca deţine peste 700 000 de full-texte ale tezelor de doctor şi autoreferatelor lor. Biblioteca se completează incontinuu.

Biblioteca electronică a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia este o şansă pentru mii de savanţi de a-şi realiza posibilităţile personale şi pe cele ale echipei de cercetare într-un aspect nou, de a-şi reforma concepţiile ştiinţifice, de a reduce costul cercetărilor ştiinţifice.

Situl oficial al Bibliotecii electronice a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia este ***http://diss.rsl.ru/***

În Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo" sunt 10 locuri licenţiate:

- Mediateca – 4;
- Sala de lectură nr. 1 – 2;
- Serviciul Referinţe bibliografice – 2;
- CD al ONU – 2.

►Posibilităţi de imprimare - numai în Mediatecă.

Biblioteca electronică a Tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat a Rusiei pe pagina web a Bibliotecii Ştiinţifice

Despre Proiect

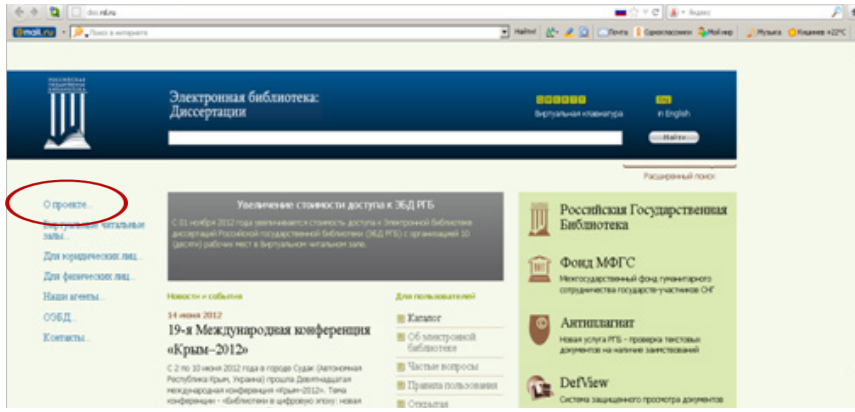

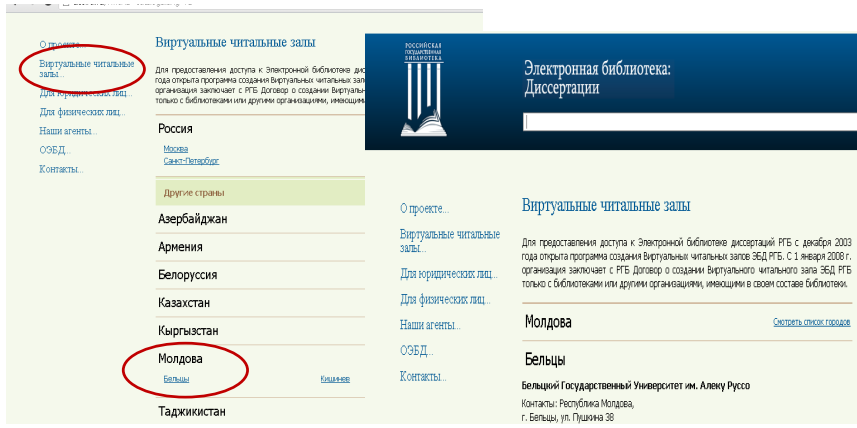

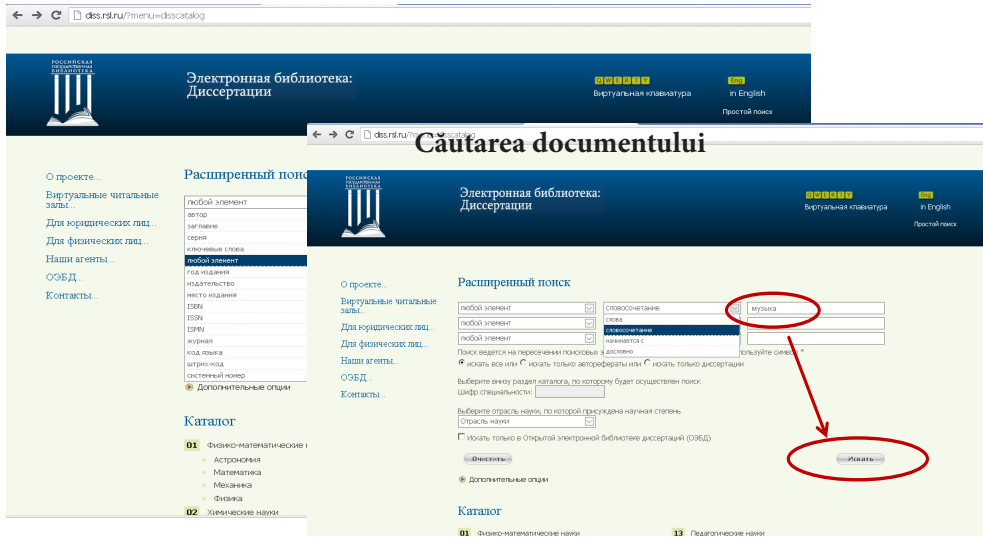

Rezultatul căutării

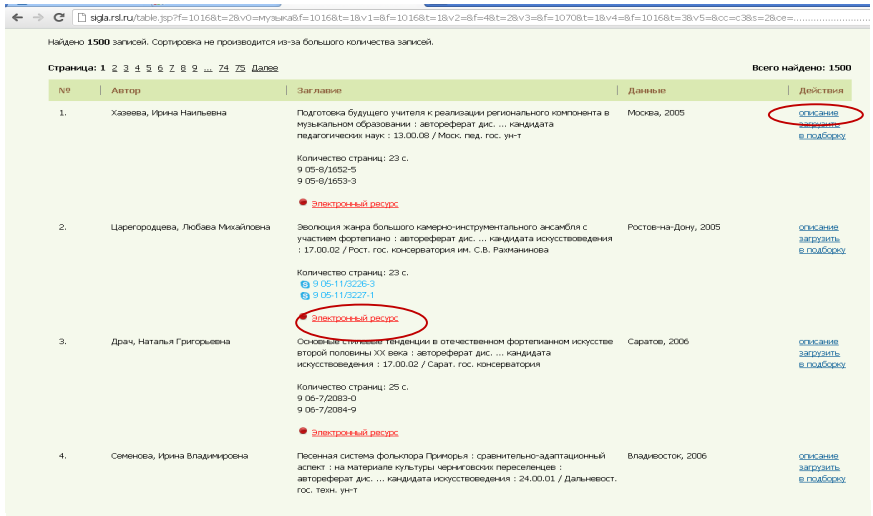

Descrierea documentului

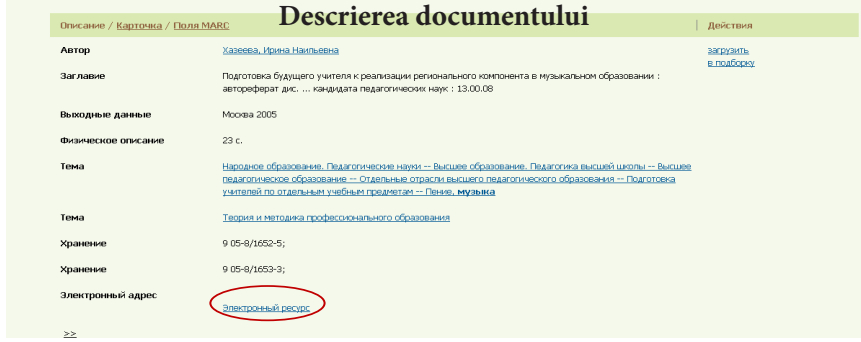

Deschiderea documentului

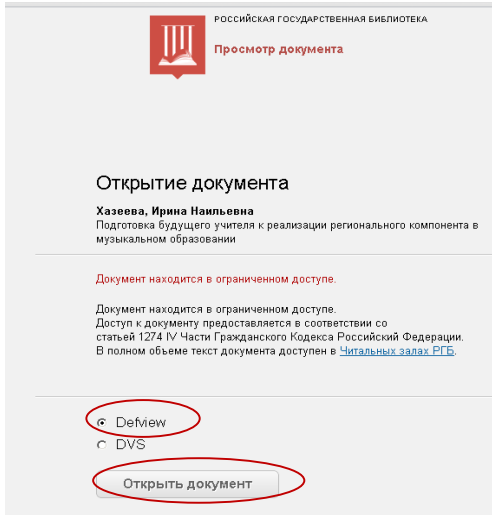

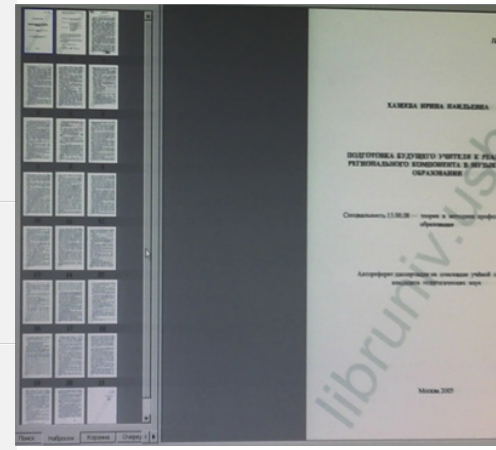

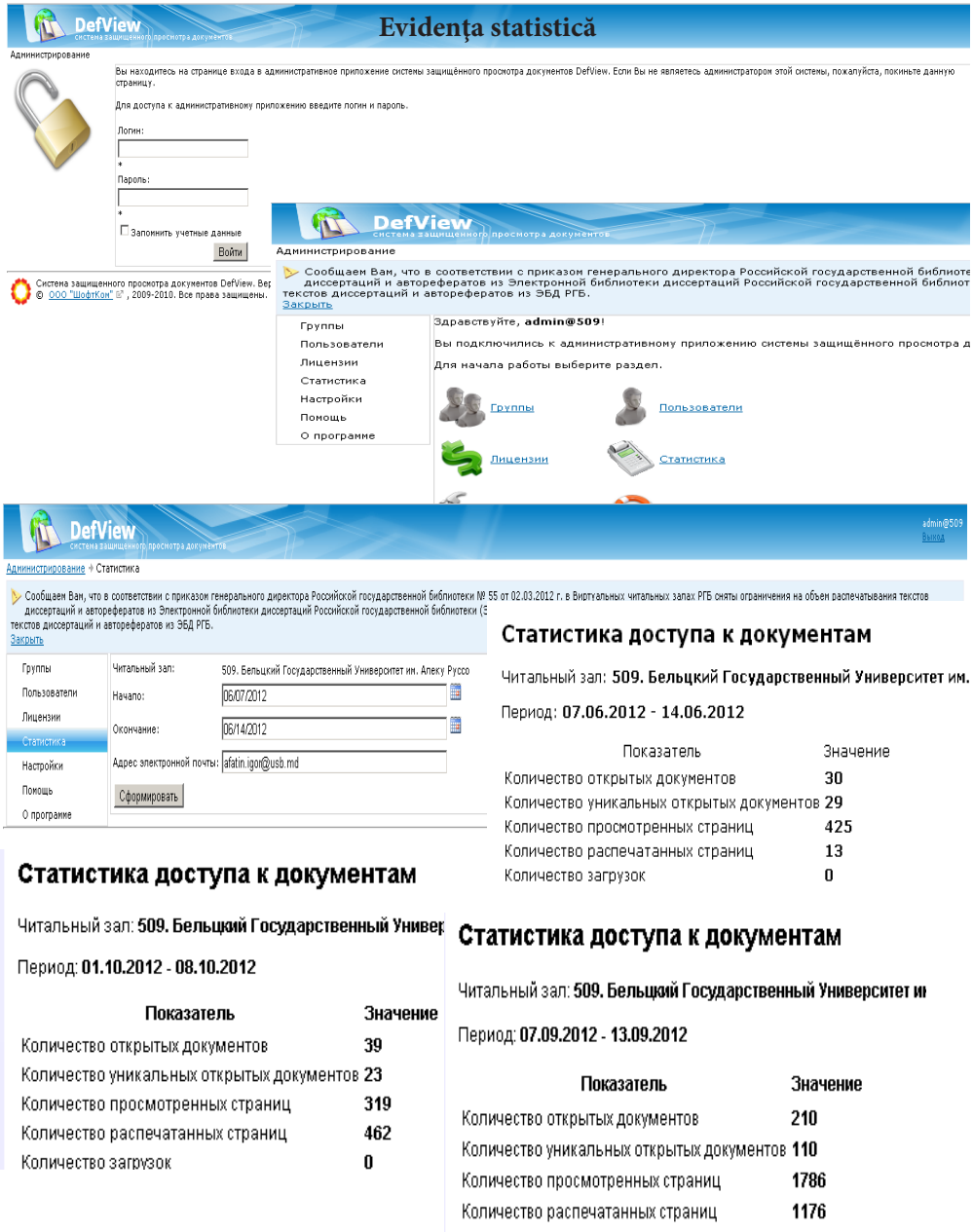

Evidenţa accesărilor în Biblioteca Ştiinţifică „Alecu Russo”:
Perioada 1.06.2012 – 11.10.2012

- ►*Numărul documentelor deschise – **890***
- ►*Numărul documentelor unice deschise – **463***
- ►*Numărul paginilor vizualizate – **8790***
- ►*Numărul paginilor imprimate – **5959***

Evidenţa accesărilor în Mediatecă:

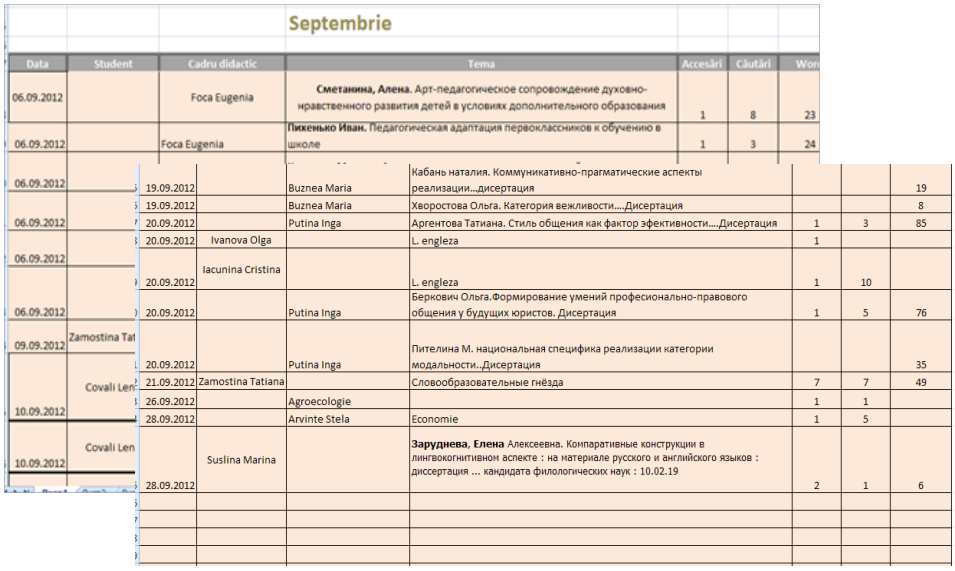

Septembrie

Data	Student	Cadru didactic	Tema	Accesări	Căutări	Word
06.09.2012		Foca Eugenia	**Сметанина, Алена.** Арт-педагогическое сопровождение духовно-нравственного развития детей в условиях дополнительного образования	1	8	23
06.09.2012		Foca Eugenia	**Пихенько Иван.** Педагогическая адаптация первоклассников к обучению в школе	1	3	24
06.09.2012		19.09.2012	Buznea Maria	Кабань наталия. Коммуникативно-прагматические аспекты реализации...дисертация			19
		19.09.2012	Buznea Maria	Хворостова Ольга. Категория вежливости....Дисертация			8
06.09.2012		20.09.2012	Putina Inga	Аргентова Татиана. Стиль общения как фактор эфективности....Дисертация	1	3	85
06.09.2012		20.09.2012	Ivanova Olga	L. engleza	1		
		20.09.2012	Iacunina Cristina	L. engleza	1	10	
06.09.2012		20.09.2012	Putina Inga	Беркович Ольга.Формирование умений професионально-правового общения у будущих юристов. Дисертация	1	5	76
09.09.2012	Zamostina Tat	20.09.2012	Putina Inga	Пителина М. национальная специфика реализации категории модальности..Дисертация			35
	Covali Len	21.09.2012	Zamostina Tatiana	Словообразовательные гнёзда	7	7	49
10.09.2012		26.09.2012	Agroecologie		1	1	
		28.09.2012	Arvinte Stela	Economie	1	5	
10.09.2012	Covali Len	28.09.2012	Suslina Marina	**Заруднева, Елена** Алексеевна. Компаративные конструкции в лингвокогнитивном аспекте : на материале русского и английского языков : диссертация ... кандидата филологических наук : 10.02.19	2	1	6

Informaţia despre deschiderea Bibliotecii virtuale în Biblioteca Ştiinţifică a fost plasată pe pagina Web a bibliotecii şi diferite reţele de socializare.

Referinţe bibliografice:

1. **BIBLIOTECA ŞTIINŢIFICĂ.** *Program de activitate 2012*. Bălţi, 2011. 135 p.
2. **BULAT, Galina.** *Marketing Educaţional.* Chişinău: Ed. Serebia, 2011. 124 p. ISBN 978-9975-4233-4-2
3. **DEDIU, Liviu-Iulian**. *Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane.* Bucureşti: Ed. ANBPR, 2012. 274 p. ISBN: 978-606-92717-0-4
4. **FLORIN, Cheorghe Filip.** *Platformele tehnologice europene.* In: *Academica.* 2006, nr. 52-53, pp. 30-31
5. **MUNTEANU, A. Vasile.** *Marketing:ştiinţa şi arta afacerilor*. Iaşi: Ed. Tipo Moldova, 2009. 569 p. ISBN (10)973-8900-31-X; ISBN (13) 978-973-8900-31-8

AUF PROPUNE NOI SPATII STIINTIFICE SI CULTURAL

Tatiana POGREBNEAC, *bibliotecar serviciul Comunicarea Colecţiilor*

Abstract: *The article presents brief information about the activity of the Agency of Francophonie Universities in the Republic of Moldova, especially, at „Alecu Russo" State University. Users will be informed about the activities of the Agency, programs to support the development of education, science, culture, relations of friendship.*

Key-words: *language, culture, education, research, mobility, support, communication, collaboration*

A fi francofon înseamnă să folosim o limbă comună şi să împărtăşim anumite valori precum democraţia, libertatea, drepturile omului, dreptatea, solidaritatea, progresul, diversitatea culturală, fără să pretindem că deţinem monopolul acestora. [...]

Fondată în 1961, la Montréal (Québec, Canada), Agenţia Universitară a Francofoniei (AUF), este o instituţie multilaterală care susţine cooperarea şi solidaritatea între instituţiile universitare francofone şi favorizează dezvoltarea învăţământului superior şi a cercetării.

AUF reprezintă o reţea mondială de 686 instituţii de învăţământ superior şi de cercetare (http://www.auf.org/.accueil/membres), dintre care 60 în Europa Cen-trală şi Orientală (http://www.auf.org/implantations).

Scopuri generale

- permite studenţilor, profesorilor şi cercetătorilor care fac progrese într-un domeniu de cercetare şi au un bun nivel de cunoaştere a limbii franceze să găsească cele mai bune perspective de reuşită datorită mobilităţilor şi reţelelor ştiinţifice ale agenţiei;
- creează un spaţiu ştiinţific mondial de limba franceză, capabil să reechilibreze inegalităţile de dezvoltare între ţări.

Programe

Pentru a-şi îndeplini obiectivele, AUF desfăşoară mai multe programe (www.auf.org./programmes), dintre care 3 de susţinere cu caracter tehnic:

1. dezvoltare instituţională şi ştiinţifică a universităţilor
2. mobilitate ştiinţifică şi universitară
   - mobilităţi studenţeşti
   - mobilităţi pentru cadre didactice şi cercetători
   - mobilităţi academice
   - mobilităţi de reţea
3. sprijin acordat reţelelor şi structurilor asociative.

AUF oferă în fiecare an burse pentru studenţi şi cadre didactice, precum şi pentru programe de cercetare (http://www.auf.org/regions/europe-centrale-orientale/).

Zilele Francofoniei

Zilele Francofoniei reunesc peste 220 milioane de vorbitori din 60 de ţări, inclusiv Republica Moldova, ţara cea mai francofonă din Europa centrala şi de Est.

Membră a Organizatiei Internationale a Francofoniei (OIF) şi moştenitoare a unei lungi tradiţii educative în limba franceză, Republica Moldova celebrează în fiecare an cu mult entuziasm Zilele Francofoniei. Mai mult, ea se distinge ca fiind una din ţările care organizează cele mai multe evenimente cu acest prilej : concursuri, dezbateri, ateliere, spectacole şi întâlniri etc.

Toate acestea demonstrează legăturile privilegiate între Republica Moldova şi ţările francofone.

Alianţa Franceză din Moldova în partenariat cu Agenţia Universitară a Francofoniei (AUF) coordonează în fiecare an colectarea informaţiilor şi asigură o comunicare deschisă pe marginea acestui eveniment pe site-ul OIF, consacrat în mod special acestor zile : www.20 mars.francophonie.org.

La 20 martie 2011, Organizaţia Internaţională a Francofoniei (OIF) a celebrat Ziua Internaţională a Francofoniei.

Republica Moldova s-a mobilizat în acest an cu încă peste 320 de evenimente organizate, în mod spontan, în toată ţara, în şcoli, licee, universităţi, biblioteci etc., la fel, de o foarte mare importanţă.

În 2010, Moldova a fost ţara care a înregistrat cele mai multe manifestări din lume pe site-ul OIF. Cu certitudine, anul 2011 a permis de asemenea, consolidarea dinamicii francofone din Moldova.

În Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo" mai mulţi ani în şir în lunile martie-aprilie se promovează săptămîna Francofoniei. În 2012 zilele Francofoniei au fost organizate în perioada 21.03 - 27.03. Au fost prezentate comunicări, expoziţii. 265 utilizatori au audiat comunicări cu genericul *Formarea competenţelor de comunicare în limba franceză.* Au fost scoase în evidenţă ofertele EBSCO şi AUF.

Au fost organizate expoziţii tematice: S. Mallarme, C. Brîncuşi, Le francais a travers la dramatization. Numărul total de documente expuse a constituit 330 documente.

Filierele Agenţiei Universitare de Francofonie

Filierele universitare francofone sînt departamente în cadrul unor Facultăţi, în care studenţii îşi studiază specialitatea aleasă în limba franceză.

Filierele există în Moldova din 1997, în baza convenţiei semnate între Agenţia Universitară a Francofoniei (AUF) şi instituţiile de învăţământ superior din Moldova, membre ale AUF.

Obiectivul Filierelor este implementarea unui proces de studii superioare de nivel internaţional în Moldova.

Studenţii şi profesorii Filierelor francofone beneficiază de:

- susţinere ştiinţifică, pedagogică şi organizatorică din partea Consorţiumului – structură ce reuneşte mai multe instituţii francofone de învăţământ superior;
- suport informaţional: donaţii de carte şi de echipament pentru filiere şi acces la Internet;
- burse de studii în Franţa, Belgia, Canada, România, Bulgaria, etc.: burse de masterat, doctorat pentru studenţi / burse de cercetare şi perfecţionare pentru profesorii ce predau în filiere;
- stagii profesionale internaţionale pentru studenţi în întreprinderile din ţările francofone;
- misiuni regionale şi internaţionale de predare a disciplinelor ştiinţifice în limba franceză.

BAZA DE DATE OPERE MUZICALE ÎN MP3: DEZVOLTARE, OPORTUNITĂŢI PENTRU UTILIZATORI, FACILITĂŢI PENTRU BIBLIOTECARI

Elena ŢURCAN, *şef Oficiul Documente Muzicale*
Ariadna MUSTEAŢĂ, *bibliotecar serviciul Comunicarea Colecţiilor*
Igor AFATIN

Abstract: *The idea of forming the database emerged from the need to use the audio – video collection more effective.The database of Music Recordings in MP3 format was released in 2005 by Informatization service and the Office of Music Records and contains about 213 CDs, including 1 842 titles, 135 3 vinyl discs records with 361 titles. The MP3 database has a lot of features and benefits.*

Key-words: *database, editing programs (copying)/ digital sound processing, musical applications, vinyl disc, CD, sound synthesis, head phones.*

Există momente în care trebuie să acţionezi în baza unui plan şi momente în care se nasc planurile după care, mai tîrziu să acţionezi. Criza este un moment în care se nasc sau se dezvoltă multe idei.

O **bază de date**, reprezintă o modalitate de stocare a unor informaţii şi date pe un suport extern (un dispozitiv de stocare), cu posibilitatea regăsirii rapide a acestora.

Baza de date – un ansamblu de date structurate, accesibile unei comunităţi de utilizatori. Ea este creată pentru un anumit scop.

Ideea de a forma această bază de date a apărut din necesitatea de a folosi mai eficient colecţia de materiale audio – video.

Oficiul Documente Muzicale dispune de :

- 1040 discuri de vinil;
- 282 audio casete;
- 221 CD-uri muzicale;
- 5 DVD-uri;

Paşaport

Denominaţie	Baza de date Inregistrări muzicale în format MP3 al BŞU
Data înfiinţării	a. 2005
Gestionar	Oficiul Documente Muzicale
Destinaţie	Pentru public şi de serviciu
Acces	Reţeaua locală BŞU
Prezentare concisă	A fost lansată în Biblioteca Ştiinţifică în anul 2005 de către Serviciul Informatizare şi Oficiul Documente Muzicale. Este o bază de date autonomă care conţine circa 195 CD, incluzînd 1486 titluri, majoritatea fiind redactate titlurile fiecărei lucrări, unde era utilizator necunoscut şi 80 discuri de vinil, care se pot audia de la toate PC înzestrate cu căşti cu 1600 titluri de lucrări. **Copierea** este efectuată de către tehnicienii din Serviciul Informatizare şi lucrătorii Oficiului Documente Muzicale. Înregistrările muzicale *Muzică de pe discuri de vinil în format MP-3 este* trecută printr-o sinteză şi purificare acustică, readucându-ne anii 60-80 ai secolului trecut. Cercetătorii şi amatorii de muzică clasică, folclor , melodii de muzică uşoară, pe discurile de vinil, pot consulta această bază în memoria calculatorului, cu posibilităţi de audiţie directă ori copiere pe CD. Pot găsi informaţii despre muzicieni, compozitori, interpreţi naţionali şi universali, a diverselor genuri muzicale, cunoaşterii istoriei, culturii, obiceiurilor şi partiturilor ce reflectă istoria muzicii. Prezintă interes colecţia de discuri de vinil şi audio-casete pentru

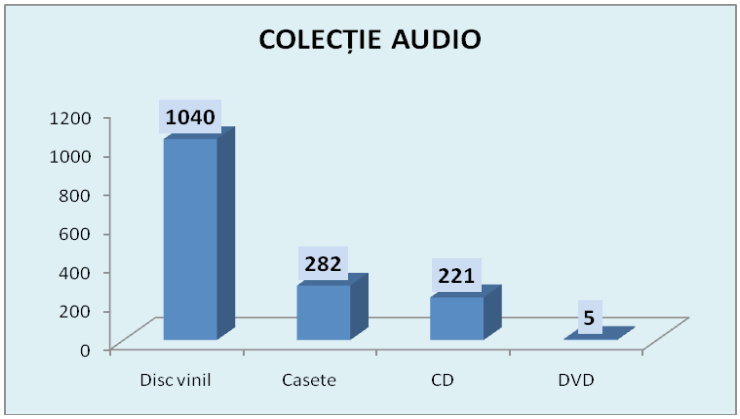

Din 1992 se întrerupe completarea colecţiei cu discuri de vinil ale firmei „Melodia" din Moscova şi ale altor firme din lumea întregă („Supraphon", „Opus" – Cehia, „Балкантон" – Bulgaria, „Hungaroton" – Ungaria, "Eterna" - Germania), care veneau prin intermediul magazinului „Melodia". În această perioadă Oficiul a primit discuri de vinil ale firmei „Electrrecord" din România. În prezent nu mai procurăm discuri de vinil nici de la persoane fizice, accentul fiind pus pe completarea cu CD-uri. Această colecţie s-a îmbogăţit graţie proiectului „Dezvoltarea colecţiei Multimedia" Grant în valoare de 500 $ (Fundaţia SOROS Moldova), care începînd cu anul 2000 crează colecţia de CD, ce practic reflectă istoria muzicii. Prin aceste forme de activitate se urmăreşte promovarea cunoştinţelor muzicale generale, indispensabile fiecării om cult, a resurselor informaţionale despre muzicieni, compozitori, interpreţi naţionali şi universali, a diverselor genuri muzicale, cunoaşterii istoriei, culturii, obiceiurilor şi partiturilor. Audiţia frecventă a discurilor şi CD-lor a provocat deteriorarea parţială a acestora, cît şi a echipamentului tehnic.

Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo" din Bălţi oferă acces la Bazele de date: internaţională - EBSCO, naţionale - MoldLex (Legislaţia Republicii Moldova) şi locale: Sumar/sscanat digitizat şi Opere muzicale de pe discurile de vinil (format MP3).

Baza de date Înregistrări Muzicale în format MP3 a fost lansată în Biblioteca Ştiinţifică în anul 2005 de către Centrul Informatizare şi Oficiul Documente Muzicale. Este o bază de date autonomă care conţine circa 213 CD, incluzind 1842 titluri, majoritatea fiind redactate titlurile fiecărei lucrări, unde era utilizator necunoscut şi 135 discuri de vinil, care se pot audia de la toate PC înzestrate cu căşti cu 3 361 titluri de lucrări.

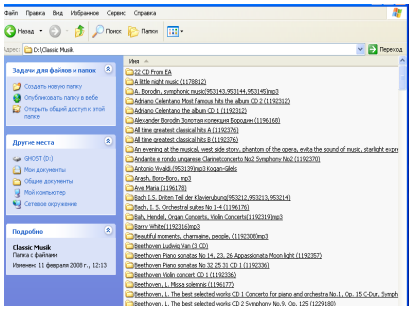

Accesare meniuri:

Baza de date se lansează prin accesarea de pe masa de lucru a calculatorului:

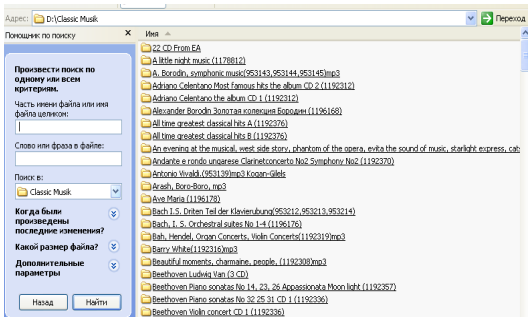

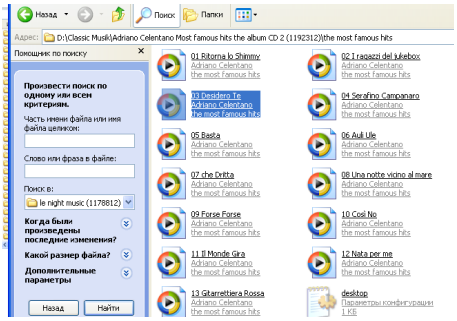

Calculatorul meu
GHOST(d:)
Classic Musik
Căutare
Faile şi mape
Căutare
Clik
Clik
Clik
10. Sunet

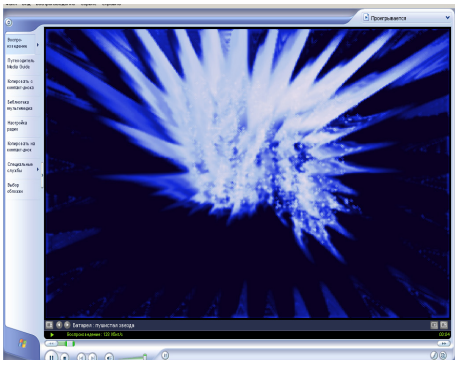

Căutarea se efectuează după:
cuvinte cheie,
compozitor,
titlul lucrării,
numărul inventar

Copierea este efectuată de către tehnicienii din Serviciul Informatizare şi lucrătorii Oficiului Documente Muzicale. Înregistrările muzicale *Muzică de pe discuri de vinil în format MP-3 este* trecută printr-o sinteză şi purificare acustică, readucîndune anii 60-90 ai secolului trecut. Cercetătorii şi amatorii de muzică clasică, folclor , melodii de muzică uşoară, pe discurile de vinil, pot consulta această bază în memoria calculatorului, cu posibilităţi de audiţie directă ori copiere pe CD. Utilizatorii pot găsi informaţii despre muzicieni, compozitori, interpreţi naţionali şi universali, a diverselor genuri muzicale, cunoaşterii istoriei, culturii, obiceiurilor şi partiturilor ce reflectă istoria muzicii.

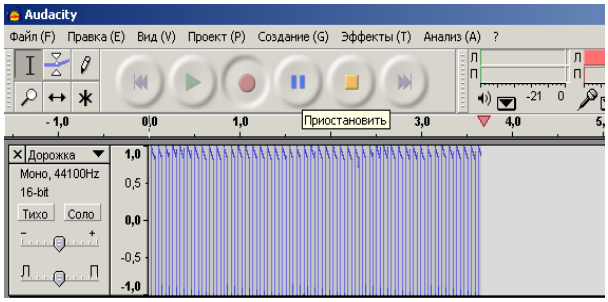

Folosirea tehnologiei moderne şi a utilajului tehnic asigură accesul sporit la primirea informaţiei.

Analiza frecvenţei vizitelor denotă următoarele: 75% din utilizatori accesează frecvent, 19% - zilnic, iar 6% - rar.

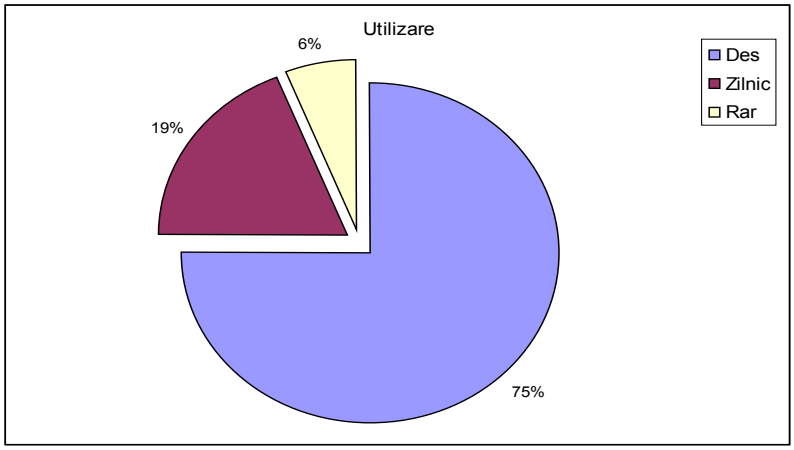

Gradul de satisfacţie a utilizatorilor reflectă următoarele: 2012 – 825 audieri

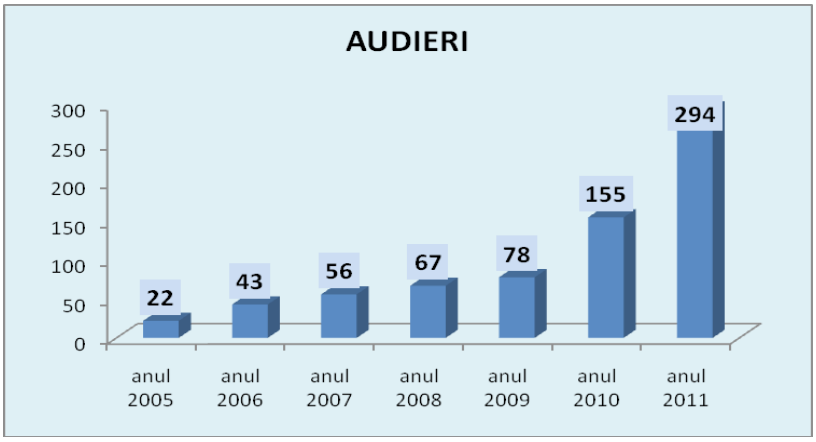

Baza de date MP3 are o mulţime de facilităţi si avantaje:

- MP3-urile sînt de calitate
- poţi intra în posesia melodiei dorite într-un timp foarte scurt
- poţi audia albume vechi, care nu se mai gasesc pe piaţă
- poţi selecta doar melodiile dorite
- poţi alege artistul dupa genul muzical sau titlurile melodiilor/albumelor.
- secţiunea MP3 conţine o listă cu toate MP3-urile dintr-un gen muzical, şi

poţi lista MP3-urile aparţinînd unui artist / album.

Cercetarea vine să aducă rezultatele privind implicarea tehnologiilor informaţionale şi de cominicare în educaţia artistică şi muzicală. Pe lîngă multiplele aspecte pozitive pe care le aduce cu sine, ridică o serie de probleme încă nesoluţionate:

- Rolul bibliotecarului se schimbă considerabil faţă de perioadele anterioare erei digitale;
- Se constată o acută lipsă de cunoaştere în domeniul;
- Lipsa unei tehnici moderne.

Pentru cei care doresc să consulte Baza în sală, s-au amenajat spaţii speciale echipate cu utilaje audio-video.

Folosirea tehnologiei moderne şi a utilajului tehnic trebuie să asigure accesul la primirea informaţiei şi materialelor de instruire, să oferim beneficiarilor alternativă în alegerea surselor de informaţii şi mijloace mult mai eficace, cunoscute în lume, folosite în lucrul informaţional şi de învăţămînt.

Bibliografie :

1. ***SM ISO 2789:2009. Informare ţi documentare. Statistici internaţionale de bibliotecă.*** Ch., 2009. 51 p.
2. ***Baza de date Înregistrări Muzicale în format MP3*.** Alcăt. E. ŢURCAN, A. MUSTEAŢĂ. In: Baze de date locale/naţionale/internaţionale în Bibliotecă: Ghid [on/line]. Bălţi, 2011 [citat 23.09.2011]. Disponibil pe Internet: http://libruniv.usb.md./publicatie/ghiduri/bd.pdf
3. ***Baza de date Înregistrări Muzicale în format MP3*:** Paşaport. In: *Biblioteca Ştiinţifică: cadru de reglementare.* Ed. a 2-a, rev. şi compl. Bălţi,2010, p.153

SECŢIUNEA *DEZVOLTAREA COLECŢIILOR ŞI ORGANIZAREA INFORMAŢIILOR*

PARTICULARITĂŢILE DE DEZVOLTARE A RESURSELOR INFORMAŢIONALE ÎN 20 DE ANI DE INDEPENDENŢĂ A R. MOLDOVA 1991 – 2011

Elena HARCONIŢA
Snejana ZADAINOVA, *bibliotecar serviciul Dezvoltarea Colecţiilor*

Abstract: *The collections were and will always remain the essence of any libraries. The quality of the training, scientific research, depends on up-to-date funds and their size in a library, the librarian competitiveness depends of the education of their future trained for the culture and economy of Moldova. The article describes the evolution of Scientific Library collection of the State University „A. Russo" for 20 years, financial investments, donations, year report by type, genre and language of documents.*

Key-words: *books, gifts, budget, purchasing, selection, value, subscribe, weeding.*

Colecţiile constituie temelia funcţionării oricărei biblioteci, fără colecţii biblioteca ca instituţie socială nu poate să existe.

Colecţiile bibliotecare sînt foarte importante din perspectiva lor informaţională şi în calitate de resurse materiale. Ele sînt esenţa bibliotecii ca instituţie ce satisface necesităţile de informare ale comunităţii. Nici o bibliotecă cu un milion de volume nu poate fi rea. Zeci de ani categoria bibliotecii era determinată de volumul colecţiilor ei. Chiar şi astăzi, unul din cele mai importante criterii de apreciere a nivelului de organizare a instituţiei este mărimea colecţiilor ei. Dar cantitatea nu întotdeauna înseamnă şi calitate. Specialiştii din domeniul biblioteconomiei susţin că „O colecţie mai mică, de înaltă calitate poate fi de mai mult folos decît o colecţie formată în bună parte din cărţi vechi, deteriorate şi depăşite, în care titlurile noi se pierd printre publicaţiile mediocre. Apelarea la materiale de referinţe învechite poate duce la dezinformarea utilizatoilor". (Biblioteca publică. Liniile directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare, p.52)

Dezvoltarea colecţiilor bibliotecare fiind un proces continuu, odată început nu se poate opri atîta timp cît există însăşi biblioteca. Constituirea şi dezvoltarea colecţiilor este una din cele mai importante activităţi bibliotecare direct proporţionale cu creşterea şi diversificarea lor pe diverse suporturi informaţionale.

Are oare astăzi dreptate Profesorul Ion Stoica atunci cînd spune că conceptul tradiţional de colecţie şi-a pierdut validitatea? Aproape toate colecţiile universitare sînt astăzi incomplete, discontinui şi dezechilibrate.

Într-adevăr, posibilitatea de a achiziţiona şi a asigura accesul la diverse baze de date şi sisteme informaţionale a schimbat filosofia bibliotecilor şi a permis trecerea de la ideologia de a deţine documentele la ideologia de a asigura accesul la ele pînă la suspendarea abonamentelor fizice, dacă ne referim la publicaţiile periodice şi accesul

la versiunea lor electronică.

Principala preocupare a bibliotecilor este de a satisface nevoile de informare şi studiu ale utilizatorilor. Propria colecţie trece pe planul doi, obţine un rol secundar.

„În societatea informaţiei, susţine bibliotecarul Ion Stoica, structurile universitare răspund nevoii de continuitate şi schimbare, împreunînd cu succes aceste două zone fundamentale şi contradictorii ale existenţei. Organizările informaţionale din teritoriul universitar nu pot avea o altă filosofie şi alte obiective decît cele ale structurilor paterne, nici la nivelul întregului, nici la nivelul segmentelor".

Cum oare se respectă acest postulat în procesul de dezvoltare a colecţiilor Bibliotecii universitare de la Bălţi?

În anii 50 – 80 ai secolului al XX-lea colecţiile bibliotecilor universitare, la fel ca şi ale altor biblioteci din fosta u.r.s.s., erau acumulate, cu precădere, din achiziţii. Achiziţiile oneroase, din alocaţiile bugetare de stat, se înfăptuiau în mod centralizat, prin Colectorul republican (un fel de depozit), care aduna cărţi de la toate editurile şi le propunea tuturor instituţiilor bibliotecare. Era un sistem bine gîndit, specialiştii din fiecare bibliotecă erau invitaţi într-o anumită zi, pe rafturile mari aşteptau mostre de carte pe care bibliotecarii le cercetau cu atenţie şi determinau numărul de exemplare pentru achiziţie. Preţurile erau stabilite de stat, cartea era ieftină. În anul 1991 – o carte costa în medie circa 40 de bani. Pe această cale bibliotecile cumpărau cîte 500 şi 1000 de exemplare de fiecare titlu, urmărind asigurarea de 1: 1 pe anumite tipuri şi genuri literare. Achiziţiile erau foarte bogate, cîte 40 – 50 000 de volume per an.

Doar o parte din colecţia de cartea rară de pe atunci, la Biblioteca universităţii din Bălţi, o constituiau donaţiile oferite de unele biblioteci mari din Rusia. Acestea se păstrează pînă în prezent.

După Declaraţia de independenţă a Republicii Moldova (1991), în dezvoltarea colecţiilor bibliotecare intervin schimbări esenţiale, în primul rînd legate de provenienţa lor şi reducerea drastică a mijloacelor financiare. Dispare Colectorul, statul nu mai susţine achiziţiile bibliotecilor universitare, aceasta devenind prerogativa instituţiilor fondatoare din sursele extrabugetare. Mărimea alocaţiilor diferă de la an la an, în dependenţă de acumulările efectuate şi repartizarea lor valorică pe fiecare articol.

Fig. 1. **Alocaţii financiare din buget pentru dezvoltarea colecţiilor: anii 1991 – 2011**

Anii	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	**2003**	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Valoarea	16 988,75	107 314,2	129 300	51 350,54	26 924	49637	78 222,94	76 136,86	78 647,72	157 159,77	144 714	200 669	**240 936**	263 413	**399 617,81**	277 753,92	299 577,34	**308 669,03**	250 381,81	**328 565,55**	**230 918,49**

Pînă în anul 2002, Biblioteca beneficia de un buget variabil: de la 17 000 pînă la 200 000 lei. Cea mai mare alocaţie financiară a avut loc în anul 2005, cînd au fost achiziţionate circa 5 000 de documente. Începînd cu anul 2007 bugetul rămine aproape acelaş, diferite însă sînt preţurile: de la 57 lei în 2005 la 132 lei în anul 2011 cînd au fost realizate, de fapt, cele mai mici achiziţii în istoria Bibliotecii.

Iată de ce cu circa 17 000 lei în anul 1999 au fost cumpărate 34 356 cărţi şi 691 titluri la publicaţii periodice, iar în anul 2011 cu 230 918 lei – doar 164 de cărţi şi 285 titluri abonate.

Fig. 2. **Alocaţii financiare din buget pentru dezvoltarea colecţiilor: anii 1991 – 2011**

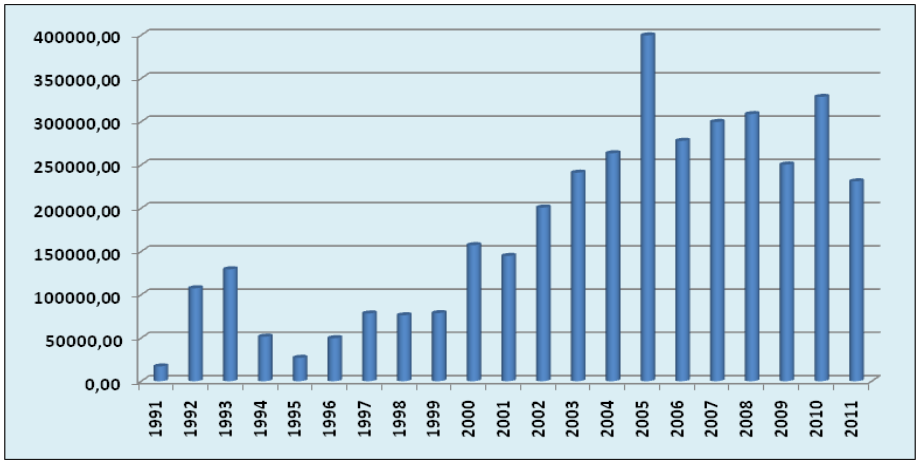

În aceşti 20 de ani au fost achiziţionate în total 381 368 exemplare în 104 746 titluri documente şi abonamente la publicaţii periodice, în mediu, cîte 3,6 exemplare per titlu.

Fig. 3. **Achiziţii total din buget: cărţi, publicaţii în serie, materiale AV şi documente electronice 1991-2011**

Anii	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Achiziţii	35 101	34 717	3 875	18 565	5 663	2 917	4 058	3 442	2 397	3 064	2 404	2 585	2 236	2 852	4913	2 878	1 282	1 512	1 189	1347	453

Fig. 4. **Achiziţii total din buget: cărţi, publicaţii în serie, materiale AV şi documente electronice 1991-2011**

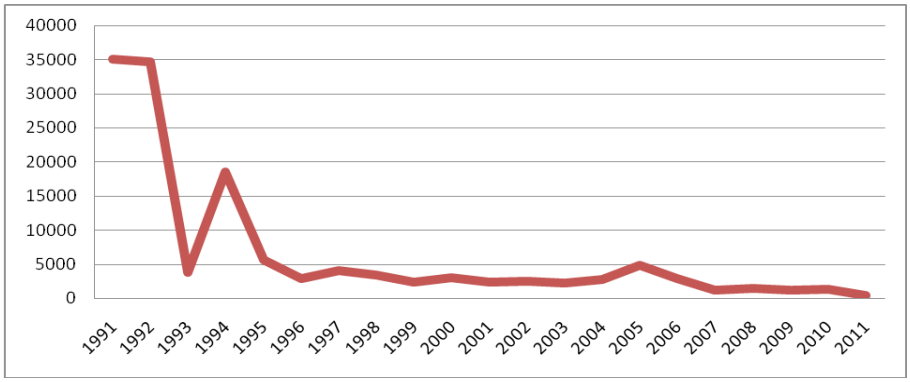

Fig. 5. **Achiziţii total (titluri şi exemplare)**

Anii	Achiziţii (ex.)	Achiziţii (titl.)
1991	43581	7803
1992	38747	6218
1993	38684	6894
1994	26216	4904
1995	24884	5565
1996	20493	2944
1997	12828	3577
1998	16307	4929
1999	12232	3061
2000	16939	5154
2001	12276	4414
2002	12527	4414
2003	9894	3270
2004	9283	2944
2005	13087	4341
2006	15044	5765
2007	14020	6222
2008	14105	6172
2009	10967	5606
2010	9867	5769
2011	9387	4780

Fig. 6. **Achiziţii total (titluri şi exemplare)**

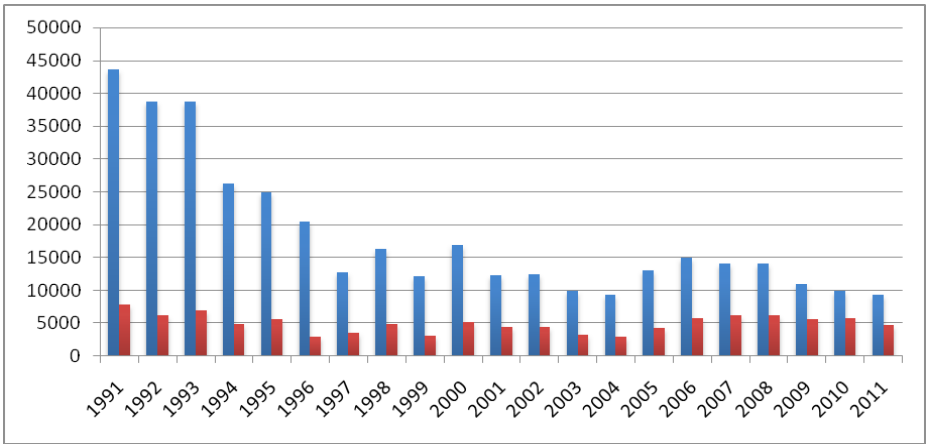

Bibliotecile încep să relaţioneze direct cu editurile, cu librăriile din R. Moldova şi din România, dată fiind necesitatea acută de a achiziţiona documente în limba română. La începutul anilor 90 colecţia de carte în limba română (grafie latină) constituia doar 5% din fondul total. Foarte reprezentative în vederea unor achiziţii selecte şi deosebit de valoroase au fost parteneriatele cu librăria JUNIMEA, HUMANITAS, EUROLIBRIS, librăriile univesităţii „A. I. Cuza", Universităţii Tehnice „Gh. Asachi", Universităţii de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad", Iaşi, de unde se cumpărau cărţi la preţuri avantajoase, în mod direct, fără intermediari.

Cele mai mari achiziţii de carte românească sînt constatate în anul 1993 – 30 692 exemplare. Timp de 20 de ani au fost procurate 232 508 documente în limba română, grafie latină, ceea ce formează 63 % din toate achiziţiile în aceşti 20 de ani. Astfel, în anul 2011 cărţile în limba română constituie 24% din colecţia integrală.

Colecţia în limbile străine se completează cu precădere din donaţii, deaceea înregistrările anuale sînt foarte variate – în total 58 159 u. m. ori 10,05%. Documentele în limbile minorităţilor naţionale, unde prevalează, de fapt limba rusă, au fost achiziţionate în proporţie de 24,4% ori 89 772 exemplare.

Fig. 7. **Achiziţii per limbi: anii 1991 – 2011**

Anii	În limba română	În lb. minor. naț.	În lb. str.
1991	17594	24 460	1527
1992	23354	13 086	2307
1993	130692	4 845	3151
1994	18406	3800	4010
1995	17925	2418	4541
1996	15268	2 188	3895
1997	9276	2 000	1552
1998	10329	2 548	3430
1999	8938	1639	1864
2000	9841	3605	3493
2001	6837	3364	330
2002	6238	2944	3342
2003	5840	2610	1444
2004	4765	2192	2074
2005	8439	2671	1977
2006	6429	3684	4931
2007	7657	2651	3712
2008	7291	2578	4236
2009	7013	1970	1984
2010	5473	2792	1602
2011	4903	1727	2757

Fig. 8. **Achiziţii per limbi : anii 1991 – 2011**

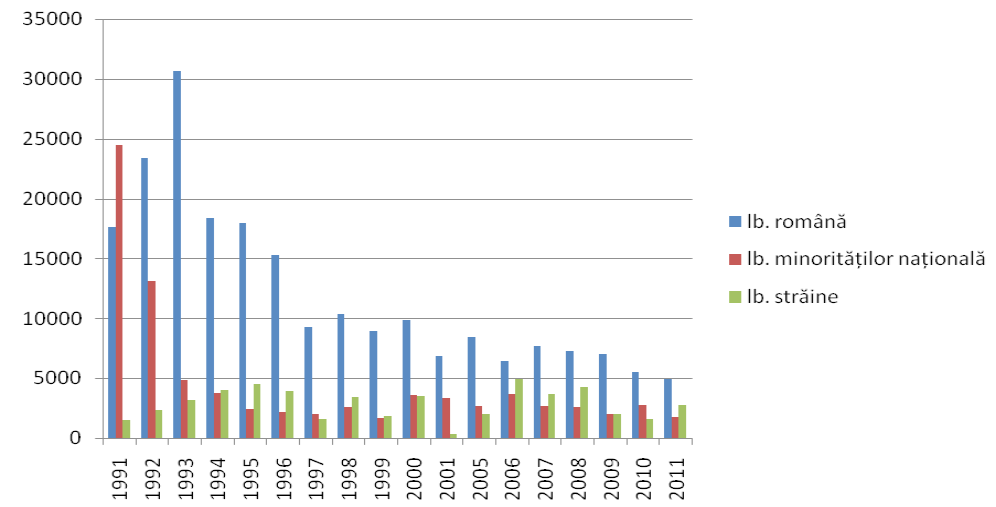

Fig. 9. **Existent colecţii total pe limbi 1991; 2001; 2011**

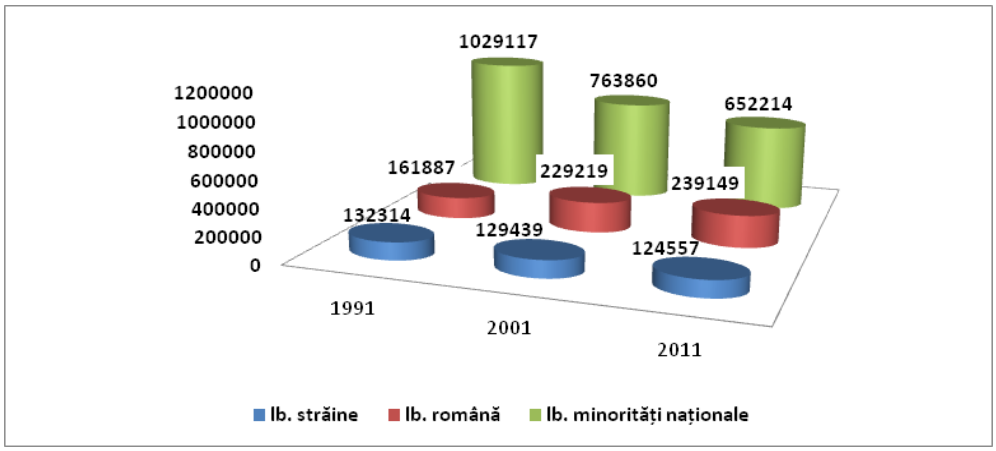

Am subliniat mai devreme că calitatea colecţiilor bibliotecare este apreciată după relevanţa acestora necesităţilor de studiu şi cercetare ştiinţifică, după numărul de utilizatori şi circulaţia documentelor într-o bibliotecă. În acest context o deosebită importanţă îl are procesul de selecţie. Selecţia documentelor pentru achiziţie se face, în primul rînd, conform profilului de completare, fiind luate în calcul necesităţile de studiu ale studenţilor, cadrelor didactice, de continuitate a colecţiilor, de valoare a autorilor ş.a. Dacă înainte se lucra mai mult cu planurile tematice ale editurilor, în anii 2000 selecţia preventivă a titlurilor se face din listele propuse de furnizori (cărţi din România şi Rusia), a librăriilor, din magazinele on-line, de pe site-urile

celor mai prestigioase edituri, din publicaţiile Bibliografiei Naţionale a Moldovei şi a celei din România. Apar noile condiţii de achiziţii – concursuri ori licitaţii, în dependenţă de suma planificată pentru dezvoltarea colecţiilor. Anterior se organizau cîteva concursuri pe an, astfel se reuşea întocmirea unor comenzi mai complexe, în vizorul completatorului nimereau mai multe publicaţii noi, acuma aria acestora s-a micşorat. Chiar dacă în oferta Bibliotecii sînt incluse mai multe titluri de ultimă apariţie, comanda nu întotdeauna poate fi satisfăcută, dată fiind distanţa prea mare de timp de la colectarea datelor şi întocmirea comenzii pînă la achiziţia propriu-zisă. Dependenţa bibliotecilor de aceste condiţii şi birocratismul lor, încalcă ritmicitatea achiziţiilor – una din cele mai importante cerinţe în achiziţia de documente.

Într-o astfel de manieră a dezvoltării colecţiilor bibliotecare nu se mai pretinde la plenitudine - o categorie calitativă de coraport a fluxului documentar ce indică la disponibilitatea documentului din momentul selecţiei pînă la integrarea lui în circuitul info-documentar. Nu este posibilă crearea unor colecţii optimale ori superflue, ci doar a celor cu diverse lacune, insuficientă ca varietate de titluri şi număr de exemplare. Elocvente în acest sens sînt rezultatele studiilor bibliometrice din anul 2011, care au constatat lacune considerabile în dezvoltarea unor segmente importante de colecţii.

Conform tipurilor de documente, în aceşti ani, colecţiei bibliotecare s-au adăugat 178 414 ex. – documente ştiinţifice – 46 %; 137 078 ex.- documente didactice – 36 %; beletristică – 55 229 ex. - 14,5%.

Cei mai bogaţi ani pentru cărţile ştiinţifice şi didactice au fost 1991-1995.

Fig. 10. **Achiziţii documente ştiinţifice, manuale, beletristică**

Anii	Didactica	Ştiinţifică	Beletristică
1991	12810	23051	7720
1992	15176	17151	6415
1993	16324	12011	5265
1994	12138	7140	2212
1995	8076	10717	5275
1996	8334	8205	3954
1997	4473	6159	2196
1998	5595	9225	1487
1999	5283	5786	1163
2000	5088	7862	3989
2001	4724	5580	1972
2002	5186	5861	1464
2003	3515	5473	906
2004	2201	6268	814
2005	5250	6311	1526
2006	5624	7695	1725
2007	3502	8398	2120
2008	2837	9843	1425
2009	2250	7448	1269
2010	6623	2058	1186
2011	2069	6172	1146

Fig. 11. **Achiziţii documente ştiinţifice, manuale, beletristică**

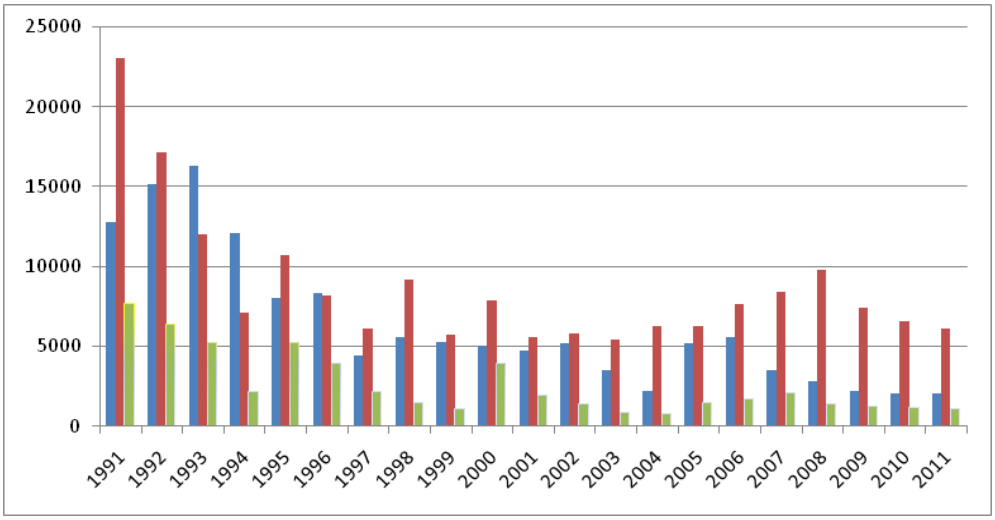

Tabelele şi diagramele prezentate indică scăderea considerabilă a achiziţiilor one-roase de documente, în ultimii 20 de ani. Achiziţiile anuale totale per utilizator s-au redus de la 4,32 la 0,95 unităţi, ceea ce pentru o bibliotecă de învăţământ este foarte puţin. Normele IFLA de o creştere anuală de 0,3 u.m. per utilizator se referă la bibliotecile publice.

Fig. 12. **Achiziţii per utilizator**

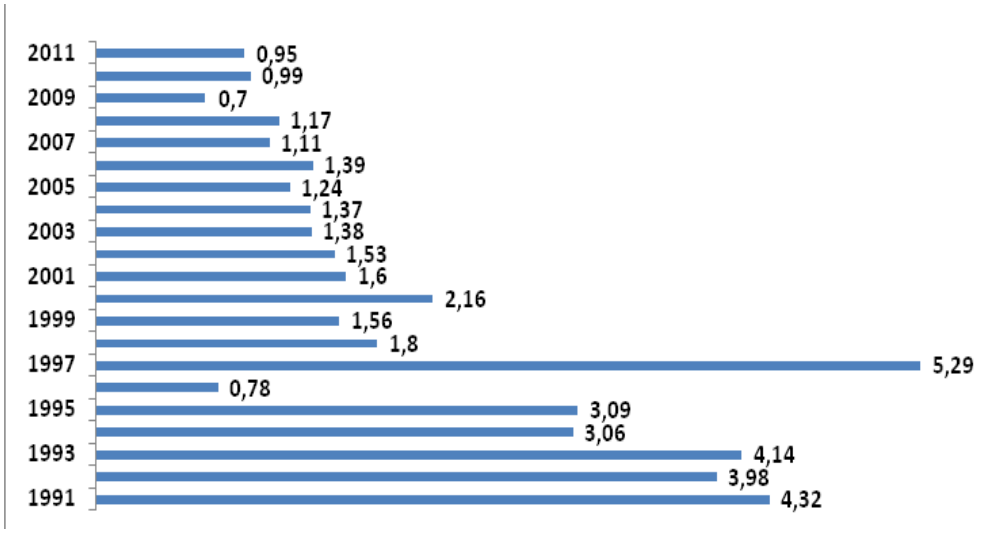

Fig. 13. **Cheltuieli per utilizator total/donaţii**

Anii	Cheltuieli total	Din ele donaţii
1991	11,23	9,09
1992	10,64	5,97
1993	13,30	3,06
1994	11,90	3,57
1995	18,41	15,06
1996	4,48	2,10
1997	34,69	17,58
1998	41,91	22,75
1999	20,80	10,74
2000	47,03	26,91
2001	40,25	21,82
2002	44,98	32,78
2003	39,17	24,87
2004	36,95	13,15
2005	31,56	19,70
2006	53,53	39,53
2007	52,00	28,00
2008	57,00	31,00
2009	45,86	24,25
2010	45,50	24,25
2011	36,23	34,22

Fig. 14. **Cheltuieli per utilizator total/donaţii**

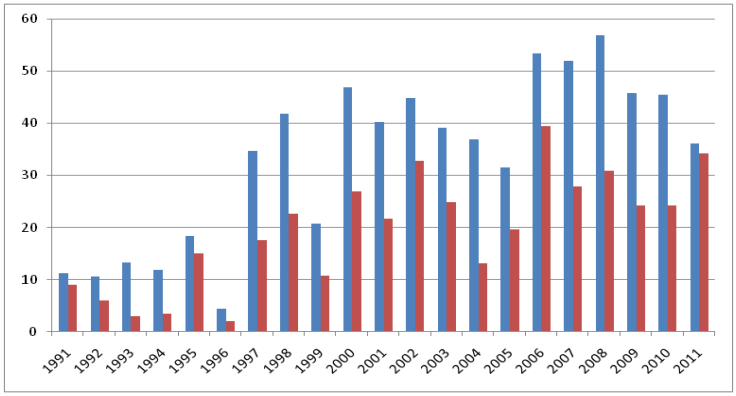

Cele mai mari cheltuieli per utilizator au avut loc în anul 2008, 54% fiind acoperite din donaţii. În anul 2006 au fost constatate cele mai mari investiţii din donaţii per utilizator.

Rapoartele oficiale ale Bibliotecii (statistice şi text) conţin date integrale privind achiziţiile de documente din aceşti ani, inclusiv donaţiile, schimbul interbibliotecar naţional şi internaţional (pe care, la fel, le considerăm donaţii, deoarece nu există un coraport echitabil dintre ceea ce expediem şi ceea ce primim), proiectele de investiţii, proiectele de cercetare ale universitarilor, depozitul legal. Conform Hotărîrii Guvernului R. Moldova nr. 610 din 2 iulie 1997 Anexa nr. 2 Depozitul legal de publicaţii, Biblioteca Universităţii de Stat „A. Russo” din Bălţi devine beneficiar de depozit legal .

Fig. 15. **Depozit Legal :1997 -2011**

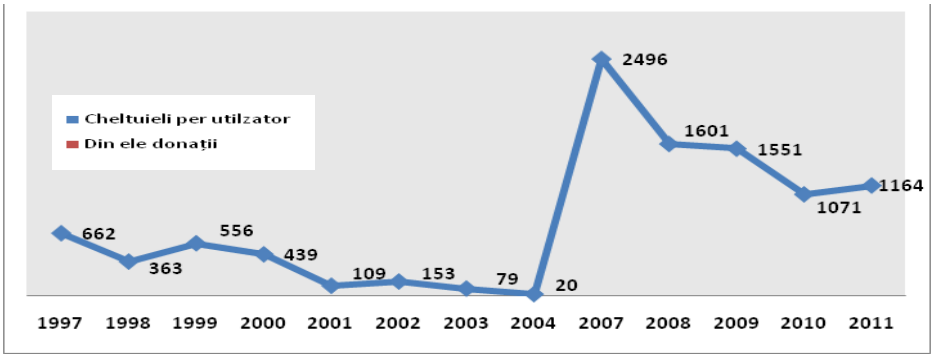

7 ani din cei 20 nu am beneficiat de exemplarul DL, iar în acei 13 ani am primit 10 268 u.m. în valoare de 325 153 lei ori doar 3 % din toate achiziţiile, 3 % foarte importante – pe această cale a fost completată colecţia naţională de documente din Biblioteca universităţii.

În 20 de ani utilizatorii bibliotecii au primit 210 695 volume din donaţii în valoare de 4 016 945 lei. Ele au format 55 % din toate achiziţiile; valoarea lor depăşind de circa 3 ori valoarea achiziţiilor oneroase : 4 016 945 lei şi 1 448 298 lei.

Fig. 16. **Donaţii (exemplare)**

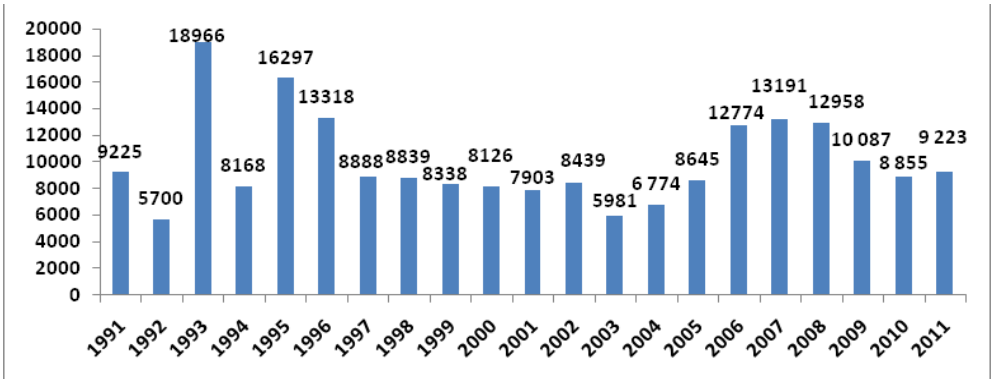

Fig. 17. **Valoarea donaţiilor**

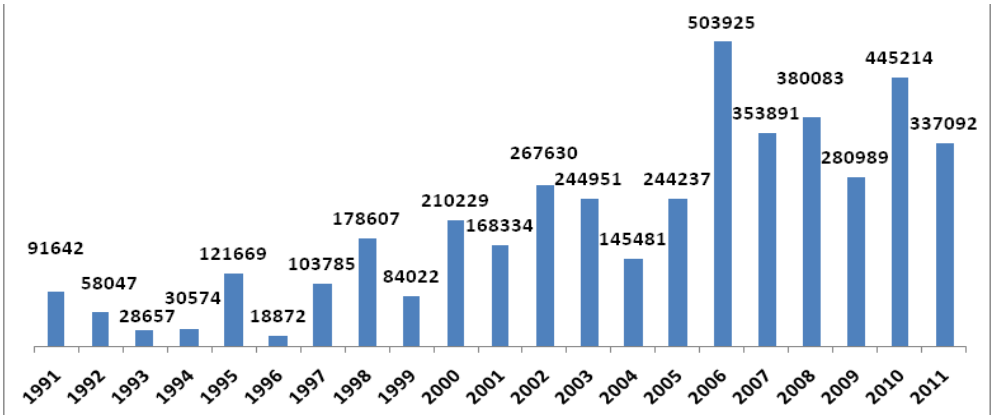

Abonarea la publicaţiile periodice, la fel, a fost pasibilă unor modificări esenţiale, factorul principal fiind lipsa resurselor financiare, bugete tot mai austere, preţurile periodicelor tot mai mari. De la 691 titluri în anul 1991, s-a ajuns la 285 titluri abonate în anul 2011.

Serviciul de Dezvoltarea a colecţiilor, anterior numit Serviciu de completare şi Evidenţă, a fost creat acum 50 de ani, avînd competenţele şi responsabilităţile inerente de respectare a principiilor specifice de achiziţionare a documentelor pe diverse suporturi informaţionale, care să răspundă pe deplin curricumului universitar şi să reflecte interesele de studiu şi de cercetare ale studenţilor şi cadrelor didactice universitare.

Cu regret, noi nu am putea aprecia achiziţiile anuale după indicii pe care le utilizează mai multe biblioteci din lume: achiziţii anuale în proporţie de X % din tot ceea ce se editează în Republică; X % din toate titlurile ce sînt incluse în catalogul Poştei Moldovei.

Dacă vom considera că tot ce s-a achiziţionat în ultimii 20 de ani a fost şi editat (doar presupunem, fiindcă aici, cu siguranţă, au încăput cărţi din anii precedenţi) în aceşti ani, atunci putem afirma că 31% (alte biblioteci indică 50%) din toată colecţia o constituie documentele de la finele secolului XX şi începutul Mileniului 3. Cu alte cuvinte, în 20 de ani colecţia Bibliotecii a fost actualizată doar 25 -30 la sută.

Reformarea colecţiilor, iniţiată în anii 90 ai secolului trecut, a inclus nu numai o schimbare strategică a procesului de achiziţie, dar şi eliminarea masivă a cărţilor în grafie chirilică, a lucrărilor clasicilor marxism – leninismului în corespundere cu Ordinul nr. 86 din 18.04.1991 al Ministerului Culturii şi Cultelor *Cu privire la reorganizarea completării fondurilor şi excluderea publicaţiilor superflue, depăşite moral, nesolicitate de cititori şi care nu ţin de profilul de activitate al bibliotecilor publice.*

Astfel în anii 1992-1993 au avut loc cele mai mari eliminări din colecţiile bib-

liotecilor din Republica Moldova, inclusiv din Biblioteca universităţii: 106 653 şi respectiv 114 914 exemplare.

În total, timp de 20 de ani, au fost eliminate 702 951 de volume. Printre ele, foarte multe manuale, programe, publicaţii periodice ce nu fac parte din patrimoniul destinat păstrării permanente.

Fig. 18. **Eliminarea documentelor depăşite moral, fizic şi superflue: 1991 – 2011**

Anii	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eliminat	71204	106653	114914	39283	34313	16579	7383	1353	18674	38633	29158	27204	52222	36069	28820	20259	20951	8916	15822	5590	8951
% din col.	5,3	8,1	9,3	3,4	3	1,5	0,6	0,1	1,5	3,3	2,5	2,4	4,9	3,4	2,8	1,3	1,5	0,6	1,4	0,57	0,88

Fig. 19. **Eliminarea documentelor depăşite moral, fizic şi superflue : 1991 – 2011**

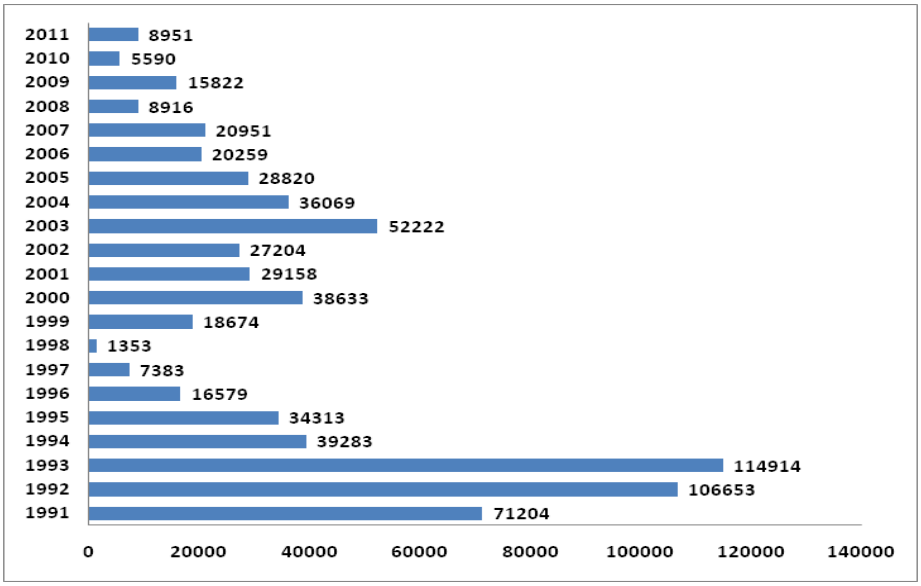

Fig. 20. **Colecţia totală per ani**

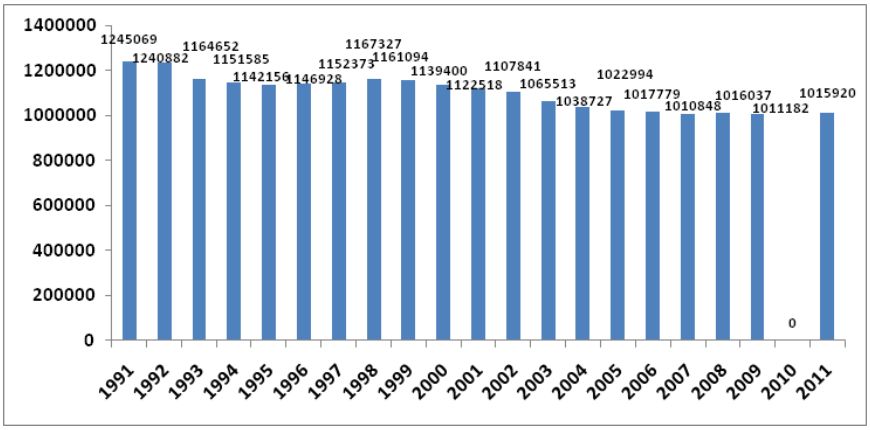

De la 1 245 069 u. m. în anul 1991 colecţia Bibliotecii a crescut în 20 de ani cu 381 368 u. m. în 104 746 titluri, eliminînd 702 951 u. m. , aproape de 2 ori mai mult, astfel ca în anul 2011 să gestioneze 1 015 920 de documente.

Fig. 20. **Structura colecţiei după tipul de documente**

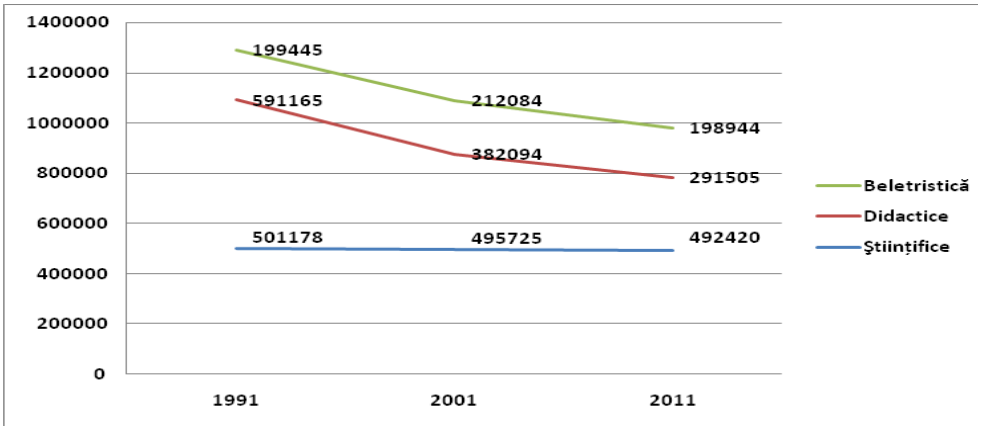

Astăzi colecţiile speciale formate din materiale AV numără 2 162 u.m.: primele CD-uri şi DVD –uri au fost înregistrate în anul 2001, de atunci s-au adunat 1 427 de unităţi, ceea ce constituie 0,4 % din toată colecţia, considerăm însă, că numărul acestora trebuie să crească, în primul rînd din contul publicaţiilor periodice, cărţilor electronice ş.a. Trebuie schimbat coraportul fondului după limbi, accentul trebuie plasat şi în continuare pe documentele în limba română, eliminînd publicaţiile depăşite moral şi fizic în toate limbile. Este bine să se revină la ritmicitatea firească a achiziţiilor şi la selectarea de-vizu a documentelor.

Recunoaştem, că Profesorul Ion Stoica are dreptate atunci cînd vorbeşte despre situaţia de azi a colecţiilor bibliotecare, sperăm, însă, că vor veni vremuri mai bune pentru colecţiile bibliotecare unde se păstrează pînă în prezent istoria civilizaţiei

umane: de la tăbliţele de lut şi manuscrisele pe papirus pînă la excelentele creaţii poligrafice din zilele noastre. În concurenţa dintre documentele tradiţionale şi electronice, primele le depăşesc pe celelalte deoarece oamenii au înţeles deja avantajul şi dezavantajul lecturii pe ecran. Studiile sociologice demonstrează opţiunea omenirii de a accesa, informaţia ştiinţifică, cu precădere, de pe ecran, dar de a face instruire şi de a avea plăcerea lecturii de loasir totuşi dintr-o carte tipărită.

Referinţe:

1. *Biblioteca Ştiinţifică*. *Raport de activitate 1991-2011*. Univ. de Stat „Alecu Russo", Bibl. Șt., Centrul Managerial, coord. : E. HARCONIȚA (red.), red. : L. MIHALUȚA, E. STRATAN, design/copertă/machetare : S. CIOBANU, tehnored. Natalia CULICOV. Bălţi, 1991-2011
2. *Biblioteca publică* : Linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare. Ch. : Epigraf S.R.L., 2007, p. 51
3. STOICA, Ion. Bibliotecile Universitară şi dezvoltarea colecţiilor de documente în societatea informaţiei [online] [accesat 2. 10. 2012]. Disponibil: http://www lisr.ro/4-5-stoica.pdf

DEPOZIT OBLIGATORIU UNIVERSITARIA – FOND INTANGIBIL AL PATRIMONIULUI UNVERSITAR

Elena CRISTIAN, *şef serviciul Organizarea şi Conservarea Colecţiilor*
Svetlana CECAN, *bibliotecar serviciul Organizarea şi Conservarea Colecţiilor*

Abstract: *In this article is motivated thesis of a theoretical methodology of organization and development of the Obligatory Deposit collection at Balti University Library. The collection's theme reflects all aspects relating to the process of study and scientific research. The collection brings together teachers, librarians, students publications, which reflect the scientific and pedagogical potential of university.*

Key-words: *obligatory deposit Universitaria, library collection,scientific research, heritage, academic researchers, documentation, exhibitions, digital library.*

Depozitul Obligatoriu Universitaria reprezintă o colecţie constituită din documente-le editate de cadrele didactice, studenţii şi bibliotecarii Universităţii de Stat „Alecu Russo".

Principalul scop în constituirea acestei colecţii este de a valorifica şi promova patrimoniul ştiinţific universitar, de a facilita accesul utilizatorilor actuali/potenţiali la colecţie, de a prezenta rolul bibliotecii în constituirea şi conservarea patrimoniului intelectual creat. Colecţia pune în valoare patrimoniul intelectual, realizat de către profesori şi bibliotecari începînd cu anul 1952 pînă în prezent. Colecţia a fost creată pentru a veni în sprijinul tuturor celor interesaţi de evenimentele şi oamenii care au participat la dezvoltarea cercetărilor ştiinţifice sau au influenţat schimbările din societate la diferite etape de dezvoltare.

În DOU se adună documentele, articolele din diverse publicaţii în serie semnate de autori universitari, editate atît în Moldova cît şi în alte ţări.

În cele ce urmează ne-am propus să studiem şi să analizăm organizarea şi dezvoltarea colecţiei DOU la Biblioteca universitară bălţeană.

Colecţia DOU cuprinde **1 968** titluri în **1 968** exemplare. Am constatat că tematica colecţiei reflectă toate domeniile şi aspectele referitoare la procesul de studiu şi cercetare ştiinţifică universitară.

Conform genului de documente colecţia se prezintă în felul următor: documente didactice – 1140 ex. (58%); ştiinţifice – 725 ex. (37%); beletristică – 103 ex. (5 %).

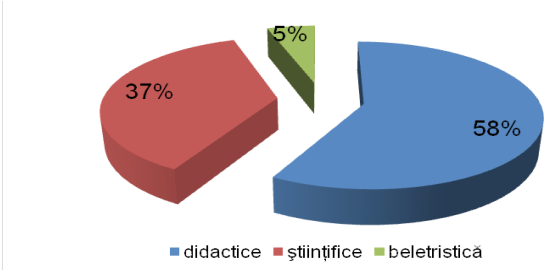

Componenţa fondului după tipul de documente este diversă: monografii, studii, cataloage, enciclopedii, dicţionare, teze de doctorat, cursuri universitare, manuale (curriculum, ghiduri, materiale didactice, culegeri de execiţii, teste) texte literare, programe didactice, broşuri, periodice, articole în culegeri şi seriale (anale, anuare, buletine, reviste, materiale ale conferinţelor).

În funcţie de **domeniul ştiinţific** evidenţiem:

01 Generalităţi	67
02 Bibloteconomie. Bibliografie	415
1/2 Filosofie. Religie	18
159.9 Psihologie	24
3/32 Ştiinţe sociale	38
33/65 Economie. Management	49
34 Drept	90
37 Educaţie. Învăţământ	395
5/63 Ştiinţe exacte, naturale	311
7 Artă, muzică	61
80 Limbă. Lingvistică	316
82 Literatură	152
91 Geografie	13
93 Istorie	19

Situaţia colecţiei după **criteriul lingvistic** este:

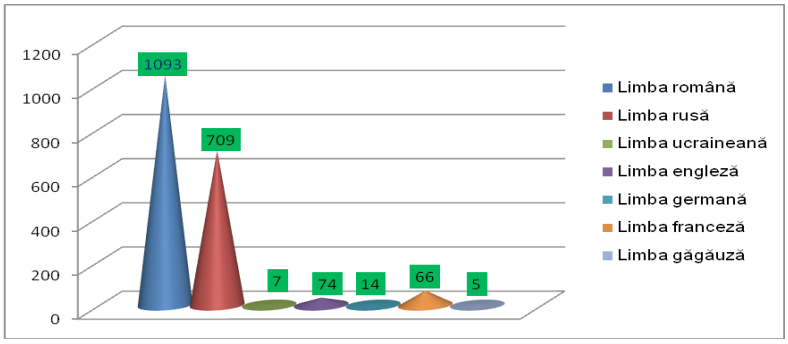

Număr de exemplare per ani de ediţie:

Anii	În limba română	În limba rusă	În limba engleză	În limba germană	În limba franceză
1952 – 1960	3	10			
1960 - 1970	16	101	1		
1970 - 1980	63	223			6
1980 - 1990	50	224			28
1990 - 2000	209	50	33	3	14
2000 – 2010	704	91	35	9	16
2011	48	10	5	2	3

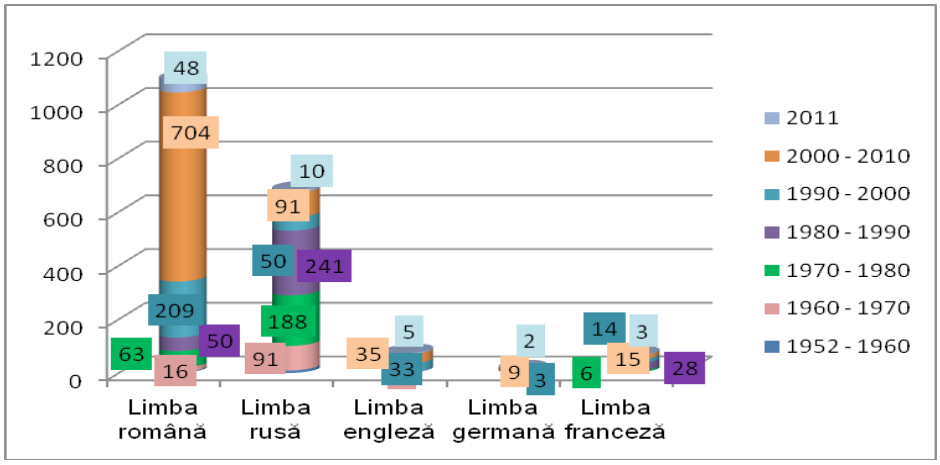

Geografia editoraială:

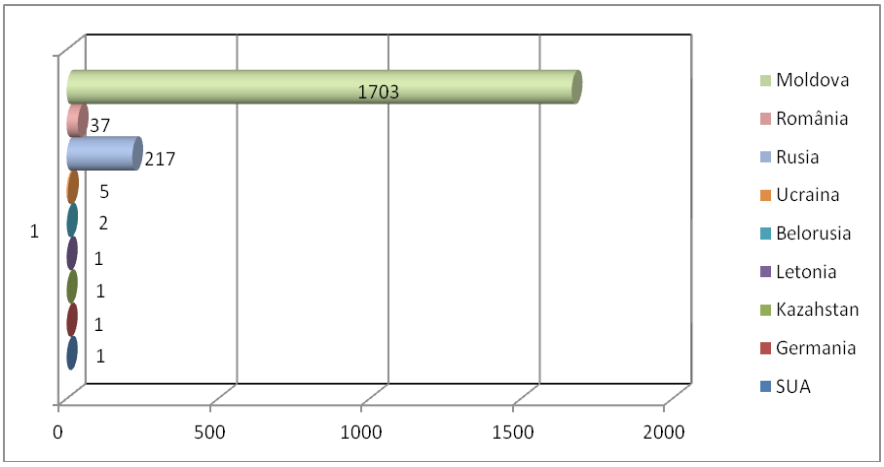

Rata de circulaţie a colecţiei DOU în ultimii 3 ani

2011	**0,75**
2010	**0,71**
2009	**0,67**

Alcătuind acest fond, în care aşezăm pentru păstrare lucrări într-un singur exemplar, (celelalte fiind păstrate în alte colecţii) avem posibilitatea de a oferi utilizatorilor informaţia deplină despre rezultatele cercetărilor şi activităţilor didactico-ştiinţifice din Universitatea bălţeană, anii 1952 - 2012. Aici se află primele lucrări ale tinerilor profesori, de altă dată, ale Institutului Pedagogic, pedagogi care au pus bazele cercetării şi au înfiripat germenele studiului aprofundat, devenit în prezent o tradiţie iminentă: **Silviu Berejan, Valentin Belousov, Ion Borşevici, Ion Ciornîi, Boris Coroliuc, Vladimir Evtuşenco, Haim Gleibman, Mircea Ioniţă, Albert Meţler, Valeriu Senic,** etc. Necesitatea studiului este oglindită în lucrările cercetătorilor - model şi călăuză a tinerei generaţii: **Nicolae Filip**, **Victor Mighirin**, **Larisa Bortă**, **Eliza Botezatu**, **Venedict Papandopolo**, **Elena Belinschi, Gheorghe Plămădeală**, **Ion Manoli**, **Mihai Rumleanschi, Valeriu Cabac,** etc.

Colecţia reuneşte lucrările actualilor profesori, cercetători universitari, care reflectă potenţialul ştiinţifico-didactic universitar: **Gheorghe Popa, Mihai Şleahtiţchi, Maria Şleahtiţchi, Nicolae Leahu, Maria Abramciuc, Lora Aladina, Vladimir Babii, Valeriu Capcelea, Elena Zolotariov, Tatiana Suzanscaia, Maria Tuniţcaia, Silvia Briceag, Pavel Topala, Boris Boincean, Ion Gagim, Iulius Popa, Elena Dragan, Anatol Moraru, Gheorghe Calamanciuc, Zinaida Tărâţă,** etc**.**

Generaţia tînără de profesori, ţine pasul cu evoluţia schimbărilor din societate. Lucrările lor incluse în colecţia DOU se adresează studenţilor şi celor interesaţi de a cunoaşte şi a cerceta: **Valentina Priţcan, Veaceslav Pânzari, Alla Sainenco, Angela Coşciuc, Elena Varzari, Diana Vrabie, Lilia Pădureac, Liliana Bejenaru, Anatolie Faigher, Mihail Popa, Eduard Boişteanu, Vitalie Rusu, Ecaterina Neculcea, Lidia Alexanchin, Lucian Jitaru, Ion Dănoi, Elena Botnari, Stanislav Stadnic,** etc.

Colecţia DOU pune la dispoziţia utilizatorilor, de azi şi de mîine, literatură de specialitate semnată de **cadrele bibliotecare**, în aşa mod se demonstrează activitatea Bibliotecii Ştiinţifice, începînd cu anul 1961, prin 415 documente publicate de autorii/alcătuitorii: **Faina Tlehuci, Elena Harconiţa, Elena Scurtu, Maria Fotescu, Ella Gorodnaia, Chilea Soroţcaia, Lina Mihaluţa, Elena Stratan, Ana Nagherneac, Natalia Culicov, Ludmila Raileanu,** etc.

Un loc deosebit în colecţia DOU îl au **analele** - publicaţii în care sînt înregistrate cele mai importante studii desfăşurate în Universitate din an în an. Colecţia reuneşte peste 60 de anale în care sînt reflectate rezultatele cercetărilor ştiinţifice realizate de colectivele didactico-ştiinţifice ale diverselor Facultăţi: Ученые записки. Вып. 1. (Физико-математическии), 1958; Ученые записки. Вып. 2. (Филологический), 1959; Ученые записки. Вып. 3. (Исторический), 1958; Материалы научно-тео-

ретической конференции студентов, 1962; Analele ştiinţifice ale Universităţii „Alecu Russo" din Bălţi: Ser. nouă: Ed. spec. Omagiu profesorului I. Ciornâi la 70 de ani. T. 19. Filologie. Bălţi, 1998; Analele ştiinţifice ale Universităţii „Alecu Russo" din Bălţi: Ser. nouă: Ed. spec. Consacrată jubileului de 50 ani ai Universităţii „Alecu Russo". s. Matematică, Fizică, Tehnică. Bălţi, 1995.

Cele mai vechi anale sînt din anul 1954, în care s-au publicat profesorii de la Bălţi: Известия Крымского Педагогического Института имени М. В. Фрунзе: том. 19. Кафедра русского языка. Симферополь, 1954. - 393 p. Este publicată cercetarea ştiinţifică a profesorului Mighirin B. N. „*Разные виды трансформации придаточного и главного предложений в русском языке"*, într-un volum de 112 pagini.

Rezultatele cercetărilor universitarilor de la Bălţi sînt înalt apreciate în ţara şi străinătate. Colecţia DOU reuneşte peste **40 de titluri de reviste** care acoperă toate aspectele ce ţin de activitatea de cercetare ştiinţifică: Artă şi educaţie artistică. Revistă de cultură, ştiinţă şi practică educaţională; Fizică şi Tehnică; Procese, modele, experimente; Limbaj şi context; Glotodidactica; NRF - Noua Revistă Filologică; Crenguţa; Confluenţe bibliologice; Nistru; Semn; Revista tehnocopia; Sud - Est; Волга; Дружба народов; Кодры; Москва; Русский язык в школе; Филологичес-кие науки, ect.

Conferinţele vizează fundamentarea teoretică şi argumentarea practică a dezvoltării creativităţii, stimularea şi avansarea la un nivel calitativ nou a competenţelor de inovaţie didactico-metodică a cadrului didactic, cu implementarea eficientă a produselor creativ-inovative în procesul educaţional actual. În acest context menţionăm că Universitatea de Stat „Alecu Russo" organizează conferinţe instituţionale, naţionale şi internaţionale, precum şi elaborează materialele acestor conferinţe:

- Aspecte psihosociopedagogice ale procesului educaţional: tradiţii, valori, perspective: Materialele Conf. Şt. – Practice Intern. consacrate jubileului de 50 de ani de la fondarea Fac. de Pedagogie, Psihologie şi Asistenţă socială, Bălţi, 27 mai 2011. - Bălţi, 2011.
- Abordarea prin competenţe a formării universitare: Probleme, soluţii, perspective: Materialele Conf. Şt. Intern. consacrate aniversării a 65-a de la fondarea Univ. de Stat „Alecu Russo" din Bălţi, 8 oct. 2010. - Bălţi, 2011.
- Premisele dezvoltării economiei naţionale în contextul crizei economice: Materialele Conf. Şt. Intern., 28-29 mai 2010. – Bălţi, 2010.
- Proprietăţile fizice ale substanţelor în diverse stări: Tezele comunic. la Conf. Şt. Intern., 9-10 oct. 2009. – Bălţi, 2009.
- Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică şi ştiinţa literară: Colocviul Şt. Intern. organizat cu ocazia a 55-a aniversare a Facultăţii de Lb. Şi Lit. Străine, ed. a 2-a, Bălţi, 30 oct. 2009. – Bălţi, 2009.
- Declaraţia Universală a Drepturilor Omului – pilon în protecţia juridică a drepturilor şi libertăţilor fundamentale în decurs de 60 ani: Conf. Şt. Intern., 11 dec. 2008. – Bălţi, 2009.
- Un lingvist pentru secolu XXI: Materialele ale Colocviului Intern. „filologia

sec. XXI" organizat cu prilejul a 80 de ani din ziua naşterii Prof. Eugeniu Coşeriu (Bălţi, 18 – 19 mai 2001). Ch. : Ştiinşa, 2002.

Deţinem în fond şi alte materiale ale **conferinţelor ştiinţifice** ca:

- Materialele conferinţelor ştiinţifice a studenţilor. 2007; 2010; 2011
- Materialele conferinţelor Naţionale – consacrate diferitor aniversări. 2002; 20006; 2007
- Materialele conferinţelor ştiinţifico-practice Republicane. 1990; 2002; 2009
- Materialele conferinţelor ştinţifico-practice Internaţionale. 2002; 2009; 2010; 2011

Astăzi ca niciodată se atribue o importanţă **deosebită parteneriatului dintre cadrul didactic creativ şi studentul creativ** care să asigure formarea unui specialist de calitate, precum şi a unui membru cu competenţe moral-volitive, comunicative şi acţionale al societăţii contemporane în plină reformare şi rapidă dezvoltare.

Implicarea studenţilor în activitatea de cercetare ştiinţifică şi creaţie a devenit de ani de zile o realitate care întregeşte imaginea procesului de învăţământ, conferindu-i o mai pregnantă rigoare şi performanţă, trezind în sufletul studenţilor pasiunea pentru ştiinţă şi gîndire. În colecţia DOU deţinem **materialele conferinţelor ştiinţifice ale studenţilor** ca:

- Experienţa de cercetare – componentă indispensabilă a formării de specialitate: Materialele conferinţei ştiinţifice a studenţilor, 31 oct. 2007, ed. a 3-a Vol.1, Vol.2. – Bălţi : Presa universitară bălţeană, 2007.
- Experienţa de cercetare – componentă indispensabilă a formării de specialitate: Materialele conf. Şt. a studenţilor şi masteranzilor, 4 – 5 noiem. 2009, ed. a 5-a, –Bălţi : Presa universitară bălţeană, 2010.
- Interuniversitaria: Materialele Colocviului Şt. Studenţesc, consacrat aniversării a 65-a de la fondarea Univ. de Stat „Alecu Russo" din Bălţi, 29 oct. 2010, ed. a 6-a Vol.1, Vol.2. – Bălţi : Presa universitară bălţeană, 2011.

Colecţia DOU este popularizată prin organizarea expoziţiilor: **„Contribuţiile Ştiinţifico-Didactice ale cadrelor universitare",** prezentă pe parcursul anului în cadrul serviciului Documentare Informare Bibliografică, în scopul sensibilizării utilizatorilor şi promovării noilor achiziţii ale bibliotecii.

Pe pagina web: http://libruniv.usb.md, este expusă expoziţia tematică **„Contribuţii Ştiinţifice ale corpului didactic şi ale bibliotecarilor", către aniversarea de 65 de ani a Bibliotecii Ştiinţifice a Universităţii de Stat „Alecu Russo"** din Bălţi.

De asemenea, publicaţiile profesorilor sînt prezentate la Lansările de Carte, Întîlniri cu autorii, promovate în incinta Bibliotecii, în mod sărbătoresc.

În cadrul activităţilor ştiinţifico-culturale, Zilele Universităţii şi a Bibliotecii, expoziţia anuală: **„Contribuţii Ştiinţifice ale Metropolei Universitare din Nordul Moldovei".**

Expoziţii tematice în sălile de lectură, care conţin documentele cadrelor didactice conform domeniilor ştiinţifice de activitate: **„**Tezaur Preţios al Facultăţii de Filologie”; „Realizări ştiinţifice ale profesorilor Facultăţii de Drept şi Economie” ; **„**Contribuţii ştiinţifice ale profesorilor de la Facultatea Limbi şi Literaturi Străine”; „Torent de inimi truditoare (lucrările profesorilor de la Facultăţile: Ştiinţe Reale, Ştiinţe ale naturii şi Agroecologie, Psihologie şi Asistenţă Socială)”; „Aportul Ştiinţific al profesorilor de la Ştiinţe ale Educaţiei şi Artă”.

Produsul ştiinţific al cadrelor didactice şi a bibliotecarilor de la Universitatea din Bălţi este prezentat şi în cataloagele internaţionale: **Biblioteca deschisă Open Library; Calameo.**

Conţinutul fondului este pus în valoare şi în **Biblioteca Digitală**, publicaţiile profesorilor fiind aranjate după domeniile de ştiinţă: Publicaţii USARB „Lucrările pro-fesorilor intrate în colecţia Bibliotecii în anii 2007 – 2012”.

Printr-o fructuoasă colaborare cu cadrele didactice, bibliotecarii au realizat controlul bibliografic instituţional, descriind cu meticulozitate fiecare unitate din cele 2 549 incluse în lucrarea **„Contribuţii ştiinţifice ale profesorilor şi colaboratorilor USARB „Alecu Russo” (2005 – 2010): bibliografie selectivă”.** Directorul Bibliotecii Ştiinţifice, Elena Harconiţa, evidenţiază importanţa Bibliotecii, menţionînd că: „Eficienţa poate fi obţinută prin studiile şi cercetările profunde, calitative, care se pot desfăşura în laboratoarele ştiinţifice, primul din ele fiind Biblioteca, care nu numai că asigură accesul la înţelepciunea milenară, dar şi creează noi surse de informare, unele din ele fiind aceste bibliografii fundamentale, menite să păstreze date concrete despre interesele, preocupările membrilor comunităţii universitare, despre modul în care progresează un cadru didactic, o catedră, instituţia şi ştiinţa unei ţări”[1].

Cadrele bibliotecare cu ocazia celei de-a 65 aniversare de la fondarea Universităţii şi Bibliotecii Ştiinţifice au elaborat bibliografia **„Universitatea de Stat „Alecu Russo” – 65 ani de instruire şi cercetare în Nordul Moldovei (1945 – 2010)”:** indice bibliografic. Bibliografia în cauză este un instrument util pentru oricine care doreşte să se informeze despre documentele care au văzut lumina zilei mai bine de şase decenii şi reflectă itinerarul de constituire a instituţiei superioare bălţene de după 1945 încoace. Este o bibliografie selectivă cu circa 1 900 înregistrări bibliografice care scot în prim plan realizările didactice, de cercetare ştiinţifică, cultural-sportive ale Universităţii.

Călăuză în timp şi spaţiu, colecţia DLU a fost creată pentru a uni documentele de la toate facultăţile: Filologie; Limbi şi Literaturi Străine; Ştiinţe Reale; Psihologia şi Asistenţă Socială; Ştiinţe ale Educaţiei şi Arte; Economie; Drept; Ştiinţe ale Naturii şi Agroecologie), fiind urmate de cercetările ştiinţifice ale profesorilor de la Colegiul Pedagogic şi Liceul Teoretic „Ion Creangă”, ale bibliotecarilor Bibliotecii Ştiinţifice Universitare.

Menţionăm, că în comunicare sunt analizate documentele din colecţia DLU în format tradiţional, o altă parte din documente sunt prezentate numai în format electronic
.

Concluzii: Colecţia DOU păstrează documentele pentru generaţiile viitoare, documente reprezentative pentru fiecare perioadă de timp. Biblioteca trebuie să se îngrijească de memoria culturală a universităţii, iar cercetătorii îşi doresc să obţină recunoaşterea ştiinţifică în lumea lor profesională.

Referinţe bibliografice:

1. **SCURTU, Elena, FOTESCU, M., NAGHERNEAC, A.** Contribuţii ştiin-ţifice ale profesorilor şi colaboratorilor USB „Alecu Russo" (2005 – 2010) : bibliografie selectivă. Bălţi, 2011. 368p. ISBN 978-9975-50-065-4
2. **SCURTU, Elena, FOTESCU, M., NAGHERNEAC, A.** Universitatea de Stat „Alecu Russo" – 65 ani de instruire şi cercetare în Nordul Moldovei (1945 – 2010): indice bibliografic. . Bălţi, 2010. 322p. ISBN 978-9975-50-034-0

SINTAGMA MIT ŞI POEZIE ÎN COLECŢIA BIBLIOTECII

Dorina COSUMOV, *bibliotecar serviciul Informare. Documentare bibliografică*
Marina MAGHER, *bibliotecar serviciul Comunicarea Colecţiilor*
Gherda PALII, *bibliotecar serviciul Comunicarea Colecţiilor*

Abstract: *The article points out the metamorphoses of the myth in Romanian and universal literature.It was shown the relations the myth and literature, the mith and poetry, similarities and difference in Romanian and universal myths explored by many literary critics. The number of literary creations inspired by myths is huge: poetry, poems, numerous short stories and novels.The research was carried out on the basis of collection of University Scientific Library of Balti: 100 Romanian poetry, 100 Russian poetry, Ukrainean-47, in foreign languages-44.*

Key-words: myth, poetry, Romanian literature,world literature, literary history, lite-rary trends, word-picture.

Încă de la începuturi mitul a reprezentat o formă a culturii spirituale, incluzînd o reprezentare generalizată a realităţii şi o încercare de explicare a ei. Latură esenţială a studiului în cauză este de a prezenta modul cum mitul se articulează în poezie şi care sînt efectele acestei alianţe. Este firesc deci că poezia, martor al unui tip particular al vieţii, să nu evite mitul, principala instituţie a sacrului, funcţionînd ca un factor de coerenţă în interiorul unei culturi.

Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo" din Bălţi deţine în patrimoniul ei o valoroasă şi bogată colecţie literară şi critică despre mit şi poezie din literatura naţională şi cea universală. În acest context, operele precum şi studiile evocate mai jos ilustrează problema în aspectele ei esenţiale, făcînd posibilă observarea unei tipologii. În această intervenţie ne-am propus să realizăm o retrospectivă a colecţiei care în mare măsură va servi drept suport documentar.

Fiind un produs al spiritului ce se reînnoieste în permanenţă criticul literar **G. Călinescu** împarte mi-turile româneşti în patru tipuri fundamentale: ***mitul Zburătorului*** (mitul erotic); ***mitul Traian şi Dochia*** (mitul etnogenezei românilor); ***mitul Meşterului Manole*** (mitul estetic); ***mitul Mioriţei*** (mitul existenţei pastorale), motivînd în acest sens aspiraţiile şi idealurile poporului român. În acest context **M. Eliade** afirmă rolul poeziei lirice în preluarea şi continuarea mitului. *„Orice poezie este un efort de a recrea limbajul, cu alte cuvinte, de a aboli limbajul curent, cotidian şi de a inventa un nou limbaj personal şi privat, în ultimă instanţă, secret".*

Intrarea mitului orfic în literatura română cultă este de-a dreptul maiestuoasă din moment ce este condusă creator de **Eminescu,** urmat de nenumăraţi creatori de atunci şi pînă astăzi. Lumea poetică a lui **Eminescu** se circumscrie **lumii mitice** în moduri diferite: prin înscrierea în dimensiunea mitică a istoriei în „*Memento mori*", în dimensiunea mitică a cosmogoniei: „*Rugăciunea unui dac*" sau în dimensiunea mitică a creaţiei: „*Odin şi poetul*". În operele autorilor **Alexandru Macedonski** şi **Şt. O. Iosif** este invocat caracterul grecolatin reflectat cu precădere în poeziile: *(„Naiada", „Faunul", „Stropi de nectar",* etc.).

Implicaţii ale *mitului Don Juan* se întîlnesc şi în scrierile lui **Ion Minulescu**,

unde personajul îşi iroseşte viaţa, frumuseţea şi geniul în căutarea unei femei ideale, niciodată găsită. Şi în creaţia lui **Vasile Voiculescu** se regăsesc personaje din mitologia greacă precum: *Prometeu, Hermes* şi *Icar* înfăţişînd modele exemplare ale literaturii antice. În poeziile lui **Ion Pilat** „*Narcis"* şi *„Scutul Minervei"*, receptăm un mit al iubirii hieratice, al iubirii ca vis nostalgic. La **Lucian Blaga** *„mitul este considerat un fapt de cultură, o creaţie a spiritului, o plăsmuire care tinde să cunoască misterul cu mijloace de imaginaţie"*. Poeziile scriitorului scot în vileag eroii mitizaţi în istorie (*Pan, Zamolxe, Ulise, Penelopa*), ilustrînd maxima afirmare a puterii creatoare a omului, a aspiraţiilor acestuia. Atari modele exercită cele mai înalte valori umane (înţelepciunea, curajul, loialitatea, sinceritatea).

O interpretare originală a mitului oferă şi poetul român **Al. Philippide**, în poemul dramatic al acestuia, *„Izgonirea lui Prometeu"*, devenind în poem o întrupare a năzuinţei spre libertate, trădată necontenit în lunga experienţă istorică a omenirii, este un revoluţionar hotărît să fie în continuare un luptător. Poetul **Ion Barbu** înfăţişează în poeziile sale caractere feminine (Driada, Aura) de o rară frumuseţe fizică şi spirituală.

Miturile nu sînt structuri închise. Ele se schimbă, pot căpăta semnificaţii diferite, în funcţie de fizionomia şi de idealurile unei epoci. În acest context, poetul **Ştefan Augustin Doinaş** menţiona: *„Adevărata poezie trebuie, deci, să aibă o anumită **sarcină mitică şi magică**, la diverse nivele ale materialului verbal în care se încorporează: la nivel lexical, ea va acorda preferinţă cuvintelor cu **sarcină magică**, sau celor cu **sarcină mitică**, sarcina fiind înţeleasă aici ca un fel de forţă, ca un fel de energie iradiantă, originară; la nivelul imaginilor, ea se va bizui îndeosebi pe metaforele **revelatoare**; în fine la nivelul discursului, ea va practica formele exorcistice sau cele ale ritualului mitic. De ce aceste preferinţe spre magic şi mitic? Pentru că, în felul acesta, cuvîntul poetului ar întoarce limba actuală, vorbită curent, spre propriile-i obîrşii, spre inocenţa şi eficienţa iniţiatică şi chiar creatoare ale Cuvântului dintîi, spre virtuţile lui originare."*

George Meniuc în creaţia sa este un explorator al profunzimilor, fiind captivat de universul haraclitic şi alimentat de ideea armoniilor ascunse ale frumosului şi binelui socratic. În poeziile scriitoarei **Leonida Lari**, se atestă configuraţii particulare (Euridice, Cezar, Ondine etc.), cu o altă proiecţie artistică, cu adevărat reprezentativă.

Poemele din volumul *„Euridice şi umbra"* de **Cezar Baltag** rezumă imaginea lui Orfeu damnat, rătăcitor printre pămînteni în căutarea esenţei pierdute. Asumîndu-şi destinul orfic, autorul creează o filozofie a absenţei. Prezenţa mitului în scrierile lui **Nichita Stănescu** se poate corela cu tendinţa de evadare într-un spaţiu arhetipal, printr-o reinterpretare a mitologiei antice (Artemis, Enghidu, Euridice, Minerva, Orfeu). Prin mituri, poetul **Marin Sorescu** încearcă să-şi ofere o compensare a frustrărilor venite din lumea modernă.

Un model de mit personal autentic ne propune **Anatol Codru** în volumele sale de referinţă: *„Îndărătnicia pietrei"* (1967), *„Piatra de citire"* (1980), *„Mitul personal"* (1986), *„Întîmplarea mirării"* (1998) şi *„Ruperea de nefiinţă"* (1999). A. Codru trăieşte mai mult într-o lume baladescă a metaforei obsedante şi a mitului personal, în care eul creator, însetat de origini, e în perpetuă căutare de structuri

arhetipale. Miticul în poezia lui **Valeriu Matei** tinde a releva un mister, cu mijloace de imaginaţie cuprins în volumele: *„Gre-cia imaginară”, „Moartea lui Zenon”, „Orfeu şi sin-gurătatea”*.

Dinamismul înfăptuitor al mitului în tendinţa de a menţine conexiunea dintre uman şi divin se manifestă şi în poezia lui **Mircea Dinescu** („Desen mitologic”, „Centaur Citadin”, „Psalmul Ateului”). Mitul în poeziile lui **Anatol Ciocanu** şi **Emil Brumaru** realizează o comuniune ce relevă inteligenţa acestuia faţă de alte limbaje umane, ca arta, religia, ştiinţa etc. La unii autori precum: **Ion Ciocanu, Arhip Ciubotaru, Andrei Ţurcanu, Horia Zilieru**, geneza miturilor este căutată în inconştientul individual sau colectiv a refulărilor conştiinţei, configurînd arhie-tipuri, reluate de poezie de-a lungul timpului.

Mitul în poezia lui **Grigore Vieru**, înfăţişează o lume a cărei unitate, sacralitate şi eternitate sunt de nepătruns. E o lume care conţine în mod virtual principiile supreme ca Binele, Adevărul, Dreptatea, Înţelepciunea, acestea fiind generate de Iubirea Absolută. În creaţia autorilor **Maria Şleahtiţchi** şi **Nicolae Leahu**, mitul oferă posibilitatea de a se confrunta cu zeii, de a se ascunde sub măştile lor, de a-şi exprima prin ei interogaţiile asupra propriei existenţe, asupra îndoielilor şi expresiilor sale.

În operele autorilor universali prioritatea o are elementul fantastic. Importanţa *cuvîntului-imagine,* prezent în orice structură mitică şi mitopoetică, este subliniată, pe urmele unor scriitori notorii ca: **Pierre de Ronsard, Friedrich Holderlin, George Byron, Schelley, Rainer Maria Rilke, Paul Valery, Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire** etc. Aceste referinţe la cultura umanităţii se bazează pe dorinţa de a reliefa, prin intermediul discursului meditativ, nişte adevăruri simple şi fireşti, în conformitate cu legile esteticului autorii împrumută creaţiei ritmul său vital prin invocarea unor fiinţe din mitologie (**Icar, Delfina, Ipolita, Orfeu, Venus, Narcis, Hermes, Apollo** etc.).

Mitul este cea mai importantă parte a culturii oricărui popor. Mitologia de la în-ceputurile sale pătrunde în toate sferele vieţii umane, dar mai ales influenţa sa se manifestă în literatură şi artă. Poezia de rînd cu pictura şi sculptura este o artă mai *„veşnică”*. Şi anume *„veşnicia”* o apropie de mitul care stă în afara timpului şi spaţiului.

Teme, imagini şi personaje mitologice îşi găsesc proiectare în literatura rusă, dar mai ales în poezie de-a lungul istoriei sale. Începînd cu poezia rusă clasică reprezentată de: **Batiuşkov, Jukovskii, Rîleev** (sec. 18), **Baratînskii, Puşkin, Lermontov, Tiutcev, Fet** (sec. 19) continuînd cu poezia „*Secolului de argint*” (**Briulov, Ahmatova, Ţvetaeva**, **Mandelştam, Ivanov, Belîi, Bloc**) şi poezia rusă contemporană (**Nabokov, Brodskii, Vîsoţkii**) mitologia greacă, latină şi slavă este perma-nent reflectată în operele poeţilor ruşi. Această poezie este plină de personaje precum: *Izida, Afrodita, Medeea, Orfeu, Odisseu*; imagini şi teme mitice. Criteriul artistic principal pentru aceşti autori constituie experienţa spirituală interioară, categoriile mistice, şi cele magice Datorită acestui fapt în operele poeţilor ruşi apare un subtext simbolistic, care stabileşte nişte raporturi între evenimente concrete, istorice cu cele universale, *„veşnice”*.

În literatura ucraineană mitul este oglindit atît în poezia marilor clasici ca:

Taras Şevcenco, **Ivan Franco**, **Lesea Ukrainka**, **Maxim Rîliskii,** cît şi în operele poeţilor mai puţin cunoscuţi de publicul larg ca: **Mikola Voronîi, Evghen Malaniuk, Vladimir Svidzinskii, Bogdan Antonici**. Subiecte şi imagini mitice ocupă un loc semnificativ în operele poeţilor ucraineni în diferite etape istorice ale dezvoltării literaturii. Împrumutul imaginilor şi subiectelor mitice se efectuiază în două direcţii: în unele cazuri se păstrează fidelitatea către prototipurile antice, în altele - se observă shimbarea valorilor semantice a acestor imagini reflectate şi înlocuirea lor cu alte semnificaţii.

Numeroase teme, simboluri sau imagini ale poeziei îşi au punctul de plecare în mit şi, din acest motiv, conexiunea dintre poezie şi mitologie îi preocupă, în mod frecvent pe cercetători: **Mihai Cimpoi, Mihail Dolgan, Maria Abramciuc, Mihai Coman, Tatiana Butnaru, Ioan Simuţ, Cornel Căpuşan, Ioan Negoiţescu, Edgar Papu, Constantin Ciopraga, Ana Radu Chelariu, Doru Scărlătescu.**

În literatura rusă problema relaţiilor **mit – literatură, mit – poezie** este cercetată foarte profund de autori: **Meletinskii E., Asoian A., Losev A., Taho-Godi A., Ianiţkii L**. Mitul ascunde sensul său după imagini şi simboluri arhetipale. Anume simbolismul, cum susţin mai mulţi cercetători, îl apropie de poezie. Şi în literatura ucraineană această corelaţie este profund analizată de: **Biberova G., Polişciuk I., Skupeiko L., Malenikii I**.

Poezia este, fără îndoială, fiica **mitologiei**. De acolo şi prestigiul ei puternic**, de limbă a zeilor**, care trebuie crezută. Sfîrşitul mitului va coincide cu extincţia poeziei. Moartea poeziei este una cu moartea spirituală a omului. Sufletul înfloreşte acolo unde **mitul** şi **poezia** îşi sînt consubstanţiale, precum vinul şi pîinea euharistiei.

În comunicare am încercat să prezentăm cele mai elocvente studii cu unele sublinieri privind metamorfoza mitului în poezie, în funcţie de epocă, de împrejurări artistice, de curente literare şi personalitatea autorului atît din literatura română cît şi cea universală, precum şi dimensiunii lor în determinarea istorică a mişcării literare. Cercetarea pe care am dezvoltat-o aici încearcă să schiţeze unitatea unor texte literare deosebite. Intenţia investigaţiilor de faţă a fost, deci, să prezinte un segment al cer-cetării mai puţin tatonat şi să releve unele aspecte noi ale fenomenului, aşa cum ni se dezvăluie ele din perspectiva unei metode inedite de interpretare.

O asemenea prezentare a unui traseu ştiinţific nu ar fi completă dacă nu am vorbi despre sursele infodocumentare precum: bogata colecţie a bibliotecii şi catalogul electronic. Nu ştiu dacă toate demonstraţiile şi ipotezele de aici au reuşit sau au convins, sper însă ca în ele să zacă soluţii fertile şi sugestii incitante pentru alte cercetări.

Referinţe bibliografice:

1. ABRAMCIUC, Maria. Reprezenteri orfice. Contecul poetic. In: *Semn*. 2002, Nr 3-4, pp. 47-51.
2. ANGELESCU, Silviu. Mitul şi literatura. Bucureşti: Ed. Univers, 1999. 158 p.
3. BOMHER, Noemi. Mit şi mitologie eminesciane. Iaşi: Ed. Univ. „Al. I. Cuza", 1994. 240 p.
4. POPA, Veronica. Mit şi remitizare on poezia feminine contemporane. In: *Revista de lingvistice şi ştiinţe literare*. 2006, Nr 5-6, pp. 19-27.

FIŞAREA ANALITICĂ ÎN CATALOGUL ELECTRONIC: EXPERIENŢE BĂLŢENE

Taisia ACULOVA , *bibliograf Serviciul Referinţe bibliografice*
Natalia CULICOV, *şef Serviciu*

Abstract: *In the article is characterized briefly the practical automatic indexing guide that shows University Scientific Library experience regarding analytical entry in TinLIB database.*

Key-words: *analytical entry, bibliographic record, analytical database*

Данное пособие предназначено для организации работы в модуле **«Catalogare»** автоматизированной библиотечной системы **TinLib 410** и адресовано специалистам-библиотекарям и библиографам, работающим в этом модуле, который используется для формирования базы данных **«Căutare/Editare titluri articole»** и предоставляет возможность осуществлять поиск в электрон-ном каталоге **OPAC.**

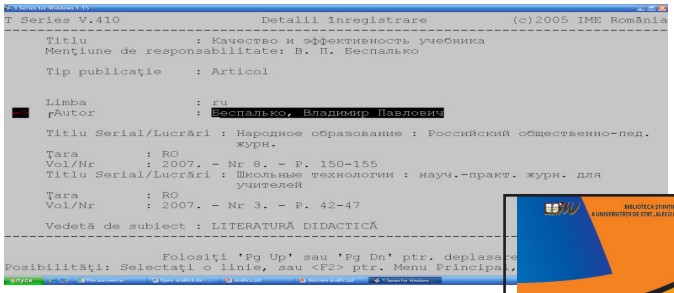

Его задача – познакомить с основными принципами создания аналитической библиографической записи в базе данных **«Căutare/Editare titluri articole»,** согласно правилам, используемых специалистами BŞ USARB.

В пособии рассматривается процесс аналитической росписи из самых разных видов изданий: периодических, продолжающихся, монографий, тематических сборников, материалов конференций, учебников, сборников песен и т. п.

Даются рекомендации, какие документы расписыва-ются в обязательном порядке, а какие - вообще не распи-сываются.

Шаг за шагом объясняется, каким образом каждый эле-мент библиографической записи отражается в конкретном поле/подполе и каждое правило иллюстрируется примером, взятым из электронного каталога библиотеки.

Особое место в пособии уделяется внимание правилам аналитической росписи, принятым только в нашей библиотеке, что облегчает работу библиографам при составлении библиографических указателей и помогает в поиске информации, связанной с работой университета и библиотеки.

EXPERIENŢE DE CATALOGARE A PUBLICAŢIILOR ÎN SERIE DE TIP ANALE

Irina ZALÎGAEVA, *şef Oficiul Catalogare, Indexare*

Abstract: *The article describes the research of the annals as a first source of information for users. The stages of introduction of bibliographic records of annals are elucidated in the electronic catalogue. The classification of annals is presented after languages, fields of knowledge, the years of publishing. The annals from rare book collection are described too.*

Key-words: *annals, cataloging and indexing, bibliographic records, local identification number.*

A*nale** *s. f. pl.* ***1. *Scriere istorică în care sînt înregistrate an cu an întâmplările importante din viaţa unui popor.* ***2.*** *Publicaţie ştiinţifică anuală. – Din fr., lat.* ***annales.*** (DEX - Dicţionarul explicativ al limbii române, 1996, p. 38)

Anale – *serial, cu apariţie, de regulă, anuală, editat de o instituţie ştiinţifică şi destinat, în principal, prezentării rezultatelor activităţii instituţiei respective.* (Dicţionar explicativ de biblioteconomie şi ştiinţa informării / Mircea Regneală, 2009, vol. 1, p. 35)

Analele fac parte din publicaţii seriale ca o sursă de informare şi cunoaştere. Ele însumă informaţia cea mai nouă dintr-un domeniu şi sînt deosebit de utile în comunităţile ştiinţifice. Articolele din *Anale* sînt scurte pe un subiect îngust, astfel ca utilizatorul cu nevoi precise de informare va găsi informaţia potrivită mai rapid. De asemenea, Analele sînt adesea prima sursă de informare despre un subiect sau despre evoluţia unui domeniu sau fenomen.

Analele îşi aduc aportul la completarea imaginii intelectuale şi spirituale, au rolul de a valorifica activitatea de cercetare ştiinţifică.

Activitatea ştiinţifică se desfăşoară în colective de cercetare care funcţionează în cadrul laboratoarelor, catedrelor şi facultăţilor, departamentelor, centrelor de cercetare sau a instituţiilor proprii de cercetare ştiinţifică. Rezultatele cercetării ştiinţifice se concretizează în: tratate, monografii, studii, lucrări publicate în publicaţii seriale (*Anale*) ori volume.

Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo" din Bălţi deţine 1 015 920 (01.01.2012) documente, dintre care 3089 titl./5591 ex. sînt *Anale* (aproximativ 0,05 % din volumul total de documente)

De la începutul activităţii Bibliotecii, *Analele* au fost catalogate, clasificate, paralel cu alte documente achiziţionate (monografii, publicaţii periodice, materiale AV).

Descrierea bibliografică a *Analelor* se face conform standardului interstatal *ГОСТ 7.1-2003 Библиографическая запись. Библиографическое описание : Общие требования и правила составления*. La fel ca şi celelalte documente, *Analele* sînt supuse examinării fizice, verificării sau actualizării înregistrărilor bibliografice existente, completării înregistrărilor bibliografice cu cota topografică, număr local de identificare etc.

Pînă în anul 2007 *Analele* au fost catalogate similar ca publicaţiile periodice, conform deciziei metodice din 22.03 07. Catalogarea acestor publicaţii se efectuează în *Modulul Catalogare*, ca vedetă de autor este colectivul/instituţia ale cui sînt lucrările. În câmpul *Autori colectivi* se va înscrie: ex. *Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi.*

Pentru regăsirea mai rapidă a informaţiei despre *Anale*, fiecare instituţie/organizaţie are numărul local de identificare. În *Catalogul Electronic Analele* sînt legate pe nivele şi cotate după număr de identificare: ex.

P.S.- A 1/20 - *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat „Alecu Russo" din Bălţi* -

*(**P.S**.* – publicaţie în serie ; ***A*** *– Anale;* 1- număr de identificare; ***20*** – numărul volumului ; *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat „Alecu Russo" din Bălţi* – titlul publicaţiei)

Alte ex.:

P.S.-A13 – Науковий вісник Чернівецького Університету
P.S.-A 16 – Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova
P.S.-A 206 – Analele Universităţii Bucureşti
P.S.-A 306 – Analele Universităţii din Craiova

Etapele introducerii înregistrărilor bibliografice ale *Analelor* în Catalogul electronic

Ex.:

Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul <<Cota: P.S.-A 326/2>>

Vol. 2 - 2006 <<Cota: P.S.-A 326/2>>

Vol. 3 .- 2007 <<Cota: P.S.-A 326/3>>

Vol. 4 .- 2008 <<Cota: P.S.-A 326/4>>

Vol. 5 .- 2009 <<Cota: P.S.-A 326/5>>
Vol. 6 .- 2010 <<Cota: P.S.-A 326/6>>

Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat "Alecu Russo" din Bălţi. Serie nouă .- 2001- <<Cota: P.S.-A 1/19>>
T.19, fasc.a : Matematică, Fizică, Tehnică.- 2001 <<Cota: P.S.-A 1/19>>
T.19, fasc.b : Filologie, Limbi şi Literaturi Străine.- 2001 <<Cota: P.S.-A 1/19>>
T.19, fasc.c : Pedagogie şi Psihologie. Muzică şi Pedagogie muzicală.- 2001 <<Cota: P.S.-A 1/19>>
T.19, fasc.d : Drept, Economie.- 2001 <<Cota: P.S.-A 1/19>>

Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat "Alecu Russo" din Bălţi : Serie nouă .- 2003. - Presa universitară bălţeană <<Cota: P.S.-A 1/20>>
T.20, fasc. a.: Economie. - 2003 <<Cota: P.S.-A 1/20>>
T.20, fasc. a.: Tehnică, Fizică, Matematică şi Informatică. - 2004 <<Cota: P.S.-A 1/20>>
După catalogarea documentului în Cataloguil electronic, obţinem fişa cu toate datele bibliografice necesare pentru cataloage tradiţionale a bibliotecii: ***Ex***.

P.S.-A 1/21
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi
Analele Universităţii „Alecu Russo" din Bălţi. Serie nouă. Economie / colegiul de red.: Ala Trusevici, Leonid Babii, Andrei Balînskii, Gheorghe Plămădeală. - Bălţi, 2007. - ISBN 978-9975-9555-9-1
T.21, fasc.a, 2007. - 206 p. : tab., fig. - Bibliogr. ascunsă. - Total ex.: sl1-2; d-2; dlu-1. - ISBN 978-9975-9555-9-1-4 : 63.47.
1. ECONOMIE - ANALE
33(478)(082)=00+378.4(478)=00

P.S.-A 16/1-2
Universitatea de Stat din Moldova
Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova. Ser. „Ştiinţe socioumanistice" / col. de red.: Gh. Rusnac, P. Chetruş ; resp. de ed.: L. Gorceac ; coord.: R. Creţu. -Ch. : CEP USM Vol.1 : Teoria generală a dreptului ; Istoria statului şi dreptului ; Istoria doctrinelor politice şi de drept... / col. de red.: Gh. Rusnac, P. Chetruş ; red. şt.: Gh. Avornic ; resp. de ed.: L. Gorceac ; coord.: R. Creţu, 2006. - 683 p. – Bibliogr. ascunsă ; Total ex.: sl1-1.- ISBN 978-9975-70-671-1 : 125.00.
Vol.2 : Jurnalism şi ştiinţe ale Comunicării ; Biblioteconomie şi Asistenţă informaţională. / col. de red.: Gh. Rusnac, P. Chetruş ; red. şt.: C. Marin, V. Cujbă ; resp. de ed.: L. Gorceac ; coord.: R. Creţu, 2006. - 313 p. : fig. – Bibliogr. ascunsă ; Total ex.: sl1-1; d-1.- ISBN 978-9975-70-675-9 : 125.00.
1. ŞTIINŢE SOCIO-UMANE - ANALE ; 2. UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA - ANALE
378.4(478)(082)=00

Utilizatorii pot afla informaţii despre anale în catalogul electronic şi în **cataloage clasice a Bibliotecii - colecţii speciale.** Pentru regăsirea mai uşoară a datelor necesare în sprijinul utilizatorului sînt date aparte denumirile instituţiilor/organizaţiilor cu număr local de identificare. După acest număr utilizatorul găseşte instituţia/organizaţia respectivă în catalogul alfabetic după denumirea instituţiei. În interior catalogul *Anale* este structurat în felul următor :

Materialele Conferinţelor ştiinţifice ale instituţiei
Rezumatele/Abstarctele principale ale rapoartelor
Culegerile lucrărilor ştiinţifice
Anale, Buletine

Scopul acestor publicaţii îl constituie valorificarea rezultatelor activităţilor de cercetare ştiinţifică, a activităţilor experimentale, a unor rezultate meritorii de performanţă a profesorilor, la fel informarea permanentă şi actuală a specialiştilor din domenii, precum şi o modalitate de promovare a cadrelor didactice din mediul preuniversitar şi universitar.

Clasificarea *Analelor* după limbi:

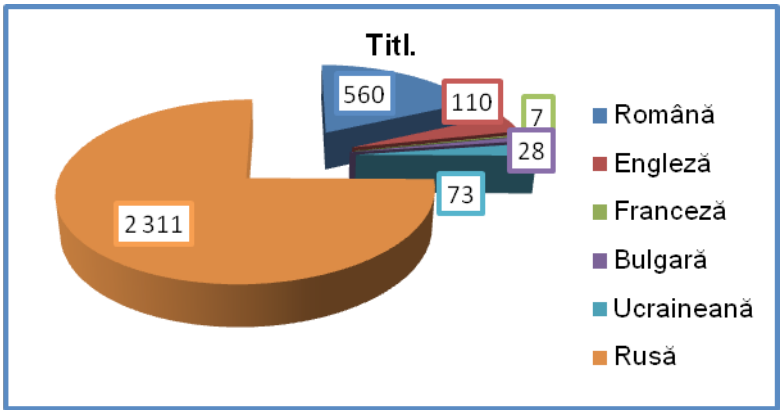

Colecţia Bibliotecii Ştiinţifice din Bălţi deţine *Anale* publicate în Rep. Moldova, România, Ucraina, Rusia, Bulgaria, etc.

Anale apărute în Republica Moldova:

Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi
Universitatea de Stat din Moldova
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chişinău
Universitatea Liberă Internaţională din Moldova
Universitatea Agrară de Stat din Moldova
Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul
Academia de Transporturi, Informatică şi Comunicaţii
Academia de Studii Economice din Moldova

Academia Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Asociaţia Naţională a Tinerilor istorici din Moldova
Institutul Naţional pentru Viticultură şi Vinificaţie din RM
Institutul de Formare Continuă din Republica Moldova
Institutul Modern de Umanistică

România:
Academia Română
Academia Navală „Mircea cel Bătrân”
Institutul Politehnic din Iaşi
Universitatea „A. I. Cuza” din Iaşi
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galaţi
Universitatea „1 decembrie 1918” Alba Iulia
Universitatea „Ştefan cel Mare” Suceava
Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iaşi
Universitatea de Vest Timişoara
Universitatea din Bacău
Universitatea din Bucureşti
Universiatea din Craiova

Ucraina:
Національний Університет „Киево-Могилянська Академія”
Universitatea de Stat din Cernăuţi
Universitatea de Stat din Kiev
Universitatea de Stat din Lvov
Institutul Pedagogic de Stat „M. Ostrovski” din Viniţa
Institutul Pedagogic din Herson

Clasificarea titlurilor *Analelor* pe domenii de cunoaştere

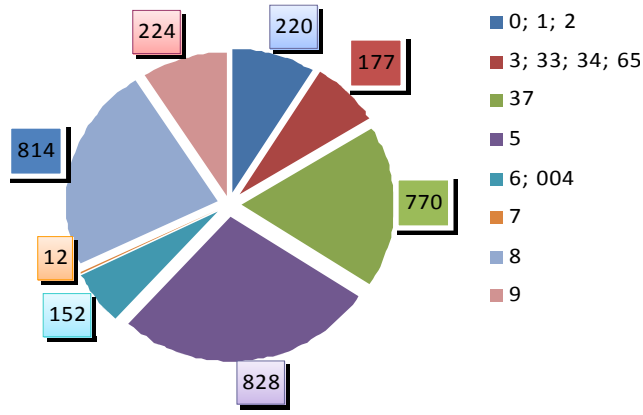

***Anale* după anii de ediţie**

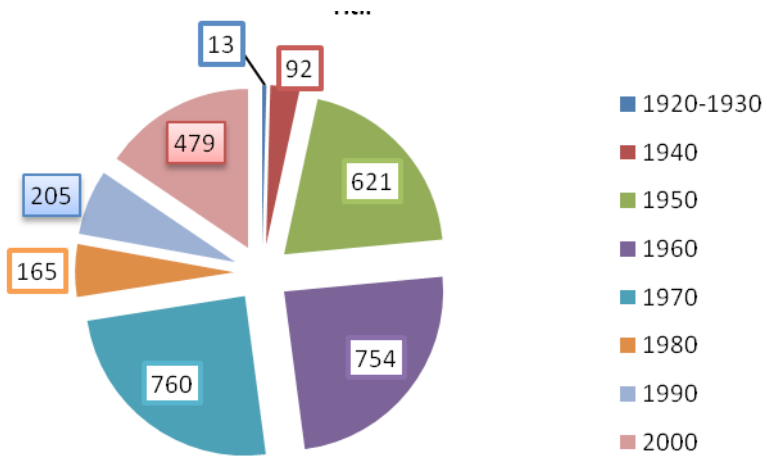

Biblioteca mai deţine o valoroasă colecţie de carte rară în număr de 5 700 documente (manuscrise, cărţi, partituri muzicale, publicaţii seriale). Ulterior vom enumăra cîteva titluri de documente /*Anale* ce fac parte din această colecţie:

Analele Dobrogei: Rev. Soc. culturale dobrogene, (1920)
Anale. Academia Română.
T. 54 : Şedinţele din 1933-1934, (1934)
T.55 : Şedinţele din 1934-1935, (1935)
T.56 : Şedinţele din 1935-1936, (1937)

Universitatea din Cernăuţi. Codrul Cosminului: Buletinul Institutului de Istorie şi Limbă (1925)

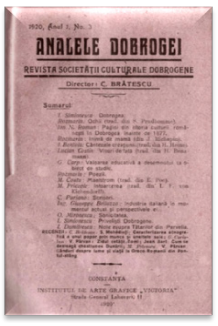

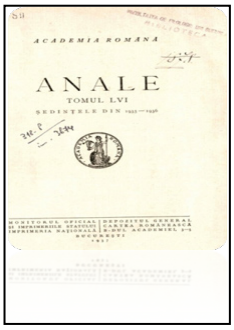

Referinţe bibliografice:

1. **Bazele culturii informaţionale : curs universitar**. Bălţi: Presa universitară bălţeană, 2007. 156 p. ISBN 978-9975-50-002-9.
2. **DEX - Dicţionarul explicativ al limbii române**. Acad. Română, Inst. de Lingv. "Iorgu Iordan - Al. Rosetti" ; conducători: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche ; red.: Alexandra Burnei [et al.]. Ed. a 2-a rev. şi adăujită. Bucureşti : Univers Encicl. Gold , 2009. 1230 p. ISBN 978-606-92159-7-5.
3. **Biblioteca universitară bălţeană la 60 ani**. Univ. de Stat "A. Russo" din Bălţi ; Bibl. Şt.; alcăt.: E. Harconiţa, E. Scurtu, M. Fotescu, E. Stratan, Bălţi, 2005. 214 p. ISBN 9975-931-98-7
4. **REGNEALĂ, Mircea**. Dicţionar explicativ de bibloteconomie şi ştiinţa infor-mării. Bucureşti: FABR, 2001. Vol. 1. 409 p. ISBN 973 85555-1-5 ; Vol 2. 415 p. ISBN 973 85555-2-3.
5. **TÎRZIMAN, Elena**. Publicaţii seriale : aspecte privind prelucrarea în context tradiţional şi electronic [online]. Bucureşti: Universitatea din Bucureşti, 2002. [citat 2012-07-08]. Disponibil:
6. http://ebooks.unibuc.ro/StiinteCOM/tirziman/
7. **Universitatea „A. I. Cuza". Regulament privind cercetarea ştiinţifică**. [online]. [citat 2012-07-09]. Disponibil: http://wwwchem.uaic.ro/.../cercetare/.../regulamentul-cercetarii

UNELE ASPECTE ALE ARBORILOR DE TIP B

Adela GOREA, *lect. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *In some applications, data capture dominates query processing. For example, monitoring moving objects often requires more insertions and updates than queries. Data gathering using automated sensors often exhibits this imbalance. More generally, indexing streams is considered an unsolved problem.*

For those applications, B-tree indexes are good choices if some trade-off decisions are tilted towards optimization of updates rather than towards optimization of queries. This paper surveys some techniques that let B-trees sustain very high update rates, up to multiple orders of magnitude higher than traditional B-trees, at the expense of query processing performance. Not surprisingly, some of these techniques are reminiscent of those employed during index creation, index rebuild, etc., while other techniques are derived from well known technologies such as differential files and log-structured file systems.

Key-words: *tree, data structures, tree structures, representation, scroll, binary search, binary trees, B-trees.*

Introducere

Regăsirea unor informaţii în timp scurt este azi problema cea mai frecvent întîlnită în practică. Un astfel de exemplu este căutarea unui cuvînt în dicţionar sau a unui număr în cartea de telefon. Aceste informaţii sînt reprezentate, de regulă, sub forma unor înregistrări, fiecare înregistrare conţinînd un cîmp numit cheie, ce permite identificarea fiecărei înregistrări. O astfel de situaţie o vedem într-un dicţionar unde înregistrările au fiecare un cuvînt ce reprezintă cîmpul cheie pentru pronunţia şi definiţia corespunzătoare a cuvîntului respectiv.

Arborii sînt analizaţi ca structuri de date neliniare predominante atît în memoria internă, cît şi în memoria secundară. Azi, prin mărirea considerabilă a capacităţii de memorare a sistemelor de calcul, importanţa acestor structuri a crescut semnificativ. Doar în ultimii ani, modelul de date relaţional, apărut in 1970, s-a dezvoltat în numeroase direcţii, de la sisteme de informare geografică, tipuri de date abstracte şi modele orientate obiect, la baze de date temporale şi procesare analitică on-line [2].

În momentul actual, eficienţa procesului de căutare multidimensională sau căutare după chei secundare pentru datele unei colecţii este o cerinţă imperativă. Dar se constată că problema căutării pe domenii multidimensionale e mult mai dificilă decît similara ei în cazul unidimensional. Se constată azi că şi pentru probleme simple de căutare multidimensională, nu avem tehnici unanim recunoscute ca fiind cele mai bune. Dar, o mare realizare este că avem multe structuri de date, de cele mai multe ori structuri arborescente prin care se rezolvă probleme de căutare conceptual similare. De obicei, mulţimea acestor date este dinamică şi problema se reduce la alegerea structurii de date potrivite în funcţie de tipul şi statistica datelor care urmează a fi indexate, de proprietăţile intrinseci ale datelor multidimensionale şi nu în ultimul rînd de utilizarea lor.

Structura de date foarte des folosită pentru implementarea indecşilor este arborele de căutare. Articolele memorate pot fi oricît de complexe, dar ele conţin un cîmp numit cheie ce serveşte la identificarea acestora. Să notăm cu *C* mulţimea chei-

lor posibile ce vor trebui regăsite cu ajutorul arborelui de căutare. Dacă arborele de căutare este astfel construit încît foloseşte o relaţie de ordine totală pe *C*, atunci vom spune că arborele de căutare este bazat pe ordinea cheilor. Arborii de căutare, bazaţi pe ordinea cheilor, sînt de două feluri [3]:

(1) arbori binari de căutare;

(2) multicăi de căutare.

Performanţele unui index se îmbunătăţesc în mod semnificativ prin mărirea factorului de ramificare a arborelui de căutare folosit. Arborii multicăi de căutare sînt o generalizare a arborilor binari de căutare. Astfel, unui nod oarecare, în loc să i se ataşeze o singură cheie care permite ramificarea în doi subarbori, i se ataşează un număr de m chei, ordonate strict crescător, care permit ramificarea în *m + 1* subarbori. Numărul m diferă de la nod la nod, dar în general pentru fiecare nod trebuie să fie între anumite limite (ceea ce va asigura folosirea eficientă a mediului de stocare). Cele m chei ataşate unui nod formează o pagină. Determinarea poziţiei cheii căutate în cadrul unui nod se realizează secvenţial în cazul paginilor cu număr mic de chei sau prin căutare binară [1]. Un exemplu de arbore multicăi de ordinul *N* este prezentat în figura 1.

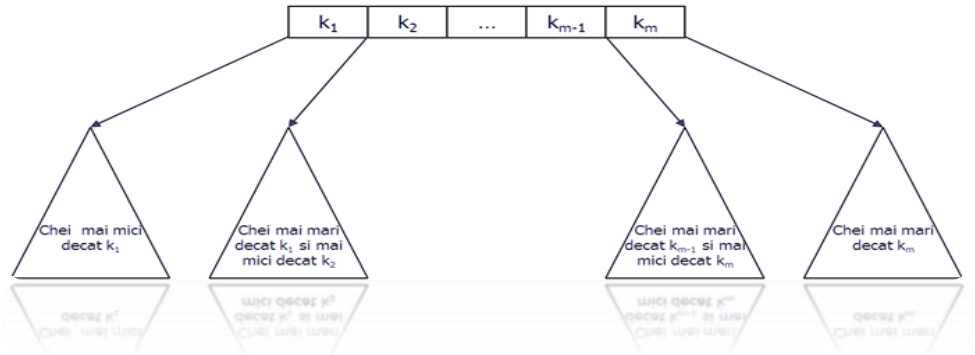

Figura 1. *Arbore de tip B*

Proprietăţile arborilor de tip B

Un arbore B de ordin *N* este un arbore multicăi de căutare şi are următoarele proprietăţi:

(I) toate nodurile frunză sînt pe acelaşi nivel;

(II) rădăcina are cel puţin doi descendenţi, dacă nu este frunză;

(III) fiecare pagină conţine cel puţin *n/2* chei (excepţie face rădăcina care poate avea mai puţine chei, dacă este frunză);

(IV) nodul este fie frunză, are n + 1 descendenţi (unde n este numărul de chei din nodul respectiv, $n/2 \leq m \leq n-1$);

(V) fiecare pagină conţine cel mult n-1 chei; din acest motiv, un nod poate avea maxim n descendenţi.

Proprietatea (*I)* menţine arborele balansat. Proprietatea *(II)* forţează arborele să se ramifice devreme. Proprietatea *(III)* ne asigură că fiecare nod al arborelui este cel puţin pe jumătate plin.

Înălţimea maximă a unui arbore B dă marginea superioară a numărului de accese la disc necesare pentru a localiza o cheie.

Operaţiile de bază ale arborelui de tip B.

Procesul de *căutare* într-un arbore B este o extindere a căutării într-un arbore binar. Operaţia de căutare în arborele B se realizează comparînd cheia căutată *x* cu cheile nodului curent, plecînd de la nodul rădăcină. Dacă nodul curent are *n* chei, atunci se disting următoarele cazuri [5]:

(I) $ci < x < ci+1, i=1,n$ se continuă căutarea în nodul indicat de Pi;

(II) $cn < x$ se continuă căutarea în nodul indicat de Pn;

(III) $x < c0$ – se continuă căutarea în nodul indicat de P0.

Arborele B suportă *căutarea secvenţială* a cheilor. Arborele este traversat secvenţial prin referirea în inordine a nodurilor. Un nod este referit de mai multe ori întrucît el conţine mai multe chei. Subarborele asociat fiecărei chei este referit înainte ca următoarea cheie sa fie accesata. Arborii B sînt optimi pentru accesul direct la o cheie. Pentru accesul secvenţial la o cheie nu se obţin performanţe satisfăcătoare [7].

Condiţia ca toate frunzele să fie pe acelaşi nivel duce la un comportament caracteristic pentru arborii de tip B:

(1) faţă de arborii binari de căutare,

(2) arborilor de tip B nu le este permis să crească la frunze;

(3) sînt forţaţi sa crească la rădăcină.

Operaţia de *inserare* a unei chei în arborele B este precedată de operaţia de căutare. În cazul unei căutări cu succes nu se mai pune problema inserării întrucît cheia se afla deja în arbore. Dacă cheia nu a fost găsită, operaţia de căutare se va termina într-un nod frunză. În acest nod frunză se va insera noua cheie, în funcţie de gradul de umplere al nodului frunzele afectate, se disting în următoarele cazuri:

(I) nodul are mai puţin de *n–1* chei, inserarea se efectuează fără să se modifice structura arborelui;

(II) nodul are deja numărul maxim de *n–1* chei; în urma inserării nodul va avea prea multe chei, de aceea el va "fisiona". În urma fisionării vom obţine două noduri care se vor găsi pe acelaşi nivel şi o cheie mediană care nu se va mai găsi în nici unul din cele două noduri.

Se observă că procesul de inserare a unei chei garantează că fiecare nod intern va avea cel puţin jumătate din numărul maxim de descendenţi. În urma operaţiilor de inserare arborele va deveni mai înalt şi mai lat, figura 2.

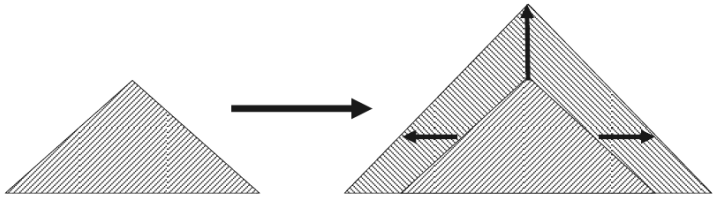

Figura 2. *Modificările dimensionale ale unui arbore B după efectuarea inserării*

Uzual, în special pentru arbori B de ordin mare, un nod părinte are suficient spaţiu disponibil pentru a primi valoarea unei chei şi un pointer către un nod descendent. În cel mai rău caz algoritmul de fisionare este aplicat pe întreaga înălţime a arborelui. În acest mod arborele va creşte în înălţime, lungimea drumului de căutare crescînd cu 1.

O sinteză a algoritmul de inserare a unei valori de cheie în arbore este prezentat în figura următoare [4].

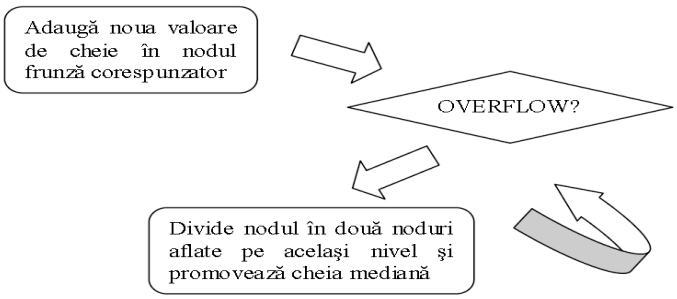

Figura 3. *Algoritmul de inserare a unei chei în arbore*

(I) inserează noua valoare de cheie în nodul frunză corespunzător;
(II) nodul_curent = nodul_frunza;
(III) while (starea pentru nodul_curent este *OVERFLOW*:
- divide nodul_curent în două noduri aflate pe acelaşi nivel şi promovează cheia mediană în nodul părinte pentru nodul_curent;
- nodul_curent = nodul părinte pentru nodul_curent.

Operaţia de *ştergere* dintr-un arbore B este ceva mai complicată decît operaţia de inserare. Operaţia de ştergere se realizează simplu dacă valoarea de cheie care urmează a fi ştearsă se află într-un nod frunză. Dacă nu, cheia va fi ştearsă logic, fiind înlocuită cu o alta, vecină în inordine, care va fi ştearsă efectiv. În urma ştergerii se disting următoarele cazuri [6]:

(I) dacă nodul conţine mai mult de *N/2* chei, ştergerea nu ridică probleme;
(II) dacă nodul are numărul minim de *N/2* chei , după ştergere numărul de chei din nod va fi insuficient. De aceea se împrumută o cheie din nodul vecin dacă acesta are cel puţin *N/2* chei, caz în care avem de-a face cu o *partajare*.

Marele avantaj al utilizării unor structuri de date arborescente este acela că facilitează regăsirea rapidă a unor submulţimi ale datelor reprezentate şi astfel, operaţiile se implementează cu algoritmi care au un timp de execuţie deosebit de performant. Mai mult, structurile de date arborescente sînt utile datorită abilităţii lor de a se focaliza asupra unei submulţimi a datelor iniţiale.

Datorită avantajelor lor, unele structuri arborescente, într-o varietate foarte mare, sînt generatoare de metode moderne şi foarte utilizate la reprezentarea şi arhivarea datelor.

Referinţe bibliografice

1. CORMEN, C., LEISERSON, R., Introducere în algoritmi, Editura Computer Libris Agora, Cluj-Napoca, 2000.
2. D. Lomet. 2001. The Evolution of Effective B-tree: Page Organization and Techniques: A Personal Account. In SIGMOD Record.
3. Goetz, Graefe, Sorting and Indexing with Partitioned B-Trees. Article Conference on Innovative Data Systems Research, 2003.
4. Ionesco, Constantin, Structuri arboriscente cu aplicațiile lor, Editura Tehnică, București, 1998.
5. VLDB Journal, The International Journal on Very Large Data Bases 2 (4), 361 – 406.
6. Mond, Y, Raz, Y. Concurrency Control in B+-trees Databases Using Preparatory Operations. In Eleventh International Conference on Very Large Data Bases 2002.
7. Михалкович С. Основы программирования: Динамические массивы. Списки. Ассоциативные массивы. Деревья. Рос-тов н/Д.: УПЛ ЮФУ, 2007. 48 с.

PREZENTUL ŞI VIITORUL PIEŢEI HÎRTIILOR DE VALOARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Doina VORNICES-BOIARSCHI, *asistent univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *In the modern world, securities market plays an important role, being a mechanism for attracting financial resources in the economy. The article starts with the definition and the main components of this market. Next, it examines the problems which impede the development of the securities market. Primary attention in this article is given to the analysis of the main trends and prospects of development of securities market in Moldova. It also studies the driving factors that may influence the securities market development, that include both positive and negative consequences for some professional participants of this market.*

Key-words: *securities market, capital market, financial market, supply and demand for capital, primary and secondary market, operating mechanism, problems and the future of securities market, the new draft law "On the stock market", Development Strategy 2011-2014 nonbank financial market.*

Rolul pieţei hîrtiilor de valoare într-o economie modernă este destul de important, reieşind din funcţiile pe care le îndeplineşte: finanţarea activităţii economice, asigurarea mobilităţii capitalului, minimizarea riscului investiţional.

Piaţa hîrtiilor de valoare este sistemul relaţiilor economice între cei care emit şi vînd valori mobiliare şi acei care le cumpără şi devin deţinătorii lor. Drept sinonime pentru a exprima această piaţă se folosesc expresiile: piaţa valorilor mobiliare, piaţa de capital, piaţa financiară.

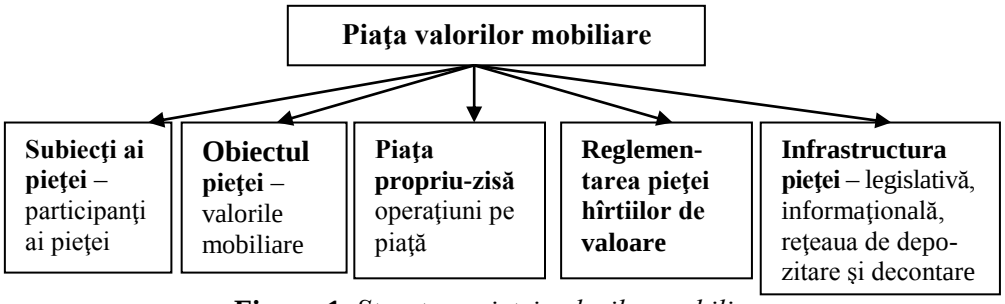

Figura 1. *Structura pieţei valorilor mobiliare*

Dacă analizăm această piaţă din alt punct de vedere, putem să constatăm alte componente ale pieţei financiare:

- cererea şi oferta de capital pentru plasamente;
- organisme care facilitează întîlnirea cererii şi a ofertei.

Deci, piaţa financiară este de fapt un ansamblu de pieţe organizate, unde se confruntă cererea şi oferta de resurse financiare, prin intermediul unei multitudini de tehnici, instituţii şi mecanisme specifice.

Prin prisma producerii şi comercializării valorilor mobiliare, piaţa de capital cuprinde:

- Piaţa primară (Primary market) – piaţa pe care emisiunile noi de valori mobiliare sunt negociate pentru prima oară, asigurînd întîlnirea cererii cu oferta de titluri, permiţînd finanţarea agenţilor economici şi a colectivităţilor publice. Este un mijloc de distribuire şi plasament de titluri.

- Piaţa secundară (Secondary market) – piaţa pe care sunt tranzacţionate valori mobiliare aflate deja în circulaţie, avînd rolul de concentrare a cererii şi ofertei derivate, asigurînd lichiditatea şi mobilitatea economiilor investite, pentru investitorii care doresc să-şi recupereze fondurile investite în valori mobiliare, sau să-şi schimbe portofoliul înainte de data scadenţei.

Piaţa primară include emisiunea de acţiuni şi obligaţiuni cu scopul de a forma capitalul întreprinderii.

Piaţa primară asigură emisiunea şi prima vînzare-cumpărare a titlurilor financiare (spre exemplu, cînd o societate emite acţiuni la constituire), permiţînd finanţarea activităţii agenţilor economici prin atragerea capitalurilor financiare disponibile. Piaţa primară se organizează prin intermediul băncilor sau a societăţilor de valori mobiliare care sunt specializate pentru acest gen de operaţiuni şi, astfel, se realizează distribuirea titlurilor de către emitenţi şi, respectiv plasamentele de către investitorii interesaţi, în cele mai bune condiţii. Piaţa primară are funcţia să direcţioneze capitalurile pe termen lung pentru finanţarea economiei naţionale prin colectarea resurselor sub diverse forme.

Mecanismul de funcţionare a pieţei primare este prezentat în figura 2.

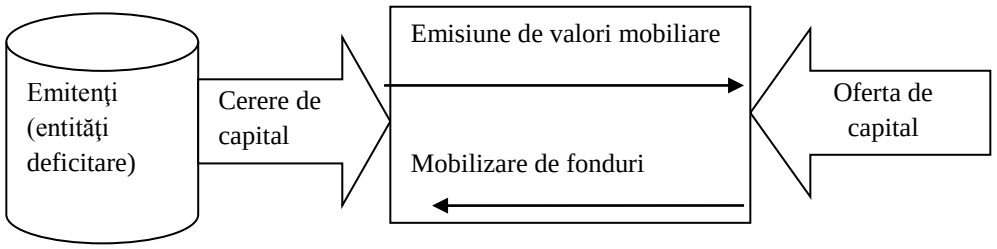

Figura 2. *Mecanismul de funcţionare a pieţei primare*

Odată ce valorile mobiliare au fost emise şi se află în posesia investitorilor, aceştia s-ar putea să nu dorească – la un moment dat – să le mai deţină pentru toată durata lor de viaţă (care este uneori foarte lungă în cazul unor obligaţiuni sau nedefinită pentru acţiunile obişnuite), din diverse motive. Ca urmare – după un timp mai lung sau mai scurt de la achiziţionare – investitorii s-ar putea să dorească să transforme în bani valorile mobiliare pe care le deţin sau să dorească să le schimbe cu alte valori mobiliare. Pentru ca acest lucru să se poată realiza la cel mai bun preţ – atît pentru deţinătorul valorii mobiliare, cît şi pentru viitorul cumpărător – a fost necesară organizarea unei pieţe specializate în acest tip de „comerţ". Ca urmare, pieţele organizate în scopul asigurării revînzării valorilor mobiliare ce au fost deja puse în circulaţie, prin intermediul pieţei primare, sau numit pieţe secundare.

În Republica Moldova segmentul pieţei secundare este Bursa de Valori din Moldova (cu sediul în oraşul Chişinău). Prin urmare, piaţa secundară asigură, prin intermediul bursei de valori mobiliare, atît buna funcţionare a pieţei primare, cît şi lichiditatea şi mobilitatea economiilor.

Mecanismul care face legătura între utilizatorii de fonduri (emitenţii) şi cei care deţin capital(investitorii) este prezentat în figura 3.

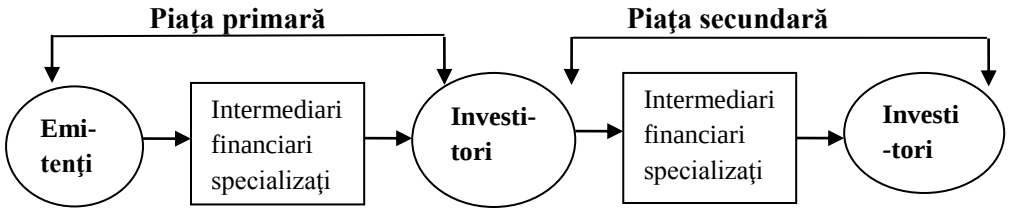

Figura 3. *Mecanismul pieţei valorilor mobiliare (piaţa primară şi piaţa secundară)*

La etapa actuală a Republicii Moldova, piaţa de hîrtiilor de valoare joacă un rol foarte important şi ar reprezenta o oportunitate de dezvoltare pentru companiile autohtone.

Formarea şi dezvoltarea acestei pieţi în Republica Moldova şi dezvoltarea bursei de valori reprezintă componentele esenţiale ale procesului de restructurare a sistemului economic în ţara noastră şi crearea mecanismului şi instituţiilor specifice unei economii de piaţă.

Piaţa valorilor mobiliare din Republica Moldova este o piaţă relativ tînără. Chiar din momentul emiterii primelor valori mobiliare ea a fost puternic influenţată de experienţa tristă a împrumuturilor de stat ale fostei U.R.S.S., în urma căreia o mulţime de investitori şi-au pierdut mijloacele băneşti.

La momentul actual, piaţa valorilor mobiliare autohtonă se confruntă cu o serie de probleme legate de instabilitatea economiei naţionale şi probleme specifice acestei pieţe printre, care se evidenţiază interesul scăzut al populaţiei privind investiţiile în valori mobiliare. Majoritatea populaţiei are o atitudine incertă faţă de tot ce este legat de piaţa valorilor mobiliare, deoarece sistemul de protecţie a riscurilor în Republica Moldova nu corespunde nivelului european. Un motiv în plus îl constituie noutatea domeniului respectiv şi lipsa cunoştinţelor în acest domeniu.

În orice ţară dezvoltată rolul de indicator al pieţei valorilor mobiliare aparţine bursei de valori, menită să realizeze funcţiile unei pieţe organizate, asigurînd un „loc de întîlnire" al cererii şi ofertei. În Republica Moldova această instituţie este reprezentată prin Bursa de Valori a Moldovei (BVM). În acelaşi rînd, Comisia Naţională a Pieţei Financiare, prin intermediul acestei instituţii financiare a BVM, poate realiza respectarea cadrului legislativ, şi prin aceasta, asigură stabilitatea şi siguranţa pieţei financiare. La momentul actual, organizarea Bursei de Valori a Moldovei, privită sub aspect comparativ, este foarte apropiată de standardele internaţionale, ceea ce ne face să fim optimişti vizavi de rezultatele activităţii bursei naţionale în viitorul apropiat.

Actualmente, PVM dispune de o infrastructură care include BVM, Depozitarul Naţional de Valori Mobiliare (DNVM), 10 registratori independenţi, 21 brokeri/dealeri, 2 companii de administrare fiduciară a investiţiilor şi 4 companii de estimare a VM. Infrastructura pieţei autohtone corespunde modelelor structurale existente pe alte pieţi de VM: piaţa reglementată este reprezentată de BVM, clearingul şi decontările tranzacţiilor bursiere sunt asigurate de DNVM, ţinerea evidenţei deţinătorilor de VM este realizată de registratorii independenţi. BVM este unica bursă din Moldova, avînd 21 membri, dintre care 10 sînt companii de brokeraj independente şi 11 – bănci comerciale.

În prezent, piaţa hîrtiilor de valoare din Republica Moldova, deşi a făcut paşi importanţi pentru crearea şi dezvoltarea sa, se confruntă cu unele probleme, ce ţin de: dezvoltarea joasă a tehnologiei vînzărilor hîrtiilor de valoare, a infrastructurii bursei de valori din Moldova şi pieţii hîrtiilor de valoare în general; lipsa deprinderilor practice la efectuarea vînzărilor hîrtiilor de valoare şi a operatoriilor pieţei, lipsa principiilor unei etici de muncă, dezvoltarea joasă a sistemului de învăţămînt şi de pregătire a cadrelor;

Dacă ne referim la viitorul pieţei valorilor mobiliare în Moldova, putem spune că el poartă un caracter de incertitudine din cauza noului proiect de lege „Cu privire la piaţa de capital", care încă nu este aprobat, dar se poartă discuţii pentru aprobarea sa.

Proiectul presupune schimbarea drastică a regulilor de joc pe piaţa hîrtiilor de valoare, care ar putea avea consecinţe imprevizibile.

În primul rînd, proiectul de lege prevede acordarea unui sprijin investitorilor străini, care dispun de mijloace financiare mai mari, în comparaţie cu cei locali, fapt, care de la bun început va oferi condiţii inegale pe piaţa de capital din Moldova. Astfel, participanţii profesionişti autohtoni vor deveni necompetitivi şi nu vor putea supravieţui în continuare.

În rîndul al doilea, proiectul creează baza pentru consolidarea presiunii asupra acţionarilor minoritari şi oferă libertate suplimentară majoritarilor, drept rezultat, interesele acţionarilor de rînd vor fi afectate.

În rîndul al treilea, închiderea instituţiei de registratori independenţi şi înfiinţarea noii instituţii suplimentare – Depozitarului central (DC) – nu numai va creşte costurile tranzacţiilor, dar şi va crea condiţii pentru o scurgere nesancţionată de informaţii la persoanele, care astăzi nu gestionează procesul acesta. De fapt, va fi creată temelia de gestionare a pieţei de capital din Moldova: „Cine-i informat – acela-i înarmat."

Noua Lege „Cu privire la piaţa de capital", în proiectul dat impune cerinţe excesive participanţilor profesionişti la piaţă. Astfel, dacă în momentul de faţă companiabroker, posesoare de licenţă pentru activităţi broker, dealer, de subscriere sau de consulting investiţional, trebuie să dispună de un capital propriu de minim 800 de mii de lei, atunci proiectul de lege „cu privire la piaţa de capital", presupune pentru o companie investiţională, posesoare de licenţă la aceleaşi tipuri de activitate un capital de aproximativ 6 milioane de lei peste un an de la intrarea în vigoare a Legii „Cu privire la piaţa de capital", aproximativ 8 milioane de lei peste 3 ani de la data intrării în vigoare a Legii, aproximativ 10 milioane de lei peste 5 ani din momentul intrării în vigoare a Legii şi aproximativ 12 milioane de lei după şapte ani de la intrarea în vigoare a Legii. Aceste modificări vor afecta negativ desfăşurarea ulterioară a participanţilor profesionişti, iar odată cu trecerea timpului va deveni tot mai dificilă şi mai imposibilă iniţierea unei afaceri în acest domeniu datorită cerinţelor impuse faţă de capitalul propriu care conform proiectului noii legi va fi în continuă creştere. Ca urmare, punerea în aplicare a acestor cerinţe va duce la situaţia că numai băncile le vor putea corespunde, iar celelalte companii de brokeraj vor fi eliminate, din cauza imposibilităţii de a obţine licenţe noi, care presupun punerea în aplicare a acestor cerinţe.

O altă trăsătură negativă a acestei versiuni a proiectului de Lege „Cu privire la piaţa de capital", care va influenţa soarta participanţilor profesionişti existenţi pe piaţa financiară, este că din cadrul proiectului sînt excluşi registratorii independenţi, registrele deţinătorilor de valori mobiliare şi companiile implicate în activităţi de

evaluare a valorilor mobiliare şi a activelor aferente. În caz dacă excluderea participanţilor profesionişti pe piaţa valorilor mobiliare ale societăţilor non-bancare de brokeraj se face prin stabilirea unor cerinţe irealizabile privind acordarea licenţei pentru activitatea lor, atunci excluderea din lista participanţilor la piaţa registratorilor profesionişti independenţi şi companiilor de evaluare a valorilor mobiliare şi a activelor aferente prin dispoziţii exprese din Legea „cu privire la piaţa de capital" îi privează de statutul de participanţi profesionişti la piaţa financiară.

Legea privind piaţa de capital în redacţie nouă urmează, în primul rînd, să protejeze interesele acestor categorii de investitori, care la moment pe piaţa de capital sunt cei mai numeroşi şi cei mai vulnerabili.

În caz ca pe viitor, după primirea Legii privind piaţa de capital în redacţie nouă, cerinţele faţă de infrastructura pieţei organizate se vor conforma celor europene, aceasta evident o să majoreze şi costurile serviciilor pentru toate categoriile de investitori, care nu vor fi suportabile pentru majoritatea populaţiei şi vor trezi nemulţumiri continue, cum şi trezesc la moment.

În cazul în care proiectul de lege va fi adoptat zeci de specialişti şi alţi lucrători, care acum activează în companiile de brokeraj non-bancare, la registratori independenţi, în companii de evaluare a hîrtiilor de valoare şi a activelor aferente, îşi vor pierde locurile de muncă. Această situaţie nu va contribui la creşterea nivelului de încredere a investitorilor în economia naţională. Încercarea de a extinde piaţa financiară, prin introducerea noilor instrumente financiare cu un declin al cercului de participanţi pe această piaţă, puţin probabil că va avea succes.

Anul acesta a obţinut aprobarea oficială, licenţa de activitate a unei noi burse în Moldova: S.A. „Bursa de Valori Chişinău". Consiliul de administraţie al CNPF a acordat licenţă noii burse de valori pentru desfăşurarea activităţii bursiere pe piaţa valorilor mobiliare ca activitate de bază cu activităţi conexe pe un termen de 5 ani. Această noutate vine să îmbogăţească perspectivele PVM din Moldova prin faptul că se va mări numărul tranzacţiilor efectuate, va apărea o concurenţă, unde fiecare va încerca să se perfecţioneze.

Viitorul pieţei valorilor mobiliare în Moldova va fi influenţat şi de prevederile şi implementarea Strategiei de dezvoltare a pieţei financiar nebancare pentru anii 2011-2014, care a fost elaborată de către CNPF. Scopul Strategiei este transformarea pieţei financiare nebancare într-un mecanism eficient de atragere a investiţiilor în sectorul real al economiei şi ridicarea atractivităţii investiţionale a Republicii Moldova. În vederea atingerii acestui scop, Strategia prevede realizarea următoarelor obiective:

a) consolidarea sistemului de reglementare şi supraveghere a sectorului financiar nebancar, alinierea acestuia la standardele internaţionale şi acquis-ul comunitar;

b) dezvoltarea instituţională a pieţei financiare nebancare;

c) impulsionarea procesului de dezvoltare a pieţei valorilor mobiliare, inclusiv stimularea apariţiei de noi instrumente financiare şi perfecţionarea infrastructurii pieţei;

d) consolidarea pieţei asigurărilor, dezvoltarea infrastructurii acestei pieţe;

e) asigurarea dezvoltării durabile a sectorului de microfinanţare;

f) asigurarea protecţiei drepturilor şi intereselor participanţilor la piaţa financiară nebancară.

Totodată, putem spune că viitorul pieţei hîrtiilor de valoare ţine de o globalizare a ei, adică de integrare a pieţei în piaţa internaţională; ţine de internaţionalizarea pieţei, adică dezvoltarea şi perfecţionarea sistemului de computere, sistemului de transmitere a unui volum cît mai mare de informaţie într-un timp cît mai scurt, cu viteze cît mai mari; ţine de consolidarea eforturilor în lupta contra principalelor riscuri care pot apărea pe această piaţă.

Putem spune că Republica Moldova depune eforturi de dezvoltare a acestei pieţe, nivelul de dezvoltare este mai scăzut în comparaţie cu ţările dezvoltate. Perspectivele de dezvoltare a pieţei valorilor mobiliare vor fi puternic influenţate de aprobarea noului proiect de lege „Cu privire la piaţa de capital". Totodată, aspectul pozitiv al viitorului acestei pieţe ţine de tendinţele sale de dezvoltare, ce ţin de internaţionalizare, globalizare, integrare.

Referinţe bibliografice

1. Caragangiu, Anatol, *Pieţe de capital*, Editura ASEM, Chişinău, 2005.
2. Darovanaia, Angela, *Bazele funcţionării pieţei de capital*, Editura ASEM, Chişinău, 2006.
3. Dudian, Monica, *Bazele economiei*, Editura All Beck, Bucureşti, 2001.
4. Ganciucov, V., *Căile de dezvoltare a economiei naţionale*, Editura ASEM, Chişinău, 2003.
5. Noul proiect de lege „Cu privire la piaţa de capital".
6. Strategia de dezvoltare a pieţei financiar nebancare pentru anii 2011-2014 elaborată de Comisia Naţională a pieţei financiare.
7. Stratulat, Oleg, *Politica financiară*, Chişinău, Editura ASEM, 1997.
8. Cnpf.md.

IMPERFECŢIUNEA PIEŢEI DE CAPITAL ŞI A INVESTIŢIILOR ÎN EXPLOATAŢIILE AGRICOLE

Lilia DUMBRAVANU, *lector universitar,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi,

Résumé: *Le but de notre article est de rechercher les déterminants des décisions d'investissement des exploitants agricoles en présence d'imperfections du marché du capital. Les contraintes d'accès au marché du crédit sont prises en compte en intégrant des coûts de transaction associés aux emprunts et en définissant un plafond d'endettement. L'introduction de ces imperfections conduit à la simultanéité entre les décisions financières et les décisions d'investissement de l'exploitation. Un des résultats est de montrer que, pour comprendre les variations du taux d'investissement, il est nécessaire de différencier les exploitations ayant contracté des emprunts sur deux années successives. L'impact du profit reste important car il donne de l'information à la banque concernant la performance de l'exploitation.*

Mots-clés: *imperfection, marché, capital, agriculture, agriculteur, agro-financement.*

Pentru a finanţa investiţiile sale, o întreprindere poate să recurgă la împrumut (finanţare externă) sau ea poate face apel la fondurile sale proprii (finanţare internă). Într-un univers financiar perfect, finanţările externe şi interne sînt perfect substituibile şi deciziile de a investi a unei întreprinderi sînt independente de modul lor de finanţare şi de factorii financiari. Într-un univers financiar imperfect, există o dependenţă între deciziile de investire şi de finanţare. De la sfîrşitul anilor optzeci, numeroase lucrări (studii) microeconomice s-au dezvoltat pentru a modela influenţa constrîngerilor financiare asupra comportamentului agenţilor. Aceasta subliniază im-

pactul imperfecţiunilor pieţei de capital datorită unei asimetrii de informaţie între debitori şi creditori. Aceste probleme de informare pot lua diverse forme şi sînt legate de riscurile asociate unui proiect de investiţii. Nefiind sigur de calitatea proiectelor de investiţii şi neputînd controla pe deplin comportamentul debitorilor, intermediarii financiari utilizează mecanisme diferite (exigenţa garanţiilor contractuale, evaluarea proiectelor) pentru a selecta firmele cu capacitate reală de rambursare.

Aceste criterii de selectare au două efecte principale. Mai întîi de toate, debitorii pot să facă faţă unei restricţii privind cuantumul datoriei, deoarece aceştia nu satisfac în totalitate cererea lor de credit la rate ale dobînzii pe piaţă. Restricţiile privind valoarea datoriei în general sînt bazate pe caracteristicile financiare şi pe activele debitorilor. Mai mult, aceste diverse mecanisme creează un ansamblu de *costuri de tranzacţie* „*ex-ante*" care reprezintă o barieră suplimentară pentru accesul la piaţa de capital (Williamson, 1985: 20-21). Aceste costuri de tranzacţie includ în primul rînd *costurile explicite* corespunzătoare taxelor percepute de bănci atunci cînd sînt contractate credite noi (taxele, comisioanele). Costurile de tranzacţie includ de asemenea *costurile implicite* suportate de către debitori în timpul creării dosarului (costul de oportunitate al timpului utilizat pentru justificarea poziţiei sale financiare, pentru prezentarea conturilor sale şi a planului său de finanţare). În costul de finanţare externă apar, prin urmare, nu numai interesele dar şi costurile de tranzacţie.

Consecinţele imperfecţiunii pe piaţa de capital au constituit obiectul numeroaselor studii empirice (Whited, 1992: 425-460; Schaller, 1993: 552-574; Faroque, 1995: 317-326). Majoritatea aplicaţiilor confirmă existenţa asimetriei de informare şi arată că o investiţie nu se poate considera independentă de modul (fondul) său de finanţare (datorie sau fonduri interne). Puţine lucrări aplicate au fost efectuate în domeniul agricol. Obiectivele lucrărilor existente diferă după formele specifice ale imperfecţiunii pieţei de capital.

Imperfecţiunea extremă a pieţei de capital corespunde unei economii în care nu există piaţă de credit, caracteristică observată în special în *ţările în curs de dezvoltare*. Creditul permite producătorilor de a acoperi nevoile în lichidităţi create de ciclurile de producţie care caracterizează agricultura. În absenţa pieţei de credit, agricultorii trebuie să menţină o rezervă financiară pentru a acoperi costurile (cheltuielile) de bunuri de consum şi cheltuielile de întreţinere ale perioadei de pre-recoltare (Behrman, 1997: 282-292). În *ţările dezvoltate*, scopul cercetărilor este de a înţelege comportamentul de investire a agricultorilor şi aplicaţiile sînt concentrate pe evidenţierea unei constrîngeri de lichiditate pentru finanţarea investiţiilor.

Scopul cercetării respective este de a investiga factorii determinanţi în luarea deciziilor de investire în exploataţiile agricole în prezenţa imperfecţiunii pieţii de capital. Conform studiilor existente, vom arăta că comportamentul privind investiţiile nu este influenţat doar de existenţa unui plafon de datorii dar şi de existenţa costurilor de tranzacţie. Analiza comportamentelor privind investiţiile este o etapă preliminară pentru a şti dacă răspunsul agricultorilor la schimbările de politică depinde sau nu de existenţa constrîngerilor financiare.

Cînd nu se iau în consideraţie costurile de tranzacţie, fermele care au mai multe dificultăţi pentru accesarea creditelor (gospodăriile mici, fermele gestionate de un şef agricol fără pregătire) sînt cele mai afectate de impactul imperfecţiunii pieţii de capital. Ultima estimare, bazată pe dubla existenţă a costurilor de tranzacţie a unui

plafon de datorii, ne arată că realitatea este mult mai complicată. Astfel, costurile de tranzacţie reprezintă o parte importantă a impactului imperfecţiunii pieţii în ansamblu. Mai mult, investiţia (finanţarea) rămîne sensibilă la variabilele financiare pentru toate fermele. Acest rezultat se poate interpreta în felul următor: fermele care sînt deja bine angajate pe piaţa de capital sînt supuse unui cost de informaţie mai puţin ridicat cu banca. Impactul profitului rămîne important pentru că el oferă informaţie în ceea ce priveşte performanţa de operare. Pentru alte ferme nivelul îndatorării şi nivelul de garanţii disponibile sînt de maximă importanţă (primordiale).

Sînt necesare investigaţii suplimentare, în special, pentru a lua în consideraţie efectele de lungă durată care încorporează deciziile de finanţare şi prin urmare evoluţiile de capital. Problema este de a şti dacă răspunsul agricultorilor la schimbările de politică depinde sau nu de existenţa constrîngerilor financiare. De asemenea, o perspectivă ar fi să se calculeze elasticităţile ofertei pentru fermele constrînse financiar şi neconstrînse financiar. Este vorba, de asemenea, de a măsura dacă variaţiile variabilelor exogene (preţul produsului, subvenţiile, ...) la nivel de produs oferit sau rata investiţiilor sînt de aceeaşi amplitudine în funcţie de prezenţa sau absenţa unor constrîngeri financiare. Răspunsul fermierilor poate fi eterogen în funcţie de valoarea datoriei.

La acest compartiment s-ar putea menţiona şi anumite informaţii referitor la situaţia Republicii Moldova în această direcţie. Astfel, în cadrul proiectului Competitivitatea Agricolă și Dezvoltarea Întreprinderilor (ACED), finanțat de către Guvernul Statelor Unite, prin intermediul Agenţiei SUA pentru Dezvoltare Internaţională (USAID) și a Corporaţiei Provocările Mileniului (MCC), pe 1 iunie 2012, la Chișinău a fost organizat un seminar cu tema „Finanțarea lanțurilor valorice agricole" pentru reprezentanții celor mai mari bănci din Republica Moldova și consultanți în probleme financiare.

În cadrul seminarului, un expert internațional în domeniul finanțelor, Dna Mary Miller, a prezentat cele mai bune practici internaționale privind finanțarea în agricultură, pentru a îmbunătăți accesul fermierilor și întreprinderilor care operează în sectorul agriculturii de valoare înaltă (AVI) din Moldova la finanțare accesibilă. De asemenea, s-a abordat cele mai importante constrîngeri de acces la finanţare cu care se confruntă producătorii de fructe și legume proaspete în căutare de credite bancare pentru lansarea afacerii sau operațiuni de dezvoltare, s-a explorat noi căi de colaborare reciproc avantajoasă între băncile locale și producătorii agricoli.

De o importanţă constructivă pot fi considerate, în acest sens, recomandările aduse de către expertul internațional în domeniul finanțelor și anume: instituțiile creditare din Moldova ar trebui să elaboreze o abordare personalizată față de solicitanții din agricultură, prin ajustarea ofertelor la necesitățile specifice ale producătorilor și ciclurile de piață ale acestora. Suplimentar la un program flexibil de plată, stabilit într-un proces de reciprocitate între bancă și client, fermierii noștri au nevoie de pachete de împrumuturi cu scopuri multiple. Astăzi, ei consumă foarte mult timp și resurse la perfectarea documentelor pentru solicitarea mai multor credite, pentru scopuri specifice – unul pentru capitalul circulant, altul pentru o investiție de lunga durată și așa mai departe.

Agenda seminarului a inclus și o discuţie privind necesitățile de finanțare și costurile investițiilor în AVI cu o serie de întreprinderi agricole, inclusiv Cooperativa Fructagrocom și un exportator de fructe. (www.aced.md)

Prin urmare, reprezentanţilor băncilor le survine însărcinarea de a revizui politicile de creditare pentru producătorii agricoli şi dorinţa de a se întîlni cu comunitatea agro-business-ului pentru a studia mai aprofundat cele mai bune practici internaţionale în domeniul finanţării agriculturii, care ar putea fi aplicate în Republica Moldova.

Resurse bibliografice

1. BEHRMAN, J.R., A. FOSTER et M. ROSENZWEIG, *Dynamic Savings Decisions in Agricultural Environments with Incomplete Markets*, Journal of Business and Economie Statistics, 1997, p. 282-292.
2. FAROQUE, A. et T. TON-THAT, *Financing Constraints and Firm Heterogeneity in Investment Behaviour: An Application of Non-nested Tests*, Applied Economies, 1995, p. 317-326.
3. SCHALLER, H. (1993), *Asymmetric Information, Liquidity Constraints and Canadian Investment*, Canadian Journal of Economies, 1993, p. 552-574.
4. WHITED, TM., *Debt, Liquidity Constraints, and Corporate Investment: Evidence from Panel Data*, Journal of Finance, 1992, p. 425-460.
5. WILLIAMSON, O.E., *The Economie Institutions of Capitalism*, New York, The Free Press, 1985, p. 20-21.
6. http://www.aced.md

PERFECŢIONAREA MODULUI DE CALCUL ŞI A CONTABILITĂŢII DATORIILOR FAŢĂ DE PERSONAL PRIVIND RETRIBUIREA MUNCII

Marcela DEMIAN, *asist. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *The staff potential is the business success. Moldova's economy requires significant changes in the staff payments. The current problem in our country is the average salary from the agro-industrial complex and the budget sector, including science, education, culture and art. The main objectives of the accounting settlements regarding remuneration are: appropriate and accurate calculation of the salary; detecting deviations from the rate of remuneration; coping with the complexity of the types of payment performance calculations and their branching logic, consecutive increasing of salary in accordance with minimum consumption; planning of workload for each employee according to their abilities.*

Key-words: *wage payment, calculation of wages, deductions, accounting, price, settlement, improvement, productivity.*

În cadrul strategiilor de dezvoltare definite pe plan mondial a crescut importanţa acordată resurselor umane. S-a conştientizat faptul că valorificarea potenţialului pe care îl reprezintă personalul este sinonimă cu succesul în afaceri. Orice întreprindere care este orientată spre client, trebuie să fie în aceeaşi măsură orientată spre angajat.

Remunerarea muncii salariaţilor prezintă un factor important în asigurarea entităţilor economice cu forţă de muncă, deoarece aceasta reprezintă venitul legal de existenţă a omului, fără care nu se poate asigura cea mai mare parte a forţei de muncă prezente şi viitoare.

Necesitatea abordării salarizării personalului în Republica Moldova a apărut ca rezultat al transformărilor social-economice. Economia Republicii Moldova solicită schimbări esenţiale în domeniul salarizării personalului, atît la nivelul macro, cît şi la nivelul microeconomic.

Aşadar, formarea şi perfecţionarea salariaţilor a devenit o cerinţă a perioadei în care trăim. Dacă în trecut tinerii care dobîndeau o profesie reuşeau pe baza cunoştin-

ţelor să o exercite pe toată durata vieţii, astăzi acest lucru nu mai are valoare. Odată cu noile cerinţe către angajaţi a început să se răsfrîngă şi către angajatori unele nevoi ce prevăd unele cheltuieli ale întreprinderii, precum majorarea salariului şi perfecţionarea cadrelor. Cel mai bun instrument al managerilor prin care se influenţează eficienţa activităţii unei firme este recompensarea angajaţilor.

Principalele sarcini care se pun în faţa contabilităţii privind retribuirea muncii ar fi:

- asigurarea cu informaţii în vederea fundamentării şi calculării retribuţiilor;
- reflectarea corectă şi la timp în registrele de evidenţă a tuturor operaţiilor economice;
- respectarea legislaţiei în vigoare privind modul de calculare a salariului şi reţinerilor în conformitate cu limitele şi calculele stabilite;
- controlul asupra calculelor şi reţinerilor din salariu efectuate la întreprindere;
- tabelarea rezultatelor finale aferente salariilor îndreptate spre plată;
- achitarea în termenele stabilite cu salariaţii.

Evidenţa principalelor componente a decontărilor cu personalul privind remunerarea muncii, precum şi a decontărilor cu titularii de avans a căpătat o însemnătate deosebită, iar reflectarea în contabilitate a acestor operaţiuni (calculul salariului, reţinerile şi adaosurile, scutirile la salariu, acordarea avansurilor titularilor de avans, decontarea cheltuielilor de deplasare), precum şi perfecţionarea contabilităţii acestora a devenit una din cele mai importante aspecte din cadrul activităţii fiecărei entităţi economice.

Societatea în care trăim scoate în evidenţă problema legată de informaţii neveridice cu privire la remunerarea angajaţilor, iar aceştia sînt nemulţumiţi de salariile primite. Aceasta ne poate vorbi de unele nesatisfacţii ale personalului faţă de întreprinderea la care activează şi care, de cele mai multe ori duce la părăsirea locurilor de muncă pentru alte propuneri mai avantajoase, sau mai bine plătite şi de aici vine în lanţ marea problemă a ţării noastre care este migraţia populaţiei peste hotare, acest proces avînd loc din cauza că forţa de muncă este mai ieftină ca celelalte consumuri de producţie. La moment în Republica Moldova, majoritatea resurselor materiale utilizate în sfera de producţie sînt foarte costisitoare şi numai resursele umane continuă să ramînă nejustificat la un preţ scăzut. De aici apare situaţia anormală care s-a creat cînd la majoritatea unităţilor economice din ţară mijloacele băneşti alocate pentru retribuirea muncii nu pot asigura nivelul material suficient pentru angajaţii săi.

În pofida faptului că perfecţionarea deseori este costisitoare, aceasta este unul dintre obiectivele de bază ale întreprinderilor, deoarece buna gestionare managerială şi contabilă asigură obţinerea unui profit maxim şi crearea unei imagini benefice a întreprinderii în exterior.

Deoarece în cadrul evidenţei salariului trebuie asigurate exactitatea şi obiectivitatea maximală a tabelelor evidenţei timpului de lucru, a mişcării personalului angajat, trebuie ţinută evidenţa strictă a stagiului de lucru a fiecărui angajat (de aceasta va depinde şi categoria de salarizare), contabilul-şef trebuie să cunoască toate introducerile noi, referitoare la salarizare publicate în Monitorul Oficial pentru aplicarea lor practică la timp şi evitarea încălcărilor legislaţiei fiscale în vigoare şi a Codului Muncii.

Alt moment important ar fi impunerea impozitară în vigoare a remunerării muncii, care nu doar lipseşte lucrătorul de stimul, ci şi încalcă funcţia reproductivă a salariatului.

Majoritatea întreprinderilor din Republica Moldova nu sînt capabile să asigure lucrătorilor săi o remunerare a muncii egală cu nivelul de trai şi de la acestea n-ar trebui de încasat impozite corelate cu remunerarea muncii.

Putem recunoaşte că mărimea optimă a impozitului pe fondul remunerării muncii încă nu este găsită.

Pentru o analiză a impozitării salariilor din ţara noastră se propune tabelul ce urmează:

Reţineri din salariu pentru anii 2011 -2012

Reţinerea	2011	2012
Contribuţiile asigurărilor sociale obligatorii de stat	6 %	
Contribuţiile asigurărilor medicale obligatorii de stat	3,5 %	
Impozitul pe venit	7 % > 25200 lei anual >18% 7 % > 2100 lei lunar >18%	
Scutirile:		
- Personală şi pentru soţ/soţie Standardă	8100 lei anual/ 675 lei lunar	8640 lei anual/ 720 lei lunar
Majoră	12000 lei anual/ 2100 lei lunar	12840 lei anual/ 1070 lei lunar
- Pentru întreţinerea unei persoane Standardă	1800 lei anual/ 150 lei lunar	1920 lei anual/ 160 lei lunar
Invalizi din copilărie	8100 lei anual/ 675 lei lunar	8640 lei anual/ 720 lei lunar

În baza tabelului se observă faptul că mărimea cotelor impozitului nu se modifică. S-a majorat doar suma scutirilor, însă aceasta ar părea a fi neesenţială pentru salariaţi.

Deseori ne ciocnim de faptul că se pierde conexiunea dintre remunerarea muncii şi rezultatul activităţii întreprinderii. Un punct slab al Republicii Moldova este diferenţierea remunerărilor după nivelul salariaţilor (studii, calificare, calitate, timp şi volum al lucrului îndeplinit). În aceste condiţii, specialiştii buni ai ţării noastre pierd motivaţia de a se încadra în firmele autohtone şi în rezultat, dispare noţiunea de dezvoltare economică naţională.

Creşterea salariului tot mai mult se bazează şi se apreciază într-un mod comparativ nu pe aportul muncii, ci pe dinamica preţurilor de consum la mărfuri şi tarifele la servicii. Salariul îşi pierde valoarea sa, transformîndu-se într-un tip de îndemnizaţie socială, astfel se accelerează nu doar procesul de reducere a lui, ci şi devalorizarea costului forţei de muncă.

Din motivul majorării de numeroase ori a preţurilor la mărfuri de primă necesitate, diferenţa în remunerarea muncii asigurate de calificare şi-a pierdut valoarea.

Problema actuală în ţara noastră rămîne a fi salariul mediu al lucrătorilor din complexul agroindustrial şi sfera bugetară, inclusiv de ştiinţă, învăţămînt, cultură şi artă.

Diferenţa în remunerarea muncii e caracteristică nu doar pentru anumite sfere ale activităţii economice, ci şi pentru întreprinderile uneia şi aceleiaşi sfere unde nivelul înalt de remunerare a muncii depinde nu de rezultatele lucrului întreprinderii, ci de gradul de monopolizare în producerea unor tipuri de producţie sau servicii, de înzestrarea tehnică şi alte circumstanţe. La majoritatea întreprinderilor din ţară nivelul remunerării muncii specialiştilor e mai scăzut decît al muncitorilor, fapt ce nu trebuie privit ca unul normal.

Prin urmare, salariul în calitate de preţ al forţei de muncă, trebuie să fie consecutiv majorat prin apropiere cu coşul minim de consum, iar în continuare şi cu bugetul de consum al persoanelor apte de muncă. Indicatorul cuantumului minim de remunerare a muncii e necesar să fie considerat o garanţie socială de stat a reproducerii simple a forţei de muncă, iar salariul trebuie să fie orientat nu spre supravieţuirea mizerabilă a lucrătorului, dar spre stimularea muncii înalt reproductive. Aceasta va permite a realiza stabilizarea atît în economie, cît şi în societate.

Principiile fundamentale de reglare a veniturilor populaţiei la nivel de stat, ţinînd cont de situaţia ce ne creează la formarea lor, ar putea fi stimularea activităţii antreprenoriale de muncă; evitarea diferenţierii nejustificate şi considerabile a veniturilor lucrătorilor din diverse sfere ale activităţii economice, precum şi a veniturilor diverselor grupe sociale; sporirea pe etape a remunerării muncii lucrătorilor din sfera bugetară; apropierea treptată a tuturor nivelurilor minime ale veniturilor de indicile minimelor de consum respectiv cu indexarea dinamicii lor continue.

Un moment important şi de apreciat în cadrul întreprinderilor din ţara noastră ar fi faptul că evidenţa contabilă este automatizată, astfel munca în domeniul contabilităţii este redusă, fiind posibil în orice moment a prezenta date concrete cu ajutorul programei contabile. De asemenea, acest lucru uşurează evidenţa timpului lucrat, precum şi calcularea salariilor. Vizualizarea tabelului de pontaj permite verificarea complexă a totalului orelor lucrate, astfel evitîndu-se subîndeplinirea sau supraîndeplinirea balanţei orelor de lucru prognozate lunar.

La nivelul întreprinderilor perfecţionarea contabilităţii datoriilor faţă de personal privind retribuirea muncii s-ar referi la îmbunătăţirea şi facilitarea evidenţei contabile prin:

- determinarea oportună şi corectă a salariului fiecărui angajat;
- depistarea abaterilor de la tariful de retribuire a muncii după locul de apariţie, tip, cauze şi vinovatul acestora;
- determinarea corectă a salariilor pe tipuri şi repartizarea acestora după criterii corespunzătoare.

În afară de cele expuse mai sus, s-ar putea de examinat posibilităţile întreprinderii privind acordarea anumitor motivaţii stimulatorii sub formă de sporuri sau premieri. Aceasta ar trebui prevăzută într-o dispoziţie internă a firmei care ar putea stipula condiţiile şi modul de acordare a premiilor. Ar fi de apreciat studierea strictă a evidenţei îndeplinirii eficiente şi pe deplin a lucrărilor efectuate de către angajat, precum şi urmărirea disciplinei în timpul serviciului, pentru a evita premierea inco-

rectă a lucrătorilor care nu merită şi totodată descurajarea angajaţilor care îndeplinesc lucrul la nivel înalt şi în termen oportun.

O importanţă deosebită, capătă elaborarea graficului concediilor, deoarece prin acordarea haotică a concediilor de odihnă anuale, care spre deosebire de concediile medicale pot fi programate cu exactitate, s-ar putea ajunge la micşorarea eficienţei utilizării timpului de muncă şi la cheltuieli pentru salarizare, care constituie sume plătite adăugător pentru îndeplinirea obligaţiilor de lucru a persoanei absente de către alt angajat.

O dezvoltare a întreprinderilor poate fi efectuată numai cu colaborarea tuturor angajaţilor, atît a personalului din administrare, cît şi celor din activitatea de bază şi cea secundară. Aceasta va rezulta o productivitate mai mare şi respectiv odată cu creşterea productivităţii muncii se creează condiţii reale pentru majorarea nivelului de remunerare a muncii. Mijloacele orientate în vederea remunerării muncii trebuie astfel folosite ca ritmul creşterii productivităţii muncii să depăşească ritmul creşterii remunerării ei, numai asemenea condiţii dau posibilitatea creşterii ritmurilor muncii lărgite.

Concluzionînd asupra ideilor expuse mai sus ne permitem formularea următoarelor concluzii şi recomandări:

- evidenţa contabilă a decontărilor cu personalul privind retribuirea muncii are un volum mare şi important în contabilitatea întreprinderii;
- legătura salariului cu rezultatele muncii ar trebui să capete un conţinut particular, prin o diferenţă la salarizare între apartenenţele salariaţilor la categoria de muncitor sau salariat;
- pentru evitarea incertitudinii la calculul salariilor este necesar de a asigura o exactitate şi obiectivitate maximă a tabelelor de evidenţă a timpului de muncă, a mişcării personalului, precum şi a stagiului de lucru al fiecărui angajat;
- salariul în calitate de preţ al forţei de muncă, trebuie să fie consecutiv majorat prin apropiere cu coşul minim de consum, iar în continuare şi cu bugetul de consum al persoanelor apte de muncă;
- pentru creşterea productivităţii muncii şi reducerea pierderilor din timpul nelucrat este necesar planificarea volumului de lucru pe fiecare angajat, în corespundere cu capacităţile acestuia;
- de a examina posibilităţile întreprinderii în vederea acordării unor plăţi suplimentare motivatorii pentru intensificarea ritmului de muncă în scopul îndeplinirii mai eficiente a obligaţiilor angajaţilor.

Considerăm că aplicarea recomandărilor expuse va contribui la perfecţionarea contabilităţii privind decontările cu personalul şi respectiv la creşterea productivităţii muncii.

Referinţe bibliografice

1. *Legea salarizării nr. 242-XVI din 20.11.08* // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.237-240 din 31.12.2008.
2. *Codul fiscal al Republicii Moldova pe anul 2012* // Contabilitate şi audit nr.1, 2012.
3. *Ghidul contabilului*, Editura VIVAR-EDITOR, Chişinău, 2007, 535 p.
4. Iacob P., Atanasiu P., *Contabilitatea financiară a întreprinderii*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2004, 412 p.
5. Nederiţă A., Bucur V., Cărăuş M., *Contabilitatea financiară, Ediţia II,* Chişinău, ACAP, 2003, 640 p.

TENDINŢE ACTUALE ÎN PROCESAREA LIMBAJULUI NATURAL PENTRU LIMBA ROMÂNĂ

Mircea PETIC, *dr, lect. sup. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți

Summary: *The article presents some trends in natural language processing research topic for Romanian language such as the use of computational linguistic resources. In addition, some useful applications are demonstrated, that use computational linguistic resources in both pre-processed texts as well as unstructured texts.*

Key-words: *natural language processing, computational linguistic resources, linguistic web services.*

În zilele noastre foarte multe domenii ale activităţii umane se informatizează. Nu este o excepţie nici limbajul natural. Mai mult, este esenţial pentru supravieţuirea unei limbi ca ea să fie folosită în sistemele de informare electronică. În acest sens, tehnologiile limbajului uman devin tot mai importante în era informaţională. Limba română începe să se contureze ca una din limbile semnificative în privinţa resurselor informatice şi a tehnologiilor aplicate ei. Totuşi, chiar şi cei mai fideli dintre susţinătorii informatizării limbajului sînt de acord cu privire la imensa cantitate de necunoscut care însoţeşte acest proces. Astfel tehnologizarea unei limbi necesită consolidarea bazei teoretice din domeniul lingvisticii.

Eforturi pentru dezvoltarea resurselor lingvistice şi instrumente de procesare a limbajului natural pentru limba română sînt depuse în puține centre academice din România (în general București, Iași și Cluj-Napoca) și Republica Moldova (Chișinău), cît și în unele centre din afara acestor regiuni. Astfel cele mai importante centre de cercetare în procesarea limbajului natural sînt:

- Institutul de Matematică şi Informatică al AŞM, Chişinău;
- Universitatea Tehnică a Republicii Moldova, Chişinău;
- Universitatea „A. I. Cuza" din Iaşi;
- Institutul de Informatică Teoretică al Academiei Române (Filiala Iași);
- Institutul de Cercetări în Inteligenţă Artificială, Bucureşti.

Una din primele aplicaţii de procesare a limbajului natural a fost cea de despărțire în silabe a cuvîntului. Automatizarea procesului de divizare în silabe nu reprezintă o problemă ordinară, deoarece, la etapa de prelucrare a cuvîntului, informaţia fonetică este inaccesibilă, deşi anume această informaţie este importantă (Demidov&Verlan, 1996). Algoritmii elaboraţi şi programele corespunzătoare, dezvoltate ulterior, se bazează pe regulile clasice de divizare a cuvintelor în silabe, avînd drept reper semnificaţia fonetică a literelor. Totuşi, caracterul specific al limbii române nu permite formalizarea completă a regulilor de divizare a cuvintelor în silabe, în mare parte din cauza vocalelor. Acestea pot fi simple şi complexe (aşa-numitele semivocale), accentuate şi neaccentuate, şi regula de divizare în silabe depinde de categoria vocalei (frea-măt, re-cre-at, ghiont, ghi-o-cel etc). În acest fel, unicul lucru care poate fi stabilit în momentul în care se cunoaşte cuvîntul este consecutivitatea vocalelor şi a consoanelor. Informaţia fonetică nu este accesibilă. În această ordine de idei, este imposibilă acoperirea completă a regulilor de împărţire în silabe. Cele mai complicate situaţii apar în procesarea consecutivităţii de vocale (au, ea, ia, ie, io, ii, oa, ua), care pot fi (sea-ră, ier-ta, iod, au-gust) sau nu diftongi. Aceeaşi problemă e şi cu

procesarea triftongilor. În acest sens, algoritmul de împărţire a cuvintelor în silabe din limba română a prevăzut procesarea a unui număr destul de mare de situaţii. Chiar dacă nu se pretinde la completitudinea algoritmului, totuşi circa 70% de cuvinte din aproximativ 70000 de cuvinte din textele din domeniul ştiinţei şi artei sînt împărţite corect în silabe (Demidov&Verlan, 1996).

Un alt tip de aplicaţii de procesare a limbajului natural sînt cele de flexionare automată. Prima încercare de acoperire a morfologiei flexionare pentru limba română a fost modelarea FAVR în mediul Mac-ELU. În urma analizei atributelor specifice fiecărei părţi de vorbire în parte, în descrierea morfologică implementată în Mac-ELU s-au utilizat 20 de categorii gramaticale. Clasificarea s-a efectuat nu numai în baza cerinţelor prelucrărilor morfo-lexicale, ci şi a granularităţii necesare analizei şi, respectiv, a generării sintactice (Tufiş, 1996).

O altă aplicaţie de flexionare automată ce merită atenţie este sistemul AnMorph, descris în (Cristea&Forăscu, 2006). În prezent baza de date a aplicaţiei acoperă doar parţial morfologia limbii române. În sistemul morfologic se compară formele introduse de utilizator cu acele care pot fi generate, pornind de la o paradigmă deja existentă în baza de date a sistemului şi, dacă asemănarea este confirmată, se generează restul formelor. Dacă se întîmplă acest lucru, utilizatorul doar verifică şi validează partea tabelului generată automat.

O altă abordare poate fi găsită în metodele de flexionare propuse de S. Cojocaru, care ţine cont de clasificarea descrisă de A. Lombard şi C. Gâdei în (Lombard& Gâdei, 1981). Algoritmul utilizează o gramatică funcţională de flexionare, care formalizează procesul de realizare a alternanţelor vocalice şi consonantice şi de formare a flexiunilor (prin concatenarea temei cuvîntului de bază cu seturile de terminaţii corespunzătoare). Pentru limba română această gramatică include 866 de reguli şi 320 de seturi de terminaţii. Această metodă, numită metodă statică de flexionare, a contribuit substanţial la acumularea resurselor lingvistice, fiind aplicată pentru flexionarea a circa 30.000 de cuvinte pentru care era cunoscut grupul de flexionare din (Lombard& Gâdei, 1981). Metoda statică diferă de cea dinamică, în cadrul căreia se încearcă să se calculeze modelul de flexionare pentru fiecare cuvînt în parte. Algoritmul a fost testat pe 30.000 de cuvinte, care nu au fost incluse în clasificarea statică. De asemenea, au fost depistate unele iregularităţi (3% din numărul de cuvinte flexionate). Dincolo de aceasta s-a elaborat un set de programe care în regim semiautomat, generează toate formele flexionate. În anumite cazuri pentru obţinerea corectă a flexiunilor dorite, se solicită implicarea utilizatorului pentru selectarea modelului potrivit (Ciubotaru et al, 2007).

Aplicaţiile morfologiei flexionare descrise mai sus îmbogăţesc resursele lingvistice, dar numai cu formele acestor cuvinte deja existente, fără a obţine cuvinte cu sensuri noi, această funcţie revenindu-i procesului de derivare pentru care în baza regulilor, constrîngerilor, schimbului de afixe, precum şi a metodelor de proiectare a derivatelor a fost elaborat un algoritm de derivare automată care, fiind aplicat asupra a trei resurse lingvistice computaţionale preprocesate, a produs 11191 cuvinte derivate noi. Aceste cuvinte, fiind ulterior flexionate, au completat dicţionarul RRTLN (*Resurse reutilizabile ale tehnologiei limbajului natural*) cu 123106 intrări noi (Fig. 1) (Petic, 2011).

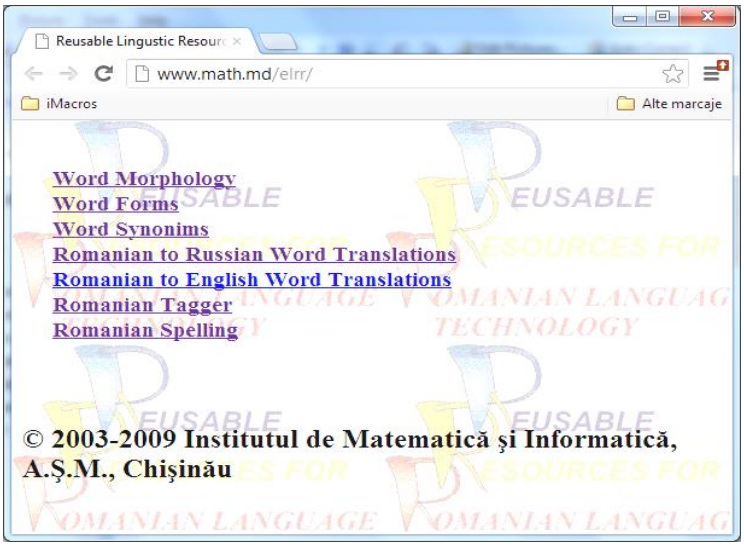

Figura 1. *Interfaţa Web a RRTLN*

RRTLN – conţine o bază de date cu informaţie lingvistică la nivel de cuvînt şi un set de programe de gestionare (Boian et al, 2005). Astfel, lexiconul conţine nu doar reprezentarea grafică a cuvîntului, dar şi informaţia despre categoriile morfologice ale lui şi posibilele funcţii sintactice. RRTLN are aproximativ 100.000 de cuvinte leme şi circa 1.000.000 de flexiuni. De menţionat, că un cuvînt poate avea mai multe intrări pentru diferite părţi de vorbire, astfel avînd o altă semantică, de exemplu, *bun* ca adjectiv în sens de binevoitor, amabil, *bun* ca adverb reprezentînd o aprobare şi *bun* ca substantiv în sens de bunic sau de proprietate. Alături de informaţia lingvistică pentru limba română, complexul RRTLN conţine şi informaţii cu privire la sinonime şi traduceri (engleză, rusă). Un set de programe de gestionare a bazei de date (Colesnicov, 2010) asigură efectuarea operaţiilor necesare. Popularea BD cu informaţie morfologică se efectuează cu ajutorul unui program, care în baza lemei indicate, permite analiza şi generarea automată a circa 90% din numărul total al cuvintelor lemă (Boian et al, 2010), celelalte 10% prezentînd iregularităţi.

Rezultatele de mai sus au permis elaborarea corectorului ortografic pentru limba română care a fost elaborat şi integrat în editorul de text Microsoft Word. În plus, în colaborare cu grupul editorial LITERA un CD cu corectorul ortografic cu o baza lingvistică de 1 milion de cuvinte a fost publicată.

O altă tendinţă actual de cercetare în procesare a limbajului natural constă în procesarea corpusurilor lingvistice computaţionale. În lucrarea V. Bobicev a fost descris modul de procesare a mai multor corpusurilor cu ajutorul unor metode statistice. În experimentele cu restabilirea semnelor diacritice în text au fost obţinute rezultate foarte bune de restabilire, aproximativ 98%. În experimentele de clasificare a documentelor aproximativ 97% de documente au fost clasificate corect (68 din 70), ceea ce poate fi considerat un rezultat destul de reuşit. În experimentul de dezambiguizare morfologică programul a dezambiguizat absolut corect 95,3% de cuvinte. Din cele 4,7% de dezambiguizare greşită, numai în 2,5% a fost comisă o eroare în partea de vorbire. În restul cazurilor, 2,2%, a fost greşit detectat numai o caracteristică morfologică din cod. În concluzie experimentele efectuate demonstrează abilita-

tea metodelor statistice de a rezolva o clasă mare de probleme practice de prelucrare a textului (Bobicev, 2007).

În teza de doctorat a Victoriei Maxim este tratat un alt subiect promițător pentru cercetare ce ține de analiza computaţională a corespondenţei de afaceri. Drept rezultat au fost create următoarele resurse lingvistice computaţionale: corpusul paralel bilingv englez-român cu texte ale scrisorilor de afaceri, adnotarea lui automată şi dezambiguizarea manuală și o ontologie sumară a conceptelor de business. În plus s-a reuşit formalizarea sintactică a Grupurilor Nominale ce conţin termeni și extragerea din corpus a unităţilor terminologice, validarea lor şi organizarea într-un dicţionar englez-român de termeni de afaceri. Ca rezultat a fost elaborat un program de traducere asistată de calculator a textelor comerciale din limba engleză în cea română (Maxim, 2008).

Un alt domeniu care se dezvoltă actualmente în procesarea limbajului natural ține de dezvoltarea serviciilor Web lingvistice. În continuare vor fi descrise succint posibilitățile http://www.racai.ro/ webservices/. De menționat că toate aplicațiile care vor fi pomenite există ca aplicații de sine stătătoare (Tufiș et al, 2007).

Ceea ce ține de identificarea limbii se poate de spus că acest serviciu asigură identificare a limbii unui text scris într-una dintre cele 22 de limbi ale Uniunii Europene. Textul ar trebui să conțină un număr minim de 10-15 cuvinte.

Adnotarea morfo-lexicală se face cu o mare acuratețe (în jur de 98%) atît pentru limba română cît și pentru limba engleză. Există două implementări diferite pentru sarcina de adnotare morfo-lexicală: una se bazează pe paradigm HMM (Hidden Markov Models – Modele Markov Ascunse) iar cealaltă folosește abordarea Maximum Entropy (Entropie Maximă).

Un alt serviciu garantează codificarea de corpusuri paralele în format XCES pornind de la texte neprelucrate. O altă posibilitate a serviciilor este de a vizualiza cu ajutorul grafurilor hiporbolice la elementele celei mai mari ontologii lexical pentru limba română Ro-WordNet.

DIAC$^+$ este un serviciu care permite recuperarea automată a diacriticilor în texte în limba română scrise fără – sau scrise doar parțial – cu caractere diacritice. DIAC$^+$ este de asemenea disponibil și ca o aplicație de sine stătătoare, în forma unui DLL pentru MSOffice.

Unul din cele mai importante centre universitare care se ocupă cu succes de cercetarea în domeniul de procesare a limbajului natural este Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Unele din direcţiile prioritare sînt:

- Parsarea articolelor din DEX pentru obţinerea arborelui lexico-semantic al unei intrări de dicţionar într-un fişier XML care reprezintă codificarea definiţiilor din intrarea respectivă;
- Realizarea inferenţelor textuale pe limba română presupune ca în baza a două fragmente de text se cere precizarea dacă înțelesul unuia din texte poate fi dedus din celălalt.
- Extragerea automată a definiţiilor din texte este o parte a unui sistem complex de întrebare răspuns, pentru regăsirea răspunsurilor la întrebări de tip definiție.

Elaborarea și dezvoltarea unui sistem de întrebare răspuns este una din cele mai tentante sarcini în cercetarea din domeniul procesării limbajului natural. Primul sistem de întrebare răspuns românesc a fost dezvoltat în anii 80 și era reprezentat de o

interfață ce facilita comunicarea cu o rețea semantic (care codifica cunoaşterea). Astăzi astfel de sisteme folosesc documentele text ca baza de cunoaştere şi integrează tehnici de prelucrare a limbajului natural pentru a găsi răspunsul la o întrebare pusă în limbajul natural. Arhitectura general a unui sistem întrebare răspuns constă din: o colecţiei de texte din Wikipedia (XML, HTML), componentele de filtrarea documentului (html→txt), pre-procesarea lingvistică (tokenizare, lematizare, etc.), analiza întrebării, crearea indexului şi căutarea documentară, extragerea răspunsului şi analiza rezultatului (Iftene et al, 2007).

Din cele menţionate în articol constatăm că limba română începe să se contureze ca una din limbile semnificative în privinţa resurselor informatice şi a tehnologiilor aplicate ei. Totuşi, chiar şi cei mai fideli dintre susţinătorii informatizării limbajului natural sînt de acord că acest proces este încă supus hazardului. De aceea sînt deosebit de importante cercetările şi elaborările, care permit să înaintăm cu anumiţi paşi concreţi în acest domeniu.

Referinţe bibliografice

1. V. Demidov T. Verlan, An approach to the word division into syllables for Romanian lan-guage, Computer Science Journal of Moldova, v.4, n.1 (10), 1996, pp. 59-68.
2. Tufiş D. ş. a. Morfologia limbii române, o resursă lingvistică reversibilă şi reutilizabilă. În: Limbaj şi Tehnologie. Bucureşti: Editura Academiei, 1996, p. 59-65.
3. Cristea D., Forăscu C. Linguistic Resources and Technologies for Romanian Language. In: Computer Science Journal of Moldova, Vol. 14, nr. 1 (40), 2006, p. 34-73.
4. Lombard A., Gâdei C. (1981) *Dictionnaire morphologique de la langue roumain*, Bucureşti, Editura Academiei, 232 p.
5. Ciubotaru C. ş. a. Contribuții la proiectul RoLTech: Platforma pentru tehnologia limbii române: resurse, instrumente, interfețe. În: Lucrările atelierului „Resurse Lingvistice şi Instrumente Pentru Prelucrarea Limbii Române. Iaşi: Editura Universităţii, 2007, p. 171-179.
6. Petic M. Lexical derivation approaches for functional extention of computational linguistic resources. In: Proceedings of the 8th International Conference "Linguistic Resources and Tools for processing of the Romanian language" 8-9 december 2011, 26-27 april 2012. Bucharest, Editura Universitatii "Alexandru Ioan Cuza" Iasi, pp. 29-38
7. Boian E. ş. a. Technologization of Romanian: linguistic resources, applications, tools. In: Proceedings of the 4th International Conference on Microelectronics and Computer Science. Chisinau, Vol. II, 2005, p. 519-522.
8. Colesnicov A. Selection of processing tools in digital research environments. In: Proceedings of „Actual problems of mathematics and informatics", UST – 80 ani. Chişinău, 2010, p. 88-89.
9. Boian E. ş. a. Application based on Reusable Linguistic Resources. In: Multilinguality and Interoperability in Language Processing with Emphasis on Romanian. Bucureşti: Editura Academiei, 2010, p. 461-475.
10. Bobicev V. Metode și algoritmi statistici de procesare a textelor (în baza textelor în limba română). Teză de dr. în informatică, Chişinău, 2007. 229 p.
11. Maxim V. Analiza computaţională a corespondenţei de afaceri. Teză de dr. în informatică, Chişinău, 2008. 220 p.
12. Tufiş D. ş. a. Servicii web lingvistice ale ICIA. În: Lucrările atelierului „Resurse Lingvistice şi Instrumente Pentru Prelucrarea Limbii Române. Iaşi: Editura Universităţii, 2007, p. 61-68.
13. Iftene A. ş. a. Construirea unui sistem de Întrebare Răspuns pentru limba română. În: Lucrările atelierului „Resurse Lingvistice şi Instrumente Pentru Prelucrarea Limbii Române. Iaşi: Editura Universităţii, 2007, p. 109-118.

IMPLICAŢIILE REMITENŢELOR ÎN CREŞTEREA ECONOMICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

Natalia BRANAŞCO, *lector univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Résumé: *La migration du travail est un des plus dynamiques flux migratoires du monde stimulé par la situation économique précaire et par les conditions du marché du travail dans certains pays, d'où fait partie et la République de Moldavie. Dans les conditions de la diminution critique des investissements étrangers directs, les flux de rémittences sont devenus la source la plus importante des moyens financiers. L'aisance dans les familles des émigrants a accentué la pauvreté des autres familles. Les rémittences augmente la consommation et stimule l'import. Dans ces conditions, il faut se décider sur les plus optimales méthodes par lesquelles les émigrants pourraient employer leur gain et l'encouragement de la création de petites entreprises.*

Mots-clés: *migration internationale, migration de la main-d'œuvre, flux migratoire, rémittences, croissance économique.*

Organizaţia Internaţională pentru Migraţie (OIM) defineşte *migraţia internaţională a forţei de muncă* ca un proces de „emigrare temporară în altă ţară, ce este motivată de obţinerea unor venituri alternative, speranţa de întoarcere în ţara de origine şi care nu prevede o nouă reşedinţă".

Termenul *„remitenţă"* este un neologism preluat din limba engleză – *remmittances* – care are sensul de bani transferaţi dintr-un loc în altul. Judith van Doorn utilizează termenul cu sensul de „parte a veniturilor obţinute de către muncitorii migranţi transmisă în ţara lor de origine". Cerstin Sander, Ralph Chami definesc remitenţele ca reprezentînd un „flux substanţial de mijloace financiare, îndreptat preponderent din ţările dezvoltate spre ţările în dezvoltare". Rolul remitenţelor în dezvoltarea economică suscită un interes tot mai mare în ultimul timp.

Unul dintre cercetătorii din acest domeniu, Devesh Kapur prezintă cinci *dimensiuni ce determină atractivitatea remitenţelor* pentru cercetători şi factorii de decizie (Migraţia de muncă şi remitenţele în Republica Moldova 2005: 20):

1) Remitenţele constituie o sursă din ce în ce mai semnificativă de finanţare externă a ţărilor în dezvoltare.

2) Remitenţele sînt resurse pentru ţările cu nivel mediu scăzut de venituri, în timp ce a doua jumătate revine ţărilor cu nivel de venituri mediu ridicat şi celor cu venituri scăzute. De exemplu, China, căreia îi revine una din ponderile cele mai mari a migraţiei pe plan global, recepţionează un volum comparativ mic de remitenţe, cca. 1 mlrd USD anual, ceea ce constituie a opta parte a remitenţelor recepţionate de India. Acest fapt poate indica că chinezii investesc mult mai mult în ţara-gazdă.

3) Remitenţele sînt sursa stabilă de valută: remitenţele recepţionează mai puţin violent la şocuri economice şi manifestă o stabilitate în timp. Remitenţele pot fi un mecanism de asigurare pentru ţările în dezvoltare, datorită faptului că diversifică sursele de finanţare externă.

4) Remitenţele sînt o sursă indispensabilă pentru subzistenţă: pentru multe ţări mici remitenţele au devenit un mijloc vital de venituri.

5) Remitenţele-substituent al ajutoarelor internaţionale: migranţii, şi nu guvernanţii, au devenit furnizorii cei mai mari ai ajutorului din străinătate.

Mărimea şi frecvenţa fluxurilor totale de remitenţe sînt determinate de următorii *factori*:

- numărul migranţilor;
- nivelul salarial al migranţilor;
- nivelul de dezvoltare economică al ţării-gazdă;
- nivelul de dezvoltare economică al ţării receptoare;
- ratele de schimb valutar;
- gradul de dezvoltare a infrastructurii reţelelor de transmitere a remitenţelor;
- caracteristicile sociodemografice ale migranţilor;
- riscul politic al ţării,
- existenţa în ţara de origine a persoanelor dependente de migrant;
- durata aflării peste hotare a migrantului;
- nivelul veniturilor familiei din ţara de origine;
- nivelurile ratelor dobînzii aferente depozitelor în ţările-gazdă şi ţările receptive (Migraţia de muncă şi remitenţele în Republica Moldova 2005: 29).

Datele statistice disponibile arată că fluxurile de remitenţe către ţările în curs de dezvoltare au atins 328 miliarde dolari în 2008, în creştere cu 15 la sută de la 285 miliarde dolari în 2007 şi depăşesc, în continuare, fluxurile de investiţii şi de asistenţă oficială pentru dezvoltare către ţările în curs de dezvoltare. În anul 2009, fluxurile internaţionale totale ale remitenţelor au constituit 307 miliarde dolari. Se cere menţionat faptul că remitenţele reprezintă fluxuri financiare valutare care ajung direct la milioane de gospodării: la aproximativ 10 la sută din populaţia lumii. Efectiv, de la migranţii relativ săraci, care muncesc în ţările bogate, curg mai mulţi bani în ţările în dezvoltare decât volumul sumar al ajutoarelor guvernamentale, împrumuturile bancare private, ajutoarele financiare şi de consultanţă a FMI şi BM.

Remitenţele au anumite implicaţii asupra situaţiei economice ale ţărilor de origine, ce se concretizează în efecte directe, indirecte şi induse.

Efectele directe ale remitenţelor, ce reprezintă venituri ale populaţiei, se materializează în urma utilizării acestora pentru cheltuieli diverse, în venituri ale diferiţilor agenţi economici, ce activează în diverse sectoare economiei.

Efectele indirecte, care vizează influenţa cheltuielilor de consum asupra producătorilor de materii prime, la care firmele producătoare de bunuri şi servicii de consum apelează evident pentru a-şi menţine oferta în conformitate cu cererea de pe piaţă.

Efecte induse se concretizează în impactul remitenţelor asupra întregii economii naţionale, deoarece atât veniturile celor ce lucrează nemijlocit în ramurile producătoare de bunuri de larg consum, cât şi cele ce revin sectorului producător de materii prime, sunt reinvestite cu scopul procurării altor mărfuri şi servicii necesare.

Remitenţele contribuie esenţial la dezvoltarea economiei Republicii Moldova. Dar, deşi remitenţele au influenţat creşterea economică din ultimii ani prin finanţarea consumului, contribuţia lor la o creştere economică durabilă este incertă. În Republica Moldova, volumul remitenţelor a înregistrat o creştere continuă începând cu anii 1999, fiind însă afectate profund de criza financiară mondială actuală. Analiza grafică a dinamicii remitenţelor reprezintă o tendinţă crescătoare, suferind abateri înregistrate în anul 2009 şi cauzate de consecinţele crizei financiare şi economice mondiale actuale.

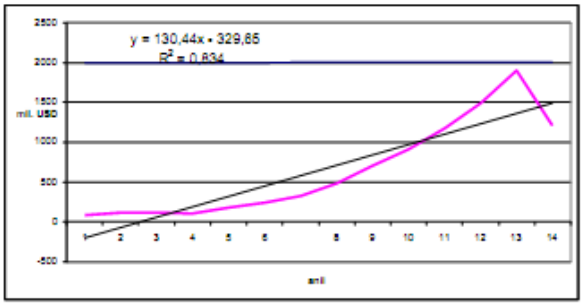

Figura 1. *Trendul influxului de remitenţe în Republica Moldova, mil. USD, 1996-2009*
Sursa: (Belobrov 2011: 100)

Impactul enorm al remitenţelor migranţilor asupra economiei Republicii Moldova este evidenţiat şi prin faptul că ţara noastră se înscrie în lista celor mai mai mari beneficiari de remitenţe (tabelul 1).

Tabelul 1

Topul ţărilor după volumul de remitenţe, anul 2008

Locul	Ţara	Total remitenţe primite, USD	Ţara	Remi-tenţe /P.I.B	Ţara	Remi-tenţe per capita, USD	Ţara	Remitenţe /export bunuri şi servicii
I.	India	49 bil.	Tadjikistan	50 %	Luxembourg	3527	Tonga	239 %
II.	China	48 bil.	Tonga	38 %	New Caledonia	2528	Haiti	169 %
III.	Mexic	26 bil.	Moldova	31 %	Lebanon	1712	Nepal	159 %
IV.	Philippines	18,6 bil.	Kirgzstan	28 %	Macao	964	Tadjikistan	145 %
V.	Franţa	15,9 bil.	Lesotho	27 %	Belgia	856	Moldova	76 %

Sursa: www.databank.worldbanc.org

Luînd în considerare datele Băncii Naţionale a Moldovei, experţii Băncii Mondiale au ajuns la concluzia că cca 70% din totalul remitenţelor provin de la muncitori, ce lucrează peste hotare mai puţin de un an. Cealaltă parte, mult mai modestă, vine de la migranţii de lungă durată, deci există tendinţa de reorientare a veniturilor muncitorilor migranţi înspre ţara în care activează.

Fluxurile de remitenţe intrate în Republica Moldova au atins sume foarte mari, ce pot fi comparate cu aşa indicatori macroeconomici ca PIB-ul, volumul exporturilor, investiţiile străine directe şi asistenţa financiară externă. Se poate evidenţia corelaţia puternică dintre PIB şi remitenţe în perioada 1999-2009 şi o corelaţie mai slabă între fluxurile de remitenţe şi cele de asistenţă financiară externă şi investiţii directe.

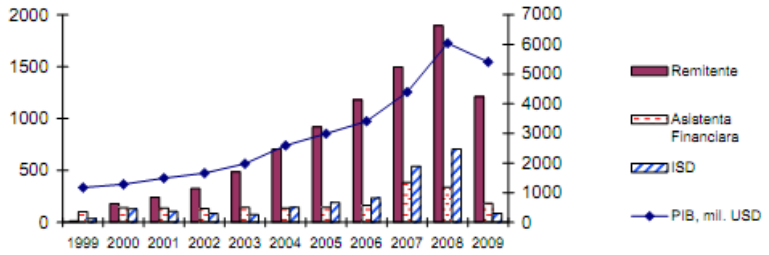

Figura 2. *Dinamica PIB, asistenţei financiare externe, remitenţelor şi ISD în R. Moldova, mil. USD, 1996-2009*
Sursa: (Belobrov 2011: 102)

Creşterea intrărilor de valută străină pe piaţa internă duce la securitatea valutei naţionale. Pentru Republica Moldova, remitenţele devin unul din principalele şi stabile surse financiare. Pe parcursul ultimilor ani remitenţele au avut un impact benefic asupra evoluţiei economiei Republicii Moldova. Influenţele pozitive s-au manifestat atît prin sporirea veniturilor gospodăriilor casnice, cît şi prin majorarea veniturilor în bugetul public de pe urma impozitării indirecte a mărfurilor importate. Astfel, remitenţele au contribuit la ridicarea nivelului de trai al unei părţi considerabile a populaţiei.

În rezultatului unui studiu efectuat în Republica Moldova s-a prezentat situaţia comparativă a familiilor ce beneficiază de remitenţe pînă la procesul de emigrare şi după emigrare (tabelul 2).

Tabelul 2

Situaţia materială a menajelor ce beneficiază de remitenţe

Menaje		Situaţia materială				
		foarte bună	bună	grea	foarte grea	n-au răspuns
Alimentaţie	pînă la migrare	1,6	57,1	34,3	5,6	1,4
	după migrare	7,4	71,6	18,5	1,0	1,5
Locuinţă	pînă la migrare	1,6	52,1	38,2	6,3	1,9
	după migrare	4,7	70,4	21,5	1,6	1,8
Vestimentaţie	pînă la migrare	1,1	46,9	45,0	5,3	1,7
	după migrare	4,5	68,1	24,3	1,4	1,7
Sănătate	pînă la migrare	1,6	50,7	38,3	7,6	1,8
	după migrare	2,8	57,6	33,2	4,7	1,7
Studii	pînă la migrare	1,9	47,4	35,5	4,6	10,6
	după migrare	3,3	60,1	20,8	1,8	14,0
Distracţii	pînă la migrare	1,0	31,8	46,7	12,9	7,5
	după migrare	2,3	47,3	35,6	7,1	7,7

Sursa: Migraţia de muncă şi remitenţele în Republica Moldova (2004), OIM, studiu realizat de B. Ghencea şi I. Gudumac, Chişinău, 2005.

Analizînd datele din tabel, evidenţiem îmbunătăţirea situaţiei economice a familiilor în urma utilizării remitenţelor. Majoritatea remitenţelor sînt utilizate pentru consum curent şi durabil, procurarea de imobile, economisirea în sistemul bancar. Mai puţin de 10% sînt folosite în investiţii propriu-zise, în acest proces fiind nişte obstacole importante: fluxul total al remitenţelor este compus dintr-un număr mare de sume mici destinate consumului, iar cei care ar iniţia afaceri, adică cei care şi-ar asuma riscuri, se află peste hotare. Un asemenea mod de absorbţie a remitenţelor a rezultat, pe de o parte, susţinerea ritmurilor de creştere economică, iar pe de altă parte – acumularea unor dezechilibre majore în sistemul economic moldovenesc.

Este evident, că un model de creştere economică bazat pe remitenţe nu este durabil, iar pentru aceasta veniturile remise trebuie să fie îndreptate nu doar în creşterea consumului, ci, mai ales, în sporirea investiţiilor. În Raportul Băncii Mondiale cu privire la Dezvoltare din anul 2006 se arată că „dacă remitenţele ar fi investite în economia naţională, acestea ar contribui la creşterea economică, aşa ca în cazul Mexicului, după formula 2 la 1, ceea ce semnifică ca 1 dolar investit din suma remi-

tenţelor în activitatea economică a ţării reprezintă, de fapt, 2 dolari, celălalt dolar fiind investit de către autorităţile publice". Astfel, şi guvernul Republicii Moldova a iniţiat un astfel de program – *PARE 1+1,* care are drept scop mobilizarea resurselor umane şi financiare ale lucrătorilor emigranţi moldoveni în dezvoltarea economică durabilă a ţării, prin stimularea înfiinţării şi dezvoltării întreprinderilor mici şi mijlocii de către lucrătorii migranţi şi beneficiarii de remitenţe. Programul va activa în baza regulii 1+1, astfel încît un leu investit din remitenţe va fi suplinit cu un leu în formă de grant din cadrul programului – pilot. Ca rezultat, în anul 2011 – 73 beneficiari au efectuat în total investiţii de 35 mln lei, deci real raportul este 2,7 lei din remitenţe + 1 leu grant. Dar este evident faptul, că pentru atragerea masivă a remitenţelor în ţară, este necesar de educat cultura antreprenorială în rîndul populaţiei şi de îmbunătăţit climatul investiţional.

Referinţe bibliografice

1. Belobrov, Angela. *Efectele financiare ale migraţiei externe a forţei de muncă din Republica Moldova.* Teză de doctor în economie. Chişinău, 2011, 214 p.
2. Delcea, Alexandra. *Remittances and international migration: Romania in the context of the European Union*. Piteşti, Paralela 45, 2007, 184 p.
3. *Migraţia de muncă şi remitenţele în Republica Moldova (2004).* OIM, studiu realizat de B. Ghencea şi I. Gudumac, Chişinău, 2005, 120 p.
4. *Republica Moldova – problemele migraţiei.* Institutul Muncii din Republica Moldova şi Institutul Muncii din Grecia. Chişinău, 2007, 381 p.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE COLABORARE ALE STUDENȚILOR UTILIZÎND INSTRUMENTELE WEB 2.0

Nicoleta BLEANDURĂ, *asist. univ.,*
Natalia COJOCARI, *lect. univ.,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălţi

Summary: *The article describes the Web tools used in education. First, a brief history of their evolution is presented followed by a review of different types of web tools used in training and their benefits. Further on, the articles writes about the impact of Web tools on the process of developing students' collaborative skills. It also draws a comparison between collaboration skills development opportunities using Web 2.0 tools compared to traditional methods.*

Key-words: *training, skills, collaboration, information tools, web applications, blog, wiki site, electronic portfolios.*

„Dacă tu ai un măr şi eu am un măr şi le schimbăm între noi,
atunci eu voi avea în continuare tot un măr.
Dar dacă tu ai o idee şi eu am o idee şi schimbăm aceste idei între noi,
atunci fiecare vom avea câte două idei."
George Bernard Shaw

Introducere

Dezvoltarea instrumentelor informaționale Web a condus la dezvoltarea unor metode noi de utilizare a resurselor Internetului. Implementarea tot mai frecventă a acestora în sistemul educațional se dovedește a fi utilă sporirii performanțelor studenților. Motivele ar rezida în faptul că tehnologiile Internet sînt mai puțin costisitoare, au viteză mare de transmitere, economisire de energie, permit accesul si-

multan a mai multor utilizatori la resursele Web. Mai mult ca atît, tînăra generaţie este implicată deja în utilizarea instrumentelor Web. Studenţii care posedă experienţă în mediul Internet vor avea mai puţine dificultăţi în procesul de învăţare prin utilizarea tehnologiilor informaţionale.

Implementarea tehnologiilor Web în educaţie are o importanţă enormă în dezvoltarea şi eficientizarea procesului de instruire, în formarea competenţelor specifice domeniului de studii în care sînt implementate, cît şi pentru dezvoltarea competenţelor de colaborare atît ale studenţilor, cît şi ale profesorilor.

Instrumente Web

În cele ce urmează, vom vorbi despre instrumentele Web nu din punct de vedere tehnic, pentru că de fapt nu reprezintă o tehnologie în sens direct, dar un complex de „servicii şi aplicaţii, realizate graţie dezvoltării pe Internet a numeroase instrumente aplicative" şi vom pune accentul pe posibilităţile de interacţiune şi colaborare pe care le oferă acestea utilizatorilor. (Brezeanu, Gorghiu 2009: 59)

Apariţia şi evoluţia Web 1.0 în perioada anilor 1990-2000 a însemnat răspîndirea siturilor de tip „*read-only*" ce stocau informaţia în mod izolat, fără intervenţia celor din jur. Siturile erau create doar de către profesionişti, iar conţinutul lor era stabilit univoc de către autori. Utilizatorii simpli nu aveau acces la redactarea conţinuturilor. Produsele soft erau foarte scumpe.

Dezvoltarea de mai departe a Web 2.0 (Figura 1) între anii 2000-2010 a însemnat oferirea posibilităţii de partajare a informaţiilor între utilizatori şi colaborarea dintre aceştia (Jarche 2008, 1). Utilizatorii simpli au de acum posibilitate de a conlucra pentru dezvoltarea conţinuturilor. Apar o mulţime de soft-uri libere.

Apare noţiune de *software social* ca parte componentă a Web 2.0. ce cuprinde „numeroase instrumente Web, care permit stabilirea relaţiilor între utilizatori, conexiuni între grupuri şi partajarea spaţiului pentru colaborare şi schimb de informaţii". (Anghel 2008, 2)

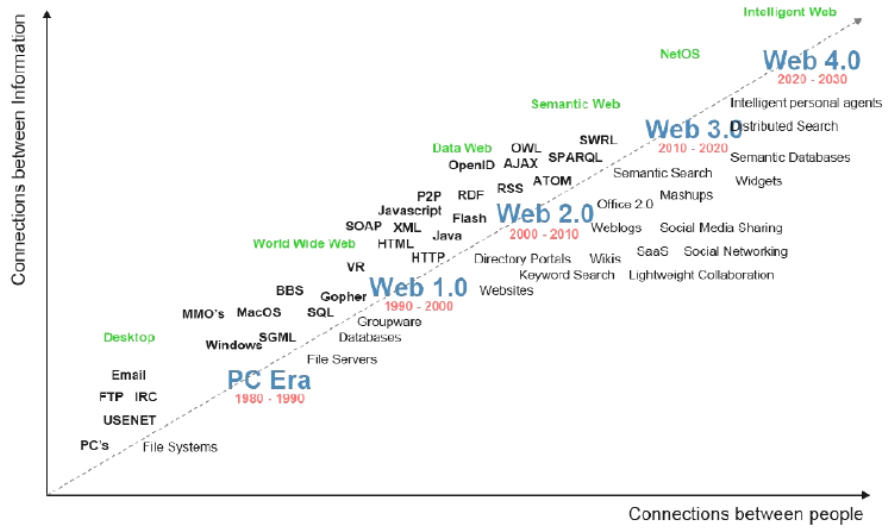

Figura 1. *Evoluţia instrumentelor Web*

Dintre instrumentele software-lui social se pot menționa (Mandrillon 2011, 2):

(a) situri de partajare video – permit încărcarea video (Youtube, ExaleadVideo),
(b) situri de partajare foto – permit încărcarea imaginilor (Flickr, ExaleadImages)
(c) situri de partajare a prezentărilor – (Slideshare, Slidefinder),
(d) rețele sociale – comunități on-line ce au activități comune (Facebook),
(e) blog-uri – un sit web personal în care autorul poate include pagini personale cu informație text sau grafică, iar utilizatorii pot lăsa comentarii (Blogger),
(f) micro-blog-uri (Twitter)
(g) wiki-uri – pagini Web, conținutul cărora poate fi redactat de către utilizatori (Wikipedia),
(h) RSS – permite website-urilor actualizarea constantă a conținutului prin fluxuri web din diferite surse (Yahoo! News, Google News)
(i) Instrumente pentru discuții (Skype, Google Talk) ș.a.

În prezent Web-ul evoluează în continuu, dezvoltînd platforme complexe de cooperare între utilizatori cu posibilități avansate.

Instrumente Web în instruire

Există numeroase instrumente Web utilizate în procesul de predare/învățare datorită facilităților pe care le oferă pentru comunicare și schimb de informație (experiență) între cei ce doresc să învețe, indiferent de distanțele spațiale sau temporale care îi separă. Aceste instrumente au început să fie utilizate tot mai frecvent de către profesori, aceștia creînd comunități întregi bazate pe cursurile predate. Succesul implementării acestora nu se datorează posibilităților tehnice avansate și multiple ale instrumentelor, dar în special, posibilității membrilor lor de a interacționa, de a împărtăși aceleași interese și de a-și pune aceleași întrebări.

Utilizarea **blog-urilor** de către profesori (Figura 2) în educație are loc tot mai frecvent deoarece:

(a) este posibilă structurarea cursurilor,
(b) permite managementul și partajarea informațiilor,
(c) permite de a face cunoscute opiniile personale,
(d) permite comunicarea on-line cu studenții,
(e) permite informarea studenților. ș.a.

Figura 2. *Exemplu de blog*

La fel în educație sînt foarte răspîndite **sit-urile wiki**, datorită faptului că:

(a) De obicei au o interfață simplă;

(b) Chiar şi utilizatorii neprofesionişti pot adăuga pagini foarte rapid;
(c) Nu este necesară cunoaşterea programării pentru a posta informaţia necesară, necesită doar lucru asupra conţinutului.

Un exemplu de sit wiki este acel în care studenţii îşi pot crea portofoliile personale. Avantajele unui asemenea sit sînt:

(a) Există posibilitatea organizării documentelor personale, atît a profesorului cît şi a studentului;
(b) Există posibilitatea creării diferitor pagini ce să conţină diverse tipuri de fişiere: video, text, prezentări;
(c) Permite colaborarea cu diverşi membri a grupului;
(d) Permite crearea unei reţele sociale formate din colegi, profesori, prieteni;
(e) Este posibilă stabilirea accesului membrilor diferitor grupe la diferite documente;
(f) Este uşor de colectat datele de la un grup de studenţi (Cabac ş.a., 2011) ş.a.

În Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălţi un asemenea site şi anume aplicaţia *Mahara* este utilizată de către studenţii anului I la Facultatea de Ştiinţe Reale, Economice şi ale Mediului la cursul „Aplicaţii generice": weten.usb.md/mahara (Figura 3)

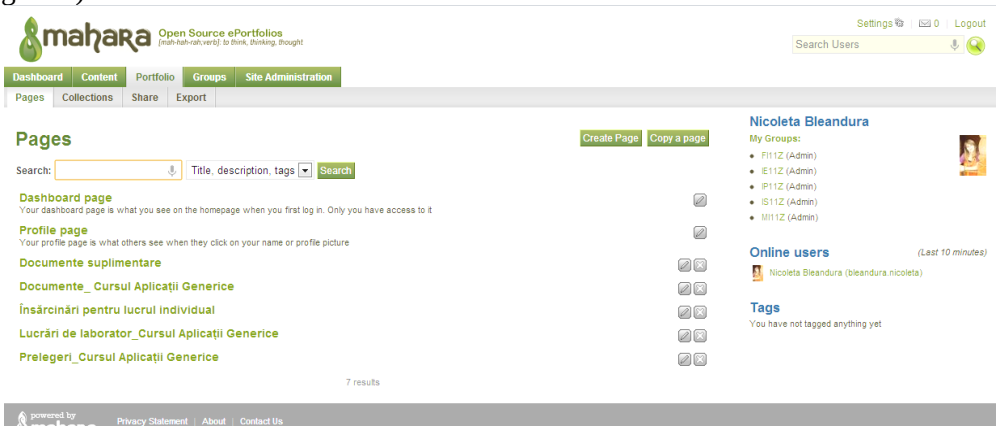

Figura 3. *Aplicaţia Mahara*

Pe sit sînt postate toate documentele necesare cursului de către profesor. Studenţii urmează să formeze şi ei portofoliile lor personale care se vor lua în calcul la determinarea notei finale.

Există şi alte platforme mai avansate care sînt numite instrumente Web 3.0. utilizate în educaţie ce oferă posibilităţi mai complexe.

Un exemplu poate servi mediul *Netvibes* (Figura 4).

Utilizînd *Netvibes* este posibilă crearea unei pagini personalizate ce permite utilizatorilor să adauge widget-uri sau module la diferite file personale. Astfel de exemple de module ar putea fi actualizări Facebook, fluxuri de fotografii de pe Flickr, Căutare Google, Fluxuri RSS ş.a. Elevii pot folosi *Netvibes* ca un mediu de învăţare personal, ce le-ar permite să concentreze împreună resurse educaţionale din diverse sit-uri de pe web.

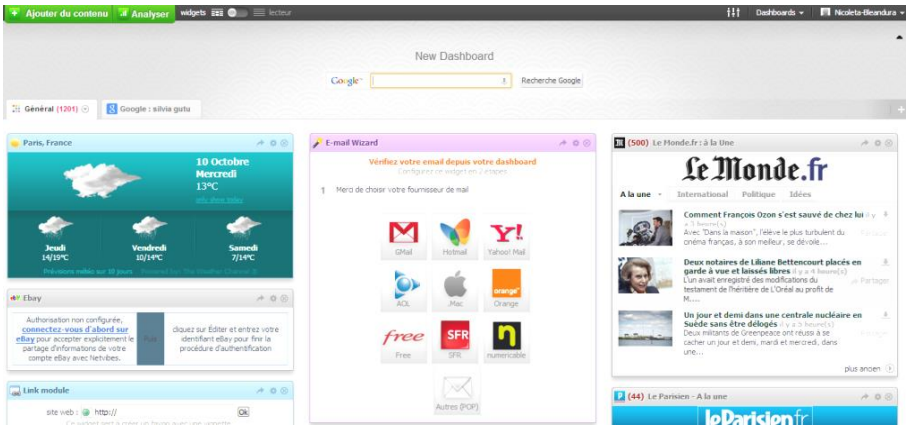

Figura 4. *Mediul Netvibes*

Instrumente Web pentru dezvoltarea competențelor de colaborare.

Conform paradigmei socio-constructiviste și interactive de învățare, dezvoltată în mare parte de către Philippe Jonnaert, studentul își construiește propriile cunoștințe și ulterior își dezvoltă competențele doar în interacțiune cu alții și cu mediul în care se află. (Jonnaert 2003, 30) Procesul de învățare nu ar putea fi posibil în vid. Doar într-o anumită situație, în interacțiune cu diverse resurse umane și materiale are loc dezvoltarea competențelor. Această abordare își găsește o oglindire dublă în utilizarea instrumentelor Web 2.0.:

(1) acestea servesc drept context favorabil pentru formarea cunoștințelor în interacțiune cu alți studenți și profesori și

(2) asigură, în același timp, dezvoltarea competențelor de colaborare ale studenților cît și ale profesorilor.

Astfel, impactul acestor medii asupra procesului instructiv contribuie în mare măsură la dezvoltarea competenței de colaborare a studenților. Această competență rezidă în capacitatea de a lucra în comun, participînd activ prin comunicare, împărtășire de idei, comparare, schimb de opinii, soluții, exerciții practice.

Dezvoltarea competențelor de colaborare utilizînd instrumentele Web 2.0. față de metodele tradiționale este prezentată în Tabelul 1.

Tabelul 1. *Dezvoltarea competențelor de colaborare utilizînd instrumentele Web 2.0.*

	Metode tradiționale	**Instrumentele Web 2.0.**
Procesul de studii are loc	În universitate	În universitate dar și prin colaborare on-line
Profesorul	Predă studentului. De obicei, nu colaborează cu el	Ghidează studentul în procesul de studii, prin colaborare continuă
Poziția profesorului	Nu este la curent cu noile tehnologii, metode	Împărtășindu-și realizările cu alți profesioniști se află într-un constant proces de perfecționare
Evaluarea profesorului	De regulă lipsește	Este permanent evaluat informal de către egalii lui
Studentul	Învață de la profesor	Învață de la profesor, dar și de la alți studenți prin colaborarea cu aceștia

Poziția studentului	Pasiv, de subordonare.	Activ, de colaborare, implicare, dispus să învețe de la alți membri
Modul de gestiune a cunoștințelor	Orientări învechite în modul de formare a cunoștințelor	A gîndi şi a reflecta colaborativ pentru a dobîndi individual noi competenţe

Concluzii

Implicarea activă în procesul de instruire prin intermediul instrumentelor web: comunităţilor online, blog-urilor, siturilor wiki reprezintă un mod eficient de a face față volumului enorm informațional, de a gestiona grupele de studenți în cadrul cursului de studiu, de a contribui la dezvoltarea competențelor studenților, inclusiv a celor de colaborare, cît şi cel mai important fel pentru profesor de a rămîne relevant în domeniul de studiu, din punct de vedere profesionist şi creativ. Rămîne în seama profesorilor să testeze şi să adopte diverse instrumente Web pentru a elabora secvențe optime de predare/învățare.

Referințe bibliografice

1. Anghel, Traian. *Educația 2.0.* În: *Dominus*, [online] septembrie 2008, [citat 11 octombrie 2012]. Disponibil pe Internet: <http://ru.scribd.com/doc/11337821/Educatia-20>
2. Brezeanu, Iulian; Gorghiu, Gabriel. *Web 2.0 - un fundament al universităţii de mâine.* Articol prezentat în cadrul Conferinţei Naţionale de Învăţământ Virtual, ediţia a VII-a, 2009, Universitatea din Bucureşti şi Universitatea Tehnică „Gh. Asachi" Iaşi. [online] 2009, [citat 11 octombrie 2012]. Disponibil pe Internet: <http://www.icvl.eu/2009/disc/cniv/documente/pdf/sectiuneaA/sectiuneaA_lucrarea06.pdf>
3. Cabac, Valeriu ș.a. *The using of electronic portfolio Mahara in learning platform Moodle.* In: *Advanced learning technologies ALTA'2011. Conference proceedings*, Kaunas, 2011, 207 p. ISSN 2029-8331
4. Jarche, Harold. *Skills 2.0. Web 2.0 gives learning professionals an aptitude adjustment.* În: *Training & Development*, [online] aprilie 2008, [citat 10 octombrie 2012] pag. 22-24. Disponibil pe Internet: <http://www.ris.uvt.ro/wp-content/uploads/2009/01/hjarche.pdf>
5. Jonnaert, Philippe ș.a. *Crée des conditions d'apprentissage. Un cadre de référence socioconstructiviste pour une formation didactique des enseignants*, Bruxelles, Ed. De Boeck, 2003, 431 p. ISSBN 2-8041-4114-4
6. Mandrillon, Michèle. *The social media as research objects and subjects.* În: *Social Media and Education, Ministry of Education – France,* [online] noiembrie 2011, [citat 10 octombrie 2012] pag. 1-9. Disponibil pe Internet: <http://cache.media.eduscol.education.fr/file/secondaire/80/1/dossier_medias_sociaux_Dgesco_novembre_2011_200801.pdf >

UTILIZAREA MARKETINGULUI INTERN ÎN SCOPUL ORIENTĂRII ÎNTREPRINDERII CĂTRE CLIENT

Rodica SLUTU, *lector superior universitar,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți

Résumé: *Le concept de marketing de l'entreprise moderne élève au rang de nécessité son orientation à la fois vers l'extérieur et l'intérieur. D'un côté, l'entreprise doit produire et commercialiser uniquement ce qui est réellement nécessaire et peut donc être vendu, orientant ainsi l'ensemble de son activité selon les désirs et les besoins des consommateurs et d'autre côté, dans le processus de production des biens ou de prestation des services, on ne doit pas négliger le facteur humain – les employés qui accomplissent toutes les tâches.*

Mots-clés: *marketing interne, marketing externe, marketing des ressources humaines, production des biens, prestation des services.*

Concepţia de marketing a întreprinderii moderne ridică la rangul de necesitate orientarea ei atît spre exterior, cît şi spre interior. Pe de o parte, întreprinderea trebuie să producă şi să ofere pieţei numai ceea ce se cere efectiv şi, deci, se poate vinde, orientîndu-şi astfel întreaga activitate în funcţie de dorinţele şi necesităţile consumatorilor, iar pe de altă parte, în procesul de producţie a bunurilor sau de prestare a serviciilor nu trebuie de neglijat factorul uman – angajaţii întreprinderii, care îndeplinesc totalitatea sarcinilor mai mari sau mai mici.

În viziunea de marketing, rolul compartimentului de marketing sporeşte substanţial în cadrul organizaţiei şi, drept urmare, mediul intern de marketing devine mult mai important decît în trecut. Dar, în activitatea lor, managerii de marketing trebuie să conlucreze cu managerii celorlalte compartimente.

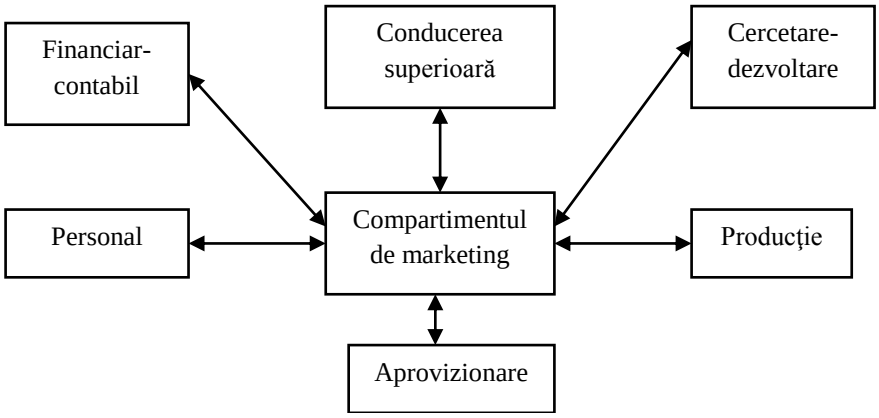

Figura 1. *Interdependenţa compartimentului de marketing cu celelalte compartimente ale întreprinderii*

Evident, managerii de marketing trebuie să colaboreze cu conducerea superioară a întreprinderii, atît în elaborarea politicii de marketing cît şi în îndeplinirea ei, în aşa fel încît întreprinderea să-şi poată atinge obiectivul urmărit – obţinerea unui profit cît mai mare prin satisfacerea în cele mai bune condiţii a cerinţelor clienţilor şi prin satisfacerea, la cel mai înalt grad, a angajaţilor.

Prin urmare, sînt componente ale mediului intern de marketing ale întreprinderii: conducerea şi stilul de conducere al acesteia, organizarea internă reflectată în organigramă, resursele materiale şi umane, şi variabilele ce alcătuiesc mixul de marketing. Ele reflectă atît motivaţia ce stă la baza activităţii întreprinderii, cît şi experienţa sa tehnică, comercială, comunicaţională, accesibilitatea la informaţie etc.

Marketingul intern al întreprinderii joacă un rol esenţial, deoarece adoptarea unei anumite strategii şi tactici în cadrul întreprinderii influenţează nivelul competitivităţii ei pe piaţă.

Maniera în care se realizează conexiunea mediului intern cu mediul extern al întreprinderii se exprimă, în final, în succesul firmei.

Conceptul de marketing intern a fost semnalat în literatura de specialitate ca un nou concept prin lucrările publicate de L. Berry în SUA (1976) şi C. Gronroos în

Europa (1981), fiind apoi preluat şi acceptat pe plan mondial ca un domeniu de cercetare în ştiinţa marketingului.

Marketingul intern, potrivit autorilor menţionaţi mai sus, reprezintă atragerea, perfecţionarea şi menţinerea angajaţilor firmei în funcţii care să asigure utilizarea maximă şi eficientă a capacităţii lor de muncă. În acelaşi timp reprezintă un sistem de motivaţii care să permită satisfacerea atît a necesităţilor materiale cît şi ale personalului firmei.

Exista o distincţie clară între marketingul intern si cel extern. Marketingul extern caracterizează publicul larg, iar angajaţii firmei pentru marketingul intern. Am încercat o abordare care porneşte de fapt de la concluzia cum că nu trebuie să ne rezumăm la a citi cărţi de marketing pentru a putea considera că sîntem specialişti în acest domeniu, ci trebuie să ne dăm seama că trăim într-o epocă în care marketingul este omniprezent în domeniul afacerilor şi nu numai. Managementul resurselor umane şi marketingul sînt considerate domenii distincte în absolut.

În realitate, însă, managementul şi marketingul sînt interdependente şi un top manager ar trebui să fie şi specialist în marketing, un marketing manager ar trebui să stăpînească foarte bine managementul general. Se observă, atît în teorie cît şi în practică, că există o distincţie clară în organigramele firmelor între marketing şi resurse umane. Departamentul comercial – acolo unde există această structură – include, de obicei, departamentele de marketing şi vînzări, iar departamentul de resurse umane este unul separat. Mai grav, uneori obiectivele de „marketing" ale companiilor sînt de fapt exclusiv de vînzări, iar personalul angajat în acest departament face munca unui agent de vînzări şi nu se implică deloc în activitatea de comunicare, în cercetare etc.

Noile teorii şi practici de resurse umane folosesc din ce în ce mai des instrumente de marketing clasice. Legătura directă între valoarea profesională şi motivaţia personalului, cultura organizaţională şi valoarea de piaţă a firmei este de la sine înţeleasă. Din acest motiv trebuie să considerăm că departamentul comercial al unei firme mari ar trebui să includă, pe lîngă marketing şi vînzări, şi compartimentul de resurse umane.

Relaţiile publice folosesc instrumente de management al resurselor umane şi de marketing, marketingul foloseşte instrumente de relaţii publice, managementul resurselor umane foloseşte curent instrumente de marketing, iar peste toate acestea – comunicarea ca domeniu generic se aplică, îşi împrumută instrumentele şi tehnicile de la toate celelalte discipline.

Ar fi mai corect să abordăm aceste domenii prin prisma interdisciplinarităţii ţi relaţionării directe între cele 4 domenii: comunicare, marketing, resurse umane, relaţii publice care îmbinate formează marketingul total al firmei.

Dar pentru a putea exprima corect aceste interdependenţe, nu putem face altceva decît să separăm domeniile şi să le studiem distinct, făcînd singuri, mai mult sau mai puţin analitic, legătura dintre toate aceste elemente.

Altfel, am încerca o abordare imposibilă sau ne-am rezuma la un singur element pe care l-am transfera tuturor disciplinelor lăsînd deoparte alte elemente extrem de importante. Toţi specialiştii de marketing, comunicare, resurse umane, toţi autorii de cărţi percep acest secol ca fiind unul al comunicării şi al marketingului total. Noile teorii ale specialiştilor, susţin tendinţa de a asimila întreaga activitate de marketing

celei de comunicare. De fapt, se susţine cu argumente puternice faptul ca într-adevăr trăim în epoca comunicării, că totul devine transparent şi că deşi totul era considerat interdependent şi acum 20 de ani, această interdependenţă este astăzi sesizabilă – vizibilă.

Dacă, acum 15 ani, am fi afirmat că modul în care se îmbracă secretara unui director de fabrică atunci cînd vine la birou şi felul în care ea răspunde la telefon se va reflecta în volumul vînzărilor fabricii respective s-ar fi considerat o mare exagerare. Dacă facem astăzi aceeaşi afirmaţie în cercurile de specialişti şi de oameni implicaţi în domeniul marketingului, comunicării, resurselor umane, va fi considerată un truism.

„Marketingul este de fapt, nu o bătălie a produselor în sine, ci o bătălie între percepţiile consumatorilor asupra produselor" [Al Ries, Jack Trout 2004: 30].

Unii autori consideră că nu mai sînt necesare separările teoretice şi clasificările tipologice ale diverselor forme ale marketingului. Acum vorbim de marketing şi le includem pe toate. Nu mai are sens să avem două forme distincte de marketing într-o întreprindere – marketingul intern care se referă la totalitatea activităţilor de marketing reflectate asupra mediului intern al firmei, angajaţilor, şi marketingul extern care are ca principal punct de concentrare consumatorul. Acum consumatorul este un concept generic şi primul consumator al produselor este chiar angajatul firmei producătoare. Acum ca marketingul este un concept general putem afirma că primul produs al firmei este chiar mesajul acestuia. Înainte de a fi vîndut, produsul comunică-vorbeşte celor din jur. Şi primii oameni care pot auzi mesajul produsului sînt chiar angajaţii firmei.

Angajaţii sînt responsabili pentru transmiterea promisiunii mărcii, dar şi garanţi ai acestei promisiuni în faţa consumatorilor. De aceea, comportamentul lor, stilul de a se îmbrăca, tonul vocii şi alte amănunte legate de aceştia trebuie să fie în acord cu valorile exprimate de marcă.

Majoritatea oamenilor cînd aud vorbindu-se despre marketing se gîndesc la marketingul care se focalizează pe clienţi potenţiali sau existenţi. În esența, ei se gîndesc la marketing ca la o funcţie îndreptată spre mediul de afaceri extern. Dar cum rămîne cu marketingul îndreptat spre clienţii interni – angajații? Marketingul intern ne pune în faţa unei abordări strategice şi este strîns legat de managementul resurselor umane. Efectul intern este valorificarea superioară a capitalului uman şi intelectual al organizaţiei şi creşterea motivaţiei angajaţilor. Există şi un efect extern, vizibil, în special acolo unde angajaţii sînt cei care „livrează" promisiunea mărcii şi dau personalitate acesteia (în servicii, de exemplu). Nu în ultimul rînd, marketingul intern creează un avantaj greu de copiat.

Angajații sînt persoanele care vorbesc în numele mărcii. Cu toate acestea, multe companii petrec foarte puţin timp, şi investesc foarte puţina atenţie, puţini bani în marketingul intern. Nu prea se ţine cont de nevoia ca angajaţii să înţeleagă marca şi să o comunice mai departe în mod corect.

În multe cazuri, vînzarea mărcii în interiorul companiei este mai importantă decît vînzarea în exterior. Motivele pentru care companiile ar trebui să îşi asume marketingul intern sînt multe:

1) marketingul intern duce la creșterea loialităţii faţă de companie şi a longevităţii în firmă;

2) angajaţii pot ajuta mai bine clienţii cînd înţeleg promisiunea mărcii;

3) angajaţii care cred în marca lucrează mai cu spor si mai bine.

Specialiştii în marketing identifică marketingul intern în cea mai mare parte cu domenii specifice ale managementului organizaţiei. Aşa că este inspirat, ca specialişti în marketing, să ne îndreptăm interesul spre aceste domenii ale managementului general şi al resurselor umane.

Aşadar, concluzia evidentă ce reiese ar putea fi exprimată prin definirea marketingului intern ca fiind managementul comunicării organizaţionale.

Marketingul intern reprezintă o abordare particulară a marketingului. O astfel de abordare se ia în vedere în cadrul unei „istorii a gîndirii de marketing". O astfel de istorie poate prezenta un dublu interes: pe de o parte momente marcante servesc drept fundament al dezvoltării ulterioare, pe de altă parte, recapitularea cîtorva concepte fundamentale permite o mai bună înţelegere a anumitor opinii, constituindu-se practic într-un numitor al analizei. [Postolachi, Valentina, Scutaru Alexandru, 2008:192]

Marketingul clasic apare ca un ansamblu de instrumente fără o nuanţă organizaţională şi umană. Conform literaturii de specialitate, marketingul clasic apare ca o tehnică a cărei apelare se bazează pe satisfacerea nevoilor şi aşteptărilor clienţilor, reprezintă factorul major al performanţei întreprinderii. Clientul ar reprezenta o entitate fizică lipsită de orice dimensiune afectivă, intelectuală sau psihologică, lipsită de orice dimensiune umană. În această optică, marketingul se poate dezvolta oriunde, în orice tip de organizaţie şi orice ar face, ar fi bine.

În consecinţă este nevoie de un alt marketing care să se bazeze pe cîteva principii:

1. Preocuparea principală a întreprinderii nu trebuie să fie aceea de a fi cîştigătoare, ci clientul, piaţa. Se ştie că supravieţuirea întreprinderii depinde de capacitatea sa de adaptare la piaţă. Dacă ştie să satisfacă nevoile pieţei, întreprinderea va vinde şi va cîştiga; dacă nu, este condamnată. Pentru a cîştiga, întreprinderea nu trebuie să acţioneze avînd profitul său ca preocupare esenţială, ci profitul clienţilor.

2. Clientul nu poate fi făcut să adere la oferta întreprinderii. El aderă sau nu, el alege sau nu o întreprindere. Adeziunea clientului se dobîndeşte prin merit. În acest sens, marketingul este etic. Nu mai este vorba doar despre cunoaşterea clienţilor, ci de recunoaşterea acestora prin prisma aspiraţiilor şi aşteptărilor. Întreprinderile nu vor mai putea face faţă încercărilor fără să se preocupe în viziunea lor a unei etici, a responsabilităţii, în care ascultarea şi deschiderea către alţii, către clienţi şi către toţi partenerii reprezintă pietrele de temelie.

3. Comunicarea şi multiplele sale tehnici sînt total inoperante dacă nu se bazează pe libertatea de apreciere şi alegere a clienţilor. A comunica înseamnă a crea condiţii de negociere şi alegere. Pentru a înţelege aspiraţiile şi preocupările clienţilor, pentru a ajuta întreprinderea să-şi atingă obiectivele economice, marketingul trebuie să asigure clienţilor valoarea aşteptată de aceştia şi cele mai bune moduri de satisfacere a nevoilor lor.

4. Marketerul este acel care se pune în serviciul pieţei, este cel responsabil în faţa clienţilor.

Întreprinderea este entitatea în sînul căreia se cristalizează probleme legate de angajaţi, de muncă, de şomaj, de rupturi sociale şi economice, de schimbare.

Figura 2. *Interdependenţa dintre oameni, marketing şi întreprindere*

Întreprinderea este spaţiul complex în care relaţiile umane şi relaţiile de muncă îşi dezvăluie toate faţetele. Care sînt fundamentele acestor relaţii şi cum se structurează ele? Pentru a răspunde la aceste întrebări este necesară revenirea la marketing şi, în special, la marketingul intern, reintroducînd noţiunea de piaţă.

Astfel, *piaţa de cucerit* ar fi ansamblul colaboratorilor, totalitatea personalului întreprinderii cu caracteristicile sale (de personalitate şi culturală, de experienţă şi cunoştinţe, de competenţe tehnice şi umane, de responsabilităţi, de apartenenţă etc.)

Produsul de vînzare îl reprezintă însăşi organizaţia cu identitatea şi imaginea sa, cu managerii săi, cu planurile şi proiectele de dezvoltare, cu modul de funcţionare şi organizare, cu diversitatea activităţilor, cu posibilităţile de dezvoltare, cu condiţiile de muncă, cu climatul existent, cu produsele şi serviciile sale.

Relaţia comercială este reprezentată de punerea de acord a cuplului om-organizaţie, prin cercetarea permanentă a optimizării interacţiunilor. Dacă prin marketingul extern întreprinderea viza finalităţile economice, prin marketingul intern vizează finalităţile sociale.[Nica, Elvira. 2007: 176]

În felul acesta, marketingul intern creează condiţiile unei participări reale a angajaţilor la viaţa de întreprindere. Generarea participării este scopul esenţial al managementului resurselor umane, iar crearea condiţiilor participării este sarcina esenţială a marketingului intern.

Marketingul intern se conturează în întreprindere prin apariţia şi cultivarea efectelor de securizare, valorificare şi de identificare.

Conform opiniei unor specialişti în domeniu, marketingului intern îi corespunde practic unui efect din cele menţionate anterior:

1) *securizarea* va fi obţinută ca rezultat al fazei prime de studiere a pieţei interne;

2) *valorizarea* va interveni în momentul comunicării strategiei întreprinderii, care va angaja elemente de progres, de îmbunătăţire a imaginii, de dezvoltare cantitativă, vizînd indivizii şi colectivitatea(faza a doua a marketingului intern);

3) *identificarea* va putea fi apreciată în funcţie de interesul manifestat de întregul personal de a participa activ la dezvoltarea întreprinderii, prin organizarea de noi structuri de muncă ce vor facilita iniţiativele, vor înconjura inovaţia bazîndu-se pe diferite sisteme echitabile de recunoaştere şi apreciere a performanţei. Este cea de a treia fază a marketingului intern şi se referă la gestiunea previzională a resurselor umane.

Aşadar, marketingul intern reprezintă un ansamblu de metode şi tehnici care, puse în practică într-o ordine dată, vor permite întreprinderii să-şi sporească nivelul de performanţă, deopotrivă, al clienţilor şi al propriilor colaboratori.

Marketingul intern se derulează efectiv urmînd trei etape, referindu-se la gestiunea previzională a resurselor umane şi la constituirea *cercurilor de calitate.*

Marketingul intern reprezintă un ansamblu de metode şi tehnici care, înscrise într-un plan de acţiune în trei faze, vor permite întreprinderii să dispună în permanenţă de un capital uman capabil să-şi dinamizeze propria dezvoltare.

Cele trei faze ale marketingului intern în întreprindere sînt:

1. Cunoaşterea şi înţelegerea pieţei interne.
2. Realizarea concordanţei între piaţa internă şi piaţa externă.
3. Organizarea schimbării şi mobilizarea oamenilor pentru a cîştiga.

Aplicat în practică, marketingul intern va deveni pentru fiecare manager răspunsul cel mai realist şi mai eficient la problemele de motivare şi de implicare a personalului în restructurarea întreprinderii, avînd ca scop dezvoltarea acesteia.

Construit în jurul mai multor discipline principale cum ar fi: studierea calitativă a pieţei interne, managementul participativ, organizarea performantă, motivarea şi fidelizarea angajaţilor, gestiunea previzională a resurselor umane, cercurile de calitate ş.a. marketingul intern rămîne un mod de gîndire, de atitudine şi de comportament.

Prima condiţie a integrării marketingului intern în întreprindere este legată de modul în care membrii echipei de conducere înţeleg să-şi exercite meseria şi, în special, să conducă oamenii. Depinde de ei să accepte principiul potrivit căruia, în materie de management al resurselor umane, nimic nu poate fi impus. Orice iniţiativă trebuie să ţină cont de motivaţiile şi interesele celor care au drept sarcină să îndeplinească la termen acţiunile necesare dezvoltării.

Referinţe bibliografice

1. Al Ries, Jack Trout, Cele 22 de legi imuabile ale marketingului, Editura BrandBuilders, 2004, p. 30.
2. Balaure, Virgil (coordonator) (2002), *Marketing,* Editura Uranus, Bucureşti.
3. Gheorghina, Rodica. Investiţia în capitalul uman – costuri şi beneficii/ Gheorghina, Rodica, Ioana Duca// Probleme teoretice şi practice ale economiei proprietăţii individuale. Chişinău, 2008.-P.81-85;
4. Mâlcomete P., Florescu C., Pop N. Al. (coordonatori): Marketing. Dicţionar explicativ. Editura Economică, 2003.
5. Nica, Elvira. Strategii şi politici de ocupare a forţei de muncă în România. – Bucureşti, ed. Economică, 2007-p.176;
6. Plugaru, Lilia. Esenţa investiţiei în capitalul uman// Revista de filosofie, sociologie şi ştiinţe politice.-2004.-nr.3-P.126.;
7. Postolachi, Valentina, Scutaru Alexandru. Piaţa muncii: Suport de curs. Chişinău-CEPUSB, 2008-p.192;

ACTIVE DIRECTORY – МЕХАНИЗМ ЛОГИЧЕСКОГО СТРУКТУРИРОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНОЙ СЕТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Валерий ГАЛИЦ, *преподаватель,*
Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *From the point of view of administration, computer network can be of two types: equivalent/homogeneous and centralized. Homogeneous network has small dimensions and, as a rule, is used by not very big organizations or in home conditions. Centralized network is applied in large organizations/companies and as software support – use special program package.*

Directory service "Active Directory" is considered to be one of the special program packages. It shows network in its virtual logical and physical representations, which are administrated by means of special servers – domain controllers. In this way centralized computer network, derived in this way, is named domain.

Key-words: *computer network, logical structure of the enterprise directory service, information system, information systems services, Active Directory.*

Введение

С точки зрения управления, компьютерные сети бывают 2-х типов: равнозначные или однородные и централизованные. В равнозначных сетях каждый компьютер представляет собой независимую систему со своей базой данных пользователей, своими настройками и правами доступа. При организации каких-либо сетевых изменений каждый компьютер должен быть настроен индивидуально. Основными характеристиками рабочей группы являются:

(1) все компьютеры настраиваются отдельно;
(2) локальные учетные записи;
(3) отсутствие единой защиты сети;
(4) применяется в небольших или логически не структурированных сетях.

Централизованное управление предполагает организацию между компьютерами модели взаимодейсвия “клиент-сервер”, то есть все настройки сети, базы данных пользователей, права доступа хранятся централизованно на сервере. Другие компьютеры получают данные настройки в процесс загрузки и применяют их локально. В таких сетях изменение настроек на сервере активизирует их для всех компьютеров сети. Несомненно, централизованный подход лучше равнозначного, несмотря на то, что он требует определенной подготовки специалистов. Например, в сети на базе операционной системы Windows централизованное управление организуется с использованием службы каталогов Active Directory, управление которой требует компетентных специалистов [1].

1. Определение службы каталогов Active Directory и основные ее задачи

Служба каталогов – это сетевая служба, которая идентифицирует все ресурсы сети и делает их доступными для пользователей. Служба каталогов централизованно хранит всю информацию, требуемую для использования и управления этими объектами, упрощая процесс поиска и управления данными ресурсами. Служба каталогов работает как главный коммутатор сетевой ОС. Она управляет идентификацией и отношениями между распределенными ресурсами и позволяет им работать вместе.

Active Directory (AD) – служба каталогов, поставляемая с Microsoft Windows, начиная с Windows 2000 Server. Active Directory содержит каталог, в котором хранится информация о сетевых ресурсах, и службы, предоставляющие доступ к этой информации.

Основные задачи, на выполнение которых нацелена служба Active Directory [2]:

(1) хранение информации об объектах сети и предоставление этой информации пользователям и системным администраторам;
(2) разрешение пользователям сети обращаться к общим ресурсам, единожды введя имя и пароль;
(3) представление сети в интуитивно понятном иерархическом виде и разрешение централизованно управлять всеми объектами сети;
(4) повышение степени информационной безопасности за счет разграничения административных полномочий обслуживающего персонала и внедрения современных методов защиты информации;

(5) проектирование единой структуры каталога так, как это необходимо в организации, чтобы обеспечить прозрачное использование информационных ресурсов в рамках компании.

2. Логическая структуризация компьютерной сети

Если рассмотреть компьютерную сеть с точки зрения ее составных элементов, то ее основными объектами являются: компьютеры, пользователи, периферийные устройства (принтер, сканер и т. д.), общедоступные директории и файлы, сетевые службы, именные области разного уровня (леса, деревья, домены, поддомены). Служба каталогов Active Directory позволяет организовать их в логическую структуру сети и тем самым виртуально отразить и управлять их назначением и возможностями [3].

3. Возможности организации рабочего процесса при помощи Active Directory

Организация рабочего процесса в Active Directory может быть организована при помощи:

(1) настроек режима работы пользователей – указания времени работы (дни и часы), компьютеры, за которыми возможна работа определенных пользователей;
(2) настроек профайла (личные настройки) пользователя – настройка индивидуального рабочего стола, программного обеспечения, которое ему разрешено запускать, домашняя директория, правила автоматизации при запуске и выключении операционной системы;
(3) настроек групповых политик домена – настройка правил безопасности и ограничений. Данная настройка может быть организована как для пользователя (вне зависимости от компьютера, на котором он работает), так и для компьютера (вне зависимости от пользователя, который за ним работает);
(4) общего централизованного документооборота на базе службы DFS. Ее применение позволяет организовать доступ к сетевым рессурсам с одного места, вне зависимости от их расположения;
(5) делегирования прав – то есть распределение прав управления областями логической структуры предприятия и указание доступных административных функций;
(6) аудит – ведение учета работы с учетом практически всех операций произведенных пользователями за компьтерами [4].

4. Интеграция с другими программными продуктами, проблемы внедрения и альтернативы

Для взаимодействия со сторонними программными продуктами используется базовый протокол доменной структуры Active Directory – LDAP. Его поддержка включена во многие современные языки программирования и среды разработки. Используя LDAP можно как получить данные из Active Directory, так и записать их при наличии достаточных прав.

Основными проблемами внедрения Active Directory на предприятии является:

(1) недостаток профессионализма у IT отделов;

(2) затраты на конфигурирование логической и физической структуры предприятия;
(3) затраты на техническую часть сети;
(4) затраты на лицензионное программное обеспечение;
   a. Windows 2008 Server Standart – 999$;
   b. Exchange Server 2010 Standard – 735$;
   c. Microsoft Forefront Threat Management Gateway (Forefront TMG), ранее известный как Microsoft Internet Security and Acceleration Server (ISA Server) – 850$.

С точки зрения своих функциональных возможностей служба каталогов Active Directory уникальна. Альтернативы Active Directory, такие как: – Mandriva Directory Server, 389 Directory Server, OpenLDAP обладают только ~30% функционалом Active Directory.

Заключение

Служба каталогов Active Directory доступна в основном большим предприятиям, но при этом она дает большие преимущества в сфере управления его компьютерной сетью. Основными преимуществами внедрения Active Directory являются:

(1) централизованность управления;
(2) единая регистрация пользователей;
(3) делегирование административных задач;
(4) интегрированная безопасность;
(5) возможность интеграции с другими программными продуктами;
(6) расширяемость доменной структуры.

Затраты, требуемые при внедрении Active Directory на большие предприятия, несопоставимы с преимуществами управления, которые она предоставляет.

Литература:

1. *MICROSOFT WINDOWS 2000 ACTIVE DIRECTORY SERVICES.* Учебный курс MCSE: Пер. с англ. – 3-е изд., Москва: Издательство “Русская Редакция”, 2004. 608 стр. ISBN 5-7502-0247-X;
2. *МЕТОДОЛОГИЯ ВНЕДРЕНИЯ MICROSOFT ACTIVE DIRECTORY.* Доступен в Интернет по адресу: <http://www.intuit.ru/department/os/msactivedir/1/>
3. РУССИНОВИЧ, М.; СОЛОМОН, Д. *Внутреннее устройство Microsoft Windows: Windows Server 2003. Windows XP и Windows 2000.* Мастер-класс – 4-е, Москва, Издательство «Русская Редакция», 2005. – 992 стр, ISBN: 978-5-469-01174-3;
4. POLICELLI, J. *Active Directory 2008: Domain Services.* Sams Publishing, 2009, 492 стр. ISDN: 978-0-672-33045-2.

Bun de tipar 30.09.2014. Garnitura Times New Roman. Comanda nr. 215. Tiraj 100.
Tipografia Universităţii de Stat „Alecu Russo” din Bălţi, str. Puşkin, 38.